

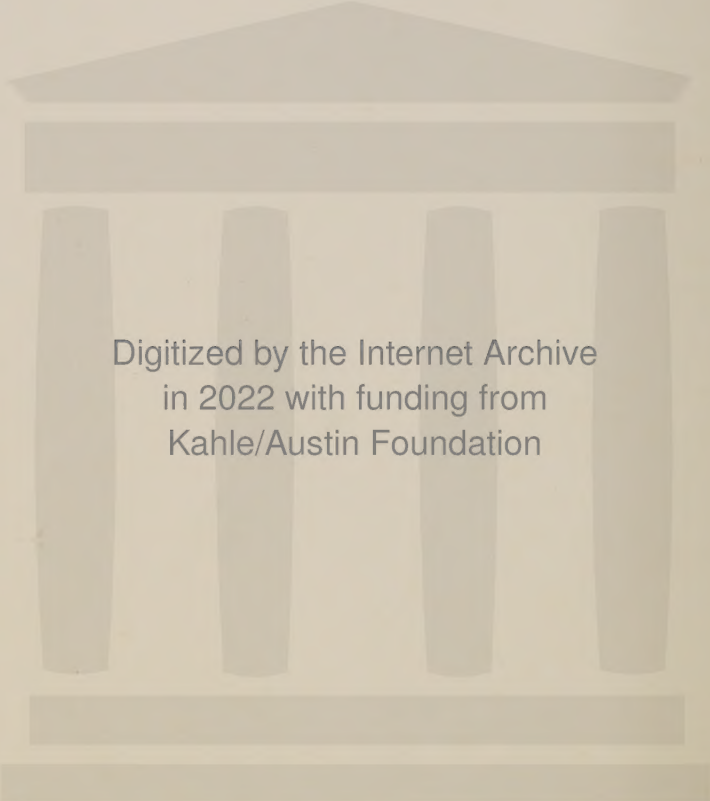

SØREN
KIERKEGAARDS
PAPIRER

Digitized by the Internet Archive
in 2022 with funding from
Kahle/Austin Foundation

SØREN KIERKEGAARDS PAPIRER

*Anden forøgede Udgave
ved Niels Thulstrup*

SYVENDE BIND

FØRSTE AFDELING

*Søren Kierkegaards Optegnelser
fra 1845 December til 1847 24. Januar
med Undtagelse af „Bogen om Adler“ og
„Skrift-Prøver“*

*Udgivet af
Det danske Sprog- og Litteraturselskab
og Søren Kierkegaard Selskabet*

GYLDENDAL

Søren Kierkegaards Papirer

Bind 7, 1. afdeling, der udkom første gang 1915,
er et uændret fotografisk optryk af originaludgaven,
udført af S. L. Møllers Bogtrykkeri,
København.

Printed in Denmark 1968.

SØREN KIERKEGAARDS
PAPIRER

SØREN KIERKEGAARDS PAPIRER

UDGIVNE AF P. A. HEIBERG OG V. KUHR

SYVENDE BIND FØRSTE AFDELING

SØREN KIERKEGAARDS OPTEGNELSER
FRA 1845 DECEMBER TIL 1847 24. JANUAR
MED UNDTAGELSE AF „BOGEN OM ADLER“
OG „SKRIFT-PRØVER“

GYLDENDALSKE BOGHANDEL
NORDISK FORLAG

—
MDCCCCXV

INDHOLD

	Side
Fortale.....	VII—XV
Tidstavle.....	XVII—XXV
S. K.s Optegnelser af Gruppe A:	
Journalen 1846 Jan.—Septbr.....	5—38
„Rapport“ (1846).....	41—69
Optegnelser fra Berlin 1846 5.—13. Maj...	73—89
Journalen 1846 7. Septbr.—1847 24. Jan. ..	93—149
Løse Papirer (1845—47).....	153—160
S. K.s Optegnelser af Gruppe B:	
Til: „Corsar-Artiklerne“ (1845—46).....	165—264
Til: „Afsluttende Efterskrift“ 1846.....	267—306
Til: „En literair Anmeldelse“ (1845—46) ..	309—338
Til: „Opbyggelige Taler i forskjellig Aand“ (1846).....	341—369
Diverse (1845—47).....	373—396
S. K.s Optegnelser af Gruppe C:	
Philosophica (1846).....	401—404
Kilde-Angivelse, Manuskript-Beskrivelse og tekstkritiske Oplysninger.....	407—461
Tillæg.....	465—468

gsl
jds

B
4376

A3
1909

v. 7:1

FORTALE

Med Hensyn til Udgavens Plan, Inddeling og Materiale, Stoffets Ordning, Principperne for Udgavens Fuldstændighed og Gengivelsen af Texten henvises til Fortalen til første Bind. For Principperne ved Behandlingen af Manuskript-Materialet til det af S. K. selv udgivne Forfatterskab er der gjort Rede i Fortalen til tredje Bind, hvor man ogsaa vil finde Oplysning om Anvendelsen af Undernumre ved Stykkernes Nummerering.

Original-Manuskripterne til nærværende Bind hører alle til Universitets-Bibliotekets Samling. Kun til ialt 14 Numre og et Stykke af en Optegnelse (A 109) og af en større Artikel (B 86) har Barfods Udgave maattet benyttes som Kilde; et enkelt Nummer (A 236) findes nu kun i Afskrift af Barfod og har maattet gengives efter denne.

Bindet spænder kun over Tidsrummet fra Decbr. 1845 til 24. Januar 1847, men Manuskript-Materialet har et saa betydeligt Omfang, at Bindet har maattet deles i to Afdelinger. Denne Deling er foretaget saaledes, at samtlige (til Gruppen B henhørende) Manuskripter til den af S. K. selv aldrig i sin Helhed udgivne „store Bog om Adler“ og til „Skrift-Prøver“, som skriver sig fra den sidste Halvdel af Aaret 1846 og Begyndelsen af 1847, er bleven udskilt til at udgøre Bindets anden Afdeling, medens den foreliggende første Afdeling af Bindet omfatter Grupperne A og C fuldstændigt for hele Perioden, og af Gruppen B Alt, som ikke vedkommer Materialet til „Bogen om Adler“ og „Skrift-Prøver“. Nummereringen i Bindets anden Afdeling vil komme til at fortsætte den indenfor Gruppe B i det foreliggende Bind, saaledes at Numrene kan citeres uden Hensyn til Bindets Deling, der kun skyldes Hensynet til den fastsatte Norm for Bindenes Tykkelse.

Indenfor Gruppen A (omfattende Optegnelser med Karakteren af Dagbogs-Optegnelser) findes i dette Bind fem Afdelinger.

Første Afdeling (A 1-96) indeholder Fortsættelsen af Journalen i det i Maj 1842 paabegyndte Bind, som af S. K. er mærket JJ, afsluttende Bindet med Optegnelser der formentlig er fra de første Dage i September Maaned 1846. Anden Afdeling omfatter Optegnelser (A 97-128), der under Fællestitlen „Rapport“ er indført i det første Bind af den sammenhængende, lige til Døds-aaret 1855 fortsatte Række af Journaler, som af S. K. er betegnet med „NB“. Disse Optegnelser er paabegyndt 9. Marts 1846, altsaa endnu samtidig med Benyttelsen af Journalen JJ, de har følgende — saaledes som Benævnelsen „Rapport“ ogsaa antyder — for S. K. selv fra Begyndelsen af haft en anden Karakter end de hidtil førte Journal-Optegnelser. I de sidste Dage af Februar Maaned 1846 var „Afsluttende Efterskrift“ udkommet, og ved Udgivelsen af dette Værk, der var ledsaget af den „første og sidste Forklaring“ hvorved S.K. paa eget Navn og Ansvar overtog hele det pseudonyme Forfatterskab, som „Efterskriften“ dannede Afslutningen paa, følte han sig som stanset i et Moment, som paa én Gang havde Karakteren af Hvilepunkt og af kritisk Vendepunkt; det var da naturligt, at han følte Trang til at gøre sit Forfatter-Regnskab op og ligesom gøre sit Bestik, og saa meget stærkere maatte han paa dette Tidspunkt føle Trangen til Indadvendthed, til „at synke dybere og dybere i sit eget Dyb“ og „indvikle sig i sig selv“ (III B 180,10), som han ved Følgerne af Corsar-Affæren — Grinet og de „Fornemmes“ luskende Forræderi — var bleven og stadig blev sig sin isolerede Stilling i Samtiden klarere bevidst end nogensinde før. Det er denne Trang der skaber den ny Række af Optegnelser: Rapporten, som i Virkeligheden er Kildespringet til Værket „Synspunktet for min Forfatter-Virksomhed“ med Under-Titlen: „En ligefrem Meddelelse, Rapport til Historien“. — Rapportens første Afsnit, der optager dette Binds anden Afdeling af Gruppe A, er formentlig afsluttet i Maj eller Juni Maaned 1846.

Tredie Afdeling af Gruppe A udgøres af en Samling Optegnelser (A 129-146) fra Berlinopholdet i Maj 1846, næsten ude-

lukkende af religiøst Indhold, hvoraf hele Stykker senere er bleven benyttet i den store Skriftetale i „Opbyggelige Taler i forskjellig Aand“ (se A 144). Disse Optegnelser er skrevet paa løse Blade og Læg; paa et af Bladene findes Stemplet: „Hôtel le Saxe Berlin H. Bocquer“.

Kort efter Hjemkomsten fra Berlin har S. K. kastet sig over Fænomenet: Magister Adler, som det synes paa udvortes Foranledning af hans ved denne Tid paa én Gang udgivne fire Bøger, som vi af en Boghandlerregning veed at S. K. har anskaffet sig 12. Juni 1846. Dette Arbejde resulterede i „den store Bog om Adler“, hvis første Udarbejdelse væsentlig har optaget S. K.s Tid indtil Begyndelsen af September Maaned, saaledes at der fra Maanederne Juni, Juli og August ud derover næppe foreligger synderlig andet fra S. K.s Haand, end nogle spredte Dagbogs-Optegnelser i Journalen JJ. Men den 7. Septbr. vender S. K. atter tilbage til „Rapporten“, som han (sandsynligvis i Maj eller Juni) havde sluppet i den nyoprettede NB-Journal, og denne kommer herefter tillige til at fungere som Journal for de næsten daglige Optegnelser af samme aforistiske Karakter som de i den udskrevne Journal JJ og dens Forgængere. Dette Journal-Afsnit, fortsat til 24. Jan. 1847 (A 147-229), udgør fjerde Afdeling af Gruppe A, hvortil saa som femte Afdeling (A 230—251) under Betegnelsen „løse Papirer“ er føjet nogle løse Optegnelser af meget blandet Indhold, samt nogle Text-Fremhævelser og et Par Optegnelser, der findes i et Exemplar af „Afsluttende Efter-skrift“.

Alt indenfor Gruppe A er gengivet in extenso, og med Gengivelsen af Texten i NB-Journalen har vi indført det Nye: at opløse alle forekommende Forkortelser udover dem der maa betragtes som almindelig Skrivebrug. — Til Motivering af denne Princip-Forandring, som vil blive gennemført for samtlige NB-Journalers Vedkommende, tjener den Omstændighed, at S. K. i „Rapporten“ fra Marts 1846 selv er begyndt med at skrive alle Ord helt ud; Forandringen er saa kendelig, og er fastholdt saa langt hen i Optegnelserne i NB-Journalen, at

vi har følt os berettigede til at opfatte det som en tydelig tilkendegivet Hensigt, som vi saa paatager os konsekvent at gennemføre for hele Rækken af Optegnelser i NB-Journalerne, ud fra det ovenfor udviklede Syn paa deres Tilblivelse. De „Journaler“ S. K. i en Optegnelse fra Aaret 1849 tænker paa, naar han foreslaaer Titlen „Dommerens Bog“, saafremt man vilde udgive dem, er utvivlsomt netop NB-Journalerne; ogsaa dette sammenfattende Synspunkt for disse Journaler: som Forfatterskab med én bestemt Grundtanke, kan formentlig motivere Princip-Forandringen i Textens Gengivelse.

De opløste Forkortninger, hvoraf forøvrigt Hovedparten holder sig indenfor den ret snævre Begrænsning, som de foregaaende Bind tilstrækkeligt illustrerer, vil kun blive meddelt i det textkritiske Tillæg i de Tilfælde hvor der kan tænkes flere antagelige Muligheder for Opløsningen.

Manuskript-Materialet til Gruppen B (Optegnelser knyttede til Forfatterskab af en eller anden Art) er med Hensyn til Gengivelse behandlet ganske paa samme Maade som Manuskripterne til „En-ten—Eller“, efter de i Fortalen til tredje Bind udviklede Principper.

Gruppen har fem Afdelinger, den første for en Samling Manuskripter der handler om „Corsaren“ (B 1-73), dels Udarbejdelser og Udkast til de to i Frater Taciturnus' Navn udgivne Artikler i „Fædrelandet“ 27. Decbr. 1845 (B 1-8) og 10. Jan. 1846 (B 12-28), med Angrebet paa „Corsaren“, dels henlagte Udkast og Udarbejdelser (tildels i Renskrift), med Betragtninger over „Corsaren“ som Fænomen, dens Forhold til det Komiske, dens Latterliggørelse af S. K.s Person m. m., under Titler som: „Foragtelighedens Dialektik“ (B 9-11), „Nogle veiledende Betragtninger betræffende „Corsarens“ kraftige Vildfarelse“ (B 32-48), „En personlig Yttring i Costume“ (B 55-68), „En lille snaksom Yttring i Godmodighed“ (B 69), „Et Vink i al Høflighed“ (B 70), „En lille faktisk Oplysning“ (B 71), „Et litterairt Signalskud“ (B 72-73) — dels endelig et Par Bemærkninger til P. L. Møllers Svar i „Fædrelandet“ 29. Decbr. 1845 (B 29-31), en „Phantasi“ over

Goldschmidts Person (B 49-51), samt „Anlæg“ til „dramatisk og komisk“ Opfattelse af den „litteraire Foragtelighed“ og Aforismer om dennes Forekomst og Fremtrædelsesvilkaar i Oldtidens Grækenland (B 52—54). — Hele „Corsar“-Afdelingen paa det sidste Stykke nær omfatter Tiden fra Decbr. 1845 til henimod Tiden for S. K.s Afrejse til Berlin, der fandt Sted 2.-3. Maj 1846; det sidste Stykke (B 73) maa formentlig sættes flere Maaneder senere, da det alluderer til Goldschmidts Fratrædelse som „Corsar“-Udgiver (2. Oktbr. 1846) og hans Udenlandsrejse (7. Oktbr.).

Derpaa følger en Afdeling for „Afsluttende Efterskrift“ (B 74-92), begyndende med Manuskript-Materialet til „En første og sidste Forklaring“ (B 74-80), alene med Undtagelse af det rudimentære Udkast, som falder forud for „Corsar“-Artiklerne og derfor er optaget i foregaaende Bind (VI B 99); endvidere Registrering af de bevarede Korrekture (B 81-82) med Rettelser og Bemærkninger til Sætteren indførte med Levins Haand: 1. Korrektur til hele Værket (den „første og sidste Forklaring“ medindbefattet), og 2. Korrektur til spredte Ark; en under Trykningen udarbejdet, i sidste Øjeblik (se B 81,1) tilbagetaget Anmærkning (B 83) om Forholdet imellem Experimentet „Skyldig? — Ikke-Skyldig?“ og „Forførerens Dagbog“, med dertil knyttede Bemærkninger (B 84) om Experimentets Tilblivelseshistorie; nogle af S. K. i det ovenfor anførte Exemplar af „Afsluttende Efterskrift“ foretagne Rettelser (B 85) af tildels ret ondartede Trykfejl samt en enkelt stilistisk Rettelse; endelig Udarbejdelser til nogle paatænkte, men ikke udgivne Avisartikler, der referere sig til „Afsluttende Efterskrifts“ Omtale i Avisartikler (B 86), i „Dansk Kirketidende“ (B 87) og i et Angrebsskrift mod Professor Martensen af Magnús Eiríksson (B 88-92).

To følgende Afdelinger omfatter Manuskript-Materialet (B 93-135 til: „En literair Anmeldelse“ 3: Anmeldelse af Fru Gyllembourgs Novelle „To Tidsaldre“, der var udkommen i Aaret 1845, og til: „Opbyggelige Taler i forskjellig Aand“ (B 136-194). — Udarbejdelsen af Anmeldelsen, Decbr. 1845 til Begyndelsen af Marts 1846 (se B 71 og A 98), falder tildels sammen med Ud-

arbejdelsen af det henlagte Materiale om „Corsaren“, og i S. K.s eget Bidrag i Anmeldelsen til Opfattelsen af „Nutiden“ fik han i Afsnittet om „Nivelleringen“, „Publikum“, „Pressen“ og „Publikums Hund“ (S. V. VIII, S. 79 ff.) Anvendelse for en Del af „Corsar“-Materialets Tanker. — Af de opbyggelige Taler maa første Afdeling, der indeholder den store Skriftetale med Temaet „Hjertets Reenhed er at ville Eet“, og som ved sin Titel „En Leiligheds-Tale“ knytter sig til de tre „Taler ved tænkte Leiligheder“ fra Aaret 1845, sandsynligvis være udarbejdet i Perioden fra Febr.-Marts til Maj 1846. En Journal-Optegnelse (A 46), der maa være fra Marts eller April 1846, indeholder allerede Afskrift af et i Tryk-Manuskriptet til Skriftetalen med Blæk udslettet Stykke (B 192,8) i Talens Indledning, og — som ovenfor berørt — er hele Stykker af en Optegnelse fra Berlin (A 144) bleven benyttede i Talen, hvorfor de i Manuskriptet til Optegnelsen er bleven udslettet med Blyant af S. K.; Forordet til Talernes første Afdeling har i Kladderne (B: 148.150) og endnu i Tryk-Manuskriptet (B 192,6; her dog udslettet) Dateringen 5. Maj [?: Fødselsdagen] 1846. Vel har rigtignok netop denne Dato sikkert mere ideel end reel Betydning, ligesom Fødselsdags-Dateringen 1843 til Forordet til de to første af de 18 opbyggelige Taler og Dateringen med Faderens Dødsdag til Forordet til de fire sidste fra Aaret 1844; og den i Forordet 1846 benyttede Tanke om Kvinden der væver et Klæde til helligt Brug, optræder allerede i Journalen fra Begyndelsen af Aaret 1845 (se VI A 25) — men sandsynligvis har Manuskriptet til Talen virkelig været afsluttet endnu i Maj Maaned. Hvad angaaer Tidspunktet for Udarbejdelsen af de to andre Afdelinger: „Hvad vi lære af Lilierne paa Marken og af Himmelens Fugle. Tre Taler“ og „Lidelsernes Evangelium. Christelige Taler“, saa indeholder en Journal-Optegnelse (A 160), der maa være fra Slutningen af Oktober eller Begyndelsen af November 1846, den første Idé til begge disse Afdelinger, og af en Journal-Optegnelse (A 224) mellem 20. og 24. Jan. 1847 kan det formentlig slutes, at Manuskriptet til begge Afdelinger har været færdigt ved denne Tid, hvor saa strax (se A 225) Ideen til det næste store Opbyg-

gelsesskrift „Kjerlighedens Gjerninger“ dukker op. Trykt forelaae de „opbyggelige Taler i forskjellig Aand“ 13. Marts 1847.

Som femte og sidste Afdeling af Gruppe B findes under Betegnelsen „Diverse“ (B 195-234) en Samling løse Udkast af meget heterogen Beskaffenhed. Først (B 195-198) under Betegnelsen „Fragment af et Brev“ (hvad der sikkert er Fiktion) et humoristisk-satirisk Indlæg i „Psalmebogs-Sagen“, fremkaldt af en Tidsskrifts-Artikel af Pastor Damkiær fra Slutningen af Aaret 1845; det hertil henhørende Manuskript foreligger i to Udarbejdelser, hvoraf den ene er Renskrift; et stort Parti af Indlægget optræder tillige som Anmærkning i Manuskripterne (baade i Kladde og Renskrift) til Bogen om Adler, og dette synes at være den oprindelige Plads. De næste Stykker (B 199-204) bringer et Fragment i tre Udarbejdelser, alle tre med Navns Underskrift; af den fragmentariske Form, af enkelte Udtryk og Underskriften kunde man forledes til at tro, at det her virkelig drejer sig om den bortskaarne Slutning af en Artikel, men hvad dette skulde være for en Artikel har det ikke været muligt at udfinde, nogen rigtig passende Tilslutning til Artiklerne i „Corsar“-Afdelingen synes der os ikke at være. Derimod forekommer det os, at Fragmentet har en ejendommelig Tilknytning til et Sted i Anmeldelsen af „To Tidsaldr“, i Afsnittet om „Nivelleringen“ i „Nutiden“ (S. V. VIII, S. 84), hvor en Grundtanke i „den væsentlige Religieusitets evige Livs-Anskuelse“ kortelig berøres; denne Grundtanke — om hvilken S. K. i Anmeldelsen udtaler, at naar han blot faaer Lov til at beholde den, saa taber den for ham ikke i Værd ved, at den som Viden er Allemands-Ejendom — giver „Fragmentet“ i Virkeligheden en videre Udførelse i retorisk Form, og Tilføjelsen af Underskriften her benyttes netop kun til at give S. K.s allerede i Anmeldelsen udtrykte Inderligheds-Forhold til Grundtanken og til det Opbyggelige i dens ligelige Tilgængelighed for Alle, en endnu mere personlig Form.

De følgende Numre (B 205-210) med Udkast til „Lovtale over Efteraaret“, har Henvisning til et Par Journal-Optegnelser fra 1845 (VI A 89-91), men da Henvisningen udtrykkelig betegner Journalen: „JJ“, mener vi at kunne slutte, at disse Udkast maa

være fra Tiden efter Marts 1846, da S. K. har begyndt den ny Journal med „Rapporten“, idet han før denne Tid kun simpelt hen citerer „Journalen“, hvad der vilde være tvetydigt for det Tidsrum (nemlig: Marts til Begyndelsen af September 1846), hvor han i Virkeligheden førte to Journaler (JJ og NB-Journalen). — De følgende Numre (B 211-213), der er skrevet paa to Blade, som har været fasthæftede til Forsatsbladet og det første (nu manglende) Blad i NB-Journalen, udgøres af Udkast dels til en paatænkt Ansøgning om Statsunderstøttelse som Forfatter, dels til en paatænkt Subskriptions-Indbydelse med Program for et Tidsskrift og 10 Numre Temaer for Forfatterskab; disse Optegnelser tør efter Indholdet temmelig sikkert henføres til Aaret 1846.

Paa et Tidspunkt, da Manuskripterne til „Bogen om Adler“ og de tre Afdelinger af „Opbyggelige Taler i forskjellig Aand“ forelaae færdige — altsaa rimeligvis ved Begyndelsen af Aaret 1847 — havde S. K. tænkt sig at udgive det Hele som ét Bind under Titlen: „Mindre Skrifter af S. Kierkegaard“; til denne forbigaaende Plan knytter sig de følgende Optegnelser i Afdelingen „Diverse“ (B 214-220), med Udkast til Indholdsfortegnelse og Forord. — Tilsidst følger en Samling Udkast (tildels kun Titler) til Gravtaler (B 221-234), Fortsættelse til de i forrige Bind optagne Udkast til „Leilighedstaler“ (VI B 138 ff.), og Alt at føre tilbage til den i Journalen for 1844 (VA 62) nedskrevne Beslutning: „atskrive Leilighedstaler, istedenfor opbyggelige Taler“. Den nærmere Tidsbestemmelse for disse Udkast er tildels ret tvivlsom, men til et enkelt af dem er knyttet en Bemærkning med Datering 20. Jan. 1847 (se B 233).

I et Tillæg til Manuskript-Beskrivelsen vil man ligesom i foregaaende Bind i skematisk Form finde en Oversigt over Manuskripterne til det indenfor Bindets Tidsperiode udgivne Forfatterskab (Avisartiklerne medindbefattet), betegnet med deres Numre i Gruppe B samt med Henvisninger til Optegnelser i Gruppe A.

Gruppen C (Studium og Læsning) har kun en Afdeling betegnet *Philosophica*, omfattende ialt 5 in extenso gengivne Optegnelser, hvoraf de 4 — anbragt i det 2. Decbr. 1842 paabegyndte

Bind med Udskriften „Philosophica“ (se IV C 4) — knytter sig til S. K.s Læsning af Spinoza, som ogsaa giver sig tilkende i Journal-Optegnelserne, hvortil S. K. selv henviser (A: 28. 29. 31. 34. 35). Det sidste Nummer i C giver nogle faa spredte Excerpter af Carus' „Psyche“, skrevet paa et Blad, som ifølge Barfods Fortegnelse har været fastklæbet paa det (nu forsvundne) første Blad af NB-Journalen; til Læsningen af Carus' Bog, der udkom i Aaret 1846 og som S. K. har anskaffet sig 20. Novbr. samme Aar, knytter sig desuden i Journalen for denne Tid omfangsrige Optegnelser (se t. Ex. A 182 og 186); Tidsbestemmelsen for det lille Excerpt er saaledes sikker nok.

København i Oktober 1915.

UDGIVERNE

TIDSTAVLE

- 1813 Maj 5. S. K. født i Faderens Ejendom paa Nytorv i Kbh. (gl. Nr. 2, ny Nr. 27).
- Juni 3. S. K. døbt i Helliggeist Kirke i Kbh.
- 1821 S. K. sat i Skole i Borgerdydskolen i Kbh.
- 1823 Jan. 23. Regine Olsen født.
- Febr. 15. Regine Olsen døbt i Vor Frue Menighed i Kbh.
- 1828 April 20. S. K. konfirmeret i Vor Frue Menighed i Kbh., ved første Kapellan J. P. Mynster.
- 1830 Oktbr. 30. S. K. indskrevet som Student ved Universitetet (laud.; Udarbejdelse i Modersmaalet, Græsk, Historie, Fransk: laud. p. c.).
- Novbr. 1. S. K. indskrevet i Kongens Livkorps, 7. Kompagni.
- — 4. S. K. faaet sin Afsked fra Kongens Livkorps som utjenstdygtig.
- 1831 April 25. S. K. fuldendt 2den Examens 1ste Del (Latin, Græsk, Hebraisk, Historie: laud.; Matematik: laud. p. c.).
- Oktbr. 27. S. K. fuldendt 2den Examens 2den Del (Filosofi, Fysik, Matematik: laud. p. c.).
- 1837 Maj (imellem 8. og 16.) S. K. ved et Besøg hos Rørdams paa Frederiksberg første Gang truffet sammen med Regine Olsen (se II A: 67. 68).
- 1837—38 S. K. undervist i Latin i næstøverste Klasse i Borgerdydskolen i Kbh.
- 1838 April 22. Regine Olsen konfirmeret i Holmens Kirke i Kbh.
- Maj 19. Form. Kl. 10¹/₂. S. K.s Optegnelse om „en ubeskrivelig Glæde“ (se II A 228).
- Aug. 8.—9. Nat Kl. 2. S. K.s Fader død.
- — 14. S. K.s Fader begravet paa Assistents-Kirkegaard i Kbh. (i Familie-Gravstedet).
- Septbr. 7. udkom: „Af en endnu levendes Papirer. Udgivet mod hans Villie af S. Kierkegaard“. Hos C. A. Reitzel. Trykt hos Bianco Luno. (Om Andersen som Romandigter, med stadigt Hensyn til hans sidste Værk: „Kun en Spillemand“). — 42 SS.
- 1839 Febr. 2. Optegnelse af S. K.: „Du mit Hjertes Herskerinde „Regina“, gjemt i mit Brysts dybeste Løndom“ osv. (se II A 347).
- Aug. 29. S. K. opgjort sin pekuniære Status (Obligationer, Aktier, Part i Ejendommen Nytorv Nr. 2, Løsøre osv.) til: 16797 Rdl.
- 1840 Juni 2. S. K. indgivet sin Examens-Ansøgning til det teologiske Fakultet.

- 1840 Juli 3. S. K. fuldendt teologisk Embeds-Examen (laud.).
 — — 19.—Aug. 6. S. K.s Jyllandsrejse.
 — Aug. 9.—Septbr. „kan i strengere Forstand siges at være den Tid, i hvilken jeg tilnærmede mig hende“ (se Kske Papirer, S. 76).
 — Septbr. 8. S. K. friet til Regine Olsen (se Kske Papirer, S. 76).
 — — 10. S. K. faaet Jaord af Regine Olsen (se Kske Papirer, S. 77).
 — Oktbr. 8. Første Nummer af „Corsaren“, udgivet af Goldschmidt.
 — Novbr. 17. S. K. indtraadt i det Kongelige Pastoral-Seminarium som Nr. 252.
 — — Vidnesbyrd fra Rektor ved Borgerdydskolen i Kbh. Michael Nielsen om S. K.s „ikke almindelige Herredømme over det latinske Sprogs baade mundtlige og skriftlige Behandling“.
- 1841 Jan. 12. om Middagen S. K. efter Tur prædiket i Holmens Kirke over opgiven Text (se III C 1).
 — Juli 16. S. K.s Afhandling: „Om Begrebet Ironi med stadigt Hensyn til Socrates“ erklæret af det filosofiske Fakultet for værdig til at forsvares for Magistergraden.
 — Aug. c. 11. S. K. sendt Regine Olsen hendes Ring tilbage.
 — Septbr. 16. S. K.s Disputats (paa Boghandler P. G. Philipsens Forlag) færdig fra Trykkeriet (Bianco Luno). — 300 SS.
 — — 29. Kl. 10—2 og 4—7^{1/2}. S. K. forsvaret sin Disputats for Magistergraden.
 — Oktbr. 11. S. K. endelig brudt med Regine Olsen.
 — — 25. S. K. pr. Dampskib forladt Kbh. for at rejse til Berlin.
 — Novbr. (imellem 15. og 22.) Schellings anden Forelæsning i Berlin.
- 1842 Febr. 4. Sidste Datering i S. K.s Kollegie til Schellings Forelæsninger.
 — Marts 6. S. K. med Dampskibet „Christian VIII“ ankommet til Kbh. fra Kiel.
 — Maj 29. og Juni 5. Anmeldelse i Fædrelandet, Nr. 890 og 897, af S. K.s Disputats ved Dr. Beck.
 — Juni 12. Artikel af S. K. i Fædrelandet Nr. 904: „Aabenbart Skriftemaal“, med en „Efterskrift“ til Dr. Beck. (S. V. XIII, S. 397 ff.).
 — Septbr. 10. S. K.s Broder Peter Christian kaldet til Sognepræst for Pedersborg-Kindertofte.
 — Novbr. 11. S. K.s Broder Peter Christian ordineret.
 — — S. K. afsluttet Manuskript til Udgiaverens Forord til „Enten—Eller“.
- 1843 Febr. 15. „Enten—Eller. Et Livs-Fragment, udgivet af Victor Eremita. Første Deel, indeholdende A.'s Papirer. Anden Deel, indeholdende B.'s Papirer, Breve til A.“ færdig fra Trykkeriet (Bianco Luno). — 470 + 368 SS.
 — — 20. „Enten—Eller“ kommen i Handelen (hos Universitetsboghandler C. A. Reitzel), og s. D. foreløbig anmeldt i Fædrelandet Nr. 1155.
 — — 27. Artikel af S. K. i Fædrelandet Nr. 1162 (underskrevet A. F. ....): „Hvo er Forfatteren af Enten—eller“ (se S. V. XIII, S. 407 ff.).
 — Marts 1. Anmeldelse af „Enten—Eller“ af J. L. Heiberg i Intelligensblade Nr. 24, i Artiklen: „Litterær Vintersæd“.

- 1843 Marts 5. Artikel af S. K. i Fædrelandet Nr. 1168 (underskrevet Victor Eremita): „Taksigelse til Hr. Professor Heiberg“ (se S. V. XIII, S. 411 ff.).
- April 16. Første Paaskedag til Aftensang i Frue Kirke (Biskop Mynsters Prædiken), Regine Olsen nikket til S. K.; i Tiden nærmest forud har hun „hver Mandag mellem 9—10 Formiddag“ mødt ham (se IV A 97).
- Maj 5. Datering af Forordet til S. K.s „To opbyggelige Taler“.
- — 6. „To opbyggelige Taler af S. Kierkegaard“ færdig fra Trykkeriet (Bianco Luno). — 52 SS.
- — 8. S. K. afrejst fra Kbh. til Berlin.
- — 16. „To opbyggelige Taler“ kommen i Handelen (hos Boghandler P. G. Philipsen).
- — — Artikel af S. K. i Fædrelandet Nr. 1236: „En lille Forklaring“ (se S. V. XIII, S. 416 f.).
- — — Poststempel-Dato for Brev fra S. K. til Emil Boesen fra Berlin.
- — 25. Poststempel-Dato for Brev fra S. K. til Emil Boesen fra Berlin. „Om en liden Stund skulle I see mig igjen. Jeg er bleven færdig med et Arbeide, der er mig af Vigtighed, jeg er i fuld Fart med et nyt, og mit Bibliothek er mig nødvendigt, ligesom ogsaa et Trykkerie“.
- — — Berlin. Datering over Begyndelsen af Manuskriptet til „Gjentagelsen“ (se IV B 97,3).
- Juli Datering over Manuskriptet til Brevet til Læseren i Slutningen af „Gjentagelsen“ (se IV B 97,30). — Sandsynligvis har S. K. ved denne Tid faaet Kundskab om Regine Olsens Forlovelse med Fritz Schlegel.
- Aug. 9. Datering i Manuskriptet til Forordet til „Tre opbyggelige Taler“ (se IV B 159,7).
- Oktbr. 7. „Frygt og Bæven. Dialektisk Lyrik af Johannes de silentio“ og „Gjentagelsen. Et Forsøg i den eksperimenterende Psychologi af Constantin Constantius“ færdige fra Trykkeriet (Bianco Luno). — 135 SS. og 157 SS.
- — 13. „Tre opbyggelige Taler af S. Kierkegaard“ færdig fra Trykkeriet (Bianco Luno). — 62 SS.
- — 16. „Frygt og Bæven“, „Gjentagelsen“ og „Tre opbyggelige Taler“ kommen i Handelen, de to første hos C. A. Reitzel, den sidste hos Boghandler P. G. Philipsen.
- — Anmeldelse af „Enten—Eller“ af H. P. Kofoed-Hansen i „For Literatur og Kritik. Et Fjerdingaarsskrift udgivet af Fyens Stifts literære Selskab“, 1. Bd. 4. Hefte.
- Decbr. 6. „Fire opbyggelige Taler af S. Kierkegaard“ kommen i Handelen, hos Boghandler P. G. Philipsen (Bianco Lunos Bogtrykkeri). — 84 SS.
- — 19. „Urania. Aarvog for 1844, udgiven af J. L. Heiberg“, med Omtale

- af „Gjntagelsen“ i Artiklen: „Det astronomiske Aar“, averteret i Adresseavisen Nr. 298.
- 1843 Decbr. 22. „Urania“ anmeldt i Berlingske Tidende Nr. 344.
- 1844 Jan. 1. Artikel af Biskop Mynster i Intelligensblade Nr. 41—42 (under Mærket Kts): „Kirkelig Polemik“ (med Omtale af S. K.s „Opbyggelige Taler“).
- — 4. Artikel af Dr. Fr. Beck i Københavnsposten Nr. 4 (underskrevet En Præst): „Plump Usandhed“.
- — 19. Artikel af Kofoed-Hansen i Fædrelandet Nr. 1479: „Replik til Kts“.
- — 23. Redaktions-Artikel i Københavnsposten Nr. 20 (Om „den Ktsse Strid“).
- Febr. 24. Lørdag S. K. holdt sin Demis-Prædiken i Trinitatis Kirke (laud.).
- — Slutn. Anmeldelse af „Frygt og Bæven“ af J. Fr. Hagen i Theologisk Tidsskrift, udg. af Scharling og Engelstoft. 8. Bd.
- Marts 5. „To opbyggelige Taler af S. Kierkegaard“ kommen i Handelen, hos Boghandler P. G. Philipsen (Bianco Lunos Bogtrykkeri). — 59 SS.
- — S. K. tilendebragt Udarbejdelsen af: „Post-Scriptum til Enten—Eller“ (IV B 59).
- Juni 8. „Tre opbyggelige Taler af S. Kierkegaard“ kommen i Handelen, hos Boghandler P. G. Philipsen (Bianco Lunos Bogtrykkeri). — 70 SS.
- — 13. „Philosophiske Smuler eller en Smule Philosophi. Af Johannes Climacus. Udgivet af S. Kierkegaard.“ (Hos Universitetsboghandler C. A. Reitzel. Bianco Lunos Bogtrykkeri) averteret i Adresseavisen Nr. 137. — 164 SS.
- — 17. „Begrebet Angst. En simpel psykologisk-paapegende Overveielse i Retning af det dogmatiske Problem om Arvesynden. Af Vigilius Haufniensis.“ og „Forord. Morskabslæsning for enkelte Stænder efter Tid og Leilighed. Af Nicolaus Notabene.“ (Begge hos Universitetsboghandler C. A. Reitzel. Bianco Lunos Bogtrykkeri averterede i Adresseavisen Nr. 140. — 184 og 111 SS.
- — 30. Omtale af „Forord“ i Ny Portefeuille (udg. af G. Carstensen, red. af J. C. Schytte). 2. Bd., Nr. 13.
- Aug. 27. S. K.s „Rapport“ om Arbejdet paa „in vino veritas“ (se V A 109).
- — 31. „Fire opbyggelige Taler af S. Kierkegaard.“ (Hos Boghandler P. G. Philipsen. Bianco Lunos Bogtrykkeri) averteret i Adresseavisen Nr. 205. — 111 SS.
- Oktbr. 16. S. K. flyttet fra Nørregade 230 (nu Nr. 38) til Ejendommen paa Nytorv.
- 1845 Febr. 9. S. K. hørt Prædiken af Biskop Mynster i Slotskirken (se VI B 157).
- Marts Oprindelig Datering til Hilarius Bogbinders Forord til „Stadier paa Livets Vei“. (Se VI B 7, 4, 8, 2).
- April 29. „Tre Taler ved tænkte Leiligheder. Af S. Kierkegaard“ (Hos

- Universitetsboghandler C. A. Reitzel. Bianco Lunos Bogtrykkeri) averteret i Adresseavisen Nr. 98. — 100 SS.
- — 30. „Stadier paa Livets Vei. Studier af Forskjellige Sammenbragte, befordrede til Trykken og udgivne af Hilarius Bogbinder“ (Hos Universitetsboghandler C. A. Reitzel. Bianco Lunos Bogtrykkeri) averteret i Adresseavisen Nr. 99. — VIII + 383 SS.
- — — Anmeldelse af „Philosophiske Smuler“ [af Dr. Fr. Beck] i Neues Repertorium für die theol. Literatur und kirchl. Statistik, hrsggeg. von H. Th. Bruns. 2. Bd., 1. Heft.
- Maj 6. „Stadier paa Livets Vei“ anmeldt i Berlingske Tidende Nr. 108.
- — 9. Artikel af S. K. i Fædrelandet Nr. 1883 (underskrevet S. Kierkegaard): „En Erklæring og Lidt til“ (se S. V. XIII, S. 418 ff.).
- — 10. Boghandler P. G. Philipsen forpligter sig med Hensyn til det af ham af S. K. købte Rest-Oplag af 18 opbyggelige Taler: „ikke at tilstille Redakteurer noget Fri-Exemplar eller foranledige dem paa nogen Maade gjorde til Gjenstand for kritisk Anmeldelse eller Besprechen i Bladene“.
- — 13. S. K. med Dampskibet „Geiser“ forladt Kbh. for over Stettin at rejse til Berlin.
- — 19.20. Feuilleton-Artikel af S. K. i Fædrelandet Nr. 1890-91 (underskrevet A.): „En flygtig Bemærkning betræffende en Enkelthed i Don Juan“ (se S. V. XIII, S. 445 ff.).
- — 24. S. K. med Dampskibet „Geiser“ kommen tilbage til Kbh. fra Berlin over Stettin.
- — 29. „Atten opbyggelige Taler af S. Kierkegaard“ udkomne paa Boghandler P. G. Philipsens Forlag (Bianco Lunos Bogtrykkeri). — 52 + 62 + 84 + 59 + 70 + 111 SS.
- Juli 4. Artikel i Corsaren Nr. 251, i hvilken det Sp. 3 bl. a. hedder: „om det f. Ex. ikke var mere Nydelse at spise tørt Brød og drikke Vand med Hilarius Bogbinder end at drikke Champagne med Hr. Bøotius“.
- Aug. 21.23. Brev fra Prof. Hauch i Sorø til P. L. Møller med de Udtalelser om Experimentet „Skyldig? — Ikke-Skyldig?“ i „Stadier paa Livets Vei“, som ordret findes indrykket i Artiklen „Et Besøg i Sorø“ i P. L. Møllers „Gæa“ for 1846, som Udtalelser af „en fornuftig Mand fra Landet“ i en Samtale der føres i Prof. Hauchs Hus. (Se E. P. III, S. 221).
- Oktbr. 30. „To Tidsaldre. Novelle af Forfatteren til „En Hverdags-Historie“ udgiven af Johan Ludvig Heiberg“, averteret i Adresseavisen Nr. 255.
- Novbr. 6. „En Jøde. Novelle af Adolph Meyer. Udg. og forlagt af M. Goldschmidt“, averteret i Adresseavisen Nr. 261.
- — 14. Artikel i Corsaren Nr. 209 med Anmeldelse af Hauchs Roman „Slottet ved Rhinen“, i hvilken det Sp. 14 bl. a. hedder: „Lehmann vil døe og blive lemt, men Victor Eremita døer aldrig.“

- 1845 Novbr. 28. „For Literatur og Kritik. Et Fjerdingaarsskrift udgivet af Fyens Stifts literære Selskab“, 3. Bd. (med Anmeldelse af: Kirke-Psalmer, udg. til Prøve af Kbh's geistlige Convents Psalme-Comitee, af Sognepræst J. R. Damkiær) averteret i Adresseavisen Nr. 280 som havende „nylig forladt Pressen“.
- Decbr. 19. S. K. Køretur til Fredensborg.
- — 20. „Gæa“, æsthetisk Aarbog for 1846, udg. af P. L. Møller (med Omtale af „Stadier paa Livets Vei“, særligt „Skyldig? — Ikke-Skyldig?“ i Artiklen: „Et Besøg i Sorø“) averteret i Tillæg til Berlingske Tidende Nr. 302 som skulende udkomme den 22.
- — 25. S. K. sender Afslag til P. L. Møller paa Anmodning om Bidrag til „Gæa“.
- — 27. Artikel af S. K. i Fædrelandet Nr. 2078: „En omreisende Æsthetikers Virksomhed, og hvorledes han dog kom til at betale Gjæstebudet“, underskrevet: Frater Taciturnus, Høvidsmand for 3die Afdeling af „Stadier paa Livets Vei“, i hvilken det bl. a. hedder: „Gid jeg nu blot snart maatte komme i Corsaren . . . Og dog, jeg har jo allerede været der; thi ubi spiritus, ibi ecclesia: ubi P. L. Møller, ibi Corsaren“.
- — 29. Svar i Fædrelandet Nr. 2079 fra P. L. Møller: „Til Hr. Frater Taciturnus, Høvidsmand for 3die Afdeling af Stadier paa Livets Vei“.
- — 30. Manuskript til „Afsluttende Efterskrift“ indleveret i Bianco Lunos Bogtrykkeri. (Se E. P. III, S. 269 Note).
- 1846 Jan. 2. Artikel i Corsaren Nr. 276: „Hvorledes den omvandrende Philosoph fandt den omvandrende virkelige Redacteur af Corsaren“, med Tegninger.
- — 6. Brev fra Prof. Hauch i Sorø til P. L. Møller, med Tak for „Gæa“ og Udtalelser om S. K. (Se E. P. III, S. 793 ff.).
- — 9. Artikel i Corsaren Nr. 277, Sp. 1 ff.: „Den nye Planet“, med S. K.s Karrikatur og bl. a. med Omtale af S. K.s Benklæder med „ulige lange Buxelaar“. — Sp. 5: Bekjendtgjørelse. — Sp. 6: Efterlysning.
- — 10. Artikel af S. K. i Fædrelandet Nr. 9: „Det dialektiske Resultat af en literair Politi-Forretning“, underskrevet: Frater Taciturnus.
- — 16. Artikel i Corsaren Nr. 278, Sp. 2 ff.: Brev til Hestehandler M. L. Nathanson (med 3 S. K.-Karrikaturer). — Brev til Frater Taciturnus. — Sp. 13 f.: „Frater Taciturnus's dialektisk privilegerede Experimentscontours Avertissement“.
- — 23. Artikel i Corsaren Nr. 279, Sp. 1 f.: „Frater Taciturnus mønstrer i en afsides Krog sine tiloversblevne Stridsfæller“ (med 2 S. K.-Karrikaturer). — Sp. 10: Fr. T. nævnes.
- — 30. Corsaren Nr. 280, Sp. 4: Hilarius Bogbinder. — Sp. 9 ff.: M. L. Nathanson og S. K. (med Karrikatur).
- Febr. 7. S. K.s Idee: at uddanne sig til at blive Præst (se A 4).
- — 11. Forhenværende Bestyrer af Borgerdydskolen i Kbh. Prof. Michael Nielsen død.

- 1846 Febr. 16. Michael Nielsen begravet. — S. K. Køretur til Hørsholm.
 — — Datering til „En første og sidste Forklaring“, og oprindelig Datering til Forordet til „En literair Anmeldelse“ (se B 135,2).
 — — 20. „Afsluttende Efterskrift“ færdig fra Trykkeriet.
 — — 27. „Afsluttende uvidenskabelig Efterskrift til de filosofiske Smuler. Mimisk-pathetisk-dialektisk Sammenskrift, existentielt Indlæg, af Johannes Climacus. Udgiven af S. Kierkegaard“. Med: „En første og sidste Forklaring“, underskrevet: S. Kierkegaard. (Hos Universitetsboghandler C. A. Reitzel. Bianco Lunos Bogtrykkeri) averteret i Adresseavisen Nr. 49. — X + 480 + 4 SS.
 — — — S. K. Køretur til Lyngby.
 — — — Corsaren Nr. 284, Sp. 1: Frater Taciturnus. — Sp. 5: Notits om „Afsluttende Efterskrift“. — Sp. 13: Victor Eremita.
 — Marts 6. Artikel i Corsaren Nr. 285, Sp. 8-11: „Den store Philosoph“ (med 2 S.-K. Karrikaturer). — Sp. 11: „Et Stykke Almanak“. — Sp. 14: en Gaade.
 — — 9. S. K. paabegynder sin „Rapport“ i den første „NB-Journal“. (Se A 98).
 — — 25. S. K. Køretur til Hørsholm.
 — — 27. 28. Anmeldelse af „Afsluttende Efterskrift“ i Kjøbenhavnsposten Nr. 73 og 74, af „Prosper naturalis de molinasky“ [?: P. L. Møller].
 — — 29. Artikel i Dansk Kirketidende Nr. 29, Sp. 475 ff.: „Troen og Dialektiken. Imod S. Kierkegaard“, af P. W. Christensen, Cand. theol.
 — — 30. „En literair Anmeldelse. To Tidsaldr, Novelle af Forfatteren til „En Hverdagshistorie“, udgiven af J. L. Heiberg. Kbhv. Reitzel. 1845, anmeldt af S. Kierkegaard.“ (Hos Universitetsboghandler C. A. Reitzel. Bianco Lunos Bogtrykkeri) averteret i Adresseavisen Nr. 75. — 114 SS.
 — — 30. 31. Artikel i Nyt Aftenblad (Udgiver og Redaktør H. Trojel) Nr. 75 og 76: „Kjøbenhavnspostens Anmeldelse af „afsluttende uvidenskabelig Efterskrift“, og: Afsluttende uvidenskabelig Efterskrift“.
 — April 2. Skrivelse fra J. L. Heiberg til S. K., med Tak for Modtagelsen af et Exemplar af „Afsluttende Efterskrift“ og to Exemplarer af „En literair Anmeldelse“ (det ene Exemplar bestemt for „Forfatteren til en Hverdagshistorie“ : Fru Gyllembourg).
 — — 3. S. K. Køretur til Sorø og Pedersborg (et Par Dage).
 — — — Stykke i Corsaren Nr. 289, Sp. 10: „Aftenbladet og Uvidenskabelig Efterskrift“. — Sp. 13: Katalog over de nyeste og smukkeste Pragt-Georginer.
 — — 11. S. K. Køretur til Lyngby.
 — — 20. S. K. Køretur til Fredensborg.
 — — 26. Kopi med J. L. Heibergs Haand af Skrivelse til S. K. fra Forfatteren til „En Hverdags-Historie“ [Fru Gyllembourg], med Tak for Anmeldelsen af „To Tidsaldr“. (Se E. P. III, S. 418 ff.).

- 1846 Maj 2. 3. S. K. med Dampskibet „Geiser“ forladt Kbh. for over Stettin at rejse til Berlin.
- — 5. Oprindelig Datering for Forordet til første Afdeling af „Opbyggelige Taler i forskjellig Aand“ (se B: 148. 150. 192,6).
- — 7. „Theologisk Tidsskrift. Ny Række. Udg. af Scharling og Engels-toft“, 4. Bds 1. Hefte, med Anmeldelse af „Philosophiske Smuler“ undertegnet: 80. [D: Licent. theol. J. F. Hagen] averteret i Adresse-avisen Nr. 107.
- — 16. S. K. med Dampskibet „Geiser“ kommen tilbage til Kbh. fra Berlin over Stettin.
- — 19. Artikel i Den Frisindede (Redaktør og Udgiver Claudius Rosenhoff): „S. Kjerkegaard og hans Recensenter“.
- — 29. Corsaren Nr. 297, Sp. 7: Udvalg af Corsarens Drømmebog (S. K.s Buxer).
- — 30. og Juni 2. og 4. Artikler i Kjøbenhavnsposten om Madvigs latinske Grammatik.
- Juni 8. S. K. Køretur til Fredensborg.
- — 12. S. K. anskaffet sig Magister A. P. Adlers: „Nogle Digte“, „Studier og Exempler“, „Forsøg til en kort systematisk Fremstilling af Christendommen i dens Logik“ og „Theologiske Studier“.
- — — Corsaren Nr. 299, Sp. 6: Siesbye og Kierkegaard.
- — 19. Corsaren Nr. 300, Sp. 11: „Siesbye's Epistel“.
- — — S. K. Køretur til Charlottenlund, Røjels Kro (Nyholte).
- — 21. 22. S. K. Køreture til Røjels Kro (Nyholte).
- — 23. „H. Steffens, Nachgelassene Schriften. Mit einem Vorworte von Schelling“, averteret i Adresseavisen Nr. 146.
- — 27. Hostrups „Gjenboerne“ (med „Søren Torp, Theolog“) opført 1. Gang paa det kongelige Teater.
- — 30. og Juli 2. „Gjenboerne“ opført paa det kongelige Teater.
- Juli 11. S. K. Køretur til Røjels Kro (Nyholte).
- — 17. Corsaren Nr. 304, Sp. 8 ff.: „Herkules“.
- — 18. S. K. Køretur til Hørsholm.
- — 19. og 26. Anmeldelse af „Mag. Adlers senere Skrifter“ af Fr. Helweg i Dansk Kirketidende Nr. 45 og 46.
- — 28. 29. S. K. Køreture til Fredensborg, Hillerød.
- Aug. 2. S. K. Køretur til Røjels Kro (Nyholte).
- — 6. S. K. Køretur til Charlottenlund, Ordруп.
- — 15. S. K. Køretur til Charlottenlund, Røjels Kro (Nyholte).
- — 17. S. K. Køretur til Kongelunden (Amager).
- — 22. S. K. Køretur til Hørsholm.
- — 31. S. K. Køretur til Røjels Kro (Nyholte).
- Septbr. 3. S. K. Køretur til Fredensborg, Frederiksborg.
- — 7. S. K.s Optegnelse i NB-Journalen: Rapport. Resultat.
- — 16. S. K. Køretur til Charlottenlund, Røjels Kro (Nyholte).
- — 20. Artikel i Dansk Kirketidende Nr. 52, Sp. 841 ff.: „Troens Dialektik“, af P. W. Christensen, Cand. theol.

- 1846 Septbr. 26. S. K. Køretur til Røjels Kro (Nyholte).
 — Oktbr. 2. Goldschmidt fratraadt Redaktionen af Corsaren med Nr. 315.
 — — 3. S. K. Køretur til Røjels Kro (Nyholte).
 — — 7. Goldschmidt afrejst fra Kbh. med Dampskibet „Christian VIII“ for over Kiel at paabegynde en Udenlandsrejse til Tyskland og Italien.
 — — 28. S. K. Køretur til Sorø.
 — Novbr. 17. S. K. anskaffet sig: J. H. Fichte, Grundzüge zum System der Philosophie 3. Abth.: Die speculative Theologie oder allgemeine Religionslehre. Heidelb. 1846.
 — — 19. „Dr. H. Martensens trykte moralske Paragrafer, eller det saakaldte „Grundrids til Moralphilosophiens System af Dr. Hans Martensen“, i dets forvirrede, idealistisk-metaphysiske og phantastisk-speculative, Religion og Christendom undergravende, fatalistiske, pantheistiske og selvforguderske Væsen, belyst og bedømt af Magnús Eiríksson, Cand. theol.“, averteret i Adresseavisen Nr. 274.
 — — 20. S. K. anskaffet sig: Carl Gustav Carus, Psyche. Zur Entwicklungsgeschichte der Seele. Pforzheim 1846.
 — — 24. S. K. Køretur til Fredensborg.
 — Decbr. 7. S. K. Køretur til Røjels Kro (Nyholte).
 — — 17. S. K. Køretur til Lyngby.
 1847 Jan. 6. S. K. Køretur til Røjels Kro (Nyholte).
 — — 24. S. K.s Optegnelse: „Gud være lovet, at alle Pøbelagtighedens Angreb kom over mig. Jeg har nu ret faaet Tid til at lære ind efter, og forvisse mig om, at det dog var en tungsindig Idee med det at ville leve ude paa en Præstegaard, for i Afsideshed og Glemthed at gjøre Poenitentse. Nu staaer jeg ganske anderledes besluttet paa Pletten end jeg nogensinde har gjort.“ osv. (se A 229).
 — — Datering for Forord til den første Renskrift til Bogen om Adler.

FORKLARING TIL DE AF UDGIVERNE I TEXT OG NOTER BENYTTETEGN OG FORKORTELSER M. M.

Med *Kursiv* betegnes Udgiver-Bemærkninger.

- *U. D.* i Marginen betegnes de udaterede Stykker.
- [†] [*] osv. betegnes at † * osv. ikke findes i Original-Manuskriptet, men er tilføjet af Udgiverne.
- almindeligt Tryk i < > betegnes Tilføjelser af S. K. selv indenfor Textens Plads i Original-Manuskriptet (se Fortale I, S. XX).
- —   — imellem | | betegnes Afsnit, der i Original-Manuskriptet er udslettede med Blyant af S. K.
- —   — imellem || || betegnes Afsnit, der i Original-Manuskriptet er udslettede med Blæk af S. K.
- I, II, osv. efterfulgt af Nummer- eller Side-Angivelse henvises til de foregaaende Bind af denne Udgave.
- Ktl. Nr. betegnes Nummer i den trykte: „Fortegnelse over Dr. Søren A. Kierkegaards efterladte Bogsamling, som bortsælges ved offentlig Auction Tirsdagen den 8de April 1856 og følgende Dage“ osv.
- S. V.   — „Søren Kierkegaards samlede Værker udgivne af A. B. Drachmann, J. L. Heiberg og H. O. Lange“.
- Kske Papirer — „Kierkegaardske Papirer. Forlovelsen. Udg. af Raphael Meyer“ (Kbh. 1904).

A

JOURNALEN

1846 Jan.—Septbr.

Se B 11.

1846
Jan. 7.

Idag hørte jeg en Droskekudsk sige om en fuld Kudsk der kjørte forbi i et temmeligt stærkt Trav: „han har faaet Noget af den Retning som ledsager Een til Rendestenen.“

1
U. D.

Afsluttende Efterskrift.

2
U. D.

Det hele Manuscript var indleveret i Bogtrykkeriet, Rub og Stub medio Dec. ell. saa 1845. — „En første og sidste Forklaring“ var henkastet paa et Stykke Papir i det oprindelige Manuscript, men lagt til Side, for at udarbejdes og blev først afleveret saa sildigt som muligt, for ikke at ligge og flyve i et Bogtrykkerie. En Note til et Sted om de pseudonyme Skrifter har jeg ikke villet lade trykke med, blot fordi den var skrevet under Trykningen. Den Løgn og Bysnak og Pøbelagtighed man er omgivet af gjør Ens Stilling stundom vanskelig nok, gjør mig maaskee altfor overspændt ængstelig for at have Sandheden paa min Side indtil den mindste Trævl, hvad hjælper det?

---

¹ Afsluttende Efterskrift... indleveret i Bogtrykkeriet osv.] iflg. Meddelelse i sin Tid fra Bianco Lunos Bogtrykkeri til Barfod „bestilte“ S. K. dette Værk hos Trykkeriet 30. Decbr. 1845 (se E. P. III, S. 269 Note*) og sml. B 83); Bogen var færdigtrykt 20. Febr. 1846, og averteredes som udkommen i Adresseavisen Nr. 49 (27. Febr.). medio Dec. ell. saa] sml. 98. 99. B: 69. 71. 72. — S. V. XIII, S. 498. 549. henkastet osv.] se VI B 99. En Note] se B 83, sml. B 81, 1.

1846

I Marginen til 2:

- ³
U. D. Jeg har et Øieblik været raadvild, om jeg ikke af H: t: Omstændighederne (Corsar-Vrøvlet og Bysnakken) skulde lade Vedgaaelsen af mit Forfatterskab ude, om jeg ikke skulde i det Trykte bemærke ved Datoernes Angivelse, at det Hele var Ældre, end alt dette Vrøvl. Men, nei! Jeg skylder Sandheden netop intet Hensyn at tage til alt Sligt, og gjøre Alt som det har været bestemt, henstillende til Gud, hvad han vil der skal komme ud der af, modtagende Alt af hans Haand som en god og en fuldkommen Gave forsmaaende, at handle klogt, fortrøstende mig til, at han vil give mig en sikker og vis Aand.

- ⁴
Febr. 7. Min Idee er det nu at uddanne mig til at blive Præst. Jeg har i flere Maaneder bedet Gud om at hjælpe videre, thi for mig har det nu længere staaet tydeligt, at jeg ikke bør være Forfatter mere, hvilket jeg nemlig enten kun vil være ganske ell. slet ikke. Af den Grund har jeg heller ikke samtidigen med Correkturen begyndt paa noget Nyt, men kun paa den lille Anmældelse af de to Tidsaldere, der atter er afsluttende.

d. 7 Febr. 1846.

- ⁵
U. D. Det Forfærdelige med den Mand, der engang som lille Dreng, da han gik og vogtede Faar paa den jyske Hede, leed meget ondt, sultede og var forkommen, paa en Høi stod op og forbandede Gud — og den Mand var ikke istand til at glemme det, da han var 82 Aar gl.

---

³ Vedgaaelsen af mit Forfatterskab] ∴ En første og sidste Forklaring, sml. B 74-81. VI B 99. — S. V. VII, S. 545 ff. ⁴ blive Præst] sml. 98. 169. 221. 222. 229. — S. V. XIII, S. 570. ikke bør være Forfatter mere] sml. 9. 98. 107. 114. 116. 128. 164. 169. B 211. Anmældelse af de to Tidsaldere] ∴ „En literair Anmeldelse“, der averteredes som udkommen i Adresseavisen 1846 Nr. 75 (30. Marts); sml. 98. 104. B. 71. ⁵ Se: H. P. Barfod, Til Minde om Biskop Peter Chr. Kierkegaard (Kbh. 1888), S. 13 ff. — Sml. II A 805. S. V. VI, S. 236 f.

De occultis non judicat ecclesia

< cfr. p. 268. > ⁶ U. D.

cfr. p: 194, 185 og 171 i denne Bog.

Tør jeg fortie Skylden? Og dog tør jeg selv angive den. Dersom Gud vil have den aabenbar: saa kan han jo nok gjøre det, og denne Selvangivelse kan jo dog ogsaa være at spille Forsyn.

Idag gik deren Erindring mig anklagende forbi. Sæt Anklagen nu brød frem. Jeg kunde reise langt bort bort herfra, leve i et fremmed Land, et nyt Liv, fjernt fra Erindringen, fjern fra enhver Mulighed af, at det kunde blive aabenbart. Jeg kunde leve skjult — Nei, jeg har at blive paa Stedet uforandret at gjøre Alt, uden en eneste Klogskabs-Forholdsregel overladende Alt til Gud. Forfærdeligt hvad det kan udvikle et Msk. saaledes at blive paa Stedet kun uddannet ved Mulighed.

Paalangs i Marginen til 6:

Herkunde ogsaa benyttes det tyske Ordsprog: Gott richt't, wenn niemand spricht (∴ naar Alle tie, naar Ingen tænker paa at anklage, Ingen drømmer om at der er Klage, ell. naar Anklageren er en Død.) cfr. Deutsche Märchen und Sagen v. I. W. Wolf. Leipzig 1845 p. 213. ⁷ U. D.

Goethe er det, troer jeg, der siger etsteds:

Ach, da ich irrte, hatt' ich viel Gespielen,

Seit ich die Wahrheit kenne, bin ich fast allein.

⁸ U. D.

Hidtil har jeg været tjenende ved at hjælpe Pseudonymerne til at blive Forfattere, hvad om jeg nu fremtidig besluttet ⁹ Febr.

⁶ p: 194, 185 og 171] ∴ VIA: 55-59. 47 og 31-32; se ogsaa VIA 61. cfr. p. 268] se 21. Tør jeg fortie Skylden osv.] sml. 221. uforandret at gjøre Alt osv.] sml. 3. ⁷ Deutsche Märchen osv.] Ktl. Nr. 1439. ⁸ Goethe... etsteds] Werke, den til I C 72 anf. Udg. 1. Bd., S. 5. ⁹ Sml. 4 og se Note dertil.

1846

mig til for den Smule Produktivitet jeg kan indulgere, at gjøre det i Form af Critik, saa jeg nedlagde hvad jeg havde at sige i Critiker, der ud af et eller andet Skrift viklede mine Tanker, saaledes at de dog ogsaa kunne ligge i Skriftet. Saa undgik jeg dog at blive Forfatter.

i Febr. 1846.

Febr.   *Se ogsaa B: 75 og 135,2.*

¹⁰
U. D.   Egentlig er det Samvittigheden, der constituerer en Personlighed, Personlighed er en individuel Bestemthed constateret ved at vides af Gud i Samvittighedens Mulighed. Thi Samvittigheden kan slumre men dens Mulighed er det Constituerende. Ellers vilde Bestemmetheden være et transitorisk Moment. End ikke Bevidstheden om Bestemmetheden Selvbevidstheden er det Constituerende, forsaavidt dette kun er det Forhold, hvori Bestemmetheden forholder sig til sig selv, hvorimod Guds Samviden er Fixeringen Befæstelsen.

‡

¹¹
U. D.   Prof. Nielsen sagde til Sager, da denne, i Anledning af at han havde seet paa Værelser hos ham ude paa Fredriksberg, yttrede, at det var saa skjønt for Prof. at kunne leve derude og studere i sit Otium: „nei, (sinne, sinne,) Sager, nu skal jeg ikke læse mere, nu skal jeg døe.“ I Modsætning til Directeur Sagers vistnok galante Forestilling om det at studere, gjør gl. Mikkels „læse“ et herligt Indtryk; den hele Historie er en ypperlig Betegnelse af Prof. Nielsens ædle Simpelhed — og nu det Resignerede: nu skal jeg blot døe.

¹⁰ Sml. 45. — S.V. XI, S. 127 f.   ¹¹ Prof. Nielsen] ∅: Michael Nielsen (f. 1776), indtil 1. Oktbr. 1844 Bestyrer af Borgerdydskolen i Kbh., boede i Frederiksberg Smallegade 13, hvor han døde 11. Febr. 1846; begravet 16. Febr. Sager] ∅: Hans Carl S., Bagermester og Direktør ved Kbhvns Fattigvæsen (f. 1808; efter 1849 Byfoged i Rudkjøbing, død 1885), boede Vesterbro 25 (Husejer). Sml. VI B 201. sinne, sinne] sml. Holger Lund, Borgerdydsskolen i Kjøbenhavn (Kbh. 1887), S. 145.

Den litteraire Foragteligheds Begreb lader sig bestemme ved følgende Prædikater: den er uden Idee-Berettigelse, selv om den har noget Talent, uden Livs-Anskuelse, feig, trællesindet, fræk, pengebegjerlig; og det hører den derfor væsentlig til at være anonym. Vil man, for ret at see Forskjellen, til Sammenligning tænke paa Grækenlands Opløsning og Aristophanes's Comedie, saa staaer Aristophanes bemyndiget ved Idee, udmærket ved Genie, ophøiet ved personligt Mod. Der hørte i Sandhed Mod til at fremstille Demagogen Kleon, og til, da ingen Skuespiller turde det, selv at overtage hans Partie i Stykket. Men saa lidet som Oldtiden overhovedet kunde naae den moderne Opløsnings Abstraktion, saa lidet har den, selv i Fordærvethedens Periode, nogen egl. Analogie til den Art af feig Usselhed, som Anonymiteten vil begunstige. Vel siger Socrates i Apologien, at hans egl. Anklagere, de, der allerede gennem mange Aar havde anklaget ham, vare ligesom Skygger, hvilke Ingen kan faae fat paa, men er end Bysnakken og Talen mell. Mand og Mand ligesom Skygger, saa dannes den dog paa en Maade af virkelige Msker, men ved Anonymiteten kan een Eneste fremkogle en Legion af Skygger.

12
U. D.

Enhver i vor Tid kan skrive en nogenlunde Opsats om enhver Ting; men Ingen vil ell. kan udholde det anstrængende Arbeide at tænke een eneste Tanke heelt ud i alle dens fineste Consequentser. Til Gjengjeld paaskjønnes det netop i vor Tid at skrive Bagateller, og Den, der skriver en stor Bog, gjør sig næsten latterlig. I gl. Dage læste man store Bøger, og forsaavidt man læste Flyveskrifter og Blade, vilde man ikke ret være det bekjendt: nu føler Enhver sig forpligtet til at have læst, hvad der staaer i et Blad og i et

13
U. D.

¹² Den litteraire Foragteligheds] sml. 49. 147. 214. B: 1. 9. 10. 53. 54. 69. — S. V. VIII, S. 88. XIII, S. 498*). Der hørte osv.] sml. Des Aristophanes Werke, übers. von Joh. Gust. Droysen (se til III B 179, 57) 2. Theil (Berl. 1837), S. 307 (Indl. til „Ridderne“). i Apologien] 18d.

1846

Flyveskrift, men han undseer sig ved at have læst en stor Bog igjennem, han frygter for det skal ansees for Indskrænkethed.

#

- 14 Bernhard af Clairvaux: impleri visitationibus Dei anima non
U. D. potest, quæ distractionibus subjacet.

#

- 15 Det ender dog tilsidst med, at ligesom Metaphysik har fortrængt
U. D. Theologie, saaledes fortrænger Physik Sædelære. Hele den moderne statistiske Betragtning af det Sædelige bidrager dertil.

#

- 16 Hver Gang jeg seer et nyt Blad „til Munterhed“ at udkomme:
U. D. saa tænker jeg altid med Veemod: Herre Gud der er nu igjen En, der var ifærd med at springe i Stranden, men dog forinden vilde vove det Yderste med at forsøge sig som Bladskriver i det Vittige, det Satiriske.

#

- 17 Den ny Udvikling i vor Tid kan ikke blive en politisk, thi det
U. D. Politiske er dialektisk i Forholdet mell. Generation og Individ i repræsenterende Individ; men i vor Tid er allerede hver Individ ifærd med at være for meget reflekteret til at kunne være nøiet med blot at være repræsenteret.

#

- 18 Honoraret, selv for de navnkundige Forfattere, er i dansk Li-
U. D. teratur nuomstunder meget lille, derimod er Drikkepengene, der

¹⁵ den moderne . . . det Sædelige] sml. B 213. II A 271. — S. V. VI, S. 446 f. Noten. ¹⁷ Sml. 20. — S. V. VIII, S. 79.

falde af til de literaire Sjouere, meget betydelige. Jo mere foragtelig en Literat er nuomstunder, desto mere fortjener han.

Man troer det er comisk at En har en falsk Forestilling, og man 19
 leer af den, naar den yttres. Selv Holberg bruger saadan Comik, U. D.
 skjøndt denne egl. er uægte og kun tilfældig. f. E. Folk paa Bjerget
 antage at Jorden er flad. Nu Herre Gud det er da ikke saa for-
 skrækkelig en Sag, det Comiske ligger snarere paa den anden
 Side, at Nogen kan være saa selvtilfreds over at vide, at den er
 rund. Dersom det at have en usand Forestilling om et Noget er
 comisk: saa ere vi alle mere ell. mindre comiske, og da venter vel
 en ell. anden Opdagelse paa os for at gjøre os latterlige. Men dette
 Comiske er som sagt det Underordnede, og dog er Sandsen for og
 Forstanden paa det Comiske saa lidet udviklet at dette næsten altid
 bruges og <saare> sjældent det rene Comiske.

Det rene Comiske er, at en Mand veed det Rette og dog viser
 at han ikke veed det. Her er den væsentlige Modsigelse. En Mand
 veed at der er en Gud til — og han siger: det veed jeg Fanden gale
 mig. Han veed Alt er uvist, og dog „har Erfaring lært ham“ at holde
 sig til det „Visse“ til det Visse nemlig, som netop er Uvist.

Menighedens eller Samfundets Dialektiker følgende: 20

1) de Enkeltheder, som i Forholdet forholde sig til hinanden, U. D.
 ere hver for sig lavere end Forholdet.

Saaledes er i den legemlige Organisme det enkelte Lem
 lavere; i Solsystemet det enkelte Himmellegeme.

2) de Enkeltheder, som i Forholdet forholde sig til hinanden
 ere hver især lige for Forholdet.

Saaledes i den jordiske Elskov, hver især er Noget for
 sig, men Trangen til Forholdet er den samme for begge.

---

¹⁹ Folk paa Bjerget osv.] Erasmus Montanus. 3. Act, 2. og 5. Sc.; 4. Act, 2.
 og 4. Sc.; 5. Act, 5. Sc. ²⁰ Sml. 17.

3) de Enkeltheder som i Forholdet forholde sig til hinanden ere hver især høiere end Forholdet.

Saaledes i den religiøse høieste Form. Den Enkelte forholder sig først til Gud og saa til Menigheden; men dette første Forhold er det høieste, om han dog ikke forsmaaer det sidste.

cfr. ogsaa afsluttende Efterskrift p. 327. at Opgaven ikke er fra Individet at komme til Slægten, men fra Individet gennem Slægten at naae Individet.

cfr. en Afhandling af Dr. Bayer der Begriff der sittlichen Gemeinschaft (i Fichtes Tidsskrift. 13d B. 1844 p. 80.).

hans Tredeling er: Beziehung, Bezug, Einheit. (cfr. p. 80 og 81.)

21
U. D.

De occultis non judicat ecclesia.

cfr. p. 256, 194, 185, 171.

Man kunde deri indslynge en ulykkelig Elskerindes Lidelses-Historie, saa de svarede paa Dato til hinanden, uden forøvrigt at have det Mindste med hinanden at gjøre.

Begge Dele var Udgiveren paa en besynderlig Maade kommen i Besiddelse af.

‡

22
U. D.

Naar en indtil Fortabelse Vildledt vil til at gaae under, saa er dette den sidste Replik og Tegnet: der gaaer dog i mig noget Bedre under. Saaledes opstiger der en Boble fra den Druknende, det er Tegnet — saa synker han. Ligesom Indesluttethed kan blive et Mskes Undergang, fordi han ikke vil udsige det Skjulte, saaledes er Udtalelsen af hiint Ord: Undergangen. Thi Udtalelsen er netop Udtrykket for at han blev sig selv saa objektiv, at han tør tale om sin egen Undergang, som om noget Afgjort, der nu psykologisk kan interessere en Trediemand. Det Haab om at der dog var noget

[afsluttende Efterskrift p. 327] sml. 249,3. Fichtes Tidsskrift] Zeitschrift für Philosophie u. spekulative Theologie... hrsg. von J. H. Fichte (Tübingen). Sml. II: A 204. C 50. ²¹ cfr. p. 256] se 6. ²² Sml. S. V. VIII, S. 141 f.

Bedre i ham, som skulde i Taushed være brugt til at arbeide paa sin Frelse, det Haab gives ud og benyttes som en Ingredients i den Liigtale, han holder over sig selv.

Regnestykket.

23
U. D.

Dersom jeg nu var en Præst, og kunde tale saaledes, at den Enkelte, naar han gik hjem fra Kirke blot længtes efter at høre mig næste Gang, medens han prisede og jublede over mig; — paa den anden Side dersom jeg opmærksom paa den Enkelte, ved at studere hans Individualitet, vidste hvorledes han skulde paavirkes, og jeg da stødte ham fra saa han tilsidst næsten blev vred paa mig, og gik ind og lukkede sin Dør og bad til Gud: i hvilket Tilfælde havde jeg gavnet ham meest; i det ene Tilfælde hjalp netop mit Bedrag ham til Sandheden, i det andet Tilfælde blev netop min Understøttelse til Sandheden Bedraget; i det ene Tilfælde endte han med Sandhed og begyndte med Bedraget, i det andet endte han med Bedraget og begyndte med Sandheden.

Men Mennesker vil desuagtet en Saadan behøve, om ikke i anden Forstand, saa i den Betydning som Stoikerne sagde: sapientem nulla re indigere, et tamen multis illi rebus opus esse. — Ergo quamvis se ipso contentus sit sapiens, amicis illi opus est, non ut habeat, qui sibi ægro assideat, sed ut habeat aliquem, cui ipse assideat, pro quo mori possit.

Dette er citeret efter en lille Afhandling af Dr. Bayer
i Fichtes Tidsskrift. 13d B. 1844. p. 86. —

Den Berlinske Tidende kan i literair og kritisk Henseende (thi med hvad der hovedsagligen er dens Opgave: det Politiske, forholder det sig anderledes) bedst sammenlignes med Smørrebrøds- 24
U. D.

---

²⁸ Fichtes Tidsskrift] se til 20. p. 86] det citerede findes S. 88.

Papir; man læser det medens man spiser, ja i Mangel af en Serviet har jeg endog seet en Mand tørre sig af i Avisen. Men det gjelder i Forhold til Alt at Omgivelsen har stor Betydning; hvad derfor, uden at være saa høit at det ikke meget godt kan forstaaes af Enhver, ønskes at gjøre en Læser om muligt lidt alvorlig: det maa ikke læses paa den Maade. Derfor ønskede jeg ikke at see Noget aftrykt i B. T. Hellere end den Udbredthed, som hvad jeg skriver, kan faae ved at staae i B. T., langt hellere ønskede jeg kun een eneste Læser.

I Marginen til 24:

²⁵
U. D. Denne Mangel paa Selvhævdelse er og bliver Ruinen, Alt dreier sig om Penge; naar det kunde betale sig, er jeg sikker paa, at man fik et Msk. til at udgive en Journal som var beregnet paa <kun> at læses paa Locumet.

²⁶
U. D. Og saa dadler man mig, fordi jeg holder paa Mynster, og ogsaa med Glæde modtager en lille Yttring af hans Anerkjendelse. Er det ikke det Samme jeg sagde i Fædrelandet 1845, da jeg frabad mig at blive roest af Berlingske Tidende, er det ikke det Samme jeg altid har sagt, i mit første Skrift og indtil det Sidste.

Og nu Fortalen til „afsluttende Efterskrift.“ 1) er den af Johannes Climacus, og det gjelder jo atter her, hvad der staaer bag i Bogen, at Pseudonymen ikke er mig, og tillader sigen Hensynsløshed, som jeg hverken kan ell. vil. 2) hvilke Yttringer af Bifald og Dadel tales der om? Om Analogier til Folkehobens Hurra og pereat. Altsaa fordi han forsmaaer og vrager al denne Opløbs-Anerkjendelse forsmaaer han derfor den enkelte i Sandhed Udmærkede? Hvilken Taabelighed. Dersom et saadant Blad som Corsaren ikke ganske

---

²⁶ dadler man mig] se Corsaren Nr. 285 (1846 6. Marts), Sp. 8 f. (i Artiklen: Den store Philosoph). i Fædrelandet 1845] Nr. 1883 (9. Maj); S. V. XIII, S. 418 ff., særlig S. 421. Fortalen til „afsluttende Efterskrift.“] S. V. VII, S. V ff. (særlig S. VII f.). bag i Bogen] S. V. VII, S. 545. ff.

manglede Selverkjendelse, da vilde det let see, hvorfor jeg ikke vil anerkjendes af det; og dersom det blot havde en nogenlunde Selverkjendelse vilde det indsee, hvorfor jeg endog vil udskjeldes af det, hvis Foragtelighed kun er skjult for dets egne Øine.

Thi efter mit Begreb betyder det at seire ikke, at jeg seirer, 27
men at Ideen seirer ved mig, om jeg og offres. U. D.

Se 98. *Marts 9.*

Se 104. *Marts 16.*

Det som netop gjør Videnskaben saa vanskelig overseer man 28
ganske. Man antager, at Enhver og saaledes ogsaa Videnskabs- U. D.
manden veed hvad han skal (ethisk) gjøre i Verden — og nu offerer
han sig for sin Videnskab. Men selve den ethiske Besindelse var
jo det der først maatte besørges — og saa vilde maaskee hele Vi-
denskaben strande. Sit personlige Liv har da Videnskabsmanden
i ganske andre Categorier end sit videnskabelige, men netop hine
første vare jo de vigtigste.^[†] Videnskabsmanden f. E. beder — og
hele hans Stræben har nu travlt med at bevise Guds Tilværelse.
Men hvorledes kan han saa bede inderligt naar hans Væsen er
splittet ad i denne Selvmodsigelse. Og dersom han beder inderligt,
saa spørges hvorledes han fra det at bede gaaer over til det at sysle
med sin Videnskab, der spørges, hvorledes han som Videnskabs-
mand forstaaer sig selv i det at bede, og hvorledes han som Bedende
forstaaer sig selv at være Videnskabsmand.

I Marginen til 28:

[†] Saaledes begynder en lille Afhandling af Spinoza (de emen- 29
datione intellectus p. 495.) saa naturligt og simpelt. U. D.

---

²⁸ Sml. 34. [†] Se 29. ²⁹ Spinoza . . . p. 495] om Udg. se til IV A 190; i Paulus' Udg. (se til IV B 1, S. 103) 2. Bd. (Jena 1803), S. 413 f.

1846

Marts

Se C 1.

³⁰
U. D. Naar et Msk. vil arbeide afyderste Evne, men bestandigt tilføie, at han ikke forlanger at udrette Noget, saa bliver han anseet for Egoist; arbeider han halvt saa meget, men bestandigt forsikkrende, at han vil saa gjerne udrette Noget o: s: v: saa bliver han priset for Sympathie, og hvorfor? Fordi denne Tingenes Orden indeholder en Concession mod Hoben af Msk., hvem det smigrer, at han har saa travlt med dem. Det er denne Forholdenes Omvendthed, til hvilken der paa saa mange Maader tenderes hen. En Forfatter underordner sig Publikum, beder om skaansom Dom af Publikum o: s: v:, det smigrer og tilsidst bliver en Forfatter kun en Leietjener og hver en Spekhøker Publikum.

³¹
U. D. Spinoza forkaster den teleologiske Opfattelse af Tilværelsen, og siger (i Slutningen af første Bog af Ethiken), at den teleologiske Betragtning kun holder sig ved at man tyer til asylum ignorantie — man er uvidende om causa efficiens og saa laver man Teleologien. — I anden Deel af Ethiken forsvarer han sin Immanents, og siger at den er overalt kun veed man ikke overalt hvilken causa efficiens er. Men her tager jo Spinoza sin Tilflugt til asylum ignorantie. Teleologiens Forfægttere slutte: man veed den ikke, ergo er den der ikke. Spinoza slutter: man er uvidende om den ergo er den der.

Hvad vil dette sige, det vil sige Uvidenheden er det usynlige Eenheds-Punkt for de tvende Veie. Til Uvidenheden kan man naae og da er det, som det hedder i „afsluttende Efterskrift,“ at Veien svinger af. (cfr. afsluttende Efterskrift 2^d Deel. Cap. II. Subjektiviteten er Sandheden.)

---

³⁰ Sml. 51. VI A 88. ³¹ i Slutningen af første Bog] i Paulus' Udg. 2. Bd., S. 72 f. I anden Deel af Ethiken] der synes at sigtes til Propos. 45 (sml. 1. Del, Coroll. Prop. 24) ff. (Paulus' Udg. 2. Bd., S. 119 ff.). [24 ff. (Paulus S. 102 ff.)]. 17 (Paulus S. 96 ff.). 8 f. (Paulus S. 83 f.). 2^d Deel. Cap. II] S. V. VII, S. 157.

Naar galt skal være (thi bedst er det senere, bene latuit) saa er det da altid bedre, at Msk's Gjennemsnit rive En ned, end at de beundre En; thi Gjennemsnittet af Msker bliver væsentligen det samme, enten det gjør det Ene ell. det Andet, bliver lige dum, lige taabelig; men naar det gjør det Første er Forholdet mindre Afsindighed end naar det gjør det Sidste. Man forstaaer ikke det Sande — nu saa river man ned derpaa; det er der dog Mening i. Men man forstaaer ikke det Sande — og saa beundrer man det. Det er Afsindighed.

Dersom ikke pludseligen et Par 1000 Aar skjæres bort for Msk., og denne Bro afhugges, for at lære Menneskene at begynde med selve Livets og Tilværelsens Problemer: saa forvirres Alt. Man forvexler selve det eksistentielle Problem med dets Reflex i alle Generationers Lærdes Bevidsthed. Hovedsagen er i Forhold til ethvert eksistentielt Problem, dets Betydning for mig, dernæst kan jeg see, om jeg duer til at afhandle det lærd.

Istedenfor alt det Høittravende om Videnskabens Begyndelse, maa man igjen som i gl. Dage, menneskeligt begynde med det Spørgsmaal, om at jeg bliver Videnskabsmand.

Man begynder da med en reen ethisk Overveielse, der maaskee helst burde holdes i platonisk Dialog-Form, for at faae Alt saa simpelt som muligt.

Det der bevæger til at begynde, bliver da igjen: Forundring ligesom i gl. Dage hos Grækerne. Til det om Forundring kunde saa med Held benyttes, hvad Cartesius bemærker i hans Skrift om Affekter, at Forundring ingen Modsætning har og hvad Spinoza

²² bene latuit] Ovid, Tristia III 4,25. ²⁴ Sml. 28. Forundring... Grækerne] sml. III A 107. IV B 1, S. 127. hvad Cartesius bemærker] se IV: B 13,23, C 10.

1846

i tredie Bog af Ethiken bemærker om admiratio^{*)}, som han ikke regner med til de tre Affecter, hvoraf han deducerer Alt (cupiditas, lætitia, tristitia).[†] — Subsidualiter kunde her tages et Hensyn til det at begynde med Tvivl.

Det, der bevæger til at begynde er Forundring, Det, der begyndes med er en Beslutning.

^{*)} I Marginen: cfr. p. 369.

[†] Anm. Det græske Begreb $\kappa\iota\tau\eta\sigma\iota\varsigma$ bruger han aabenbart i transitio, som han udsiger om lætitia og tristitia, at det er transitio in perfectionem ikke perfectio selv. p. 368.

³⁵ U. D. Jeg har nu læst Spinozas Ethik igjennem. Besynderligt er det dog, at construere en Ethik paa et, vel rigtigt, men saa ubestemt Princip som det: suum esse conservare, og fastholde det i en saadan Tvetydighed, at det lige saa godt betyder det legemlige, Egoistiske, som den høieste Resignation i den intellectuelle Kjerlighed.

Men en Modsigelse er det dog vel, at afhandle, hvorledes, ved hvilke Midler man naaer Fuldkommenheden i at herske over Affecterne, Veien til denne Fuldkommenhed (cfr. p. 430 Slutning), og saa udgive det for en Immanents-Theorie; thi Vei er jo netop Teleologiens Dialektik. Jeg gaaer den og den Vei, gjør Det og Det — for at, men dette for at adskiller jo Veien og Maalet.

‡

³⁶ U. D. Idag bekendtgjordes der i Adresseavisen, at en lille Dreng paa 8 Aar var død og Avertissementet endte saaledes: „dette bekendt-

p. 369] sml. til 29; Ethices pars III, Affect. Definit. IV med Explic. (Paulus' Udg. S. 185 f.). $\kappa\iota\tau\eta\sigma\iota\varsigma$] sml. IV A 54 og se Noter dertil. VC 6. p. 368] Affect. Definit. II og III med Explic. (Paulus S. 184 f.). Beslutning] sml. VI A 33 og se Note dertil. ⁸⁵ suum esse conservare] sml. Eth. pars III, Propos. VI ff. (Paulus S. 139 ff.). Pars IV, Demonst. Prop. VIII (Paulus S. 209). afhandle, hvorledes osv.] sml. Eth. pars V, Propos. X, Schol. (Paulus S. 278 ff.). Propos. IV, Schol. (Paulus S. 273 f.); sml. Præf., Beg. (Paulus S. 268). ⁸⁶ i Adresseavisen] 1846, Nr. 72 (26. Marts).

gjøres sørgeligst for hans Smaa-Venner“. bravo Drengene antages at læse Aviser og see om en af deres Smaa-Venner ere døde.

Efterhaanden vil Blad-Critiken komme til at udbrede sig over ³⁷
Gjenstande som man mindst tænker paa. Forleden stod der i en af ^{U. D.}
Provinds-Aviserne, at en Mand var bleven henrettet af Skarpretter
N. N., der gjorde det med megen Accuratesse; ogsaa Skarpretter
F. F. der var tilstæde for at kagstryge En gjorde det fyldestgørende.

At jage efter Øieblikkets Bifald er ligesom at jage efter sin egen ³⁸
Skygge. Den, som jager efter den, ham undflyer den. Jeg tænker ^{U. D.}
paa et Billede i et Opbyggelses-Skrift: et Barn der løber efter sin
egen Skygge, og Skyggen løber jo netop med ham.

Spinoza i Præfatio tractatus theologico-politicus. ³⁹
p. 88. ^{U. D.}

... reliquis autem hunc tractatum commendare non studeo, nam
nihil est quod sperem, eundem iis placere aliqua ratione posse;
novi enim quam pertinaciter ea præjudicia in mente inhærent,
quæ pietatis specie amplexus est animus; novi deinde æque im-
possibile esse vulgo superstitionem adimere ac metum; novi de-
nique constantiam vulgi contumaciam esse, nec ratione regi, sed
impetu rapi ad laudandum vel vituperandum. Vulgus ergo et omnes,
qui iisdem cum vulgo affectibus conflictantur, ad hæc legenda non
invito, quin potius vellem, ut hunc librum prorsus negligant, quam
eundem perverse, ut omnia solent, interpretando molesti sint, et
dum sibi nihil prosunt, aliis obsint

Det sidste Punktum indeholder en
Afbigt forud.

³⁹ i Præfatio . . . p. 88] sml. til 29; i Paulus' Udg. 1. Bd. (Jena 1802), S. 152 f.

1846

#

⁴⁰
U. D. Ude paa Kirkegaarden har en Enke sat følgende Vers over sin Afdøde:

Mand! Du har nu stridt

Men Mand saaledes emphatisk betyder en Helt, det betyder ikke en Ægtemand (thi kun i lavere Stiil siges det saaledes: Mand, min Mand, hendes Mand) endnu mindre en Bedemand. Ak og den Afdøde var netop Bedemand.

#

⁴¹
U. D. ... Der Neidige ist ein Martyrer, aber des Teufels.
cfr. Abraham a S. Clara
samtl. Skr. X B. p. 392.

#

⁴²
U. D. Hebræer-Brevet:
X, 39: Men vi ere ikke af dem, som unddrage sig til deres Fordærvelse.

#

⁴³
U. D. I et gl. Opbyggelses-Skrift (Arndt sande Christd.) kommenteres der saa skjønt over det Bibelord: „at Gud skal aftørre vore Taarer“ — han tilføier nemlig det ypperlige cathechetiske Spørgsmaal: <men> hvorledes skal Gud kunde aftørre dem, naar Du slet ikke har grædt? — Hvilken Sandhed i denne Eenfold; hvilken rørende Veltalenhed.

#

⁴⁴
U. D. Anaxagoras skal have sagt: indskrænket er Sandsen, svag er Aanden, kort er Livet.

Det staaer nok hos Cicero i quæstiones academicæ I, 12.

---

⁴¹ Abraham a S. Clara] sämtliche Werke. I. — 22. Bd. Passau u. Lindau 1835. 54 (Ktl. Nr. 294-311). ⁴² Sml. B. 192, 7. ⁴³ Sml. S. V. VIII, S. 199. ⁴⁴ staaer nok] sml. Ritter, det VI A 18 anf. Skr. (1. Opl.) I. Th. (Hamb. 1829), S. 327.

I Samvittigheden, der har Gud Magten. Lad saa et Msk. end 45
have al-Verdens Magt, derinde er Gud dog den Mægtige. Og U. D.
saaledes taler jo den Mægtige, der veed han har Magten, til den
Afmægtige: gjør Du kun hvad Du vil, lad det kun synes at Du
er den Mægtige, hvorledes det hænger sammen det bliver en
Hemmelighed mell. Dig og mig.

Af en Leilighedstale

... Skoven vil ikke indlade sig med den Eensomme, derfor giver 46
den ham Ordet tilbage uden Forandring uden Deeltagelse, dens U. D.
Gjenlyd er som et Nei, selv om den lyder flere Gange den er dog
kun et gjentagent Nei; vilde Skoven tale med ham, da svarede den
vel; havde Skoven Deeltagelse med ham, da vilde den jo beholde
Ordet, gemme det uforandret. —

Empedocles antog at der var 2 Arter af Afsindighed: den ene 47
havde sin Grund i Legemets Sygdom, den anden i Sjælens Renselse. U. D.

cfr. Ritter 1ste B. p. 571

han citerer i en Note: Coel: Aurel: de morbis chron: 1,5: Em-
pedoclem sequentes alium (sc. furorem) dicunt ex animi purga-
mento fieri, alium alienatione mentis ex corporis causa sive ini-
quitate.

Det er en meget god Bemærkning af Ritter (i Indl. til 1ste Bind^(†)) 48
angaaende den construerende Opfattelse at det gaaer bedre an at U. D.
construere hele Verdens Historie end Jordens og Mskhedens Hi-
storie, bedre an at konstruere Mskhedens Historie end Philosophi-

---

⁴⁵ Sml. 10. ⁴⁶ Se B 192,8. ⁴⁷ Ritter 1ste B. p. 571] i det VI A 18 anf. 1. Opl.
S. 537 f.; S. K. citerer her efter 2. Opl. (sml. Noten til VI A 18). ⁴⁸ Ritter...

1846

ens — samt at det dog heldigviis ikke er falden Nogen ind at ville construere et enkelt Mskes Historie. — Dette er ret satirisk og sandt. Constructionens Idee er phantastisk og kommer netop derfor i Forlegenhed ved det Concrete. Saaledes skjuler ogsaa store Oversigter — over et Mskes Uvidenhed (hvorfor især Halvstuderende excellere deri) og en lille Concretion gjør den aabenbar.

[†] *I Marginen*: p. 23.

#

#

- 49 U. D. Den litteraire Foragtelighed hører det væsentligen til at være anonym, for at gjøre det complet er selv dens Subscribenter anonyme; den repræsenteres ved Sjouere, og for at gjøre det complet lod selv Subscribenterne sig repræsentere ved Gaardskarle.

#

- 50 U. D. Efterhaanden som Oplysningen <og Dannelsen> tiltager, og Fordringerne blive større og større, bliver det naturligviis vanskeligere og vanskeligere som Philosoph at tilfredsstille Tidens Fordring. I Oldtiden fordrede man: Aandens Evne, Sindets Frihed, Tænkningens Lidenskab. Man sammenligne Nutiden, nu fordrer man, i Kjøbenhavn, at en Philosoph tillige skal have tykke ell. dog velskabte Been, og at hans Klæder skal sidde paa Moden. Det bliver vanskeligere og vanskeligere, med mindre man nøies med den sidste Fordring alene og antager, at enhver der har tykke eller dog velskabte Been og hvis Klæder sidde paa Moden er Philosoph.

#

- 51 U. D. Tilsidst vendes Alt paa Hovedet. Der skrives ikke for at Nogen skal lære Noget deraf; ih, Gud bevares hvilken Uhøflighed, Læseverdenen veed Alt. Det er ikke Læseren der trænger til Forfatteren (som den Syge til Lægen) nei det er Forfatteren der trænger til

p. 23] i det VI A 18 anf. 1. Opl. S. 22. ⁴⁹ Den litteraire Foragtelighed] se til 12. repræsenteres ved Sjouere] se til B 12. ⁵⁰ tilfredsstille Tidens Fordring] se til IV B 101. ⁵¹ Sml. 30.

Læseren. En Forfatter er derfor kort og godt en Mand der er i Pengeforlegenhed; han skriver da, og dette er at være oppe til en Examen, hvor Læseverdenen, som veed Alt, censurerer. En der skriver men ikke tjener Penge er ikke Forfatter; derfor kalder man jo ikke dem Forfattere, som skrive i Adresseavisen, thi det koster Penge. — Saaledes ogsaa i Kunst. En Skuespiller er ikke En, der indviet i den skuffende Kunsts Hemmeligheder lærende vil bedrage Tilskuerne. Ih, Gud bevares, Publikum kan selv godt spille Comedie. Det er ikke Publikum der behøver Skuespilleren men Skuespilleren, der behøver Publikum. En Skuespiller er en Mand, der er i Pengeforlegenhed, og naar han spiller, er han til Examen. —

#

....thi da han i Overflødighedens Dage samlede ell. da al Verdens ⁵²
Riigdom strømmede til ham, var han da rigere end den Fattigste? ^{U. D.}
Eller fylder al Verdens Guld gjemt i Pengebegjerlighed mere end
ell. engang saa meget som Skjærven i den Fattiges Nøisomhed.

#

Naar der er Torden i Luften, og man da seer Vandfladen og det ⁵³
enkelte Træ, da er det Hele ligesom naar der er spillet paa en ^{U. D.}
Glasflade, hvorved Klangfiguren fremkommer. Der er endnu noget
Zittrende i Skikkelsen.

Se 129—146.

Maj 5.-13.

#

Tilslidst blive alle Spørgsmaal comunistiske. I en indsendt Ar- ⁵⁴
tikel fra Jylland i Kiøbhposten aftrykkes et ParTydskeres ugunstige ^{U. D.}
Dom over Madvigs latinske Grammatik. Saaledes skrives der om

⁵³ [Klangfiguren] sml. III B 41,6 og se Note dertil. ⁵⁴ [Kiøbhposten] 1846
Nr. 122 (30. Maj), sml. Nr. 124 (2. Juni). 126 (4. Juni). 134 (13. Juni).

1846

Madvigs latinske Grammatik (en uhyre ubekjendt Størrelse) og om nogle tyske Professorers Dom (en meget tvetydig Størrelse) — for Øltappere o: s: v: Tilsidst tænker en Øltapper som saa: hvorfor skulde jeg ikke kunne have en Mening om Latin og Græsk; Sligt er blot en Levning fra Middelalderen og Kastevæsenet. Betaler jeg ikke høie Skolepenge for min Søn i den lærde Skole: skulde jeg saa ikke forstaae mig paa Latin og Græsk, ell. dog have en Mening derom.

#

55 Somenhver Logerende haren Støvlepudser, saaledes harenhver
U. D. større Forfatter een ell. anden Bønhas, der betjener ham med Ud-
skjelding, der regelmæssig hver Gang denne Forfatter skriver
Noget, i et Blad forkynder, at det er det arrigste Sludder o: s: v:.
Saaledes har Madvig Baden, en saadan Bønhaser ogsaa P. L. Møller.
En saadan Bønhas er ligesom en af Torvesjouerne; naar Bønderne
komme til Torvs, saa udseer hver Sjouer sig sin Vogn, hvor han
troer der kan være Noget at tjene, og saaledes udseer Bønhasen
sig en Forfatter, paa hvem der kan tjenes Noget, forsaavidt For-
fatterens Navn borger for, at Publikum nok vil læse — noget
Ondt om ham. —

#

#

56 Den Umiddelbare mener og indbilder sig, at Hovedsagen naar
U. D. han beder, det han især har at drive paa, er at Gud hører hvad
det er **han** beder om. Og dog er det i Sandhedens evige Forstand
lige omvendt: ikke da er Bønnens Forhold det Sande, naar Gud
hører hvad der bedes om, men naar det er den Bedende, der
vedbliver at bede, indtil det er ham der er den Hørende, som
hører hvad Gud vil. Den umiddelbare gjør mange Ord og er derfor
egl. fordrende naar han beder; den sande Bedende er blot hørig.

#

⁵⁵ Sml. B 87. Baden] O: Professor Torkel B., f. 1765 (død 1849); ses særlig hans: Kritiske Undersøgelser (Kbh. 1845), og sml. Madvig, Livserindringer (Kbh. 1887), S. 111 f. Bønhas... P. L. Møller] sml. B 1. Torvesjouerne] sml. 242. B 86.

Forunderligt! Der uden for Byen ligger de Dødes Have — et lille Husmandslod, knap saa stort som en Husmands Lod, og dog rummes her hele Livets Indhold. Det er et compendieust Afbillede af Virkeligheden, et kort Indbegreb, en Lomme-Udgave! 57
U. D.

„Drenge skulle dømme Eder“ siger en af de gl. Propheter og forkynnder det som den haardeste Straf over det ulydige Israel. Det passer paa vor Tid — Drenge skrive i Bladene o: s: v.: Her passer ogsaa hvad Socrates taler om i Platos Stat, at tilsidst Forældrene ere bange for Børnene og af Frygt for dem maa gjøre Løier og spase — saadan som Børnene ville have det. 58
U. D.

Der ere visse Ting som høre med til Livets Ubehageligheder, og som skjøndt ubetydelige kan være kjedelige nok. Dertil regner jeg: Træk, og Røg, og Væggetøi, og Snak. 59
U. D.

Et østerlandsk Ordsprog siger: „Wer Jemanden lobt, dann schmäht, der lügt zweimal.“ 60
U. D.

staaer i 1001 Nat, den 829d Nat. (i min store Udgave)

Det bedste Beviis for at der er en retfærdig Styrelse er at sige: „jeg vil troe det hvad der saa end skeer.“ Al Bevisen er Fjanterie, en Art Tvesindethed, der ad to Veie (den objektive og den subjektive) 61
U. D.

⁶⁷ Sml. 232. B 228. — S. V. IX, S. 328. ⁶⁸ Drenge skulle osv.] sml. III B 2; S. V. XIII, S. 551. i Platos Stat] VIII 563 a (i Ast's Udg. Tom. IV. p. 478).

⁶⁹ Sml. B 87. ⁶⁰ min store Udgave] Tausend und eine Nacht. Arabische Erzählungen. Zum ersten Male aus dem Urtext treu übersetzt von Gustav Weil (Ktl. Nr. 1414-17). 4. Bd. (Pforzheim 1841), S. 353. ⁶¹ Sml. 130. B 153, 5.

1846

vil naae paa eengang det Samme. Den Troende siger til sig selv: „det Afskyeligste af Alt var dog om Du tillod Dig i nogen nok saa skjult Tanke, at fornærme Gud at tænke om ham, at han gjorde Uret. Hvad enten derfor Nogen vil skrive en stor Bog for at retfærdiggjøre Gud ell. for at anklage, hvad vedkommer det mig, jeg vil tro. Hvor det er mig som kunde jeg forstaae, der vil jeg dog foretrække at tro, thi at tro er saligere; og saa længe vi Mennesker leve i denne Verden bliver det at forstaae let en Indbildning og en kameratlig Paatrængenhed; og hvor jeg ikke kan forstaae, ja der er det saligt at tro.“

- 62 Ak, naar en Regjering først skal til at retfærdiggjøre sig paa
U. D. Prent, saa seer det galt ud, men saaledes er Guds Forhold til Verden da ikke som en jordisk Regjering, han har dog vel Skaberens Ret til at fordre Tro og Lydighed af det Skabte, samt at enhver Skabning skal i sit Hjerte kun turde tænke om ham Alt hvad som angaa er. Gud er dog ikke som en Valg-Konge, der kunde blive afsat ved næste Stænder-Forsamling, hvis han ikke tilstrækkelig retfærdiggjorde sig. Sagen er ganske simpel. Straffen er opfundet af den kjerlige Fader for Overtrædelsernes Skyld. Men som det nu gaaer i en stor Husholdning, hvor der er mange Børn, der faaer stundom den Uskyldige lidt med, saaledes i den store Husholdning, hvor der er saa mange Millioner . . . . nei ikke saaledes, thi Grunden hvorfor det gaaer saaledes til i den Husholdning, hvor der er mange Børn, er at Faderen og Læreren dog kun er Msker, men Gud kan godt overskue Alt for ham løber det ikke surr, han som tæller Haarene. Den Uskyldige faaer derfor ikke noget med af Straffen, men maa bære Noget med af Lidelsen. Saasnart den uskyldigt Lidende henvender sig til Gud og spørger om det er en Straf, saa faaer han strax det Svar: „nei mit kjære Barn det er ingen Straf, det veed Du nok.“

---

⁶² Sml. B 153,5.

Schelling siger rigtigt i Fortalen til Steffens efterladte Skrifter: 63
 „naar det først er kommen saavidt, at Mængden er Dommer over U. D.
 hvad Sandhed er, saa varer det ikke længe inden det gaaer løs
 paa at afgjøre det med Næverne.“

En Ironiker, som er i Majoriteten er eo ipso en maadelig Iro- 64
 niker. Det at være i Majoriteten er et Umiddelbarhedens Ønske, U. D.
 Ironien er mistænkelig baade til Høiere og Venstre. En sand Ironiker
 har derfor aldrig været i Majoriteten. Det er Spasmageren.

Man troer og vrøvler og er rørt over, at Socrates var saa populair. 65
 Ja pyt, Alt det med at gaae og samtale med Skomagere og Garvere U. D.
 o: s: v: det var ironisk Polemik mod de „lærde Philosopher“ og saa
 morede det ham, at det saae ud som talte de sammen (han og Sko-
 mageren) fordi de brugte de samme Udtryk — men Socr. forstod
 noget ganske Andet derved.

H: Hertz gjør det Indtryk paa mig som Polemiker ligesom en 66
 Officer, der som Volonteur har i fremmed Tjeneste været Tilskuer U. D.
 ved et Slag, kommer hjem og nu paa Fælleden arrangerer en
 Manoeuvre som skal være Slaget: Hertz arrangerer et Slag, naar
 det er bag efter.

---

⁶³ Schelling siger osv.] H. Steffens, Nachgelassene Schriften. Mit einem Vorworte von Schelling (Berl. 1846. — Ktl. Nr. 799), S. XLVII. — Bogen omtales som „ankommet hos“ H. C. Klein i Adresseavisen 1846, Nr. 146 (23. Juni). ⁶⁶ er rørt osv.] sml. C. Bredahl, Fragmenter af 4. og 5. Act af Socrates, Tragedie, i: Gæa 1846, udg. af P. L. Møller, S. 51 ff. ⁶⁶ H: Hertz . . . som Polemiker] sml. B 125,3 (II A 508); S. V. VIII, S. 87.

1846

- 67   En Pidskebaands-Jøde vil Publikum allerhelst have til Forfatter,
U. D.   thi ham kan man schofle ret. Det morer og tilfredsstiller allernaadigst
 Publikum, at Aandens Gaver er Noget man fornemt kan kjøbe for et
 Par Rbd. og saa sparke til Jøden. Ingen anden kan naturligviis som
 Forfatter byde saadanne Vilkaar, i den Grad kræmmeragtigt staae
 krybende i sin Bod — naar han barestens tjener Penge.

- 68   Hvad Dygtighed der er i et Individ kan man maale paa hvor
U. D.   langt han har imellem at forstaae og at ville. Hvad et Msk. kan
 forstaae, det maa han ogsaa kunne tvinge sig selv til at ville. Imel-
 lem at forstaae og at ville ligger Undskyldningerne og Udflugterne.

- 69   Hvorfor sammenlignede Socrates sig selv
U. D.   med en Bremse?

Fordi han kun vilde have ethisk Betydning. Han vilde ikke være
 et beundret Genie der stod udenfor Andre og derfor igrunden gjør
 de Andre Livet let, idet de sige: ja han kan sagtens han er Genie.
 Nei han gjorde kun hvad ethvert Msk. kan, han forstod kun hvad
 ethvert Msk. forstaaer. Deri det Epigrammatiske. Han beed sig
 fast i den Enkelte, bestandigt tvingende og drillende ham med
 dette Almindelige. Saaledes var han en Bremse, der pirrede ved
 den Enkeltes Lidenskab, der ikke tillod ham mageligt og blødagtigt
 at beundre og beundre, men fordrede sig selv af ham. Naar et Msk.
 har ethiske Kræfter, vil Folk gjerne gjøre ham til Genie, blot for
 at blive ham qvit; thi hans Liv indeholder en Fordring.

- 70   Det Fortræffelige ved Platos Stat er netop, at han ikke gjør Staten
U. D.   høiere end den Enkelte, allermindst i hegeliensk Sludder-Forstand.

⁶⁷ Pidskebaands-Jøde] sml. Øhlenslæger, Digte (Kbh. 1803), S. 238 f. et
 Par Rbd.] sml. B 32. ⁶⁸ Sml. 72. ⁶⁹ Sml. B. 213.—S. V. IX, S. 124.

For at beskrive den Enkelte beskriver han Staten, han beskriver en Demokrat, og for at gjøre det beskriver han Demokratiet; han construerer en Stat for den Enkelte, unum noris omnes — dette er den rette msklige Idealitet; ellers faaer man dog den Confusion om at Mange bringe noget ganske Andet ud ved at være Mange, end hvad hver især er.

#

#

Ingen Tvangsskole dimitterer til Evigheden

71
U. D.

#

Naar et Msk. ikke bliver det, han kan forstaae, saa forstaaer han det heller ikke. Kun Themistocles forstod Miltiades, derfor blev han det ogsaa.

72
U. D.

#

Det Begreb, i hvilket Chrstd. maaskee bestemtest differentierer sig fra Oldtiden er Begrebet det Gode. Græciteten kunde ikke tænke det Gode uden det Skjønne (Retningen ud efter). I Chrstd. er det Godes væsentlige Udtryk Lidelse (Retningen <ind> efter; thi Lidelse ligger netop i, at Retningen ud efter er negeret — Verdens Synd.).

73
U. D.

#

Det, at flere af Platos Dialoger ende uden Resultat, har en langt dybere Grund end jeg før har tænkt. Dette er nemlig en Gjengivelse af Socratess maieutiske Kunst, der gjør Læseren ell. Tilhøreren selvvirksom, og derfor ikke ender i Resultat, men med en Braad. Dette er en ypperlig Parodie paa den moderne ramsende Methode, der siger Alt jo før jo hellere og paa eengang, hvilket ikke vækker nogen Selvvirksomhed, men kun foranlediger Læseren til at efterramse.

74
U. D.

#

⁷² Sml. 68. Themistocles... Miltiades] sml. S. V. III, S. 80. VII, S. 312.

1846

- 75   Der vil nok komme den Tid, da man vil finde det lige saa ab-
U. D. geschmackt, at meddele Resultat (hvad Tiden nu fordrer og vræler
 paa) som engang at skrive en *Nutzanwendung* til moralske Fortæl-
 linger. Den som ikke ved Hjælp af Veien selv kan finde Resultatet,
 han faaer det alligevel ikke, han indbilder sig det blot.

- 76   Sensation er den maadeligste af alle Categorier. Dersom man
U. D. vilde tænke sig en gudfrygtig Qvinde synge en Psalme ret med
 from Inderlighed, vel tydeligt saa hvert Ord hørtes, men ingenlunde
 med opløftet Røst, snarere med den næsten som Dødens Resignation
 ydmygt skjælvende Qvalthed ell. Dæmpethed: saa maatte man være
 ganske stille for at høre det — men Sensation er som naar en brø-
 lende Vægter overdøver alle Andre, uden at have det mindste
 Inderlighed. Thi det at have en smuk ell. ikke en smuk Stemme
 gjør hverken fra ell. til i Forhold til Inderlighed.

- 77   Det at der er Forlæggere, at der gives Msker hvis hele væsentlige
U. D. Existents udtrykker, at Bøger er Vare, og en Forfatter Kjøbmand:
 er et aldeles usædeligt Forhold. Forsaavidt i et Aands-Forhold (som
 det at være Forfatter) det Pecuniaire træder til, at han lønnes, faaer
 Honorar o: s: v: : bør Den der constituerer Aands-Forholdet væ-
 sentligen ogsaa selv constituere Penge-Forholdet, selv overtage
 det Pecuniaire, ingenlunde for en mulig større pecuniær Fortjene-
 stes Skyld, o langt fra, nei men for at der dog kan være lidt Und-
 seelse. Constitueres Penge-Forholdet til at være et ganske andet
 Mskes Næringsvei, saa bliver dette let Frækhed. Forlægger-Fræk-
 hed har man da Exempler nok paa; det Frække ligger i ganske
 uforbeholdent indtil det Yderste at betragte Aands-Frembringelse
 som Vare. Publikum faaer saa igjen ved Penge Magten over For-
 læggeren, Forlæggeren ved Penge-Forholdet Magten over Forfat-

teren, og saaledes sidder maaskee stundom en Forfatter (der bør være kydisk og undseelig i Forhold til Penge som en Pige i Forhold til at sælge sin Dyd) og rødmer, krænket, men uden Magt til at trænge igjennem.

Lad os antage, at det blev Skik, at en Præst havde en Avlsforvalter, der indcasserede hans Penge, Tiende, Offer o: s: v:; herimod er Intet at indvende, forsaavidt Avlsforvalteren er i Præstens Tjeneste. Men lad os antage, at en saadan Avlsforvalter blev en egen Næringsvei, der afkjøbte Præsten hans Tilkommende, og nu selv spekulerede, og havde ene Penge-Interessen af at Præsten stod sig godt med Menigheden. Hvad saa? Ja saa blev Følgen, at det blev Skik, at Præsten Løverdag Aften naar han var færdig med sin Prædiken gik over til Avls-Forvalteren og lod ham see den. Og saa sagde Avlsforvalteren: „ja vil Deres Velærværdighed tale paa den Maade, saa kommer der Ingen i Kirke, og det er jeg sku fanden gale mig ikke tjent med for Tavle-Pengenes Skyld; og saa kan jeg hell. ikke svare saa meget om Aaret, hvilket jo er Deres egen Interesse. Nei De maa smigre lidt for Menigheden; nu skal jeg sige Dem hvorledes. Kan jeg just ikke skrive en Prædiken, saa veed jeg ypperlig Beskeed om Tiden og Menighedens Fordring.“

Jeg tænker Præsten rødmede af Undseelse og sagde: „er jeg da beskikket til Lærer for at smigre Menigheden og for at De kan tjene Penge.“ Men Avls-Forvalterens svarer: „defer Overspændthed og Sligt, slig Fornemhed kommer sku ikke mig ved. Enhver er Tyv i sin Næringsvei, og det er min Næringsvei, at Deres Velærv: tilfredsstiller Tiden.“

Saaledes mell. Præsten og Avlsforvalteren: allerede det Væmmelige at Penge-Manden skal snøfle i Prædikenen og bedømme den lucrativt er afskyeligt nok. Og saa er Avls-Forvalteren dog ikke saaledes understøttet som en Forlægger, hvis Penge-Betragtning finder Medhold i alle Dags-Pressens Leie-Svende.

Men uden Undseelse intet sandt Aands-Forhold; men hvor skal Forfatterens mulige Undseelse komme Læseren til Gode, naar den skal gaae igjennem dette Medium af Frækhed: Penge, Penge, Penge, Tidens Fordring, Penge, Penge.

⁷⁸ U. D. Det er dog egl. en svigefuld Vending af Biskop Mynster, naar han i hans Prædikener (den: giv os idag vort daglige Brød; og den om Miraklerne) siger angaaende Synds-Forladelsen: een gang (o: i Evigheden) skal der dog siges til Den der angrende ydmygede sig og troede: „Dine Synder ere Dig forladne.“ engang o: i Evigheden; men Knuden med Syndsforladelsen er netop, at faae den gjort gjeldende i Tiden. Den er den ny Skabning; og Præsten siger jo ved Skriftemaalet: „jeg tilsiger Dig Dine Synders naadefulde Forladelse“ er denne Tilsigelse blot futurisk. Det er igjen at bruge Immanentsen (dette engang) istedenfor Transcendentsen

⁷⁹ U. D. Det forfærdeligste Udtryk for hvorledes Chrstus blev misforstaaet: er end ikke om han var bleven aldeles ubemærket, nei men det at blive Gjenstand for den tankeløse Mængdes Nysgjerrighed, saa den evige Sandhed gik omkring i Livet, og Gadedrengene løb efter ham, og Tjenestepigen rendte ud paa Gaden — for at gloe paa ham — men Ingen, Ingen tænkte paa, hvad han var, ell. fik noget Indtryk.

⁸⁰ U. D. Vanskeligheden med at speculere tiltager i Forhold til som man existentielt skal bruge det man speculerer over. Den der sidder med en sønderknuset Samvittighed og hvert Øieblik kunde bruge den Lindring at tro paa Syndernes Forladelse: naar han skal spekulere saa kniber det. Men i Almdl. gaaer det Philosopherne (baade Hegel og alle de Andre) som det gaaer de fleste Msker at de i Grunden existere til daglig Brug i ganske andre Categorier end

---

⁷⁸ hans Prædikener] o: Prædikener paa alle Søn- og Hellig-Dage i Aaret (3. Opl. Kbh. 1837. — Ktl. Nr. 229-30). 1. Bd., S. 257 og 166. Synds-Forladelsen] sml. 123 og se Note dertil. ⁷⁹ aldeles ubemærket] sml. 144. IV A 103 og se Note dertil. ⁸⁰ Sml. 192. Syndernes Forladelse] sml. 123 og se Note dertil.

dem hvori de speculere, trøste sig ved noget ganske Andet end hvad de høitideligt tale om. Deraf al den Løgnagtighed og Confusion som er i Videnskaben.

I Esaias 46 findes et saare dybt Udtryk for Forskjellen mellem en Afgud og den sande Gud. Jehovah siger til Israel: at han bærer sit Folk, istedenfor at Afgudsdyrkerne maa bære deres Afguder. 81
U. D.

Det gaaer de fleste Systematikere i Forhold til deres Systemer som naar en Mand bygger et uhyre Slot og selv boer ved Siden af i en Ladebygning: de leve ikke selv i det den uhyre systematiske Bygning. Men i Aands-Forhold er og bliver dette en afgjørende Indvending. Aandelig forstaaet maa en Mands Tanker være den Bygning, hvori han boer — ellers er det galt. 82
U. D.

Det er ubegribeligt, at en Psalmedigter som Kingo kunde falde paa at skrive saadanne Psalmer, som de historiske Fordærvelser af Evangelierne, hvor Rimet viser sig som en generende Narragtighed i Sammenligning med Evangeliernes egne korte eenfoldige Fortællinger. 83
U. D.

Alt dreier sig om at gjøre Forskjel absolut mellem den quantitative og den qualitative Dialektik. Hele Logiken er quantitativ Dialektik, ell. modal Dialektik, thi Alt er, og det Hele er Eet og det Samme. I Tilværelsen hører den qualitative Dialektik hjemme. 84
U. D.

---

⁸¹ Sml. S. V. VIII, S. 344. ⁸⁴ Sml. III B: 177. 179, 60. IV C: 37. 87.

1846

- 85
U. D. Den der, som jeg, fra Barn af har haft en polemisk Forestilling om hele Tilværelsen, og nu i den sidste Tid en føie Stund har været paa første Pleie i „Corsaren“ han kan ansees for at have gode Forudsætninger i Forhold til Tiden. Sligt er mange Penge værd.

- 86
U. D. Livet paa Landet har dog den Behagelighed, at der gaaer 10 Køer, saa omtrent, 15 Faar, 2 Sviin, en Mængde Spurver paa eet Msk. — hvorafr man seer, at et Msk. har noget at betyde. I Hovedstaden gaaer der 100 Msk. paa een Koe, hvorafr man seer at en Koe har Noget at betyde. Men uagtet den i Hovedstaden circulairende Mske-Masse er gale Penge, saa synes dog Ingen at bryde sig om — at blive Menneske, men derimod ere de fleste Msker giftesyge, og de respektive Ægteskaber i travl Virksomhed — for at der kan blive endnu flere Msker.

- 87
U. D. Naar et Msk. er meget ivrig i at anlage et andet Msk. hos Gud, at indstævne Sagen for Guds Domstoel: da gaaer det ham som det i sin Tid gik en af Kiøbenhavns Lommetyve. Han havde i Forening med en anden gjort et betydeligt Tyverie, og fik ved Delingen blandt Andet 3 Hunderdalersedler. Med een af dem gik han nu op til en Hæler, for at faae den byttet. Hæleren tager Sedlen, gaaer ind i et andet Værelse — som for at bytte den. Derpaa kommer han ud igjen, og byder god Dag og lader som Ingenting. Sagen var foregaaet under 4 Øine med al juridisk Forsigtighed, saa Hæleren var sikker nok. Det har formdl. Lommetyven selv indseet. Imidlertid blev han dog saa rasende derover, over denne Lumskhed, at han gik hen og angav Sagen for Politiet. Et virksomt og nidkjært Politie gjør naturligviis Alt for om muligt at hjælpe den Uskyldige til sin Ret, ell. til de 100 Rbd., men betragter tillige Sagen ikke

eensidigt, men fra et høiere Synspunkt og spørger derfor ganske rigtigt den Bedragne hvorfra han da selv havde faaet de 100 Rbd. Ak den stakkels Bedragne, der nu ovenikjøbet endte med at blive arresteret for den samme 100daler-Seddel.

#

#

Da er det behageligt at gjøre Besøg paa Landet, naar man er i den Alder, at Vert og Vertinde blot ønsker at man vil gaae og skjøtte sig selv, og blot passe paa at man ikke kommer til Skade. 88
U. D.

#

Affectation oversættes bedst paa Dansk ved: Tillyvelse; den Affecterede lyver ikke, men han tillyver sig Noget, enten ligefrem ell. ved at gjøre det Modsatte, ell. ved at lade Noget være. 89
U. D.

#

Destoværre maa jeg sige: mit Liv er forspildt. Dersom jeg levede paa et andet Sted end her i Kiøbenhavn, vilde man vel derved forstaae, at jeg havde ødslet min Ungdoms bedste Aar i Letsindighed, i forvirrede Studier, maaskee i Udsvævelser. Ak, nei det er Omvendt. Jeg er netop bleven til Noget — og derfor er mit Liv at betragte som forspildt her i Kiøbh., hvor man kun kan leve lykkelig og yderst behageligt saa længe man er Ingenting, her i Kiøbh. hvor der ikke siges stort Andet end Ondt om enhver der er Noget, hvoraf aabenbart følger, at den der er Ingenting, med Stolthed kan sige: mig siges der intet Ondt om. Naar man her i Kiøbh. er Student, Candidat men hell. ikke videre, Copiist Fuldmægtig i et kgl. Contoir, Kræmmersvend, Elev ved Kunstakademiet men hell. ikke mere, saa kan man, naar Heden er meget stærk, uagtet det ikke er Skik og Brug her at gaae med Parapluie for Solen, dog frit og roligt gjøre det — men dersom jeg f. E. er saa dristig at gjøre det saa er det Stolt-hed. Der vogter en Cerberus-Misundelse paa ethvert Skridt af Den, der er Noget, for at kunne forklare det som Stolthed og Hovmod.

- 91 Det er overhovedet et stort Spørgsmaal, hvorvidt det er tillade-
U. D. ligt, at virke saaledes reent personligt, som ved at sige: at man er reddet paa en vidunderlig Maade. I ethvert Tilfælde maa man undgaae at frembringe en phantastisk Virkning. Man maa saa nøiagtigt og bestemt sige, hvori Ens Vildfarelse og Synd har bestaaet, ell. kan man let ængste netop Uskyldigere ved en gruelig Forestilling om det Onde. — Forøvrigt er det Omvendte stundom ogsaa farligt, naar et Msk. reent fortier sit eget Liv, men i Skildringer lægger et saadant Colorit, at man uvilkaarligt kommer til at gjøre en Slutning betræffende hans eget Liv. En kan selv have gjort et saa forfærdeligt Bekjendtskab med det Onde, at der, hvis der skulde f. E. prædikes for ham, uden Skade kunde bruges saadanne Skildringer, men man kan ogsaa ængste ved dem. Og En kan velmenende skildre det Onde saa rystende, og derved netop friste Angesten ind i en Ynglings Sjæl.

- 92 Det er ganske vist, at Noget af det, der bidrog til at Enten—
U. D. Eller gjorde Lykke, var at den var det Første, at man kunde troe, den var mange Aars Arbejde — og saa slutte at Stilen var god og udarbejdet. Den er skreven, Rub og Stub, i 11 Maaneder. kun i det Høieste en pagina (af Diapsalmata) har existeret. Forsaavidt har jeg ogsaa anvendt mere Tid paa alle de senere. Det meste af Enten—Eller er kun skreven 2 Gange (foruden naturligviis hvad der er gjennemtænkt medens jeg gaaer, men det er altid saa); nu omstunder skriver jeg gjerne 3.

- 93 Ethvert Natur-Phænomen beroliger, og desto mere, jo læn-
U. D. gere man seer ell. hører derpaa. Ethvert Kunstprodukt hidser

⁹¹ friste Angesten ind osv.] sml. IIA 20. ⁹² Sml. S. V. XIII, S. 569 f. Noten*). kun... har existeret] sml. IVA 221 og se Note dertil. skreven 2 Gange osv.] sml. 106. ⁹³ Sml. 237.—S. V. VIII, S. 271 f.

Utaalmodigheden. Loven for et Fyrværkerie vil tilsidst blive, at det skal brændes af i 5 Minuter, jo kortere jo bedre. Men Vindens Susen, og Bølgens Vexelsang, og Græssets Hvislen o: s: v: vinder for hver 5 Minutter man hører derpaa

Det Evangelium om den barmhjertige Samaritan kunde der ⁹⁴
prædikes saaledes over: *U. D.*

om de Tre, som gik „ad den samme Vei“ — og dog
hver sin Vei.

dette: „ad den samme Vei“ er Textens Ord.

Der er i denne Tid et Kunstcabinet udenfor Vesterport; Fore- ⁹⁵
viseren ell. Udraaberen siger: „her forevises tillige den ny Lykke- *U. D.*
Stjerne, hvor Enhver faaer sin fulde Alder at vide, samt tilkom-
mende Brud ell. Brudgom“ Herre Gud, hvor gl. man er, det veed
da gjerne Enhver selv, dertil behøves ingen forborgen Kunst
— men sin tilkommende Brud: ja det var nok værd at faae at
vide. — Forøvrigt er det ypperligt, at Udraabet indeholder i Retning
af den Oplysning som den Indtrædende faaer, saa kvalitativt for-
skjellige Udsagn.

Naar man siger: medens Det og Det skete, skete noget Andet, ⁹⁶
tænker man altid det Første, som noget der varer længere, og *U. D.*
derfor kan bruges saaledes, at det andet udfylder kun et Moment

⁹⁴ Evangelium om osv.] Luc. 10,25-37, Evangeliet paa 13. Søndag e. Trin., i 1846 den 6. Septbr. ad den samme Vei] sml. S. V. VIII, S. 370 f. ⁹⁵ Kunstcabinet udenfor Vesterport] i Flyve-Posten 1846, Nr. 224 (26. Septbr.) averteres at Panoramaet paa Vesterbro Nr. 9 (nu Nr. 49) er „forsynet med følgende nye Stykker: . . . Det mekaniske Perspektiv eller Lykkestjernen, hvor Enhver erholder et Temperaments-Blad.“

1846

indenfor det første medens. Man siger: medens Cicero var Consul skete det og det; medens Pitt var Minister o: s: v:.. Det frembragte derfor en ypperlig parodisk Virkning, da man i sin Tid læste i Avisen angaaende Festlighederne ved Skamlingsbanken: medens Grundtvig talede ankom Fyenboerne. Det LigeGYldige er naturligviis Fyenboerne, men det ypperlige og vittige er den Forestilling man faaer om Pastor Grundtvigs Tales phantastiske Længde, — at medens han talede (medens Cicero var Consul). Man kunde f. E. sige: medens Grundtvig talede løb en fransk Flaade i Søen og erobrede Algier.

---

i Avisen] Berl. Tidende 1844, Nr. 180 (6. Juli).

„RAPPORT“

(1846)

Rapport.

Martz. 1846.

d. 9.

1846

97

U. D.

98

Marts 9.

„Afsluttende Efterskrift“ er ude; Pseudonymiteten overtagen; een af Dagene vil Trykningen af den „litteraire Anmældelse“ begynde. Alt er i sin Orden; jeg har nu blot at forholde mig rolig, taus, stolende paa at Corsaren nok vil understøtte det hele Foretagende negativt netop som jeg ønsker det. Jeg er i dette Øieblik, i Ideen seet, saa correct situeret i Literaturen som muligt, og tillige saaledes at det bliver en Gjerning at være Forfatter. Det var i sig selv den lykkeligste Idee, netop i det Øieblik jeg var færdig med mit Forfatterskab og ved at overtage alle Pseudonymerne netop løb den Risiko at blive en Slags Auctoritet, at jeg da brød med Corsaren for at forhindre enhver ligefrem Tilnærmelse.^[†] Dertil

---

I Marginen:

[†] og før den Tid kunde der Intet gøres, min Arbeiden for min Idee fordrede al min Tid hvert Minut, og om muligt saa uforstyrret som muligt. Det er virkelig ypperligt, at netop naar Nogen troer og maaskee endog onskabsfuldt glæder sig over, at jeg gjør et overilet Skridt — da er jeg netop allermeest beregnende og besindig. Men den bedste Understøttelse i Henseende til al Handlen er — at bede, det er egentlig den sande Genialitet, saa kommer man aldrig tilkort.

---

⁹⁸ Afsluttende Efterskrift] se til 2. Pseudonymiteten overtagen] sml. 3. litteraire Anmældelse] se til 4. en Gjerning at være Forfatter] sml. 104. 123. — S. V. XIII, S. 543 ff. blive... Auctoritet] sml. 116. brød med Corsaren] se Fædrelandet Nr. 2078 (1845 27. Decbr.) og 1846, Nr. 9 (10. Jan.); S. V. XIII, S. 422 ff. og 432 ff.

1846

kommer, at i det Øieblik jeg rykker ret polemisk frem mod Tiden, skylder jeg Ideen og det Ironiske at forhindre enhver Forvexling med det ironiske Finkel som Corsaren beværter med paa Foragtelighedens Dandsebod. Forøvrigt er det gaaet mig her som saa ofte, at trods al min Reflexion er der dog et Mere, som kommer ud, hvilket ikke skyldes mig, men Styrelsen. Det viser sig bestandigt saaledes, at hvad jeg gjør efter den størst mulige Overveielse, forstaaer jeg dog altid bag efter langt bedre, baade dets ideelle Betydning, og at det netop var, hvad jeg skulde gjøre.

Anstrængende er imidlertid denne Existents; jeg er forvisset om, at ikke et eneste Menneske forstaaer mig. I det Høieste vilde Nogen, selv en Beundrende, indrømme, at jeg med en vis Holdning bærer alt dette Vrøvl, men at jeg ønsker den, ja derom vilde naturligviis Ingen drømme. Paa den anden Side vilde det igjen være den hurtige menneskelige Tankeløshed, der, hvis den forstod hvorfor jeg i Kraft af Dobbelt-Reflexionens Idee maa ønske det, da vilde slutte ergo lider han slet Intet, fornemmer Intet til alle disse Ytringer af Raahed og fræk Løgn. Ret som kunde man ikke med frie Beslutning overtage alle Gjenvordigheder naar Ideen byder det. Artiklen mod P. L. Møller var skrevet i megen Frygt og Bæven, jeg brugte Helligdagene dertil, og forsømte hverken at gaae i Kirke eller at læse min Prædiken for at danne den regulerende Modstand. Ligesaa Artiklen mod Corsaren. Paa den anden Side vare de rigtigt skrevne, thi havde jeg yttret Lidenskab, saa havde dog Nogle ad den Vei fundet Leilighed til et ligefremt Forhold til mig. Moersomt var det og psykologisk ypperligt var det, at see den Hurtighed med hvilken P. L. Møller forstod det givne Vink om at aftræde i Corsaren. Han kom frem og bukkede ærbødigst og saa afsted derhen, hvor han hører hjemme.

Hvad der berører mig smerteligt er forøvrigt ikke Pøbelagtigheden, men de Bedres skjulte Deeltagelse med den. Ønske det kunde jeg dog ogsaa at gjøre mig forstaaelig for et enkelt Menneske,

---

at i det Øieblik osv.] sml. S. V. XIII, S. 549 ff. trods al min Reflexion osv.] sml. S. V. XIII, S. 556 ff. 561 f. Han kom frem] se Fædrelandet Nr. 2079 (1845 29. Decbr.).

for min Læser. Men det tør jeg ikke, saa besviger jeg Ideen. Netop naar jeg har seiret, idet Raaheden spiller frækkest op, tør jeg ikke sige det. Endeligen er det mig et Ansvar, om jeg dog ikke bidrager til at Adskillige reent forvildes, netop ved min consequente Urokkelighed. Det faaer saa at være. Jeg har at tie.

For min Iagttagelse har de sidste tvende Maaneder været meget rige. Det er dog saa sandt hvad der staaer i min Disputats, at Ironie gjør Phænomenerne aabenbart. Mit ironiske Spring ind i Corsaren bidrager først til at gjøre det aldeles tydeligt, at Corsaren ingen Idee har. I Ideen seet er den død, selv om den fik endnu et Par Tusind Subscribenter. Den vil være ironisk og forstaaer end ikke Ironie. I det Hele vilde det have været Epigram over min Existents, om det engang maatte siges, samtidig med ham bestod et fuseragtigt ironisk Blad, af hvilket han blev roest; nei holdt, — han blev udskjeldt, og han forlangte det selv. — Mit ironiske Spring i Corsaren gjørdernæst Omverdenen aabenbar i sin Selvmodsigelse. Alle have nu gaaet og sagt: det er Ingenting, hvem bryder sig om Corsaren o: s: v.: Hvad skeer, idet En saa gjør det, da bliver han dømt for Letsindighed, man siger han har fortjent alt Dette (nu er det altsaa alt Dette), fordi han selv foranledigede det; de tør neppe gaae med mig paa Gaden — af Frygt for ogsaa at komme i Corsaren. Forøvrigt har Selvmodsigelsen en dybere Grund; de ønske nemlig saa smaat i christelig Misundelse at Bladet maa bestaae, hver især haabende paa, at han ikke bliver angreben. Om Bladet sige de nu, at det er foragteligt og Ingenting; den enkelte Angrebne imponere de til ikke at turde blive vred eller tage til Gjenmæle ergo maa Bladet florere. Og Publikum har først Misundelsens Purring, og saa den frække Fornøjelse at passe paa den Angrebne — om det nu afficerer ham.*) Og dette Phænomen i et saa lille Land som Danmark; dette

*) *I Marginen*: og have nu her Leilighed til at lyve om ham: at han afficerer; at han kan skjule det, men alligevel afficerer. Den sidste Formel er især den bekvemmeste for Bagvaskelsen.

---

i min Disputats] S. V. XIII, S. 324 f. endnu et Par Tusind] sml. Corsaren Nr. 270 (1845 21. Novb.), Sp. 14; M. Goldschmidt, Livs Erindringer og Resultater (Kbh. 1877) I, S. 264. det er Ingenting] sml. 211. B: 55. 69.

1846

Phænomen som det eneste herskende: det skulde være Ingenting! Hvor dog Feighed og Foragtelighed passe for hinanden i Usselhedens Forbindelse. Og naar saa det Hele en Gang brister, saa skal det da gaae ud over Goldschmidt; og det er ganske det samme Publikum, — og saa er Verden bleven en rar Verden!

Fremdeles bekræfter min lagttagelse mig indtil Overflod, at det er saa: naar et Menneske consequent udtrykker en Idee, saa vil enhver Indvending mod ham indeholde en Selvangivelse af den Talende.[†] Man siger det er mig, som bryder mig om Corsaren. Hvad skeer? Den „afsluttende Efterskrift“ var heel og holden indleveret til Luno førend jeg skrev mod P. L. Møller. Nu fandtes der især i Forordet til den (som forøvrigt er skrevet i Maj 45.) noget der kunde synes at tyde hen paa noget af det Sidste. (Dette viser blandt Andet, hvor længe iforveien jeg har været opmærksom). Hvis jeg nu havde bekymret mig om Corsaren, saa havde jeg forandret Lidt deri, netop for at undgaae Skinnet. Jeg veed, hvad jeg kæmpede i mig selv, om jeg dog ikke skulde gjøre det, fordi det smertede mig at tænke f. E. Biskop Mynster sige: at Kierkegaard endogsaa i en Bog vil tage Hensyn til Sligt. Dog blev jeg mig selv tro i ikke at bryde mig om Corsaren — og hvad skeer? Ja som det lod sig vente, i Alt hvad jeg skriver seer man Hentydninger til Corsaren. Her er Selvangivelsen, thi saa maa det jo være „man“ der selv har Corsaren in mente, siden den endog finder den i hvad der er skrevet før den Tid.

Mig beskæftiger især to Ting 1) at jeg intellectuelt i græsk Forstand bliver min Existents-Idee tro, hvad det end koster. 2) at det i religiøs Forstand bliver saa forædlende for mig som muligt. Dette Sidste beder jeg Gud om. Eensom har jeg altid været, nu faaer jeg ret igjen Leilighed til at øve mig. Og see min eensomme Hemmelighed er ikke min Græmmelse, men netop at jeg har Magten, at jeg forvandler det Fjendtlige som tjenende min Idee, uden

[†] I *Marginen*: der saaledes ikke taler om ham, men om sig selv.

indleveret til Luno] sml. 2 og se Noter dertil. i Forordet] sml. 26 og se Note dertil. i græsk Forstand] sml. 101. 112. 147. 156.— S. V. VII, S. 305 f.

at det selv aner det. Ja vist er dette Liv tilfredsstillende, men det er ogsaa forfærdeligt anstrængende. Og fra hvilken sørgelig Side man dog lærer Menneskene at kjende, og hvor veemodigt, at hvad der paa Afstand vil tage sig godt ud, altid skal misforstaaes af Samtiden! Men Religieusiteten er atter det Frelsende, i den er der Sympathie med Alle, <ikke> i snaksom Sympathie med Partie-Venner og Tilhængere, men uendelig Sympathie med Enhver — i Taushed.

Men Dannende er det unægteligt at staae saaledes stillet i en saa lille Bye som Kjøbenhavn, som jeg er det. At arbeide afyderste Evne næsten til Fortvivelse, med dybe Sjæls-Qvaler og mange Lidelser i mit indre Liv, at sætte Penge til for at udgive Bøger — og saa, bogstaveligen ikke have 10 Mennesker, som ordentligen læse dem igjennem; medens det derimod falder Studerende og andre Forfattere bequemt næsten at gjøre det latterligt at skrive en stor Bog. Og saa have et Blad som Alle læser, der nu eengang har Foragtelighedens Privilegium paa at turde sige Alt, de løgnagtigste Fordreielser — og det er Ingenting, men Alle læse det; og saa den hele Stok af Misundere der hjælpe til ved at sige lige det Modsatte, for paa den Maade at forkleine. Idelig og idelig at være Gjenstand for alle Menneskers Samtale og Opmærksomhed, og saa Omsætningen er at forsvare mig mod et Angreb, hvis man gjør det, for selv at angribe mig endnu værre. Enhver Slagtersvend troer sig berettiget til næsten at fornærme mig ifølge Corsarens Ordre; de unge Studenter grine og fnise og ere glade over at en Fremragende trædes ned; Professorerne ere misundelige, og sympathisere hemmeligt med Angrebene, udbrede dem rigtignok med Tilføiende at det er en Skam. Det Mindste jeg foretager mig blot jeg besøger en Mand bliver det løgnagtigt fordreiet fortalt alle Steder; faaer Corsaren det at vide, trykker den det og det læses af hele Befolkningen. Den Mand jeg har besøgt bringes derved i Forlegenhed, han bliver næsten vred paa mig, og man kan ikke fortænke ham. Tilsidst maa jeg trække mig tilbage og kun omgaaes dem, jeg ikke kan lide, thi de Andre er det jo næsten Synd imod. Og saaledes gaaer det hen, og naar jeg saa engang er død, saa faaer man Øinene

1846

op, saa bliver det beundret hvad jeg har villet, og samtidigen bærer man sig igjen ad paa samme Maade mod en Samtidig, der formentligen netop er den Eneste, der forstaaer mig. Gud i Himlene, dersom der dog ikke var et Inderste i et Menneske, hvor alt Dette kan være glemt, o ganske glemt i Samfundet med Dig: hvo kunde holde det ud.

Men min Forfattervirksomhed er nu Gud være lovet forbi. Det er forundt mig, hvad jeg næst efter at have udgivet Enten— Eller takker Gud for, det selv at slutte af, selv at forstaae, naar det bør sig at holde op. At dette atter igjen ikke saaledes vil vise sig for Menneskene, at jeg med to Ord faktisk kunde bevise, at det var saa: det veed jeg nok og finder i sin Orden. Det har smertet mig, den Anerkjendelse syntes jeg dog at kunne have attraaet: lad saa være.

Blot jeg kan drive det i mig selv til at blive Præst. Derude i den stille Virksomhed, i Fritimerne indrømmende mig en lille Produktion, der vil jeg dog aande mildere, hvormeget end det nu værende Liv har tilfredsstillet mig.

⁹⁹ U. D. Men skrives maa der ikke, ikke eet Ord; jeg tør det ikke. Det der skrives vilde dog give Læseren et Vink og forsaavidt forstyrre. Det maa ikke være saa at han underhaanden dog faaer Noget at vide. Jeg har kastet adskilligt hen i denne Tid, som ikke er uheldigt skrevet, men som kun lader sig bruge i en ganske anden Forbindelse

Den sidste Form jeg har tænkt mig vilde være denne:

Kort og Godt.

En Udgiver er i mine Tanker literair ansvarlig, naar der ingen Forfatter er. Ved Corsaren er Hr. Student Goldschmidt Udgiver, et opvakt Hoved, uden Idee, uden Studium, uden Anskuelse, uden Selvbeherskelse, men ikke uden et vist Talent og æsthetisk fortvivlet Kraft. I et kritisk Øieblik af sit Liv har han henvendt sig

---

min Forfattervirksomhed...forbi] sml. 4 og se Note dertil. blive Præst] sml. 4 og se Note dertil. ⁹⁹ kastet adskilligt hen] se B 29-70. et opvakt Hoved] sml. B: 18. 22. 32. 36. 55.

til mig; jeg har indirecte søgt at understøtte ham negativt; jeg roser ham for Sikkerhed i at gjøre sin Stilling. Hvad han ønskede, troer jeg, er lykkedes ham. Jeg havde haabet, han havde valgt Ærens Vei til at erhverve et Navn; i Oprigtighed talt det smerter mig, at han, som Udgiver af Corsaren, vedbliver at vælge Foragtelighedens Vei til at tjene Penge. Mit Ønske var om muligt at rive et dog begavet Menneske fra at være Pøbelagtighedens Redskab; men sandeligen det var ikke mit Ønske at lønnes skammelig ved at blive udødeliggjort af Foragtelighedens Blad, som aldrig burde existere, og af hvilket jeg kun kan ville udskjeldes. Min Forfatter-Existenten convenerer det at blive udskjeldt, derfor har jeg ønsket det, og forlangt det strax da jeg var færdig, thi da Frater Taciturnus skrev var Johannes Climacus allerede nogle Dage afleveret i Bogtrykkeriet. Jeg havde tillige haabet at gavne Andre ved dette Skridt; de ville det ikke, nu vel, jeg vedbliver at forlange mig udskjeldt, fordi det convenerer min Idee, og for dog at have nogen Gavn af at et saadant Blad er til. Sørgeligt er det at see den Mængde Daarer og Uforstandige, der lee, og som dog i denne Sag idetmindste ikke veed hvad de lee af. Kun Gud veed om jeg ikke spiller for høit i Forhold til mine Samtidige; min Idee fordrer det; dens Consequents tilfredsstiller mig ubeskriveligt — jeg kan det ikke anderledes. De Bedre, der ikke ere dialektiske eller have Forudsætninger nok til at forstaae, at jeg maa handle saaledes, beder jeg om Tilgivelse; og saa fremad: gid jeg saa maa blive udskjeldt. Hvor betydelig eller hvor ubetydelig min Forfatter-Existent end er, saa meget er vist, jeg er den eneste danske Forfatter, der ved mit dialektiske Forhold <netop> er stillet saaledes, at det kan convenere Ideen, at al mulig Løgn og Fordreielse og Galimathias og Bagvaskelse kommer ud for at forstyrre Læseren og derved hjælpe ham til Selvvirksomheden og forhindre det ligefremme Forhold. Enhver anden dansk Forfatter kan umuligt være tjent med, at, naar han henvender sig til 100, Løgn og Fordreielse har 1000 Læsere.*) Mig derimod tjener han, hver Gang han betjener

henvendt sig til mig] sml. Goldschmidt, Livs Erindringer (se til 98, S. 43) I, S. 275 f. 279 f. 371 f. blive udødeliggjort] sml. VI B 192. 193. afleveret i Bogtrykkeriet] sml. 2 og se Note dertil.

1846

mig med Udskjeldning, og det vil han nok gjøre; han kan ikke undvære mig, og Manglen paa Kraft til at følge det Gode udtrykker sig i en ulykkelig Forelskelses Trods og en Sig-Overdøven ved Skjeldsord, hvilket vel forsaavidt maa gjøre mig ondt, som jeg har meent ham det vel. Hans Udskjelden vedkommer derimod ikke mig; jeg kan godt være fraværende.

Vil <Hr.> Goldschmidt i et anstændigt Blad med Navn under replicere, skal jeg læse det; Corsaren læser jeg ikke mere; jeg vilde end ikke befale min Tjener at læse den, thi jeg troer ikke det ligger i en Herres Myndighed at kunne befale sin Tjener at gaae paa et uanstændigt Sted.

S. K.

*) I Marginen: Ingen anden dansk Mand kan være tjent med, at Pøbelagtighed har et absolut udbredt Organ, i hvis Vold han er, naar det behager saaledes en literair Lazon.

100 U. D. Et Menneske, der har megen Forstand vil altid blive anset af Massen som uforstandig. Indvendingen de vil gjøre ham, ved hvilken deres Forstand formentligen overseer ham, vil ganske rigtigt hverken være mere eller mindre end et af de Momenter, han selv har gennemtænkt.

101 U. D. Det der egentlig berører mig smerteligt ved det Hele er at see den Masse af Indbildske, der ville lege Intellectualitetens høieste Leeg og saa er jeg nok noget nær den Eneste, der netop har Græcitetens og Uafhængighedens Dannelses dertil, og saa er jeg nok netop Den, der ønskede at arbeide hen til noget Saadant, som staaer i nøie Forhold til min hele Gjærning.

102 U. D. Det er mærkeligt nok, hvorledes Mennesker, som jeg ellers anseer for skikkelige, og som ellers just ikke ere mine Uvenner,

[et anstændigt Blad] sml. B: 18. 38. 55. [literair Lazon] sml. B: 13. 18. 19. 24. ¹⁰¹ Græcitetens... Dannelses] se til 98, S. 44.

naar de ret komme i Lidenskab, hvorledes de da kunne lyve himmelraabende, og knap være sig det selv bevidste. Lidenskaben har dog en underlig Magt; og hvor taabeligt derfor al det Moderne om Systemer og Systemer, som var Hjælpen deri; nei Lidenskaben skal renses. I denne Tid erfarer jeg leilighedsviis Yttringer deraf.

Hør nu lille Corsar! Vær nu dog engang Mand! Det er qvind- ¹⁰³
agtigt at plage en Mand med sin Forelskelse; det er qvindagtigt, ^{U. D.}
med den forsmættede Elskovs Udtryk at vedblive at løbe efter En
for at udskjelde; vær Mand tie stille. < Kun Qvinden som det svagere
Kjøn kan det tilgives, at hun forraader sin Afmagt først ved paa-
trængende Elskovs Hengivelse og saa, refuseret, ved uartig Arrig-
skabs Hengivelse, en Mand maa kunde være sig selv, maa kunne
tie, naar han seer at det er Afmagts Indrømmelse at vedblive
at skjelde, aldeles som naar et Fruentimmer render efter en Mand,
eller en tryglende Tigger forfølger En Gade op og Gade ned. >

d. 16 Martz.

¹⁰⁴
Marts 16.

Saaledes som Verdens-Forholdene nu ere, burde det at være
Forfatter være den extraordinaire Ansættelse i Livet, en Ansættelse
der unddrager sig det Almenes Dialektik (Embedsstilling og hvad
dertil hører; Levebrød og hvad dertil hører). Forfatter-Frembrin-
gelsen bør derfor ikke blot bære Ideens Vidnedsbyrd, men Forfatte-
rens Existents bør correspondere med Ideen. Ak, af alle Kategorier
er Virkelighedens den maadeligste. Det at være Forfatter er et
Laug, og Forholdet lige saa belæmret med Endelighed som ethvert
andet. Man skal gjøre Noget for hinanden indbyrdes, criticere
hinandens Skrifter, snakke om hvad man nu vil o: s: v.: Især skal
ens Nærmeste have den Profit af Forholdet, at de have en eller

¹⁰³ tryglende Tigger] sml. 122. B 51. ¹⁰⁴ Forfatterens Existents bør
osv.] sml. 98 og se Note dertil.

anden lille Nyhed at rende med,, at de selv har seet Manuscriptet, hørt Noget af det, talt med Forfatteren o: s. v:“.

Dette har jeg absolut afholdt mig fra, benyttende Fordelen af min Pseudonymitet. I endelig Forstand har jeg derved skadet mig selv ubodeligt, fornærmet Menneskene, unddraget mig Passiarens hjælpende Tradition, og givet hele min Stræben Skin af Tilfældighed og Indfald; og selv om jeg nu vilde vise, hvorledes Alt hænger sammen, hvilket uhyre anstrængende Regulativ, der har ligget til Grund, vilde Ingen troe det — thi det var da utænkeligt, at En skulde have en saadan Plan, og kunde tie. O, I Daarer, kun Den, der kan tie, har en saadan Plan.

Da jeg saa var færdig, søgte jeg at gjøre lidt for Andre. Jeg skrev de to Artikler mod <P. L. M. og> Corsaren. Derpaa glædede jeg mig til at anmelde Hverdags-Historien. Nu er jeg sikker paa at det ender med, at man bilder Folk ind, at jeg gjør det for at vinde Gunst. Ak, hvis jeg vilde have Magt og Anseelse i dansk Literatur som jeg let kunde have skulde jeg gjøre lige det Modsatte. Jeg skulde ikke have brudt saa eftertrykkeligt med Corsaren, thi dens idelige Vrøvl en influerer dog paa Manges Dom, og det at roses af den, var dog en pirrende Ingredients. Jeg skulde i en Fart have stillet mig i Spidsen som den Forventede, gjort een og anden Yngre en anerkjendende Concession, indtaget en negativ tvivlsom Stilling til de Ældre: saa var der bleven almindeligt Avancement i dansk Literatur, og det er det de Yngre ville have, og det er vist, at Den, der vil have Magten skal altid holde paa de Yngre. I dets Sted gjør jeg lige det Modsatte — netop fordi jeg ikke vil og er for tungsindig til at gide have verdslig Ære og Anerkjendelse. Jeg kommer de Yngre paa tvært; thi Ingen af de Yngre staaer saa høit, at han kan slippe mig forbi, og hvad gjør jeg: jeg bøier mig for de Ældre. Min Glæde er det netop, i det Øieblik jeg bryder af, at lade Alt uforandret i dansk Literatur, at faae Prof. Heiberg holdt i Ære som forud, Biskop Mynster saa absolut venereret som muligt, saa Alt igien er i Orden. Og saa anklages jeg for forfængelig Higen. At dog Den, der anklager vilde først tænke et lille Øieblik. Corsaren

[de to Artikler] se til 98.   [anmelde Hverdags-Historien] se til 4.
[Biskop Mynster...venereret] sml. 26.

f. E. indbilder sig dog jo vistnok selv, at den har stor Magt, hvorledes kan da Den, eftertragte Magten, der netop bryder med den?

Hvor grund-polemisk en Natur jeg er, kan jeg ogsaa bedst see deraf, at den eneste Vei Menneskenes Angreb kan naae mig fra, er, naar jeg bliver veemodig paa deres Vegne. Saa længe jeg strider, er jeg urokkelig, men naar jeg har Magten, da bliver jeg veemodig ved at see Menneskenes Daarlighed ja deres Foragtelighed. Sandeligen min Forfatter-Existents er reen som nyfalden Snee, fjern fra al jordisk Begjerlighed, i en Idees Tjeneste: saa kunde da i Grunden hellere ogsaa den store Hob, der egentlig ikke forstaaer mig, dog have et glædeligt Indtryk deraf. Men det skal ikke saa være. Nu vel, lad dem lyve, lad dem bagtale og fordreie. Men vist er det, at enhver ældre Generation af Forfattere, forsaavidt disse have det uskyldige og tilladelige Ønske at nyde Anerkjendelse, altid maatte ønske en saadan Efterfølger som jeg er det, der qvindeligt Intet selv ønsker, men kun ønsker at udhæve de Ældre.

Mod mig har imidlertid allehaande Angreb en sjelden Frispas. Man profiterer paa en underlig Maade af min formeentlige Klogskab. Man siger hvad man lyster, og modbevises det ved Fakta, saa siger man: ja det kan man ikke regne, thi han er saa listig og underfundig og klog. Man paastaaer at jeg gjør Det og Det af Forfængelighed; Fakta modbevise det, saa siger man: ja han er saa klog — o: han er saa klog at gjøre det Modsatte, men han er alligevel forfængelig. En underlig Argumenteren! Dersom jeg gjør det Modsatte af hvad Forfængelighed byder: saa maa jeg jo enten være dum, eller hvis jeg er klog maa jeg ikke være forfængelig. Nu indrømmes jeg er klog — ergo er jeg ikke forfængelig. Men see, man kommer til det modsatte Resultat. Til syvende og sidst ligger det vel i, at Menneskene ikke kunde begribe, hvorledes en Klog ikke skulde være begjerlig efter Ære og Magt. Dette antager man for givet (thi det Gode og Dumhed er identisk) og altsaa slutter man: han maa være forfængelig selv om vi ikke kan bevise det, fordi han er saa klog — saa klog at gjøre det Modsatte af hvad Forfængelighed byder. Men Forudsætningen fra hvilken man gaaer ud, indeholder netop Selvangivelsen.

1846

Men hvor mange Menneskers Liv gaaer dog ikke spildt i denne usalige Snaksomhed om André.

105 I Maximum vil vel selv de meest Velmenende finde min megen
U. D. Gaaen paa Gaden o: s: v: tilgivelig som en Særhed; de Fleste ville
forklare det som Forfængelighed! Herre Gud, altsaa saa dum skulde
jeg være, at jeg ikke vidste, at megen Sig-Visen o: s: v: netop svæk-
ker Ens Betydning, at Menneskene elske Sandsebedraget, med
at man holder sig skjult — for saa er man vist Noget. Saa daarligt
skulde jeg have studeret min Shakspeare, at jeg ikke havde for-
staaet og havde glemthiin Replik af den gamle Konge til Henrich d. V
som Prinds, hvor han irettesætter ham, og anbefaler en Anden,
der kun sjeldent lader sig see — hiin Replik, der netop bestandigt
har foresvævet mig, da jeg i Ideens Tjeneste besluttede at gjøre det
Modsatte af det Kloge, foragtende Skinnet af at være Noget, hvad
Socrates i Staten¹⁰⁵) saa skjønt udvikler, at man bør undgaae, Skinnet
af at være god. Men at Alt Dette er i Ideens Tjeneste, er min høieste
Interesse, min Kunst-Anstrængelse, for at understøtte min Produk-
tivitet, Noget jeg kun ganske svagt mulig turde indvie Spang i, at
dette er min egentlige Legitimation, at jeg har handlet mod For-
stand; at jeg uden det dog havde været en producerende Squa-
droneur, som Forfattere nu omstunder ere det, hvem det aldrig
falder ind at realisere en Tøddel af hvad de skrive: ak, ja, hvo
tænker derpaa, hvo vil ikke sige det er Galskab, eller Løgn! Lad
gaae, desto større er min Kunst. Thi at gjøre det, og da underhaanden
lade Folk forstaae det — det var atter Fuskerie. Min Frembringelse
har været maieutisk, min Existents har været understøttende ved
at være Anstødsstenen. — Der er dog Een, der veed det, og selv
om Tankerne stundom næsten løbe vild for mig i den uhyre An-

¹⁰⁵ min megen Gaaen paa Gaden] sml. S. V. XIII, S. 545 ff. hiin Replik]
Will. Shakspeare's Tragiske Værker, overs. af Peter Foersom (se til II A 454, S.
174). 3. Deel (Kbh. 1815), Kong Henrik den Fierde, Første Deel, S. 108 f. (3. Act,
2. Sc.). Sml. S. V. X, S. 335. i Staten] II 361 b ff. (Glaukon's Replik). Spang]
sml. V A 17 og se Note dertil.

strængelse, han husker det dog, han minder mig snart igjen derom: Gud i Himlene!

*) *I Marginen*: (Stedet er mærket i mit Exemplar af Schleiermachers Oversættelse 2d Bog.)

Det var mig om at gjøre at fremstille Existentsens forskjellige Stadier om muligt i eet Værk — og saaledes betragter jeg den hele pseudonyme Produktivitet. Til den Ende gjaldt det om at bevare sig selv uforandret i Ligelighed, at ikke f. E. det Religieuse først skulde komme frem, naar jeg var bleven saa meget ældre, at Stilen havde tabt Noget af den Phantasiens Svulmen som det Æsthetiske har. Meningen er ikke at det Religieuse skulde have denne Svulmen, men den Frembringende skulde aldeles samtiden være istand til at producere det, for at det kunde blive tydeligt, at det ikke var af en tilfældig Grund det Religieuse manglede det — den nemlig, at Forfatteren ikke havde Ungdommelighed nok.

Forsaaavdt en anden Forfatter vilde være istand til at præstere det samme Arbeide: hvis han ikke var istand til at gjøre det i Løbet af en 5 a 6 Aar vilde han dog ikke være istand dertil. Det hele Foretagende staaer derfor temmelig isoleret ikke blot ved sig selv men ogsaa ved sin Lykke.

Ogsaa af en anden Grund har jeg maattet ile, om jeg end med den strængeste Tugt har forhindret mig selv i at negligere det mindste Comma, — min Formues Omstændigheder tillader mig ikke at blive længe ved efter den Maalestok at kunne tjene den dømmende-majeutiske Idee, jeg hartjent. Dømmende har den været ikke i ligefrem Forstand ved at tordne o: s: v: — nei indirecte ved at handle, og derved epigramatisere over Tiden.

Det, hvorved jeg egentlig har lagt mig selv Anstødet er min Consequents. Havde jeg været kun halvt saa consequent: saa var

---

mit Exemplar] se til III B 26, S. 120. 27. IV A 124. Schleiermachers Oversættelse 2^d Bog] Platons Werke von F. Schleiermacher. 3. Theiles I. Band. Der Staat (Berl. 1828), S. 128. ¹⁰⁶ uforandret i Ligelighed] sml. S. V. XIII, S. 521 ff. den strængeste Tugt] sml. S. V. XIII, S. 558.

1846

jeg allerede i dette Øieblik meget forstaaet. Men Lydighed er Gud kjærere end Væderens Fedme: og Consequents er Ideen kjærere end verdslig Anerkjendelse i Slidder Sladder.

Man mener, at jeg jadsker. Ja tag det der. Jeg er fuldt forvisset om, at der ikke eksisterer nogen dansk Forfatter, der i den Grad som jeg behandler det mindste Ord med den yderste Omhyggelighed. 2 Skrifter egenhændigt af Alt, af store Partier 3 til 4 Skrifter, og saa hvad man slet ingen Forestilling har om min Meditation medens jeg gaaer; Det, at jeg har sagt Alt høit for mig selv mange Gange førend jeg skriver det — see det kalder man Jadsk! Og hvorfor? Fordi man ingen Forestilling har derom; fordi en Forfatter er En, der i det høieste visse Timer om Dagen sidder paa Værelset og skriver, og saa forresten Intet har med sine Ideer at gjøre. En saadan Forfatter bruger derfor, naar han kommer hjem, Tid for at komme i Aande igjen — istedenfor, at jeg kommer hjem med det heelt Gjennemtænkte, som jeg endog kan udenad i stilistisk Form. — Naar derfor Folk læse et Par Pagina af mig, saa forbauses de næsten altid over min Stil — men en stor Bog — ja hvor skulde det være muligt — ergo: det maa være Jadsk. Nei naar man kun vil Eet, vil Eet med enhver Opoffrelse og enhver Anstrængelse: saa er det muligt.

Paa en Maade kan jeg blive væmmelig ved Tilværelsen, thi jeg som kun elsker een Tanke: hvad dog et Menneske kan være naar han vil det — jeg realiserer et Epigram over Menneskene, thi deres Dom over mig, det at de virkeligen ikke kan forstaae min Consequents, er et sørgeligt Beviis for i hvilke Kategorier i hvilken Middelmaadighed de have deres Liv. —

#

¹⁰⁷ U. D. Og dog tilfredsstillede det min Sjæl og min ironiske Iagttagelse saa overordentligt saaledes at rende om paa Gaderne og være In-

[Lydighed er osv.] sml. II A 422. — S. V. XIII, S. 558. 2 Skrifter] sml. 92.

¹⁰⁷ rende om paa Gaderne osv.] sml. S. V. XIII, S. 547 f.

genting, medens Tanker og Ideer arbeidede i mig; saaledes at være en Dagdriver medens jeg ubetinget var den Flittigste af alle Yngre; saaledes at være letsindig og „uden Alvor“ medens de Andres Alvor dog let kunde blive en Spøg ved Siden af min inderlige Bekymring. Det er nu forstyrret; man hidser Pøbelen, Læredrenge, Slagtersvende, Skoledisciple og alt Saadant. Men for et saadant Publikum vil jeg ikke spille, med det har jeg Intet at gjøre, det har ikke Forudsætningen, ved hvilken min Ironie kan tage sig ud eller have Idee-Betydning. Det var ligeoverfor Mennesker, som jeg dog til en vis Grad ved deres Dannelse maatte sige om, at de vare istand til at fatte det Dybere hos mig, eller dog til at have en Forestilling derom — det var ligeoverfor Saadanne at det tilfreds-stillede Ironien at stille dem det gaadefulde Problem, Vreden i mig fandt Tilfredshed i at see, hvorledes de dømte ufordeeltigt om mig. Men den aldeles udannede Classe, Skoledrenge og Slagtersvende have naturligviis ingen Forudsætninger, dette Terrain er ubrugeligt, Ironien lader sig ikke anbringe. — Det er sørgeligt at see, at der virkeligen skrives Blade for Skoledrenge, at disse allerede i den tidligste Alder bringes ind i Tvetydighedens Forvirring. Blot en Situation vil jeg anføre den var dog karakteristisk. Det var med Lieutenant og Adjutant Bardt af Husarerne. Han kom med sin lille Søn. Faderen hilste med sin sædvanlige næsten altfor store Opmærksomhed, han gik til Side for at indrømme mig Fliserne, — dersom Drengen ikke vidste hvem jeg var, maatte han faae en Forestilling om, at jeg var noget Overordentligt — men Drengen kjendte mig aabenbart, han var en Læser af Corsaren. Hvilken Sammensætning! Og maa ikke ethvert Barn have stor Skade af i det ene Øieblik paa Prent at læse et Menneske saaledes behandlet, at det næsten seer ud som en Invitation til samtlige Skoledrenge til at pibe efter ham paa Gaden — og saa i næste Øieblik see ham

skrives Blade for Skoledrenge] sml. B: 37. 38. Bardt] ∴ Søren Chr. Barth, f. 1803, fra 1842 Premierløjtnant à la suite i Kavalleriet som Adjutant ved 1. Kavalleribrigade (død 1895). sin lille Søn] ∴ Johannes Clausen B., f. i Odense 1833. (1859 polyt. Kandidat; derefter til 1864 Fuldmægtig ved Mønten i Altona; død i Kbh. 1888 som „Litterat og Sproglærer“ samt Assistent i Store nord. Telegrafsel-skab). Sml. E. P. III, S. 408 f. Note.

1846

saaledes behandlet af Faderen, eller læse Brudstykker af ham i Skolens danske Læsebog. —

Og naar jeg saa har omdannet mit Ydre, er mere tilbageholdende, holder mere paa mig selv, seer betydningsfuldere ud: saa vil man paa visse Steder igjen synes at jeg har forandret mig til det Bedre. Ak, og dog tjener de netop ikke min Idee saaledes som i hiin Tid. Men nu er jo ogsaa min Produktivitet forbi.

‡

108 Angaaende hende kan jeg Intet beslutte mig til at optegne. Jeg er
U. D. mistroisk mod Papiret, at det dog kunde komme i en Uvedkom-
mendes Haand og forstyrre hende, nu da Alt forsaavidt er godt. Hvad mig selv angaaer, da haaber jeg, at Gud vil huske Alt, og huske mig derpaa; der er ikke gaaet en eneste Dag siden hiin Dag, uden at jeg Morgen og Aften har betænkt den Sag. Hendes sidste Bøn til mig var, at jeg engang imellem vilde tænke paa hende — det behøvede hun saa vist ikke at bede mig om. Det farlige Spørgsmaal af hende: „om jeg havde i Sinde nogensinde at gifte mig,“ blev heldigviis besvaret med Commerce. Det var forfærdeligt; jeg kunde her have givet hende lidt Trøst, og Gud veed det hvor gjerne jeg vilde, og Gud veed, hvor meget jeg selv trængte til at formilde mig Sagen lidt. Men Godt var det, at min Consequents seirede. Mit Svar lød saaledes: „jah!, om en 10 Aar, naar jeg rigtigt har raset ud, og er træt, saa maa jeg have mig en lille ung Pige igjen for at forynges.“ Det var grusomt, — ja vist var det grusomt, det var ogsaa grusomt haardt at maatte gjøre det. Og havde jeg ikke gjort det, og alt Andet: havde hun saa nu været forlovet? Nei. Havde jeg med Høitidelighed sagt min Hjertens Mening: nei jeg gifter mig aldrig,

Brudstykker... danske Læsebog] sml. H. J. Thue's Læsebog i Modersmaalet for Norske og Danske (Kristiania 1846), S. 486 ff. — Thue (f. i Grimstad 1815; død 1851) havde under et Ophold i Kbh. (som Universitetsstipendiat) opponeret ex auditorio ved S. K.s Magisterdisputats. forandret mig til det Bedre osv.] sml. 116. min Produktivitet forbi] sml. 4 og se Note dertil. ¹⁰⁸ Hendes sidste Bøn osv.] sml. III A 178; Kske Papirer, S. 81. 82. 110. Mit Svar osv.] sml. Kske Papirer, S. 81.

uden med Dig — saa havde hun holdt sig til det. Var der da propo-
neret hende en ny Forlovelse var hun kun bleven raadvild, og havde
hun givet efter, havde hun gjort det med deelt Sjæl — nu derimod
med samlet Sjæl, fordi jeg har stødt fra.

#

Den Idee, som jeg eksisterende udtrykte, for at understøtte den 109
pseudonyme Produktivitet, var denne Produktivitet i yderste Con- U. D.
sequents. Havde jeg, med en saa enorm Produktivitet, levet til-
bagetrukken, skjult, sjældent viist mig, og da med et dybsindigt
Fjæs, som det sømmer sig en Tænker, et Professor-Ansigt: Død
og Pine saa havde Creti og Pleti af piattede Frøkener og unge
Studenter o: s: v: fundet, at jeg var dybsindig. Det vilde have været
en uhyre Inconsequents i Forhold til Produktiviteten; men hvad
bryder Daarer sig om Consequents — og hvor mange Vise findes
der i hver Generation. — At det var meget anstrængende nægter
jeg ikke, ethvert Menneske kan have svage Øieblik hvor han griber
efter Endelighedens nærmere Trøst; men Consequentsen er dog
Saligheden. Ved at være inconsequent vinder man Ære, Anseelse,
Penge o: s: v: — men i Døden da fortryder man at man var inconse-
quent. Anderledes med Consequentsen. Ligesom Ræven narrede
Utøiet ud i den yderste Ende af Halen og da kastede det fra sig; saa-
ledes bærer Consequentsen sig ad med de dumme Mennesker, der
istedenfor at ville lære Noget af En eller lære En Noget — ikke
have Andet end Penge, Anseelse, Hurra'er at byde. Det seer i
Begyndelsen ud som kunde de nok være med; men da gaaer
Consequentsen længere og længere ud paa Dybet: og saa dumper
de af. Om det var mit sidste Ord, jeg veed det er Sandhed i mig:
Enhver, der i Sandhed vil Noget, han skal i mig altid finde en
Beundrer, eller er det saaledes: en Bistand; — men disse Daarer,
denne Mængde, hele dette Sammensurium af Mænd og Koner, der
kun ville spille deres eget Liv og hjælpe Andre at spille deres:
ja de skal i mig finde deres Mand. See lille Goldschmidt, han hyklede

¹⁰⁹ Den Idee, som osv.] sml. S. V. XIII, S. 544 ff.

1846

for sig selv med den Indbildning, at han var af Gud kaldet til at være en Svøbe over os Stakler — saa bødes det Vilkaar ham at udskjelde, hvad hanselv havde udødeliggjort! Han gjorde det. Altsaa var der ingen Sandhed i ham, det var Hykleri med hans guddommelige Vrede, thi ellers havde han været Sandheden tro og forfulgt det Slette, men ikke hvad han selv beundrer — fordi det ikke vil beundre ham.

110 U. D. Sludder og Sladder og Vrøvl istedenfor Handling er det dog Menneskene ville have, saa finde de det interessant. Goethe fortæller i *aus meinem Leben*, at Werthers Leiden vakte saa stor Sensation, og fra den Tid, siger han, fik han aldrig mere den Ro og Fortabelse, som han før havde haft, fordi han nu blev revet ind i allehaande Forbindelser og Bekjendtskaber. Hvor det at sludre dog er interessant og rørende! Intet havde været lettere end at forhindre det, hvis Goethe i Sandhed havde haft Mod, hvis han i Sandhed havde elsket Ideen høiere end Bekjendtskaber; Den, der har Kræfter som Goethe kan sagtens støde Folk fra sig. Men see, blødagtig og kjelen vil han ikke — men saa vil han fortælle det som en Begivenhed. Men dette gider Menneskene høre, fordi det er Aflad fra at handle. Hvis En vilde præke saaledes: engang i min tidlige Ungdom havde jeg virkeligen Troen i stille Fred; men saa fik jeg saa travlt i Verden, de mange Bekjendtskaber, og jeg blev Justitsraad, og siden den Tid har jeg egentlig ikke faaet Tid eller Samling — saa vilde Menneskene finde denne Tale rørende, og de vilde gjerne høre den. Hemmeligheden i Livet, naar man vil staa sig godt, er: dygtig Sludder om hvad man vil og hvorledes man forhindres — og saa ingen Handling.

En Dag var Etatsraad Molbech hos mig. Han priste min Særhed, og min sære Levemaade, fordi den begunstigede min Arbeiden. „Det vil jeg ogsaa gjøre“ sagde han. Derpaa fortalte han, at han

¹¹⁰ i *aus meinem Leben*] 13. Buch; Werke (om Udg. se I C 72, sml. III B 182) 26. Bd., S. 219. 227. 229 ff., særlig 236 f. Etatsraad Molbech] Christian M., f. 1783, fra 1823 l. Sekretær ved Kgl. Bibliothek, fra 1829 Professor ved Univ. i Litterærhistorie; 1845 28. Juni Etatsraad. (Død 1857).

samme Dag skulde i Middags-Selskab, og „der maa jeg drikke Viin, og det kan jeg ikke taale; men man kan ikke blive fri, thi saa begynder det strax: aah, jo et lille Glas, Hr. Etatsraad, har De godt af“. Jeg svarede: „Intet er lettere end at forhindre dette. De taler ikke et Ord om at De ikke kan taale Vinen, thi saa ægger De selv den sluddervorne Deeltagelse. De sætter Dem tilbords; naar der saa bliver skjenket Viin, saa lugter De til den og siger eller udtrykker med en Mine at Vinen ikke er god. Saa bliver Verten vred, og nøder Dem ikke.“ Dertil svarede Molbech: „Nei det kan jeg ikke gjøre, hvorfor skal jeg lægge mig ud med Folk?“ Jeg svarede: „for at drive Deres Villie igjennem; er det ikke Grund nok?“ Men saaledes er det: først at sluddre en Time derom for mig og gjøre Nar af mig med saadan Vind; saa gaae tilbords og sluddre derom — og drikke; saa gaae hjem og have ondt deraf — og sluddre igjen derom hele Natten med sin Kone: det er at leve og at være interessant.

Ligesaa ubehageligt som det er at have et afsindigt Menneske til daglig Omgang, langt væmmeligere er det, at være samtidig med et Menneske, der engang for alle har solgt sig til Foragtelighed. Dette aldeles Uberegnelige, dette væmmelige Grændseløse, da han dog engang har foragtet sig selv og slet Intet at tabe.

111
U. D.

Det var et græsk Princip jeg eksisterende udtrykte, det er nu forstyrret. Og hvad har forstyrret det? At man skal bruge Pressen efter den Maalestok. Pressen er egentlig det der tilintetgjør al Personlighed; at en feig Usling kan sidde skjult og skrive og trykke for Tusinder. Al personlig Optræden og al personlig Magt maa strande herpaa. Det kunde interessere mig ubeskriveligt at tale med Socrates om den Sag.

112
U. D.

---

¹¹² et græsk Princip] se til 98, S. 44.

1846

113 I den næstsidste Scene i Hamlet, da Hamlet dør, er dette hans
 U. D. Sorg, næsten til Fortvivlelse, at Ingen skal lære hans Liv at kjende. Og ganske vist, Den der kun har haft en eneste Idee, men skjult den i Bedragets Form med en fortvivlet Anstrængelse, han fornemmer netop i Dødens Øieblik denne Modsigelse, thi nu i Døden tør han tale, og nu kom Døden saa pludselig. Der er ogsaa noget Sørgeligt noget i Sandhed Tragisk i, at et saadant Menneske, der i Livet har baaret hele Misforstaaelsens Centner-Vægt, at han efter sin Død skal føre det samme Liv, at formodentlig en eller anden Kluddermads, der dog er bleven opmærksom paa, at han var Noget, vil stille hans Billede frem — ak, og det ligner ikke mere end hiin Kluddermads ligner den Afdøde.

Den der imidlertid har villet udholde et saadant Martyrium for at tjene Sandhedens Idee, han bør aldrig blive insequent, han maa aldrig underhaanden skaffe Folk en Oplysning. Jo mere consequent han er i denne Henseende, desto troere er han sin Idee, som vil lønne ham i indre Salighed. Som han i Livet har givet Afkald paa Verdens Ære, saa bør han ogsaa gjøre det i Døden, og efter sin Død vedblive at være en Gaade, som han var det i Livet; thi netop deri er den epigrammatisk-dømmende Nerve i hans Existents, og netop deri hans Troskab mod Ideen.

Men eet kan man i Sandhed sige, at Menneskene ikke have Forestilling om i disse Tider: det at handle og tænke og tænkende at handle consequent indtil det Yderste. Selv en tilsyneladende consequent Begyndelse ender altid i Sludder.

114 Som sagt det Eneste der dog egentlig smerter mig er, at det
 U. D. kan falde Nogen ind at sætte min Ophøren af at være Forfatter i Forbindelse med dette sidste Vrøvlerie. Det var, medens jeg adlød

¹¹⁸ i Hamlet] i P. Foersom's Overs. (se til II A 454, S. 174) S. 228 f. skjult den i Bedragets Form] sml. S. V. XIII, S. 540 ff. ¹¹⁴ Ophøren... Forfatter] sml. 4 og se Note dertil.

min Idee, mig en Glæde, at jeg saaledes havde holdt ud at arbeide uden at træde i personligt Forhold til noget Menneske, uden at bryde mig om noget jordisk Hensyn, blot tjenende Ideen. Og da var det mig saa kjært, at det Sidste skulde være som det Første, at jeg vidste at holde op og forsage hele den Art af Virksomhed. Det er ubetinget lykkedes mig. Maaskee havde det dog været skadeligt, om Folk ret havde forstaaet dette, saa lad dem da bilde sig ind, at noget smaaligt Hensyn kunde bestemme mig.

Det er den Profit som Samtiden tager af enhver mere Udmærket, at ved det han jo ogsaa er et Menneske, og omtrent seer ud som andre, og maaskee mangler nogle Færdigheder, som Andre har, saa kan de ganske synes Ligemænd; en pyntet Kræmmersvend og et Genie er i Samtidighed Ligemænd. En Udmærket faaer i det Hele blot saa meget forud for enhver Anden, at det bliver de Samtidige pirrende at lugte til ham, snakke om ham, forjadske ham hans hele Aands-Existents, gjøre ham om muligt væmmelig ved sit Navn blot fordi det skal være i enhver Dosmers Mund.

115
U. D.

Saalænge jeg lever vil jeg aldrig og kan jeg aldrig blive anerkjendt, netop fordi jeg anvender halvdelen af min Kraft paa at forhindre det. I samme Øieblik jeg i levende Live begynder at blive anerkjendt i samme Øieblik begynder jeg at nærme mig til at blive Autoritet, og i samme Øieblik er min Mission forbi, ja ikke blot dette men min tidligere Mission er maaskee aldeles fordærvet. Min Resignation forstaaer upaatvivlelig Ingen; nogle fordi de ikke have Tid og Leilighed eller Lyst til at tænke over Sligt; Andre fordi de end ikke kunde forstaae det, om de ogsaa vilde.

116
U. D.

---

¹¹⁶ nærme mig til at blive Autoritet osv.] sml. 107, S. 56.

1846

- 117   Hvorvel jeg formelig lider Uret her hjemme, fordi min hele
 U. D. Produktivitet ikke egentlig kan tage sig ud paa saa lille Theater, medens en taabelig og nysgjerrig og misundelig og trodsig Samtid i Grunden vil tvinge mig, fordi de mene at jeg nu engang er bunden ved Sprogets Grændser: saa har dog Landets lille Størrelse det Gode, at hele det dramatiske i min Forfatter-Virksomhed i de $4\frac{1}{4}$ Aar tager sig ganske anderledes ud; i Tydskland lod dette sig ikke frembringe, dertil var Landet for stort; der kan Ingen tænke paa at være Enepige. Netop for Erindringen, for den poetiske Erindring tager min Produktivitet sig ud, og der vil nok komme den Tid, da Pigerne skulle rødme af Begeistring, naar en Digter vil fortælle hele mit Existents-Anlæg.

- 118   Samtiden faaer slet intet Syn paa min Produktivitet. Enten—
 U. D. Eller deelt i 4 Dele eller i 6 Dele hver for sig udgivne, saa det havde varet 6 Aar: det var passende. Men nu at hver Afhandling i Enten—Eller kun er Deel i et Hele, og saa Enten—Eller heel en Deel i et Hele: det er jo til at blive tosset over mener den samtidige Spidsborgerlighed.

- 119   Dersom jeg levede i en reen Kjøbstad, saa blev det da endnu
 U. D. galere. I Grunden er Forholdet det, at de Fleste have en skjult Forestilling om, at jeg dog nok er Manden, men de tænke som saa, naar vi alle blive enige om at drille ham, saa maa han dog give Kjøb. En saadan negativ Conspiracy er kun tænkelig i et lille Land.

I et lille Land er der ogsaa en egen Art Misundelse; den er grundet i at Alle kjende hinanden, og næsten uvilkaarlig tænke sig i Forhold til hinanden. Man vil ikke berøve mig Alt, men Lidt — ret som havde man Lov til med Urette at berøve et Menneske endog det Mindste.

Det var dog muligt, at jeg trods al min Ringhed for Gud i personlig Ydmygelse over hvad jeg personligen forbrød, dog var for mit Folk „en Gave af Guden;“ Gud veed, de have behandlet mig maadeligt nok, ja mishandlet mig, som Børn mishandle en kostbar Foræring. 120
U. D.

Kunsten ved min hele understøttende Existents var ikke blot den ikke at tale om hvad der saa uendeligt beskæftigede mig, eller at tale om de Bøger, i hvilke jeg efterhaanden nedlagde min Stræben; men den var især det at jeg var altid til Tjeneste med at tale om alt muligt andet, Spas, Commerce o: s: v: netop som En der i Lediggang har uendelig god Tid. 121
U. D.

Journallitteraturens Tyrantie er det ussleste det ringeste af alle Tyrannier; det er det tryglende Tyrannie — ligesom en Tigger, hvem man siger nei ved at blive ved at rende efter En Gade op og ned tilsidst aftvinger En Noget. Hvis man vilde tænke sig en saa eminent polemisk Forfatter, som endnu aldrig har existeret, og sætte ham ligeoverfor en Journal: han maa tabe, med mindre han selv igjen vil udgive et Blad, og i saa Fald har han da ogsaa tabt, forsaavidt han fra at være Forfatter er sjunken ned til at blive Journalist (hvilket er ligesom fra Philosoph at blive Sophist.). Altsaa Striden begynder: hiin eminente Polemikerslaaer nu til, og det undgaaer ikke Journalisten selv, at Slaget er dræbende og afgjørende. Journalistens Smule Tilsvær viser hvilken Uendelighedens svælgende Afstand der er imellem dem. Imidlertid er Journalisten ganske tryg, han raisonerer saaledes: „en Forfatter kan ikke være bekjendt idelig at vende tilbage til den samme Sag, og saa holder han altsaa op — saa begynder jeg. Jeg bliver nu ved hver Aften, eller hver 8de Dags Aften, det skal nok sætte sig fast. Jo længere Tiden gaaer 122
U. D.

¹²⁰ Gave af Guden] Platon, Apol. 30d. ¹²² tryglende Tyrannie] sml. 103. B: 195. 198. 211.

1846

hen, desto mere forvrøvlet er Sagen, og Publikum har efterhaanden reent glemt hiin Forfatterens Artikel; saa har jeg vundet Spil. Nu pludselig kan Forfatteren ikke være bekendt at komme med en ny Artikel om den samme Sag, og jeg har ham altsaa i min Magt.“ Derved er det de holde sig alle disse Stympere, afskedigede Fahneposter og Rokkerdreiere og halvstuderende Studenter. Det Moersomme er i Grunden, at hver Journalist for sig i sit Blad altid taler med stor Vigtighed; men blive de indbyrdes uenige saa levne de hinanden ikke Ære eller Dygtighed for 4 Sk. — og hvorfor? Naturligviis fordi Journalisterne allerbedst selv indbyrdes veed, hvilke Capaciteter der skule sig bag Publikums den offentlige Menings o: s: v: „brede Rumpe“.

- 123 At det at være Forfatter er en Handling, synes aldeles glemt.
U. D. Deraf kommer det at Ingen tør gaae langsomt frem, fordi enhver Forfatter betragter sig selv som En der er oppe til en Examen; han frygter, at Nogen skulde tro om ham, at han ikke veed det Næste. Da Tilværelsen selv er dialektisk gjelder det om at ethvert Moment bliver sat saaledes, at det kommer til at gjøre sit Indtryk. For at fatte Synds-Forladelsen maa jeg først og fremmest have Indtrykket af Synds-Bevidstheden i Synds-Bekjendelse. Nu gjelder det om at gjøre dette ret indtrængende gjeldende, og saa ikke et Ord mere den Gang. Men Taleren eller Tænkeren er bange er undseelig for at Nogen skulde tro, at han ikke vidste det Næste, og derfor maa han strax sige det med. Herved svækkes alle Indtryk.

- 124 Det Uretfærdige ved Danmarks Smaa-Forhold er den Paa-
U. D. trængenhed og Ligemandskab som derved udvikles. Et lille Land som Danmark kan naturligviis kun i hver enkelt Retning have een væsentlig Udmærket; men denne Udmærkede lever nu i idelig

¹²³ Forfatter er en Handling] sml. 98 og se Note dertil. Synds-Forladelsen] sml. 78. 80. 130. 141. 143. 167. 192. 223. — IVA 104.

Berøring og Omgang, item i ideligt literair Sammenstød mellem deres Navne, med adskillige ubetydelige — som ogsaa ere noget Lignende. Chr. Winther er lyrisk Digter, Holst er ogsaa, Barfoed er ogsaa; de skrev maaskee alle Tre hver sin Vise til en Festlighed: ergo er de alle Tre Digtere. Den der taber ved disse Forhold og lider Uret er Chr. Winther. Danmark er saa lille et Land, at det at være den Største i en enkelt Retning i dette Land ikke kan være et væsentlig Udtryk for den væsentlige Udmærkede. Chr. Winther vilde ogsaa i Tydskland være fremragende, medens de andre vilde forsvinde. At være den største Philosoph i Danmark staaer lige paa Grændsen til Satire — omtrent som at være den største — ja tænk engang, — den største blandt alle de omreisende Skuespiller-Selskaber man har seet — i Odense; eller ligesom hvad P. L. Møller roste min Polemik mod Heiberg for: „at den var det vittigste af Alt, hvad der var skrevet mod Heiberg“ — ak, maa jeg ikke bede om Heiberg som Maalestok, thi at bruge dem som Maalestok, der har skrevet mod ham, det er rigtignok at gjøre Nar af mig. Saaledes belærte engang den Frisindede (Hr. Rosenhaab) mig om, at jeg burde være lige saa populair som en saadan dybsindig Philosoph nemlig H. C. Ørsted. Pro dii immortales, det kan kun være muligt „paa Berget“ at man kan for Alvor mene noget Saadant.

Kjøbenhavn er den behageligste By man kan tænke sig at leve i for Enhver, der er Ingenting eller endnu mindre; thi da vi Alle ere ligemeget, og der dog ere nogle Størrelser, saa er der Avancement. Da jeg var et ungt Menneske, og var Ingenting, da nød jeg min Frihed, da turde jeg leve som jeg lystede, kjøre alene i min Vogn, lade Vinduer lukke paa offentlige Steder: der var Ingen der faldt paa at lægge Mærke dertil. Men nu, nu vogter Misundelsen paa ethvert mit Skridt, for at sige: det er Hovmod, det er Stolthed,

125
U. D.

P. L. Møller] i Gæa for 1846, S. 174. den Frisindede (Hr. Rosenhaab)] Den Frisindede (Redacteur og Udgiver: Claudius Rosenhoff. — Se II A 728) 1846, Nr. 58 (19. Maj; i en Artikel „S. Kjerkegaard og hans Recensenter“). paa Berget] se til 19.

1846

det er Forfængelighed. Det latterlige er, at jeg tvivler paa, at der i noget Land vil findes noget Menneske, der lever saa uforandret som jeg har levet siden jeg blev Student: saa Forandringen da altsaa <ikke> ligger i mig, som gjorde jeg nu noget af Prætension — nei jeg gør uforandret det Samme, men nu har Misundelsen faaet Øie paa mig. Hvorfor skal han have Lov at kjøre alene, siger en pyntet Kræmmersvend, jeg kunde jo ypperligt kjøre med ham; men det er Stolthed. Hvorfor jeg lever som jeg lever, falder det naturligviis Ingen ind at tænke over; nei frækt og uforskammet og paatrængende vil man om muligt tvinge mig til: at tage Kræmmersvenden med.

#

#

126
U. D.

Saaledes har jeg forstaaet mig selv i hele min Forfatter-Virksomhed.

Jeg er en i dybeste Forstand ulykkelig Individualitet, der fra min tidligste Tid har været naglet fast til en eller anden indtil Afsindighed grændsende Lidelse, der maa have sin dybere Grund i et Misforhold mellem min Sjæl og mit Legeme; thi (og dette er det mærkelige samt min uendelige Opmuntring) den staaer i intet Forhold til min Aand, der tvertimod maaskee ved det spændte Forhold mellem Sjæl og Legeme har faaet en Spændkraft som sjelden er.

En gammel Mand, der selv var uhyre tungsindig (hvorledes vil jeg ikke nedskrive) faaer en Alderdommens Søn, paa hvem hele dette Tungsind gaar i Arv — men som tillige har en Aandens Elasticitet at han kan skjule det, medens ogsaa netop fordi hans Aand er væsentlig og i eminent Forstand sund, hans Tungsind ikke kan faae Magt over ham, men heller ei formaaer Aanden at hæve det, den formaaer maxime at bære det.

En ung Pige (der med pigeligt Overmod forraader uhyre Kræfter, og lader mig ane en Udvei af hvad ved et sørgeligt Misgreb var

¹²⁶ Sml. S. V. XIII, S. 564 ff. pigeligt Overmod osv.] sml. IVA: 97, S. 38 og se Noter dertil. 107, S. 42.

begyndt, en Udvei, at hæve en Forlovelse, thi hun lod først Kræfter ane som brød hun sig ikke det mindste derom) lægger i det høitideligste Øieblik et Mord paa min Samvittighed, en bekymret Fader gjentager høitideligen Forsikkringen om, at det vil blive Pigens Død. Om hun har piattet, vedkommer ikke mig.

Fra det Øieblik helligede jeg mit Liv efter ringe men af yderste Evne til at tjene en Idee.

Skjøndt ingen Ven af Medvidere, skjøndt absolut utilbøielig til at tale med Andre om mit Inderste; mener jeg dog og har jeg meent, at det er et Menneskes Pligt ikke at overspringe den Instants som det er at beraadføre sig med et andet Menneske; kun at dette ikke bliver en pianket Fortrolighed, men alvorlig og officiel Meddelelse. Jeg har derfor talt med min Læge, om han meente at hiint Misforhold i min Bygning mellem det Legemlige og det Psychiske lod sig hæve, saa jeg kunde realisere det Almene. Det har han betvivlet; jeg har spurgt ham, om han meente, at Aand var istand ved Villien at omskabe eller omdanne et saadant Grund-Misforhold, han betvivlede; han vilde end ikke tilraade mig at sætte hele min Villies-Kraft i Bevægelse, om hvilken han har en Forestilling, da jeg kunde sprænge det Hele.

Fra det Øieblik har jeg valgt. Hiint sørgelige Misforhold, med samt dets Lidelser (der upaatvivleligt vilde have gjort de Fleste til Selvmordere af dem som havde igjen Aand nok til at fatte Qvalens hele Elendighed) har jeg anseet for min Pæl i Kjødet, min Grændse, mit Kors; jeg har meent, at dette var det dyre Kjøb hvorfor Gud i Himlene har solgt mig en Aands-Kraft, der blandt Medlevende søger sin Lige. Dette opblæser mig ikke, thi jeg er dog knuset, mit Ønske er dog bleven mig den daglig bittere Smerte og Ydmygelse.

Uden at turde beraabe mig paa Aabenbaringer eller noget Saadant, har jeg forstaaet mig selv i at ville i en forqvaklet og demoraliseret Tid hævde det Almene og gjøre det elskeligt og tilgængeligt for alle Andre, der formaae at realisere det, men af Tiden vildledes til at jage efter det Ualmindelige, det Extraordinaire. Som Den, der selv blev ulykkelig, hvis han elsker Menneskene, netop ønsker at

1846

hjælpe Andre som formaae at blive lykkelig, saaledes har jeg forstaaet min Opgave.

Men da min Opgave tillige var mig et i al Ydmyghed fromt Forsøg paa at gjøre noget Godt til Vederlag for hvad jeg har forbrudt: har jeg især vaaget over, at min Stræben ikke blev i Forfængelighedens Tjeneste, at jeg fremfor Alt ikke tjente Ideen og Sandheden saaledes, at jeg fik jordisk og timelig Fordeel deraf. Derfor er jeg mig bevidst, at jeg med sand Resignation har arbeidet.

Under min Arbeiden har jeg ogsaa bestandig troet bedre og bedre at forstaae Guds Villie med mig: at jeg bærer Qvalen, i hvilken Gud har lagt Tømmen paa mig, og saa præsterer maaskee det Overordentlige.^[†]

Dersom jeg udførligere skulde beskrive mit Livs indre Forstaaelse af det Enkelte vilde dette blive en heel Foliant, som kun meget Faae vilde have Evne og Alvor til at forstaae. Men til at nedskrive noget Saadant har jeg heller ei Tid.

Med Sandhed kan jeg sige, at jeg har min Kraft i Skrøbelighed og i Svaghed. Det kunde aldrig falde mig ind, at en Pige f. E. ikke vilde have mig, naar jeg blot var sikker i mig selv om, at jeg turde gjøre Alt for at vinde hende; det kunde aldrig falde mig ind at jeg ikke skulde formaae det meest Forbausende, naar jeg blot var sikker paa mig selv at jeg turde det. Paa dette sidste Sted ligger min Elenighed paa første Sted min næsten overnaturlige Kraftfølelse. De fleste Mennesker ere omvendt situerede, de frygte Modstanden uden fra, og kjende ikke den indre Modstandens rædsomme Lidelse. Men jeg kjender ingen Frygt for nogen udvortes Modstand, men der er en indre Modstand, naar Gud vil lade mig fornemme Pælen som nager — dette er min Lidelse.

I Marginen til 126:

- 127 U. D. ^[†] Min Fortjeneste af Literatur bliver altid at have fremsat hele det eksistentielle Omfangs afgjørende Bestemmelser saa dialektisk skarpt og saa primitivt som i det mindste jeg ikke veed er gjort i nogen Literatur, og jeg har hellere i haft Skrifter at raadføre mig med.

^[†] Se 127.

Dernæst min Kunst-Meddelelse, dens Form dens consequente Gjennemførelse; men for det første er der Ingen som har Tid til at læse alvorligt og studere; forsaavidt er indtil videre min Produktivitet spildt, som naar man sætter fine Retter for Bønder.

Den Skjebne synes at være forbeholdt mig i Forhold til de afgjørende Momenter af mit Liv aldrig at kunne blive forstaaet af andre. Det der netop er det Bestemmende for mig, vilde Ingen anden falde paa. I en vis Forstand er der en Qval i den totale Misforstaaelse, naar man lever saa anstrænget som jeg.

128
U. D.

Da jeg forlod hende — hvilken var Grunden. Ja Ingen vilde blot ane den.

Naar jeg nu hører op med at være Forfatter, saa vil Alle vide ypperlig Beskeed om at forklare, at det er fordi jeg er bleven bange og kjed af alle disse Vrøvlerier. Ja tag det der. Da jeg, i sin Tid, før al Vrøvlet begyndte, besluttede at ende med: afsluttende Efter-skrift, (hvad jeg maatte beslutte af mange, tildeels ogsaa af pecuniaire Grunde) vilde jeg have den Satisfaction: at være en Forfatter, der kunde arbejde efter en uhyre Maalestok, og saa igjen holde op, uden nogensinde at have vexlet ti Ord med noget Menneske om hvad jeg vilde. Da saa alt Vrøvlet begyndte, forstod jeg strax, at man vilde sætte dette i Forbindelse med min Ophøren. Dette har krænket mig, ja det er sandt. Turde jeg raade mig selv, blev jeg ubetinget ved i nogen Tid at skrive. Men see netop fordi dette er saaledes, netop derfor tør jeg ikke opgive min Beslutning; thi saa var jeg feig. Men hvilket eneste Menneske til foruden jeg forstaaer dette.

Og hvor det dog er sørgeligt, at have det Mindste med al dette Rak af Mennesker (der ellers kunne være baade gode og skikkelige og elskværdige, kun ikke naar de ville dømme Tanker og en Tænker) der ikke kan tænke to Tanker sammen, og kun kunne forstaae alt hvad der er lavt og usselt.

---

¹²⁸ hører op... Forfatter] sml. 4 og se Note dertil.

OPTEGNELSER
FRA BERLIN

1846 5.—13. MAJ

Berlin, 5t Mai—13d 1846
46. 129
U. D.

Et Forsyn er slet ikke lettere at forstaae (at begribe) end Forløsningen: begge lade sig kun tro. Et Forsyns Idee er at Gud bekymrer sig om den Enkelte og om det meest Enkelte hos ham, hvilket i det Høieste lader sig phantastisk (i Abstraktionen) fastholde som en Immanentsens evige Congruents mellem det Uendelige og Endelige — men ikke i Vorden. Forløsningen er det fortsatte Forsyn, at Gud vil bekymre sig om den Enkelte og det meest Enkelte hos ham, uagtet han har forspildt Alt. Dog er Forløsningen en Overgang εις αλλο γενοσ, forsaavidt er den ogsaa dialektisk ved et Tegn paa hvilket den kjendes; thi Forsynet kjendes ikke paa et Tegn, saaledes som Chrsti Død er Tegnet (Korsets-Tegn.). 130
U. D.

Forsyn og Forløsning er Fortvivlelsens Kategorier 3: jeg maatte fortvivle dersom jeg ikke turde ja skulde troe det. Det er da ikke Det, hvorved der fortvivles, men Det, som holder Fortvivlelsen borte.

Det Historiske ved Forløsningen maa staae fast og være vist i samme Forstand som ellers et Historisk, men ikke mere thi saa forvirres Sphærerne. Den historiske faktiske saa kaldte Vished

---

¹²⁹ I Flyve-Posten 1846, Nr. 104 (6. Maj) findes mellem „Reisende den 2den og 3die Mai“: Mag. S. Kierkegaard som „Afg. m. Geiser t. Stettin“; mellem „Reisende den 16de Mai“ i Nr. 113 (18. Maj): Mag. Kierkegaard som „Ank. m. Geiser f. Stettin og Swinemünde“. ¹⁸⁰ Sml. 61. Forløsningen] sml. 123 og se Note dertil.

maatte enten være en Samtidigs Autopsie eller en Senere der havde en paalidelig Mands Udsagn; men overvurderes dette saa enerveres Troens Væsen. I Forhold til et Forsyn har jeg ikke saaledes (sandselig Noget at holde mig til) hell. ikke en anden Mand at holde mig til, jeg har endydermere hele den bekymrede Betragtning af Tilværelse med Alt hvad den veed om Tilværelsens Elendighed, imod mig: saa troer jeg et Forsyn. Den historisk-faktiske Forudsætning for Forløsningen maa blot staa saaledes fast som alt andet Historisk; men Troens Lidenskab maa nu gjøre Udslaget aldeles i samme Forstand som ved Forsynet.

Forsoningens Tro paa Syndens Forladelse borttager den Angestens Mellembestemmelse for den Sønderknusede at alt hans Forhold til Gud skulde gaae gennem Mellembestemmelsen Straf.

131

U. D.

1.)

Fader i Himlene! Paa mange Maader taler Du til et Menneske; Du hvem Viisdom og Forstand ene hører til, Du vil dog gjøre Dig forstaaelig for ham. Ak, og ogsaa naar Du tier, da taler Du jo dog med ham; thi ogsaa Den taler, der tier for at overhøre den Lærende; ogsaa Den taler, der tier, for at prøve den Elskede; ogsaa Den taler, der tier, for at Forstaaelsens Stund maatte være desto inderligere, naar den kommer. Fader i Himlene er det ikke saaledes! O, i Taushedens Tid, naar et Menneske staaer ene og forladt, der han ikke hører Din Røst, da er det ham vel som skulde Adskillelsen være for stedse; o, i Taushedens Tid, naar et Menneske forsmægter i Ørkenen, der han ikke hører Din Røst, da er det ham vel, som var den ganske forsvunden: Fader i Himlene det er jo dog kun Taushedens Øieblik i Samtalens Inderlighed. Saa lad den være velsignet ogsaa denne Taushed som hvert Dit Ord til et Menneske, lad ham aldrig glemme, at ogsaa da taler Du, naar Du tier; skjenk ham denne Fortrøstning, hvis han bier paa Dig, at Du tier af Kjerlighed, som Du taler af Kjerlighed, saa hvad enten Du tier eller Du taler er Du dog den samme Fader, den samme Faderlighed, hvad enten Du veileder ved Din Stemme, eller Du opdrager ved Din Taushed.

#

2)

132

U. D.

Fader i Himlene! Stort er Dit uendelige Rige, Du <som> bærer Himmelklodernes Vægt og styrer Verdens-Kræfterne i det uhyre Rum; utalligt som Sand er deres Tal, der kun ved Dig leve og ere. Og dog hører Du Alles Raab, ogsaa Menneskets, hvem Du særligen dannede saaledes, Du hører alle Menneskers Raab, og ikke mellem hinanden i Forvirring, og ikke særligen som gjorde Du Forskjel. Du hører ikke blot Dens Røst, der har Ansvar for Mange, i hvis Navn han kunde bede til Dig, som stod han Dig nærmere, fordi han staaer høit; og ikke blot Dens, der beder for de Elskede, som kunde han fortrinligen drage Din Opmærksomhed paa sig, han, der har Glædens Fortrin af at have de Elskede: nei det usseleste, det meest forladte, det eensomste Menneske — i Ørkenen, i Vrimlen, ham hører Du. Og om Glemsel havde adskilt ham fra alle Andre, og om han i Mængden var bleven ukjendelig†: Du kjender ham, Du har dog ikke glemt ham, Du husker hans Navn, Du veed hvor han er skjult, hvor han erskjult i Ørkenen eller overseet i Mængden; og om han sad i Angestens yderste Mørke med forfærdelige Tanker, forladt af Mennesker, forladt næsten af det Sprog, som Mennesker tale: Du har dog ikke glemt ham, Du forstaaer hans Sprog, Du veed hurtigt at finde Veien til ham, hurtigt som Lydens og som Lysets Fart; og tøver Du, det er dog ikke Langsomhed men Viisdom; og tøver Du, det er dog ikke Langsomhed, men fordi Du kun kjender Din Hjælps Hurtighed; og tøver Du, det er dog ikke smaalig Paaholdenhed, men faderlig Sparsomhed, der gemmer det Bedste for Barnet paa det sikkreste Sted for det beleiligste Øieblik. Herre vor Gud! Til Dig raaber et Menneske paa Nødens Dag, Dig takker han paa Glædens. O, skjønt at takke, naar et Menneske saa let forstaaer, at Du giver gode og fuldkomne Gaver, naar selv det kjødelige Hjerter er flux til Rede til at forstaae, og selv den jordiske Forstandighed iilsomt samtykker: saligere dog at takke, naar Livet bliver en mørk Tale, saligere <dog> at takke, naar Hjertet er beklemmt, naar Sindet er formørket, naar Forstanden bliver forrædersk i Tvetydighed og Hukommelsen svigefuld i Glemsomhed, naar Selvkjerligheden forfærdet gyser tilbage, naar Klogskaben gjør

1846

Modstand om ikke i Trods saa dog i Mismod — saligere da at takke Gud; thi Den der takker saaledes han elsker Gud, han tør sige til Dig Du Alvidende: Herre Du veed Alt, Du veed, at jeg elsker Dig.

† ja ikke som et Menneske mere men kun som et Tal i Folketællingen

133

3)

U. D.

.... Frels mig fra at blive en Daare der ikke vil antage Din Tugt, eller en trodsig Daare, der ikke vil antage Din Tugt, en Daare, der ikke vil antage den til Velsignelse, en trodsig Daare, der vil antage den til Fordærvelse.

134

4.)

U. D.

.... Thi saaledes er det jo, Een giver Gud megen Glæde i Livet og gjør ham stum, en Anden nægter Gud megen Glæde i Livet og gjør ham veltalende: er der saa ikke Ligelighed! En gjør Gud stor i Verden og gjør ham misundt, en Anden gjør han ringe i Verden og gjør ham velsignet: er der saa ikke Ligelighed! En giver Gud den Elskede, men hun forstyrrede Forestillingen, en Anden nægter han den Elskede, men lader ham beholde Forestillingen: er der saa ikke Ligelighed! Een giver Gud Ære i Verden og see han tilegner sig den; en Anden gjør Gud ringeagtet i Verden, og see, han <den Ringeagtede> giver Gud Æren: er der saa ikke Ligelighed! Dog siger maaskee Nogen: „det er ikke saaledes, det hænger ikke rigtigt sammen med denne Ligelighed, selv i den Talendes Stemme er der Veemod med i Spillet.“ Ja vist er der Veemod, og det skal der være; thi al Tale om Menneskets Liv paa Jorden, hvis der i den ikke er Veemod med i Spillet: da er den klangløs eller falsktonende. Ja vist er der Veemod i den; thi den Talende har ogsaa drømt sit Ungdommens Eventyr, det gamle, bekjendte, som Børnene fortælle i Aftenstunden, at langt henne i Skoven saae han et gammelt Slot,

¹³⁴ Eventyr, det gamle osv.] sml. VI A 125.

hvor der boede en Prindsesse — og ganske saaledes fandt han vel ikke Verden, men han fandt netop heller ikke Ligeligheden i Eventyret.

I Ungdommens Fællessprog ere alle Ordene fælles Kjøen 135
der siges det Samme, Forskjellen er blot Kjønnets. U. D.

6.) Fader i Himlene! Som en Fader sender sit Barn ud i Verden, 136
saaledes har Du sat et Menneske her paa Jorden; han er skilt fra U. D.
Dig som ved en Verden, han seer Dig ikke med sine Øine, han
hører ikke Din Røst med sit jordiske Øre. Han staaer nu i Verden,
og Veien ligger for ham — saa lang i Mismodets matte Øieblik
der ikke vil give sig Tid, saa ufremkommelig i Utaalmodighedens
piinagtige Øieblik, der ikke vil give ham Tid: da give Du Barnet
Frimodighed i den vide Verden, Frimodighed, naar Vildsporet synes
saa mangfoldigt og den rette Vei saa vanskelig at kjende, Frimodighed
naar Angest og Bekymring synes at finde Medhold i Elementernes
fordærlige Rasen, i Begivenheders Rædsel, i mistrøstende
menneskelig Elendighed: da give Du ham Frimodighed til at mindes
og tro, at som en Fader sender sit Barn ud i Verden, saaledes har
Du sat et Menneske her paa Jorden. — Forbarmende Gud! Som
den forlorne Søn, da han søgte Veien tilbage, fandt Alt, endog Broderens
Sind forandret, kun ikke Faderen; hvis Kjerlighed modtog ham,
den Hjemkomne, med et Gjestebud; hvis Faderlighed gjorde ham,
den Forlorne, frimodig ved Gjestebudet: naar saaledes et Menneske
vender tilbage til Dig, da give Du ham Frimodighed paa Omvendelsens
Vei, thi hans Tilbagekomst er jo ikke saaledes glædelig som et elsket
Barns, der vender hjem, men den er tung naar det er den Forlorne;
han er jo heller ikke saaledes forventet af den kjerlige Fader,
der glad venter den Elskelige, ak at han dog har Frimodighed til
at tro, at han er forventet af den Barmhjertige, der bekymret frygter
hans Fortabelse.

¹³⁶ den forlorne Søn] Luc. 15, 11 ff.

1846

137
U. D.

7.) Fader i Himlene! Vel vide vi, at Du er overalt tilstæde; og om Nogen i dette Øieblik maaskee fra sit Sygeleie paakalder Dig, om Nogen i Havsens dybe Nød raaber til Dig eller fra Syndens endnu dybere, at Du er nær til at høre ham. Men Du er jo ogsaa nær her i Dit Huus, her hvor Din Menighed forsamler sig, Mangen maaskee fra svære Tanker som han flyer, eller med svære Tanker som følge ham, men vel ogsaa Mangen fra et stille dagligt Liv i Nøisomhed, maaskee ogsaa Nogen med Ønskets Opfyldelse gjemt i det taknemlige Hjerte indsvøbt i glade Tanker — Alle dog med den Trang at søge Dig o Gud, Du de Taknemliges Ven i velsignet Fortrolighed; Du de Svages Trøst i styrkende Omgang; Du de Ængstedes Tilflugt i lønlig Husværelse; Du de Grædendes Medvider, naar Du tæller Taarerne; Du den Sidste ved Dødsleiet, naar Du annammer den Døendes Sjæl. Saa lade Du Dig da finde o Gud ogsaa i denne Time; Du som er Alles Fader, Du lade Dig finde med Vidnedsbyrdets gode Gave for hver især som han behøver det, at den Glade maatte vinde Frimodighed til ret med Dig at turde glæde sig over Dine gode Gaver, at den Sørgende maatte vinde Frimodighed til ret med Dig at annamme Dine fuldkomne Gaver. Thi for os Mennesker er der vel Forskjel i disse Ting, Glædens og Sorgens Forskjel, men for Dig o Gud er der jo ingen Forskjel i disse Ting: Alt, hvad der kommer fra Dig, er jo en god og en fuldkommen Gave.

138
U. D.

8.)
... Thi vel er det saa, at man i Livsfarens Øieblik kan gjøre mange Ting som man ellers ikke vilde gjøre, at man ved mangel af afgjørende og høitidelig Leilighed faaer Tanker, som man ellers ikke har — uden at dog deraf ligefrem kunde bevises, at Dette var det Rigtige var Det, man ogsaa burde gjøre, naar Forholdet er et andet er Livets sædvanlige. Men deraf følger da igjen heller ikke, at den store Afgjørelses Synspunkt ikke skulde være det væsentlige i Forhold til Tilværelsen. Kun Virkelighedens timelig-sandse-lige Skynding, og den deri liggende Mulighed af at man lige saa godt kunde gribe feil og gjøre noget aldeles Ubetydeligt og Tilfældigt

kun det maa der advares mod, og derfor mod at udsætte Livets afgjørende Opfattelse indtil det afgjort er saa godt som forbi. Kan man derimod i Muligheden opleve Afgjørelsens væsentlige Indtryk (hvor der ingen Adspredelse mere er, ingen Udflugter, ikke Leilighed til at gaae ud og blande sig mellem Mskene, eller samle Selskab om sig og trøste sig med at være som Andre, eller til at hitte paa et nyt Projekt for at faae Tiden til at gaae — thi Livsfaren ligger jo netop i at Tiden er forbi): da er dette det Rette. Dersom der nu i den virkelige Livsfares meest afgjørende Øieblik kun er eet Navn et Menneske kunde ønske at nævne: Chrsti Navn; een Trøst, han vilde søge: Jesu Chrsti; eet eneste Syn hisset, til hvilket han vilde sætte hele sin Fortrøstning — saa er dette Beviset for at det er det Rigtige. Og tillige er det Beviset for, at al Forstaaelse, og Forstaaelse og Spekuleren og Begriben er det Uvæsentlige, thi til alt Sligt hører der god Tid. Men den afgjørende Betragtning af Livet skal netop være den, der kan tilfredsstille, naar der ingen Tid er mere. Da Røveren paa Korset samlede sin hele Sjel i dette ene Ønske, at Chrstus vilde tænke paa ham i hans Rige: da var dette Inderlighedens evige Afgjørelse, der netop ikke behøver Forstaaelsens lange Tid, saa meget mindre, som denne Forstaaelsens lange Tid er en bedragerisk Opfindelse. Opgaven er nu at fastholde denne Afgjørelse i Tiden, bevarende Afgjørelsens Indtryk.

Immanent (i Abstraktionens phantastiske Medium) er Gud ikke til, han er — kun for en Existerende er Gud til o: kan han være til i Troen. Et Forsyn, en Forsoning o: s: v: er kun til for en Existerende. Naar Alt er fuldendt er Forsynet i den hvilende Fuldenndhed, naar Alt er fuldendt er Forsoningen i den forligede Ligelighed, men de ere ikke til. Troen er derfor den det Eviges Anticipation, der holder Momenterne sammen, Existentsens Adskillelser. Naaren Existerende ikke har Troen, saa er hverken Gud, ei heller er Gud til, uagtet Gud dog evigt forstaaet evigt er.

139
U. D.

1846

140   Grunden hvorfor den saa kaldte immanente Tænkning er bleven
U. D.   saa moderne næsten blandt Øltappere, er fordi den, i Existents, saa
 ypperlig beforder Tankeløshed og dog smigrer denne saa høilig.
 Engang imellem tænker man Noget i phantastisk Fjernhed, et
 Abstraktionens Blendværk sub specie æterni, som udsletter alle
 Differentser — og til daglig Brug eksisterer man i de animalske
 Kategorier (vegeterer godt, snakker lidt klogt med Nabo og Gjenbo
 o: s: v:). Hvor uendeligt fjernt ligger dog ikke i Almdl. de fleste
 Menneskers saa kaldte Tænkning fra deres Existents, hvor sjelden
 endog blot en Eneste, der erhverver nogen tænkende Gjennem-
 sigtighed i Forhold til sin Tanke-Existents, hvor sjelden endog
 Nogen, som blot er opmærksom derpaa.

141   9)
U. D.   Syndens Forladelse kan ikke være saaledes, at Gud ligesom ved
 et eneste Slag skulde udslette al Skyld, ophæve al dens Følge. En
 slig Begjering er kun et verdsligt Ønske, der ikke ret veed hvad
 Skyld er. Det er jo kun Skylden der er tilgivet, mere er Syndens
 Forladelse ikke. Det er ikke at blive et andet Msk. under lykkeligere
 Vilkaar, men at blive et nyt Menneske ved denne trøstelige Be-
 vidsthed, at Skylden er tilgivet selv om Skyldens Følge vedbliver.
 Syndens Tilgivelse skal ikke være et Projektmagerie af en Øn-
 skende, der efter at have forsøgt sig i Meget, ender med at ville
 være et ganske andet Msk., og vil slumpe dertil ved en Synds-
 Forladelse. Nei kun Den, der fatter at Skylden er noget ganske
 andet og Forfærdeligere end Skyldens Følge (betragtet som Ulykke,
 Lidelse) kun han angrer, men han vil heller ikke fable saaledes.

142   10)
U. D.   Fader i Himlene! Ubegribelig er Du i Din Skabning, Du boer
 fjernt i et Lys, som Ingen kan trænge ind til, og kjendes Du end i

---

¹⁴¹ Syndens Forladelse] sml. 123 og se Note dertil.

Dit Forsyn, vort Kjendskab er dog kun svagt og fordunkler Din Klarhed, Du som er ubegribelig ved Din Klarhed. Men endnu ubegribeligere er Du dog i Din Naade og Barmhjertighed. Thi hvad er et Menneske for Dig Du Uendelige, at Du dog kommer ham ihu — men endnu mere, hvad er den faldne Slægts Søn for Dig, Du Hellige, at Du dog vil besøge ham; ja hvad er en Synder, at for hans Skyld Din Søn dog vilde komme til Verden, ikke for at dømme men for at frelse, ikke for at lade sit Opholdssted blive bekendt, at det Fortabte kunde søge til ham, men for at søge det Fortabte, uden at have en Hvile, som dog Dyret har det, uden at have en Steen at helde sit Hoved til, hungrende i Ørkenen, tørstende paa Korset. Barmhjertige Gud og Fader! hvad formaaer et Menneske at gjøre til Gjengjæld; end ikke at takke Dig formaaer han <—> uden Dig. Saa lære Du os da den rette Forstaaelses ydmyge Skjønsomhed, at som Den, der sønderknuset sukker under Skylden siger <i sin Sorg>: det er umuligt; det er umuligt at Gud saaledes kunde forbarme sig — at saaledes Den, der i Troen tilegner sig det, maatte sige i sin Glæde: det er umuligt. Hvis endog blot Døden syntes at ville adskille de Elskende, og de atter giengaves hinanden, da var dette jo det første Udraab i den visse Gjenforenings Øieblik: det er umuligt. Og <Glædens> (dette glade) Budskab om Din Barmhjertighed himmelske Fader — ja, om end et Menneske fra sin tidligste Barndom hørte det: var det derfor mindre ubegribeligt! Om end et Menneske dagligen betænkte det: blev det derfor mindre ubegribeligt!† Var da Din Naades Ubegribelighed som et Menneskes, der var engang men forsvandt ved det nærmere Bekjendtskab; <være> (var den) som de Elskendes Lykke: engang i fordums Dage ubegribelig men nu ikke mere! O, dorske menneskelige Skjønsomhed, o svingefulde jordiske Viisdom, o indslumrede Troes matte Tanke, o kolde Hjertes usle Glemsomhed — nei Herre, bevar Du hver Din Troende i den rette Forstaaelses ydmyge Skjønsomhed og frels ham fra det Onde!

† Skulde da Din Naades Ubegribelighed
være som et Menneskes

1846

143
U. D.

10).... Man siger: Gud er uforanderlig; Forsoningen lærer at Gud er bleven forandret — det Hele er en antropopathisk Forestilling, som ikke kan holde sig for Tænkningen.

Dette vil sige: ved den abstrakte Tænken af Guds abstrakte Uforanderlighed vil et Menneske skabe sig selv om. Men sæt at et Msk. netop ikke formaaer dette. Kunststykket ligger i, at Msk. ved den abstrakte Tænkning vil gjøre sig selv lige saa uforandret som Gud er uforanderlig. Forsoningens Udtryk lige overfor Indvendingen er derfor: den lærer, at Gud er bleven uforandret medens Msk. forandrede sig, ell. den forkyn-der det i Synden forandrede Mske at Gud er bleven uforandret. Enhver Indvending angribereg. den sidste Sætning (at Msket er forandret ved Synden) men giver sig underfundigt Skin af at tale om den første Sætning: at Gud skulde forandres. Man forvandler hele Sagen til en phantastisk Strid om Guds Prædikamenter, istedenfor simpelt at spørge den Indvendende om han er bleven forandret fra hvad han evig maa antages at være ell. ikke. Dersom han nemlig er bleven forandret, saa er eo ipso Forkyndelsen om Guds Uforandrethed ham afyderste Nød. Til en Forsoning behøves ingenlunde at begge Parter forandres, thi naar den ene Part har Ret, saa vilde det jo være Afsindighed at han forandrede. Men dersom hans Uforandrethed (som i Forsoningen forkyndes) skal være et abstrakt Noget, saa er det af en anden Grund ikke en Forsoning, thi saa er den ene Part slet ikke Part, men et abstrakt Noget, og saa er der et upersonligt Forhold imellem dem. Saa er Forsoningen en Absurditet ligesom at tilbede Solen. Dersom den f. E. i et hedensk Land, hvor den tilbades, pludseligen blev formørket, og de derpaa søgte at formilde den, <og> saa den skinnede igjen, og de troede den var forsonet: saa er dette en Absurditet, fordi et Natur-Phænomens Uforanderlighed er incommensurabel for en personlig Tilnærmelse. I Forhold til et Natur-Phænomen kan derfor et Msk. heller ikke forandres saaledes, at denne Forandring har noget Forhold til det. Om et Msk. er Synder er ingen Forandring der er commensurabel for Forholdet til Solen ell. Maanen. Det Forhold maa der være mellem

¹⁴³ Forsoningen] sml. 123 og se Note dertil.

de tvende forsonede Parter, at den ene Parts Forandring (Mskets i Synden) har et Forhold til den anden Parts (Guds) Uforanderlighed. Her sees det atter, at det især er Betydningen af Syndens Forandring og dens Realitet, der maa fastholdes, hvis ikke Alt skal forvirres.

I Umiddelbarheden er Samvittigheden og den accentuerer Forskjellen mellem Godt og Ondt uendelig. Man maatte nu antage, (hvis Indvendingen^{*)} skal betyde Noget) at et Msk. ved en abstrakt Tænkning var istand til at blive saa abstrakt, at han ingen Samvittighed mere havde, ell. at det Ethiske reent var fordampet og han blevet metaphysisk forflygtiget. Men det lader sig ikke gjøre. Som Gud i sandelig Forstand har indskrænket et Msk., saa har han ogsaa i aandelig Forstand sat en Grændse for ham, om ikke ved Andet saa derved at han er skabt, og Msket ikke har skabt sig selv. Et Msk. kan i en phantastisk Indbildning see paa en Afstand af Millioner Mile, men hans sandselige Øie kan ikke see saa langt; og dog hvor længe han vedbliver at hengive sig til den phantastiske Indbildning, hans Øie kommer dog aldrig til at see længere. Saaledes ogsaa med Umiddelbarheden. Ved en abstrakt phantastisk Tænkning vil et Msk. omskabe sig selv, (medens dog denne Selv-Skabelse hvis den lykkedes, netop blev hans Tilintetgjørelse), men paa samme Tid vedbliver han dog vel at existere, at være til: saa kan det jo aldrig lykkes. Selv den meest haardnakkede Abstraktion i et Msk. kan dog ikke ganske fornægte Umidd., tvertimod bliver han sig den bestandigt bevidst, om ikke for Andet, saa for at forlade den. Umiddelbarheden er hans Fodfæste, og hvor svævende han end bliver, hvor phantastisk udsævende, han kan dog aldrig ganske slippe sit Fodfæste. — Og denne Skildring er jo dog først af det Yderste paa Afveien; og for at forhindre, at det skal komme saavidt,

^{*)} Indvendingen kommer derfor gjerne fra hvad man maatte kalde: sprængte Individualiteter, der have svimlet sig ud i det Uendelige (Adler f. E. som meente, at man ikke kunde kjende Guds Stemme og Djævelens Stemme fra hinanden).

[Adler... meente osv.] se: A. P. Adler, Studier (Kbh. 1843), S. 70 f.; sml.: Nogle Prædikener (Kbh. 1843), Forord. — Sml. Det 19de Aarhundrede, 1877 Marts, S. 351 f.

1846

kommer Ethiken saa tidligt som muligt og byder et Msk. at følge den sædelige Umiddelbarhed i Samvittigheden — og saa begynder det Religieuse. Det vilde være Daarskab om Nogen i Betragtning af, at han phantastisk kunde see saa uendeligt langt, vilde stikke Øinene ud, „da det ikke var Umagen værd at see den Smule“; men om Nogen, i Betragtning af at Gud skal være uforanderlig vilde opgive sin sædelige Umiddelbarhed (3: søge at opgive den): dette dømmer Ethiken som Synd. Og det skal ikke lykkes ham, medens det jo meget godt lod sig gjøre med at udstikke Øinene; thi Øinene er kun et Enkelt, men den sædelige Umiddelbarhed er Msket selv i Betydning af Grændse, men ogsaa i Betydning af Rod og Grund.

144
U. D.

11.)

....Ja, vel er det herligt at være Barn: at indslumre ved Moderens Bryst for at vaagne til at see Moderen; at være Barn og kun kjende Moderen og Legetøiet! Vi prise Barndommens Lykke, Synet af den formilder ved sit Smil^[†] — at dog Den, hvem Lykken forundtes, ikke glemmer den i Aarene: men, Gud være lovet, saaledes forholder det sig ikke, at dette skulde være det Høieste; det lader sig undvære uden at tabe det Høieste, det lader sig være savnet uden at have tabt det Høieste. Vel er det skjønt at være ung: ikke at kunne sove for glade Tankers Uro; indslumret, at vaagne tidlig, med Fuglesangen, til den fortsatte Munterhed! Vi prise Ungdommens Lykke, vi glæde os med den Glade, vi ønske Ungdommen til dens Lykke Taknemlighed, og for Fremtiden ønske vi den Taknemlighed for det Svundne: men <Gud være lovet> saaledes forholder det sig ikke, at dette skulde være det Høieste; det lader sig undvære uden at tabe det Høieste, det kan være savnet uden at have tabt det Høieste. Vel er det livsaligt at elske: kun at have eet Ønske, selv om alt Andet gives eller nægtes, eet Ønske:

[†] I *Marginen*: ved Smil til Smil

¹⁴⁴ Ja, vel....Høieste.] sml. S. V. VIII, S. 204²⁹-205¹⁴.

den Elskede, een Længsel: den Elskede, een Besiddelse: den Elskede! Vi prise Elskovens Lykke — o, at den Lykkelige maatte være trofast i Huslivets daglige Skjønsmhed, at Den, der var lykkelig, maatte være trofast i Erindringens vedholdende Skjønsmhed: men, Gud være lovet, saaledes forholder det sig ikke, at dette skulde være det Høieste; det lader sig undvære, uden at tabe det Høieste det lader sig være savnet | uden at have tabt det Høieste. — Hvorfor mon den hellige Skrift, hvorfor mon enhver gudelig Betragtning har en Forkjerlighed for Halte og Krøblinge, for Blinde og Spedalske? Er det fordi det Gudelige kun vil være hos dem i Deeltagelse; er det fordi det Gudelige tænker saa ringe om sig selv, at det kun vil være som en Deel, Noget der ikke er for Alle; er det fordi det Gudelige er misundeligt paa de Lykkelige? Ak, nei saa var jo det Gudelige selv splidagtigt, saa gjorde det Uret, ved istedenfor at give de Lidende et Vederlag at give dem det Bedste, det eneste i Sandhed Gode. Nei, Grunden er vel, at Den, der har de gode Ting saa let trøster sig ved disse, og derfor vanskeligere bliver opmærksom paa det Evige. Og Menneskene ville nu engang saa nødigt, ikke blot naar de ere til Dands og ved Gjeste-bud men selv i Kirken ville de saa nødigen høre om Sligt.

[Lad os dog tænke os en saadan Ulykkelig fra Fødselen af. Ak, han havde ingen lykkelig Barndom; thi vel er Moderkjerlighed trofast og øm, men selv en Moder er et Menneske: han laae ved Moderens Bryst og saae hende bedrøvet; hun saae sig ikke glad paa ham, men han saae hende sørgmodig — naar han vaagnede saae han hende stundom grædende. Mellem de Ældre er det jo saaledes, at naar de Alle sidde bedrøvede, og da han træder ind, af Døren, han den lykkeligt Begavede, med den lyse Aand og det muntre Sind, da siger han: her er jeg og nu begynder Munterheden — saa viger Sorgens Skyer. En saadan Begavet er den Sjeldne, men selv den sjeldnest Begavede hvad formaaede han i Sammenligning med Barnet, naar det i Fødselstimens forfærdelige Veer aabner Døren og siger: her er jeg, nu begynder Munterheden. O, Barn-

Forkjerlighed... Spedalske] sml. S. V. VIII, S. 206 øverst. Lad os... Høieste.] sml. S. V. VIII, S. 205¹⁵-206²⁰.

1846

dommens Lykke! <at være saaledes velkommen!> — Saa voxte han til, i Ungdommens Dage, men han var ikke med i Legen, og om Nogen spurgte: „hvorfor vil Du ikke lege med“ da skulde han vel svare: Du veed det nok, bedrøv mig ikke ved at spørge. — Saa gik han da afsides, dog ikke for at døe, thi han var jo endnu i Ungdommens Dage. — Saa kom Elskovens Tid, men Ingen elskede ham; vel var der nogle Faæ der holdt af ham — men det var Deeltagelse og Medlidenhed. — Saa blev han Mand, men han sad ikke i Forsamlingen — saa døde han, men han var ikke savnet; den lille Skare, som dannede Sorgens Følge, sagde Alle: det var en Lykke, at Gud tog ham herfra — og Præsten sagde det Samme — saa døde han — og saa var han glemt.^{*)} Der var ikke Fryd og Jubel da han fødtes, men bange Forfærdelse; der var ikke Sorg og Smerte, da han døde, men en stille veemodig Glæde. Saaledes gik hans Liv hen, eller rettere saaledes gaaer det hen, thi, m: T:, det er jo ikke et gammelt Eventyr jeg fortæller om hvad der er skeet i fordums Dage med en Enkelt, det samme skeer hver Dag og med Mange, om ogsaa Letsind og Sandselighed, om Livs-Kløgt og Ugudelighed ønske at blive uvidende derom. Han deeltog i Livet — ved at leve, men Eet var hans Liv ukjendt med, hvad der i alle Livets Forhold som i Elskovens Lyst er Lykken: det Lige for Lige — det fik han aldrig og det kunde han ikke give, thi han var en lidende Gjenstand for Deeltagelse og Medlidenhed. Nei Lige for Lige fik han aldrig, ikke som Barn, at han gjorde Moderen glad, at hvis Andre havde bedrøvet Moderen, han da blot behøvede at vaagne smilende for at gjøre hende glad. Nei Lige for Lige fik han aldrig, thi han elskede Legebroderen anderledes end denne ham; nei Lige for Lige fik han aldrig, og derfor heller ingen Mage; som Mand kunde han ikke gjøre Gjengjæld, derfor blev han hjemme og eensom; Lige for Lige fik han ikke i Døden: at være savnet, som han savnede de Kjære. Han døde; men hvad end Følget og Præsten sagde: Gud være lovet, saaledes er det ikke, at han herved var udelukket fra det Høieste.] Derimod kan hans Liv ret lære os, hvilket det Høieste

---

^{*)} I *Marginen*: og alle hans unyttige Lidelser

er. Naar et Barn maaskee af de for strænge Forældre ikke faaer Tilladelse at deeltage med andre Børn, og der da kommer en gl. venlig Mand til, som ret har ondt af Barnet og siger til det: kom Du saa til mig, mit Barn, saa vil vi lege sammen — ak ja ved første Øiekast synes det et daarligt Vederlag. Men see hiin venlige gl. Mand veed lidt efter lidt saaledes at fængsle Barnet, at det tilsidst længes efter ham, efter ham alene, efter ham stærkere end det lykkelige Barn efter Legebroderen. Saaledes med det Religieuse; det Religieuse er end ikke Deeltagende i Medlidenhedens Forstand, det først er den sande Ligelighed for de Lykkelige, de Rige og Mægtige og for Halte og Blinde og Spedalske.

M: T: Du kalder Dig jo en Christen; Den altsaa, efter hvem Du nævnes, naar Du nævnes med Dit betydningsfuldeste Navn, han var det, om hvem en romersk Landshøvding for at vække Medlidenhed og Deeltagelse sagde: see, hvilket Menneske! Mon der lod sig tænke Noget, som det sandselige Menneske nødigere ønskede sagt om sig end dette Ord, naar det siges for at vække Medlidenhed: see, hvilket Msk., see hvor forladt han der staaer, han som vilde opbygge Templet i 3 Dage, han, hvis store Ord nu kommer igjen i Spotten; see hvor forladt, han som kalder sig en Konge; see hvor hjælpeløs, han som vilde hjælpe Andre; hvilken Spottens Gjenstand, naar selv Den, der vil frelse ham, intet Andet kan sige til hans Forsvar, end Medlidenhedens fattige Ord: see hvilket Msk.! Jeg vil nu ikke føre Din Tanke <m:T:> hen til hvad Du jo veed om hans Lidelse og Død; men selv hans Liv forinden, var der vel det Mindste i det af den Art, som det jordiske Sind kunde ønske. Ikke blot i Døden er han naglet til Korset, men i Livet bar han Misforstaaelsens tunge Kors; en saadan Misforstaaelse, som var hele hans Liv forgjeves, som var han forgjeves kommen til Verden, hvis ikke hans Død netop var Hensigten. Han som bar al Verdens Synd i Sorg over den faldne Slægt — ham flokkes en nysgjerrig Mængde om: kan der tænkes en forfærdeligere Misforstaaelse end: Nysgjerrighed, Gadeopløb — og denne Evig-

---

en romersk Landshøvding... sagde] Joh. 19, 5. kan der tænkes en forfærdeligere osv.] sml. 79.

1846

hedens Alvor. Saaledes gik han, eensom og forladt, forladt af Mskene, forladt af dem, netop fordi de flokkedes nysgjerrigt om ham, forladt af Mskene i Livet, som han i Døden endog var forladt af Gud. Han som kun bringer Eet, men det ene Fornødne; han som kun vil være Eet, det han er, det ene Fornødne: ham vil man modtage alt Andet af, Mad og Drikke og Viin ved Brylluppet — ham vil man gjøre til alt Muligt*)! Ukjendt med Venskab er han, thi dette er jo dog ikke Venskab, at den Ene elsker og elsker indtil det Sidste, medens Vennen forandres, falder fra i Nødens Tid, slumrer i Anfægtelsens Tid, fornægter i Forhaanelsens Tid. Thi det var jo Alvor med Forhaanelsen. Lad Din Tanke ikke for hurtigt bringe det i Glemsel over, at Du veed, hvo han var. Nei det er Alvor med Forhaanelsen, den Gang da Ingen vilde vide det, da selv den Enkelte, der havde en Forestilling derom, ikke vilde vide af det; det var Alvor, da den Skriftlærde kun turde liste sig til ham, skjult af Natten, thi han vidste jo, at det i Alles Øine var ad Foragtelighedens forbudne Vei han gik, han løb jo Fare for selv at blive en Gjenstand for Foragt.

*) *I Marginen*: til Konge, til Misdæder.

145 Det er vanskeligt at anstille Sammenligning mellem forskellige
 U. D. Tider, og en Taler, som hyppigt gjør det, forvirrer let, fordi han mere i Veltalenhedens Fordeel fremhæver et Enkelt, og derfor let indvikler sig i Modsigelser. Men dog kan der stundom gives let kjendelige Træk. Dersom Du saaledes i disse Tider vil lægge Mærke til, hvorledes der tales om Døden, da vil Du see en stor Forandring i Forhold til en tidligere Tid. Næsten almdl. vil Du nuomstunder høre det sagt, at en pludselig og en hurtig Død er det Ønskelige. Hvad vil dette sige? Det vil sige, man vil skubbe Tanken om Døden af sig, og Døden selv saa meget som muligt udenfor Livet. Man ønsker at leve, som var Døden ikke til, og naar den saa dog maa komme, saa lad den komme hurtig og pludselig, saa er det jo dog næstendeels som var den ikke til. Underlige msklige Livs-Kløgt,

den Skriftlærde... af Natten] sml. VA 22.

hvor snildt veed Du at ville narre Døden — og hvor forfærdeligt veed Du at bedrage Dig selv — thi Evigheden er hverken hurtig eller pludselig. Derimod, i den gl. Kirkebøn, som da endnu er den befalede, der beder den Troende blandt andet Ondt, som Gud maa frelse ham fra, ogsaa at bevares fra: en brad Død. Den, der skal tiltræde en lang Vei, er dog vel ogsaa bedre tjent dermed. Ja i Forhold til hvad der er forbi med Øieblikket, der kan det maaskee stundom være rigtigt at lukke Øinene og springe til — men i Forhold til Begyndelsen paa hvad der er længere end alt Andet, Evigheden: der er dog vel Springets Klogskab ikke blot en Daarskab, men det forfærdeligste Selvbedrag.

12.)

146

U. D.

....Ja vist har Dyden og det Gode sin Løn — det er vist, evigt vist, Intet er saaledes vist og Intet vissere end ikke at der er en Gud til, thi dette er det Samme. Den har sin Løn, men naar, og hvorledes — dog vel ikke i jordisk Forstand. Thi see Dyden har sin Løn i Utaknemlighed; det er ikke den Løn, vi tale om, naar vi sige, at det er vist, at Dyden har sin Løn, men Utaknemlighedens Løn kommer først. Dyden har sin Løn, — den lønnes med Døden; det er ikke den Løn, om hvilken vi tale, naar vi sige, at det er vist, at Dyden har sin Løn, men dog er dette Dydens Løn og den kommer først.

i den gl. Kirkebøn] Forordnet Alter-Bog for Danmark (Kbh. 1830. — Ktl. Nr. 381), S. 223. 229. 237. ¹⁴⁶ Sml. 149.

JOURNALEN

1846 7. SEPTBR.—1847 24. JAN.

#

d. 7 Sept. 46.

1846147
Septbr. 7.

Rapport.

Resultat

I

Det der egentlig er det Pøbelagtige ved den literaire Foragtelighed, som denne findes hos os, er ikke saa meget hvad den skriver, som det ligger i for hvem der skrives. Dersom et saadant Blad som Corsaren kunde sikkre os, at det kun blev læst af de meest intellectuelle Par hundrede Mennesker i Landet: saa gjør det slet ingen Skade. Og dog fordres der jo for at ironisere det Udmærkede, at Den der gjør det tillige og hovedsagligen er intellectuel dannet til at vurdere og pathetisk nok til at kunne begeistres: da først er det Ironie at spøge med Ens Tilfældigheder, med Forfatterens Figur o: s: v: Men naar noget Saadant skrives for den laveste Classe, for Svende og Dreng, og Tjenestpiger og pianskede Fruentimmer o: s: v: saa er det eo ipso Raahed og Slave-Opstand. Hos den Classe af Mennesker kan der ikke være Tale om endog blot den fjerneste Anelse af en Forestilling om at vurdere eller forstaae, for dem existerer en Forfatter ligesom ethvert andet Menneske kun qua Dyre-Menneske, og det er deres Vurdering af et Menneske om han er stærk og kan slaas o: s: v:

Ja selv naar man skriver noget Saadant for den i sig selv agtværdige og brave men eenfoldigere og ikke væsentlig dannede Classe af Samfundet: bliver det dog Raahed. Det Eenfoldige ligger netop i (og dette er det Skjønne i en vis Forstand) ikke at kunne tænke en dialektisk Dobbeltthed. Hvad der er Udmærket tænker

---

¹⁴⁷ den literaire Foragtelighed] se til 12.

1846

Eenfoldigheden det er Udmærket, det maa der slet ikke siges noget Ondt om. Er en Mand en udmærket Philosoph saa maa man ikke forhaane ham. Da den Eenfoldige nu ikke selv kan bedømme om en Mand er en udmærket Philosoph, saa forledes ganske rigtigt den Eenfoldige, naar der skrives saaledes for ham, til den Slutning: ergo er den Mand ingen stor Philosoph.

Men det Nederdrægtige i Forhold til den litteraire Foragtelighed ligger i, naar det er Forfattere, som kunne til en vis Grad være anstændige Forfattere, om de end fik en underordnet Plads, der for at hævne og skade og forvirre og besudle, rører Pøbelen op.

2

Det var ironisk rigtigt af mig, medens jeg skrev Pseudonymerne, at leve saa meget paa Gader og Stræder. Det Ironiske laae ganske rigtigt i, at jeg, der qua Forfatter tilhørte en ganske anden Sphære, opholdt mig paa Gader og Torve. Det var Ironien mod de intellektuelle forskruede hegelianske Magter vi har her hjemme, eller havde. Saasnart derimod, man fra en anden Kant fra den litteraire Pøbelagtighed gjør et Forsøg paa, at give det Udseende af, at jeg virkelig hører hjemme paa Gaden: saa er ganske rigtigt Ironien borte saa exciperer jeg forum. — Havde Goldschmidt endda selv indseet det, og af sig selv spillet mig Pudset: ja saa havde han dog været Noget. Men jeg maatte selv opfordre ham — og gjorde det ganske rigtigt derfor først da jeg var færdig. Var P. L. Møllers Artikel kommen en Maaned før, havde han intet Svar faaet. Jeg kunde da hverken endnu have undværet Situationen, ei heller turde jeg, saa længe jeg skulde holdes væsentlig produktiv, ud-sætte mig for, hvilke mulige Forstyrrelser der dog kunde følge af Vrøvleriet.

Det der gjør mit Liv anstrænget, men ogsaa righoldigt næsten i dets ubetydeligste Yttring, er at jeg overalt maa have Idee, og at derimod andre Mennesker slet ikke synes at have <endog blot> den mindste Trang dertil. Men saa har jeg dog igjen <den> Fordeel,

---

leve saa meget paa Gader og Stræder] sml. 105. 107. da jeg var færdig] sml. 98. 104, S. 50.

at midt i al Vrøvl bliver jeg dog aldrig egentlig Part, fordi min lagttagelses Lyst stadigt bevarer mig for en Deel som Trediemand.

3.

Den hele Geschichte i det sidste Halvaarstid har yderligere bekræftet mig den Sætning: mundus vult decipi. Dersom man vilde spørge Tilhængerne af den litteraire Pøbelagtighed: men hvorfor angribes dog Kierkegaard; saa vilde de svare, som en af dem (han var rigtignok en Rangsperson forøvrigt) svarede mig: „der skal ingen Auctoritet være.“ Lad os nu see. En Forfatter, der væsentligen dannet ved Socrates og Grækerne, har fattet det Ironiske begynderen enorm Forfatter-Virksomhed; han vil netop ikke være Autoritet, og til den Ende seer han ganske rigtigt, at han ved idelig at gaae paa Gaden nødvendigviis maa svække Indtrykket af sig selv. Og ganske rigtigt, i alle de fornemme Kredse, hvor Autoriteterne dog vel ere at søge, der dømmes han ogsaa fra al mulig Autoritet. Hvad skeer, nu vælter Pøbelagtigheden sig ind paa ham, og nødsager ham i Ideens Medfør at gjøre hvad han ellers ogsaa vilde, trække sig en Smule tilbage. Lad ham nu blot i et halvt Aar have levet saaledes tilbagetrukket, saa er han Autoritet. Hans Anseelse er dog alligevel saa stor, at han selv netop var den Eneste, der egentlig kunde svække Indtrykket af sig. Og hvem er det saa, der har været behjælpelig til at gjøre ham til Auctoritet? Netop dem, der begyndte deres Tale og deres Handlen i Kraft der af saaledes: „der maa ingen Autoritet være.“

4.

Hvori har saadet Ubehagelige, det Fortrædigende formig ligget? Naturligviis ikke i hvad der er bleven sagt, (thi det har jeg ofte nok selv sagt spøgende om mig selv) men i til hvem, at man har skaffet mig et Gadeopløb paa Halsen af Pøbel, med hvem jeg intet Fællesskab har eller kan have. I Forening med Jøde-Commier, Kræmmersvende, offentlige Fruentimmer, Skoledrenge, Slagter-

væsentligen...Grækerne] se til 98, S. 44. nødsager ham...tilbage] sml.156.157. saa er han Autoritet] sml.116.

1846

svende o: s: v: kan jeg virkeligen ikke lee af, hvad jeg i Forening f. E. med Carl Weis ypperligt kan lee af. Naar jeg nemlig i Forening med ham leer af mine tynde Been, saa statuerer jeg dermed, at vi have Basis tilfælles i væsentlig intellectuel Dannelse. Naar jeg i Forening med Pøbelen leer der af, saa vilde deri ligge, at jeg indrømmer at have Basis tilfælles med dem. — Netop fordi dette er saaledes, er ogsaa det Besynderlige fremkommet, at den Eneste her hjemme, der egentlig med Ironie vittigt formaaer at behandle saadanne dialektiske Problemer som det at ironisere en Dygtighed, at han netop ikke kan forsvare at gjøre det — og denne Eneste er mig selv. Jeg forpligter mig rigtignok til, at skrive ganske anderledes vittige Artikler om mig selv og mine Been end Goldschmidt kan: men saa vil igjen Pøbelen ikke kunne forstaae dem.

148
U. D.

Verden bliver da i Grunden altid lige klog o: lige dum. Naar saa en Mand, misforstaaet, forhaanet, forfulgt, bespottet, ringeagtet af sin Samtid har kæmpet for en Sandhed, saa opdager den næste Generation, at han var stor, — og beundrer ham. Og dersom der saa i den næste Generation er en Begeistret der virkelig forstaaer hiin Afdøde forstaaer ham saaledes, at han gaaer hen og gjør lige saa: saa bliver denne Begeistrede igjen forfulgt, bespottet, ringeagtet o: s: v.: Altsaa først bliver den Udmærkede ringeagtet af hans Samtid, og derpaa bliver den Udmærkedes sande Beundrer foragtet af sin Samtid, hvilken er den anden Generation, der dog som det hedder, beundrer den Afdøde. Mundus vult decipi, og Verden er altid til Nar, især naar den beundrer, thi for at den skal beundre maa den tage det Bedste bort — og saa beundrer den, men ringeagter Den, der i Sandhed beundrer det Bedste hos den afdøde Udmærkede.

Carl Weis] o: Carl Mettus W., f. 1809 (i Aarhus), Student 1826, Cand. juris 1831; 1839 Auditor i Armeen og Kancellist i Danske Kancelli, 1843 Fuldmægtig. (1847 Departementssekretær og Kontorchef, 1848 Departementschef i Kultusministeriet; død 1872). — Ktl. Nr. 922: Carl Weis, Staten og dens Individer. Indledning i Retsvidenskaben. Kbh. 1845.

Den sande Høimodighed kan aldrig blive belønnet i Verden; 149
U. D.
 ganske simpelt, fordi dersom det saa kaldte høimodige Skridt er et
 saadant, at Samtiden strax kan forstaae, at det er høimodigt, saa
 er det ikke i Sandhed i stor Forstand høimodigt, saa har det jo sin
 Løn. Den sande Høimodighed maa ogsaa indeholde dette: at blive
 misforstaaet, og dog at gjøre det Rette, det Høimodige. Menneskenes
 Ære og Beundring er jo lige saa fuldt en Løn som Penge og anseelig
 Stilling.

Af den Bog om Adler. 150
U. D.

.....Hvad Frater Taciturnus formodentligen <æsthetisk og kunst-
 nerisk> maa vide Beskeed om, siden han, selv benyttende en ganske
 anden Art Stil, lader Experimentets Quidam yttre sig i denne Stile-
 art: det finder man i vild Skikkelse Exempler paa hos Adler. At
 construere rhetorisk paa Forsætningerne, og lade Eftersætningen
 være et Intet, en Afgrund, fra hvilken Læseren ligesom endnu
 engang gyser tilbage i Forsætningerne; at storme frem i et Tilløb,
 som vilde denne Rigdom aldrig udtømmes, og netop i samme Secund
 afbryde, hvilket er ligesom det Kunststykke at parere i strakt Car-
 rieres Fart (de fleste Ryttere falde af, — i Almindelighed slaaer man
 først over i Gallop og saa i Trav); i Spidsen for et Cavallerie af
 Prædikater, det ene kjækkere og raskere end det andet, at hugge
 ind, og da svinge af; Springet i Modulationen; Begrebets Omslaaen
 i eet eneste Ord; det Uventedes Standsning o: s: v.: Som alle syd-
 ligere Nationer (især f. E. Jøder), alle lidenskabelige Nationers
 Organ er saaledes, at Stemmen idelig slaaer over, som enhver
 Lidenskabelig taler saaledes: saa er det ogsaa muligt stilistisk frem-
 bringe denne Virkning.

Dog dette vilde føre mig meget for vidt, og hvor mange Men-
 nesker er der vel, som endog blot har en Forestilling om, hvorledes
 Prosa kan benyttes lyrisk, og om, hvad jeg forpligter mig til, i Prosa
 at frembringe en stærkere lyrisk Virkning end i Vers, naar Folk

¹⁴⁹ Sml. 146. Den sande Høimodighed osv.] sml. S. V. XIII, S. 498 Note*).

1846

først lære at læse og at fordre Tanke i hvert Ord, medens Vers altid beholde lidt Fylde-Kalk. Jeg afbryder; dette vilde desuden kun vedkomme Forfattere. I denne Henseende beholde samtlige Pseudonymer ubetinget et sprogligt Værd, i at have opdyrket Prosaen lyrisk. Adler har ogsaa lært Noget af dem, det mærker man tydeligt; thi det er ikke sandt, hvad hans smigrende Recensent fortæller i Kirketidenden, at han er begyndt omtrent samtidig med Pseudonymerne, men han er begyndt efter dem; og Stilen i hans fire sidste Skrifter <er> mærkelig forskjellig fra den i hans Prædikener, hvor han endnu ikke har været saa stærkt paavirket. Derimod er det sandt, hvad hiin Recensent siger, at der stundom findes Steder i A. (4 sidste Bøger) som aldeles erindre om Pseudonymerne, men deri seer jeg ikke noget Fortjenstligt, hverken i at copiere en Anden, eller i at glemme, at man selv ved at have haft en Aabenbaring, har ganske andre Ting at tænke paa end Sprog-Øvelser.

151 Pascal siger: derfor er det saa vanskeligt at tro, fordi det er saa
U. D. vanskeligt at lyde.

152 I Grunden ansee dog de fleste Mennesker ogsaa her i Byen
U. D. (ligesom en Nordamerikaner fortæller det ganske naivt om samtlige Nordamerikanere cfr. theol: Maanedsskrift af Grundtvig og Rudelbach Bind XII, p. 7 o: fl.)⁺ det at philosophere, at tænke over

---

Recensent . . . i Kirketidenden] i Dansk Kirketidende, udg. af Fenger og Brandt, 1846 Nr. 45 (19. Juli) og 46 (26. Juli) anmeldte Fr. Helweg (se til V A 94) „Mag. Adlers senere Skrifter“ (O: Nogle Digte. — Studier og Exempler. — Forsøg til en kort systematisk Fremstilling af Christendommen i dens Logik. — Theologiske Studier; alle udk. Kbh. 1846, og paa Regning fra Reitzel til S. K. anførte under Dato 12. Juni). at han er begyndt osv.] anf. St. Sp. 729. at der stundom findes osv.] anf. St. Sp. 730 f. have haft en Aabenbaring] se: A. P. Adler, Nogle Prædikener (Kbh. 1843), Forord. ¹⁵²theol: Maanedsskrift . . . Bind XII] Kbh. 1828 (anf. Bd. udg. af Rudelbach. — Se til I A 60). S. 6 ff.: Enkelte Træk til Skildringen

Tilværelsen, Videnskabelighed for en Art Galskab og Tidsspilde. Grunden hvorfor man ikke betragter f. E. Sibbern saaledes, er mere den, at han har et Levebrød som Professor i Philosophien, o: naar det er Ens Levebrød saa kan man philosophere ligesom Andre f. E. feie Skorstene, men dersom man er privat, og altsaa virkelig philosopherer for at philosophere (hvad Sibbern jo vist gjør, men hvad Folk ikke blive tilgavns opmærksomme paa) saa vilde man ansee det for lige saa afsindigt som hvis en <uafhængig> Mand vilde feie Skorstene. Det er, at feie Skorstene for at feie Skorstene er absurd: ergo er ogsaa det at philosophere for at philosophere absurd.

Overhovedet spiller Levebrøds-Betragtning dog den afgjørende Rolle i Verden; overalt hvor denne Mellembestemmelse svigter, blive de raadville. De titulaire Christne, der egentlig slet ikke have noget Indtryk af det Christelige, opholde sig slet ikke over at en Præst foredrager den orthodoxe Lære, og hvorfor ikke? Fordi det er hans Levebrød. De opholde sig slet ikke over, at hiin Præst i Prædikenen gjør strenge Fordringer til Livet og hvorfor ikke? Det hører med til hans Næringsvei, ligesom at <en> Officeer seer barsk ud og en Politie-Officiant slaaer. — Naar derimod en privat Mand i strængere Forstand er religiøs og yttrer sin Religieusitet: saa ansees han for gal, og hvorfor? Fordi Næringsveiens Mellembestemmelse mangler.

Naar man ansees for og lever uafhængig, saa have Folk en stor Lyst til at sige til En: „dersom jeg var i Deres Sted, saa veed jeg nok, hvorledes jeg skulde indrette mit Liv.“ og derpaa rykker de ud med Sproget, og man seer da, at de saa godt som intet Indtryk have af Noget, medens de for at leve, blive Urtekræmmere, Skorsteensfeiere, Kunstnere, Præster o: s: v:.

† I *Marginen*: Der fortælles tillige, at i de nordamerikanske Skoler og Gymnasier bruges Compendier, af hvilke stundom 1 indeholder 20 Videnskaber — i al Korthed.

af Nord-Amerikas videnskabelige, religiøse og kirkelige Tilstand. Af Ch. Siddons, Borger af de forenede Stater. Levebrøds-Betragtning] sml. 165. 178. Der fortælles tillige] Theol. Maanedsskrift, anf. Bd. S. 9.

1846

Af den Bog om Adler

153

U. D.

Det er overhovedet utroligt, hvilken Confusion den hegelske Philosophie har frembragt i det personlige Liv — sørgelige Følge af, at en Philosoph er Heros og reent personligt en Philister og Nittengryn. Eet er bestandigt undgaaet Hegel hvad det var at leve, han veed kun at gjengive Livet, og hvis han er Mester heri, saa er det ogsaa vist, at han er den meest skærende Contrast til en Maieutiker.

Man finder hos Philosopher efter Hegel, som have tilegnet sig den hegelske Methode, forbausende Exempler. En saadan Philosoph skriver en ny Bog, og den bliver han sig bevidst som Moment indenfor den Stræben, der begyndte med hans første Bog; men dette er ikke nok, thi sin hele Stræben (som endnu ikke er til) bliver han sig bevidst som Moment i den hele philosophiske Stræben efter Hegel, og den igjen som Moment i Hegel, og Hegel som Moment i den verdenshistoriske Proces fra Oldtiden gennem China, Persien, Grækenland, Jødedom, Christendom, Middelalder. Skulde det ogsaa være muligt. Skulde det ikke være rigtigt, at en saadan Privat-Docent, naar han saa vi bleve altfor forbausede, sagde som Præsten, der saa at hans Tilhørere bleve altfor rørte: Græder ikke Børn, det turde være Løgn altsammen.

Men denne usalige Lyst til at opfatte som Moment er bleven en fix Idee. Ethikens Anskuelse: at stræbe, og Metaphysikens at opfatte som Moment stride paa Liv og Død med hinanden. Enhver Levende, som ikke er aldeles tankeløs og distrahit, maa vælge, men vælger han det Metaphysiske, saa begaaer han egentlig, aandelig forstaaet et Selvmord.

154

U. D.

Den menneskelige Misundelse vil tilsidst afskaffe enhver væsentlig Bestemmelse og sættes i herskesyge Vilkaarlighed i steden. Dersom En ydmyg for Gud men med ædel Stolthed hverken vil være mere eller mindre end han er, men ogsaa vil være det: saa falder Misundelsen over ham. Dersom derimod En begynder med

den Concession: jeg er et foragteligt Subjekt, saa synes man, at man nok kan anerkjende hans Talent, da man dog kan holde ham nede. Det er derfor heller ikke utænkeligt, at Adler pludseligt kunde gjøre Lykke, thi da han egentlig begynder med den Concession: jeg er halvgal — saa kan man nok anerkjende lidt Talent; han kan aldrig blive farlig, thi han er jo halvgal. Paa den Maade opelskes, al dette usle Luskerie. Man skriver en Comedie for Studenter, man benytter sig af den kammeratlige Frihed til at bringe virkelige Personer frem. Nu ja, det vilde jo være ukammeratligt, om Nogen sagde Noget derimod. Men derpaa, lusker Stykket om <i> Provindserne — hvor der dog vel ikke spilles for Studenter, og endeligen opføres det paa det kongelige Theater. Det er denne luskende halv Officialitet der gjør at Folk synes om det. Hvad der træder op med Fordring paa og Bevidsthed af at være noget Bestemt: det vækker Misundelse, men dette halvt private og halvt offentlige det smigrer Publikum. Ensaadan Pialtafen Digter bliver afholdt, fordi det synes Publikum aller kjæreste, at det er saadan noget Privat mellem ham og dem, han er ikke rigtig Digter, men saadan en familie.

Ja vist er jeg Aristokrat — (og det er og har da Enhver været, der i Sandhed er sig bevidst at ville det Gode, thi af dem er der altid faae) — men jeg vil staae nede paa Gaden, midt imellem Menneskene, hvor Faren er og Modstanden. Jeg vil ikke (a la Martensen Heiberg o: s: v:) feigt og blødagtigt leve paa Fornem-

155
U. D.

en Comedie for Studenter] Hostrups „Gjenboerne“ opførtes oprindelig af Studenterforeningen paa Hofteatret (1844 20. Febr. og 9. Marts). — Theologen „Søren Kirk“ (sml. Hostrup, Erindringer fra min Barndom og Ungdom. Kbh. 1891, S. 142 f.) spillede af H. Brøchner (sml. Det 19. Aarhundrede for Marts 1877, S. 353 f.). Lusker . . . om i Provindserne] „Gjenboerne, Lystspil med Sang i 3 Acter af Jens Krstrup“ opførtes saaledes i Odense 1. Gang 1845 19. Decbr. (se Ove Thomsens Fyens Avis 1845, Nr. 204, 20. Decbr.) af H. W. Lange „til Benefice for Hr. Mantzius“; derefter 26. Decbr. 1. Jan. 1846 (efter Opfordring). 11. Jan. (efter Kronprinsens Forlangende). 18. Jan. (ligeledes; sml. Fyens Avis 1846, Nr. 11). 28. Jan. 23. Febr. og 9. Marts. paa det kongelige Theater] her opførtes „Gjenboerne“ 1. Gang 1846 27. Juni, og fremdeles 30. Juni og 2. Juli s. A. (ved Sommerskuespillene). — „Søren Torp, Theolog“ spillede af Pätges.

1846

hedens Afstand i enkelte Kredse, garderet af Sandsebedrag (at Mængden sjældent seer dem og derfor indbilder sig at de ere Noget.) Det er vel saa at Verden vil bedrages, at naar den sjældent seer en Mand saa troer den han er Noget — men jeg vil ikke bedrage, og jeg vil ikke trænge til et Sandsebedrag. Det har heller aldrig Nogen af hine Ædle gjort, der i Sandhed vilde Mennekens Vel, de levede aldrig fornemt tilbagetrukket et blødagtigt Liv i aristokratiske Kredse.

156   Saaledes har jeg forstaaet mig selv. Saalænge jeg var pseudonym
U. D.   krævede baade Frembringelsens Idee og Illusionen, at jeg indrettede min ydre Optræden som jeg har gjort det; det var mig absolut vigtigt at gjøre Alt for at understøtte Illusionen med at jeg ikke var Forfatter. At Folk alligevel ansaae mig derfor, vedkommer ikke mig; saaledes ere Menneskene de have ingen Sands for Ideer men blot for at forstyrre Ideer; men min Idee er blandt Andet at dette ikke bør forstyrre. — Fra det Øieblik jeg derimod har overtaget Forfatterskabet kræver Sømmelighed, at jeg viser mig mindre. Det er forsaavidt godt, at alt dette Vrøvl hjælper mig til at handle saaledes.

Den hele pseudonyme Frembringelse og min Existents i Forhold dertil, var i græsk Toneart.

Nu maa jeg udfinde den karakteristiske christelige Existents-Form.

157   Maaskee mener Een og Anden, at det er Afhængighed at jeg
U. D.   viser mig mindre end før, at jeg er kjed af det eller ikke vil udsætte mig for Forhaanelser. Men hvad er da Uafhængighed. Dersom jeg af Frygt for at blive anseet for afhængig ved at vise mig sjeldnere, viser mig hyppigere, saa er jeg jo netop afhængig, saa udøver

---

¹⁵⁶ overtaget Forfatterskabet] se: „En første og sidste Forklaring“, S. V. VII, S. 545 ff. — Sml. M. Goldschmidt, Livs Erindringer (se til 98, S. 43) I, S. 428. i græsk Toneart] se til 98, S. 44.

Omgivelsen jo en Magt over mig. Dette vil der naturligviis være mange som ikke forstaae, dertil ere de ikke dialektiske nok.

En Anmærkning til Bogen om Adler, som 158
ikke blev brugt. U. D.

Joh. Climacus er, som jeg seer, blevet anmeldt i et Hefte af Scharlings og Engelstofts Tidsskrift. Det er en af disse sædvanlige Skillings-Anmeldelser, der skrives „i et meget godt Sprog“ med Punktum og Komma paa rette Sted. Saadan en theologisk Candidat, eller saadan en gradueret Person, der forøvrigt aldeles ingen Competence har til at tale med, afcopierer Indholdet saa nogenlunde, og derpaa tilføier han Censuren, som her er omtrent denne, at J. C. vel er berettiget i den Maade, paa hvilken han gjør det Dialektiske gjeldende, men (ja, nu kommer Viisdommen) paa den anden Side maa man ikke glemme Mediationen. J. C. er <historisk> saaledes situeret: han er begyndt efter Hegelianismen. J. C. veed upaatvivleligt om Mediationen nok saa god Beskeed som saadan en theologisk Candidat. For om muligt at trænge ud af Mediationens Forhexelse, bestandigt kæmpende mod denne, bragte J. C. ved den kvalitative Dialektiks Anstrængelse Problemet afgjørende paa Spidse (hvilket ingenlunde saadan enhver theologisk Candidat, gradueret Person og Skillings-Anmelder kan) — og saa bliver Bogen anmeldt saaledes : Bogen bliver ved Hjælp af en anerkjendende Anmelders Klodderagtighed tilintetgjort, tilbagekaldt, casset. Og Anmelderen bliver sig endog selv vigtig; det seer næsten fornemt ud, at Anmelderen <saaledes> staaer høit over Forfatteren — ved Hjælp af en elendig Specimens-Phrase. Anmelderen er saa ubetydelig, at han neppe vilde være istand til at

¹⁵⁸ anmeldt i... Tidsskrift] Theol. Tidsskrift. Ny Række. Udg. af Scharling og Engelstoft. 4. Bds I. H. (3: 10. Bd. — Kbh. 1846), S. 175 ff.: Anmeldelse af Philosophiske Smuler, undertegnet: 80. (3: Licent. theol. J. F. Hagen, sml. IV B 59, S. 214. VI A 92). — Anmeldelsen er skrevet i Oktbr. 1845; Hefet averteres som udkommet i Adresseavisen 1846, Nr. 107 (7. Maj).

1846

skrive en Anmældelse, hvis man tog Bogen fra ham, thi han copierer med en mistænkelig Ængstelighed; og en saadan Anmælder bliver saa vigtig til Slutningen. Men paa den Maade maa en Forfatter arbeide; han maa anvende Tid, Flid, han maa anstrænge sig for at sætte Problemet paa Spidsen: og saa kommer en anerkjendende Anmælder og hjælper Sagen og Bogen tilbage i den gamle Suppedage. Og Forfatteren læses ikke, men Anmelderen henleder Opmærksomhed paa ham, og Anmældelsen læses, og Læseren maa uvilkaarligt tro Anmældelsen fordi den er anerkjendende, den Anmældelse, der ved Hjælp af Anerkjendelsen har tilintetgjort Bogen. Mundus vult decipi. Men dette er Følgen af, at det at være <virkelig> Forfatter er bleven en opoffrende Existents, og Følgen af, at der har dannet sig en Mellemstab af Spillemænd (Skillsings-Anmelderne), hvis Næringsvei flourer. Og da man er vant til den raaeste, tølperagtigste Gade-Drenge-Tone i Blade, saa mener formodentligen en Anmælder, at <naar> han ovenikjøbet er saa artig at anerkjende Bogen — saa kan han godt gjøre den til Sladder. Johannes Cl. vilde formodentligen sige: nei Tak, maa jeg saa hellere bede at blive udskjeldt; at udskjeldes gjør Bogen ingen væsentlig Skade, men at anerkjendes paa den Maade er at tilintetgjøres, saavidt det er Anmelderen muligt, den godmodige og rare men noget dumme Anmelder. En Forfatter, der virkelig forstaaer sig selv, er bedre tjent med slet ikke at læses, eller med at have 5 virkelige Læsere, end med ved Hjælp af en godmodig Anmelders Anerkjendelse at faae den kun altfor udbredte Forvirring med Mediationen udbredt ved Hjælp af sin egen Bog, der netop var skrevet for at kæmpe mod Mediationen. Men det Begreb: Forfatter er i vor Tid paa en høist usædelig Maade bleven forvansket.

159 Er det Smaalighed i Forhold til Præstationer ubi plurima nitent,
U. D. at opdage og fremhæve en enkelt lille Feil; saa er det i Grunden ogsaa Smaalighed i Forhold til en total Smagløshed at opsanke og

henleder Opmærksomhed paa] sml. anf. Anmeldelse S. 175. ¹⁵⁰ i
Forhold til Præstationer osv.] sml. Horats, Ars poetica v. 351 ff.

udhæve en enkelt lykkelig Tanke. Al Critik bør være idealiserende enten ved at oversee Smaa-Feilene i Sammenligning med Fortrinligheden, eller ved at oversee de Par enkelte lykkelige Steder i Sammenligning med den totale Ufuldkommenhed.

Under den Titel:

160

Lidelsernes Evangelium,

U. D.

kunde jeg have Lyst at udarbeide en Samling af Prædikener. Texterne skulde være deels af Christi Lidelseshistorie, deels saadanne kraftige Ord som da Apostlene, efter at de vare blevne hudflettede gik glade bort og takkede Gud, at det var dem forundt at lide Noget, eller naar Paulus kalder sine Lænker en Æres-Sag, eller naar han siger til Herodes Agrippa: jeg vilde ønske at Enhver af Eder var som og jeg er, undtagen disse Lænker. Eller de flere Steder i Corinthier-Brevene, hvor der findes den ene Oxymoron efter den anden: selv fattige gjøre vi alle rige; eller glæder Eder og atter siger jeg glæder Eder. Item det Sted af Jacobs Brev, at vi skulde være glade, naar vi forsøges i allehaande Lidelser.

Ved Siden deraf skulde saa følge, 3 korte men nydelige Taler:

Hvad vi saa lære af Lilierne paa Marken og af Fuglene under Himlen.

Hertil findes en Lap i det gamle Federal til min Bibel.

Julen er dog vel egentlig ret Børnefesten, og hele den leflende Forestilling om Barnealderens Fortrin i Henseende til at blive

161

U. D.

¹⁶⁰ Lidelsernes Evangelium] sml. B 218. — S. V. VIII, S. 299. Apostlene, efter at de osv.] sml. S. V. VIII, S. 285. 404. sine Lænker en Æres-Sag] sml. S. V. VIII, S. 285. 406. sigertil Herodes Agrippa] sml. S. V. VIII, S. 411. selv fattige... rige] sml. S. V. X, S. 127. glæder Eder osv.] Phil. 4, 4. — Sml. III A 192. Sted af Jacobs Brev] 1, 2. Hvad vi saa lære osv.] sml. B: 213. 218. — S. V. VIII, S. 245. en Lap osv.] c: 248.

1846

Christen har sit Tilhold i denne Fest, alt det uægte Rørende og Sentimentale. Man behage nu, at lægge Mærke til at Julefesten først indførtes i det 4d christelige Aarhundrede, at det slet ikke faldt de gamle Christne ind at gjøre det, hvis Livs Betragtning culminerede i at Døden var Fødsel til Livet.

Angaaende det Historiske herom cfr. Liscos Kirkenjahr 1ste D. <p.> 9. § 17 og 18.

Men som jeg har udtrykt det i afsluttende Efterskrift: man har forrykket hele det Christelige ved denne orthodoxe Sentimentalitet.

#

I Marginen til 161:

162 U. D. Man kan sige at Forandringen er denne: at Christenheden istedenfor at blive sig sin Stridbarhed bevidst, gjør sig beqvem, indretter sig beqvemt og hyggeligt i Tilværelsen. Naar saa er bliver Julen den „skjønneste Fest.“

#

16 U. D. I vor Tid er egentlig næsten kun den listende Form af Aristokratiet tilbage. Aristokraten lister sig gennem Gaderne, vil ikke være til for andre Mennesker end for sin Clique og saa ved de enkelte store Leiligheder for den beundrende Mængde. Men dette er egentlig at tage sin Udmærkelse forfængelig. Man skal være til for alle Mennesker, ikke kasteagtigt-egoistisk søge sin Fordeel; selv om man forhaanes af Mængden, man er den dog netop et Memento. Det listende Aristokratie indeholder egentlig en stiltiende Overeenskomst om, at Menneskenes største Deel er Jux er fortabt. Det listende Aristokratie ægger end ikke Mængden som hine gamle Aristokrater, der stolt viste sig for Mængden, nei de

Liscos Kirkenjahr 1ste D.] Das christliche Kirkenjahr. Ein homiletisches Hülfsbuch beim Gebrauche der epistolischen u. evangelischen Pericopen, von Fr. Gustav Lisco (Berl. 1843. — Ktl. Nr. 629-30), 1. Bd. i afsluttende Efterskrift] S. V. VII, S. 518 ff.

begaae i al Stilhed et Forræderie. Gud veed, hvorledes de ville forsvare det i Evigheden.

#

#

Som oftere sagt: det havde jeg ønsket som min Friheds og ¹⁶⁴
Selvbeherskelses Tilfredsstillelse, at jeg, idet jeg opgav at være *U. D.*
Forfatter, maatte bibringe Andre Indtrykket af en Forfatter-Exi-
stents, der ganske fulgte sine egne Love. Saaledes var det i Sandhed
ogsaa, men Ulykken er, at alt dette sidste Vrøvl har faaet fat i mine
Forhold i Folkesnakken. Hvad jeg havde glædet mig til saa over-
ordentlig: det selv at vide at bryde af, min Friheds Triumph, hvad
jeg har naaet — det er nu ved Livets lumpne Forhold forvansket,
forjadtet. Og paa den anden Side hvad der vilde have begeistret
mig at gjøre, som det er, som min Friheds Resolution efter høiere
Ordre: det fristes jeg til ikke at ville gjøre, naar, ikke een og anden
Usling, men hele dette usle Liv i en Kjøbstad forvansker det.

#

Det som egentlig ansees for Alvor er en vis Dressur, den ¹⁶⁵
dresserede Færdighed i at være Mand, Embedsmand o: s: v:. Om *U. D.*
En anvendte sin Tid i den høieste Idees Tjeneste med enorm
Flid og med enhver Opoffrelse, eller En tilbragte sine Dage paa
Dandseboder og Kneiper og ødelagde sin Formue: begge ansees
lige af disse petrificerede Embedsmænd. At være Copiist det er
Alvor, og naar man ikke er Copiist saa er det aldeles ligegyldigt,
aldeles ligegyldigt, hvem man er.

#

Af en lille Bog: Fürst Wladimir und dessen Tafelrunde, alt- ¹⁶⁶
russische Heldenlieder. Leipzig hos Brockhaus 1819 fortjener især *U. D.*

¹⁶⁴ opgav at være Forfatter] sml. 4 og se Note dertil. ¹⁶⁵ Sml. 152, S. 99.
178. ¹⁶⁶ Fürst Wladimir osv.] Ktl. Nr. 1499.

1846

No 4 Dobrüna p. 49 o: fl. samt No 8 Swetlana og Mstislaw p. 91 at paaagtes og læses nøie igjen.

Den lille Samling har et skjønt Motto:

Tief ist die Fluth im Dnieperfluss
Breit ist die Woge des blauen Meers,
Weit das Gefilde die Welt entlang —
Aber die Vorzeit ist reich an That!

#

#

¹⁶⁷ Heterodoxt maa man sige: Omvendelse gaaer forud og betinger
U. D. Synds-Tilgivelse; orthodoxt maa man sige: Synds-Tilgivelse gaaer
forud og styrker Menneskene til i Sandhed at omvende sig.

#

¹⁶⁸ Hvad hjælper det dog egentlig at have megen Aand, naar man
U. D. kun har et svagt Legeme. Hvad bryder vel Menneskene sig om
Aand. De fleste Mennesker er og bliver dog ubetinget Dyre-Skab-
ninger, de have egentlig kun Respekt for en rigtig storslaaet
Karl, der kan slaaes og bande og skjende. Den Art Undseelse og
Undseelighed som altid er forbunden med Aand, ansee de for
Narrestreger. De have i Grunden en dunkel Forestilling om, at
den meget aandelig Begavede er finere bygget, — og derfor have
de næsten en Glæde af at blive sig deres raa Kraft bevidst lige
overfor denne Svaghed.

#

¹⁶⁹
Novbr. 5.

d. 5te Nov. 46.

Maaskee — mere siger jeg ikke, thi jeg veed godt hvor vanske-
ligt det er at dømme in abstracto om sig selv, naar man skal dømme
sandt — havde det dog lykkedes mig nu at afbryde min Produk-

---

¹⁶⁷ Synds-Tilgivelse] sml. 123 og se Note dertil. ¹⁶⁹ afbryde min Pro-
duktivitet] sml. 4 og se Note dertil.

tivitet og samle mig paa at gaae ind i en Embeds-Stilling, hvis Alt havde været saaledes som det burde været, saa det var klart, at det var min Frihed, der gjorde Udslaget. Nu lader det sig ikke gjøre. Der er en stor Vanskelighed for mig med Hensyn til at blive Præst, paatog jeg mig det løb jeg vistnok Fare for, at støde an som eengang ved Forlovelsen. Paa den anden Side at leve i aldeles tilbagetrukken Stilhed paa Landet f. E., er nu gjort mig vanskeligt, fordi mit Sind dog er noget forbittret, saa jeg behøver Produktivitetens Tryllerie for at glemme alle Livets lumpne Smaaligheder.

Det bliver mig klarere og klarere, at jeg er saaledes construeret, at det netop ikke lykkes mig at realisere mine Idealer, medens jeg i en anden Forstand netop bliver menneskeligt talt meget mere end mine Idealer. De fleste Menneskers Idealer ere gjerne det Store, det Overordentlige som de aldrig naae. Jeg er altfor tungsindig til at have saadanne Idealer. Mine Idealer vilde andre Mennesker smile af. Det er ganske vist, at mit Ideal netop var at blive Ægtemand og ganske leve blot for at være gift. Og see, idet jeg fortvivler om at naae det, bliver jeg Forfatter, og det endda maaskee en Forfatter af Rang. Mit næste Ideal er at blive Landsbypræst, at boe i det stille Landskab, ret at være indlevet i den lille Kreds, som skulde omgive mig — og see, idet jeg fortvivler derover er det vel muligt, at jeg igjen realiserer Noget, der synes langt større.

Naar Biskop Mynster raader mig til at blive Landsby-Præst, forstaaer han mig aabenbart ikke. Det er ganske vist, at jeg ønsker det, men vore Præmisser ere aldeles uenige. Han antager dog, at jeg paa een eller anden Maade vil videre frem ad den Vei, at jeg dog vil være Noget, og deri stikker det netop, jeg vilde være saa Lidt som mulig, det er netop mit Tungsinds Idee. Netop derfor har det tilfredsstillet mig at ansees for halvgal, men dette var dog kun en negativ Form for at være noget ualmindeligt. Og det er nok muligt, at dette dog egentlig bliver min Existents-Form, saa

---

Vanskelighed... blive Præst] sml. 4. 98, S. 46. 221. 222. som eengang ved Forlovelsen] sml. 222. Mynster... Landsby-Præst] sml. 221.

1846

jeg aldrig naaer den skønne stille beroligede Existents, at være ganske Lidt.

Hvad jeg altid har vidst med mig selv, og hvorfor jeg aldrig har talt med noget Menneske om mine egentlige Anliggender, det har jeg atter sandet ved at tale med Biskop Mynster: det fører til Intet, thi da jeg ikke kan og ikke tør tale om hvad der totalt og væsentligt og inderst constituerer min Existents, saa bliver Samtalen næsten et Bedrag fra min Side. I Forhold til en Mand som Mynster føler jeg ret det smertefulde heri, fordi jeg ærer ham saa høit.

170 U. D. Enhver der skal existere med et andet Perspektiv end Øieblikkets, maa fremfor Alt passe paa at holde sig uden for nærmere Forhold til Øieblikket. Saa længe en saadan lever sammen med Statisterne og Choristerne, hvilke ellers vel at mærke ere glemte saasnart de døde, seer det jo Skuffende nok ud. Men paa Afstand staaer han den Udmærkede ene, og Chorus er borte. Har han nu indladt sig med Chorus saa staaer han i en fatal Stilling. Som naar en Dands der skal dandses af To dandses af Een: saaledes staaer han; hans Ord hans Udsagn angaaer Chorus men Chorus er ved Døden afgaaet.

Det der paa Afstand tager sig bedst ud er naar Alt er lagt saaledes til Rette, at det viser sig at Samtiden har været til Nar.

Mennesket.

171 U. D. Romeren tog ham af Jord (homo) men Grækeren reiste ham op (ανθρωπος)

172 U. D. Ethvert <Menneske> skulde dog være uendeligt stærkt, dersom han ikke behøvede at anvende ²/₃ af sine Kræfter paa at finde sin

¹⁷⁰ Sml. 173. 174. — S. V. XIII, S. 581 f. ¹⁷¹ Romeren... af Jord (homo)] sml. Cicero, De natura deorum II 140. Grækeren... (ανθρωπος)] sml. Platon, Kratylus 399 c. ¹⁷² Sml. IV A 149.

Opgave. Derfor har Barnet saa mange Kræfter, fordi Faderen sætter det Opgaven, og det blot skal lystre. Det Dialektiske ved Opgaven er egentlig det Mattende.

Det seer jo i enhver Samtid saa tilforladeligt ud med alle disse ¹⁷³ virkelige Mennesker (Iustitsraader og Degne, og Kræmmere o: s: v:). ^{U. D.} Men de virkelige Mennesker ere svigefulde. Disse virkelige Mennesker liste sig nemlig derfra, træde af i Gravene — og saa, saa er der Ingen der veed at de have været til. Dersom da den Udmærkede har lempet sig efter dem, da har han blot narret sig selv, thi nu, nu da alle disse virkelige Mennesker ere traadte af: nu staaer han.

Det er dog opløftende og opbyggende at betænke, hvor afmægtig ¹⁷⁴ Samtiden er, ja hvorledes den egentlig arbejder sig selv imod. ^{U. D.} Den forfølger, bespotter den Udmærkede; men jo mere den gjør det, desto sikkrere bliver den Udmærkede udødelig. Det at være forfulgt er allerede en Mærkværdighed, og et ganske ubetydeligt Menneske kunde blive udødeligt blot en Samtid ret lumpent havde forfulgt ham. Det vilde derfor være en lige ironisk og pathetisk Replik af en forfulgt Udmærket om han sagde til sin Samtid: det skal I have Tak for, ved Hjælp af disse Forhaanelser vil mit Navn blive een Generation længere udødelig end ellers; dersom I derfor ville have den Godhed at slaae mig ihjel: saa er mit Navn absolut udødeligt.

Man har sagt at nu omstunder kunde man end ikke blive forfulgt; ¹⁷⁵ men det er usandt. Grunden er, at de Fremragende ikke forstaae ^{U. D.} at hidse. Lide de Uret, saa beklage de sig, de dadle Menneskene; men det er netop at bestemme sig concentrisk med dem, man i rettesætter

¹⁷³ Sml. 170.   ¹⁷⁴ Sml. 170.

den, man ikke har opgivet. Nei man tale i Ideens Hofsprog og med dettes Elegance: saa kommer Forfølgelsen nok. Naar man bliver forhaanet, da skjender man ikke, da siger man: jeg har den Ære at blive forhaanet, det vil sige: I ere i Bund og Grund casset, og det er derfor netop en Ære at forhaanes af Eder. Man har den Ære at blive hudflettet, den Ære at blive henrettet: alle Lidenskabens Declamationer indeholde Intet i Sammenligning med dette elegante Ideens Hofsprog.

176
U. D.

Til den Dedication:

„Hiin Enkelte“

i Leiligheds-Talen, skulde egentlig
have været føiet følgende Skrivelse.

Kjære!

Modtag denne Tilegnelse; den gives hen ligesom iblinde, men derfor ogsaa uforstyrret af noget Hensyn, i Oprigtighed! Hvo Du er veed jeg ikke; hvor Du er, veed jeg ikke; hvilket Dit Navn er, veed jeg ikke — jeg veed end ikke, om Du er til, eller om Du maaskee var til, men ikke mere er det, eller om dog muligt Din Tid engang vil komme. Og dog er Du mit Haab, min Glæde, min Stolthed, i Uvisheden min Ære; thi kjendte jeg Dig personligen med jordisk Vished, da var dette min Skam, min Brøde — og min Ære tabt.

Det trøster mig, at Beleiligheden er der for Dig Kjære, Beleiligheden, for hvilken jeg veed jeg redeligen har arbeidet. Thi ikke, hvis dette var muligt, hvis det blev Skik og Brug at læse hvad jeg skriver, eller dog at udgive sig for at have læst, i Haab om at vinde Noget i Verden, ikke da var Beleiligheden for min Læser, thi da havde Misforstaaelsen seiret — ja den havde bedaaet mig til Uredelighed, hvis jeg ikke af yderste Evne havde forhindret, at noget Saadant skete — hvorimod jeg ved at have gjort Alt for

[Ideens Hofsprog] sml. B 88. den Ære osv.] sml. 160. ¹⁷⁶ Sml. S. V. XIII, S. 591 ff. Dedication] sml. S. V. VIII, S. 116.

at hindre det havde handlet redeligt. Nei, naar det bliver et tvivlsomt Gode at læse hvad jeg skriver (— og dersom jeg efter hvad Evne mig er forundt bidrager her til, da handler jeg redeligen); eller endnu bedre, naar det bliver en Daarskab og en Latterlighed; eller endnu bedre naar det bliver en foragtet Sag, saa Ingen tør være det bekendt: da er Beleiligheden for min Læser; da søger han Stilhed, da læser han, ikke for min Skyld, ikke for Verdens Skyld — men for sin egen Skyld, da læser han saaledes, at han ikke søger mit Bekjendtskab men undgaaer det — og da er han min Læser.

Ofte har jeg tænkt mig i en Præsts Sted; hvis da Mængden stormer til for at høre, hvis Kirkens Hvælving ikke kan rumme den store Skare, der endnu udenfor staaer lyttende: ja, Ære og og Priis være Den, der er saaledes begavet, at han da kan gribes i Stemning, at han da ret kan tale begeistret, begeistret ved Synet af Mængden, fordi hvor den er maa Sandheden være, begeistret ved Tanken om, at der dog maa blive Lidt til Nogle, fordi der <er> Mange, og Mange der har lidt af Sandheden er jo Sandheden: mig var det en Umulighed! Men dersom det var en Søndag Eftermiddag, dersom Veiret var uhyggeligt og forstemmende, dersom Vinterstormen gjorde Gaderne tomme, og Enhver, der havde den varme Stue lod Gud vente i Kirken til det blev smukkere Veir; dersom der da i den tomme Kirke sad et Par fattige Koner, der ingen Varme havde i Stuen, og altsaa lige saa gjerne kunde fryse i Kirken: sandeligen jeg skulde tale baade dem og mig varme! — Jeg har ofte tænkt mig ved en Grav; hvis da alt Udmærket og Herligt var samlet i Følget, hvis Festligheden var udbredt over den talrige Skare — ja Ære og Priis være Den, der var saaledes begavet at han da kunde forøge Festligheden ved bevæget at være de Manges Tolk, være Udtrykket for Sorgens Sandhed: jeg formaaede det ikke! Men dersom det var den fattige Liigvogn, og Ingen fulgte, hvis kun en fattig Kone gik ved Siden, den Dødes efterladte Hustrue, hvem det nu første Gang hændte, at Manden tog ud uden at tage hende med — hvis hun bad mig

---

Ofte har jeg tænkt mig osv.] sml. B 86.

1846

derom: ved min Ære jeg skulde holde Liigtale trods Nogen. — Ofte har jeg tænkt mig i Dødens Afgjørelse; hvis der da var Allarm i Leiren, og megen Løben for at spørge til mig — jeg troer ikke jeg kunde døe, jeg troer min gamle Stridbarhed vilde endnu engang vaagne, saa jeg endnu engang maatte ud og stride med Menne-skene. Men hvis jeg laae afsides og ene: jeg haaber til Gud, at jeg skulde døe roligt og saligt.

Der er een Anskuelse af Livet, som mener, at der hvor Mængden er, er ogsaa Sandheden, at det er en Trang i Sandheden selv, at den maa have Mængden for sig. Der er en anden Anskuelse af Livet; den mener, at overalt hvor Mængde er er Usandheden, saa hvis end alle Enkelte, hver for sig i Stilhed havde Sandheden, saa vilde, hvis de kom sammen i Mængde (saaledes dog, at Mængden fik nogensomhelst afgjørende, stemmende, larmende, lydelig Be-tydning) Usandheden strax være tilstæde. Men Den, som vedkjen-der sig denne sidste Anskuelse, (der da sjældent foredrages, thi dette forekommer oftere, at en Mand troer, at Mængden er i Usand-heden, men naar den blot vil antage hans Mening saa er alt rigtigt), han tilstaaer jo selv, at han er den Svage og Afmægtige; hvorledes skulde ogsaa en Enkelt kunne staae mod de Mange, der have Magten! Og dette kunde han da ikke ønske, at have Mængden paa sin Side: det var jo at spotte sig selv. Men er saaledes denne sidste Anskuelse Svaghedens og Afmagts Indrømmelse, og synes den maaskee derfor saa lidet indbydende: saa har den det Gode, at den er ligelig, at den Ingen fornærmer, ikke een Eneste, at den ingen Forskjel gjør, ikke paa een Eneste. Mængden dannes jo af Enkelte; men det maa altsaa staae i Enhvers Magt at blive hvad han er: en Enkelt; fra at være en Enkelt er Ingen, Ingen, Ingen udelukket, uden den som udelukker sig selv — ved at blive Mange. At blive Mængde, at samle Mængde om sig er derimod Livets Forskjellighed; selv den meest Velmenende der taler derom kan let fornærme en Enkelt. Men saa har Mængden igjen Magt, Ind-flydelse, Anseelse og Herredømme — det er ogsaa Livets For-skjellighed, der herskende overseer den Enkelte som den Svage og Afmægtige.

At troe er netop at gjøre sig let ved Hjælp af en betydelig Tyngde, som man paatager sig, at blive objektiv er at gjøre sig let ved at kaste Byrderne bort. At troe er ligesom det at flyve, men man flyver netop ved Hjælp af en omvendt virkende Tyngde, der hører en betydelig Tyngde til for at blive saa let at man kan flyve. Naar jeg vil løfte Noget i Veiret: saa løfter jeg det ved Hjælp af en Vægt, altsaa jeg løfter det ved Tyngden. Derfor svæver Himmelkloderne, fordi de have en uhyre Tyngde, de svæve ved Hjælp af Tyngden. Dette er ligesom i Forhold til det Elastiske: Høiden vindes ved Trykket. Og derfor kan man sige Troens Lethed er en uendelig Tyngde, og dens Høide ved et uendeligt Tryk.

177
U. D.

De fleste Mennesker troe, at det er Alvor at faae et Embede, at være opmærksom paa, at der nu bliver snart et høiere Embede ledig, som de kan søge, og hvorledes de saa vil flytte, og hvad de saa vil gjøre for at indrette dem. De troe det er Alvor at gaae i de fornemme Selskaber; de forberede sig til et Middagsselskab hos Hs. Excellence mere end til en Altergang, og naar man seer dem underveis da see <de> saa alvorlige ud at det er Gru. See alt dette kan jeg godt forstaae, det eneste jeg ikke kan forstaae er at, dersom dette er i Sandhed Alvor, saa maa Evigheden blive lutter Commerce. Thi i Evigheden er der hverken Avancement eller Befordring, ei heller er der Flyttedag, og Middagsselskab hos Excellencer.

178
U. D.

Det er ikke blot saa, at Menneskene selv slaae alle Ideer og høiere Tanker af Hovedet; men da dette ikke ganske kan lykkes, saa blive de endog ondsksfulde mod Den, som vil følge det Høiere. Saa længe han lever kan de ikke døie ham, fordi han som

179
U. D.

¹⁷⁸ Sml. 152, S. 99. 165.

1846

Medlevende udtrykker: det Samme skulde I ogsaa gjøre. Naar han er død, forgude de ham — og blive bestandigt lige dumme.

#

180 Deri ligger dog det paa eengang saa Ydmygende for den En-
 U. D. kelte og dog saa uendeligt Opløftende, at Gud bekymrer sig lige
 saa meget, absolut lige saa meget om den Mindste som om den
 Største. Men vi Mennesker vil saa gjerne leve i Sandsebedrag. Ak,
 derfor er netop jordisk Storhed og Anseelse en saa farlig Snare,
 (farlig ligesom Rigdom i Retning af at tabe Troen paa at Forsynet
 forsørger En), fordi det at være Gjenstand for Manges Opmærk-
 somhed, at have Manges Skjebner i sin Haand saa let kan forlede
 til den Feil-Slutning, at man ogsaa er Gud vigtigere.

#

181 Det hele Spørgsmaal om Guds Almagts og Godheds Forhold
 U. D. til det Onde, kan maaskee (istedenfor den Distinktion, at Gud be-
 virker det Gode og blot tillader det Onde) løses ganske simpelt
 saaledes. Det Høieste der overhovedet kan gjøres for et Væsen,
 høiere end Alt hvad En kan gjøre det til er at gjøre det frit. Netop
 dertil hører Almagt for at kunne gjøre det. Dette synes besynderligt,
 da netop Almagt maatte gjøre afhængig. Men hvis man vil tænke
 Almagt vil man see, at netop deri tillige maa ligge den Bestem-
 melse at kunne tage sig selv saaledes tilbage igjen i Almagtens
 Yttring at netop derfor det ved Almagten Tilblevne kan være
 uafhængigt. Derfor er det eet Menneske ikke ganske kan gjøre et
 andet frit, fordi Den der har Magten selv er fangen i at have den,
 og derfor bestandigt dog faaer et forkeert Forhold til den han vil
 frigjøre. Dertil kommer at der i al endelig Magt (Begavethed
 o: s: v:) er en endelig Selvkjærlighed. Kun Almagten kan tage sig
 selv tilbage medens den giver hen, og dette Forhold er jo netop
 Modtagerens Uafhængighed. Guds Almagt er derfor hans Godhed.
 Thi Godhed er at give ganske hen, men saaledes at man ved al-

mægtigt at tage sig selv tilbage gjør Modtageren uafhængig. Al endelig Magt gjør afhængig, kun Almagt kan gjøre uafhængig, af Intet frembringe hvad der faaer Bestaaen i sig selv derved, at Almagten bestandig tager sig selv tilbage. Almagten bliver ikke liggende i et Forhold til Andet, thi der er intet Andet til hvilket den forholder sig, nei den kan give uden dog at opgive det Mindste af sin Magt: den kan gjøre uafhængig. Dette er det ubegribelige, at Almagt ikke blot formaaer at frembringe det Imposanteste af Alt: Verdens synlige Totalitet, men formaaer at frembringe det Skrøbeligste af alt: et lige overfor Almagten uafhængigt Væsen. At altsaa Almagten, der med sin vældige Haand kan tage saa svært paa Verden, tillige kan gjøre sig saa let, at det Tilblevne faaer Uafhængighed. — Det er kun en ussel og verdslig Forestilling om Magtens Dialektik, at den er større og større i Forhold til som den kan tvinge og gjøre afhængig. Nei da forstod Socrates det bedre, at Magtens Kunst netop er at gjøre fri. Men i Forholdet mellem Menneske og Menneske lader det sig aldrig gjøre, om det end altid atter og atter kan behøves at indskærpes at dette er det Høieste, kun Almagten formaaer det i Sandhed. Dersom derfor Mennesket havde den Mindste selvstændige Bestaaen ligeoverfor Gud forud (i Retning af materia) saa kunde han ikke gjøre ham fri. Skabelsen af Intet er atter Almagtens Udtryk for at kunne gjøre uafhængig. Den som jeg absolut skylder Alt, medens han dog ligesaa absolut har beholdt Alt, han har netop gjort mig uafhængig. Dersom Gud for at skabe Mennesket selv tabte lidt af sin Magt kunde han netop ikke gjøre Mennesket uafhængigt.

Umiddelbarhedens eller Følelsens Dialektik i høieste Potents, — i Forhold til Videnskaben. 182
U. D.

Dersom jeg tænkte mig en ret dybt forelsket Pige, og der da var en Mand som vilde anvende al sin Forstand og Kundskab for at spotte denne Lidenskab: ja da kunde der vel næppe være Tale om at den forelskede Pige skulde vælge: mellem at beholde sin

1846

Rigdom og faae Spotten isteden. Nei, men dersom det var en uhyre kold og rolig Mand, der sagde med al sin Rolighed til den unge Pige: jeg skal forklare Dig hvad Elskov er; og den unge Pige tilstod, at det var ganske rigtigt alt hvad han forklarede: mon hun dog skulde vilde vælge hans fattige Forstandighed istedenfor sin Riigdom? Eller mon ikke den unge Pige skulde sige til ham: „det er ganske rigtigt hvad Du siger, jeg kan ogsaa meget godt forstaae Det, og dog er der Eet jeg ikke kan forstaae, jeg kan ikke forstaae, hvorledes Du kan tale saa koldt og saa roligt derom, om det som griber mig saa dybt. Det maa dog nok ikke være ganske det Samme, siden det fremkalder saa forskjellig Virkning.“ Og Ære være den unge Pige for denne rigtige, i hendes Mund saa rørende, i en Viiss Mund saa ironiske Replik mod Forstaaelsen og Forstaaelsens Forhold til Begeistring. At man naar den saa kaldte Forstaaelse (Op-lysning, Spekulation o: s: v:) sætter noget Formasteligt istedenfor Troen og Umiddelbarheden, at man da absolut har tabt ved at vælge Forstaaelsen: er let at indsee. Men selv naar Forstaaelsen synes at vilde give det Samme men dog forandrer Formen er det et stort Tab. Her gjælder et Valg, man kan vælge ikke at ville lade sig afkøle ved Forstaaelsen, vælge at holde sig i Begeistringen, i Troen, i Tilliden.

Vel kunde her synes at møde en Vanskelighed forsaavidt Videnskaben, Iveren for at forstaae har begeistret sine Dyrkere, og Tilhængere, og forsaavidt synes Forstaaelse og Begeistring ikke saaledes at stride mod hinanden. Imidlertid maa bemærkes, at en Spekulant f. E., en Naturforsker <o: s: v:> der ret egentlig er begeistret for at begribe og forstaae, han mærker ikke at han selv bestandigt sætter det han vil ophæve. Han er begeistret for at forstaae alt Andet, men det at han selv er begeistret kommer han ikke til at forstaae o: han kommer ikke til at begribe sin <egen> Begeistring, medens han i den er begeistret for at begribe alt Andet.

Eet af to maa være Tilfælde: enten er den Begribende bleven kold; men saa er al hans Begriben et Tab i Sammenligning med Begeistringen, selv om han begriber det Rette; eller han maa

være begejstret i sin Stræben for at begribe, men saa ponerer han jo selv Begeistring som et sidste Uforklarligt der bærer ham.

I vor Tid er det især Naturvidenskaberne der ere farlige. Physiologien vil tilsidst gribe saaledes om sig, at den tager Ethiken med. Der er jo allerede Spoer nok til en ny Stræben: at behandle Ethiken som Physik, hvorved da hele det Ethiske bliver Illusion, og det Ethiske i Slægten at behandle statistisk paa Gjennemsnits-Tal, eller at beregne som man beregner Oscillationer i Naturlove.

En Physiolog paatager sig at forklare hele Mennesket. Det gjælder nu her først og fremmest: principiis obsta: hvad skal jeg med det. Hvad behøver jeg at vide om den centrifugale og centripetale Nervecirculation, om Blodets Strømning, om Menneskets Tilstand mikroskopisk i Modersliv. Ethiken har Opgaver nok for mig. Eller behøver jeg at vide, hvorledes Fordøielsen foregaaer for at kunne spise, eller behøver jeg at vide hvorledes Bevægelsen foregaaer i Nervesystemet — for at troe paa Gud og elske Mennesker. Og om man nu vil sige: ja derfor behøver man det rigtignok ikke: saa vil jeg igjen spørge: men mon det dog ikke svækker hele min ethiske Lidenskab, at jeg bliver en Naturbetragter. Og mon jeg ikke ved den hele mangfoldige Viden om Analogier, om Abnormiteter, om Dit og Dat taber mere og mere det Indtryk af det Ethiske: Du skal, det er Dig, Du har ikke med et eneste andet Menneske at gjøre, om saa Himmel og Jord faldt sammen **Du skal**. Mon det ikke er at forsyne mig med en Masse luskende Udflugter, og Undskyldninger. Mon det ikke er at vende mig Blikket bort fra det Vigtige, istedenfor at skjænke mig hele Physiologien og sige: begynd — saa at lade mig begynde paa Physiologien.

Jeg vil tænke mig en aandfuld Physiolog, (thi disse rene Slægter-svende der mene ved Hjælp af Kniven at kunne forklare Alt — og saa ved Hjælp af Mikroskopien, ere mig en Vederstyggelighed) hvad gjør nu han? Han tilstaaer nu først og fremmest, at enhver Overgang er et Spring, at han ikke kan forklare, hvorledes en Bevidsthed bliver til, eller hvorledes en Bevidsthed om Omverden bliver til Selvbevidsthed, til Gudsbevidsthed, han tilstaaer hvor

[Ethiken som Physik] sml. 15. Bevidsthed om Omverden osv.] sml. C 5.

meget han end forklarer om Nervesystemet, at det egentlig Constituerende: Ideen kan han ikke forklare. En aandrig Physiolog tilstaaer, at der ingen Analogie er mellem Dyr og Menneske, han tilstaaer kort den qualitative Dialektik. Han tilstaaer altsaa definitivt at han egentlig ikke kan forklare Noget. Men hvad er det da han gør? Han skeleterer, han dissecerer, han trænger med Kniven ind saa langt han kan — for at vise os, <—> at han ikke kan! Dersom En vidste, at uagtet han afplukkede alle Blade af Blomstret, og trevlede Stilken op, og saae hver Deel under Mikroskopet: kunde han dog ikke forklare det Constituerende i Planten: hvorfor gør han det saa? Eller holder han ikke den Lærende i en reen forkeert Art Selvmodsigelse? Istedenfor kort og godt at sige: det kan jeg ikke forklare, belæmrer han den Lærende med en Masse af Detail, og yderst fortryllende og fængslende Viden, der dog rigtignok bestandigt ender med at alligevel kan han ikke forklare det Sidste. Men netop dette at man saaledes holdes hen med den megen Viden, gør at man taber det rene ethiske Udtryk. Istedenfor hungrigt at begynde at spise, istedenfor let bevæbnet og uden at generes af nogen Viden om Nervesystemet og Ganglie Systemet og Blodcirculationen o: s: v.; begeistret at begynde paa det Ethiske: bliver man besværet af Viden om Fordøielsen, og denne quasi Viden om at man uagtet alt dette dog til syvende og sidst ikke kan forklare det Sidste.

Lad os tage Problemer som Frihed og Nødvendighed. Lad saa Physiologen begynde at forklare alt det om hvorledes Blodets Strømning paa en bestemt Maade influerer saa og saa, og Trykket paa Nerverne saa og saa, o: s: v: o: s: v: — tilsidst kan han dog ikke forklare, at Friheden er en Indbildning. Han maa, naar han har skrevet sine 4 Folio Bind fulde af Tal og Mærkeligheder, sige: men ved det Sidste standser Forundringen. Hvortil saa al denne Viden? Er det ikke ret egentlig at narres med et Menneske, og er det ikke lidt efter lidt dog at franarre ham Begeistringen, og holde ham hen i den Indbildning, at det dog engang skulde lykkes ved Hjælp af endnu større Mikroskoper at opdage at Friheden var en Illusion, at det Hele er Naturfunktion?

Al Viden har noget Fængslende ved sig, men paa den anden Side forandrer det ogsaa den Videndes hele Sjælstilstand. Den Objektivitet, den Interesseløshed med hvilken en Physiolog tæller Pulsslagene, og studerer Nerverne staaer i intet Forhold til ethisk Begeistring.^[†] Og naar saa Physiologen har skrevet de mærkelige de yderst mærkelige 4 Folio Bind fulde af de meest forbausende lagttagelser: saa tilstaaer han dog selv, hvis han i Sandhed er ærlig og aandfuld, at han ikke har forklaret det Sidste: det Sidste, som er Ethikens Første og Sidste. Og naar saa Læseren har læst de 4 Folio Bind igjennem og beundret Physiologen, saa er dog hans Stemning lidt efter lidt forandret. Man sige derfor ikke at det Ethiske er lyssky, obscurantistisk o: s: v: — nei men det Ethiske er en Fjende af en Viden, som efter at have taget en Mands hele Liv til syvende og sidst ender med — at han dog ikke kan forklare det Vigtigste.

Lad os tænke os den største Forbryder, som nogensinde har levet, og saa at Physiologien til den Tid havde faaet et Par endnu herligere Briller paa Næsen end hidtil saa den kunde forklare Forbryderen: at det Hele var Naturnødvendighed, at hans Hjerne havde været for lille o: s: v: — hvilken Rædsel ved denne Frikjendelse for videre Tiltale i Sammenligning med Christendommens Dom over ham, at han vilde fare til Helvede hvis han ikke omvendte sig.

I Marginen til 182:

^[†]Videnskabelig Beundring af Naturens Sindrigheid i Menneskelivets Physiologie er aldeles heterogen ja er Kjætterier i Forhold til det Ethiske, der Intet har med Beundring at gjøre men blot med dette: Du skal.

Jeg bildte mig jo rigtignok ind, at jeg forstod mig lidt paa Menneskene; men jo mere jeg lever desto mere indseer jeg, at vi absolut ikke forstaaer hinanden. Naar jeg vilde skade dem, da vilde

[†] Se 183.

1846

de give mig Ære og Anseelse og takke mig: og det eneste jeg vilde var at gavne dem. Her er en Yngling, han er ubetinget villig til at bøie sig for mig, han vil, som min Tilhænger gaae ud i Verden, og forkynde min Ære — og det Eneste jeg vil er netop ikke dette, jeg vilde sige til ham, og det Eneste jeg vil sige er: gak hjem luk Din Dør og beed til Gud, saa har Du mere uendeligt mere end den Smule Du kan faae paa anden Haand fra mig. Her er en ung Pige. Hun ønsker kun Eet at ligge tilbedende for mine Fødder — og det eneste jeg vil er netop ikke dette, jeg vil kun sige til hende: gaae ind i Dit Værelse, luk Døren, beed til Gud, og Du har uendeligt meget mere end den lumpne Smule at beundre mig. — See, derfor kaldes jeg Egoist.

- 185   Dersom en Tjenestepige spurgte en Astronom, hvad Klokken
U. D. er, saa vilde han svare f. E. Klokken er 12; dersom en Forretningsmand spurgte ham derom, saa vilde han sige: netop igaar da jeg heisede Flaget stillede jeg mit eget Uhr, saa jeg veed Kl. er 12 præcise; men dersom en Astronom for en lagttagelses Skyld spurgte ham derom, da vilde han sige: Kl. er 12, 1 Minut 37 Secunder og nogle Decimaler. Han vilde i alle 3 Tilfælde sige Sandhed; det var paa ingen Maade usandt, hvad han sagde til Tjenestepigen. Saaledes forholder det sig med det Eenfoldige og det Videnskabelige. Naar der eenfoldigt siges: skulde Den som plantede Øret ikke høre, da er dette aldeles det Samme som naar man paa den teleologiske Betragtning af Verden og Verdens Formaal og Formaålet ved <en> Slutning reconstruerer Guds Ideen.

- 186   Det Meste af hvad der nuomstunder flourer allerstærkest under
U. D. Navn af Videnskab (især Naturvidenskaberne) er slet ikke Vi-

en ung Pige... Fødder] sml. IV A: 97, S. 38. 215. Kske Papirer, S. 77. 90. 91. — S. V. VI, S. 291 f. 372 Noten. 398 f. ¹⁸⁶ skulde Den som osv.] sml. S. V. VIII, S. 172.

denskab, men Nysgjerrighed. — Al Fordærvelse vil tilsidst komme fra Naturvidenskaberne. — Mangen Beundrende (un sot trouve toujours un autre sot qui l'admire) troer, at naar Undersøgelserne anstilles mikroskopisk saa er det videnskabelig Alvor. Taabelige Overtroe paa Mikroskopet, nei ved Hjælp af den mikroskopiske lagttagelse bliver Nysgjerrigheden kun mere comisk. At en Mand baade eenfoldigt og dybsindigt siger: jeg kan ikke see, hvorledes en Bevidsthed bliver til, med mine blotte Øine — er ganske i sin Orden. Men at en Mand faaer Mikroskopet for Øiet og saa seer og seer og seer — og dog ikke kan see det: det er comisk; og især er det latterligt, at det skal være Alvor. Naar man betragter Mikroskopets Opdagelse som lidt Morskab, lidt Tidsfordriv, kan det være godt nok, men som Alvor er det uendeligt dumt. Allerede Bogtrykkerkunsten er en næsten satirisk Opfindelse, thi Herre Gud, har det da vel viist sig, at der just er saa Mange, som egentlig have Noget at meddele. Altsaa denne uhyre Opdagelse har hjulpet til at faae al den Sludder udbredt som ellers døde i Fødselen. — Dersom Gud gik om med en Stok i Haanden, saa vilde det især gaae ud over disse alvorlige lagttagere ved Hjælp af Mikroskopet. Gud vilde med sin Stok banke al Hyklerie ud af dem og af Naturforskerne. Hykleriet er nemlig dette, at Naturvidenskaben siges at føre til Gud. Ja vist fører den — paa den fornemme Maade til Gud, men dette er netop Næsviished. At Naturforskeren saaledes er hykkelsk, kan man let overbevise sig om. Thi hvis man vilde sige til ham, at ethvert Menneske dog har nok i Samvittigheden og Luthers lille Cathecismus: saa rynker Naturforskeren paa Næsen. Han vil fornemt gjøre Gud til en knibsk Skjønhed, til en Satans Kunstner, som ikke Enhver kan forstaae — holdt, det Gudelige og Eenfoldige er: at Ingen, slet Ingen kan forstaae ham, at den Viseste skal holde sig ydmygt til **det Samme** som den Eenfoldige. — Her ligger det Dybsindige i den socratiske Uvidenhed, ret af **fuld Lidenskab** at forsage al nysgjerrig Vidèn, for eenfoldigt at være uvidende mod Gud; at forsage dette Skin, som dog er Noget mellem Menneske og Menneske, at man anstiller

1846

lagttagelser ved Hjælp af Mikroskop. — Derimod Goethe som ingen religiøs Aand var, han klamrede sig feigt til denne Differents-Viden.

Men især bliver alsaadan Videnskabelighed farlig og fordærvelig, naar den ogsaa vil ind paa Aandens Gebeter. Lad dem behandle Planter og Dyr og Stjerner paa den Maade: men at behandle Menneskeaaften paa den Maade er Blasphemie, som kun svækker det Ethiske og det Religiøse Lidenskab. Allerede det at spise er langt fornuftigere end at speculere mikroskopisk over Fordøielser. Og nu det at tilbede Gud, det er da vel ikke som det at spise noget Lavere end Observationerne, men absolut det Høieste.

Saa erfarer man da af Physiologien, hvorledes det Bevidstløse er det første og saa det Bevidste, men hvorledes saa tilsidst endog Forholdet vendes om og det Bevidste udøver en partiel omdannende Indflydelse paa det Bevidstløse. Og nu bliver Physiologen æsthetisk-sentimental: taler om det ædle Udtryk af en dannet Personlighed, Skikkelsen, Holdningen o: s: v.: Herre Gud, hvad er alt dette? Lidt Lumperie, og i Maximum lidt Hedenskab. (das Innere ist das Aussere, das Aussere das Innere). Paulus taler ikke om at blive skjøn ved at bede og prædike o: s: v.: Lad kun det udvortes Menneske fordærves, det indvortes tiltager i Herlighed.

Den materialistiske Physiologie er comisk (at man ved at slaae ihjel troer at finde Aanden som levendegjør); den moderne mere aandfulde Physiologie er sophistisk. Den indrømmer selv, at den ikke kan forklare Underet, og dog vil den være til; den bliver volumineusere og volumineusere, og alle disse Volumina handle om Det, om Det Meget og saare Mærkværdige — som dog ikke kan forklare Underet.

Saa siger den sophistiske Physiologie, det er et Under, at der

---

det Bevidstløse er osv.] sml. Carus (det S. 125 anf. Skr.), II (Vom bewussten Leben der Seele, S. 96 ff.): a. Von dem ersten Hervorbilden des Bewusstseins aus dem Unbewusstseins (S. 98 ff.); c. Von der Art und Weise, wie das bewusste Seelenleben auf das unbewusste einwirkt (S. 195 ff.). — Sml. C 5. taler om det ædle osv.] sml. Carus, anf. Skr. S. 350 f. das Innere osv.] sml. III: B 187, 1. C 28. Lad kun... Herlighed] 2 Cor. 4, 16. det er et Under osv.] sml. Carus, anf. Skr. S. 96 f. (115 f.).

bliver en Bevidsthed til, et Under at Ideen bliver Sjæl, at Sjælen bliver Aand (kort de qualitative Overgange). Dersom dette skal tages for ramme Alvor absolut, saa hører denne hele Videnskab op — denne Videnskab der altsaa kun bestaaer for Spøg. Dens egentlige Opgave er Underet, men det kan den ikke forklare; hvad hjælper saa alt det Andet den forklarer? For nu at faae Leilighed til det Sophistiske, eller rettere for at kunne blive til som bindstærk Videnskab, bærer Physiologien sig saaledes ad. Den siger vel er Overgangen (fra Bevidstløshed til Bevidsthed o: s: v:) et Under, men den skeer dog almählig o: lidt efter lidt. Dialektisk er det let at indsee det Sophistiske. Man spørger jo ikke, om det varer længe eller kort inden Noget indtræder, men om det, naa det indtræder, indtræder som Vidunderet. Her er Sophismet, hele Videnskaben er en Parenthes. Det er hverken mere eller mindre Vidunderet, fordi det har varet længe, eller kun kort, inden det indtraadte. Man seer hvor ganske det derfor var i Overeenstemmelse med denne Videnskab at en Læge der skrev om Trepaneringens Historie, deelte Historien i to Dele første Deel handlede om den Tid, da man ikke havde kjendt den. Hele Physiologien handler egentlig om det kvalitativt Uvedkommende. Men at kalde det en Videnskab er et Sophisme. — Dette „Almählige“ kan nu betyde i Forhold til de forskellige Steder det Forskjellige, det kan betyde Planteriget, Dyreriget; det kan betyde Verdens 6000 Aar; det kan betyde Statistik over Procreationen, og Gud veed Alt hvad det kan betyde.^[†] Men totalt, kvalitativt betyder det slet Intet, absolut slet Intet, naa det skal staa fast, at Underet kan man dog alligevel ikke forklare. Det hele er Approximeren: næstendeels, næstendeels og saa godt som, det er næstendeels ligesom at man næstendeels o: s: v: — og det er dette der afhandles i mange Bind, hvortil Mikroskopet bruges.

[†] *I Marginen*: man modsiger sig derfor ogsaa ofte. cfr. Carus „Psyche“ cfr. p. 156 og 159 noteret i mit Exemplar.

skeer dog almählig] se Carus, nedenfor anf. Skr. S. 96 f. Carus „Psyche“] Carl Gustav Carus, Psyche. Zur Entwicklungsgeschichte der Seele. Pforzheim 1846. — Ktl. Nr. 459. Paa Regning fra Reitzel til S. K. anført under Dato 20. Novbr. 1846.

1846

Saa faaer man af den sophistiske Physiologie at vide, at „Nøglen til Erkjendelsen af det bevidste Sjæle-Liv ligger i det Ubevidste“ (Carus). Men naar man ikke kan forklare Overgangen fra Bevidstløshed til Bevidsthed: hvad vil saa det sige med Nøglen. Overgangen er jo netop et Spring (dertil svarer Forundring), som ingen Nøgle kan lukke op. — Saa erfarer man, at især „das Gesetz des Geheimnisses“ skal hjælpe — til at forklare. Men denne Lov kan dog vel ikke gjøre Andet end netop statuere Underet — hvad forklarer den saa? Dogmatisk lader dette sig forstaae, at man forklarer at Underet er Underet og at det ikke kan forstaaes; men en exakt Videnskab kan jo ikke bære sig saaledes ad. Den vil altsaa fremkogle et Skin, at det dog er som kunde den næstendeels og saa godt som, ligesom, for det meste, ganske nær efter — forklare Underet.

Saa udbreder Physiologien sig over Planteriget og Dyreriget, viser Analogier, og Analogier, som dog ikke skal være Analogier, forsaavidt Menneskelivet fra først af fra første Spire af er kvalitativt forskjelligt fra Plante-Riget og Dyreriget. Men hvad skal saa alle Analogierne til, og især alle Analogiernes enorme Detail ved Hjælp af mikroskopiske Iagttagelser?

O, rædsomme Sophistik, der breder sig mikroskopisk og teleskopisk i Folianter, og dog til syvende og sidst, kvalitativt forstaaet, Intet, Intet leverer, men vel franarrer Menneskene den eenfoldige dybe lidenskabelige Beundring og Forundring, der giver Fart til det Ethiske.

Det eneste Visse er det Ethiske-Religieuse. Det siger: tro — Du skal tro. Og vilde Nogen spørge mig, om jeg da ved Hjælp deraf havde altid dandset paa Roser: da vilde jeg svare: nei, men dog, dog er det den ubeskrivelige salige Vished, at alt er Godt og Gud er Kjærlighed; enten maa jeg have Skylden, at det gaaer galt — og saa er dog Gud Kjærlighed; eller det vil nok blive godt og det Onde vise sig at have haft sin Betydning — men saa er Gud

---

„Nøglen til... (Carus)] anf. Skr. S. 98. Spring... Forundring] se til 34 og VA 74. das Gesetz des Geheimnisses] se Carus, anf. Skr. S. 98. 174. udbreder... sig over osv.] sml. Carus, anf. Skr. S. 112 ff., særlig S. 120.

jo ogsaa Kjærlighed. — Lad os kun spottende sige til en hysterisk Sentimentalitet: skulde det Hele ikke dreie sig om, at Du ikke har haft Aabning; men lad os ogsaa vide at spøge med det mikroskopiske, intetsigende Alvor.

Og naar det saa kommer til Stykket, i Virkelighedens i Vordens Medium, hvad veed saa Physiologen og hvad veed Lægen egentlig? Det er nemt nok betragtede (altsaa i Phantasie-Mediet, hvor Alt er i Ro), at forklare, at Sjæl og Legeme ikke ere Modsætninger, men een sig udviklende Idee, og Forholdet derfor et In-einander. Men i Virkelighedens Situation, hvor skal saa Begyndelsen gjøres. Skal den Lidende først tage Draaberne, eller skal han først tro. O, Du ofte nok gjentagne mesterlige Satire over en Læge, naar han saa dog ikke veed, hvilket der er hvilket. Men Ethikeren siger: tro, Du skal tro. Kun Ethikeren tør tale begeistret, Lægen troer hverken paa Medicamenterne — eller paa Troen. Begeistret siger Ethikeren: i en vis Forstand er hele Lægevidenskaben en Spøg. Den Spas at redde et Menneskes Liv i nogle Aar er kun Spas: Alvoren er at døe saligt!

Det er nemt nok saaledes at forklare Alt — ved at løbe fra Alt, 187
U. D.
som f. E. yngre Fichte nu gjør det. Han forklarer hele Christendommen men tilstaaer selv, at han ikke kan forklare, hvorledes den er kommen ind i Verden.

cfr. hans nu udkomne spekulative
Theologie p. 178 Lin. 14 fra neden.

Dersom det var notorisk, at et Himmelbrev var faldet ned fra Himlen og ledsaget af Engle, og nu En exegetisk forklarede Himmelbrevets Indhold, havde han saa forklaret Himmelbrevet? Det Vanskeligste var jo netop udeladt.

[at Sjæl og Legeme osv.] sml. Carus (det S. 125 anf. Skr.), S. 32 ff. ¹⁸⁷ hans ... spekulative Theologie] J. H. Fichte, Grundzüge zum Systeme der Philosophie. 3. Abth.: Die speculative Theologie oder allgemeine Religionslehre. Heidelb. 1846. — Ktl. Nr. 509. Paa Regning fra Reitzel til S. K. anført under Dato 17. Novbr. 1846.

1846

188 Det har derfor for mig noget Væmmeligt, naar en Naturforsker
 U. D. efter at have paaviist een eller anden Sindrigheid i Natur-Tilværelsen, siger med Vigtighed, at dette minder om det store Ord: at Gud har talt alle Hovedhaar. O, den Nar med sin Videnskab, han har aldrig vidst hvad Tro er. Troen troer det, uden al hans Videnskab, og den vilde blot blive ækel ved sig selv ved at læse alle hans Foliaenter, dersom disse vel at mærke skulde føre til Troen, bestyrke Troen o: s: v:

189 Af alle Videnskaber er Naturvidenskaben den allerfædeste, og
 U. D. det har for mig en Moerskab at betænke, hvorledes Aar efter Aar det bliver Trivielt som engang vakte Forbauselse, thi det er altid de Opdagelsers Skjebnesomligge i denslette Uendelighed. Hvilken Opsigt vakte det ikke: at stetoscopere. Og nu vil det snart komme saavidt, at enhver Barbeer gjør det, saa han, naar han har taget Eens Skjæg af spørger: ønsker De maaskee ogsaa at blive stetoscoperet. Saa vil da En igjen opdage et Instrument til at høre Hjernen banke. Det vil vække uhyre Opsigt, indtil om 50 Aar enhver Barbeer kan gjøre det. Naar man da paa en Barbeerstue har faaet sit Haar klippet, sit Skjæg aftaget, og er stetoscoperet (thi det vil til den Tid være ganske almindeligt) saa spørger Barberen: ønsker De maaskee ogsaa at jeg skal høre Deres Hjerne banke.

190 Det er eenfoldigt og skjønt og rørende at den Elskende seer
 U. D. forelsket paa den Elskede, men det er fornemt: at lorgnetere hende. Og saaledes bruger Naturforskeren Mikroskopet ligesom Lapse bruge Lorgnetten, kun bruges Mikroskopet mod Gud.

---

¹⁸⁹ Hvilken Opsigt osv.] Stethoskopien blev bekendt i Danmark ved O. Bang 1824 (se Bibliothek for Læger 1824, S. 6 ff.), men fik først videre Anvendelse efter Udgivelsen af S. Triers „Anviisning til at kjende Lunge- og Hjerter-Sygdomme ved Percussion og middelbar Auscultation“ (Kbh. 1830); sml. O. Bangs Fortale til Triers anf. Skrift.

Dersom der ad Naturforskningens Vei var Noget at naae be-
træffende Bestemmelsen: Aand, da skulde jeg være den Første
til at faae et Mikroskop fat, og jeg haaber jeg skulde holde ud trods
Nogen. Men da jeg let ved qvalitativ Dialektik indseer, at, qvalitativt
forstaaet, vil Verden om 100,000 Aar absolut ikke være kommen
eet eneste Skridt videre: saa vil jeg netop omvendt bevare min
Sjæl og ikke spille eet eneste Secund af mit Liv paa Nysgjerrighed.
Naar jeg saa engang ligger paa mit Yderste, da vil jeg netop trøste
mig ved at sige: jeg har saa vist ikke forstaaet det Mindste af den
Art, ikke forstaaet det Mindste mere end min Anders eller en
Tjenestepige, kun har jeg maaskee oftere forundret og tilbedende
priset Gud. Jeg kan jo vel forstaae at det er Gud der har givet
Mennesket den Art af Skarpsindighed, hvorved han gør Opdagelser
af Instrumenter og andet Saadant, men da det ogsaa er Gud der
har givet Mennesket den Fornuft ved hvilken han i den qvalitative
Dialektik maatte indsee det Selvmodsigende heri, i dette quanti-
terende, approximerende Næstendeels: saa burde Mennesket fromt
og ydmygt forsage Nysgjerrigheden, forsage den Art Sindsro som
er fornøden til mikroskopiske lagttagelser for heller at tilbede Gud,
og kun giennem det Ethiske forholde sig til ham.

191
U. D.

Det er Ypperligt, det ene Fornødne og det ene Forklarende
hvad Luther siger: at hele denne Lære (om Forsoningen, og i
Grunden hele Christendommen) maa henføres til den ængstede
Samvittigheds Kamp. Tag den ængstede Samvittighed bort, saa

192
U. D.

¹⁹¹ min Anders] paa Folketællingslisten 1. Febr. 1845 for Stedet Nyetorv Nr. 2,
1. Sal t.v. anføres som boende hos S. K.: Anders Westergaard Christensen,
26 Aar gammel, Fødested Øster Vandet, Thisted Amt, ugift, Tjenestekarl. ¹⁹² Sml.
80. Luther siger] sml. Luthers Sämtl. Schriften, hrsgeg. von Walch, 11. Theil.
(Halle 1742), Sp. 49 (i: Kirchen-Postill. Auslegung des Evangelii am 1. Sonntage des
Advents); 12. Theil (1742), Sp. 111 f. — En christelig Postille, sammendragen af Dr.
Morten Luthers Kirke- og Huuspostiller . . . i Overs. af Jørgen Thisted (Kbh. 1828.
— Ktl. Nr. 283). 1. Deel, S. 28. 2. Deel, S. 46. Forsoningen] sml. 123 og se Note
dertil.

1846

kan Du ogsaa lukke Kirkerne og gøre dem til Dandsepladse. Den ængstede Samvittighed forstaaer Christendommen. Saaledes forstaaer et Dyr naar Du lægger en Steen og et Brød for det, og Dyret er sulten: saa forstaaer Dyret at det ene er til at spise det andet ikke. Saaledes forstaaer den ængstede Samvittighed Christendommen. Skal man først bevise Nødvendigheden af at være sulten, førend man spiser: ja saa bliver det Kræserie.

Men siger Du: „jeg kan dog ikke begribe Forsoningen.“ Her maatte jeg spørge i hvilken Forstand, er det i den ængstede Samvittigheds Forstand, eller i den ligegyldige og objektive Spekulations Forstand? Dersom En vil sidde rolig, objektiv paa sit Studerekammer og speculere: hvorledes skulde han kunde forstaae en Forsonings Nødvendighed; da jo en Forsoning kun er nødvendig i den ængstede Samvittigheds Forstand. Dersom det stod i et Menneskes Magt at leve hen uden at behøve Spise: hvorledes skulde han saa forstaae Nødvendigheden af Spise, som den Sultne saa let forstaaer? Og saaledes er det aandeligt. Et Menneske kan erhverve den Ligegyldighed som gør Forsoningen overflødig, ja det naturlige Menneske er egentlig i denne Tilstand: men hvorledes skulde man i denne Tilstand kunde forstaae Forsoningen. Det er derfor saa consequent af Luther, at han lærer, at Mennesket maa belæres ved en Aabenbaring om hvor dybt han ligger i Synd; at den ængstede Samvittighed ikke er noget der saaledes følger af Naturen som det at være sulten.

193   At være i en Vildfarelse frygtede Socrates meest af Alt; hvis der
U. D.   nu fra Physiologien og Naturvidenskaben var nogen Oplysning at
vente om Begrebet: Aand — hvor turde jeg da lade være at studere
den. Men den eenfoldige Socrates vilde ogsaa ganske rigtigt ansee
denne hele Videnskab for en Vildfarelse (en Skin-Videnskab) og
af Frygt for at være i en Vildfarelse lade være at begynde derpaa,

---

Luther . . . lærer] sml. Luthers Sämtl. Schriften, hrsgeg. von Walch (se til S. 129).
12. Theil, Sp. 4 f.; En christelig Postille . . . i Overs. af Jørgen Thisted (se S. 129).
2. Deel, S. 11.

ja forsage den, at man ikke skulde komme til at leve et heelt, spildt Liv hen i en indbildsk og travl Approximeren

Dersom Naturvidenskaberne havde været udviklet paa Socratess Tid som de nu ere det: saa vare alle Sophister blevne Naturforskere. Den ene havde haft et Mikroskop hængende uden for sin Boutique for at lokke Kunder, en Anden et Skildt, hvorpaa der stod: her seer man ved Hjælp af et Kæmpe-Mikroskop hvorledes et Menneske tænker*); her hvorledes Græsset groer. — Ypperlige Motiver for en Aristophanes, især naar man saa lod Socrates være med og kigge i et Mikroskop.

*) I Marginen: og saa vilde Socrates, idet han læste Bekjendtgjørelsen have sagt: af Avertissementet seer man, hvorledes et Menneske bærer sig ad, der ikke tænker.

Hele Naturvidenskaben, som hele den moderne Tids Videnskab er Sophistik. Man gjøre Prøven ved Hjælp af Socratess simple Spørgsmaal: „om Naturvidenskaben veed Noget eller den ikke veed Noget?“ Den kan hverken svare: ja eller nei, thi dens hele Hemmelighed er, at det er næstendeels og saa godt som og ikke meget langt fra næstendeels, ligesom den vidste Noget.

Som Naturen er sophistisk (al dens Storhed og Deilighed fængsles som var dette Forklaringen, istedenfor dog Forklaringen af denne Storhed og Deilighed er det Usynlige, som ikke kan sees, men kun troes) saaledes er Naturvidenskaben ogsaa sophistisk. Dens Forklaring ligger ene og alene i at statuere Underets kvalitative Usynlighed, men i dets Sted (istedenfor at styrte sammen at høre op som Sphinx for Ordet) bedrager den som var dette uhyre Videns

¹⁹⁴ Sml. 199.

1846

Apparat Forklaringen. Som Proteus forvandlede sig for at forhindre En i at holde ham fast, saaledes gør Naturvidenskaben det ogsaa, den fængsler, interesserer, opløfter, fortryller, belærer, beriger, lokker, overtaler < o: s: v: > nu ved Viden om Stjernerne, nu om en mærkelig lille Fugl, nu om en Sindrigheid, nu om en gaadefuld Dybsindighed o: s: v.: Ved alle disse Tryllemidler forhindrer den Mennesket i at tænke den dialektisk igjennem. Og da der i hver Generation er meget faae Dialektikere og vil blive færre: saa vil Naturvidenskaben bespænde hele Menneskeheden.

197 U. D. Fra Naturvidenskaberne vil udbrede sig den sørgeligste Differents mellem Eenfoldige, som troe eenfoldeligen, og Lærde og Halvstuderede — som have seet gjennem Mikroskopet. Man tør da ikke mere som i gamle Dage frimodigt henvende sin Tale om det eenfoldige Høieste til alle, alle, alle Mennesker ligegyldigt enten de ere sorte eller grønne enten de have store Hoveder eller smaa: man maa først see, om de have Hjerne nok — til at troe paa Gud. Havde Christus vidst det om Mikroskopet, saa havde han først undersøgt Apostlene.

198 U. D. Jeg vil med Fornøjelse indrømme, at Caruss Bog (Psyche) er fortrinlig; og dersom han vil kvalitativt gjøre Ret og Skjel, da vil jeg med Taknemlighed tage enkelte gode psykologiske Bemærkninger af ham. Han gjøre paa alle afgjørende Punkter absolut Plads — for Underet, for Guds Skaber-Magt, for Tilbedelsens absolute Udtryk, og sige: dette kan Ingen, Ingen faae fat paa, ingen Videnskab hverken nu eller nogensinde; derpaa meddele han det Interessante som han veed. Men mellem disse tvende Bestemmelser maa der ingen Nærhed være, de maa for Alt ikke bringes i den farefulde

---

¹⁹⁸ Carus' Bog (Psyche)] se til 186, S. 125.

Nærhed til hinanden der er sophistisk. Paa det Vilkaar vil jeg ikke læse eller købe een eneste af hans psykologiske Bemærkninger, det er for dyrt.

#

#

I det Hele lod Naturvidenskabernes Extravagance sig ypperligt bruge i en Comedie. 199
U. D.

Det var en Torvedag for Sophisterne; paa en saadan kom hver især og slog sin Bod op; en Mængde nysgjerrige strømmede til.

Man hører 3 Trompetstød; derpaa følger en Udraaber som gaaer foran en Slags Triumphvogn, paa hvilken den store Videnskabsmand stod. Udraaberen raaber: her hos os vises med Nødvendighed hvorledes der om 1000 Aar vil leve en spansk Astronom som med Nødvendighed vil forudsige at om 1000 Aar vil en <ny> Stjerne vise sig. At den er til, lader sig spekulativt bevise, men den er saa langt borte at det vil vare saa længe. Denne mærkværdige Fremstilling, mine Herrer og Damer, er ogsaa mærkwürdig derved, at Hs Majestæt Kongen af Frankrig har ladet sig overbevise og erklæret den for det mærkwürdigste han har hørt — ogsaa Paven.

Stykket kunde ende med en Opstand af en Deel Haandværkere som rev alle Boderne om og slog Alt istykker. Sagen var denne. En Mand havde opfundet et Kæmpe-Mikroskop, som skulde overgaae Alt hvad hidtil var seet af Mærkwürdigheder, hvad enten man betragtede Mikroskopet selv eller man saa igjennem det. Men dertil var et uhyre stort Apparat fornødent; og dette var der arbeidet paa i 6 Maaneder, og Arbeidet havde kostet store Summer. Der skulde arbeides endnu i 3 Maaneder. Men hvad skeer just den Dag indløber der Efterretning om at man samme Dag i China (thi Communicationen er ved flere mærkwürdige Opdagelser bragt til en forbausende Hurtighed) havde opdaget et endnu mere forstørrende Mikroskop, som lod sig ganske let indrette. Heraf var Følgen at Kæmpe-Mikroskopet havde tabt alt Værd (førend det

¹⁹⁹ Sml. 194.

var bleven færdigt) Entrepreneuren var ruineret, og Arbejderne brødløse.

Denne afsindige Hurtighed, hvormed den ene Opdagelse afløser den anden.

200 U. D. Med Naturvidenskaberne kan det slet ikke hjælpe at indlade sig. Man staaer der værgeløs og kan aldeles ikke controlere. Forskeren begynder strax at adsprede med sine Enkeltheder, nu skal man til Australien nu til Maanen, nu ned i en Hule under Jorden, nu Fanden i Vold i Røven — efter en Indvoldsorm; nu skal Teleskopet bruges, nu Mikroskopet: hvo Satan kan holde det ud!

Dog Spøg tilside og lad os tale Alvor. Det Forvirrede ligger i, at det aldrig bliver dialektisk klart hvilket der er hvilket, hvorledes Philosophien har at bruge Naturvidenskaben. Er det Hele etsindrigt Billedsprog (saa man altsaa lige saa godt kan være uvidende derom) er det Exempel, Analogie; eller er det af den Vigtighed at Theorien skal dannes om i Forhold dertil?

For en Tænker kan der ikke gives nogen rædsommere Qval end at skulde leve hen i den Spænding at medens man opdynger Detail, det bestandig seer ud som kom nu Tanken næste Gang, Conclusionen. Føler Naturforskeren ikke denne Qval saa maa han ikke være Tænker. Dette det Intellectuelles rædsomme Tantalisme! En Tænker er som i Helvede saa længe han ikke har fundet Aandens Vished: hic Rhodus, hic salta, Troens Sphære, hvor det gjælder om saa al Verden brast og Elementerne vilde smelte saa skal Du tro. Her skal ikke ventes hverken paa officielle Postnyheder eller Skipperefterretninger. Denne Aandens Vished, den ydmygste af alle, den meest krænkende for det forfængelige Sind (thi det er saa fornemt at kigge med Mikroskop o: s: v:) er den eneste Vished.

Hoved-Indvendingen, den totale Indvending mod Naturvidenskaberne lader sig formelt udtrykke simpelt saaledes, maa absolut betegne: Det lader sig ikke tænke, at et Menneske, der uendeligt har besindtet sig paa sig selv som Aand, nu kunde falde paa at

²⁰⁰ Fanden i Vold osv.] sml. III B 1, S. 106. — S. V. V, S. 48.

vælge Naturvidenskaberne (med empirisk Stof) til Opgave for sin Stræben. En iagttagende Naturforsker maa enten være et Talent- og Instinkt Menneske (thi det Charakteristiske ved Talent og Instinkt er netop ikke at være dialektisk i sin dybeste Grund; kun at kunne snuse op, være sindrig — men ikke forstaae sig selv*); eller det maa være et Menneske, der fra en tidligere Ungdom halv ubevidst er kommen til at blive Naturforsker, og nu ved Vane bliver fortrolig med at leve paa den Maade — den rædsomste Maade at leve paa: at fortrylle og forbause hele Verden ved sine Opdagelser og Sindrigheid og saa ikke forstaae sig selv. At en saadan Naturforsker har Bevidsthed følger af sig selv, han har Bevidsthed indenfor sit Talents Omfang, en maaskee forbausende Skarpsindighed, Combinationsgave, en næsten besværgende Idee-Association o: s: v.: Men Forholdet vil i sit Høieste være dette: et saadant eminent Talent et ganske eneste ved sin Begavethed forklarer hele Naturen — men forstaaer ikke sig selv. Han bliver ikke sig selv gjennemsigtig i Aandens Bestemmelse, i den ethiske Overtagelse af Talentet o: s: v.: Men dette Forhold er netop Skepsis, som let sees (thi Skepsis er: at et ubekjendt, et x kan forklare Alt. Naar nemlig Alt er forklaret ved et x som ikke er forklaret, saa er totalt seet slet Intet forklaret.) Er dette ikke Skepsis, saa er det Overtro. —

*) I Marginen: og at kunne leve lyksaligt hen paa den Maade uden at føle nogen Mislighed, fordi iagttagelsens og Opdagelsens skuffende Mangfoldighed bestandigt skjuler over den totale Uklarhed.

‡

‡

Netop fordi Gud ikke kan være Objekt for Mennesket, da Gud 201
er Subjektet, netop derfor viser ogsaa Omvendtheden sig absolut: U. D.
naar En nægter Gud, da gjør han Gud ingen Skade, men tilintetgjør
sig selv; naar En spotter Gud — da spotter han sig selv.

Jo renere et Menneske er desto mere nærmer han sig ogsaa

1846

til i Forhold til andre Mennesker ikke at kunne være dem Objekt. Dog bliver her naturligviis altid en uendelig kvalitativ Forskjel.

202   Hvad jeg ofte har følt, det føler jeg igjen i denne Tid: hvor
U. D.   vanskelig det er mig at forstaae Andre. Med en rasende Lidenskab kaster jeg mig over en Bog, og naar jeg saa læser: synes jeg at jeg kun finder lutter bekjendte Ting; og naar jeg har lukket den, synes jeg igjen at jeg dog vist maa have overseet Noget. Paa den anden Side synes jeg igjen at finde Tanker, som jeg aldrig har haft, men dem kan jeg ikke fastholde eller huske. Saasnart jeg derimod selv vil tænke over Dette eller Hiint, saa er jeg sikker paa at jeg udgrunder <det> enten jeg har læst det eller ikke.

Hvorledes Andre bære sig ad, forstaaer jeg ikke. Formodentlig maa Trangen i dem til Selvtænkning ikke være saa stor, derfor kan de lettere lære uden ad.

Dertil kommer, at jeg nu er saa meget udviklet som Digter, at selve Frembringelsen indeholder den rigeste Nydelse for mig.

Hvor gjerne vilde jeg ikke læse og læse; det er mig, som vilde det være en Gjenvei. Og dog troer jeg, at jeg kommer videre ved Taalmodighed — ad Selvtænkningens lange Vei.

203   Tro forholder sig altid til Det, som ikke sees; i Natur-Forholdet
U. D.   (sandseligt modsat) til det Usynlige; i Aands-Forholdet (aandeligt) til det Usandsynlige.

204   ...Wenn die Freiheit in diesem Alles wollen bestünde, dann
U. D.   wäre an keine Pflicht, an kein Recht, an keine Verbindlichkeit zu denken. Ist das die Meinung der Liberalen unserer Tage, dann passt die Definition, dass sie die seien, welche lieber Alles

wollen, auf sie, während die Servilen doch nur sehr vieles wünschen.

cfr. Daubs theologiske Moral.
Samtl. Skr. 4^d B. p. 197. m:.

#

Man kan godt spise Salat, førend den har sat Hjerte; men dog er Hjertets fine Skørhed og dets yndige Krusning noget langt Andet end Bladene. Saaledes gaaer det ogsaa i Aandens Verden. Travlheden gjør, at saa yderst sjældent en Individualitet faaer Lov til at sætte Hjerte; og paa den anden Side, den Tænker, den Digter, den Religieuse der egentlig <har> sat Hjerte han bliver aldrig populair, ikke fordi han er vanskelig, men fordi der hører stille og langvarig Syslen og Fortrolighed med sig selv og Afsideshed dertil. Selv om jeg med opløftet Stemme kunde sige Noget som alle ville synes godt om, vilde jeg, hvis det var af religiøs Art ikke sige det, fordi det allerede er en Art religiøs Uanstændighed at det skal dreie sig om at skrige høit, istedenfor Religieusiteten netop dreier sig om den ganske sagte Talen med sig selv. Ak, saa omvendt er det: istedenfor at Religieusitet dreier sig om, at hver Enkelt gaaer eensomt eller ind i Lønkamret for sagte at tale med sig selv: troer man at det dreier sig om, at En taler meget høit.

205
U. D.

#

„Frygter ikke for dem, som kun kunne slaae Legemet ihjel.“
Sandseligt gjælder det nemlig, at et Menneske kan falde for en Andens Haand; aandeligt gjælder det, at et Menneske kun kan falde for sin egen Haand — Ingen kan fordærve ham uden han selv.

206
U. D.

det Onde fordærver ikke Sjælen i den Forstand som Sygdom Legemet, hvilket tilsidst hører op, dør af Sygdommen. Men Sjælen

Daubs . . . 4^d B.] 0: Carl Daub's philosophische und theologische Vorlesungen hrsgeg. von Marheineke und Dittenberger (Ktl. Nr. 472 — 472 g). 4. Bd. (System der theologischen Moral, 1. Theil. Berl. 1840). ²⁰⁶ Frygter . . . ihjel] Luc. 12, 4.

1846

bliver ved at være. Det var herpaa som bekendt at Socrates begrundede et Beviis for Sjælens Udødelighed.

#

- 207
U. D. Troen er vor Seier over Verden, — „ja vi mere end seire“ som Apostelen siger. Naar nemlig den Strid i hvilken den Stridende gaaer har hele Virkelighedens Gyldighed for ham, saa han virkelig strider i den: saa kan han, hvor glimrende end hans Seier er, dog ikke mere end seire. Men naar Striden ikke for ham har Virkelighedens hele Gyldighed saa det at stride i denne Strid er ham det Høieste: saa kan han mere end seire : Stridens discrimen er ham et underordnet, en Spøg i Forhold til en langt høiere Strid. Og saaledes er det Troens Alvor, dens virkelige Strid at stride med Gud — men Striden med Verden, dens Sorger og Glæde er som en Spøg. Derfor er Troen den Seier der overvinder Verden, ja mere end seirer : den nedsætter denne hele Striden til noget Ringe. Verdens-Mennesket kjender intet Høiere end Verdens Strid og derfor kan en Saadan aldrig mere end seire; kun den Troende kan mere end seire. Dersom jeg anseer en Modpart for min ebenbördige Fjende, da kan jeg ikke mere end seire, men dersom han er mig saaledes et Lidet, at Striden ingen ret Fare har for mig, da kan jeg mere end seire.

#

#

- 208
U. D. I Naturens Verden er det Eftergjorte det Ringeste: de eftergjorte Brillanter have intet Værd. I Aandens Verden er det omvendt. Der er et oprindeligt Haab, Ungdommelighedens Haab: det er ikke det Høieste, men Troens Haab er det Høieste. Og hele Aandens væsentlige Verden er netop det Eftergjortes Verden, og dog langt herligere.

Socrates begrundede osv.] sml. S. V. X, S. 108. XI, S. 134. ²⁰⁷ Troen... Verden] 1 Joh. 5,4. mere end seire] sml. S. V. IX, S. 37. 316.

Luther siger etsteds, at naar man vil være Christen, maa man ogsaa bære Hofdragten (Korset.). 209
U. D.

findes citeret i min Concordants
under Artiklen Kreuz §. 7.

Det ikke at ville give efter, forandre sig i Smaa-Ting er langt fra at vise Uafhængighed, det viser tvertimod Afhængighed. Gjenstanden er ligegyldig, Forandringen altsaa ogsaa ligegyldig, altsaa maa Grunden hvorfor man ikke vil forandre sig ligge i at det maa være En meget magtpaaliggende at vise de Andre eller en Anden, at man ikke vil forandre sig; men dette: at det er en meget magtpaaliggende at vise sin Uafhængighed er just Afhængighed 210
U. D.

Da jeg var ung, naar jeg da saae et Angreb paa en Mand, og jeg tillige saae at Mange ilede til for at afværge det, saa tænkte jeg (den Gang da jeg var ung): Død og Pine, det maa vist være et farligt Angreb. Nu er jeg bleven lidt ældre, naar jeg nu seer et Angreb paa en Mand, og jeg tillige seer Mange ile til for at afværge det, saa tænker jeg: aah, det Angreb er nok ikke farligt siden der er saa Mange til at afværge det. — Naar jeg i min Ungdom hørte en angreben Mand sige om Angrebet: det er et nederdrægtigt, lumpent Stykke, saa tænkte jeg (i min Ungdom) blot Manden holder Angrebet ud; men naar jeg hørte den Angrebne sige om Angrebet: det er Ingenting, saa tænkte jeg (det var i min Ungdom) saa kan den Angrebne sagtens. Nu tænker jeg lige omvendt. Kun naar en Mand veed sig sikker, vedgaaer han Angrebets Størrelse, 211
U. D.

²⁰⁹ Luthers siger etsteds osv.] sml. S.V. VIII, S. 394. min Concordants] Ktl. Nr. 79: Gottfr. Büchner, Biblische Real- und Verbal-Hand-Concordanz. 6. Aufl. von Heinr. Leonh. Heubner. Halle 1837-40. ²¹¹ det er Ingenting] sml. 98, S. 43. B: 55. 69.

1846

men netop naar han er meest bange nægter han Angrebet, naar han er sikker paa at han er den stærkeste saa siger han: det er et lumpent Angreb; naar han føler sig svag siger han: det er Ingenting, o: han skulker.

#

212 Det er godt nok, at man ved kun at leve i visse fornemme
U. D. Kredse, lever saa betrygget, fjernt fra Mængden o: s: v: — Men har man Lov til at leve saaledes? Levede Christus saaledes? Har nogen egentlig ædel Mand levet saaledes? Eller er det Andet end rædsom Selvkjærlighed, ikke at ville vedgaae at man er Menneske ligesom alle de andre.

#

213 Al denne Talen om at takke Gud for, at man ikke bringes ud
U. D. i Trængsler, at man har saadan gode Dage o: s: v:, kan dog saare let være svigefuld. Egentlig forvandler denne Tale Gud til en Kræmmer, der gjør Forskjel paa sine Kunder, eller ikke har bestemte Priser men sælger til Nogle for godt Kjøb og billigt underhaanden. Paa den anden Side bedrager man sig let selv, idet man lever i den Indbildning, at man har det Høieste uagtet man er fritagen for Byrderne. En saadan Bedende er aabenbart ikke ganske enig med sig selv om, hvorvidt dog det Høieste er saa godt, at det til enhver Priis er det Høieste.

#

1847

214

Jan.

Januar 1847.

#

Det hvad jeg misbilliger i Henseende til hele det Vrøvl med den litteraire Foragtelighed er naturligviis ikke dens Angreb og Forhaanelse, (det har jeg jo selv forlangt) ei heller deres Adfærd, som nu engang ynde denne Foragtelighed; nei, det er deres Lum-

---

²¹⁴ den litteraire Foragtelighed] se til 12.

perie, som, fordi de ikke forstaae at opfatte et Forhold, have villet være kløgtige og bedømme mig, at det var et overilet Skridt o: s: v:.

Dog den Tid kommer nok, da alle disse Cujoner mene ikke mere at behøve at lyve. Saasnart Faren er forbi, saa tør de nok sige, at jeg havde Ret. Hvilken Usselhed leve vi dog ikke i! Det er saa karakteristisk, at netop nu, da Goldschmidt er reist bort, og P. L. Møller aabenbart forknyttet: saa begynde de at paaskjønne min Handling. Og det er disse modige Journalister, der naar det gjælder om at paatale at en Stakkels Politiebetjent har forløbet sig, føre Frimodighedens Sprog: vee over Hyklere! Og det er disse Regjerings trofaste Støtter disse djærve Journalister, der angribe de Liberale for enhver Ubetydelighed — hvor der ingen Fare er! Men der hvor der er en Smule Fare (omtrent ligesom Brandfolket i Fredstider er det eneste der forsøges i Farer) der har ikke een eneste ymtet et Ord.

Men netop dette gør at De, der skulde have holdt Pathos oppe i Forhold til det Skridt af mig, at de i Grunden ere i Forlegenhed med mig. Nu ville de maaskee endda gjerne sige, hvad de ikke før turde sige, nu da Faren er forbi; men de have en ond Samvittighed i Forhold til mig, de føle godt, at jeg gennemskuer dem ganske, og de næsten frygte for, at jeg med ny Hensynsløshed, og sandeligen med god Grund, skulde naar Leiligheden gaves, lade dem undgælde for dette Lumperie.

‡

‡

Derfor kaldes en Overbeviisning en Overbeviisning, fordi den er over Beviisningen. For en mathematisk Sætning gives der et Beviis, men saaledes at intet Modbeviis kan tænkes. Netop derfor

215
U. D.

et overilet Skridt] sml. B: 69. 72. Goldschmidt er reist bort] G. fratraadte Redaktionen af „Corsaren“ med Nr. 315 for 2. Oktbr. 1846; 7. Oktbr. s. A. afrejste han med Dampskibet „Christian VIII“ til Kiel for at paabegynde en Udenlandsrejse til Tyskland og Italien; han vendte tilbage i Efteraaret 1847. Se 1846 Corsaren Nr. 316, 9. Oktbr., Sp. 12; Flyve-Posten Nr. 235, 9. Oktbr. og Nr. 238, 13. Oktbr. (G.'s Afskedsqvad til „Corsaren“); Berlingske Tidende Nr. 234, 8. Oktbr. — Sml. Goldschmidt, Livs Erindringer (se til 98, S. 43) I, S. 430 og 432.

1847

kan man ikke have en Overbeviisning i Forhold til det Mathematiske. Men i Forhold til enhver existentiell Sætning har ethvert Beviis ogsaa et Noget, som er et Modbeviis, der er et pro og et contra. Dette er den Overbeviste ikke uvidende om, han veed meget godt hvad Tvivlen kan have at sige: contra; men desuagtet eller rettere netop derfor er han Overbeviist, fordi han besluttet og villende svinger sig høiere end Bevisningernes Dialektik og er overbeviist.

#

#

- 216 U. D. At Poul Møller dog har været forsøgt i alskens Tvivl seer man stundom af en ganske tilfældig lille Yttring. I en Aphorisme taler han saaledes om fanatiske Præster, der tale gløderde og ikke mærke, at deres hele Religieusiteter en potenseret Blod-Circulation. Ak, ja her stikker netop Knuden. Hvor mange Mennesker leve vel saaledes gjennemsigtigt, at de egentlig vide hvilket der er hvilket: de tænke i en ganske anden Art Kategorier end dem de leve i, de tale i Religieusitetens Kategorier, og leve i Sandselighedens, den umiddelbare Velværes Kategorier.

I Marginen til 216:

- 217 U. D. Naar saaledes det skal vise sig, at en Lidende har Troen, saa maa Troen vise sig samtidigt med Lidelsen. Men hvad skeer, efterhaanden som saa Smerten, Ulykken, Gjenvordigheden tages bort, saa begynder hans Liv, verdsligt forstaaet, at blive sundere og gladere — og det mener han er ved Hjælp af Troen, da det dog tvertimod er ved Hjælp af Umiddelbarhedens restaurerede Vitalitet

#

- 218 U. D. Det kan ansees baade som et Epigram og som et Beviis for, at man nuomstunder ikke mere skriver Bøger for Evigheden: Papiret

²¹⁶ Poul Møller... en Aphorisme] Efterladte Skrifter (se til III A 95). 3. Bd. (Kbh. 1843), S. 241.

selv, hvorpaa de trykkes er saa skrøbeligt at det vil hensmuldre i Løbet af 50 Aar.

Dersom der levede en Maler i en Kjøbstad, et virkeligt Genie 219
— og lad os antage, thi ellers passer Billedet ikke, da jo Bøger i U. D.
et lille Land ere begrændsede ved Sprogets Grændse, at det var
forbuden at udføre Malerier. Han arbeidede flittigt Dag og Nat og
fik eet ja to store Historie-Malerier færdige. Men see, det syntes
Indvaanerne ikke om; de vilde at han skulde male Skildter. Da
han nu ikke vilde det, saa sloge de sig sammen om at forhaane
ham. Der vare ogsaa et Par enkelte Mennesker, som i Grunden
dog havde Indsigt nok til at vurdere hans Evner og hans Frem-
bringelser; men de vare misundelige og holdt derfor sammen med
de Andre. — See saaledes vil snart Forholdene blive i Danmark
for enhver Dygtighed, der ikke vil gjøre Cotterie.

Dette Thema maa jeg engang bruge 220
1 Thess. 2, 11. U. D.
„søge Ære i at leve stille“.

d. 20 Januar 1847. 221
Jan. 20.

Det har bestandigt tiltalt mig og ligget i Baggrunden af min
Sjæl det Ønske engang at blive Præst ude paa Landet. Baade
tiltalte det mig som et idyllisk Ønske i Forhold til en anstrænget
Existents, og da ogsaa religieust som en Poenitentse, for at finde
Tid og Ro til ret at sørge over hvad jeg personligen kan have

²²⁰ 1 Thess. 2, 11] skal være 4, 11. — Sml. B 231. ²²¹ blive Præst] sml. 4
og se Note dertil.

forbrudt. Jeg stod da i den Formening, at jeg som Forfatter var ifærd med at gjøre Lykke, og derfor meente jeg, at det var rigtigt at ende paa den Maade. Imidlertid synes det dog tydeligt nok, at Forholdene blive mere og mere forvirrede her hjemme. Spørgsmaalet er nu, forsaavidt der er Tale om, hvilket jeg tør fortrøste mig til at soutenere for Guds Domstol, at de litteraire og sociale og politiske Forhold behøve en Extraordinair, om der da er nogen i Kongeriget der er skikket dertil uden jeg. Jeg har med hende opgivet ethvert Ønske om gode Dage i Livet; jeg har ved hvad jeg personligt har forskyldt, qualificeret mig til at finde mig i Alt. Saaledes er her en ethisk Forudsætning. Dernæst ved at indtræde i et bestemt Embede i Staten som Religionslærer forpligter jeg mig egentlig til at være noget Andet end jeg er. En Skyld jeg bærer gjør at jeg hvert Øieblik maa være forberedt paa at angribes i den Retning. Naar jeg da er Geistlig, saa vil Forvirringen blive sørgelig, fordi jeg har fortiet Noget inden jeg traadte ind i denne Stand. Som Forfatter er Stillingen anderledes. Jeg contraherer intet personligt Forhold til noget Menneske, som kan gjøre Fordring paa mit Exempel, eller paa mit Livs Antecedentser, jeg staaer saa løs i Omgivelsen, at hvad Øieblik det saa behager Gud, kan jeg styrtes uden deraf følger det Mindste for noget andet Menneske. Det er den anden ethiske Forudsætning, den endnu vigtigere. Hvad det Intellectuelle, Gaver, Kundskaber, Aandsbygning angaaer, da kan derom ingen Tvivl være, at jeg absolut er construeret rigtigt, og jeg vil komme til at bære et stort Ansvar hvis jeg vrager en Opgave af den Art. Thi vel er det sandt, det synes ydmygere at trække mig tilbage og blive Præst, men naar jeg gjør det kan der ogsaa ligge noget forfængeligt og stolt deri, at jeg stolt vrager det Glimrende. Og paa den anden Side fra nu af maa jeg betragte det at være Forfatter for identisk med at priisgives til Haan og Spot. Men at vedblive ad denne Vei, er ikke noget Selvgjort, thi det var mit Kald min hele Habitus beregnet paa Sligt.

At jeg som Forfatter ved stræng sædelig Selvtugt i en Tid som vor vil kunne gjøre stor Gavn, derom er ingen Tvivl. Det følger

---

En Skyld... angribes i den Retning] sml. 6 og se Note dertil.

naturligviis ingenlunde at jeg skal seire, snarere vil det betyde, at jeg er beredt til at ligge under. De Opgaver der stilles mig som Landsbypræst ligge slet ikke for mig væsentligen. Jeg har bestandsigt ogsaa derfor meent blot at udtrykke det Almene, og <at> den ethiske Betydning skulde ligge i at jeg foretrak dette for det Glimrende. Men nu og fra nu af er min Forfatter-Carriere sandeligen ikke glimrende. Det er tydeligt nok, at jeg bliver Offeret. Aristokraterne vil vedblive feigt og misundeligt at forholde sig stille, lade mig rykke frem, og derpaa lade mig falde som et Offer for Pøbelagtigheden, og saa endeligen profitere af det Hele. Det vil sige min Gjerning vil blive menneskeligt talt uden Løn. Men Andet forlanger jeg heller ikke. At der i Øieblik kan vaagne en Utaalmodighed i min Sjæl beviser Intet, thi i ethvert godt Øieblik er jeg dog villig til at ofre Alt, og haaber paa at Gud vil give mig Styrke til at bære Alt.

Dersom jeg ikke a la Mynster (og her ligger Mynsters Kjættarie) vil forgude det Bestaaende, og i Iver for det Sædelige tilsidst forvexle det med Spidsborgerlighed, dersom jeg ikke aldeles vil afskaffe Kategorien den Extraordinaire, og igjen a la Mynster kun forstaae, at Saadanne have været til, kun forstaae dem bag efter: saa kan jeg ikke selv vrage hvad der saa tydeligt er lagt mig til Opgave.

Skjønt Mynster har en vis Velvillie for mig, og i sit stille Sind maaskee endog større end han vedgaaer, er det aabenbart, han anseer mig for en mistænkelig og dog farlig Person. Derfor vil han have mig ud paa Landet. Han mener endnu er det gaaet godt, men et Charakter-Menneske kan man frygte Alt af, især i Forhold til det hele Traad-System, hvori han vil holde Tilværelsen fangen. Hans Raad er derfor yderst consequent af ham, er, fra hans Synspunkt ogsaa mig velmeent, forsaavidt han ikke tager det saa nøie med om et Menneskes inderste Bygning dog lider en lille Skade, naar han blot gavner, som han mener, i Verden. Mynster har aldrig været paa de 70,000 Favne Vand, og lært derude han har altid holdt sig fast ved det Bestaaende, og er nu ganske sammenvoxet

---

have mig ud paa Landet] sml. 169, S. 109. 70,000 Favne] se til VI B18, S. 94.

1847

med det. Dette er det Herlige hos ham, jeg skal aldrig glemme ham, altid ære ham, altid tænke paa min Fader, naar jeg tænker paa ham, og mere behøves ikke. Men Mynster forstaaer mig ikke; da Mynster var 36 Aar gammel vilde han ikke have forstaaet mig, ja han vilde have forhærdet sig mod at forstaae mig, for ikke at forfeile sin Carriere i Livet; og nu kan han ikke forstaae mig.

Men Gud formaaer Alt. Menneskeligt talt maa jeg fra nu af siges ikke blot at løbe paa det Uvisse, men at gaae den visse Undergang imøde — i Tillid til Gud er dette netop Seieren. Saaledes har jeg forstaaet Tilværelsen da jeg var 10 Aar gammel, deraf den uhyre Polemik i min Sjæl; saaledes forstod jeg den, da jeg var 25 Aar gammel; saaledes nu da jeg er 34 Aar gammel. Derfor kaldte Poul Møller mig det meest gjennempolemiserede Menneske.

222 Kun naar jeg producerer befinder jeg mig vel. Da glemmer jeg
 U. D. alle Livets Ubehageligheder, alle Lidelser, da er jeg hos min Tanke og lykkelig. Blot jeg et Par Dage lader det være, bliver jeg strax syg, overvældet, besværet, mit Hoved tungt og betynget. En saadan Trang, saa rigelig saa udtømmelig, der efter nu at have holdt ud Dag efter Dag i 5 a 6 Aar endnu strømmer lige saa riigt, en saadan Trang er jo dog vel ogsaa et Guds Kald. Skal dette, den hele Rigdom af Tanker, der endnu ligger i min Sjæl, trykkes tilbage, det bliver en Qval, en Marter, og jeg totalt udelig. Og hvorfor skulde det trykkes tilbage? Fordi jeg har faaet den Idee, at vilde martre mig selv med poeniterende at tvinge mig ind i, hvad jeg, saasandt jeg forstaaer mig selv, dog i sidste Grund ikke er skikket til! Nei, Gud forbyde det; og Gud vil vel ikke lade sig uden Vidnedsbyrd ogsaa i det Udvotes. Det er tungt og det er deprimerende, at sætte sine Penge til for at faae Lov at arbeide flittigere og mere anstrænget end nogen Mand i Kongeriget! Det er tungt og <det er> deprimerende med al denne Arbeiden at naae at blive efterstræbt af Aristokraternes feige Misundelse og Pøbelens Forhaanelser!

Det er tungt og det er deprimerende at Udsigterne ere disse: hvis jeg arbejder endnu mere anstrænget da bliver det endnu galere! Men alt Dette vil jeg jo glad og taaligt finde mig i, naar blot det maa lykkes mig ret at vinde Sikkerheden i mit Indre, at det ikke skulde være min Pligt at tvinge mig ind i en selvvalgt Marter ved at gaae ind i en Stilling, som jeg vel i en vis Forstand kunde ønske, og som <jeg>.dog hverken ret kunde udfylde eller ret finde mig lykkelig i. Det derimod at blive Forfatter er ikke selvvalgt, det er tvertimod i hele min Individualitets og dennes dybeste Trangs Medfør.

Give Gud mig saa Lykke og Bistand, og fremfor Alt en vis Aand, en vis Aand mod de Anfægtelser der komme fra mit Indre, thi Verden kan man da nok stride med.

Det vil gaae mig denne Gang, ligesom i sin Tid med min Forlovelse. Kun, Gud være lovet, er Forskjellen: jeg gjør da ikke Uret mod noget Menneske, jeg bryder intet givet Løfte; men Ligheden er at jeg atter maa styre i rum Søe, leve paa Naade og Unaade ganske i Guds Vold. Det er jo mere betrygget at have en fast Stilling i Livet, et Embede, det er ikke nær saa Anstrængende — men i Guds Navn, det Andet er dog ogsaa ved Gud endnu tryggere. Dog behøves dertil i ethvert Øieblik Troen. Dette er Forskjellen. De fleste Mennesker leve altfor trygt i Livet, og lære derfor Gud saa lidt at kjende. De have faste Embeder, de anstrænge sig aldrig til det Yderste, de ere beroligede ved Kone og Børn, — jeg skal aldrig tale ringe om denne Lykke; men jeg troer at det er min Opgave at undvære alt Dette. Hvorfor skulde det dog ikke være tilladt, hvad man læser atter og atter i det N. T. Men Ulykken er, at Menneskene aldeles ikke veed hvad det Christelige er, og derfor lades jeg uden Sympathie, derfor forstaaes jeg slet ikke.

‡

Se ogsaa B 233.

Jan. 20.

1847

- 223 Jeg maa nu til at gennemarbejde Syndsforladelsens Idee, i rhe-
U. D. torisk Form.

- 224 Af Forordet til „Lidelsernes Evangelium“ udgik følgende
U. D. Passus:

Det er christelige Taler, thi Talens Livs-Yttring er, efter hvad jeg forstaaer, den væsentlige og væsentligt tilsvarende Form for det Christelige, der er Troens og Overbeviisningens Sag: det Christelige vistnok en Kjendsgjerning men netop en saadan Kjendsgjerning, at den kun kan troes, hvorom der som en Følge deraf kun kan tales eller prædikes — det er vidnes, ikke at det er sandt (thi dette er verdslig Viisdoms Forhold til sine forskellige Gjenstande) men vidnes om, at man troer, at det er sandt.

- 225 Kjærligheden er Lovens Fylde.
U. D. a) Loven er Beenraden, Knokkelbygningen, det Tørre, Kjærligheden er Fylden.
b) Kjærligheden er ikke en Skulken fra at opfylde Loven — Forkjærlighed — Kjælenskab — nei den opfylder den i Sandhed og mere til.

I Marginen til 225:

- 226 Loven er en svært Talende (μογίς λαλῶν) (den Dæmoniske der
U. D. var stum) men Kjerlighed taler Ordet ud.

- 227 „Vi stræbe at vinde Mennesker“
U. D. men for Gud ere vi aabenbare.
hvorvidt det er tilladt

---

²²³ Sml. 123 og se Note dertil. ²²⁴ Sml. B: 190.192,32. ²²⁵ Kjærligheden ... Fylde] sml. S. V. IX, S. 90. ²²⁶ (μογίς ... stum)] sml. Marc. 7,32: μογιλάλον (Matth. 9,32). ²²⁷ Vi stræbe... aabenbare] sml. S. V. IX, S. 347.

#

Det Ord til Hovedsmanden fra Capernaum: Dig skee, som Du troede er vel et trøstende, et glædeligt Ord, men indeholder tillige Dommen: har Du virkeligen Troen. Derfor kunde der tales saaledes over dette Ord:

228
U. D.

det Dømmende og det Glædelige i at det altid skeer et Menneske som han troer.

#

24 Jan: 229
U. D.

Gud være lovet, at alle Pøbelagtighedens Angreb kom over mig. Jeg har nu ret faaet Tid til at lære ind efter, og forvisse mig om, at det dog var en tungsindig Idee med det at ville leve ude paa en Præstegaard, for i Afsideshed og Glemthed at gjøre Poenitentse. Nu staaer jeg ganske anderledes besluttet paa Pletten end jeg nogensinde har gjort. Og havde denne Overhaling af Forhaanelse ikke kommet over mig: saa havde hiin tungsindige Idee bestandigt forfulgt mig, thi en vis Art Medgang opelsker netop tungsindige Ideer; havde jeg f. E. ikke haft Formue, havde jeg, med al min Disposition til Tungsind, dog aldrig naaet en saadan Grad, som jeg stundom har gjort.

²²⁸ Det Ord] sml. S. V. IX, S. 358 f. ²²⁹ at ville leve osv.] sml. 221.

LØSE PAPIRER

(1845—47)

Det stille Opløftende i at kjøre i den begyndende Aftenskumring
og see een Stjerne, indtil Mørket falder mere og mere paa, og
man seer flere og flere (thi de vare jo synlige, men Lyset forhin-
drede det), indtil hele Selskabet bliver synligt, — saaledes at tælle
Stjerner.

230

U. D.

Situation:

231

U. D.

Bag ved mig: Orgelet; min Plads paa Bænken i Frelzers Kirke;
i Forgrunden et Vindue, udenfor det et Træ med sine bevægede
Grene og deres Sommerviften.

Paa Kirkegaarden.

232

U. D.

.... Og naar Du vil gaae derud tidligere paa Formiddagen, naar
Solen livligt titter mellem Grenene, da vil Du finde Alt saa pyn-
teligt. De smaae Familier have hver sit lille Stykke for sig, omtrent lige
stort. Thi i Livet er det vel hændt, at en Familie har maattet ind-
skrænke sig, men i Døden maae de Alle; og i Livet kan det vel lykkes
en Vældig at brede sig, men i Døden maae de Alle indskrænke sig.
Lidt Forskjel er der dog, som en spøgefuld Erindring om den For-
skjel, der var saa uhyre stor i Verden; er her en Forskjel, saa er
det som en Alen eller halvanden Alen, at den Ene har mere end
den Anden. At have en Blomst paa sin Grav er allerede en stor
Forskjel, og at have et Træ paa den er Velhavenhed, — ak, saaledes
vender Livet i Døden tilbage, thi i Barndommen var jo det at eie
en Blomst allerede meget, og at eie et Træ det Overordentlige.

---

²³³ Sml. 57. B 228. — S. V. IX, S. 328.

(1845—47)

Selv midt i Dødens alvorlige Betragtning maa man smile ikke over Ligheden for Alle, men over, at der dog vil være Forskjel.

233
U. D.

Replik og Situation

(lod sig bruge i en idyllisk Operette)

En lavcomisk Figur (saadan en forsoren Karl ikke i den allerværste Forstand) sidder uden for ved en Kro, ved et veldækket Bord — Skoleholderen dersteds kommer til.

Skoleholderen. Men hvor i al Verden er Du kommen herud og hvad gør Du her? <Du sidder jo og lever som den rige Mand i Evangeliet.>

Personen Ih veed Du ikke det, Du som er Skolelærer herude, og godt at Du kom, at jeg kan aftale Noget med Dig — jeg er herude paa Maadeholds- Selskabets Regning.

Skolehold. Da viser Du Dig just som et værdigt Medlem og holder Din Eed

Personen Vist ikke nei, jeg er ikke Medlem af Maadeholdsforeningen, det skulde Fanden være, men Du veed jo, fra vore unge Dage, at jeg altid har haft et Satans Snakketøj, og saa har Maadeholdens-Selskabet kjøbt mig til at reise omkring og vinde Samfundet Tilhængere; og maa jeg rose Selskabet i denne Henseende; jeg skriver Alt paa Regning 4 Snapse om Dagen, og 2 Glas Punsch for hver Dag jeg holder opbyggelig Forsamling og en Extrasopken for hver een jeg vinder for Selskabet. Jeg hjælper paa Selskabet med mit Talent og Selskabet hjælper paa mit Talent ved de utallige veldestillerede Æggesopkener. — Og Du skulde høre mig tale — ja jeg er virkelig begeistret for Selskabet, hver Gang jeg taler, tænker jeg altid paa de 4 Snapse.

---

²³³ Maadeholdsforeningen] stiftedes ved et Møde 8. Oktbr. 1843, der aabnedes af Pastor Visby (sml. VI B 182); se Fædrelandet 1843, Nr. 1320. 1377. 1382. — Sml. S. V. V, S. 31 ff. de utallige... Æggesopkener] sml. II A 707.

Skolehold. Men er Selskabet tjent dermed?

Personen Hvorfor ikke? Naar man vil samle Penge skal man aldrig lugte til Pengene, og hvad kommer det Smørret ved hvad Kaalen er feed af? Desuden holder Selskabet endnu en Prædikant, det omreisende Dydsmonster, han kommer bag efter hvor jeg har været, og overbeviser alle Dem, som ere vundne ved min Tale; men paa den Maade vil jeg ikke virke for Selskabet, det er saa opoffrende — men nu til Sagen, og vil Du have et Glas Punsch saa er jeg den Mand der kan tractere.

Naar den rige Mand kører med Lygter paa sin Vogn i den mørke
Nat: seer han bedre et lille Stykke end den Fattige, der kører i
Mørke — men han seer hell. ikke Stjernerne, deri forhindrer hans
Lygter ham netop. Saaledes med al verdslig Forstandighed, den
seer godt nærved, men berøver den uendelige Udsigt. 234
U. D.

Protagoras Sætning: at Msket er Alts Maal er rigtigt, græsk
forstaaet et Sidestykke til det Indfald af en Underofficer paa Fæl-
leden der da Sælgekonen ikke havde Pæle-Maalet ved Haanden
og der just blev blæst Apell og der altsaa ikke var Tid at spille,
sagde: giv mig blot Flasken, jeg har selv Maalet i Munden. — 235
U. D.

Men lad os aldrig glemme, at ikke Enhver, der ikke har tabt
Forstanden, derved beviser uomtvisteligt, at han har den. 236
U. D.

#

At Tiden (dette efter hinanden, Successionen) er ell. dog kan
være Mskets værste Fjende, er ogsaa mærkeligt nok udtrykt i de 237
U. D.

---

lugte til Pengene] sml. S. V. IX, S. 306. ²⁸⁴ Sml. S. V. VIII, S. 388. ²⁸⁵ Protagoras Sætning] sml. V B 88,4. S. V. IV, S. 205. IX, S. 348. (Sml. Ritter's VI A 18 anf. Skr., anf. Udg. I. Theil, S. 631 f.). Indfald af en osv.] sml. V B 85,2, S. 162. ²⁸⁷ Sml. 93. — S. V. VIII, S. 272. 281.

(1845—47)

mange betegnende Vendinger i Sproget: at dræbe Tiden, at slaae Tiden ihjel — og omvendt at Tiden er En dræbende lang.

det kunde være en psykologisk rigtig Replik af en Selvmorder i det sidste Øieblik før han skød sig: med dette Skud dræber jeg Tiden, slaaer jeg Tiden ihjel.

- 238 At det kan falde noget Msk. ind, qua idyllisk Digter at identi-
 U. D. ficere sig ell. det at være Msk. med Dyrelivet (Idyllen, hvor Ænder, Gjæs, Køer ere Typer paa et lyksaligt og fuldkomment Liv): er mig ubegribeligt. Reent humoristisk har Betragtning af Dyr stor Nydelse man kan staae hele Dage og see paa dem; det Humoristiske tiltager netop jo dummere Dyrene ere: deraff E. især Ænder, Gjæs, Sviin, Køer.

- 239 Det Evangelium om Enkens Søn i Nain.
 U. D. Han blev opreist, Christus sagde: stat op.
 Men tillige staaer der i Evangeliet: at Folket sagde: Gud har opreist en stor Prophet iblandt os.
 altsaa: den Døde reiste sig op, og en Prophet blev derved opreist i Folket.

- 240 En saadan Figur som Jfr. Pāthau kunde bruges til det indvævede
 U. D. Mynster i en Liig- eller Brudetale.
 stille, beskeden (huslig) var hun i Livet Forældrene Alt, og i Døden det Alt, som de tabte. <— Den, som maaskee

---

²³⁸ Digter] H. V. Kaalunds „Fabler for Børn“ udk. 1844. ²³⁹ Det Evangelium] Luc. 7, 11 ff., Evang. paa 16. Søndag e. Trin. stat op] Luc. 7, 14. opreist en osv.] Luc. 7, 16. ²⁴⁰ Jfr. Pāthau] ∅: Laura Augusta Conradi-Pāthau, f. 1820. Datter af Restauratør Johan Gotfred Conradi-P. (død 1847), boende paa Hjørnet af Kongens Nytorv og lille Kongensgade Nr. 3, 1. Sal (i Stuen: „Værtshuusholder“ à Porta), iflg. Folketællingsliste 1. Febr. 1845 og Kbhvns Vejviser for 1847 (med Tillæg). — Sml. Danmark, III. Kalender for 1888, S. 160.

critisk vragede hvad der kaldes udmærket i Livet vil dog standse ved denne stille, skjulte ydmyge Uforkrænkelighed>

i en Brudevielse vilde Collisionen være anderledes.

Naar jeg endnu engang vil skrive om Ægteskabet skal der tages et Hensyn til 241
U. D.

Fischart

Jeg finder Noget af ham citeret i Flögel Gesch. der komischen Literatur 3d B. p. 339 o: fl.

Naar Bonden kommer tiltorvs med sine reenligt og omhyggeligt indhyldede Fødevarer, da er det modbydeligt at see, at de Første der komme til, ere ikke Kjøberne, der vel igjen vilde tage pænt derpaa, men nogle Sjouere, der rive og slide i Varerne: saaledes ogsaa med Forfatterne i Forhold til Læserne, de første der falde over dem ere nogle Recensenter. 242
U. D.

Det Evangelium om Skattens Mønt. 243
U. D.

Thema:

Guds Billede i os

og

Keiserens Billede paa Mønten.

I Epistelen til samme Søndag (Phil. 3.) staaer: vort Borgerskab er i Himlen.

En Christen maa efter det apostoliske Ord leve saaledes, hans Liv maa udtrykke, at han virkelig var den Elendigste af Alle, der- 244
U. D.

²⁴¹ Flögel osv.] se til II A 373. 3. Bd. Liegnitz u. Leipz. 1786. ²⁴² Sml. 55. B 86.

²⁴³ Det Evangelium] Matth. 22, 15 ff., Evang. paa 23. Søndag e. Trin. vort Borgerskab osv.] Phil. 3, 20. ²⁴⁴ Sml. B 229. — VI A 48.

(1845—47)

som der ingen Udødelighed var. Men dersom vi have tjent Ære og Penge, siddet i stor Bedrift, nydt Livet: nu ja, saa kan vi jo ikke siges at være den Elendigste af alle, hvis der ingen Udødelighed var. Men hvis vi har forsaget alt Dette — ja, det er rigtigt, saa var vi rigtignok de Elendigste af Alle, hvis saa det, for hvis Skyld vi har forsaget det, udeblev.

245

U. D.

Et Stillebens-Stykke.

De to Brødre

Der var engang to Brødre; de lignede ganske hinanden, kun var der den Forskjel, at der paa den enes sorte Silkeparapluie paa Skaftet var en Perlemoders-Knap mere end paa den andens. Saaledes lignede de ganske hinanden, Brødrene ganske, Parapluierne næstendeels; var Parapluierne komne bort havde de ganske lignet hinanden.

246

U. D.

Een har Overflod, en Anden er som til Overflod.

Een har Overflod, en Anden er overflødig.

247

U. D.

Samtale

A. Hvorledes, taler Du ogsaa med det Msk., som Du der skiltes fra

B. Ja, hvorfor ikke; jeg taler med Alle, og med ham er jeg da desuden i Familie.

A. Hvad for Noget, er Du i Familie med ham?

B. Nu, af hans nærmeste Familie er jeg vel ikke. Sagen er ganske simpel. Du veed jo, jeg var forlovet med Juliane Madsen, som jeg slog op med.

A. Ja!

B. seer Du, hun er nu bleven forlovet med hans Søn: ergo er vi dog paa en Maade i Familie.

²⁴⁶ Sml. S. V. VIII, S. 247.   ²⁴⁷ Sml. S. V. VI, S. 55 f.

A. Det var Satan til Slægtskab det Djævelskab.

B. Ja, til nærmest Slægt regner jeg mig ikke, men dog til de Paa-rørende. — vi danner Nabo-Vinkler.

Ligesom Evangeliet om Lilierne indeholder en Advarsel for ²⁴⁸ den Fattige mod Næringssorg: saa ogsaa en Hentydning til den ^{U. D.} Art Bekymring som de Rige især pleie at have, og som svare dertil. „Ingen kan lægge en Alen til sin Væxt.“ Det Hypochondriske, Bekymring for at Ens Hjerter ikke slaaer rigtigt, at man ikke har Aabning o: s: v:.

I et Exemplar af „Afsluttende Efterskrift“ følgende Blyants-Un- ⁽¹⁸⁴⁶⁾ ²⁴⁹ derstregninger og Text-Udhævelser: U. D.

S. V. VII, S. 90 Lin. 15 ff. i hvilken Forstand Categorien ¹ er Tilværelsens Abbreviatur, om den logiske Tænkning er abstrakt **efter Tilværelse** eller abstrakt uden noget Forhold til Tilværelse.

S. V. VII, S. 220 Lin. 23 f. skal bruge alle disse Gaver ² netop for at forhindre det ligefremme Forhold

S. V. VII, S. 371 Lin. 33 ff. Med ombøjet Bladhjørne forneden ³ fordi den veed at Opgaven ikke er fra Individet at komme til Slægten, men fra Individet gennem Slægten (det Almene) at naae Individet.

S. V. VII, S. 372 Lin. 14. f. Den religiøse Tales Fortjeneste er ⁴ at gjøre Veien vanskelig

---

Slægtskab det Djævelskab] sml. „Slægtskab og Djævelskab“, Novelle af Forfatteren til „En Hverdags-Historie“, i Kjøbenhavns flyvende Post 1830, Nr. 27 ff. (i: Noveller, gamle og nye, af Forfatteren til „En Hverdags-Historie“. Udg. af J. L. Heiberg. 2. Udg. 2. Bd., S. 1 ff.). ²⁴⁸ Sml. 160 Slutn. — S. V. X, S. 69 ff. 248. Evangeliet om Lilierne] Matth. 6, 24 ff., Evang. paa 15. Sønd. e. Trin. ¹ Sml. VI B 39, 3 og se Note dertil. ² Sml. 20.

(1846)

- 5 S.V. VII, S. 399 Lin. 4 ff. *Med ombøjet Bladhjørne foroven* Skjøndt jeg ellers ikkun har med det religieuse Foredrag at gjøre forsaavidt dette er den religieuse Livs-Anskuelses Organ, kan jeg dog **biløvig**t tage et Hensyn til dettes factiske Beskaffenhed i vor Tid
- 6 *Indbøjet Bladhjørne (foroven) til S. 460* [S.V. VII, S. 520¹⁰ -tigt ... 521¹² A1-]
- 250 ....jam dudum enim res eo pervenit, ut neminem fere, quisnam
U. D. sit, num scilicet Christianus, Turca, Judæus vel Ethnicus noscere possis, nisi ex corporis externo habitu, et cultu, vel quod hanc aut illam ecclesiam frequentat, vel denique quod huic aut illi opinioni addictus est, et in verba alicujus magistri jurare solet.
- Spinoza Præfatio tractatus theologico-politicus p. 85.
- 251 Den demoraliserede Opfattelse af det Ethiske, at det er Skik og
U. D. Brug, Tidens Fordring o: s: v:, er udtrykt i den gl. sophistiske Sætning: το δικαιον και το αισχρον ου φουσει: αλλα νομω thi ved νομος forstodes her Endelighedens Moment, hvad der er Skik og Brug og vedtaget i den By, hvor man levede kort den trivielle Forgudelse af en Majoritet og en Opinion, af en ikke blot simpel, som man siger, men ussel Majoritet. Det er ligesom naar man nu taler om hvad der tilfredsstiller Publikum.

cfr. Ritter Ges. d. alten Ph:

1ste Band p. 581.

⁵ Sml. VI A 17 og se Note dertil. ²⁵⁰ Spinoza ... p. 85] i Paulus' til IV A 190 anf. Udg. 1. Bd., S. 147; sml. 39. ²⁵¹ Tidens Fordring] sml. 50. Ritter osv.] o: Heinrich Ritter, Geschichte der Philosophie alter Zeit (se til VI A 18). — S. K. citerer her efter „2. verbesserte Aufl.“, 1. Theil Hamburg 1836, sml. 47.

B

TIL
„CORSAR-ARTIKLERNE“
(1845—46)

En omreisende Æstetikers Virksomhed.

1

U. D.

Skjøndt de egentlige osv. som S. V. XIII, S. 422 Lin. 4 f. som op-
 rindelingen var osv. væsentlig som Lin. 5-11 Lidet, eller han forøvrigt
 mangler noget Fyld osv. væsentlig som Lin. 13 — S. 423 Lin. 7
 Mangel. Ingen Probenreuter osv. væsentlig som Lin. 9-19 Confu-
 sion*) men endog osv. væsentlig som S. 424 Lin. 1 — S. 425 Lin. 1 og
 han med i Samtalen giver denne naturligviis en vis Interesse. Men
 osv. væsentlig som Lin. 2 f. hvorfor? fordi man blev gjæstfrit mod-
 tagen. Heldigviis osv. væsentlig som Lin. 4-8 Betydning og fortjener
 ikke at svækkes og osv. væsentlig som Lin. 9-13 Stue.

Nu derimod osv. væsentlig som Lin. 16-34 Huus har concurreret
 efter Bordet med „en fornuftig Mand“ om en ell. anden æsthetisk
 Værdighed; | maaskee betragter han det selv som en Godtgjørelse,

*) I Marginen: (et meget svagt og tildeels taabeligt Forsøg paa
 at omskrive Opgavens osv. som S. 423 Lin 20 f. Løsning.)

I Marginen: Anm. En Experimentator siger: jeg vil fremsætte
 et sidste confinium til Afsindighed; han siger selv: at det er en
 Misvisning ( ) men at han gjør det for i den at studere
 det Normale. Han anseer det selv for et yderst anstrængende
 Arbeide at holde sig paa denne Yderspidse, saa det aldrig bliver
 Afsindighed, men blot lige ved det. Nu kommer Indvendingen:
 det er næsten Afsindighed, det er Tilløb til Vanvid. Men denne
 Indvending er jo Anerkjendelsen, og tillige den eneste Maade for-
 modentlig paa hvilken Hr. P. L. M. kunde komme til at anerkjende
 et saadant Arbeide — uden at han selv veed af det, men er lyksalig-
 gjort i den Indbildning, at han angriber det.

---

¹ An m. En osv.] sml. S. V. XIII, S. 423*) Lin. 3 ff.

1845

at han har paataget sig at „læse fra Bordet“ (thi Gjestebuddet ender netop med disse to Taler) hvilket nok er Skik i nogle Egne af Jylland, at de omreisende Bissekræmmere, Bønhase o: s: v. faae Maden, men saa maa læse fra Bordet. ^[†] Profit bliver osv. *væsentlig som Lin. 38 — S. 426 Lin. 4* alene, at den er holdt i denne Mands Stue. Havde osv. *som Lin. 4-6* ligger i Modsigelsen mellem Talen og Stedet at den er holdt paa et saa uret Sted; holdt til Postillonen vilde den slet ingen Interesse have, fordi den var paa rette Sted.

Talen er Hr. P. L. Møllers virkelige Mening — videre ikke. Den fornuftige Mand ender ogsaa sin Tale besynderligt nok med osv. *væsentlig som Lin. 11-21* Skyld; men saa har den tillige en mig næsten fordeelagtig Side, som jeg skal fremhæve. Naar en Experimentator (der ellers Gud skee Lov befinder sig meget vel, og kun Den, der tankeløst forvexler ham med Experimentets quidam, hvilket er ligesom at forvexle Doctor og Patient, Jean Poul og Smelze, Cervantes og Licenciaten, kan falde paa Sligt, og kun Den, der tankeløst bladrer i et Skrift kan falde paa at Experimentets quædam ikke skulle befinde sig vel, da hele Experimentet netop dreier sig om at frelse hende) lever osv. *væsentlig som Lin. 26 — S. 427 Lin. 8* strænger Reflexionen en lille Smule an, blot en lille Smule. Han ønsker da reent psykologisk at vide, det slaaer an, han ønsker en Yttring af en Læser, at han kan see, om han har gjort Menneskene osv. *væsentlig som S. 428 Lin. 1-19* om Bogen besvimer han, han bliver benauet faaer ondt. Og ikke blot Det, men her er jo tillige Omstændigheder, der maatte holde igjen, han er i Selskab, det er efter Bordet: men nei han faaer ondt. Rigtigt:

^[†] I *Marginen*: maaskee betragter han den dog selv som en Godtgjørelse, hvilket ogsaa var bleven tydeligere hvis den var kommen lidt tidligere, at nemlig Hr. P. L. M. havde paataget sig at læse fra Bordet, anerkjendende hvad der skal være Skik i nogle Egne af Jylland, at de omstreifende Vagabonder o: s: v. faae Maden, men maa læse fra Bordet:

Bønhase] sml. A 55. maaskee betragter osv.] sml. S. V. XIII, S. 425 Lin. 32 ff. hvilket er ligesom osv.] sml. S. V. XIII, S. 426*) Lin. 4 ff.

den Mand, har ikke holdt Reflexionen ud, selv om han atter skulde give sig Mine af det.

Dersom osv. som S. 429 Lin. 4-7 derfra.

Endeligen et Ønske: Gid jeg nu ogsaa blot osv. som S. 431 Lin. 11-13 at han er den eneste, der ikke bliver udskjeldt der. Ja Victor Eremita har endogsaa maattet opleve en hidtil uhørt Tort — at blive angreben*) — nei at blive udødeliggjort — af Corsaren. Vel var det ønskeligere, at denne Litteraturens Foragtelighed slet ikke var til, ingen litterair Frembringelse der paa Skjøgeviis vil tjene Penge, thi hvad er en Qvindes Deilighed naar den er til kjøbs for Penge**), og hvad er en Smule Talent, naar det er i slet Vindings Tjeneste***); men er den til, da er dog ønskeligst at være i Selskab ell. i Orden med hvad man agter, selv om man misbilliger noget Enkelt, end at være sat til Høibords blandt Foragtelige.

*) I Marginen: det er en Ære.

**) I Marginen: uden en saadan Forfatters Talent

***) I Marginen: uden en Skjøges Skjønhed

Til 1:

Angrebet er Anerkjendelsen, jeg nægter ikke denne er lille, da den er Hr. P. L. Ms, men osv. væsentlig som S. V. XIII, S. 424 Noten ² U. D. Lin. 5-8 naar han efter Bordet er lyksaliggjort i den Indbildning at han angriber det. Efter Bordet, ja denne Bestemmelse er tilforladelig, vilde jeg sige efter Læsningen blev Bestemmelsen selv ubestemt. Efter Bordet angriber han det, og see han forsvarer det; jeg nægter ikke Forsvaret er ringe, da det er Hr. P. L. M.s, men osv. væsentlig som Lin. 16 f. Forsvar.

Til 1:

En Forfatter, der osv. væsentlig som S. V. XIII, S. 429 Lin. 8-14 ³ U. D. Forfatter. *) Den osv. væsentlig som Lin. 16-25 Bordgjest† ved at osv.

Litteraturens Foragtelighed] se til A 12. en Skjøges Skjønhed] sml. 12.

1845

væsentlig som Lin. 25-28 uforstyrret. Hvad jeg har *osv. væsentlig som S. 430 Lin. 13-15* Enhver. En Opfattelse af P. L. M. er <med Blyant: ikke> *osv. væsentlig som Lin. 19-24* saadant er P. L. M. thi han er virkelig en Stüvenfänger.^[†] Jeg er ikke ukjendt med hele hans Treiben. Og derfor synes jeg en saadan lille Opfattelse kunde læses i en Avis. Jeg har virkelig troet *osv. væsentlig som Lin. 27-30* Exemplar; <thi som jeg sagde i Forordet „for *osv. væsentlig som Lin. 31—S. 431 Lin. 1* Ord: nøiet med hvad der er forundt mig, haabende, at noget Høiere skal vederfares mig, er jeg glad ved Tilværelsen, glad ved den lille Omverden, som jeg kalder min.>

*) med Tænkningsens guddommelige Nydelse.

† der betræffende et Skrift, som *osv. væsentlig som S. 429 Lin. 29-31* hvis man vil kalde det en Fordeel.

[†] Paatrængende som han er, synes jeg en saadan lille Opfattelse kunde passende læses i en Avis

Med Blyant til 1:

4   Reisen til Sorø
U. D.   Pakæsler Mad og Drikke
            Postillonen paa Dagvognen

Med Blyant til 1:

5   ubi spiritus ibi ecclesia
U. D.   ubi P. L. M. ibi Corsaren

Til 1:

6   Hilarius Bogbinder min Chef, er bleven smigret i Corsaren.
U. D.

Frater Taciturnus

Høvidsmand for 3^d Afdeeling i
„Stadier paa Livets Vei.“

---

⁴ Sml. S. V. XIII, S. 430 Lin. 11 f.   ⁵ Sml. S. V. XIII, S. 431 Lin. 18.   ⁶ Sml. S. V. XIII, S. 431 Lin. 14 f. 27 ff.

Til 1:

Seer Du min gode Corsar dersom Du hver Gang kunde skrive
saa moersom en Artikel — og dog blæse med dette Talent, der er
idag og er visnet imorgen, hvo veed det, men dersom Du hver
Gang Du skrev var saa sikker paa at det var fortjent at det var
paa rette Sted, saa sikker, at det næsten var Dig en hellig Handling
at gjøre — saa skulde Du udkomme sjeldnere, thi Gud skee Lov,
der er ikke Mange af denne Natur i Danmark, men Du skulde
aldrig saare; thi saarer Du ikke Manden, som stolt opløfter sig,
saa saarer Du maaskee Hustruen, og saarer Du ikke den Angrebne,
saa saarer Du maaskee den hele Familie, som bærer hans Navn.

7
U. D.*Til 1:*

Og da jeg netop har lagt et Øieblik mine egne Arbeider til Side,
dem jeg unægteligen helst sysler med i Afsideshed, saa kan jeg
maaskee atter tjene Een og Anden ved at sige et Ord, der muligen
kan behøves⁷, fordi paa mere end een Maade Forholdene forvikles,
og ikke sjeldent et Msk. indvikles i Modsigelse med sig selv ved
at synes stærkere end han er, et Ord, som dog Ingen vil sige.

8
U. D.

saa Det om Corsaren.

Thi seer Du vel min gode Corsar! Hvis Du hver Gang kunde
skrive saa moersom en Artikel — og dog blæse med dette Talent,
der er idag og er visnet imorgen, som en Qvindes Deilighed, og
hvorfor skulde Manden ogsaa i denne Forstand have noget Fortrin
for Qvinden —

hvis dette skete: saa vilde Corsaren udkomme sjeldent, thi der er
da Gud skee Lov ikke mange saadanne i Danmark; og saa vilde
der tillige skee noget Andet, saa vilde Corsaren, som den nu er
ophøre af Mangel — paa Redaktion. Saa vilde man ikke læse, at

⁷ Sml. 8. der er idag osv.] sml. Matth. 6, 30. ikke Manden osv.] sml.
20 (Slutn.). 38. ⁸ tjene Een og Anden] sml. S. V. XIII, S. 430 Lin. 28. Det
om Corsaren] sml. S. V. XIII, S. 431 Lin. 11 ff. Thi seer Du vel osv.] sml. 7.

1845

en Jøde^{*)} leflende fortæller os, at han er Jøde, og derpaa irectesætter andre Jøder for Keitethed, og ender med i sminket Høitidelighed at forsikkre: at Jøderne i Danmark maa forsigtigt kæmpe sig frem til Agtelse. Thi Corsarens Vei, hvor den end fører hen, den fører ikke sin Redakteur til Agtelse, Enhver veed jo dog, at et saadant Blad som Corsaren fortjener ——— Penge. <Saa vilde Goldsmidt glad ved hvad der er lykkedes i den Bog, han har haft Ære af at udgive, belært af dens Vildfarelser samle sig paa Præstationer, der vilde bevare ham Agtelsen, selv om Alverden vilde nægte ham den.>

† og som Hr. P. L. Ms Besøg i Sorøe ved et Corsar-Angreb paa fredelige og respektable Mænd, der i hæderlig Ubemærkethed røgte sit Kald, paa udmærkede Mænd, der ved Intet have gjort sig latterlige

^{*)} i Corsaren

1846

9

U. D.

Foragtelighedens Dialektik.

At skulle erhverve Grundsætningen, hvor efter der skal handles, i Handlingens og Skydingens Øieblik er for silde: saa bliver der hverken vundet en Grundsætning eller handlet. Derfor indvies jo
5 Ynglingen i mangelen af Betragtning af Livet, som han endnu ikke har Brug for; han indøves reent ideelt i at bruge mangt et Raad til at vove og til at lide, mangt et mildt fordelende Middel[†], som han^{*)} endnu ikke har Brug for. Og er det da Lærerens og den velmenende Ældres Ønske for ham, at han engang maa bruge

10 † I Marginen: mod Livets Anfægtelser

^{*)} I Marginen: i Virkeligheden

en Jøde leflende osv.] sml. 13. 20. 24; se Corsaren Nr. 274 (19. Decbr. 1845), Sp. 13 f. („Jødedom og Kunst“). fortjener — Penge] sml. S. V. XIII, S. 432 Lin. 14. den Bog osv.] 3: En Jøde. Novelle af Adolph Meyer. Udg. og forlagt af M. Goldschmidt. Kbh. 1845 — Ktl. Nr. 1547; sml. 12. 13. 16. 20. 55. — S. V. XIII, S. 432 Lin. 11 ff. og som Hr. osv.] sml. S. V. XIII, S. 431 Lin. 19 ff. ⁹ Foragtelighedens] se til A 12. mildt fordelende Middel] sml. 10.

Raadet paa rette Maade, med samme Rolighed, som i Betragtningens skønne Tid, da Ynglingen begeistret forstaaer det Ophøiede.

Saaledes vil jeg nu ogsaa tænke eller gjenneemtænke Foragtelighedens Dialektik; thi jeg er jo rigtignok en Yngling, og langt fra mig være det, at have oplevet noget Saadant som at være 5 Gjenstand for Foragtelighedens Efterstræbelser, jeg som lever lykkelig i min Faders Huus, fængslet til en skøn Erindring, ikke fornærmet af Nogen, og vistnok neppe Gjenstand for Nogens Bagvadskelse. Men det var jo dog muligt, som de Ældre havde sagt mig, at der er Foragtelighed til i Verden, det var jo dog muligt, <om 10 det end nu gyser i mig at skulle ud i en saadan Verden,> at jeg engang om mange Aar maaskee kunde blive Gjenstand for manges hvidskende Bagtalelse, for manges saarende Omtales Fortrædiggelse, eller vel endog for den høirøstede Foragteligheds samlede feige Efterstræbelser; thi saaledes har jeg hørt en ældre Mand tale 15 derom. Og det var jo dog muligt, om det end næsten er mig umuligt at troe det, hvorfor vel ogsaa den Ældre netop sagde: min unge Ven, det er kun altfor vist, og altsaa vel vilde udtrykke, at han heller ikke ønskede at troe det. Men det sagde han: at der vare Mennesker, som maatte leve Aar efter Aar vidende om, hvor Meget 20 Ondt der sagdes om dem, hvorledes deres Charakteer angrebes, og deres Evner misundtes; og dette sagde han var det Mindre, og om end Forkasteligt dog stundom undskyldeligt; men stundom kunde en Foragtelighed ex professo ligefrem udsee sig et Menneske til Bytte. See, alt Dette bør jeg betænke, at jeg om muligt, engang i 25 Aarenes vedvarende ilde Omtale Dag efter Dag, engang i Farens Skynding kan tænke Foragtelighedens Dialektik med samme Rolighed, som jeg nu gjør, jeg Ynglingen, der som en Pige intet Kjendskab har til den virkelige Verden.

Naar en Mand siger: det er skammeligt, at jeg skal lade mig 30 udskjelde af et foragteligt Menneske, og han siger dette i Vrede, da synes han maaskee sig selv at sige noget meget Fornuftigt, og Mange af Dem, som høre derpaa, forekommer det maaskee lige saa. Og dog siger han egentligen en Tautologie, og egentligen Intet. Thi

⁸⁰ Naar . . . S.172¹⁸ Brav.] sml.24.

1846

at udskjeldes af en Foragtelig er jo dog egentlig ikke skammeligt; for den Udskjeldte kan det ingen Skam være, og den Udskjeldende er jo i Foragteligheden uden Skam, saa det ikke kan kaldes skammeligt af ham, da det kun er en yderligere Aabenbarelse og Virkeligheds-
 5 gjørelse af hans Foragtelighed. Af et agtværdigt Menneske derimod vilde det derimod være skammeligt, og Talen lyde saaledes: det er skammeligt, at en saadan brav Mand vil udskjelde mig saaledes, da jeg er uskyldig. Det er skammelig for mig, netop fordi Manden ellers er brav, og det er skammeligt for ham, netop fordi han ellers er
 10 brav.— Mange sørgede ved Socratess Dødsdom, men Xantippe var høirøstet og sagde: at en Uskyldig skal lide dette. Socrates svarede: vilde Du hellere jeg skulde være skyldig? Saaledes ogsaa med det, at udskjeldes af en Foragtelig eller af en ellers Brav.

Kan da Foragteligheden ikke fornærme ved at udskjelde: saa
 15 kan den jo slet ikke fornærme. Nei, hvis der nemlig ingen Modsætning er til at udskjelde, men er der en saadan, da vil den ganske consequent kunne fornærme ved denne. Hvilken er nu Modsætningen? Den er at rose, at prise, at beundre.

Dersom da en Mand sagde: det er skammeligt at jeg skal lade
 20 mig rose af et foragteligt Menneske, og sagde dette med Rolighed: da vilde maaskee Mange synes, det var en underlig Tale. Maaskee vilde det ogsaa synes saa, hvis jeg tænkte mig dette skeet i Virkelighedens Forvirring og travle Hasten. Men hvad enten jeg nu i Virkeligheden, naar det engang hændte mig, skulde være istand
 25 til at tænke saa og til at tale saa — og dette har jeg ofte hørt af de Ældre, at Virkeligheden forandrer En meget, at Det der seer saa let ud for Ynglingen i Betragtningen, eller for den unge Pige i Begejstringen, ikke er saaledes let i Virkeligheden —: som jeg nu tænker det, er det dog det eneste Consequente, hvad jeg atter vil
 30 forvisse mig om ved at gjennemtænke Sagen i et tænkt Tilfælde, og hvad jeg er sikker paa, jeg skulde overbevise ethvert Menneske om, saa forvisset er jeg derom, nu da Intet*) forstyrrer det Dialektiskes egen Bevægelse.

*) I Marginen: ingen Virkelighed

¹¹ Socrates svarede] sml. VI B 169.

Foragtelighedens Dialektik, et Husraad til indv. Brug som et mildt fordelende Middel.

10
U. D.

At skulle erhverve osv. væsentlig som 9 Lin. 2 — S. 172 Lin. 32 om, skjøndt jeg dog nu reent dialektisk kun gjør det for Tankens Skyld og en mulig Fremtids Skyld.

Fortsættelse til 10:

Jeg vil antage, at der var en By, hvor det var Skik, at de prostituerede Fruentimmer eengang om Ugen udskjeldte alle anstændige Piger, men der var een ung Pige som aldrig blev udskjeldt, tvertimod blev hun roest og priset: saa vilde hun vel, som en ung Pige gjør det, kaste sig grædende om Moderens Hals og sige: o, Moder hvorfor kan jeg ikke blive udskjeldt, mine Veninder see alle mistænkeligt til mig, fordi jeg roses. Men da vilde vel Moderen, som en Moder gjør det, formane hende til Taalmodighed og sige: „kjære Barn, Ens Ønske bliver ikke altid opfyldt, den Gode maa ofte lide Miskjendelse i Verden, som Du nu gjør det i den Bye, hvori vi leve, ved ikke at blive udskjeldt af hine Qvinder.“ Men endeligen vilde Moderen, som en Moder gjør det, høre Pigens Ønske og henvende sig til Vedkommende, at hendes Datter ogsaa maatte blive udskjeldt. Thi i den almdl. Verden er det*) ikke godt at blive udskjeldt, og i hiin Bye var det hell. ikke godt at blive udskjeldt af Alle, o, nei der hvor de ærværdige Matroner bedømte de unge Pigers Vandel, der var det ikke godt, ikke at blive udskjeldt langt fra, hvor skulle ærværdige Matroner nedværdige sig saaledes, nei det var forfærdeligt blot at være Gjenstand for den mindste Dadel. Men i Forhold til de prostituerede Fruentimmer var det ønskeligt at blive udskjeldt. Derimod vilde det være inconsequent af hine Fruentimmer at blive vrede paa Pigebarnet; thi de maatte jo selv indsee, at det var dem, der havde vendt Forholdet om, og den unge Pige langt fra at tiltroe sig Magt til at kunne styrte dem fra Regjeringen søgte at sætte sig ind i den givne Tingenes Orden betræffende denne Sag i den

11
[Jan. 7.]

*) I Marginen: overhovedet taget,

1846

omtalte By, hvor det, som sagt, i Almdl. ikke var en Æressag at blive udskjeldt ell. blot at fortjene Skjend, men vel i hiint Forhold mell. hine Fruentimmer og den unge Pige.

Saaledes altsaa med Dette. Men kunde dette, som naar det saaledes betænkes i Rolighed af en Yngling, der ikke kjender Verden, hvis Sind ikke er forstyrret ved nogen Krænkelse ell. Fornærmelse kunde det ikke i Virkeligheden ikke vise sig anderledes? Nei umuligt. Men kunde der ikke træde noget bestikkende til? Jo dette var vel muligt.

Hvis saaledes Foragteligheden var i Besiddelse af Talent. Vel har jeg hørt den Ældre sige, at det er utænkeligt*) at et væsentligt Talent kunde synke saa dybt, at det var i Foragtelighedens Tjeneste, som det ogsaa af den Grund var utænkeligt, fordi Foragteligheden maatte leve i en uhyre Illusion den nemlig som kun Arrigskab og Afmagt og formørket Forstand kunde vedligeholde: at dens Angreb virkelig var en Fornærmelse. Foragteligheden maatte ville udskjelde og saa selv være den Eneste, der var dum nok til at tro den fornærmede. En besynderlig Art Galskab, ikke saaledes som naar en gal Mand i stille Indbildning troer han er Keiser Napoleon, thi Foragteligheds Galskab er dobbelt: den troer tillige at alle Andre ere i Overeensstemmelse med dens Illusion. Dog lad mig antage at det er det størst mulige Talent, størst mulige i H: t: at kunne træde i Foragtelighedens Tjeneste. Hvad saa? Vilde dette forandre Foragtelighedens Dialektik? Ingenlunde, det vilde blot gjøre den Foragtelige end afskyeligere. Vel kan Agtværdighed ikke give et Msk. Talent, men Foragtelighed kan og bør lade En glemme, at den Foragtelige har Talent; thi Foragteligheden angaaer det Væsentlige, Talentet det Forfærdelige. Ærbarhed kan vel ikke gjøre en Pige skøn men Skønhed kan ikke gjøre en Skjøge skøn, netop fordi hun er væsentligen uskøn, medens den ærbare Pige, kun tilfældigviis ikke er skøn. Og medens De, der have den ærbare

*) I Marginen: og at man i Virkeligheden aldrig saae det

ikke i Virkeligheden ikke] maa kunde rette: i Virkeligheden ikke en uhyre Illusion osv.] sml. 13. 21. Napoleon] sml. 24. Forfærdelige] skulde være: Tilfældige

Pige kjær sige: det er næsten Synd at hun ikke blev skjønt*) — saa siger man om hiin anden Qvinde: gid hun dog ikke var bleven skjønt.

Hvis nu Foragteligheden var i Besiddelse af Penge? Og dette har den Ældre sagt, at det var ofte Tilfældet: hvad saa? Kunde Rigdom og pragtfulde Klæder, og store Maaltider kunde alt Dette forstyrre Foragtelighedens Dialektik. Ingenlunde, de kunne blot fremhæve denne desto stærkere; thi i Armod er Foragtelighed dog ligesom under et Skjul og under en Undskyldnings Beskyttelse, men i Rigdom er den i hele sin Nøgenhed.[†]

Hvis nu Foragteligheden var frygtet og i Besiddelse af Magten? Vel har den Ældre sagt, at saavidt er det da aldrig kommen i Verden. Men jeg som jo blot tænker det, uden i fjerneste Maade at ængstes af nogen Virkelighed, der vil forbyde mig at tænke Tanken heelt ud: jeg kan jo, selv om jeg glæder mig ved, at Sligt aldrig skal skee, betænke det Yderste. Vilde altsaa Magten i fjerneste Maade forandre Foragtelighedens Dialektik? Ingenlunde; thi i Undertrykthed og Forkuethed er dog Foragteligheden næsten ligesom forsvaret, i Besiddelse af Magten er den aldeles uden Forsvar.[*]

Saaledes har jeg betænkt Dette; jeg veed det jo vel, hvad den Ældre siger, at naar en Yngling fjern fra Livets Virkelighed, sidder og betænker sligt saa seer det saa let ud, men at det er anderledes i Livets Forvirring, naar Lidenskaberne ville reise sig. Saa er det da godt, at jeg itide betænker dette, førend en Erfaring**) Aar efter

*) *I Marginen*: denne elskelige Pige.

[†] *I Marginen*: og som Plato saae Stoltheden netop gennem Diogeness lasede Kjole: saaledes seer man Foragteligheden bedst netop i Rigdommens Omgivelse.

[*] *I Marginen*: Og som Tacitus netop hos den jødiske Konge Agrippa saae Trællesindets Foragtelighed fordi han øvede Hersker-Magt, saaledes sees Foragtelighed altid bedst naar den er i Besiddelse af Magten.

**) *I Marginen*: om ikke Angreb

Plato saae Stoltheden osv.] se Diog. Laert. VI 8 og 26; i Riisbrigh's til III B 30 anf. Overs. I. Bd., S. 233 og 240 f. Sml. Diog. Laert. II 36 (Riisbrigh's Overs. I. Bd., S. 72) og VI 41 (Overs. S. 247). Tacitus] sml. Historiæ V 9; i: Tacitus... Ved

Aar skal gjøre det nødvendigt for mig, at forsøges deri, ell. førend Foragtelighedens Opstand gjør det aldeles nødv.; thi da vilde jeg vel neppe have den Rolighed, som jeg nu har i mit Ukjendskab til Verden, neppe Rolighed til at sidde saaledes og tænke, og nedskrive Tankerne. Nei da maa jeg see at læse, hvad jeg her har skrevet, ak! Veemod fylder min Sjæl, naar jeg betænker, at jeg engang maaskee om mange Aar skal tage dette Stykke Papiir frem og læse, hvis jeg da ikke blot ikke var istand til at nedskrive det, men ikke engang til at forstaae det. Dog ingen mismodig Bekymring for den fjerne Fremtid, endnu er jeg en Yngling lykkelig ved Freden i det fædrene Huus, lykkelig ved aldrig at være fornærmet af Nogen, — det jeg veed af.

Men hvis det skete? Vilde jeg da lee med af Foragtelighedens maadelige Vittigheder? Nei, den Ære viser man kun den rene uskyldige, væsentlige Vittighed, selv om den berører En selv? Vilde jeg være væsentligen vidende derom, som var jeg en medvidende? Nei. Jeg vil betænke det Socratiske: „hvad det gjør vel, at Folk bagvadske En i Ens Fraværelse, de maa saamænd gjerne slaae mig — i min Fraværelse.“ Jeg vil i Henseende til Berøring lære af Holberg: at der for en fornuftig Mand altid er en Udvei, en Viisdommens Vei, som den trodsende Nar, der bliver staaende ikke kjender: den at gaae af Veien. Og i Forhold til hvad der er værre end en Nar veed jeg, at Ingen er saa sikker paa at beholde Fortougret som et prostitueret Fruentimmer — den Anerkjendelse nyder hun. Men hvis jeg blev roest ligesom hiin unge Pige i hiin Bye, vilde jeg da taale det? Nei; jeg vilde ansee det for et Forræderie mod enhver god Mand der var bleven udskjeldt, at Nogen, der agtede de Godes Ære, tillod denne Forvirring.

Ja en Yngling har let ved at være rolig i Sindet, han kjender ikke Verden. Men derfor indvies han i mangelen skøn Betragtning og indvies i mangt et lærerigt Raad. Saaledes har jeg gjort det nu, o Alt staaer saa tydeligt for mig. Nu vil jeg paa dette Papiir bemærke

Jacob Baden (Ktl. Nr. 1286-88) 3. Deel (Kbh. 1797), S. 474. — Sml. Ap. Gern. 23 f. det Socratiske osv.] sml. Kske Papirer, S. 80. Ingen... Fruentimmer] sml. S. V. XIII, S. 434 Lin. 18 f.

Dato d. 7 Januar 1846., for at jeg engang om mange Aar, naar Touren kommer til mig med at blive ilde omtalt*) af En og Anden anklaget baade for Dette og Hiint, ell. vel endog, at høirøstet Foragtelighed vil gjøre det af med mig, at jeg da maa kunne erindre Dette.

Et ungt Msk.

Dette Manuscript har jeg fundet igaar paa Gaden, maaskee kan det interessere En og Anden at læse det, gid saa blot, naar det engang hændes det unge Msk. i en ældre Alder at skulle indøve Foragtelighedens Dialektik i Virkelighedens Tjeneste, at han da maatte kunne gjøre det — saa kan det jo atter være det Samme, om han, hvad han ansaae for vanskeligere, ikke vilde være istand til at have Sindets Rolighed til med Ynglingens uforstyrret skønne Betragtning af det Dialektiske, at gennemtænke det, < at sidde som Archimedes fortabt i dialektiske Overveielser, men ikke som Archimedes: i Livsfaren at sidde fortabt i dialektiske Overveielser, i Stilhed siddende og sysle med det Dialektiske, thi det Næste kan Ynglingen ikke gjøre han kan ikke i Kjedelen, som Kobbersmeddene hamre paa, sidde: i Stilhed fortabt i dialektisk Overveielse.>

*) I Marginen: Aar efter Aar

Det alvorlige Resultat af en litterair
Politie-Forretning.

12
U. D.

Ethvert Angreb i et Blad, der kun har Foragtelighedens Privilegium paa at sige hvad det vil og Foragtelighedens Forstand paa Penge; ethvert Angreb i et Blad som „Corsaren“ er hidtil rigtigen 5 mødt med det eneste rigtige Svar: taus Foragt, uden Hensyn til enten den Angrebne var Bladets mulige Talent overlegen eller ikke. Men at dette er det eneste rigtige Svar bør ogsaa eengang udtrykkes i Literaturen, eengang, og saa dermed den Sag være færdig, at det ikke skal kunne falde Nogen ind der har læst Noget i Corsaren 10

i Kjedelen osv.] sml. 38. VI B 33. ¹³ Sml. 16. 24. 25. — S. V. XIII, S. 432.

1846

- at vente nogetsomhelst Svar fra Modparten. Da ingen Anden har villet paatage sig at gjøre Dette, saa har jeg gjort det, og „meent, at gjøre Een og Anden en Tjeneste dermed“. Det kan ikke udtrykkes stærkere end at Den, der er bleven roest og udødeliggjort i dette
- 5 Blad (den eneste Fornærmelse Foragtelighed kan afstedkomme) fordrer at blive udskjeldt; det kan ikke stadfæstes bedre til Vitterlighed end at Bladet ganske rigtigt gør det; thi Consequentsen af at foragtes i Harmonie med Concessionen af, at det er med Rette, er ganske rigtigt: at foragte sig selv.
- 10 Saaledes er Alt i sin Orden. Men Den, der maaskee med mere Deeltagelse end de Fleste har glædet sig ved hvad der lykkeligt er præsteret i den Novelle, som Hr. Goldschmidt har haft Ære af at udgive; Den, der dog vel har Øie og har haft det velvilligt aabnet for Bogens gode Sider og for de i Fremstillingen stundom ypperlige
- 15 Enkeltheder; Den, der sympathetisk har frydet sig ved hvad der er velgjørende i Bogen ved Illusionen: han kan ikke uden Bedrøvelse see den samme Goldschmidt regelmæssigt hver 8de Dag til sin egen Skam staae som Udgiver af Corsaren*), som den eneste altsaa, hvem Bladet kunde gjøre foragtelig, sikkert mod at drages
- 20 til Ansvar for Loven ved en Stab af Sjouere, sikkert mod litterair Polemik ved Bladets Foragtelighed. Og jo mere jeg har glædet mig ved Novellen og i Glæden været villig til at glemme den afskyeligt forfeilede Slutning, der rigtignok røber megen Umodenhed, glædet mig ved Novellens Modtagelse af Læseverdenen, hvilken atter vid-
- 25 ner til Ære for den danske Godmodighed, der saa forsonligt glemmer

*) *I Marginen*: et Blad, hvis Dialektik er: at blive udskjeldt i det er en Ære, at blive roest en Fornærmelse, at være Udgiver det eneste Foragtelige.

² meent... ³ dermed] sml. 8. — S. V. XIII, S. 430 Lin. 27 f.   ⁴ roest og udødeliggjort] sml. 13. 18. 25. — S. V. XIII, S. 431 Lin. 14 ff. S. 432. Lin. 6 f. ¹² Novelle] se til 8, S. 170.   ¹⁷ regelmæssigt hver 8de Dag] af Corsaren udsendes et Nummer „hver Fredag, undtagen naar det bliver lagt under Beslag“ (se Numrenes Forside fra 225).   ¹⁹ sikkert... ²⁰ af Sjouere] sml. 13. 18. 22. 24. 32. 37. 53. 55; A 49; S. V. XIII, S. 434 Lin. 20 f.; Goldschmidt, Livs Erindringer (se til A 98, S. 43) I, S. 243. 245. 257 ff. (særlig 259).   ²² den... ²³ Slutning] sml. Goldschmidt, Livs Erindringer (se til A 98, S. 43) I, S. 366 f.

alt det Forbigangne, naar der er noget Godt; og jo mere det maaskee er bekjendt for Adskillige, at jeg har glædet mig: desto vigtigere var det netop mig, (som jo bestandigt gjøres til Een med de andre Pseudonymer), at jeg[†] ikke i fjerneste Maade indulgerede nogen <mulig> Misforstaaelse med Hensyn til en fjern Sympathi med 5 eller Beskytten af et foragteligt Blad, hvis Talent eller hvis Mangel paa Talent ikke skal og ikke bør æsthetisk undersøges, saa længe det Ethiske reiser Anklagen mod det. Thi er det et Tegn paa sædelig Svækkelse at ville tvistes om en Skjøges Skjønhed 3: letfærdigen at glemme at hun er en Skjøge; er det et Tegn paa moralsk Svæk- 10 kelse at betænke Spørgsmaalet om Rigdoms Skade eller Fordeel i Anledning af en Aagerkarls Rigdom 3: verdsligen at glemme at den er samlet ved Aager: saa er det ogsaa et Tegn paa moralsk Svækkelse æsthetisk at anerkjende eller ikke anerkjende et Talent i slet Vindings Tjeneste 3: glemme at det er i slet Vindings Tjeneste. 15 Der skal ikke føres nogen vittig eller æsthetisk Polemik mod Corsaren; jeg har derfor med Flid strøget et Indfald, der var flydt ind med i hvad jeg her skriver, hvor der end ikke skal siges, at den Artikel, om hvilken her nærmest er Talen, er maadelig. Lad det siges i Byen, og naar man saaledes taler derom, men i Literaturen 20 ingen æsthetisk Dom om Corsaren.

Saa være Dette afgjort. Lad det være den noterede Priis paa Corsaren, at den er foragtelig; det engang for alle vedtagne Svar, at der ikke skal svares; den engang for alle givne Forklaring af Tausheden i de 6 eller 7 Aar Corsaren har bestaaet, i hvilke ingen 25 legitim dansk Forfatter har værdiget den Svar, ingen usandfærdigen angreben Privat-Mand værdiget den Gjenmæle.

[†] I *Marginen*: der paa mange Maader er en polemisk Forfatter

Til 12:

Dette burde maaskee være skeet for længe siden; og mangel 13 Privat, der ikke selv er istand til i Literaturen at yttre den Uvillie, U. D.

⁹ en Skjøges Skjønhed] sml. I, S. 167. ²⁶ de ... Aar Corsaren har bestaaet] første Nr. udkom 8. Oktbr. 1840 (se Goldschmidt, Livs Erindringer (se til A 98, S. 43) I, S. 250. ¹⁸ Sml. 20. 21.

han i moralsk Overlegenhed er berettiget til personligen at have, har maaskee i Stilhed anseet det for en Utroskab, at ingen dansk Forfatter har givet Uvillien Ordet. Den blinde Allarms og den paniske Skræks Fortryllelse voxer; det at der aldrig svares Noget
 5 forvexles let i Bysnakken, som Corsaren plagierer og fournerer, med, at Ingen tør svare. Corsaren bliver frækkere og frækkere. Uden Anelse om eller Dybsindighed til at fatte, hvilken Forskel der er mellem Paris og Kjøbenhavn, at det her maa ende med at gaae ud over aldeles Private, og at i vore Smaa-Forhold Det maa
 10 blive utaaleligt, hvad der i Paris har sin Betydning som en vittigmen dog godmodig Misundelses Angreb paa Mænd, der have europæisk Indflydelse og i denne forblive uvidende om Angrebet: uden Anelse herom angriber den frisk væk Private. Da vore Forhold ere for smaae til at frembyde offentlige Personer nok, gjøres paa den skamme-
 15 ligste Maade private Mænd i Penge; paa Omgang blivede udskjeldte, og derpaa priisgivne til Gjenstand for Nysgjerriges Opmærksomhed, om det afficerer dem. I det borgerlige Liv dømmes en Kone <blot> fordi hun ved en Gebærde betler eller synes at betle om en Almissee: anderledes i Literaturen. En Mand har faaet sig
 20 en ny Frakke; en literair Lazaron seer det. Hvilken Frækhed tænker han, at faae en ny Frakke, uden at give mig den gamle. Stjæle den og udsætte den hos en Hæler tør han nu ikke, saa skriver han en Artikel om den ny Frakke i Corsaren: laaner 5rd paa Frakken hos Hæleren paa Corsar-Contoret, hvor der ikke som ellers kjøbes
 25 gammelt Guld, Sølv, pletterede Sager, men vittigt Affald og andet Saadant, paa Contoret hvor Redakteuren den slemme lille Fanden sidder med Herskermine betjent af Sjouere; paa Contoret, det vil sige i Kjelderhalsen, thi selv om Contoret var paa 1ste Sal det er

⁷ Uden Anelse osv.] sml. 37. ⁸ Paris og Kjøbenhavn] sml. Goldschmidt, Livs Erindringer (se til 98, S. 43) I, S. 237. ¹¹ godmodig Misundelses] se til 43. ¹⁷ I det... ¹⁹ Literaturen] sml. 24. 37. ²⁰ literair Lazaron] sml. A 99, S. 48 og se Note dertil. ²⁸ Artikel... i Corsaren] sml. 18. 24; se Corsaren Nr. 274 (19. Decbr. 1845, Sp. 4 ff.: Indbydelse til Actietegning i en ny Vinterfrakke). ²⁹ den slemme lille Fanden] sml. S. 182 Lin. 28. ²⁷ betjent af Sjouere] se til 12, S. 178. ²⁷ paa Contoret... ²⁸ 1ste Sal] Corsarens Kontor var fra Nr. 266 (24. Oktbr. 1845) Store Købmagergade Nr. 10, 1. Sal; fra Nr. 292 (24. April 1846) Kattesundet Nr. 10 A, 1. Sal.

dog*) en Kjelderhals, hvor der kjøbes gamle Klude — ikke til at
 gjøre Papiir af, men til at gjøres Skrift af. Lazaronen faaer de 5rd
 paa Frakken — Honoraret! — ja, thi Corsaren honorerer! Man
 skulde troe det var umuligt; thi at den betaler som ingen dansk
 Forlægger kan, er jo noget Andet: hvilken borgerlig Kone kan 5
 ogsaa rutte saaledes med Penge som et offentligt Fruentimmer,
 saa længe det varer. Men den honorerer virkelig. I Bladet formaner
 En, der selv siger sig at være Jøde, de andre Jøder i Danmark
 til at gaae forsigtigt frem for at **tiltvinge** sig **Agtelse** i Danmark.
 Paa den Maade er Alt vendt om. Corsaren taler et udenlandsk 10
 Sprog, en moderniseret Jargon, som det er umuligt for nogen Dansk,
 og nogen agtværdig Jøde at forstaae. Alt er vendt om, som jeg ogsaa
 udtrykte det i Bladets Dialektik, og som det atter udtrykker sig
 selv. Thi Corsaren er jo en Jøde-Opstand mod de Christne, (det
 Omvendte af en Jødefeide), <og mod de andre Jøder forsaavidt 15
 de ikke ville antage Corsarens Lære om Agtelse;> med Corsarens
 Hjælp vil en Jøde <paradigmatisk for andre Jøder <aabnende et Til-
 holdsted for enhver literair Lazaron, og en Losseplads for enhver
 foragtelig Lidenskabelighedshidsige Opfindsomhed>> tiltvinge sig
 Agtelse. Hidtil er <det> nu rigtignok kun lykkedes med Pengene. 20
 Men tiltvinge sig dem, ja det gjør han, han betler ikke ligefrem.
 Thi see der i Kjelderhalsen der sidder han, Corsarens Idee, Her-
 skeren, Han Selv, Tvingeren, Kontorholderen, Kjeldermannen,
 Lazaron-Prindsen, Pantejøden eller hvad man vil kalde ham den
 Ubekjendte, som Ingen kjender, men om hvem Enhver veed, at 25
 han ved høitidelige og afgjørende Leiligheder har for Skik paa
 kongelig Viis at lade sin ophøiede Person repræsentere — kun at
 han lader den repræsentere ved Sjouere; see han truer i Bladet,
 han truer: Den og Den skal i Bladet, han skal føle min frygtelige
 Vrede; see han truer, han raaber Hævn, Hævn. <I Marginen: 30
 Foragteligheden fordrer Hævn over Andre! Atter er Alt vendt

*) I Marginen: med Sjouerne udenfor som Æresvagt

⁴den betaler osv.] Bidrag til Corsaren honoreredes „med 1 à 3 Rbd. Spalten“
 (se Numrenes Forside). ⁷formaner . . . ⁹Danmark] sml. 8, S. 170 og se Note
 dertil. ³⁷at han . . . ³⁸Sjouere] sml. 24 og se til 12, S. 178.

om.>^[†] Han truer, og kun Den, hvem han er naadig fritager han for den Straf, som Arrigskaben og Afmagten vist i egen Indbildning anseer for forfærdelig. || Naar en Kjøbenhavner reiser til Odense, er det Første, han spørger om: er der megen Resches her
 5 i Byen o: blive I slemt forfulgte af Jøderne. || Han truer, ja han staturer Exempler, han har Frækhed nok til at ville forkynde det som Hævn at blive udskjeldt i Corsaren!

Den legitime Hersker i dansk Literatur, Prof. Heiberg, har Intet villet gjøre mod dette Uvæsen, han har ikke villet gjøre det Eneste,
 10 der da kan være Tale om: engang for alle at stemple det. Han har vel fundet det under sin Værdighed, som det ogsaa er selv om Uvæsenet sammenlignes med det Stüvenfængerie han i sin Tid tilintetgjorde; men som det dog sammenlignet dermed er forskjelligt fra, netop fordi <den> Goldschmidt som har udgivet en god Bog, staaer som
 15 Udgiver og Forvirringen ikke bør afstedkommes, at Corsaren paa nogen Maade skulde have Gavn af, hvad Udgiveren af Bogen hos ethvert mindre godmodigt Folk end det Danske ville have haft stor Skade af. Imidlertid kan man maaskee ogsaa holde for meget paa sin Værdighed, og paa den anden Side kan man godt holde
 20 paa sin Værdighed medens man i Literaturen optager en Industrie-Ridder, som Politiet forgyves har søgt at faae sat i Cachoten. || Næst Herskeren er jeg vel Den, der nærmest om end i ærbødig Afstand staaer for Tour som tjenstgjørende polemisk Forfatter i Prosa. || Skjøndt helst passende mig selv, har jeg følt mig opfordret
 25 til at gjøre dette Skridt, ydermere, fordi jeg, ikke just i Betydnings-

[†] *I Texten*: || eller Hep over os stakkels Kjøbenhavnere. Hvis Vægteren ikke kan faae ham fat, saa maa der indføres en ny Kirkebøn, thi det er skinbarlig Fanden i Laxegaden.*) ||

|| *) *I Marginen*: og det gaaer løs paa Penge, i det Mindste maa
 30 man subscribere ||

² den Straf...³ forfærdelig] sml. 11, S. 174. 21. — S. V. XIII, S. 434 Lin. 14 f. ⁴ er der... Resches] sml. En Jøde (se til 8, S. 170), S. 14. 67. ⁵ Den legitime osv.] sml. 17. — S. V. XIII, S. 421. 425. ¹⁴ udgivet... Bog] se til 8, S. 170. ¹⁸ Fanden i Laxegaden] sml. 19; se J. Davidsen, Kjøbenhavnerliv i ældre og nyere Tid (Kbh. 1889), S. 136 ff.

fuldhed men med Hensyn til min isolerede Stilling, og et aldeles indirekte næsten polemisk Forhold til min mulige Læser bedst kan gøre det, og vant til literairt Pengetab bedst kan bære enhver yderligere Følge. Det er jo ogsaa seet før, at en Eremit var bedst skikket til at gøre, hvad ingen Anden vilde gøre.[†] Min hele dialektiske 5 Stræben fjerner mig mere og mere fra et større Publikum, jeg kan vel begribe, at Een og Anden finder det underligt, og netop af Velvillie vredes paa mig, at jeg isolerer mig, istedenfor at gavne. Man overile sig ikke i sin Dom; det er jo dog muligt, at jeg nok veed, hvad jeg gør. Maaskee kan jeg nu netop ved dette Skridt gøre 10 Noget for Andre, ved dette Skridt, hvor der ingen Ære er at vinde som i Strid med Helte, ikke Qvinders Gunst som i Vittighedens Æresstrid, men kun < i Marginen : — nu ja, det Ønskelige at overtage, naar Corsaren skal bestaae, og jeg omtales, at blive udskjeldt i den. > ^[†] Dog glæder det mig at kunne tjene Andre. Og Den, der 15 personligen maaskee bærer et tungt Ansvar for hvad han personligen forskyldte, men sandeligen qua Forfatter, har den reneste og den lettest aandende Samvittighed, Den, der med Tab fra Aar til Aar, og Flid forøget fra Dag til Dag kun har forlangt at skjønne sig selv, og at turde nedlægge sine Skrifter i dansk Literatur: han 20 har dog vel netop Fynd til at accentuere det Ethiske i at være Forfatter. Og Den, der netop er bleven roest i hiint Blad, har den Fordeel men ogsaa den Opfordring til at handle, at selv den Skrøbeligere < i Forstand > kan indsee, at det ikke er Hidsighed og Pirrelighed der her fører Ordet, ikke en krænket Forfatters Syge- 25 lighed, men en smigret Forfatters Uvillie og Indignation paa Andres Vegne, der her for en Ordens Skyld udtaler, hvad Enhver har sagt,

[†] I *Marginen*: ligesom han ogsaa maaskee naar Alt kommer til Alt er Den, eller En af dem, der bedst kan bære Følgerne, uden at forstyrres, da det Eneste, der forstyrrede ham var at blive roest. 30

^[†] I *Texten*: | Plager at overtage, som Utøiet vil forsøge at volde; thi at det skulde ophøre tør ikke ventes. |

¹⁵ Og Den... ²² Forfatter.] sml. 38. ²² bleven roest] se til 12, S. 178 Lin. 4.

1846

at der ikke skal svares Corsaren fordi den er foragtelig. Saa er Alt i sin Orden, men ikke, naar den tause Foragt aldrig decreteres, medens Corsaren bliver frækkere og frækkere, medens Politiet forgive søger at betrygge den offentlige Sikkerhed og i sin Streng-

5 hed endog sikkrer os mod en stakkels Betlers dog i Sandhed ikke fornærmelige Gestikulationer i Forbigaaende, medens taabelige Mennesker ville indbilde os at det er Pirrelighed at yttre Uvillie over literair Frækheds Overfald paa Private, medens Stüvenfängerens Hjælpers - Hjælpere i Næringsveiens Interesse udsprede

10 det snigende Rygte, at Ingen tør, at man altsaa i Kjøbenhavn tør tale frit om Konge og Stat og Øvrighed men ikke om en høirøstet Private antastende Frækhed, som vil indføre en Terrorisme, saa bekymrede Private næsten prise sig lykkelige, at de ikke komme i Corsaren, og mismodige Private ikke uden en vis Gysen seer, at

15 En er consequent og rolig nok til at søge Selskab med de Gode ved at bede om at blive udskjeldt i Corsaren.

Til 12:

14 Gid nu blot intet hurtigt Hoved maatte faae travlt med at sige:
 U.D. Dette er jo ikke en vittig Artikel. Nei sandeligen det skal det heller ikke være, det vilde være en Formastelse. Hvor det Ethiske er tilstæde for at holde Dom der tør den ringe Tjener der fungerer

5 ved Forretningen ikke tillade sig at sige Vittigheder. Det Ethiske er ingen Fjende af Spøg, tvertimod, naar det er i god Forstaaelse med den Vedkommende hører det velvilligen til og glæder sig velvilligt ved det Æsthetiskes Ungdom og Overgivenhed; naar det er i god Forstaaelse med den Vedkommende strammer det

10 med Sandhedens evige Magt Buen saa Satirens Piil <litterairt> dræber dødeligt. Men ikke saaledes naar det*) holder Dom. Dette har jeg villet udtrykke i almindelig Funktion af dansk Forfatter, jeg har villet udtrykke en dansk Mands Uvillie over alt dette Uvæsen. En dansk Mand er ikke væsentligen Dialektiker, han er godmodig,

---

⁸sikkrer...⁹i Forbigaaende] sml. S. 180 Lin. 17 ff. ¹⁰at Ingen tør, at osv.] sml. 37. ¹⁴Sml. 18. 39.

langsom til Vrede, men bliver han harmfuld, da er der ogsaa Fynd i hans Udtryk. Men ingen Vittighed! Hvilken dansk Forfatter vilde ogsaa være det bekjendt, at være Forfatter af en Vittighed, der indlod sig med Corsaren. Og hvilken dansk Forfatter vilde ikke stolt og rolig høre dette forstaaet saaledes som var ham Vittighedsens Gave nægtet. Fordien ung Pige ikke vil dandse paa Dandseboden, skulde hun ikke stolt finde det i sin Orden, om de paa Dandseboden forstode det saaledes, at hun ikke kunde dandse. Og som det er med den unge Piges Dandsen saa er det med den væsentlige Vittighed, den elsker Dandsens Elevation, da dandser den til Gudens Ære med Sindets Lethed i Uskyldighed; den uvæsentlige Vittighed dandser for Penge, paa en Dandsebod, i Foragtelighed. Saaledes med Vittigheden, men hvad den unge Pige ikke veed, det veed enhver dansk Forfatter, fordi han er Mand, at det er en Mangel hos et Msk. en Feil ikke at kunne blive indigneret, en utilgivelig Feil for en Forfatter at blive vittig paa urette Sted, han veed, at Indignation netop er Rolighed i Lidenskab, hvilket bedst viser sig i vor Tid, hvor en desto værre altfor almdl. Jagen efter Vittighed gjør det nødv. at Den maa være i Besiddelse af Rolighed, der forsager Vittighedens Brug.

*) *I Marginen*: reent ethisk

Til 12:

Efterskrift.

Mere kan jeg virkeligen ikke gjøre for mine Medborgere, de Private, med hvis Skjebne ved forvoldt Krænkelser jeg i høi Grad sympathiserer. Hverken min Tid eller min Leilighed, eller Sagen selv tillader mig yderligere at skrive Artikler. Formig selv har jeg vistnok Intet gjort ved dette Skridt, det skulde da være, at jeg, som man ellers siger det om Forsørgelses-Anstalter, ved det skulde kunne antages eengang for alle at have indskudt en saa betydelig Sum

15
U. D.

⁶ Fordien ung Pige osv.] sml. 39. ¹⁰ dandser den til Gudens Ære] sml. S. V. IV, S. 177. ¹⁶ Sml. S. V. XIII, S. 433 Lin. 5 ff. Mere... sympathiserer] sml. 24.

1846

i Corsarens Nedrivnings- og Udskjeldelses-Anstalt, at jeg turde haabe at vorde udskjeldet hele mit Liv, hvis Corsaren lever saa længe, eller dog flere Aar inden en ny Sums Indskydelse bliver fornøden i Anledning af, <—> at jeg atter er bleven roest.

Frater Taciturnus.

16
U. D.

<Det alvorlige> Resultat af en literair Politie-Forretning.

Ethvert Angreb i et |<uprilegeret>| Blad, der osv. *væsentlig som 12 Lin. 3 — S. 178 Lin. 13* Den, der uden Forfatter Misundelse har haft Øie og Øiet aabent for dens gode Sider: han kan ikke osv. *væsentlig som Lin. 16-22* over Novellen, og er villig til at glemme i Glæden alt det Forfeilede, nemlig dens aldeles Mangel paa Livs-Anskuelse, og jo mere det maaskee er bekjendt for Mange, at jeg har glædet mig ved Novellen^[†], og ved at see G. indtage Æres-pladsen som Udgiver: desto vigtigere osv. *væsentlig som S. 179 Lin. 2 — 17* jeg har derfor med Flid endog strøget et vittigt Indfald der var flydt med ind i hvad jeg her skriver. Nei ingen æsthetisk Vurderen. Der skal end ikke siges, at osv. *væsentlig som Lin. 18-27* Privat-Mand med et eneste Ord forklaret Noget.

[†] I *Marginen*: glædet mig ved den danske Godmodighed der saa forsonligt glemmer Alt, naar der er noget Godt

Fortsettelse til 16:

17 Den legitime Hersker i dansk Literatur Prof. H. har ikke villet
U. D. gøre dette Skridt, saa vil jeg det, Den der vel, om end i Afstand, næst efter ham er den tjenstgjørende polemiske Forfatter i Prosa, Den der, ærbødigt for ham nu i nogle Aar har været den virksomste, ell. hvad jeg vilde betegne, som de unge Piger siger det: har haft sin Uge. Skjønt helst osv. *væsentlig som 13, S. 182 Lin. 24 — S. 183*

¹⁶ Novellen] setil 8, S. 170. den danske Godmodighed osv.] sml. 12, S. 178 Lin. 25. ¹⁷ Den legitime... Skridt] sml. 13, S. 182. Lin. 8 f. Den der... Prosa] sml. 13, S. 182 Lin. 22 ff.

Lin. 4 Følge af dette Skridt. Min hele Stræben *osv. væsentlig som Lin. 6-11* Andre[†]. Detskal glæde mig. Den, der personligen maaskee bærer et stort Ansvar for hvad han personligen forskyldte og lider derunder, men sandeligen qua Forfatter *osv. væsentlig som Lin. 17-22* Forfatter.

[†] *I Marginen*: ved dette Skridt, hvor der ingen Ære og Laurbær er at vinde som i Strid med Mænd, ikke Qvinders Gunst som i Strid med Talenter, men kun Plager at overtage som naar der strides med Utøi.

Fortsættelse til 17:

Gid nu blot ikke et hurtigt Hoved vil faae travlt med at sige: *18 U.D.* men dette Svar er ikke vittigt. Nei *osv. væsentlig som 14 Lin. 2-12* udtrykke, og derfor aldeles fornægtet min Forfatter Charakter, der da slet intet har med denne Sag at gjøre^{*)}. Jeg har villet udtrykke *osv. væsentlig som Lin. 13 — S. 185 Lin. 1* harmfuld, da er han ogsaa ikke uden Fynd i sit Udtryk.

Men for at dog Alt ret kan blive tydeligt, for at det selv nysgjerrigste Msk., der kun spørger om Vittighed og Vittighed og ikke just om dens Bonitet, for at han kan faae at see hvilke disse Talenter ere, som forfærde fra deres Skjul: saa vil jeg endnu gjøre et Forsøg, for at tjene mine Medborgere. Altsaa lader os skræmme Corsar-Redaktionen ud af dens Smuthul, lad os see, hvad det er for Genier der boer. Thi hvad er Corsar-Redaktionens Contor med dens Befuldmægtigede: Sjouerne, hvad er den Andet end <en> Sætte-Kjelder, hvor en Pantejøde, istedenfor ell. at købe Guldstads og pletterede Sager og andet Saadant, køber næstendeels vittige Indfald,^{**)} næstendeels lunefulde Affald, gamle Vittigheder, kort Alt hvad der saadan kan bruges i Næringsveien. Hvad er dette Redaktions- Contor Andet end en Kjelderhals, hvor der kjøbes

^{*)} *I Marginen*: med hvilken jeg kun mener at gjøre mine Medborgere en Tjeneste, hvad jeg veed jeg gjør.

^{**)} *I Marginen*: ægte Platheder

¹⁸ Thi hvad... offentlig Fruentimmer.] sml. 13, S. 180²⁴ — 181⁷, og se Note dertil.

1846

Klude og Lapper, ikke til — at gjøre Papir af — nei til at gjøre Skrift af. Nu har et vittigt Hovede gjort en Bemærkning, en Laban har hørt den, afsted til Contoret for at faae Opbringerpengene, og Corsaren betaler brillant, hvilken Forlægger kan betale saaledes, hvilken Tjenestepige kan ogsaa gaae klædt som et offentligt Fruentimmer. Nu er der hørt Noget paa offentlige Steder, nu er der kommen Billeter til Contoret, Indholdet kan væsentligen ikke bruges, men et enkelt Indfald, nu har man selv talt med En, der maaskee for godmodig har ødslet en advarende Bemærkning paa den Vildfarende, — at han skulde følge den — nei, han gaaer hjem og gjør den forvansket om til en Corsar Artikel. Alt gaaer i Penge^[†]. Faaer en Mand sig en ny Frakke, og en litterair Lazaron seer det, saa tænker han: stjele den fra ham tør jeg ikke, saa tager Politiet mig, men lidt maa jeg dog have, han skriver en Artikel til Corsaren*) og stikker sine Penge i Lommen — Honoraret hedder det ell., man tænke sig blot, at Corsaren honorerer. Nu kommer en Tegning, nu en Maade at polemisere paa, som Ingen gider bruge o: s: v:.

Altsaa lad os faae disse Talenter frem, for at see hvad de due til. Lad dem skrive paa Vilkaar som en anden Forfatter skriver, een mod een, med Navn**), uden at smutte ned i Kjelderhalsen, saa skal jeg øde endnu nogle Timer paa en saadan Polemik. Hvem er saa dette vittige Hoved? Er det Goldschmidt? Nu vel, lad os faae ham frem. Jeg havde forestillet mig, at G., hvem jeg da aldrig skal forvexle med P. L. M., der sagt in parenthesi i den af ham

[†] *I Marginen*: thi Corsaren er en Pøbel-Opstand, og hvad der er endnu latterligere en Jøde-Opstand.

*) *I Marginen*: laaner paa Frakken

**) *I Marginen*: og <for> en Forsigtigheds Skyld med to vederhæftige Mænds Underskrift, at det han skriver er af ham selv.

Billeter til Contoret] sml. Goldschmidt, Livs Erindringer (se til A 98, S. 43) I, S. 278 f. talt med En... Corsar Artikel] sml. 22. 23. 32; Goldschmidt, Livs Erindringer (se til A 98, S. 43) I, S. 371 f. og Corsaren Nr. 276 (2. Jan. 1846), Sp. 3 f. (i Art.: Hvorledes den omvandrende Philosoph fandt den omvandrende virkelige Redacteur af „Corsaren“). Faaer en Mand... honorerer] sml. 24 og 13, S. 180¹⁹—181⁸, og se Noter dertil. den... Artikel i Forfatter Lexiconet] i Erslew's Alm. Forfatter-Lexicon. 2. Bd. (Kbh. 1847. — Se til VI B 8, 1),

selv reviderede Artikel i Forfatter Lexiconet udgiver sig for Forfatter i Corsaren, jeg der tænkte at G., er et ungt Msk. ikke uden Talent, og i en sund Tid ikke uden en bedre Stræben, jeg har tænkt mig, at han kunde behøve lidt Veiledning og Raad for at blive til noget Større, og især for at ledes ud af den Fare, han vildledt i Lidenskabelighed er i, men mindst af Alt havde jeg tænkt mig, at jeg saaledes pludseligen skulde komme til at begynde forfra*), at jeg nu i en lille Polemik med G. skulde tjene mine Sporer ell. mit Navn. Men lad gaae. lad ham i <et> andet Blad, med sit Navn ved, saa skal jeg ogsaa sætte mit, uden at kunne stille en Sjouer isteden naar Børstene vanke**), uden Assistance fra det litteraire Renovations Contor lad ham staae der: saa skal vi see. Vant til fra ganske andre Forfærdelser, end det barnagtige at blive aftegnet i Corsaren, at kalde min Sjel tilbage paa Spøg og Munterhed, haaber jeg nok det skal lykkes mig, og hvis ikke, nu vel saa Ære være hans Talent, hvis det viser sig, men Corsaren bliver lige foragtelig.†

Og saa forøvrigt er der kun eet eneste Middel tilbage mod Corsaren: lad være at læse, og lad være at subscribere. Corsaren er en Næringsvei, og Penge det eneste den bekymrer sig om. Hvad mig selv angaaer, da vil jeg bede Enhver, selv om han var mig ugunstig, at han dog ikke vil være daarlig nok til at glædes ved en Corsars Angreb paa mig, thi skal han virkelig være sig sin Ugunst mod mig bekjendt, saa maa han jo ønske, at en Overlegen med Myndighed maatte angribe mig. Som Forf. i dansk Literatur fordrer jeg sandeligen ingen Tak, og hell. ikke for, at jeg sætter Penge til derpaa, men for dette Skridt fordrer jeg Tak, at enhver

*) *I Marginen*: og med Intet

**) *I Marginen*: ell. lade en Polemiker slaae paa Bladets Foragtelighed, medens dette har den Andens Ære at angribe

† *I Marginen*: med Underkastelsens Hilsen til Prof. Heiberg som vittig Forfatter veed jeg, at jeg nyder Anerkjendelse som vittig Forfatter; det veed Corsaren nok ogsaa.

S. 406, i Art.: Peder Ludvig Møller; Artiklen er betegnet som „(Revid.)“. er et ungt Msk. osv.] sml. A 99 og se Note dertil. i <et> andet Blad] sml. A 99, S. 48 og se Note dertil. stille en Sjouer isteden] se til 12, S. 178. Vant til osv.] sml. 19. 38. da vil jeg bede Enhver osv.] sml. 38.

1846

god Dansk i sit stille Sind takker mig, thi dette Skridt gavner mig til Intet, det beriger ikke min Tanke, det klarer ikke mit Begreb, det glæder mig ikke ved Tænkningens Tidsfordriv, det gavner mig hell. ikke, som var jeg en Concurrent til Corsaren, der vil fortrænge den forrige, nei det volder mig kun Bryderie. Men han spørge sig selv: hvilken anden <prosaisk> Forfatter i dansk Lit., naar Herskeren Prof. Heiberg ikke vil, skulde være nærmest til at gjøre det? Og derpaa glæde han sig i sit stille Sind ved, at Den, der i Usandhedens Tjeneste kunde have meest Gavn af at Corsaren bestod, da han var den Prisede i dette Blad, at han netop har gjort det, at han netop har benyttet denne Fordeel, som ellers ingen anden havde, til at gjøre det, til engang med Foragt at træde Krybet under Fødder.

Til 18:

¹⁹
U. D. Jeg er vant til andre Forfærdelser end det Barnagtige at blive aftegnet med, hvad der da ofte nok i Forveien har været Tale om, med en ikke ubekjendt Philosophs ængsteligt tynde Been, til hvilke Been dog hvad der ogsaa er bekjendt svarer et Hoved, som med ualmdl. Lethed indseer, at for en Tænker er Benenes Tyndhed ikke det Ængstelige, vel derimod Tankernes, et Hoved som i Forhold til en væsentlig vittig Polemik med Værdighed vel ogsaa ville lade et saadant Indfald passere, skjøndt det falder lidt fattigt, smile lidt deraf, men neppe uleilige sig med at gjøre et saadant Kunststykke i Anledning af en Stüvenfængers Forsøg paa at tjene et Par Skilling. Thi ogsaa dette er besynderligt, at Nogen føler sig forpligtiget til at lee med naar han bliver antastet af Corsarens offentlige Frækhed. Det gider Corsaren have, det er at blive behandlet fornemt, som denne uhyre Magt i Staten: Corsaren kan forlange det, denne Magt som alle frygte næsten som var det: lille Fanden i Laxegaden. Ja i Forhold til den væsentlige Vittighed, som da i sin Tid Prof. H. polemiserede, da betragter man det i god og ligefrem Forstand at

---

naar Herskeren osv.] sml. 17. den Prisede] sml. 12, S. 178 Lin. 4, og se Note dertil. ¹⁹ Sml. 18, S. 189. en ikke ubekjendt osv.] sml. 22. Fanden i Laxegaden] se til 13, S. 182.

være en Æressag at blive Gjenstand for en Vittighed, og man leer med. Men i Forhold til æsthetiske Stüvenfængere der ligesom Lazaroner gjøre sig betalte ved for Penge at forevise de Egne og Udsigter, som Enhver kan see, tjene Penge ved at forevise Folk i et Blad.

Og jeg er vant til fra andre Forfærdelser at kalde min Sjel tilbage paa Vittighed og Spøg.

Med Blyant overstreget Fortsættelse til 12:

Det burde maaskee være skeet for længe siden, og mangen Privat, der ikke saae sig istand til at træde frem i Literaturen, har maaskee i Stilhed anseet det for en Utroskab, at ingen dansk Forfatter har gjort Noget. Den blinde Alarms og den paniske Skræks Fortryllelse virker stærkere og stærkere. Der svares ikke, der svares ikke; snart forvexles dette med, at Ingen tør svare. Corsaren bliver frækkere og frækkere. Man trøster den Angrebne og fraraader ham at svare, og venter blot paa hans Bortgang, for at forstaae dette saaledes: det vilde han komme galt fra, hvis han vovede det. Corsaren bliver frækkere og frækkere. Man har Medlidenhed med den Angrebne, og fornærmer ham derved endnu mere; han bliver ikke blot Gjenstand for Angrebet men for Nysgjerriges Opmærksomhed, om det afficerer ham. Enhver der skal træde frem for en Forsamling især for en, som lønner med Øieblikkets Gunst eller Mishag, bliver næsten afhængig af et saadant Blad. Stadens Geistlighed, Kunstnerne ved vort Theater, Mændene i Raadet, Embedsmændene i Funktionerne tager detsig til Penge Indtægt. Uden Anelse om eller osv. *væsentlig som 13, S. 180 Lin. 7-13* frisk væk private Mænd. En vis Forstemthed udbreder sig, og Corsaren spiller Mester. En Jøde*) formaner i dette Blad de andre Jøder**) til at gaae forsigtigt

*) *I Marginen:*, der selv siger han er det,

**) *I Marginen:* (deriblandt den almindeligen agtede Grosserer Nathanson)

ligesom Lazaroner osv.] se til A 99, S. 48; sml. S. V. IV, S. 191. ²⁰Sml. 21. Det burde... frækkere.] sml. 13 Lin. 1—S. 180 Lin. 6. En Jøde... Danmark.] sml. 13, S. 181 Lin. 8-9, og se Note dertil.

20
U. D.

1846

frem for at tiltvinge sig Agtelse i Danmark. Det manglede blot. At Corsaren aftvinger Folk Penge, det være nu indrømmet, men Agtelse! Yngre Forfattere blive fortrængte og forstemte, tabe Lysten til at præstere Noget eller gjøre det med Ulyst, fordi at udgive Noget er identisk med at udskjeldes i Corsaren af en bidsk Jøde, der vil forfærde ved sit Talent. Ældre Forfattere blive træt af at trædes ihjel af Gjæs. Udgiveren af Corsaren Goldschmidt bliver nu selv Udgiver af en Bog; altsaa han forestiller som Udgiver af en Bog i Række med Forfatterne i dansk Literatur. Og det er den samme Goldschmidt! Men at være Forfatter i dansk Litteratur er en Æressag, ethisk forstaaet, og skal være det; Enhver der som Forfatter eller som Udgiver stiller sig der skal vide han staaer blandt Ære kjære. Det danske Folk veed, at det at være Forfatter i Danmark er et fattigt Levebrød, det paaskønner derfor desto mere, at dets Digtere og Forfattere, af hvilke Ingen end ikke Oehlenschläger har tjent Penge, af hvilke Ingen end ikke Heiberg, der i Udlandet vilde kunne haft brillante Vilkaar, har haft sit Udkomme, saa lidet som Hverdags-Historiens Forfatter, Christian Winther, Herz, hvilke alle i Udlandet maatte blive honorerede riigt: det <danske Folk> paaskønner derfor, at Forfatterne blive Folket og Sproget troe i Nøisomhed. Men at en Udgiver af en Bog driver en tvetydig litterair Næringsvei med at kaste Skarn paa Folk, selv om Næringsveien kaster nok saa meget af sig: skal ikke taales. Er det Fattigdom at være Forfatter i Danmark: nu vel; men det med Næringsveien, hvad er det Andet end om en Ægtemand for at leve overflødige i sit Huus vilde etablere et Horehuus for at leve af disse Indtægter. En saadan Indtægts-Kilde er Corsarens tvetydige, og derfor dobbelt forargeligt, fordi Goldschmidts Navn er med, med paa det ene Sted mellem Forfatterne, og paa det andet mellem Sjouerne. Corsaren bliver frækkere og frækkere. Private Mænd gjør den paa den skammeligste Maade i Penge; thi vore Forhold er for smaa til at frembyde offentlige Personer nok. Paa Omgang blive de udskjeldte, medens Hustruen græmmer sig,

Udgiver af en Bog] se til 8, S.170. forestiller] man kunde rette: forestiller sig. Private...udskjeldte] sml.13, S.180 Lin.13-15. medens Hustruen osv.] sml. 7. 38.

selv om Manden foragter Angrebet, medens Børnene i pinlig Stilling ikke kunne blive kløge paa, om den fornærmede Fader i Stilhed harmes, medens den vidtløftigt forgrenede Familie lider under, at Navnet priisgives i Corsaren.

Fortsættelse til 12:

Dette burde maaskee være skeet for længe siden, og mangen Privat, der ikke selv er istand til at decretere i Literaturen, har maaskee *osv. væsentlig som 13, S. 180 Lin. 2 — S. 181 Lin. 14* imodde Christne, en Jøde der med dens Hjælp vil tiltvinge sig Agtelse, <hidtil er det rigtignok kun lykkedes med Pengene; tiltvinge sig, ja Gud bevare os stakkels Danske, han truer jo i Bladet, at Den og Den skal komme i Bladet, og kun Den, hvem han er naadig, fritager han for denne uhyre Straf som Arrigskaben vist i egen Indbildning anseer for den forfærdeligste.>

Den legitime Hersker i dansk Litteratur Prof. Heiberg har Intet villet gjøre mod dette Uvæsen. Han har vel *osv. væsentlig som S. 182 Lin. 10-21* i Cachoten. Næst Herskeren *osv. væsentlig som Lin. 22 — S. 183 Lin. 5* vilde gjøre. Min hele dialektiske *osv. væsentlig som Lin. 5-13* men kun Plager at overtage, som Utøiet vil forsøge at volde, thi at det skulde ophøre, tør ikke ventes. Dog glæder *osv. væsentlig som Lin. 15-26* paa Andres [*rettet fra*: Danskhedens] Vegne.

Og nu min gode G. see nu at pakke sammen, vær fornøiet med hvad De hidtil har fortjent, thi nu er Dyrehavstiden forbi. Væsartig, ingen Spærren bort med Teltene og Boutiken. Har den humane og udmærkede Embedsmand, der vistnok med særlig Dygtighed som Faae beklæder en af de vanskeligste Stillinger i Danmark Conferentsraad Bræstrup, har vor almdl. agtede og af alle Kyndige

²¹ Sml. 20. han truer... forfærdeligste] sml. 13, S. 181²⁸-182³. — S. V. XIII, S. 434 Lin. 14 f. Den legitime osv.] sml. 13, S. 182 Lin. 8 f. 17.

²² Dyrehavstiden forbi] sml. J. L. Heiberg, Recensenten og Dyret (sml. IV B 33), 3. Sc. Conferentsraad Bræstrup] 3: Chr. Jacob Cosmus B., f. 1789, fra 1833 Politidirektør og Justitiarius i Politiretten (og Etatsraad), fra Febr. 1845 Chef for

1846

i Forhold til sit ualmindelige Talent vurderede Politiadjutant L., har den virksomme og som Inquisitor ualmindelige Assess. Normann ikke kunnet faae Dem fat: saa kan jeg. See nu at høre op, ell. vanker der Børst. Har den høie Øvrighed uforskammet maattet lade sig holde for Nar og nøies med at slaae paa Sjouere, jeg veed godt hvem jeg skal slaae paa, og hvor ømskindet og forkjelet Den er, der uden Inderlighedens Forfærdelse i Frygt og Bæven ved upaataalt at spille frisk Fyr, er bleven i Indbildning en Satans Karl. Det er som jeg sagde til P. L. M., det jeg egl. beskæftiger mig med: „den existentielle Dialektik i Dobbelt-Reflexionens Form lader sig ikke meddele ligefrem“ — men vel derimod Børst og andet Saadant.

Og nu — ja lad det være sagt: min kjære G., der er i Kongeriget ikke Mange, som mene Dem det saa vel som jeg, ikke Mange der have saa fordeelagtig en Forestilling om Dem, som jeg. De er et ungt Msk., De er et haabefuldt Msk., De er talentfuld, De er et opvakt Hoved; men De mangler fundamentel Dannelse, og Modenhed til at have en Anskuelse af Livet. De har Lidenskab, og det er godt, men De er ogsaa vildledt i Lidenskabelighed, der trodser Msk. og ogsaa trodser paa en glimrende Stilling. De skulde have brudt med P. L. M. og ladet ham være, hvad han selv udgiver sig for i Forfatter Lexiconet Forfatter i Corsaren, De skulde have svaret alvorligt. Der er et paalideligt Msk., idetmindste anseer jeg ham derfor, med hvem jeg stundom taler; jeg veed det, han har sagt Dem sin Dom om Novellen, og jeg veed det, han har tillige sagt Dem med Uvillie at det er fordærveligt, blot at være Udgiver af Corsaren; han har bedet næsten bedet Dem om at forsage dette

Københavns Politi og Kystpolitiet (og Konferensraad). Død 1870. Politiadjutant L.] ☞: John Erik Leerbeck, f. 1805; fra 1832 Kopist i Kbhvns Politiret, 1841 tillige Politiadjutant og Vægterløjtnant samt Fuldmægtig i Kbhvns Politiret. Død 1860. — Sml. Corsaren Nr. 254 (25. Juli 1845), Sp. 12 ff. 276 (2. Jan. 1846), Sp. 2. 278 (16. Jan. 1846), Sp. 7. 14 og oftere. Assess. Normann] ☞: Carl Frederik N., f. 1798; blev 1824 Auditor i Armeen, 1828 Dr. juris, 1829 Overauditor og samme Aar Assessor i Landsover- samt Hof- og Stadsretten; fra 1839 Birkedommer, Birkeskriver og Politimester i Kbhvns Amts nordre Birk; 18. Septbr. 1846 Justitsraad. Død 1856. — Sml. Corsaren Nr. 141 (2. Juni 1843), Sp. 7. Nr. 276 (2. Jan. 1846), Sp. 2. slaae paa Sjouere] setil 12, S. 178. sagde til P. L. M.] S.V. XIII, S. 429. De er et ungt Msk. osv.] sml. A 99 og se Note dertil. udgiver sig for i Forfatter Lexiconet] sml. 18, S. 188, og se Note dertil. han har sagt... en Corsar-Artikel]

Øieblikkelige for Deres egen Skyld og for en høiere Stræbens Skyld. Tænk Dem han har bedet Dem derom, — og tænk Dem han har læst omtrent Indholdet af det Sagte forvansket og forvirret som en Corsar-Artikel. Det er sandt han har, som Byen siger: ængsteligt tynde Been, men han har ogsaa et Hoved, som med ualmdl. Lethed indseer, at for en Tænker er Benenes Tyndhed ikke det ængstelige men vel Tankernes. Min kjære G. er det aldrig faldet Dem ind, at der er en Sindets Rolighed, som opløfter sig over usømmelige Anfald? Og er dette aldrig faldet Dem ind saa er De jo gaaet Glip af det Bedste i Livet. Nei fratræd Corsarens Udgivelse, og De har gjort noget endnu Ærefuldere end at udgive Novellen. Men skriv ikke mod mig De veed hvordan Folk ere, de bedømme Alt efter Talentet, og naar De skriver mod mig, er De end ikke i Besiddelse af Deres Talent, det være nu stort ell. lille, det er under Beslag, fordi der rører sig Noget i Dem som forbyder det, fordi De selv indseer, at det var rigtigt udtrykt at opfatte Corsarens Foragtelighed saaledes, at man bad om at blive udskjeldt.

Til 22:

Han har sagt Dem at selv om man paavirket af Grækerne i græsk Aand anlagde en Idee for Corsaren vilde Opgaven blive saa vanskelig, at der ikke i hver Generation fandtes Een, som kunde paatage sig det, han har sagt Dem, at Arbeidets Ansvar vilde være saa forfærdelig at han for ingen Priis vilde gjøre det — og tænk Dem, det har han læst forvansket og forvendt i en Corsar-Artikel, altsaa velmeente og veiledende Ord gjorde i Penge.

23
U. D.

Det Dialektiske Resultat af en literair
Politie-Forretning.

24
U. D.

Med Hensyn til et osv. væsentlig som S.V. XIII, S. 432 Lin. 3-14 som Udgiver af Corsaren <selv om han ikke skriver i den> fortjener

sml. 23 og 18, S. 188, og se Note dertil. Det er sandt osv.] sml. 19. ²⁸ Sml. 22, S. 194 f. og 18, S. 188, og se Note dertil. ²⁴ Sml. 25.

— Penge: forandrer ikke Bladets Forhold. <Derimod begunstiger Forholdet Opfyldelsen af et <gammelt> Ønske: „bestandigt at beholde Latteren paa min Side“ thi at blive udskjeldt, naar man selv beder derom, er netop denne Fordeel, om jeg dog har gjort Skridtet
5 for Andres Skyld>

Mere kan jeg ikke gjøre for de Private, med hvis Skjebne ved forvoldne Fortrædigelser under en literair Usikkerheds-Tilstand jeg i høi Grad sympathiserer. Thi medens Politiet med yderste Strenghed sikkrer Spadserende mod en stakkels fattigKones sande-
10 ligen ikke fornærmende Gestikulationer, der synes at betle om en Almissee, er det som om man intet Middel vidste for at sikkre Private mod litteraire Overfald og Fortrædigelser. Overfald og Fortrædigelser, thi Fornærmelser kan det da ikke blive; og hvis en Mand i Vrede vilde sige: det er fornærmeligt jeg skal lade mig udskjelde
15 af den litteraire Foragteligheds Professionister, da vilde man gjøre vel i at spørge ham lidt socratisk: vilde Du da hellere, at det skulde være de Brave. Men jeg kan vel indsee, at det for mindre dialektiske men agtværdige Privatmænd er noget Forstyrrende bestandig at skulle tænke Forholdenes Omvendthed. For en Dialektiker er dette
20 ubeskriveligt let, for ham er det at finde Consequentsen den høieste og den eneste Beroligelse. Kaadheden har faaet et nogenlunde Indfald, i sin Glæde søger den Anerkjendelse ved at sende det til Corsaren, og den aner ikke, hvilken Straf den bringer over sig selv. En fortvivlet Karl vil have Hævn; han søger den ved at være
25 vittig i Corsaren. Den dialektiske Ethiker seer let at Attentatet bliver et Selvskud. En literair Lazon er i Forlegenhed for Penge, han veed at Den og Den har faaet sig en ny Frakke. Stjæle den tør han nu ikke; saa skriver han en Corsar-Artikel om Frakken, han faaer 5rd for Frakken o: for Artiklen. Ja, han faaer mere thi han
30 faaer de 5rd under Navn af Honorar. Corsaren honorerer. En dialektisk Ethiker seer let, at den høieste Satire allerede har for-

⁶ Mere...⁸sympathiserer] sml.15. ⁸ Thi...¹²Fortrædigelser.] sml. 13, S.180 Lin.17-19 og S.184 Lin.3-6. ¹³ og hvis...¹⁷ Brave.] sml.9, S.171⁸⁰—172¹³, og se Note dertil. ²⁶ En literair...⁸⁰ honorerer.] sml.18, S.188 og 13, S.180¹⁹—181⁸, og se Noter dertil.

tæret Lazaronen, saa han ikke behøver at ihjelslaaes^{*)}. Corsaren
 honorerer og det er en Æressag at skrive i Corsaren. En Mand,
 der i Artiklen selv udgiver sig for at være en Jøde, formaner de
 andre Jøder i Danmark til at gaae forsigtigt frem for at tiltvinge
 sig Agtelse i Danmark. Her er Gaadens Forklaring, og Conse- 5
 quentsens Ro. Corsarens Vei er Veien til Agtelse. Hvilket Mod
 a la Napoleon i det Ord: at tiltvinge sig! Hvilken Satire i Gjen-
 standen: Agtelse! Og hvilken Tvetydighed i Høfligheden der
 dialektisk-consequent indrømmer, at det er lykkedes!^{**)} Corsarens
 Redakteur er en Helt, han er som en lille Gud der hersker i en 10
 egen Verden — i Omvendthedens Verden, fjernt fra den virkelige
 Verden. Og naar han ved høitidelige og afgjørende Leiligheder
 træder i ligefremt Forhold til denne, har han for Skik paa kongelig
 Viis at lade sin ophøiede Person repræsentere, han rigtignok — ved
 Sjouere. Saaledes er Alt consequent afrundet i sin Orden 3: i sin 15
 omvendte Orden. Corsaren er den honorerede Ærens-Vei til Ag-
 telse, og Sjouere gjøre honneurs ved Triumphen.

Som sagt mere kan jeg virkeligen ikke gjøre for de Private,^{***)}
 end at begjere at blive udskjeldt. For min egen Skyld osv. som
 S. V. XIII, S. 433 Lin. 9-15 Liv,^{****)} eller osv. som Lin. 15-18 dem 20
 Bryderie <med at skulle læse og> med at skulle tage til Gjenmæle
 — dem, som blive roeste.

Frater Taciturnus.

^{*)} I Marginen: da han er død — og hvad vil han saa med Frakken?

^{**)} I Marginen: og <netop> derfor begjærer at blive udskjeldt. 25

^{***)} I Marginen: og for Forholdenes Skyld

^{****)} I Marginen: (dersom man da ikke skulde have i Sinde at
 qvæle den ved Bestillingernes Mængde).

Det dialektiske Resultat af en literair Politie-Forretning.

25
 U. D.

Med Hensyn til et osv. væsentlig som S. V. XIII, S. 432 Lin. 3-15
 Forholdet Opfyldelsen af osv. som Lin. 17-19 udskjeldt, naar man

¹ En Mand... ⁵ Danmark.] sml. 13, S. 181 Lin. 7-9, og se Note dertil. ⁷ a la
 Napoleon] sml. 11, S. 174. ¹² Og naar... ¹⁵ Sjouere.] sml. 13, S. 181, og se
 til 12, S. 178. ¹⁸ Som sagt osv.] se S. 196 Lin. 6 ff. ²⁵ Sml. 24. 26-28.

1846

selv beder derom er netop denne Fordeel, om jeg dog har <gjort>
 Skridtet for Andres Skyld*). Selv om der skulde være noget eneste
 Menneske, hvem det noget Øieblik kunde falde ind, at det var paa
 nogen Maade i Sandhedens Tjeneste, at Corsaren udskjelder: han
 5 vil nu lære, hvad Alle vi Andre veed, at dette ikke er saa, han vil
 af dette Tilfælde endog lære, at det ydermere er efter Bestilling:
 at man kan bestille Corsaren til at udskjelde ligesom man bestiller
 en Lirekasse til at gjøre Musik; ja at den er saa langt fra at gjøre
 Forskjel eller Vanskelighed, at den udskjelder hvad den selv har
 10 roest og udødeliggjort — Alt efter Bestilling, uden engang at lade
 sig forstyrre af den Tanke, om det ikke var for vidt drevet, om
 dette ikke var at forraade for meget om sin egen Intethed, eller
 om sin absolute Udskjelden. Nei den udskjelder Alt efter Bestilling.
 Forskjellen <i denne Henseende> er kun den, at hidtil har det
 15 været Een der bestilte Corsaren til at udskjelde en Anden, som
 man bestiller en Lirekasse hen paa tredie Sted, hvorimod jeg maa
 antages at være første Opfinder af den lykkelige Idee selv at bestille
 at blive udskjeldt. Alter nu i sin Orden, Illusionens Tid er forbi.**)
 [†] Enhver, der er bleven roest i dette Blad, eller tidligere udskjeldt
 20 behøver blot at indsende en Begjering om at blive udskjeldt og

*) *I Marginen*: hvilke endog reent intellectuelt kunne have Gavn deraf.

**) *I Marginen*: hvis der ellers var Nogen hvem det noget Øieblik kunde falde ind at nære en Illusion. Corsarens <væsentlige> Virksomhed med at udskjelde[§] || med at aabne et Tilholdssted for afdankede Vittigheder, lunefuldt Affald og Deslige || er nu udvidet saaledes, at den tillige udskjelder efter Bestilling. Desto vigtigere bliver det, at sikre sig mod at blive roest.

[§] af egen eller af Medarbejdernes egen Drift

30 [†] *I Marginen*: || eller aldrig omtalt ||

⁷ man kan... ⁸ Musik] sml. S. V. XIII, S. 432²⁰-433¹. ¹⁰ roest og udødeliggjort] se til 12, S. 178. ¹⁴ Forskjellen... ¹⁸ udskjeldt] sml. S. V. XIII, S. 433 Lin. 1-4. ¹⁸ Alt... ¹⁹ Blad] sml. S. V. XIII, S. 435 Lin. 6-8. ²⁵ Tilholdssted... ²⁶ Deslige] sml. 18.

paa ny at blive udskjeldt: saa qvæles Corsaren paa Grund af Bestillingernes Mængde. Dersom jeg ikke husker feil var dette Tilfældet med en Skræddermester her i Byen, der eengang sad i en kjønn lille Næringsvei, deri er hans Tilfælde forskjelligt fra Corsarens. Som det nemlig saaledes gaaer, at osv. *væsentlig som S. V. XIII, S. 433 Lin. 27-36* hvad skeer? Paa eengang stormer det ind med Kunder og Bestillinger, Buxeløse og Velklædte, Herrer og Tjenere, Ministere og Borgere: alle kom de med Bestillinger, der var en Trængsel til at omkomme i. Og hvad saa? Ja det er osv. *væsentlig som S. V. XIII, S. 434 Lin. 3-7* straffede ham ved at skaffe for mange Bestillinger. — Og hvad den foragtelige Næringsvei med at udskjelde angaaer, da er eo ipso Begrebet hævet ved Bestillingen, da det at udskjelde er forvandlet til en Profession, der ved sin Foragtelighed gjør det til en Æressag at blive udskjeldt af Professionister.

Selv derfor om der skulde være osv. *væsentlig som 25, S. 198 Lin. 2-18*. Nu er Alt i sin Orden^[†], Enhver der er bleven roest ell. tidligere udskjeldt behøver blot at indsende Begiering om at blive udskjeldt ell. yderligere udskjeldt: saa er Corsaren ødelagt. Dersom jeg ikke husker feil var det Tilfælde med en Skræddermester her i Byen, der sad i en kjønn lille Næringsvei — at der paa een Dag indløb saa mange Bestillinger — at Manden gik Fallit og maatte lukke Boutikken.

[†] I Marginen: Illusionen er forbi, og Alt i sin Orden.

men som det saaledes gaaer, og at osv. *væsentlig som 25, S. 199 Lin. 5 — 10* for mange Bestillinger. Og hvad et Begreb angaaer da er det ophørt ved at overdrives.

med mindre Bestillingen osv. *væsentlig som S. V. XIII, S. 433 Lin. 20 — S. 434 Lin. 19* et offentlig Fruentimmer — og der da osv. *væ-*

¹ saa ... ² Mængde.] sml. 24, S. 197 Lin. 27 f.   ² Dersom ... ⁴ Corsarens] sml. S. V. XIII, S. 433 Lin. 23-26.

1846

sentlig som *Lin. 22-33* er en Æressag; og det at være frygtet er ogsaa dialektisk, thi *osv. væsentlig som Lin. 39 — S. 435 Lin. 5* frygtelig. — Nu er Veien aabnet, Enhver der *osv. væsentlig som Lin. 7-12* rose en Ære kjær, da skal den møde dette korte Gjenmæle: gid jeg nu blot maatte blive udskjeldt af Corsaren, det er for galt at maatte opleve den Tort at blive udødeliggjort af „Corsaren“.

29
U. D.

En yderligere Stadfæstelse af et Foregaaende.

Min første Artikel var af den Beskaffenhed, at den netop havde sin Virkning ved at staae uden nogen yderligere Replik. Derimod skal jeg altid være til Tjeneste med en lille faktisk Oplysning, da Hr. P. L. Møller i sit Inserat har villet benægte det Faktiske i, at Scenen er forlagt til Prof. Hauchs Huus, en Berigtigelse, der da egentlig ikke kan være ham saa glædelig; thi er Scenen forlagt derhen: saa staaer mit Første der, og er Scenen ikke der, saa er hele Artiklen det Intet den er ved at være P. L. M.s æsthetiske Viisdom til [?] Literaturen, — og det er jo kun af Respekt for Prof. Hauch, det kunde falde mig ind at opfatte Hr. P. L. M. Hvorfor jeg atter her vil bede Prof. Hauch ladet udenfor og erindret, at det er ikke mig, der [bringer ham ind med?], naar jeg fanger Hr. P. L. M. i hans egen Snare.

Til 29:

30
U. D.

Hr. P. L. M. oplyser faktisk, at Besøg-Scenen i hans Gæa, ikke er Hr. Prof. Hauchs Huus. Enhver, der har læst Gæa, veed vel nok hvad han skal tænke derom. Vil Nogen yderligere gjøre sig den Uleilighed at eftersee den, vil han yderligere bestyrkes. Han efterlæse den [paa-gjældende?] Passus p. 159 og lægge Mærke til, at P. L. M. efter at have bemærket, at „han holder meget af, at en aandfuld Mand ikke

²⁹ Min første Artikel] ∴ En omreisende Æsthetikers Virksomhed, og hvorledes han dog kom til at betale Gjæstebudet. Fædrelandet Nr. 2078 (27. Decbr. 1845); S. V. XIII, S. 422 ff. sit Inserat] Fædrelandet Nr. 2079 (29. Decbr. 1845). Sml. 69. 72. A 98, S. 42. ³⁰ Gæa] æsthetisk Aarvog (Kbh. 1846), udg. af P. L. Møller

anseer det for nødvendigt at være forbeholden“ (dette Ord spænder Forventningen om Meddelelse), vedbliver: Om Aftenen var jeg i et lille Selskab — og at der ved det Ord: Om Aftenen o. s. v. ikke er dannet en ny Udgang, hvilket dog synes det Mindste, der burde [gjøres?] for at vise, at Hr. P. L. M. har forladt Hauch og er gaaet et ganske andetsteds hen, og at han har villet [narre?] os med den tantaliske Frugt: at Hr. Hauch ikke er forbeholden. Dernæst vil Læseren, hvis han vil gjøre sig den Uleilighed, lægge Mærke til, at Samtalen ender p. 180. Den nye Udgang her begynder saaledes: Næste Formiddag drog jeg atter ud paa min Valfart til Berømtheden. Men Besøget hos Prof. Hauch siges p. 158 at være Hr. P. L. M.s første Besøg (hos berømte Mænd); der tales ikke om noget andet Besøg, og Aftenselskabet, hvormed Hr. P. L. M. ender, er ikke ved nogen ny Udgang, end sige paa nogen mere afgjørende Maade udsondret fra Hauchs Huus. — Hvor er saa Scenen den Aften? I et ubetydeligt Huus, i Krebshuset, i P. L. M.s Stue, — men hvorfor lægges der da saa megen Vægt paa den? (For den, der kan grammaticalsk construere, er den i Prof. Hauchs Huus; ellers maatte der en ny Udgang, og Hr. Prof. Hauchs „Uforbeholdenhed“ kommer i en mislig Belysning.)

Til 29:

— Det er maaskee ikke Umagen værd at svare dette, men det er dog altid et lille Bidrag til den Uefterrettelighed, der skrives med, og den Dumdristighed, hvormed der fralægges. Forøvrigt kunde det kun falde mig ind at opfatte Hr. P. L. M.s Præstation som Gjæst i Sorø og hans Maade der at takke for Maden paa — dersom dette ikke er, saalænge Scenen er i Krebshuset, i P. L. M.s Stue eller paa Gaden: saa er det jo, som jeg sagde, saa er det Hele intet-sigende. Men knyttet til Hauchs Huus er det et Forsøg paa Det, som blev fremstillet i min første Artikel.

Krebshuset] 3: Krebshuset, en Kro i Omegnen af Sorø; se Gæa for 1846, S. 152.

1846

32
U. D.

Nogle veiledende Betragtninger betræffende
„Corsarens“ kraftige Vildfarelse.

Da jeg netop i denne Tid kun er beskæftiget med at læse Correctur af et større Værk, der afsluttende vil knytte sig til den hele
5 Stræben, der er begyndt og fortsat gjennem pseudonyme Skrifter, om det dog nærmest slutter sig til de af mig udgivne filosofiske „Smuler“: har jeg troet passende at kunne anvende nogle af mine Fritimer til nogle etiske og æsthetisk-etiske Betragtninger betræffende Corsaren som et usædeligt litterairt Phænomen. Øieblikket og Situationen synes netop at være gunstig dertil, thi efter
10 hvad min Barbeer fortalte mig imorges, skal jeg netop i denne Tid blive udskjeldt. Min Barbeer vilde just til at begynde en lang Fortælling om Udgiveren en vis Hr. Goldschmidt, hvem han anseer for ein ungeheuer Witzkopf, da jeg afbrød ham med de Ord: at
15 Corsaren var en obscoen Materie som egentligen aldrig burde være Gjenstand for Conversation. Og det er ogsaa saaledes, og som det kun tillades Lægen, der gjør det af reent videnskabelige Grunde, at omtale enhver Sygdom: saaledes kan det ogsaa kun være til-
20 ladeligt reent etisk i Sædelighedens Interesse at gjøre dette litteraire Phænomen til Gjenstand for Omtale. At svare Corsaren vilde ikke blot være en Troløshed mod alle andre Angrebne, men ligefrem en Usømmelighed.

Fra det selskabelige og Omgangs-Livet veed jeg intet stærkere Udtryk for at man ikke betragter Den nærværende, der dog paa
25 en Maade er det, eller sig i Selskab med Den, der dog paa en Maade er sammesteds: end at man taler om ham til en tilstædeværende Trediemand. Saaledes veed jeg heller ikke noget stærkere Udtryk for at man ikke polemiserer med Corsaren, end at man netop benytter den Tid, medens man selv udskjeldes, til at anstille
30 Betragtninger over den som litterairt Phænomen. Hvis man ikke samtidig udskjeldtes kunde det dog see ud, som polemiserede man med Corsaren, og det var denne som ikke vilde svare.

⁸³ Sml. 33-39. ⁴et større Værk osv.] 3: Afsluttende uvidenskabelig Efter-
skrift til de filosofiske Smuler (S. V. VII), se til A 2. ¹⁴ein ungeheuer
Witzkopf] sml. 55.

At anstille Betragtninger over Phænomenet, medens man selv
udskjeldes: er ligesom naar en Læge ganske roligt skjønner Syg-
dommen, medens Patienten i delirium furibundum udskjelder ham.
Hvo vilde sige, at disse Tvende strede med hinanden? Og dog er
her tillige Forholdet et andet, thi Patientens Sygdom er jo ikke at 5
udskjelde, men hvad Corsarens delirium furibundum angaaer da
er dette netop Sygdommen. Hvad jeg herskriver kan da i strængeste
Forstand ansees for en clinisk Forelæsning, eller en Forelæsning
ved Sygesengen. Ak den farligste Sygdom er netop den at have
en fræk Forestilling om at man er rask. 10

Thi Corsaren er som besat af en ond Aand; og denne onde Aand
er en ulykkelig Stolthed (i samme Forstand, som man taler om en
ulykkelig Kjerlighed), der ikke har fundet Sandhedens Udtryk i
Ydmyghed, og som derfor feigt trøster sig ved at fortjene — Penge;
og atter selv dog har Stolthed nok til at fortvivle over denne saa 15
dyrekøbte Vinding, og igjen bedrages af et Feighedens glimrende
Blendværk, naar den i den trodsige Indbildning at være frygtet
vil glemme det Penge-Mellemværende, hvormed den foragtet af-
færdiges. Corsarens Aand er en fortvivlet ikke ubegavet Aand,
der ufrugtbar og væsentligen keed af Tilværelsen omtumles 20
mellem at ville tjene Penge og at ville være frygtet, men bestandigt
selv har en Anelse om Selvmodsigheden. Den vil frygtes, og har
dog selv en dunkel Forestilling om, hvilket tilintetgjørende Epigram
det er over den, at den ved afgjørende Leiligheder, naar den skulde
vise Mod, feigt lader sig repræsentere — af Sjouere. Den vil frygtes, 25
og har dog selv en martrende Forestilling om, hvilken dræbende
Satire det er over den — at den honorerer sine Tjenere og ho-
norerer dem brillant. Den vil frygtes, og dog har den selv en
dunkel Forestilling om, at med de Vaaben, den bruger, vindes ikke
Ærens Seier i Magtens, men kun Afmagtens i Foragtelighed. Thi 30
som en Slagsbroder, der var anseet for den stærkeste paa Kneiper
og Ølstuer, hvis han blev sat hen i den pragtfuldt oplyste Sal, hvor

¹⁴fortjene — Penge] sml. S. V. XIII, S. 432. ¹⁷den trodsige Indbild-
ning] sml. 13, S. 182 Lin. 1 ff. ²⁴at den . . . ²⁵Sjouere] sml. 13, S. 181 Lin. 26-
28, og se til 12, S. 178. ²⁷honorerer] se til 13, S. 181 Lin. 4.

de utallige Fordringer reflekterede sig tilbage over ham: Ærens, og Anstandens, og den gode Tones, og Sømmelighedens — vilde staae afmægtig af Forlegenhed: saaledes vilde en Corsar-Forfatter tage sig ud i Vittighedens Æres-Strid, naar Anstændigheden mærkede ethvert Vaaben der turde bruges, og naar da de Ædles og Dannedes Øine vendte sig mod ham, og med Blikket gjorde Fordringen. Og dog kan Stoltheden ikke <ganske> glemme Ærens-Mark — indtil den atter fortvivler: fortjener Penge — og vil frygtes.

En lagttager maa da let kunne danne en saadan Figur, digterisk frembringe, hvad der i Virkeligheden maaskee ikke eksisterer. See dette er den bedste Skikkelse af en Corsar-Forfatter. Det er et opvakt Hoved, men det er et fortvivlet Liv, et Liv som mangler Slutningen. Han væmmes selv i bedre Øieblikke ved Tanken om, at Subscribenten for de 4^d tilkjøber sig den uhyre Overmagt: at lee af Spasmagerens Vittighed, og at lade Spasmageren personligen affærdige ved Domestikerne, som man behandler et tve-tydigt Fruentimmer. Det gyser i ham. Han vil opgive det Hele, og han lever dog nogle Øieblikke, saa længe den bedre Stolthed styrker ham med det gode Forsæt. Men han kan ikke. Ja naar vi Alle ville bede ham derom, gjøre ham Frygtens smigrende Concession; eller hvis han selv triumpherende kunde gjøre det. Men hvis den sædelige Fordring gjordes ham af en Anden, af en ringe Tjener der i Interesse af Literaturens sædelige Orden fordrer det: saa kan han ikke. Han føler dunkelt, at den Anden har Ret, han hader heller ikke Den, der gjør det, thi det Bedre i ham giver den Anden Medhold. Men han kan ikke. Nei, nei, Glemsel maa trøste: han længes efter Ægyptens Kjødgryder i Foragtelighed, han længes efter Blendværket efter Pøbelens Jubel, naar han trodser paa Talentet. Og dog har han Forstand nok til at indsee, og det Bedre i ham er stærkt nok til at fatte, at den ringe Tjener mente ham det vel, at han var Den, der ikke i Dobbeltthed loe af Vittigheden og foragtede Spasmageren, men uforstyrret af Vittighedens

¹¹ Det er et opvakt osv.] sml. A 99, og se Note dertil. ¹⁴ for de 4^d] Abonnement paa Corsaren kostede „5 Mk. quartaliter i Kjøbenhavn; udenfor Kjøbenhavn indtil 6 Mk. 8 Sk.“ (se Numrenes Forside). — Sml. A 67. ²⁰ at den ringe Tjener mente osv.] sml. 18, S. 188, og se Note dertil.

Blendværk og Adspredelse roligt sigtede efter det Bedre i ham. Han forstaaer dunkelt det Socratiske om Kokken og Lægen der skulde dømmes af Børn, at hiin ringe Tjener dog nok var Lægen, og Børnenes Bifald ligesom Pøbelens Jubel, det Kokken var sikker paa. Men han kan ikke, nei, Hævn, Hævn over Den, som ikke loe 5 af hans Vittigheder men heller ikke foragtede Spasmageren. Hævn altsaa over Den, der meente ham det vel, og dog føler han selv dunkelt Modsigelsen.

Da jeg netop . . . .

33
U. D.

synes jeg, at jeg passende kunde anvende nogle Fritimer paa at anstille adskillige Betragtninger betræffende Corsaren. Øieblikket og Situationen synes netop at være gunstig dertil, thi efter hvad min Barbeer sagde mig idag, skal nu netop Corsaren have begyndt at udskjelde mig. Medens da den har travlt med at udskjelde mig, er jeg beskæftiget med at anstille Betragtninger over det hele litteraire Phænomen. At svare Corsaren vilde ikke blot være en Troløshed mod alle andre Angrebne, men ligefrem en Usømmelighed. Men at anstille Betragtning over Phænomenet medens man udskjeldes af den, det er ligesom naar en Læge ganske roligt sonderer Saaret, medens Patienten udskjelder ham. Hvo vil dog sige at disse tvende skjendes med hinanden! Og her er tillige Forholdet et andet, thi Patientens Sygdom er jo ikke at udskjelde, men hvad Corsaren angaaer da er dette netop Sygdommen, den er besat af en ond Aand Habakuk som udskjelder. Hvad jeg skriver kan da i strængeste Forstand betragtes som en clinisk Forelæsning, ell. Forelæsning ved Sygesengen, det vil sige for dem der læser det, og tillige læser Corsaren. Idet jeg da forklarer ell. opfatter Phænomenet i dets Forhold til den sædelige Tingenes Orden, er Corsaren i det Tilfælde at den bestandigt aabenbarer Phænomenet.

³det Socratiske] Platon, Gorgias 464 d. ³³Da jeg netop] se 32 Lin. 3. synes jeg osv.] sml. 32 Lin. 7-12. At svare osv.] sml. 32, Lin. 20-22. Men at anstille osv.] sml. 32, S. 203 Lin. 1-9.

1846

I Marginen til 33:

- ³⁴ U. D. Jeg veed fra det selskabelige ell. Omgangs-Liv ikke noget stærkere Udtryk for at man ikke betragter den som nærværende, at man ikke er i Selskab med den, der er nærværende, end at man vender sig til en Trediemand og taler om ham. Og saaledes ogsaa: jeg veed ikke noget stærkere Udtryk for, at man ikke polemiserer med „Corsaren“ end at man, medens den udskjelder En anstiller Betragtninger over Corsaren som litterairt Phænomen.

Til 33:

- ³⁵ U. D. og Corsaren er som besat af en ond Aand, og denne onde Aand er osv. *væsentlig som 32, S. 203 Lin. 11-19* en fortvivlet om end ikke ubegavet Aand, der fluctuerer mell. at ville tjene Penge og at ville være frygtet, men bestandigt selv aner Selvmodsigelsen. Netop af den Grund maa den i saa lille et Land som mit Fødeland kunde afstedkomme stor Skade, fordi den selv uden Idee, uden Bevidsthed om hvad den i sidste Forstand vil, gjør de forskjelligste Opfattelser mulige, og netop derved forvirrer Opfattelsen.

- ³⁶ U. D. og saa dog atter selv har en <dunkel> Forestilling om, at osv. *væsentlig som 32, S. 203 Lin. 29 — S. 204 Lin. 4* Æresstrid, naar Alles Øine vendte sig paa ham med Fordringerne — han som kun kjendte Galleriets. Jeg tænker mig en saadan, og en lagttager maa da være opmærksom paa Sligt. Det er det Bedre af en saadan Forfatter. Han er opvakt, men hans Liv mangler Slutningen, den kan han ikke fatte — det kan jeg som kunde bruge ham reent novellistisk. Han væmmes selv osv. *væsentlig som Lin. 13-21*. Men naar da en samtidig Forfatter som en ringe Tjener i den sædelige Tingenes Orden paataler denne: saa osv. *væsentlig som Lin. 24-28* Jubel. Og dog føler han selv dunkelt, hvor usselt det er. Men han kan ikke. Thi slig ond Aand uddrives kun ved Bøn og megen Fasten. Han fatter dunkelt det Socratiske: at en Læge og en Kok skulle

³⁴ Sml. 32 Lin. 23-30. ³⁶ Han er opvakt osv.] sml. 32, S. 204 Lin. 11-13. Han fatter osv.] sml. 32, S. 205 Lin. 2-8.

dømmes af en Samling af Børn. Han forstaaer, at den Anden er Lægen, og han selv Kokken, der laver de usunde Retter — men han veed Børnene tiljuble ham Bifald — og han veed dog selv, at det er Børn — men han kan ikke. Nei han vil have Bifaldet, han vil have Hævn og han fatter selv dunkelt, at Lægen var den Eneste, der kunde hjælpe ham.

hvis han kunde komme til Besindelse — hvis han da ikke segnede ved Tanken om hvad han har gjort og forbrudt.

Nogle veiledende Betragtninger betræffende
„Corsarens“ kraftige Vildfarelser.

37
U. D.

No 1.

Da jeg netop i denne Tid er ifærd med at læse Correctur af et større Værk, der afsluttende vil knytte sig til den hele Stræben 5 der er begyndt og fortsat gennem pseudonyme Skrifter, om Skriftet selv end nærmest slutter sig til de af mig udgivne filosofiske Smuler, og da jeg i den Tid jeg læser Correctur ikke har for Skik at fremtage noget nyt Arbeide: saa troer jeg at svigte mig selv og min Stilling som dansk Forfatter ved ikke at benytte denne Fritid 10 til at paatale, hvad der vel for længe siden burde have været Gjenstand derfor.

Thi naar <der> i det daglige Liv udvikler sig en Usundhed i Vandet, som drikkes i Byen; eller naar Bageren bruger bedærvet Meel; eller naar endog blot Gadelygterne ikke ville brænde: da 15 bliver dette strax Gjenstand for Paatale, der bliver strax tænkt paa Forholds-Regler og Forebyggelses-Midler. Men naar i Aandens Verden et usundt og bedærvet Næringsstof faldbydes, naar der synes en uhyre Rift om at købe, naar der i denne Omsætning desto værre ikke bedrages ved for liden Vægt, men snarere ved 20 at give Meget for Meget for Pengene: da skeer dette upaataalt Aar efter Aar, og naaer upaataalt en saadan Høide, at der i Aandens

⁸⁷Sml. 38. ⁴Da...⁸Smuler] sml. 32 Lin. 3-7. ¹¹for længe siden osv.] sml. 13. 20. 21 (Lin. 1).

Verden ingen Omsætning gjøres der i Størrelse paa nogen Maade kan udholde Sammenligningen. Naar der pludseligen i det daglige Liv faldbydes for megen fersk Fisk*): da forbyder Politiet dette; men naar bedærvet Vittighed faldbydes i en saadan Masse, at selv
 5 den enkelte gode bedærves ved Massen, hvori den er; naar den faldbydes efter en saadan Maalestok, at detersom var det det daglige Brød: da skeer der Intet. Og naar i det borgerlige Liv en fattig Kone ved en Gestus, der dog i Sandhed ikke kan fornærme, i det korte Øieblik medens man gaaer forbi hende, hvad der dog i Sandhed
 10 ikke kan forstyrre, synes at betle om en Almisse: da straffes hun strengt derfor. Men naar paa Prent Private overfalder stundom regelmæssigt hver ottende Dag, derved at en Udskjelder ligesom hidser Letsindighedens og Raahedens og Lidenskabelighedens Hunde paa ham: da skeer der Intet. Nei derskeer Intet; det Eneste,
 15 der skeer, er at Næringsveien flourer, at ikke mangen Statens Tjener endog i høiere Stillinger, at ingen Kunstner og ingen Lærd i Danmark er saaledes aflagt.

Medens selv vore navnkundige Forfattere kun finde en liden Afsætning for deres Skrifter, medens selv Journalerne, der dog
 20 altid maa have en større Udbredthed, med Undtagelse af den Berlingske Tidende, ere i Aftagende: blomstrer og trives et Institut, der har gjort det til Næringsvei at udskjelde; det kneiser stolt af en Subscription som maaskee intet andet Blad, det kneiser, ja liig Klinten, stolt af, ubetinget at være det meest læste Blad i hele
 25 Kongeriget, læst af alle Stænder, fra de høieste til de laveste, læst af alle Aldere selv af Skolebørn. Uden Anelse om eller Dybsindighed til at fatte Forskjellen mellem Paris og Kjøbenhavn, at hvad der som et Phænomen mellem utallige andre, kan have sin Betydning som en vittig men dog godmodig Misundelse mod Mænd, der
 30 i europæisk Indflydelse og i Fjernhed fra Angrebet forblive uvi-

---

*) I Marginen: af rørig Art

---

³Naar der pludseligen osv.] sml. S. V. I, S. 26. ⁷Og naar...¹¹derfor] sml. 24, S. 196 Lin. 8 ff. ¹²regelmæssigt hver ottende Dag] se til 12, S. 178. ²⁰selv af Skolebørn] sml. 38. 42. 69. A 107, S. 55. ²⁰Uden Anelse osv.] sml. 13, S. 180 Lin. 7-17, og se Noter dertil.

dende eller dog væsentligen uvidende derom: angribes her Private. Paa Omgang blive de udskjeldte og derpaa priisgivne for Nysgjer-
riges Opmærksomhed, om det afficerer dem. Altsaa i en lille By,
i Smaa-Forhold, i det fælles Samlivs daglige Berøringer, i en lille
Literatur, der end ikke har et eneste kritisk Tidsskrift, florerer som
Triumpherende med en næsten uhørt Subscription et Blad, der
lever af at turde sige og gjøre Alt, et Blad der uden Idee i Liden-
skabelighed og Vindings Tjeneste profiterer brillant ved Foragtelig-
hedens Privilegium paa at være aldeles ugeneret.

Og ikke blot dette, men til dette Blad svarer et Contor, hvor man
ved Hjælp af anonyme Billeter er vidende om de privateste Forhold.
Her spørges nu ikke om, hvad Misbrug der er gjort af denne Viden,
men om det farlige i at noget saadant er til. Den tjenende Classe,
den simple Borgerstand anseer Corsaren som en høiere Retfær-
dighedens Tjener, som en Sjelesørger, hos hvem den finder Trøst
ell. søger den. I Sandhed et besynderligt omvendt Forhold. Et
Tjenestetyende er maaskee behandlet for strengt af dets Herskab.
Ak, hvem har ikke Sympathie med den tjenende Classe, jeg veed
jeg har det af min yderste Evne. Men nu: den Tjenende søger til
Corsar-Contoret. Her høres intet formanende Ord^[†], der kunde
afvinde Sagen en mildere Side, her indvies ikke den Forurettede
i nogen opløftende Betragtning af Livet, der kunde lære i Ydmyg-
hed for Gud med sand msklig Stolthed at bære en Forurettelse.
Nei Hævn, Hævn. Saa kommer da det forblommede Angreb for
Dagen — og den Forurettede er hævnnet! Hvad er saa værst:
Sygdommen ell. Lægemidlet! Og hvilket Forhold mell. den for-
mentlige Paatalen af en Magtens Misbrug og den ubodelige Skade
der afstedkommes ved Afmagtens Misbrug.

Ja man gaaer videre for ligesom at sætte Kronen paa Værket:

^[†] I *Marginen*: forkyndes for den Forurettede indvies snarere i
en Sømmensværgelse.

⁹ næsten uhørt Subscription] sml. A 98, S. 43, og se Note dertil. ¹¹ ano-
nyme Billeter] sml. Goldschmidt, Livs Erindringer (se til A 98, S. 43) I, S. 278 f.
¹⁰ søger til Corsar-Contoret] dette (se til 13, S. 180) var „aaabent fra Kl. 3 til
Kl. 5 hver Eftermiddag“ (se Numrenes Forside).

1846

- vover man i Bladet at forkynde det som Hævn at blive udskjeldt. Som Øvrigheden dømmer saa og saa mange Gange Vand og Brød saa dømmer Bladet: saa og saa mange Gange at blive udskjeldt. Foruroligende Traditioner knytte sig til Texten, man er vidende
- 5 om Grunden, hvorfor Den og Den forfølges. Og ved Siden deraf høres atter, at Pøbel-Triumphatoren vil skaane Den og Den. Ja saa lad os bøie os for den Mægtige, lad os gjøre Selskaber for ham, lad os tilbyde ham*) Regjeringen. I Danmark tør man tale frit om Konge og Øvrighed: men man skal tage sig iagt for at tale frit om Corsaren!
- 10 Og alt Dette besvares med — taus Foragt! I Sandhed et besynderligt Svar, som staaer i intet Forhold til Tiltalen, og til at alle Msker læse Bladet! Thi det er jo ikke Lærde ell. Videnskabsmænd, der bekæmpe hinanden i store Bøger, som kun Faae læse; det er ikke et Blad, der frister en kummerlig Existents i en Afkrog; det
- 15 er ei hell. en Journal, der fæstet i Ærens og Ansvars Tjeneste maa vide, hvad det skriver og gjør: nei det er et Blad som uden Sammenligning er absolut det meest læste i Kongeriget — og som skriver med en uden Sammenligning mageløs Ugenerethed, ja uden Sammenligning, det vilde allerede være en Fornærmelse mod alt
- 20 Andet der skrives i Danmark at bruge det til Sammenligning. Den borgerlige Øvrighed holdes skammelig til Bedste ved Hjælp af Sjouere, som den udøvende Magt i sin Strengthed maa arrestere, og den alvorlige Ret maa dømme. Og medens Øvrigheden saaledes frækt nødsages til at gantes med at stikke til Straamanden: skifter
- 25 og deler Corsaren mell. Folk, holder deres Ære og fredelige Privat-Liv i sin Haand som en Narrestreeg. Thi alle vi Andre ere bundne, Øvrigheden maa finde sig i at være til Nar, blot for ikke at misbruge sin Magt; thi da vilde den anklagende Stemme løfte sig høirøstet; hvis Nogen skriftligt vilde fremtræde mod Corsaren, da skal han
- 30 iagttage i strængeste Maade Ærens og Ansvars og Sømmelighedens Forpligtelse: ell. vilde den anklagende Stemme opløfte sig

*) *I Marginen: en Formue og*

¹vover man...⁶Den.] sml.13, S.181 Lin.28 ff. ⁸I Danmark...⁹Corsaren!] sml.13, S.184 Lin.10 ff. ²⁰Den...²³Sjouere] sml.22, og se til 12, S.178. ²⁵holder...²⁶i sin Haand som en Narrestreeg] sml.V B 137, S.233 v.18.

forfærdeligt imod ham. Giv den meest øvede Fægter det Sværd i hans Haand, som han fører med Lethed, med absolut Seier mod enhver Modstand — men istedenfor Modstand hids glubske Hunde paa ham, og tilraab dem Bifald men true ham hvis han vover at gjøre Andet end de rene Fægter Hug, Høide- Huggene — døm ham hvis han vil værge sine Been — og dog er det efter disse Hundene gribe.^[†]

For at fuldende det Hele vedbliver den uforandrede Tale fra den Tid, da Corsaren var et ubetydelig lidet læst Blad, den vedbliver uforandret: det er en Ubetydelighed, ikke værd at tale om — efter at Corsaren er bleven om ikke det eneste, saa dog absolut det, der tales meestom. Ingen Journalist tager til Orde, — deter ikke Umagen værd. Lad os hell. sige: det lønner ikke Umagen, thi den lønnes med at blive udskjeldt paa Liv og Død, den lønnes med at blive misforstaaet, saa længe indtil Mskene ret komme til sig selv, thi da ville de let indsee, hvad jeg indseer.

Jeg maatte i Sandhed paa en besynderlig Maade være slumpen til dog af Een og Anden at ansees for en lagttager; jeg maatte ganske være uden Sympathie for mine Med- Msker for Privat-Livets skønne Sider, for Ægteskabets stille Inderlighed, for Børne- Opdragelsens Afsluttethed, og for saa mangt et andet Forhold, der netop ved dette Blad er bleven fortrediget; jeg maatte være ganske forglemmende, hvad jeg skylder, og hvad Enhver skylder en Fortrædiget og Fornærmet, hvis jeg ikke havde været opmærksom. Og

^[†] I *Marginen*: der er blandt alle Dem, som skrive i Corsaren, ikke een der paa Ærens Vilkaar, bunden i de Forpligtelser, som enhver anden dansk Forfatter respekterer, som Folket fordrer af ham, der var ikke een, der var istand til at skrive en væsentlig vittig Artikel, hvor en ell. anden bestemt og tydelig Tanke med dialektisk Klarhed, med en Livs-Anskuelses Modenhed reflekterede sig i den beroligede dybere grundende Vittigheds skønne Straale-Brydning.

^g glubske Hunde} sml. S. V. VIII, S. 88. ^o lidet læst} sml. Goldschmidt, Livs Erindringer (se til A 98, S. 43) I, S. 264 f.

1846

mangen privat Mand, der ikke selv kan yttre sig i Literaturen, har dog maaskee anseet det for en Utroskab af de Skrivende, at Ingen har taget til Orde i denne Sag, hvor der da ikke er Tale om at forsvare den Enkelte, thi som Fr. Taciturnus har sagt det, der skal
5 ikke svares, men hvor Phænomenet selv gjordes til Gjenstand for Omtale.

Dog er det en vanskelig Sag i denne Henseende, at gjøre Noget, netop fordi dette Blad har vendt alle Forhold om. Der maatte derfor gaaes en lille Smule methodice frem. Jeg maatte først sikkre mig
10 et Msk., hvis Ydre er riigt paa latterlige Tilfældigheder, thi efter Saadant er det især Corsaren jager, jeg maatte sikkre mig*), at jeg turde tale derom lige saa frit som Corsaren taler fræk. Thi ogsaa i denne Henseende er Forholdet vendt om. Corsaren tør angribe Enhver — og vil Nogen tage til Gjenmæle i den Angrebnes Inter-
15 esse, saa siger man: Du udbreder blot Angrebet mere, tie derfor hell. stille! I Sandhed en underlig Tale, efterat hele Landet har læst Angrebet, og naar Forholdet er, at i hvilket andet Blad man end indrykkede Forsvaret, vilde det neppe finde en tiende Deel saa mange Læsere, som Angrebet og Corsaren har. Eller vil Nogen
20 sige, at Forsvaret foranlediger at der i længere Tid bliver Tale om den Sag. En underlig Tale efterat Corsaren har tilladt sig at forfølge enkelt Mand i hele Aar. Og dog gaaer det saaledes til i Comedien. Man siger: forsvarer ikke den Angrebne, tier hell. for ikke at røre ved denne Sag. I Sandhed et høist delicat Udtryk at røre ved den
25 Sag, naar Sagen der ikke maa røres ved, er at den Angrebne er bleven mishandlet for Alles Øine.^[†]

Imidlertid maatte Den, der vilde gjøre Noget, sikkre sig dette, for at der ingen Svaghoved skulde faae Anledning til at være superklog, han maatte sikkre sig den Angrebnes Samtykke. Det har
30 jeg gjort; og dette Msk. er: jeg selv. Har Corsaren Lov til at tale om mine tynde Been og mit latterlige Ydre — og der er jo lyst for

---

*) I *Marginen*: hans Samtykke til

[†] I *Marginen*: men bestandigt leger vi den Leeg at være Paris.

---

⁴Fr. Taciturnus har sagt] sml. S. V. XIII, S. 429 Lin. 27.

mig fra Foragtelighedens Forundringsstol — nu vel saa har jeg det
 da ogsaa, og kan heldigviis gjøre det med maaskee adskillig mere
 Rolighed end Corsaren. Man vil atter strax her see en Forskjel som
 er afgjørende; thi jeg kjender godt mit Ydre, og faae Msk. have vel
 saa ofte været Gjenstand for en godmodig Spøg, ell. lille Vittighed, 5
 ell. lidt Gjækkerie, ell. et Smil i Forbigaaende som jeg. Og i Sandhed
 Sligt finder jeg aldeles i sin Orden: det er et Udtryk for det øie-
 blikkelige Indtryk, de Vedkommende kan ikke lade det være, og
 netop deri ligger Forsoningen, og Mange, som netop maaskee har
 haft for store Tanker om mine Evner, har til Gjengjeld faaet lidt 10
 Glæde af mine Been, — mangen Pige, som maaskee satte mig for
 høit som aandelig Begavet har forligt sig med mig ved Hjælp af
 mine tynde Been. Og alt Dette finder jeg i høi Grad uskyldigt, og
 tilgiveligt, ja fornøieligt. Men noget Andet er, naar en Udskjelder
 tillader sig ligesom at hidse en Mængdes Øine derpaa, naar han 15
 altsaa tager det Øieblikkeliges Undskyldning bort og tvertimod
 gjør dette til Gjenstand for Opmærksomhed. Jeg skal vel finde mig
 deri, det gjør mig mere ondt for de Vildledte end for mig. Og netop
 fordi jeg veed, jeg kan finde mig deri, netop derfor har jeg nu sikkert
 mig, at jeg kan røre ved Corsaren som*) Phænomen. Jeg skal senere 20
 netop vise et Exempel paa, hvorledes endogsaa et Mskes legemlige
 tilfældige Latterlighed kan opfattes saaledes, at baade det Comiske
 skeer sin Ret, og en godmodig Misundelse faaer en lille Hævn, og
 det Hele dog ender i den uskyldige opløftende Forsoning, hvormed
 Alt ender, hvor Ideen er tilstæde, og lyser sin Velsignelse over 25
 Handlingen. Ak men hvor det er en Lidenskabelighed og Næ-
 ringsveiens Interesse der gjør Udslaget, hvor der ikke lyttes efter
 Categorie-Forholdenes sphæriske Harmonie, men efter Pengenes
 Raslen i Kassen, og hvor Bevidstheden om at enhver Subscribent
 med Bladet tillige tilkøber sig Ret til foragteligt at affærdige den 30
 Skrivende, driver Lidenskaben til det Yderste, der er det et andet
 Tilfælde.

---

*) I Marginen: literairt

*) godmodig Misundelse] se til 43.

1846

38

U. D.

Nogle veiledende Betragtninger
betræffende „Corsarens“ kraftige
Vildfarelse.

af

5

S. Kierkegaard.

No 1.

Da jeg netop i denne Tid er *osv. væsentlig som 37 Lin. 4 — S. 209*
Lin. 11 Forhold, et Contor der er i Besiddelse af et Kjendskab til
Alt som neppe selv Politiet har det, et Contor der veed at benytte
10 den til at tiltvinge sig det absolute Herredømme o: Lovløshedens.
Ja det gaaer videre for ligesom at sætte Kronen paa det Hele vover
dette Institut at forkynde det som Hævn at blive udskjeldt i Bladet.
Og alt dette *osv. væsentlig som S. 210 Lin. 10-26* Narrestreeg. Og
for at fuldende *osv. væsentlig som S. 211 Lin. 8-18* lagttager, hvis
15 dette Phænomen ikke for længe siden havde tildraget sig min
Opmærksomhed. Og mangen privat Mand der ikke selv kan tale
med i Litteraturen, har maaskee sørget derover, at ingen gjør det.

Dog er det en vanskelig Sag at gjøre Noget. Jeg maatte først^[+]
osv. væsentlig som S. 212 Lin. 9 — S. 213 Lin. 2 og heldigviis kan
20 jeg gjøre det maaskee adskilligt roligere end Corsaren.

Dernæst maa man sikkre sig, at det ikke er en ligefrem angreben
Mand der taler — thi saa siger man strax: det er Pirrelighed. Ret
som alt hvad der hedder Uvillie og Indignation var afskaffet. Dette
har jeg sikkert mig derved, at en pseudonym Forfatter, hvem jeg i
25 Almdl. forvexles med, skjøndt roest har forlangt at blive udskjeldt,
og er bleven det — og nu jeg med. Det maa vel ogsaa have været
Enhver paafaldende, hvorfor jeg ikke hidtil er kommen i Corsaren.

Saaledes er Alt lagt til Rette, man vil dog maaskee see med
Overskuelse af Forholdene. Man vil let see, at det ikke er en hidsig

30 ^[+] I *Marginen*: der skal ikke svares — (Frater Tac.) — men blot
tiltales.

³⁸ ¹¹ Ja ... ¹² Bladet] sml. 37, S. 209 Lin. 29. ²⁶ roest] se til 12, S. 176⁴.
⁸¹ der skal ikke osv.] sml. 37, S. 212 Lin. 4 f., og se Note dertil.

Yngling her strider, men En der dog vel tidligere bekendt for at kunne føre en Pen, ogsaa kan anlægge en Plan. Vil da ingen Anden: saa vil jeg gjøre et i høi Grad fordærveligt Phænomen i Literaturen til Gjenstand for Tiltale. Her skal ikke være Tale om Personer, ikke om disses Charakter — nei kun om Phænomenet selv. Og 5 Den der, om han end bærer et tungt Ansvar for hvad han personligen forskyldte, og Den, der vel netop af den Grund altid har ladet sin Fremtræden være uden Myndighed — men som sandeligen qua Forfatter har den reneste og den lettest aandende Samvittighed; Den der med Pengetab fra Aar til Aar, med forøget Flid fra Dag 10 til Dag kun har forlangt at skjøtte sig selv, og turde nedlægge sine Skrifter i dansk Literatur: han har dog vel netop Fynd til at accentuere det Ethiske i at være Forfatter.

Dette angaaende min litteraire Legitimation. Var Spørgsmaalet kun om en reen æsthetisk Strid, om hvem der er vittigst og andet 15 saadant: saa vilde jo Sagen være let afgjort, ved at formaae Corsarens frygtede Genier til Mand for Mand med Navn under at skrive i et andet Blad undergiven samme Betingelser som enhver anden Forf. ikke profiterende af Foragtelighedens Frispas og Privilegium til at turde gjøre Alt, da man forud har løst Privilegiet ved at være 20 foragtet. Naar man blot i Rolighed vil betænke dette vilde man let forvisse sig om, hvor megen blind Allarm der ligger til Grund for dette Phænomen. Men saaledes er Striden ikke, og som jeg som Forf. stolt frabeder mig den Anerkjendelse at være vittigere end Corsaren, idet jeg hell. ønsker slet ikke at være vittig: saa er Striden 25 hell. ikke selv lystelig. Eller rettere det er ingen Strid, det er et Forsøg paa om muligt at standse en om sig gribende forvirrende Svækkelse. Her er ikke Spørgsmaal om Strid, men her er kun Spørgsmaal om med Rolighed og med Overbevisningens Magt at fremstille al dette Uvæsen, at gjøre det med Rolighed medens hiint 30 Blad vel vil overøse En med Skjeldsord og paa enhver Maade priisgive En for alle Letsindiges og Daarers Latter. Med Rolighed ikke fjern fra Verden at hengive mig til Betragtning, men ligesom midt

⁵Og Den... ¹⁸Forfatter.] sml. 13, S. 183 Lin. 15-22. ¹⁷i et andet Blad] sml. 18, S. 189. 55. A 99, S. 48.

i Opløbet at fastholde Tanken, at være stille i Betragtningen medens jeg sidder ligesom i en Kjedel, paa hvilken Kobbersmeddene hamre.

Hvad mig selv angaaer da mener jeg netop personligen at være skikket til Sligt. Jeger et eenligt Msk., jeg har ingen Hustrue der skal
 5 græmme sig, selv om Manden stolt opløfter sig over Fornærmelsen, jeg har intet andet. Jeg der skal nødsages til ængstelig at imødesee hvad den ottende Dag vil bringe, som skal staae bekymret ved Mandens Side og see hvad den Bekymrede seer og maaskee efter forstørret Maalestok^[†], medens Manden stolt overseer det; jeg har
 10 ingen Børn, der i Skolen maaskee skal faae fat i Corsaren, hvis han ikke finder den i det fædrene Huus, og der enten bringes i den sørgelige Vildfarelse at lee ad sin Fader ell. tidlig harmes over den Verden i hvilken han lever, hvor Sligt skal hænde Faderen; jeg er ikke Lærer i nogen Skole, saa Børnene skulle modtage mig
 15 med Latter, ikke Lærer for Ældre,^[*] jeg er ikke i nogen Stilling, ikke en Geistlig der skal med Uvillie maaskee i sin geistlige Forretning træffe sammen med et saadant Stikbrev; thi Bibel og Psalmebog hvem læser der deri i Sammenligning med Corsaren, der er Læsning for Alle, og især for de Ubefæstede, der ingen
 20 anskuelse af Livet have; og dog veed jo Enhver der har en saadan, at Intet er vanskeligere at omgaaes i Frygt og Bæven end netop Sands for det Comiske.

Saaledes staaer jeg eenlig, saaledes ønsker jeg at staae eenlig. Vant til andre Forfærdelser end den barnagtige at tegnes i Carri-
 25 katur, vidende Beskeed i Sindets Rolighed om hele mit Ydre, skal jeg vel staae Stødet ud. Vant til fra andre Forfærdelser i mit Indre at kalde Sind og Tanke tilbage paa Spøg og Munterhed skal det

[†] *I Marginen*: ell. mismodig overraske sit Tjenestetyende ved nysgjerrigt at læse Corsaren

30 [*] *I Marginen*: Jeg har ikke mange Msk. i min Tjeneste, jeg skal ikke hilses af mine Undergivne med forlegne Miner,

¹ i en Kjedel] sml. 11, S. 177. VI B 33.   ² Hvad mig selv osv.] sml. 13, S. 183 Lin. 4 ff.   ³ den ottende Dag] se til 12, S. 178.   staae bekymret osv.] sml. 7. 20 (Slutm.)   ⁴ Børn, der i Skolen osv.] sml. 37, S. 208. A 107, S. 55.   ⁵ at Intet er vanskeligere osv.] sml. 55.   ⁶ Vant til ...

ogsaa nok lykkes mig. Men jeg veed god Beskeed om, hvor Spøg
 hører hjemme. Eenlig ønsker jeg at staae; end ikke dette Blads
 Redakteurer have i fjerneste Maade nogen Andeel i at jeg optræder.
 Lad derfor om muligt hele Corsaren handle om mig: saa er dog
 alle private saa længe fritagne. Der er Ingen der har bedet mig 5
 om at gjøre dette Skridt, Ingen; der er ikke et Msk. Bistand jeg
 regner paa; jeg veed meget godt, at skjøndt det er Skik og Brug,
 at Alle sige: aah, ikke andet end Corsaren, saa frygte Folk dog for
 Intet saa meget som at blive <gjort> latterlige! Saaledes staaer
 jeg ene, og dog er der Den, der har bedet mig, nei han har for 10
 Skik ikke at bede, han befaler, og saa skal man lystre, man finder
 ikke Fred før man gjør det; og der er Den, der er den Eensommes
 Bistand i Eensomheden, der er fjern fra Livet, og i Eensomheden
 midt i Trængselen.

Her skal ikke føres en vittig Polemik, ikke reises den skingre 15
 Latter, og Gud være lovet, jeg nyder da hell. ikke det Privilegium
 at jeg turde tillade mig at virke ved Tegninger og Raahed. Om
 muligt ønsker jeg at Betragtningerne blive belærende, dernæst
 beroligende og formildende, og ikke uden en vis Interesse, der
 skal ogsaa paa et enkelt Sted blive Plads for en Godmodighedens 20
 Spøg, netop for at vise, hvorledes Sligt kan gøres.

Dertil udbeder jeg mig Læsernes Taalmodighed. Den, som for-
 haster sig med at lee, ham vil jeg ikke just for min egen Skyld
 men for hans paaminde om at være lidt langsom: det er jo dog
 muligt at jeg bedre kunde taale hans Latter, end han selv kan taale 25
 den. Og har jeg maaskee Fjender, ell. Saadanne, der maaskee med
 Føie ere mig ugunstige: dem vil jeg atter ikke just for min Skyld
 men for deres egen bede at betænke Eet: om det dog, forsaavidt
 de ønskede nogen Straf over mig, sømmer sig for dem, at ønske
 at det skal skee ved Corsarens Raahed, om de dog ikke have en 30
 ædlere Forestilling om dem selv end at de kunde ønske Corsaren
 til Ridder. Nei saa lad det være en ophøiet en myndig Mand, at

¹mig.] sml. 18, S. 189. 19. ²dette Blads Redakteurer] 3: Fædrelandets.
 Sml. Corsaren Nr. 276 (2. Jan. 1846), Sp. 3 ff. 7. Nr. 277 (9. Jan.), Sp. 6. Nr. 278
 (16. Jan.), Sp. 13 f. ¹⁸Her skal ikke osv.] sml. 39. ¹⁹Og har jeg maaskee
 osv.] sml. 18, S. 189.

1846

det maa være til Opbyggelse for Alle, naar han straffer mig. Ethvert Corsar-Angreb er hvad enten det træffer Skyldig ell. Ikke-Skyldig til ubodelig Skade, fordi Lægedommen er uendeligt fordærveligere end Sygdommen.

Til 38:

³⁹
U. D. Ingen vittig Polemik skal der føres; thi jeg agter at føre Sagen alvorlig og rolig — og Corsaren fører neppe en vittig Polemik. Atter forhaste Ingen sig, ikke for min Skyld, men for sin egen, med den Dom: at jeg ikke er vittig. Fordi en ung Pige ikke vil dandse paa en Dandsebod, skulde hun ikke rolig finde sig i, at dette paa Dandseboden blev forstaaet saaledes:

Og dernæst har ogsaa Vittighed sin Dialektik, og det er og bliver for enhver dygtigere Forfatter et utilgiveligt Misgreb at blive vittig paa urette Sted.

⁴⁰
U. D. Corsarens Legitimation.

Den har aldrig legitimeret sig, er voxet op fra Skidtet.
Alt dreier sig om en ubekjendt Persons
aldeles egoistiske Personlighed. —

Til 40:

⁴¹
U. D. Corsaren frækkere og frækkere — Ingen svare: Ingen tør svare.
Goldschmidt Udgiver af en Bog.

Til 40:

⁴²
U. D. Skolelivet intimideret (Høedt.)

¹ Ethvert osv.] sml. 37, S. 209 Lin. 25 ff. ³⁹ Ingen vittig osv.] sml. 38, S. 217 Lin. 15. Atter forhaste osv.] sml. 14. 18. Fordi en ung Pige osv.] sml. 14, S. 185 Lin. 6 ff. ⁴¹ Corsaren... tør svare] sml. 13, S. 180 Lin. 6. Udgiver af en Bog] se til 8, S. 170. ⁴² Sml. 38, S. 216 Lin. 13 ff. Høedt] „Stud. theol.“ F. L. Høedt (f. 1820, dim. fra Borgerdydskolen paa Christianshavn 1836; senere Skuespiller og Sceneinstruktør; død 1885) underviste fra April 1844 til Beg. af 1845 i Dansk (15 Timer ugentlig) i „de studerende Clas-

En Mand har sagt Noget paa et offentlig Sted om Gold.

(Rosenkrantz).

Skuespillere — Geistlige —

Til 40:

a)

43

Corsarens Standpunkt

U. D.

Nivelleringen.

den godmodige Misundelse (det Ophøiede heri).

den foragtelige Misundelse.

Man vil have det Store nedrevet — ved Hjælp
af en Foragtelig saa bliver der slet Intet tilbage.

Til 40:

b.)

44

Corsarens Angreb, hvorledes det virker.

U. D.

Analogier med at fremstilles paa Theatret.

med at blive udhysses ell. udskjeldt i en

Forsamling.

Begge disse Analogier dog Intet. Man har hverken
Samtidighedens Regres mod Udskjelderens,
ell. kun Øieblikkets Lidelse, det varer læn-
gere. stundom 1 Aar.

ser, undtagen 1ste" i Borgerdydsk. paa Christiansh. Af hans „Lyriske Studier“ (Kbh. 1844) bragte Corsaren Nr. 208-9 (6. og 13. Septbr. 1844) en nedsættende Anmeldelse; i Corsaren Nr. 211 (27. Septbr. 1844), Sp. 8 findes følgende Notits: „Literatur. Udkommet er: Tale, holden i Borgerdydsskolen paa Christianshavn, dens nederste Klasser, angaaende „Corsarens“ Slethed og Ondskab mod store Digtere. Af Hædt. Faas i alle Blok Tøxsenske Boglader.“ — Sml. 37, S. 208. 69. Rosenkrantz] : Baron Iver Holger R., f. 1813 (død 1873); se Corsaren Nr. 247 (6. Juni 1845), Sp. 10, og adskillige senere Numre, særlig Nr. 258 (22. Aug. 1845), Sp. 9. Nr. 260 (12. Septbr. 1845), Sp. 13. Sml. Rosenkrantz, Nogle efterladte Optegnelser (Kbh. 1876), S. 27 ff.; Goldschmidt, Livs Erindringer (se til A 98, S. 43) I, S. 471 f. ⁴⁸ Nivelleringen] sml. S. V. VIII, S. 79 ff. den godmodige Misundelse] sml. 13, S. 180¹¹, 37, S. 208²⁰. S. 213²³. — S. V. VIII, S. 76 ff. den foragtelige Misundelse] sml. S. V. VIII, S. 78.

1846

Og denne Straf, som den Udøvende vel mener Ingen kan udholde, og Gud veed, om man ikke smigrer sig med at kunne tvinge mig til at expatriere — hvo udøver den? Er det Øvrigheden? Nei Lovløshed.

Til 40:

45
U. D.

c.)

Corsarens Vittighed. — Uvæsentlig —

Læs Corsarens Vittigheder i en Bog, ell. i et andet Blad, og Du vil væmmes, fordi Du da gjør Fordringer Billeder tegnede efter Naturen.

f. E. at fremstille mig holdende en Tale til Tjenestepigerne i mit Huus (da jeg er Vert).

ell. ridende paa en Kjøphest

Sligt kan Enhver gjøre.

Til 45:

46
U. D.

Kl. var 2^{1/2} det var 3^d Gang M. Kierkegaard gik tilbage af Østergade (her til en Tegning).

Til 40:

47
U. D.

d)

Ingen Regres mod Corsarens Angreb

1) ikke ved Domstolene.

2) ikke ved vittig Polemik — thi her er ingen Ære at vinde.

3) ikke ved at vise det er et foragteligt Blad — thi saa sige alle Folk: det veed vi.

Heri ligger Hexeriets blinde Allarm.

---

⁴⁶holdende en Tale] sml. Corsaren Nr. 277 (9. Jan. 1846), Sp. 1. Nr. 279 (23. Jan. 1846), Sp. 1. ridende paa en Kjøphest] sml. Corsaren Nr. 278, (16. Jan. 1846), Sp. 4. ⁴⁷Hexeriets blinde Allarm] sml. S. V. IV, S. 241. VII, S. VI.

Til 40:

e.)

48

Det Ethiske og Usædelige.

U. D.

Ab posse ad esse.

49

En Phantasie.

U. D.

Den skeeløiede Pukkelryggede

I Byen F. levede for mange Aar siden en Mand, som var kjendt af Alle, og som dog kun meget Faae havde seet, thi han gik næsten aldrig ud; og det vilde maaskee den Gang have haft stor Interesse at læse hvad jeg nu skriver. Han var lille af Væxt, skeeløiet og Pukkelrygget, og ansaaedes skeeløiede Pukkelryggede for den eneste i Sandhed Ulykkelige, og sig selv for den Ulykkeligste. Thi sagde han havde jeg blot været skeeløiet: saa kunde jeg gaae ud om Aftenen, da Ingen kan see det, men nu er jeg tillige Pukkelrygget. Han hadede alle Msk., og havde kun Sympathie med dem, der enten var Pukkelryggede ell. skeeløiede ell. begge Dele, dog kun i det Tilfælde, at de ikke bare deres Skjebne med Taalmodighed og elskede Gud og Msk., thi dette ansaae han for Feighed.

Han havde været forlovet, men slog op paa Grund af de Drillerier han troede at høre.

Han var Blad-Udgiver og satte Ondt mell. Folk.

Trods og Stolthed og Pengebegjerlighed.

Hjemme boede han pragtfuldt, havde store Speile han betragtede sig selv i og da sagde han glad: Du ligner dog i Grunden Cæsar, fraseet at Du er skeeløiet — og fraseet at Du er pukkelrygget men det kan man ikke see, naar man seer Dig forfra.

Han udgav en Bog som heed: den skeeløiede Pukkelryggede — hvilket ellers aldrig nogen Digter gjør, saa ligefremt at udtale sit Inderste.

Han indbildte sig at behøve Bladet for at udtale sin Livs-An-

⁴⁹ Ab posse ad esse | sml. S. V. VIII, S. 72. forlovet, men slog op | sml. En Jøde (se til 8, S. 170), S. 249 ff. 325 f. 333. 426 ff. 465. 478.

skuelse men han havde slet ingen, og Bladet indeholdt kun Skumlerie og Drillerie og hans Livs-Anskuelse var Arrigskab og Fortvivlelse.

Han sagde til sin Fortrolige: hvorfor skal jeg være sk. og pukkelrygget og derved udelukket fra at blive f. E. Præst ell. Skuespiller. Naar da den Fortrolige sagde at saaledes var det Tilfælde ogsaa med de Blinde, de Eenøiede, de Halte, de Kalveknæede, de hvis Been vare dannede ligesom Krumholdter paa en Tabouret, saa sagde den Lille: ja det er ingen Ting alt Dette mod at være skeeløiet og pukkelrygget.

Han sagde: hvorfor er jeg bleven sk. og p: hvorfor ere ikke alle Msk. det ogsaa, hvorfor fødes ikke ethvert Barn skeeløiet og pukkelrygget saa var den hele Vanskelighed hævet. Ganske vist svarede den Fortrolige og paa en let Maade, det er aldrig faldet mig ind, hvor let. „Ja ikke sandt“ svarede den Lille. Medmindre vedblev den Fortrolige at Du da skulde være saa uheldig at være bleven hvad vi efter vore nuværende Begreber kalder ret et kjønt Msk. og alle skulle sige: see ham han er ikke noget rigtigt Msk. han mangler Ziratet paa Ryggen.

Saa gik den Fortrolige. Og derpaa iførte den lille Mand sig en silkevateret Damaskes-Slaabrok satte en ægte Brillant-Broche i den, og indenfor en Silkevest med Storkorset af Løve-Ordenen og satte sig paa en Throne ligeoverfor et Speil og sagde: I Grunden ligner Du Cæsar, fraseet at Du er skeeløiet — og saa fraseet Puklen. Og saa græd han igjen indtil hans gl. Husholderske kom og bar ham i Seng.

Senere troede han han var kommen til Verden for at stille sig i Spidsen for alle skeeløiede og Pukkelryggede. Han meente, at ligesom Apis blev kjendt paa en bestemt Plet, saa vilde den Tid komme, da Mskene strax naar de erfarede at et Barn var født skeeløiet og pukkelrygget vilde ile hen og udraabe ham til Konge.

Den lille Mand bad aldrig til Gud, men trodsede bestandigt.

Den Fortrolige sagde en Dag til ham: Du seer lidende ud, fat

---

bad aldrig til Gud] sml. En Jøde (se til 8, S. 170), S. 136 ff. 150 ff. 205. 308. 364. 473. 478. — Goldschmidt, Livs Erindringer (se til A 98, S. 43) I, S. 159 ff. 385 ff. Den Fortrolige sagde osv.] sml. 18, S. 188, og se Note dertil.

Dig i Din Skjebne, elsk Gud, og vi ville Alle ikke blot have Deeltagelse med Dig, men beundre Dig. Opgiv Bladet. Da svarede den Lille: nei, med Bladet vil jeg netop tiltvinge mig Agtelse, som jeg sagde i det igaaraftes. Men den Fortrolige svarede: o Kjære, netop disse Ord have Mskene leet allermeest af, og paa et offentligt Sted sagde en Mand: nu er han da bleven reen gal, herlige Pathos, hvilket Mod a la Cæsar i det Ord at tiltvinge; hvilken Satire i Gjenstanden: Agtelse; hvilken Tvytydighed i den Høflighed, der villigt anerkjender, at det er lykkedes i samme Forstand som hvis man vilde antage <at> det at være skeeløiet og pukkelrygget var at være et smukt Msk.

Han saae engang en gl. Pantomime, hvor Pierrot fremstiller en Pukkel-Rygget, og han troede, at Stykket var skrevet for at drille ham, og at Pierrot copierede ham — saa blev Pierrot udskjeldt i Bladet et heelt Aar igjennem.

Til 49:

i det ottomanniske Rige ansees virkelig en Dverg, naar han er døv og stum og tillige omskaaren for noget Overordentligt. 50
U. D.

cfr. Flögel Gesch. d. Hofnarren p. 514.

det er Tournefort der fortæller det, og en ell. 2 Pagina tidligere en Anden.

Tillige opfandt han en ny Maade at udskjelde paa; thi ligesom en Betler ved at vedblive at gaae Gade op og Gade ned efter Een, tryglende og tryglende, i det Haab at man skal blive træt og løskjøbe sig fra dette væmmelige Paahæng: saaledes vedblev han ogsaa at udskjelde. En Sag blev for ham aldrig færdig; hvis den allerede var glemt, men der underhaanden tilbødes ham et godt og vittigt Indfald den samme Sag betræffende: saa rippede han op igjen. 51
U. D.

---

tiltvinge mig Agtelse] sml. 8, S. 170, og se Note dertil. hvilket Mod osv.] sml. 24, S. 197 Lin. 6 ff. ⁵⁰ Flögel Gesch. d. Hofnarren] se til IV A 208.

⁵¹ Sml. 69, S. 255. 88. 132. A 103.

1846

52 I Oldtiden kunde Sligt ikke fremkomme, netop fordi Bogtryk-
U. D. kerkunsten ikke var opfundet. Den Udskjeldende maatte selv
personligen gjøre det — nu derimod kan den feigeste Usling sidde
skjult og udskjelde — med 10,000 Munde.

Anlæg.

53
U. D.

Skulde den literaire Foragtelighed opfattes dramatisk og comisk
maatte det især være disse tvende Momenter:

1) at den er feig.

gaaer med Dolk — som den ikke bruger.
repræsenteres — af Sjouere.

men giver sig dog Skin af at være modig.

2) at den er pengebegjerlig.

Scene:

Entrepreneuren vil have sig en
Sølv - Armstage; nu holdes der
Raad, om hvem der nu skal ud-
skjeldes. — Man maa see, at hitte
paa en Ny, thi de Gl. ere saa for-
brugte (her kunde i Overveielsens
Replikker nævnes Exempler hvor-
ved der blev Leilighed til at charak-
terisere de Angrebne og hvorfor)
— der lægges nu en heel Plan for
at tilveiebringe en Ny.

Stykket skulde ende med, at Satans Rige blev splidagtig. Et den
sande Æres Gode tilbydes, som Entrepreneuren dog ikke havde
Foragtelighed nok til at kunne give Afkald paa — derved fangedes
han.

---

⁶² Sml. 54. A 12.   ⁶³ Sml. A 12.   gaaer med Dolk osv.] sml. 55. 61 Slutn
repræsenteres — af Sjouere] se til 12, S. 178.

Den litteraire Foragtelighed.

54
U. D.

<Man kunde begynde med en
Gadescene i Athen paa Socra-
tess Tid (men historisk og kun
lidt idealiseret).>

1) I Oldtiden maatte Manden (Udskjelder) selv træde op paa Torvet, og tabte han gik det ud over ham selv. Fremdeles. Enhver der gjentog det blev ligeledes i Øieblikket ansvarlig for hvad han sagde.

Ved Anonymiteten bliver Forholdet et andet, den Paagjeldende forbliver skjult — og de, som læse, have jo det Forsvar: at de blot læse — „thi at skrive noget Saadant er foragteligt.“ Paa den Maade gjør en skjult Usling en heel Masse Msker til Medskyldige i sin Forbrydelse, og det Hele bliver Confusion, fordi Alt Dette sættes i Bevægelse af en skjult Grund.

2) I Oldtiden fik man at see, hvem det var; man blev kjed af at see altid den samme Udskjelder o: s: v:. Der udviklede sig ingen phantastisk Forestilling om et x, der altid føder panisk Skræk.

Ved Anonymiteten udvikles alt dette Phantastiske. Og skjøndt vi ell. ere saa forstandige, saa kan man ikke nægte, at Anonymitetens phantastiske Virkning viser betydelig Overtro — ligesom Troen paa Elverfolket, og en uhyre stor Kæmpe i Bjergets-Hule.

3) I Oldtiden var Angrebet aabenbart og derfor Omgangs-Livet, især for Den, der skal færdes meget mell. Msker og paa offentlige Steder, ikke gjort misligt ved alle disse besynderlige Mystifikation og Berøringer, som hverken er det ene ell. det andet.

4) I Oldtiden var det forbi med selve Angrebets Situation — og saa var det glemt. Ved Pressen sniger Sligt sig længe om, og naar en Mand 14 Dage efter reiser til Provindserne — saa er man først der ret i Gang med Sluddren.

⁵⁴ Sml. 52. A 12.

1846

55
U. D.

NB. Skal ikke trykkes, men blot gøres færdigt
in optima forma som et Studium.

En personlig Yttring i Costüme.^[†]

Hidtil har jeg rigtignok været af den Mening, at jeg vidste hvilken
5 der var den vanskeligste Opgave, at den var: at omgaaes det Co-
miske i Frygt og Bæven; at bevare den ethiske og religieuse Alvors
Forestilling om Ansaret sammen med Spøgens Lyst; at binde sig
for evigt ved Pligtens Haandfæstning og paa samme Tid at kunne
10 som en ungdommelig Lykkeridder gaae paa Eventyr; at iføre sig
Virkelighedens fulde Oppakning og paa samme Tid med den at
kunne give sig Letheden hen i den dandsende Overgivenhed; at
ære sin Fader, at beundre den Udmærkede, at bøie sig for den
Høitstaaende og paa samme Tid at kunne lade fem være lige, kunne
15 gjække hvad der vilde gjøre selv Evigheden tom, hvis man tabte
dets pathetiske Indtryk, hvad der vilde gjøre Ens fremtidige Liv
trøstesløst, hvis man <tabte> end det Mindste for Erindringen af
det Pathetiske. Hidtil har jeg rigtignok meent, at som der i hver
Generation kun fødes meget Faae, der egentligen have comisk
Talent, saaledes naaede i hver Generation endnu Færre den Aan-
20 dens Modenhed i Udvikling, der er Ligevægten, i hvilken de Tvende
(Alvoren og Spøgen) hver især ere i Foreningen lige langt fra en
Maisalliance, i Foreningen, der er endnu vanskeligere at indgaae
end det er for en gammel Mand at ægte en ung Pige. Dog af disse
Tider synes jeg at skulle lære, om ikke at forandre min Mening
25 (dertil er jeg vel for tungnem, muligen var ogsaa denne Lærvillighed
lidt betænkelig) saa dog, at jeg er temmelig ene om min Mening,
og maaskee den Eneste, der herved fraskriver sig al Anseelse for
at have Forstand paa det Comiske. Men naar jeg lærer Dette, saa
lærer jeg jo egentligen ikke Andet end hvad jeg havde lært, og
30 lærer at der saaledes intet Udvortes er til Hinder for at min Mening

[†] I Marginen: En Gjærnings-Replik i <personligt> Costume.

^{ss}Sml. 56-68. ^sden vanskeligste Opgave osv.] sml. 38, S. 216 Lin. 20-22..

er den rigtige, netop fordi jeg er saa ene om den. Thi det ligger jo nær det Spørgsmaal, som Socrates ved Anledningen af et lignende Forhold gjør, om det da forholder sig saaledes i Henseende til Heste: at Alle forstaae at ride dem, <og> kun Een forstaaer det ikke; om det ikke snarere er omvendt, at nogle Enkelte, der kaldes Beriddere, forstaae denne Kunst, medens de Andre ikke forstaae sig derpaa. 5

Min Mening er det nu, (naturligviis ifølge min Forstand paa det Comiske), at i et saa lille Land som Danmark gjør et saa uforholdsmæssigt og usædeligt Phænomen som Corsaren <i Marginen: slet ingen Gavn men> stor Skade; slet ingen Gavn fordi det forfalsker og inficerer det Comiske, og derfor gjør det sande Comiske taust ligesom et uartigt Barns Næsviished kan foranledige, at den Forstandigere hverken gider komme eller yttre sig i en Familie, hvor Sligt finder Sted, selv om han iøvrigt elskede Familien nok saa høit; stor Skade, fordi det ved Tvetydigheden og Charakteerløsheden og den frække Foragteligheds Skjul under Jagen efter Vittighed forlokker de Ubefæstede, de Letsindige, de Sandselige, de i jordisk Lidenskab Forvildede. 10 15

At Dette er saa, kan jeg endog bevise; men Beviset har naturligviis kun Gyldighed ifølge min Forstand paa det Comiske, og altsaa kun for de Enkelte, der socratisk antage, at det er med det Comiske ligesom med det at ride, at kun nogle Faae forstaae det, de Fleste derimod ikke. Beviset er at Alle ere enige om at betragte Phænomenet (Bladets Væsen og dets absolute Udbredthed) som Ingenting; dette beviser netop, at Skaden er langt fra at være ubetydelig. Dersom de nemlig virkeligen Alle ansaae det for Ingenting, saa maatte dette jo betyde, at de ikke læste Bladet, ikke subscribere paa det, ikke talte om dets Indhold, men at rives om at komme til at læse det, at læse det som intet andet Blad læses, at snakke derom, og derved ligesom at gjøre sig selv til Bud ved Bladet, der har en <saadan> Udbredthed, som intet andet Blad i fjerneste 20 25 30

²Spørgsmaal, som Socrates...³gjør] se Platon; Apologien 25 a f. ⁸Min Mening er osv.] sml. 69. ¹³uartigt Barns Næsviished] sml. 70. ¹⁵som Ingenting] sml. 69. A: 98, S. 43. 211.

- Maade tør rose sig af: alt Dette beviser tilstrækkeligen, for min Forstand naturligviis, det Uvirkelige i den Opfattelse, der anseer det for Ingenting. Opfattelsens Uvirkelighed viser derfor, at Skaden er langtfra at være ubetydelig; thi selv om Forholdene vare de
- 5 samme i Henseende til Bladets Væsen og dets Udbredthed, naar dog Alle vare enige om, at det var skadeligt, var Skaden allerede mindre. Franklin giver vordende Oeconomer det Raad især at passe paa Smaa-Udgifterne, de store mener han passer man nok paa, netop fordi de i Grunden passe paa Een; thi Forskjellen er, det Betydelige
- 10 passer paa Individet, gjør ham opmærksom, lærer ham Forsigtighed og Oeconomie, gjør ham klog af Skade, det Ubetydelige maa han passe paa. Saaledes er maaskee ogsaa de Fristelser de farligste, der introduceres under det ringe Navn: Ingenting. Netop fordi Alle sige det er Ingenting er Skaden der afstedkommes maaskee saa betyde-
- 15 lig, at Geistligheden bedre kunde behøves her end til Udarbeidelsen af den ny Psalmebog — som Alle anseer for Tidens Fordring. Gjennem det Comiske gaaer Udviklings-Veien fra Reflexionen til det Religiøse, derfor kan Misbrugen af det Comiske i vor Tid udbrede sig saa stærkt, medens Alle troe det er Ingenting — skjøndt de dog
- 20 læse og subscribere og tale derom som om intet Andet.

- Dette er nu min Mening, som dog maaskee er den rigtige, hvis saa er, er dette jo atter et nyt Beviis for, at der i Verden er den Ligevægt og ligelige Fordeling, der gjør Verden til den bedste Verden, hvad alle Liberale og Optimister antage at den er, hvad altsaa
- 25 Alle antage i vor liberale Tid. See, hiint Blad har nu efter min Forstand ikke det sande Begreb om det Comiske — til Gjengjæld tjener det mange Penge ved Hjælp af sin ufuldkomne Comik: er dette ikke Ligevægten i den bedste Verden! Andre ere der, som efter min Mening heller ikke have den rette Forstand paa det
- 30 Comiske til Gjengjæld blive de ærede og agtede og høit anseete.

⁷ Franklin] Dr. Benjamin Franklin's nachgelassene Schriften und Correspondenz, nebst seinem Leben. Aus dem Engl. übers. 5. Bd. (Weimar 1819), S. 83 (i: Der alte, arme Richard, oder Mittel, reich zu werden. — Dansk Overs. 4. Opl. Kbh. 1840, S. 23). — Ktl. Nr. 1871-72: B. Franklins Leben und Schriften... bearb. von A. Binzer. 1.-4. Theil. Kiel 1829. ¹⁰ den ny Psalmebog osv.] sml. 195. 196. V A 77.

²⁸ Ligevægten i den bedste Verden osv.] sml. 86. 88. — IV C: 31. 33. 40.

Hvilken ligelig Fordeling i denne den bedste Verden! Dersom nu jeg, der oversees og ringeagtes af Alle som Den, der ikke har Forstand paa det Comiske, dersom jeg virkeligen ikke havde det: saa var jeg jo Stedbarnet og den Forurettede i denne den bedste Verden. Paa den anden Side, dersom jeg virkeligen havde den rette Forstand 5 paa det Comiske, og var den eneste der havde det, men tillige blandt Alle nød overordentlig Anseelse, saa var Ligevægten forstyrret i denne den bedste Verden. Antages det derimod, at jeg har den rette Mening, naar jeg saa tillige ringeagtes af Alle og taber mine Penge ved at have den: saa er Ligevægten tilveiebragt i denne den bedste 10 Verden. Paa den ene Side altsaa: Ære, Anseelse, Penge-Gevinst — og den gale Mening; paa den anden Side Vanære, Udelukkelse, Penge - Tab — og den rigtige Mening. Hvo maatte ikke blive Optimist ved denne Betragtning, dersom han ikke var det iforveien! Hvorfor skulde Een have Alt, hvorfor skulde Een være udelukket 15 fra Alt, nei priset være den ligelige Fordeling af Tilværelsens Goder, hver faaer Sit, den Enkeltes Stræben begunstiges efter Ønske. Den, der tragter efter Ære, Anseelse og Penge, naaer disse Goder ved Hjælp af den gale Mening; Den, der tragter efter den sande Mening maa købe den ved Penge - Tab og ved at ringeagtes af Alle. Denne 20 opbyggelige Betragtning har oftere begeistret mig; thi det er jo dog saa skjønt, at der er Ligevægt, naar man blot ret forstaaer at vurdere Goderne, at vurdere: Penge, Ære og Anseelse, og at vurdere Det at have den sande Mening og Anskuelse. Kun de ere de Ulykkelige, der vakle derimellem og vel frygte til en vis Grad 25 <for> at være i en Vildfarelse, men ogsaa frygte til en vis Grad det at mangle Penge*) og Anseelse mellem Menneskene.

Dog nok herom, især hvis det er forstaaet, men der er især Een, som det var ønskeligt kunde og vilde forstaae det. Der er ved hiint Blad en Udgiver Hr. Student Goldschmidt, efter hvad Forestilling 30 jeg har om ham et opvakt Hoved, ikke uden et vist Talent**). Hvor

*) *I Marginen: mellem Hænderne*

**) *I Marginen: han er ikke uden Lidenskab men ogsaa vildledt ved Lidenskab, han er ikke uden æsthetisk-fortvivlet Kraft, men ogsaa styrkende sig ved ethisk Blendværk.*

35

⁸¹ et opvakt Hoved osv.] sml. A 99, og se Note dertil.

- foragteligt nu end Bladet kan være, saa var det dog muligt Uret at vælte Alt over paa ham, selv om han indcasserer Pengene som Sit og som Sit Alle deres Beundring, der see op til Phænomenet. Da jeg nu meget godt indseer, at det dog engang vil ende med
- 5 Forfærdelse, og at da ganske den samme Hob af Ubefæstede, Letsindige, Sandselige, Forvildede ved at tage Hævn over denne Udgiver, vil retfærdiggjøre sig og vaske Hænderne, uden dog i fjerneste Maade at være bleven bedre: vil jeg ganske eenfoldigt og som eenligt Menneske henvende et Ord til ham, inden jeg kan beslutte
- 10 mig til at identificere ham med Bladet. Jeg indseer det meget godt, at Dette atter vil forekomme de Fleste en taabelig Confusion, at jeg, der dog som Angreben skulde være hurtig til at foragte er saa langsom, medens det ellers gaaer saa let med at lee af hans Vit-tigheder — og saa paa en anden Maade qvittere med Spasmageren.
- 15 Men det var dog muligt, at netop Student Goldschmidt var istand til at forstaae, at jeg saa langt fra at frygte Corsarens elendige Udskjelden, netop er i det modsatte Tilfælde med en maaskee ualmindeligere Uforfærdethed men ogsaa med en ualmindeligere Deeltagelse for et Menneske at udsætte mig for Meget: for at blive
- 20 udskjeldt og haanet af Pøbelagtigheden og for at blive misforstaaet af de Bedre — blot for at hindre et Menneske i at gaae under. Jeg har hidtil i mit Liv egentligen aldrig foragtet noget Menneske, jeg ynder ikke at gantes med det Pathetiske, jeg har en Respekt for min egen Følelse, der lærer mig i Omgang med de forskjelligste
- 25 Mennesker at bruge langt lettere og i det Hele vistnok ogsaa langt mere træffende Categorier; men, sandeligen, det skal ikke være saa, Corsaren skal ikke være et Phantom, der gjør stor Skade, og som man saa hævner sig paa ved at foragte — en Sjouer, der er ansvarhavende, eller et Intet, som et Blad jo er det, naar det skal
- 30 gjøres til Gjenstand for Personlighedens Dom. Nei vil Goldschmidt ikke bort derfra, saa skal Foragten ogsaa ramme ham for hver en Us-selhed, for hver en Skilling, der trøster over den tabte Ære. Thi dette

¹ Uret at vælte Alt osv.] sml. 22, S. 194; Goldschmidt, Livs Erindringer (se til A 98, S. 43) I, S. 371 f. ¹⁵ Men det var dog osv.] sml. 63. ²⁸ en Sjouer] se til 12, S. 178.

er da vist, at selv om den meest levende Phantasie vilde udtænke de forskjelligste Arter af litterair Foragtelighed, den være fræk Løgnagtighed, den være nedrig Forfølgelse mod en Overvunden, den være ublu Formastelighed mod det Gode, den være besudlende Indblanden i de intimere Livs-Forhold mellem Private, den være ussel og feig Hadskhed, kort den være en hvilken: der findes Exempler i Overflod paa den i Corsaren. Om Bladet er ubetinget min Dom hvad Frater Taciturnuss var, jeg vil udskjeldes, jeg vil ikke opleve den Tort at anbefales, at prises, at indkaldes — af den litteraire Foragtelighed. Var Bladet kun lidet udbredt, ja da var det min Dom, at det var aldeles ligegyldigt enten det roste eller udskjeldte, dette er Dommen over dets Væsen, men dets Udbredthed gjør, at Dommen maa yttre sig anderledes. Og Dommen er, Bladets Cours: at udskjeldes af det er en Ære, at anbefales et Overfald, at skrive i det det Eneste foragtelige. <Jeg frygter derfor lige saa lidet Corsarens Udskjelden som Lægen frygter Patientens Skjeldsord under Amputationen; jeg strider lige saa lidet med Corsaren som Lægen strider med Patienten, fordi denne gjør Modstand under Operationen.>

Men Goldschmidt er tillige Udgiver af en Novelle: en Jøde. Der er altsaa for ham tvende Veie, der er en Anstændighedens og Ærens maaskee fattige og trange Vei hen til det at være som Udgiver af Bøger i nært Slægtskab med hvad der skal holdes i Ære, at være dansk Forfatter; og der er en foragtelig Vei til at tjene Penge ved at være Udgiver af „Corsaren“. Men der er ingen Mediation, og den skal ikke være der. Corsarens Foragtelighed skal ikke vinde en Gemytlighedens Baggrund ved et hemmeligt Forhold til en sympathetisk Interesse for hvad der i hiin Novelle kan være rørende og veemodigt. Netop dette er det farlige, og atter dette gjør, at Corsaren i dette Øieblik maa behandles paa en anden Maade, og med en afgjort ethisk Sikkerhed. Det kan allerede falde de Ubefæstede vanskeligt nok, at skjelne mellem Talent og dettes Misbrug, at værgе den ethiske Dom mod et Talents Bestikkelser, men vindes

⁸ Frater Taciturnus⁸] sml. S. V. XIII, S. 431. ²⁰ Udgiver af en Novelle] se til 8, S. 170.

1846

Sympathien med, saa vil der næsten fordres ethisk Ophøiethed for at see, hvilket der er hvilket; og denne kan man da ingenlunde forudsætte hos Gjennemsnittet af Individer.

Min Fordring er det derfor til Hr. Student Goldschmidt, at han
 5 i et andet Blad, som det sømmer sig en Mand af Ære, med Navn under udvikler, hvilken Idee der ligger til Grund for Bladet Corsaren, hvad dette Blad vil, hvilken Berettigelse det har i Tilværelsen. At svare i Corsaren er eo ipso at underskrive Dommen over sig selv, og jeg er da færdig, jeg har indtil det Sidste gjort hvad der
 10 stod i min Magt, og har Intet, Intet at frygte, thi det Eneste jeg et Øieblik har frygtet, var om jeg dog muligen ikke havde dømt for strængt, ikke over Corsaren, men over dens Udgiver, eller dog foranlediget ham til at troe det. Læse Corsaren gjør jeg ikke, jeg vilde end ikke befale min Tjener at gjøre det, thi jeg antager ikke
 15 at en Herre har Myndighed til at befale sin Tjener at gaee hen paa et uanstændigt Sted; men selv om Corsaren vedblev Aar efter Aar, og hvad den end skrev om det var nok saa godt, den har bestaaet i 6 Aar og brændemærket sit Navn saaledes, at det aldrig skal blive Navn paa et anstændigt Blad. Er det sørgeligt at see et udmærket
 20 Navn lidt efter lidt degenerere, saa er det en høist fordærvelig Tvetydighed, naar Foragteligheden lidt efter lidt maaskee bliver noget Andet, men beholder det samme Navn, saa den ethiske Dom aldrig bliver afgjørende.

At Dette nu vil forekomme Alle besynderligt ja taabeligt, at jeg
 25 saaledes vil give mig Skin af at have en vis Magt, jeg som jo er tilintetgjort: det indseer jeg nok. Og dog falder Beviset mig der for saa vanskeligt, thi uagtet Alle læse Corsaren, saa hører det dog med til Legen, at Ingen vil være det bekjendt, og at jeg derfor ikke uden at fornærme tør nævne Nogen. Dog er der en Mand,
 30 som jeg jeg uden at fornærme tør sige om at han læser hiint Blad, og hvis Dom jeg tør beraabe mig paa. Det er min Vægter, en flink og aarvaagen Mand mig af flere Grunde personligt hengiven. Som sagt han læser Corsaren. Han har nu den Mening, der, netop fordi

⁵i et andet Blad] sml. 18, S. 189. 38, S. 215. A 99, S. 48.
 Aar] se til 12, S. 179.

¹⁷bestaaet i 6

han er en brav og skikkelig Mand og holder af mig, endog volder ham Bekymring, han har den Mening, at hiint Blad ganske har ødelagt mig. Hans Dom om mig er at jeg er en stille og flittig Studerende, der hver Aften kommer hjem til borgerlig Tid; uden ret at kunne blive klog paa hvad jeg bestiller har han dog Ærbødighed for denne huslige Orden, — men at jeg skulde være vittig, end sige have noget Maal af Vittighed, der i fjerneste Maade kunde sammenlignes med Corsarens, det indseer han jo nok ikke er Tilfældet, thi denne Goldschmidt skal være, som ogsaa min Barbeer siger, ein ungeheuer Witzkopf. See, vilde jeg nu lade et Ord falde til min Vægter om at gaae hen og prygle denne Avissskriver: jeg troer han gjorde det, uden at forlange nogen Betaling, blot fordi det gjør ham ondt for mig. Saa underligt er det, Vægteren er en stor og haandfast Mand, og jeg Intet mindre, og dog nødsages jeg virkeligen til at omgaae ham i Skrøbelighed betræffende det Sande; thi hvis jeg lod et eneste Ord falde om, at jeg dog nok endnu havde en og anden den Stærkeres Fordeel, saa vilde han ansee mig for gal. Saaledes med Vægteren der har bevaret sin Hengivenhed for mig, anderledens med en Øltapper her i Byen, hvem jeg kjender da han tidligere har været Tjener i en mig bekjendt Familie. Han læser Corsaren og sætter en Ære deri. Mærkeligt var det nu at iagttage hvilken Forandring, der foregik med ham, fra det Øieblik han kom til at læse om mig i hiint Blad, thi da jeg blev udødeliggjort havde han ikke mærket det var mig. Naar vi fordum mødtes paa Gaden, da var det synligt ham en Glæde at hilse, hans ikke uskønne Ansigt lagde sig i de venligste Folder, og det lod atter til ret at fornøie ham naar jeg besvarede hans næsten altfor ærbødige Hilsen med venlig Opmærksomhed. Ak nu indtraadte Forandringen; hans Hilsen ilede mig ikke ligesom imøde, saa snart han fik Øie paa mig, nei en saadan Overilelse fra fordums Dage blev tilbageholdt, som om han ikke havde seet mig, lod han mig komme ganske nær, inden han hilsede. Han greb heller ikke til Hatten, nei Armens Bevægelse var langsom og med Paaholdenhed, som tilsidst blev saa overveiende at han næsten beholdt Hatten

¹⁰ein ungeheuer Witzkopf] sml. 32 Lin. 14.

1846

paa, indtil det endte med, at han ganske ophørte at hilse. Som sagt, Øltapperen læser Corsaren. Han er af den Mening, at hvad der staaer i Bladene, er den offentlige Mening, er Folkets og Sandhedens Røst. Da han imidlertid ikke kan overkomme at læse alle
 5 Blade, har han indskrænket sig til Corsaren, som han holder i Forening med en anden Øltapper, og modtager den Søndag-Morgen, hvorpaa han læser den høit for hele Familien, og samler saa de enkelte Numere for at lade dem indbinde, hvilket og vil lykkes, hvis Tjenestepigen, der senere lister sig til at læse den, ikke skulde være
 10 saa uheldig at kaste noget bort. At Mennesker, at selv Øltappere kunde feile, at en Konge kan feile, at Domstole kunde feile, at selv Høieste-Ret kunde feile, antager vor Øltapper, men hvad der staaer paa Prent anseer han for ufeilbart, han siger: „skulde Det der bliver trykt i utallige Exemplarer, læst over hele Landet, skulde Det, som
 15 efter hvad jeg hører, aldrig Nogen endnu har vovet at gjendrive, skulde det ikke være Sandheden!“ Ak deraf hans forandrede Dom, der er saa forandret, at han, der engang vilde have følt sig smigret i hoi Grad ved en Samtale med mig, at han skal have yttret: „at en Mand, hvem den offentlige Sandhed saaledes stempler, ham kan
 20 ingen Øltapper være bekendt at være i Stue eller i Selskab med.“ Forunderlige Modsætning: det Samme er netop paa høiere Steder bleven sagt om Corsar-Skriveren — og dog enes Alle om at læse den. Hvilken Lykke for mig, at jeg aldrig gaaer i Selskab, hvilken Lykke, at jeg, selv om jeg gik i Selskab, dog neppe just fortrinsviis
 25 vilde søge Selskab med Øltappere.

Min Vægters Dom om det æsthetiske Angreb er fremdeles følgende: „naar galt skulde være, kunde han bedre finde sig i at det stjal hans Buxer, men at man tegnede dem af, det kunde han ikke overleve.“ Her nødsages jeg atter til at omgaaes den Stærke i
 30 Skrøbelighed, thi hans Dom forekommer mig besynderlig. Hvis man nemlig stjal mine Buxer, og jeg ikke havde andre at tage paa, saa vilde jeg maaskee ikke overleve det, under Forudsætning af,

²⁸ Buxer] sml. Corsaren Nr. 277 (9. Jan. 1846), Sp. 2 ff. 278 (16. Jan.), Sp. 13. 279 (23. Jan.), Sp. 11. 284 (27. Febr.), Sp. 13. 285 (6. Marts), Sp. 14. 289 (3. April), Sp. 13. — Sml. G. Brandes, Søren Kierkegaard. En kritisk Fremstilling i Grundrids (Kbh. 1877), S. 1.

at jeg alligevel skulde ud, da jeg formodentlig vilde paadrage mig en Forkjølelse. Anderledes naar jeg faaer Lov at beholde dem paa, saa faaer jeg en Gavn og en Glæde af mine Buxer, som ingen Anden i hele Kongeriget: jeg har dem paa — dette er det Fælles jeg har med alle Dem, som have Buxer paa, — og paa samme Tid har hele Byen Glæde af at see, at jeg har dem paa — Glæde, ja maaskee endogsaa Gavn. Nu, jeg havde jo rigtignok ogsaa engang tænkt at kunne gjøre <en> Smule for et enkelt Menneske ved en litterair Stræben. Indbildning, Forfængelighed! Faaer saa at være, naar jeg blot har grebet feil i Midlet, og jeg dog alligevel kommer til at gavne. Og det er fundet Midlet til at gjøre Gavn, jeg gaaer bestandigt med det hos mig: det er mine Buxer. Ikke det største Værk har vakt saa megen Sensation. Man skulde næsten troe, at Tidens Fordring var mine Buxer; saa vil jeg ønske, at hver dens Fordring er saa uskyldig — thi Fordringen er jo, at jeg skal have dem paa, og i det Høieste maaskee engang testamentere Byen dem. Petrarca troede at han skulde blive udødelig ved sine latinske Skrifter, og han blev det ved sine erotiske Digte. Mod mig er Skjebnen endnu mere ironisk. Trods al min Flid og min Stræben har jeg ikke kunnet udgrunde hvad Tiden fordrede — og dog laae det mig saa nær; ubegribeligt, at jeg ikke selv kunde falde paa det, at der maatte en Anden til at udsige det — det var mine Buxer. Sjeldne Lykke, thi mit Liv faaer sjelden Betydning; for Samtiden faaer jeg Betydning ved Hjælp af mine Buxer, for en senere Tid maaskee dog lidt ved Hjælp af mine Skrifter.

Mig convenerer ironisk det Hele, thi som jeg et andetsteds har sagt, min literaire Stræben er dialektisk i Dobbelt-Reflexionen: saa det af den Grund vilde være absolut forstyrrende, ja en Maie-stæts-Forbrydelse mod Ideen om jeg f. E. lod mit Portrait eller mit Facsimile udgaae; derimod er det et Spørgsmaal, om jeg ikke endog har det Ansvar, at foranledige al den Understøttelse for min Stræben, der, i Ideen absolut consequent kan resultere af, at min Carrikatur udbredes, mine Buxer aftegnes og jeg i dem. Og kun Ideen, Tanken,

¹⁶testamentere Byen dem] sml. 66. ²⁶andetsteds har sagt] se S. V. VII, S. 546.

1846

den sande Tankes Consequents beskæftiger mig; den følger jeg, hvor den end fører mig hen i Udvorteshed: til at blive beundret eller til at blive udskjeldt, jeg følger den tryg; som et Barn gaaer ved Moderens Haand i Faren uden at kjende den, saaledes gaaer
5 jeg ved Consequentsens Haand i Faren, fordi jeg i Ideen veed Faren overvunden.

Netop ved dette Skridt vil jeg i denne Henseende have en Fordeel, som jeg anslaaer temmelig høit, skjøndt vel atter de Fleste vilde ansee det for Intet mindre, men meget mere for et Tab, en Skade,
10 jeg forvolder mig selv. Nu har nemlig velsaa omtrent alle Mennesker læst hiint Blad (uagtet man ikke tør sige om Andre end om min Vægter og hiin Øltapper, at han har gjort det — dette hører nemlig med til Legen), en utallig Mængde, Herrer og Damer, har personligt ved en Synsforretning forvisset sig om, at jeg har Buxerne paa, og
15 at de ere efter Beskrivelsen, jeg har for at imødekomme Tidens Fordringaabent svaret Enhver, der har spurgt mig, om det nu ogsaa „virkeligen“ var de berømte Buxer, at de med Bestemthed kunde sige de selv havde seet det; fremdeles, det Blad, hvori jeg skriver har kun et ringe Antal Læsere i Forhold til hiint Blad, som har bragt
20 Sagen paa Bane; endeligen, er jeg dog vel Den, der trods Nogen har første Prioritet i mine Buxer — og dog veed jeg, at idet jeg nu skriver derom vil Alle sige: „Gud, det er flaut, at Kierkegaard vil bryde sig om saadant Noget“. Mon nu ogsaa disse Alle ere sig selv klare over, hvilket Noget det er, jeg bryder mig om, at det ikke er
25 Buxerne, som jeg jo endog er villig til at forære Staden, at det ikke er Folks Nysgjerrighed efter at læse om dem og see dem, men vel Det, at det er saaledes, og at man saa igjen vil fragaae det, at man ikke anseer det for Ingenting og hverken læser eller seer men gjør begge Dele og saa siger: det er Ingenting, og saa igjen begynder forfra.
30 Den beskæmmende Dom, at det er flaut hvad jeg siger, især flaut i Sammenligning med hiint Blads Vittigheder forstyrrer mig derfor ikke; det Eneste der beskæftiger mig er Ideen, her, at Phænomenet bliver aabenbart i sin Consequents, ligegyldigt enten det er mine Buxer eller en Andens Buxer der saaledes komme til stor Anseelse.
35 Og i Kjøbenhavn er det jo saa, at Alle have den rette Forstand paa

det Comiske, kun jeg ikke. Godt, lad det saa være. Men hvad betyder det, at man siger om denne min Yttring at det er flaut? Ja det betyder: at man leger Skjul, og at det nu er min Taabelighed der kommer og griber en Smule forstyrrende ind i Legen. Legen er nemlig denne: man lader som var hiint Blad kun læst af Faae, 5 som fristede det et kummerligt Liv i en lille foragtet Afkrog af Tilværelsen, som var det kun understøttet af et ringe Antal Subscribenter — og saa er det jo flaut at lægge Mærke til det, taabeligt ved sin Tale derom at udbrede det mere. Men denne Mystification er netop Legen, thi see, see Forholdet er lige omvendt; og for om 10 muligt at hjælpe Omvendtheden endnu mere frem, saa hjælper man ved at lege denne Leeg, at Ingen læser det, og derfor maa der ikke røres derved. Og denne Leeg leges <—> af Alle, og netop derfor ere <—> Alle enige om, at det er flaut hvad jeg gør, fordi jeg er dum nok til at gjøre hele dette Mystifications Væsen aaben- 15 bart i sin Selvmodsigelse. Det nemlig at Een paatalende taler om denne Sag forstyrrer Legen og derfor er det flaut, thi det er jo Ingen-ting, det er Ingenting hvad Alle ere saa forhippede paa, at det kaldes Ingenting netop for at det kan vedblive. Forunderligt: hiint meest læste Blad skriver derom, Alle tale derom — og dog maa der ikke 20 tales derom — for ikke at udbrede det. Efter min Forstand paa det Comiske er dette hele Forhold i høi Grad comisk, i samme Forstand som hvis En f. E., der var meget halt vilde betroe En det hemmelighedsfuldt, da han selv er af den Mening, at Ingen kan see det paa ham. Saaledes er det comisk, at Alle veed det, og at det saa 25 skal holdes hemmeligt, saa at den, der vil søge om muligt en Smule blot at forhindre det, han maa ikke tale derom — for ikke at udbrede det. Forskjellen er altsaa at der maa gjerne tales derom for at udbrede det, men der maa ikke tales derom for om muligt at standse dets Udbredelse, og Grunden er, at denne Tale bidrager til dets Ud- 30 bredelse. Dersom ellers det Comiskes Kategorie er Modsigelsen: saa er dette Forhold væsentlig comisk. Det er nemlig ganske sandt, at i Forhold til hvad der kun er lidet udbredt, gjælder det, at Paa-talen bidrager til Udbredelsen, men det Samme kan dog umuligt gjælde i Forhold til hvad der er absolut udbredt, saaledes at Paa- 35

1846

talen vel neppe vil blive bekendt for Halvdelen af dem, der ere Vidende.

Sæt et Barn kom hjem fra Selskab med andre Børn og havde lært et uartigt Ord: hvad vilde saa skee? Ja hvis Moderen var en
 5 pianket Madamme der sladdrede med andre Madammer om Børne-
 Opdragelsen, saa vilde hun vel skjende og slaee og i sin Ivermaaskee
 gjøre Barnet bekendt med endnu flere uartige Ord. Var det derimod
 en Moder, som havde bevaret den jomfruelige Reenhed forædlet
 i Moderkjerlighedens skønne Bekymring, saa vilde hun tænke,
 10 at fordi den Lille eengang havde hørt et saadant Ord, deraf fulgte
 dog vel ikke, at det skulde have sat sig saa fast, at han aldrig kunde
 glemme det igjen; naar han da aldrig hørte det mere, vilde det igjen
 sporløst være forsvundet, som havde han aldrig hørt det — og netop
 derfor vilde hun ikke formane ham eller sætte ham irette. Priset
 15 være den elskelige Moders stille Omsorg, der ved daglig Opmærk-
 somhed vaagede over sin Lille, uagtet det dog udvortes saae ud
 som gjorde hun ikke Noget, fordi hun hverken slog eller skjendte
 eller holdt lange Taler. Men hvis en Moder, hvis Barn havde været
 i flere Aar i en Pensions-Anstalt, da det kom tilbage, med Forfær-
 20 delse opdagede at det frisk væk brugte saadanne uartige Ord atter
 og atter og paa en Maade som syntes at forraade at Barnet selv havde
 en Forestilling om at det var Uartigheder og netop, vildledt af for-
 dærvet Omgang, næsten fandt en Glæde deri: var dette da ikke
 saare latterligt, om Moderen vilde sige til sig selv: det er ikke værd
 25 Du formaner og advarer og straffer ham, for ikke at henlede hans
 Opmærksomhed derpaa — saa glemmer han nok Uartighederne.
 Eller dersom en Mand, der kom i Moderens Huus, fandt sig for-
 anlediget til at paatale det, og Moderen da vilde tysse paa ham si-
 gende: „tael blot ikke til Drengen om saadanne Uartigheder, at han
 30 ikke skal lære dem“ — var dette ikke latterligt.

Den Omstændighed, at det eneste foragtelige og det meest ud-
 bredte Blad i Danmark, læses af Alle, medens det dog skal være en
 Hemmelighed, belyser paa en ny Maade dets Forhold, at dets til-
 syneladende Mod kun er Feighed, og at det nyder den usle Feig-
 35 heds Beskyttelse som mod Lovene ved Hjælp af Sjouere saa mod

⁸⁶ ved Hjælp af Sjouere | se til 12, S. 178.

Paatale ved at tye ind under et Publikums Skjørter. Det frygtelige Blad, der med et Røverskib som Skræk indjagende Emblem, raaber Hevn, burde egentligen paa sit Titelblad have det oplysende Ord: trykt som Manuscript for Venner. Hvad der nemlig er trykt som Manuscript for Venner det tør man ikke omtale skriftligt. Det er 5 forsaavidt tilfældigt, at det er trykt, det kunde lige saa godt circulere i Manuscript, og saaledes fremkommer det snurrige Omvendthedens Forhold, at det meest udbredte Blad end ikke har Charakteren af Tryk. De Deviser, som Conditorerne lægge inden i Smaa-Kager, ere vel ogsaa trykte, men det er aldeles tilfældigt, 10 og har sin Grund i at Arbeidet vilde blive for stort med at skrive saa mange; Spiseseddler ere stundom ogsaa trykte. Men med Corsaren har dette Forhold naaet en latterlig Høide, den er som var den et Blad, den har en Redaktion, Medarbejdere som f. E. Hr. P. L. Møller, der endog i Forfatter-Lexiconnet selv angiver sig 15 som saadan baade nemlig som lyrisk og satyrisk, — og dog er det egentligen et Lettelses-Middel et Befordrings-Middel, som By-snakken og Pjatten og Scandalen har opfundet og selv udgiver — som Manuscript for Venner.

Det snurrigste og meest comiske ved dette Forhold er dog igjen, 20 at det foranlediger hiint Blad til selv at ansee sig for frygteligt. Det er forøvrigt ikke sjældent at Feighed og det ussleste Cujonerie forvexler sig selv med Mod. Det, som Blad betragtet, spagfærdigste af alle Blade, der finder Foragtelighedens Vei op ad Bagtrappen, indtil vel tilsidst Undseelsen seirer saa vidt, at man lader Lade- 25 gaards-Lemmerne subscribere for end ikke at fornærme Domestikkerne ved at skulle staae som Subscribenter, dette spagfærdige Blad mærker vel nok selv Sammenhængen, men deraf følger ingenlunde, at det ikke skulde kunne beskæftige dets Feighed at fortsætte Legen, som jo er antydet ved Røver-Skibet, den Leeg: 30 at lege Røver, den Leeg at lege, at være frygtet og at være modig.

²et Røverskib som... Emblem] fra Nr. 228 (31. Jan. 1845) bar Corsarumrenes Forside et saadant Billede, forestillende: „Corsaren forcerer Cap Reiersen“ (se Tillæg til Nr. 227, Sp. 1 f.; sml. Nr. 94, 8. Juli 1842, S. 2). — Sml. 60. ⁴Manuscript for Venner] sml. P. L. Møller, Arena, et polemisk-æsthetisk Blad (Kbh. 1843), S. 9. ¹⁵i Forfatter-Lexiconnet] se til 18, S. 188.

1846

For Feighed har netop en saadan Leeg noget meget Fristende, det er altid Feigheds Lyst at forvexles med sin Modsætning: Mod, Courage, end sige da med en forfærdelig Røver. I de forskjellige Nationers Bevidsthed ansees saaledes Jøder i Almindelighed for
 5 Cujoner, og dog er det et Faktum, at man blandt yngre jødiske Mandfolk finder en stor Tilbøielighed til at gaae klædte som og til at ville see ud som Officierer. Den af Hr. Goldschmidt udgivne Novelle „en Jøde“ har med psykologisk Sikkerhed netop fremhævet dette Moment, hvad altid viser Erfaring og Kjendskab til
 10 Livet, hvorfor hiin Novelles Forfatter altid maa prises. Helten, saaledes kalder man jo Hovedpersonen i en Novelle, altsaa Helten Jacob Bendixen har netop denne militaire og krigerske Tilbøielighed; han bliver endog Lieutenant i polsk Tjeneste, og da han kommer hjem igjen forvexles han ideligen, endog af Folk der have kjendt
 15 ham temmelig nøie, — med en Officier.^[†] Dette Martialske hører ganske med til Forstaaelsen af Jacob Bendixen i hans Livs-Udvikling, der i 3de Deel interesserer paa en anden Maade end i de to første. Forfatteren har selv etsteds med et Par Træk skildret os Jacob Bendixens interessante Ansigt: de orientalske Lineamenter
 20 som Intelligentsen har forædlet, saa hans Nationalitet næsten er ukjendelig ved den overveiende Intellectualitet. Hvis man for Phantasien vilde fuldende dette Billede, vilde det være umuligt at forestille sig ham anderledes end i en modig Snore-Frakke.

^[†] *I Marginen:* Hvad der i anden Deel rørende bliver fortalt
 25 om at Jacob Bendixen foreslaaer de Studerende at lege Røver, synes at have en prophetisk Betydning, dog ikke saaledes at det engang vil ende med, at <han> bliver en Røver, nei men at hans Ønske vil gaae i Opfyldelse at han kommer til — at lege Røver.

---

¹udgivne Novelle] se til 8, S. 170. ¹²har netop denne militaire osv.] sml. En Jøde, S. 210 f. 214 f. 237. 340. 357 ff. 376 ff., særlig 405. 439. 459. (Sml. Goldschmidt, Livs Erindringer (se til A 98, S. 43) I, S. 229. 365). ¹⁴forvexles han... ¹⁵med en Officier] sml. anf. St. S. 443. 459. ¹⁸Forfatteren har selv osv.] anf. St. S. 198 f. ²⁰Snore-Frakke] sml. Goldschmidt, Livs-Erindringer (se til A 98, S. 43) I, S. 276 ff. ²⁵Jacob Bendixen foreslaaer] anf. St. S. 208.

Dersom det ikke streed mod Politie-Anordningen vilde det endog være rigtigst at tænke sig ham — med Kaare ved Siden, i ethvert Fald med et skjult Vaaben hos sig. Der hører jo ogsaa allerede ikke lidt Mod til at gaae med en Dolk hos sig, selv til at smøre Haser <—> med en Dolk hos sig hører der Mod; desuden kunde der 5 jo ogsaa være Fare nær nok, at han ved at falde stødte sig paa Dolken. Den egentlige Cujon kjender man jo paa, at han er saa bange, at han ikke engang tør komme i Nærheden af et Skydegevær. Modig derimod er Den, der endog tør gaae med det morderiske Vaaben hos sig. Men at gaae med et saadant Vaaben hos sig, betyder 10 ikke altid, at man vil bruge det. Jean Poul foreslaaer, som bekjendt, at Borgervæbningen i en vis By, foruden Gevær, Sabel og Bajonet tillige skulde gaae med Stok — for at have Noget at forsvare sig med.

Lad det da saa være flaut hvad jeg her har skrevet, lad det forekomme Alle flaut, og Alle forstaae sig jo paa det Comiske. Nu, 15 Herre Gud, min Betydningsfuldhed ved Hjælp af Buxerne er næsten ifærd med at blive farlig for mine Medborgere; det seer jo næsten ud som skulde jeg, det vil sige, mine Buxer svinge sig op til Tyranniet i Kjøbenhavn, tiltrods for alle Udmærkede. Det gjør mig ondt, men det er virkeligen saa, de unge Piger, der i al Uskyldighed 20 dog kunde ønske at Een og Anden ligeledes uskyldigt og sømmeligt frydede sig ved deres Pynt og deres Ynde, de ere bedragne; Kongen selv, naar han kjører gennem Gaden og dog kunde ønske og glæde sig ved den undersøgtlige Hilsen, han er bedragen: jeg behøver blot at tage mine Buxer paa, saa vender Alles Øine sig hen paa mig 25 o: paa Buxerne. Men naar saa er, naar mine Buxer saaledes faae Magten, saa er det jo godt jeg gjør noget Flaut for om muligt lidt at svække mine Buxers store Indflydelse. Og forunderligt nok, hvorefter jeg da slutter, at der maa være noget Tryllerie med i Spillet, ligesom Aladdins Lampe var ganske uanseelig, saa er det ogsaa saaledes 30 med Buxerne, de ere saa uanseelige og <saa> lidet iøinefaldende som muligt. Vare de endda røde med en grøn Stribe, eller grønne

⁶ med en Dolk hos sig] sml. P. L. Møller, Arena, et polemisk-æsthetisk Blad (Kbh. 1843), S. 71. Danmark, ill. Kalender for 1888, S. 72 Noten (i Nic. Bøgh's Erindr. om Goldschmidt). — Sml. 53. 61 Slutn.

med en rød Stribe! Men atter hvilken Uskjønsomhed af mig, der har anseet disse Buxer for en reen Ubetydelighed og blot har givet Skrædderen Ordre til at tage af det sædvanlige graamelerede Casimir — og saa skal det netop være disse Buxer, ved hvis Hjælp
 5 jeg næstendeels bliver betydningsfuld; thi naar det regner paa Præsten saa drypper det paa Degnen, naar Buxerne komme til Herredømmet, saa avancerer jeg dog ogsaa en lille Smule i Forhold dertil, jeg eensomme Stakkel, der ikke har Forstand paa det Comiske, og hvem Tilværelsen derfor igjen har forbarmet sig over ved at
 10 skjænke ham hiint Par Buxer.

See, Digteren overdriver jo lidt, for at det Pathetiske og det Comiske kan vise sig bedre. Saaledes har Aristophanes for at fremstille Omvendtheden i Athen ladet en Pølsehandler komme til den øverste Magt i Staten. Saaledes i Digtet, i Virkeligheden var det vel
 15 neppe slet saa galt. Men i Kjøbenhavn er i Virkeligheden et Par Buxer komne til den høieste Anseelse og Betydning. Hvad mon Aristophanes vilde tænke derom? Han vil vist misunde mig denne Comedie, som jeg herved digter; thi det foragtelige Blad og de Nysgjerrige de ere jo netop saaledes hildede, at de ikke fatte dette
 20 Comiske, der kun er comisk ifølge min Forstand paa det Comiske.

Langt fra mig være da Klage over den omvendte Tingenes Orden; jeg har jo baade Nyttens og Betydningsfuldheden ved at have Buxerne paa, og for det Andet var det jo dog muligt, at jeg i mit Indre havde en Kilde til Aandens <rige> Tilfredsstillelse, et inderligt Liv, der er høiere end alt Andet, et Liv, hvorom jeg begeistret
 25 veed, at det jo lige saa fuldt kan tilhøre ethvert Menneske selv det ringeste Fattiglem som det tilhører mig, naar han vil vende sig ind i sig selv, men sandeligen ikke, naar han vil vende sig ud efter og vænne sig til at fæste sin Opmærksomhed paa mine Buxer, eller
 30 paa Noget, der er lige saa ubetydeligt.

De Fleste, som have læst dette igjennem, ville dog maaskee indrømme mig, at min Stil har den Rolighed, der ikke just tyder paa Sindsbevægelse eller Pirrethed, hvilken dog næsten kunde være undskyldelig, naar man vil betænke, hvor væmmeligt det maa

¹² Aristophanes... ¹³ en Pølsehandler] sml. S. V. VI, S. 383.

være saaledes idelig at skulle mindes om menneskelig Ubetydelighed. Det er let nok, at ødsle sig hen i det Ubetydelige, det er let nok at storme ind paa et enkelt Menneske for om muligt at føre ham i den Fristelse at opgive, hvad der begejstrer ham, Forestillingen om hvilken uendelig Betydning det dog har at være Menneske, og at enhver enkelt kan opnaae det Høieste, om han vil det. Man kunde sige, at jeg jo ved at trække mig tilbage, kunde undgaae det Hele. Det vilde jeg maaskee ogsaa gøre, hvis jeg var svag. Men i en saadan karakterløs gjærende Tid som den nuværende, bør Enhver, der blot har nogen Charakterfasthed blive paa Pletten. Og min Ordre lyder paa ikke at vige end ikke et Haarsbred. Min Gjærning er det at gøre Phænomenerne aabenbar, ikke ligefrem men indirekte, og min Pligt er det i denne Henseende at finde mig i Alt, uden at vige. Jeg har allerede i nogen Tid været opmærksom paa hiint Blad og paa den sig indsnigende Misbrug af det Comiske. Det er saare langt fra, at jeg ved et overilet Skridt er kommen ind i alt Dette; naar man efter nogen Tid blot er bleven saa meget orienteret, at man kan have Ro til at læse, skal jeg gjerne give min Rapport om Planen i det Enkelte jeg har gjort. Mine Planer taler jeg aldrig om førend jeg har naaet hvad jeg vil, eller hvad jeg skal. Naar det lader sig gøre, skal det nok blive ret interessant at læse; jeg veed meget godt, hvem jeg er, jeg veed meget godt, at man kan lære Noget af mig, jeg veed meget godt, at naar jeg vilde trykke min hele Livs-Anskuelse, som jeg eksisterende udtrykker den, en Potens lavere ned, saa vilde jeg blive anset af Mange, men det vil jeg ikke, og det tør jeg ikke, uden at blive min Idee utro.

Til 55:

Lad os da til Slutning gøre Prøve paa Rigtigheden af det lige i Begyndelsen Yttrede. Naar man nu læser denne Artikel, da vil alle Folk, Publikum, Mængden sige: det er noget flaut, sært, uklogt, og uforskammet Noget. Og det er netop rigtigt; thi den Dag da alle Folk vil sige om een Yttring af mig: det er rigtigt; da vil jeg sige

¹⁰et overilet Skridt] sml. 69, S. 255. 72. A: 98. 214.

1846

<til mig selv>, som hiin Mand da Folket tiljublede ham Bifald: skulde jeg have sagt en Dumhed, eller endnu nøiagtigere vil jeg sige til mig selv: Du maa aabenbart have sagt en Dumhed. Saaledes vil alle Folk, Publikum, Mængden tale. Men da vil der være en Yngling, der endnu har Barndommens eller den første Ungdoms blomstrende Frodighed paa hans Kind, i hvis fine Rødmen Ideen boer qvindeligt med Undseelse: hans Hjerte vil banke hæftigt, naar han læser det, han vil forstaae, at dette dog er værd at leve for, dette: at være consequent til det Yderste, ydmyg for Gud stolt mod Mennesker, hvad Guden, ham være Ære og Priis, har forundt ethvert Menneske, hvis han vil det. See, dette er mig nok, over al Maade nok. Og denne Forkiærlighed for en Yngling, den har jeg lært, ja det er sandt, jeg har lært den af en Forfører, ak, af ham, der, Gud være lovet, forførte mig, da jeg var en Yngling. Men denne Forfører var ingen vellystig Svend, ei heller en Mand som var bleven gammel i Udsvævelser; nei, han var en gammel Mand, og han var bleven gammel i Viisdom. Socrates vidste nok, hvorfor han elskede Ynglinge, han forstod godt, hvor meget Menneskene tabe i Aarenes Løb ved Selskab og Omgang og Sammenligning, lidt efter lidt, lidt efter lidt, lidt efter lidt lære at gaae paa Accord, at prutte at slaae af; hvorledes de lidt efter lidt, lidt efter lidt, lidt efter lidt (o, rædsomste af alle Sophismer: lidt efter lidt) tabe det skjulte Menneskes inderlige, Ynglingens rødmende Undseelse. Derfor vil min Læser være en Yngling, eller han vil være en Olding, der veemodigt smiler under Læsningen fordi han veemodigt mindes Ungdommen, en Olding der i Livets Aften lykkeligt forynger sig til en Yngling. Hvad der ligger derimellem bliver vanskeligt min Læser, men let En, der ringeagter, forhaaner og bespotter mig. Dog er Ynglingen mig den Kjæreste, hvad enten han gaaer eensomt ved Strandbreden og længes efter Idealerne, eller han gaaer eensomt i Folkevrimlen, spottende, fordi han vrager og længes efter Idealerne. Denne Yngling er mig nok, mere forlanger jeg ikke; ja som en Pige kun ønsker een Prydelse: at ligge i sin Grav med en Myrthekrands

---

    som hiin Mand] se Plutarch, Phokion 8.   Socrates... elskede Ynglinge] sml. S. V. XIII, S. 119 f. 273 f.

om sin Pande, saaledes forlanger jeg blot denne Bevidsthed: han blev udleet af alle Folk, af Mængden, af Publikum, men han kunde bringe en Ynglings Hjerter til at banke.

| Det er jo dog efter alle Philosophers Mening, den bedste Verden i hvilken vi leve, |

| En Gjernings-Replik i personlig Costüme |

57

U. D.

| Goldschmidt er ikke uden osv. som 55, S. 229 Lin. 33-35. |

| Jeg frygter lige saa lidet osv. som 55, S. 231 Lin. 15-18 med Patientens Modstand under Operationen. |

Til 57:

Efterskrift. Maaskee vil saa Hr. Golds. efterat have læst dette, inden 3 Dage svare et Ja ell. et Nei i et andet Blad, saa kan han jo altid forlange Tid til at gjøre sig færdig. Hvis ikke, ja saa er min Dom færdig; som det virkelig skal glæde mig om han gjør det, saa er jeg ogsaa beroliget hvis han ikke gjør det. Jeg kan ikke gjøre mere for Den, der med Ærbødighed men ogsaa med Tillid maaskee har seet i mig mere end der var, men dog ogsaa Noget af det, der er. Saa kommer Touren for mig til at blive udskjeldt. Sligt er jeg uvidende om, kun naar han roser mig, og jeg tilfældigen bliver vidende om det, maa jeg gjøre Noget. Jeg er beroliget, endnu bedre end jeg har været før, fordi jeg dog var noget paaholdende med at gjøre den sidste Slutning om ham.

58

U. D.

Til 57:

Anm. Jeg hører netop, at den ny Bog: afsluttende Efterskrift skal være anbefalet i Corsaren, dog paa en modereret Maade. Jeg er ikke saa indskrænket, at jeg jo nok seer, at Corsaren har fra sit Standpunkt virkeligen villet gjøre det saa godt som muligt. Den har

59

U. D.

Det er jo dog osv.] sml. 55, S. 228 Lin. 21 ff. ⁵⁸ Sml. 55, S. 232 Lin. 4 ff.
⁵⁹ anbefalet i Corsaren] Nr. 284 (27. Febr. 1846), Sp. 5.

1846

ikke villet udskjelde, fordi den dog selv har en Forestilling om det Usømmelige, den har ikke villet rose i høie Toner, fordi den dog har en Forestilling om, at det efter mit Begreb netop er Fornærmelse; saa harden valgt et Tredie: en anerkjendende Forretningsstil. Men det kan ikke lade sig gjøre, jeg vil være Uven med den.

60 Af det Udviklede følger egl. ogsaa Noget for Corsaren, at nemlig
U. D. hiint frygtelige Blad, istedenfor et Corsar Skib som Emblem og ca ira, ca ira burde have til Mærke: Manuscript for Venner.

Man skulde troe Corsaren var Manuscript for Venner siden Alle maa læse og snakke derom — Ingen paa Prent sige at han har læst.

Til 60:

61 dette frygtelige Blad der endog forvexler sig selv med en Sørøver
U. D. synes saaledes selv at være vidende om dets Spagfærdighed; men deraf følger jo ingenlunde fordi det selv indseer det, at det ikke skulde kunne beskæftige Feighed at fortsætte dette Spil med: at lege Røver. I de forskjellige Nationers Bevidsthed ansees Jøder i Almdl. for Cujoner, og dog er det tillige et Faktum, at Jøder have en stor Tilbøielighed til at ville see ud som Officerer. Netop dette finder jeg, at Forfatteren af Novellen „en Jøde“ har været opmærksom paa; Helten Jacob Bendixen synes at have en stor Tilbøielighed til at forvexles med en Officeer; han bliver Lieutenant i polsk Tjeneste, og da han kommer hjem igjen forvexles han med en dansk Officeer. Dette Martialske, ell. idetmindste Snorefrakken hører væsentligen med til for at forstaae 3de Deel af hiin Novelle. Det er umuligt, at tænke sig <den irritable> Jacob B. uden i <en modig> Snore-Frakke, dersom det ikke streed mod Politie-Anordningen, vilde det endog være rigtigst at tænke ham med Kaare ved Siden, ell. med et skjult Vaaben hos sig. Et saadant Vaaben betyder ikke

⁶⁰ Sml. 55, S. 239 Lin. 1-4. ca ira, ca ira] se særlig Corsaren Nr. 27 (7. Maj 1841), Sp. 1 ff. ⁶¹ Sml. 55, S. 239 Lin. 20 ff., og se Noter dertil.

altid Mod til at bruge det. Jean P. foreslaaer *osv. som 55, S. 241 Lin. 11-13* med.

<og han vilde vist selv ansee det for modigt — at gaae med en Dolk hos sig, selv at smøre Haser — med en Dolk hos sig.>

En personlig Yttring i Costüme.

62
U. D.

Hidtil har jeg rigtignok været af den Mening, at det var den vanskeligste Opgave at omgaaes det Comiske i Frygt og Bæven, at bevare den ethiske og religieuse Alvors Forestilling om Ansvarret sammen med Spøgens Lyst og Hengivelsen i Overgivenhed. Jeg har hidtil rigtignok meent, at *osv. væsentlig som 55 Lin. 17-27* den Eneste, der ikke nyder Anseelse for at have Forstand paa det Comiske. Imidlertid ligger det jo saa nær det Spørgsmaal, som *osv. væsentlig som S. 227 Lin. 2-10* som Corsaren stor Skade, fordi det ved *osv. væsentlig som Lin. 16-24* om at det er Ingenting, dette beviser netop at Skaden er langt fra at være ubetydelig.

Hidtil har det rigtignok været min Mening, at *osv. væsentlig som 62 Lin. 2-10* om: at det er Ingenting. Franklin giver *osv. væsentlig som 55, S. 228 Lin. 7-13*. Netop fordi det er Ingenting og siges at være Ingenting er det maaskee saa farligt, at Geistligheden meget godt kunde tage sig lidt deraf, istedenfor den ny Psalmebog, og de 36 Mænd istedenfor at tage sig af store Ting, thi det er dog egl. ikke ganske Ingenting, om hele den simplere Classe om Børn og Ungdommen forlokkes paa den Maade.

Dog det er nu ikke derom jeg vil tale, det er om noget andet. Ved Bladet er Udgifveren Hr. Goldschmidt. Dette er et ungt Msk. Hvor foragteligt nu end Bladet kan *osv. væsentlig som 55, S. 230*

og han vilde vist *osv.* sml. 55, S. 241 Lin. 3 ff. ⁶³ den ny Psalmebog], se til 55, S. 228 Lin. 16. de 36 Mænd] ved Anordn. af 1. Jan. 1840 var i København de „32 Mænds“ (sml. S. V. I, S. 380) Kommunalforsamling bleven afløst af de 36 Borgerrepræsentanter. (Sml. F. C. Sibbern, Til samtlige Københavns Borgere... i Anledning af de sidste Valg af Borgerrepræsentanter. Kbh. 1840).

1846

Lin. 1-8 bedre. Derfor vil jeg dog, hvorved jeg ganske eenfoldigt og som eenligt Msk. udtaler min Dom om ham, dog gjøre ham opmærksom paa, hvad han dog nok selv veed, at jeg ønskede han kunde beslutte sig til at opgive det, og at det der beskæftiger mig ikke er, om jeg bliver udskjeldt af Corsaren, men at jeg med en vistnok ikke almindelig Uegennyttighed har søgt at rive ham bort derfra.

- 64 U. D. Man skal jo lære saa længe man lever, og jeg vil vel ogsaa lære, at dette vil forekomme de Fleste det besynderligste af Alt. Thi jeg vil indføre en Mand, som jeg uden at fornærme kan sige om, at han læser Corsaren. Det er min Vægter, som har Nøglen til min Gadedør, en flink og aarvaagen Mand, mig af *osv. væsentlig som 55, S. 232 Lin. 32 — S. 233 Lin. 3* en skikkelig stille Lærd, der kommer hjem til borgerlig Tid, han har endog en vis Ærbødighed for denne huslige Orden; han har egl. ingen Forestilling om hvad jeg bestiller, og det forundrer ham næsten, at jeg Intet er, da jeg dog har mine Examina. Men at jeg skulde *osv. væsentlig som Lin. 6-12* fordi han er vred, og holder af mig. Derimod maa jeg være forsigtig med enhver Yttring om jeg endog ønsker denne Behandling, thi saa troer han jeg er gal, <og derfor nødsages jeg til, skjøndt Vægteren er en stor og haandfast Mand, dog at omgaaes ham i Svaghed.>

Socr. siger: at hvis en Læge blev anklaget af en Kok for en Forsamling af Børn: saa var det let at indsee, hvo der blev dømt.

- 65 U. D. Det var mærkeligt at see hvilken Forandring der foregik med en Øltapper her i Byen, som jeg kjender, da han tidligere havde været Tjener i en mig bekjendt Familie. Naar vi før mødtes *osv. væsentlig som 55, S. 233 Lin. 24 — S. 234 Lin. 25* Øltappere.

- 66 U. D. Min Vægter siger, at naar galt skulde være, kunde han bedre finde sig i at de stjal hans Buxer, men at tegne dem af, det kunde

---

Derfor vil jeg dog *osv.*] sml. 55, S. 230 Lin. 15 ff. søgt at rive ham bort derfra] sml. 18, S. 188, og se Note dertil. ⁶⁴Socr. siger] sml. 192, 21 og se til 32, S. 205 Lin. 2. ⁶⁶Buxer] se til 55, S. 234.

han ikke overleve. Og dette synes nu igjen mig saa forunderligt, thi tvertimod bliver min Stilling sjelden begunstiget, og jeg har en Gavn og osv. *væsentlig som 55, S. 235 Lin. 3-16* Byen dem, ligesom Salomon Goldkalb sin Nathue.

Petrarca troede at hans store latinske Skrifter skulde gjøre ham udødelig, men hans Smaa-Digte gjorde det. Ak saaledes gaaer det ogsaa mig, der ikke har forstaaet Tiden: jeg troede min literaire Stræben — men det bliver mine Buxer.

<Saa faaer mit Liv sjelden Betydning, for Samtiden faaer jeg Betydning ved Hjælp af mine Buxer, for en senere Tid maaskee ved Hjælp af mine Skrifter.>

Mig convenerer det Hele; thi osv. *væsentlig som 55, S. 235 Lin. 26* 67
— *S. 236 Lin. 6* overvunden. U. D.

Desuden vil jeg ved dette Skridt have en anden Fordeel. Nu har nemlig alle Msker omtrent læst hiint Blad (uagtet man ikke tør sige om Andre end om min Vægter, at have gjort det, || det er aldeles ligesom i Børnestuen (*)), en utallig osv. *væsentlig som Lin. 13-25* endog har lovet at forære Byen — |, Men hvad betyder nu dette? Dog dette forstyrrer mig ikke, det Eneste der osv. *væsentlig som S. 236 Lin. 32* — *S. 237 Lin. 2* flaut? Ja dette er Misforstaaelsens Skalkeskjul, man lader som var osv. *væsentlig som Lin. 5-16* Selvmodsigelse. Lad mig oplyse det ved et Exempel. Hvis et Barn kom osv. *væsentlig som S. 238 Lin. 3-6* og slaae, og selv rive nye hidsige Ord af sig. Var det derimod en Moder, der havde bevaret den jomfruelige Reenhed og forædlet den i Moderkjerlighedens skønne Bekymring: saa vilde det vel smerte hende; men hun vilde see Sagen omhyggelig an. Hun vilde vel tænke som saa: for det første faaer min Lille aldrig Lov at komme mere der, dernæst vilde hun tænke: at han eengang har hørt et saadant Ord, deraf følger ingen-

*) I Marginen: dette hører nemlig med til Leegen.

Salomon Goldkalb sin Nathue] J. L. Heiberg, Kong Salomon og Jørgen Hattemager (sml. VI B 42, 1, S. 140), 26. Sc. Petrarca osv.] sml. 55, S. 235 Lin. 17 ff. Saa faaer osv.] sml. 55, S. 235 Lin. 23-25.

lunde at det har sat sig fast, og naar han aldrig hører det mere, vil det igjen sporløst forsvinde; derfor vil jeg ikke sige Noget til ham, ikke sætte ham irette, men uden at sige et eneste Ord hjælpe ham til at glemme det som havde han aldrig hørt det. Priset være den elskelige Moder. Men hvis en Moder *osv. væsentlig som Lin. 18-30* latterligt. Efter min Forstand paa *osv. væsentlig som S. 237 Lin. 21-25* comisk, at Barnet frisk væk til daglig Brug faaer Lov at bruge de uartige Ord, medens Moderen af Forsigtighed — for at Barnet ikke skal lære dem — ikke engang tør advare det mod at bruge dem. Og saaledes er det ogsaa det Comiske, idetmindste i min Forstand, at det Alle tale om, læse, give Penge ud for — det maa der ikke tales om, naar Talen har til Hensigt om muligt at bidrage lidt til at standse dets Udbredelse, og fremfor Alt er det det Comiske, at Grunden der angives er at en saadan Tale vilde bidrage til dets Udbredelse — thi det er ikke udbredt, naar Alle veed det, det er ikke udbredt, naar den Tale, hvis Hensigt er at udbrede det, tillades? Forunderligt.

Saa finder jeg mig da særdeles rolig i, at dette her er flaut, nu Herre Gud, min Betydningsfuldhed ved Hjælp af mine Buxer[†], er næsten *osv. væsentlig som S. 241 Lin. 16-19* Udmærkede: saa er det jo godt, at jeg gjør noget flaut, for dog at svække mine Buxers store Indflydelse lidt. Og jeg veed det: man vil ansee det for flaut, thi i Forhold til hvad der dog er vanskeligere end det at ride Heste i Forhold til det Comiske er Forholdet et andet end det til Hestene, thi der forstaae sig kun nogle Faae paa at ride — men det Comiske have Alle i Kiøbh. Forstand paa, og der er kun een, der ikke har Forstand derpaa, der er kun een Stakkel, hvem Tilværelsen igjen har forbarmet sig over ved at give ham et Par Buxer, der skaffe

[†] Thi det er virkeligen som havde jeg, ell. rettere mine Buxer ene Magten. De unge Piger, der *osv. væsentlig som S. 241 Lin. 20-25* hen paa mine Buxer. Skulde man troe, at Sligt kunde skee i det spekulative og oplyste Aarhundrede, det er jo som var det i Forvandlingernes Tid.

Og saaledes er det ogsaa *osv.*] sml. 55, S. 237 Lin. 19-31.

ham en Betydning som neppe den meest Udmærkede har†. Dette Tilfælde har end ikke Aristophanes tænkt sig; thi for at gjøre Folkets Fordærvethed lader han en Pølsehandler komme til den øverste Værdighed i Staten, men i Kiøbhv. er Virkeligheden selv bleven en Comedie, og et Par Buxer er bleven det Betydningsfuldeste.

† *Paalangs i Marginen*: og forunderligt nok, hvoraf jeg atter slutter at osv. væsentlig som S. 241 Lin. 29 — S. 242 Lin. 3 det sædvanlige simpelt farvede Casimir — og saa skal det netop være ved Hjælp af disse Buxer jeg gjør min Lykke.

Til 67:

Ved en saadan omvendt Tingenes Orden staaer jeg mig nu 68
 allerbedst, først har jeg jo baade Nytten og Betydningsfuldheden, U. D.
 af at have Buxerne paa, og osv. væsentlig som 55, S. 242 Lin. 23-30
 ligesaa ubetydeligt.

En lille snaksom Yttring i Godmodighed.

69
 U. D.

Det er vitterligt nok, at en Ubetydelighed og Ingenting vækker
 allermeest Sensation og især Snakken. Jeg er saaledes glad for-
 visset om, at hele min literaire Stræben tilsammen ikke har vakt
 nær saa megen Sensation som en ubetydelig lille Artikel i Fædre- 5
 landet af en Pseudonym, fordi den angik Hr. P. L. Møller; jeg holder
 mig overbeviist om, at mit hele Liv aldrig vil faae den Betydning,
 som mine Buxer nu have faaet det. Ja, man skulde næsten tro, at
 mine Buxer var blevet Det Tiden fordrede, og vil jeg i saa Fald
 ønske ret hjerteligt, at enhver Tidens Fordring maa være ligesaa 10
 billig, mod den Paagjeldende, thi Herre Gud, den fordrer jo ikke
 Buxerne af mig, den fordrer kun jeg skal have dem paa, og denne
 Fordring er egl. ikke generende for mig, da jeg jo nu vel siden jeg

Dette Tilfælde osv.] sml. 55, S. 242 Lin. 12-16. ⁹⁹Sml. 71. 72. ⁵Artikel i Fædrelandet] Nr. 2078 (27. Decbr. 1845); S. V. XIII, S. 422 ff. ⁸Buxer] se til 55, S. 234. Ja, man skulde osv.] sml. 55, S. 235 Lin. 13-16.

1846

var 4 Aar gl. har haft for Skik, at have Buxer paa; uden at det rigtignok nogensinde er faldet mig ind, at det skulde faae en saa overordl. Betydning for Andre. Men da jeg dog ikke ved min litteraire Stræben har været saa heldig at tilfredsstille Tidens Fordring, saa
 5 har jeg tænkt som saa: kan Du gjøre det paa saa nem en Maade som ved Hjælp af Buxerne, saa er jo Alt godt igjen. Lidt opoffrer jeg mig dog altid, men hvad vil det vel sige i Sammenligning med Betydningen. Endnu igaar erindrede min Tjener mig om, at tage et Par nye paa, men jeg tænkte ved mig selv: det gaaer ikke maaskee
 10 vil de nye ikke tilfredsstille Tidens Fordring. De gl. derimod gjøre det. Utallige Herrer og Damer have personligen forvissat sig om, at jeg har dem paa, og efter hvad jeg kunde skjønne af Udtrykket i deres Ansigt, tilfredsstillede de ganske Tidens Fordring. For at imødekomme Tidens Fordring, har jeg aabent og frit svaret Enhver
 15 der har spurgt mig om det nu virkeligen var de Buxer — formodl. for at han kunde fortælle, at han selv virkeligen har seet dem, jeg har svaret ham, som det sømmer sig i denne betydningsfulde Sag, med Høitidelighed: ja. — Om det er mine Buxer ell. en Andens gjør mig ikke nogen Forskjel, men ikke uden Veemod er Den, der
 20 begejstret søger at fastholde Forestillingen om det Store ethvert Msk. er ell. kan være, i overflødig Besiddelse af lagttagelser, der kunne synes at vidne om Letsindighed, Piattethed, Raahed og andet Saadant.

Men videre; jeg gaaer nu fra mine Buxer over til noget lige saa
 25 ubetydeligt: Hr. Literatus P. L. Møller. I den første Halvdeel af Dec. Maaned 1845 var Manuscriptet til min sidste Bog færdigt, og blev, som jeg altid har for Skik, heelt og holdent afleveret i Bogtrykkeriet et Par Dage før Juul. Jeg var altsaa færdig og laae ledig, havde Tid og Leilighed til at gjøre, hvad jeg ell. ikke kunde gjøre,
 30 og var i Glæde og Taknemlighed over selv at være færdig, tilbøielig til at gjøre en ell. anden en lille Tjeneste. Da udkom Hr. P. L. Møllers brillante Gæa. Den indeholdt blandt andet, næst adskillig Lovtale

¹¹ Utallige Herrer og osv.] sml. 55, S. 236 Lin. 13-18. ²⁷ afleveret i Bogtrykkeriet osv.] se til A 2. ⁸² Gæa] æsthetisk Aarvog for 1846, udg. af P. L. Møller, averteret i Tillæg til Berlingske Tidende Nr. 302 (20. Decbr. 1845) som skulende udkomme 22. Decbr.

over de Pseudonyme, et lille Angreb paa een af de Pseudonyme. Sligt har jeg ikke for Skik at tage Hensyn til; men her var Sagen en anden. Hr. P. L. M. er tilstrækkelig bekjendt i dansk Litteratur, og jeg vidste derfor meget godt, at jeg kunde glæde en og Anden ved at tage ham op — der stod derfor i Artiklen i Fædrelandet: 5 „paatrængende som han (P. L. M.) er og Mange bekjendt, har jeg virkelig troet at gjøre Een og Anden en Tjeneste ved engang at tage ham op.“ Det er saa sjeldent at Hr. P. L. M. viser sig saa aabenlyst, at jeg synes det var Synd at lade Leiligheden gaae ubenyttet hen. Artiklen var derfor saa langt som muligt fra et Forsvar mod 10 et Angreb, at den var en Tjeneste, jeg vilde vise Andre. Hovedsageligen var Artiklens Tendents at formaae Hr. P. L. M. fra Literaturen og det anstændige Selskab med navnkundige danske Forfattere i en Bog, til at træde af paa Corsarens Dandsebod, hvor han ifølge Forfatter Lexiconnet i en af ham selv revideret Artikel allerede 15 tidligere har været virksom baade lyrisk og satyrisk. Og var det mig virkelig en psykologisk Tilfredsstillelse, at see, hvor hurtigt*) Hr. P. L. M. forstod det givne Vink; han kom blot frem og bukkede ærbødigt i Fædrelandet — og saa afsted, det vil sige saa forsvandt han. Hvor han saa gik hen, kan jeg ikke vide, men han forsvandt 20 ligesom en Nysen — og saa fra det Øieblik blev der, efter hvad min Barbeer har fortalt mig, travlt paa Corsarens Dandsebod.

Fremdeles; thi nu gaaer jeg over til Noget lige saa ubetydeligt som Hr. P. L. M. — til Corsaren. Mine Buxer, Hr. P. L. M. og Corsaren ere allesammen Ubetydeligheder, der derfor kun kan snakkes 25 om, og er det mig egl. forsaavidt imod at yttre mig, thi om jeg end med græsk Sværmerie er en Elsker af Samtalen, saa har Snakken altid været mig væmmelig. Dog idet jeg siger Dette, vil jeg ikke for et Indfalds Skyld gjøre Uret mod en Enkelt, ikke ved at slaae de 3 Ubetydeligheder sammen afrunde en Vending, thi jeg føler 30

*) I Marginen : og hvor perfect

⁶paatrængende som... ⁷en Tjeneste] S.V. XIII, S.430 Lin. 25 ff. ¹⁴træde af paa Corsarens Dandsebod] sml. 72. 73. ¹⁴ifølge Forfatter Lexiconnet osv.] se til 18, S.188. ¹⁹i Fædrelandet] Nr.2079 (29. Decbr.1845). Sml. 29. 72. A 98, S. 42.

1846

det, jeg bør gjøre en Undtagelse, jeg skylder mine Buxer den Æreserklæring, at de ere aldeles uskyldige i den megen Snakken.

- Om Corsaren skal jeg fatte mig kortere; det er som eenligt Msk., min Dom, at et saa uforholdsmæssigt <og usædeligt> Phænomen
 5 gjør stor Skade ved at forlokke Ubefæstede og friste Halvdannede, det er min Mening, at det gjør Nationen Skam, at et saadant Phænomen trives efter den Maalestok. Men see Corsaren havde netop udødeliggjort og smigret mig. Sligt pleier jeg leilighedsviis at tage et Hensyn til, thi efter mit polemiske Begreb faaer man aldrig Ende
 10 paa den ubeføiede Kritikaklen, der overalt vil gjøre sig gjeldende, naar man ikke tager det fra Grunden, netop ved at statuere Exempler, naar man roses af Ubeføiede.[†] Noget vilde jeg gjøre, og netop idag finder jeg blandt gl. Papirer en lille henkastet Opsats der er skreven i mine Udødeligheds-Dage, om jeg dog ikke den Gang, da jeg var
 15 i fuldt Arbeide med min egen Idee som Forfatter, havde Tid og Leilighed. Dertil kom, at det var en vanskelig Sag, at gjøre det tilgavns. Da nemlig hiint Blad jo, efter hvad min Barbeer siger, skal være ironisk og uhyre vittigt: saa maatte jeg befrygte, at det skulde lykkes det ved at give Sagen en spøgefuld Vending, endog at profitere
 20 deraf, som var det min Mening, at sige en lille Vittighed paa dets Bekostning, for derved at foranledige det til ogsaa at være vittigt. Dette vilde i mine Tanker have været det forfærdeligste Ansvar at paadrage mig. Saagik Tiden hen, og mit Otium indtraadte, hvorved formdl. den Sag atter var kommen frem. Og hvad skeer, saa kom
 25 Hr. P. L. M. mig yderst beleiligt. Netop fordi jeg nu kunde tage Udgangspunktet fra et Slags Angreb, maatte det kunde lykkes mig, at forhindre den forfærdelige Falskning, at mit lille Inserat blev en Compliment, det maatte kunde lykkes at gjøre det saa eftertrykke-

- [†] *I Marginen*: Anm. Dette har jeg derfor ogsaa tidligere gjort i
 30 Anledning af en Artikel i Berlingske Tidende, et forøvrigt baade anstændigt og respektabelt Blad.

[†] Om Corsaren osv.] sml. 55, S. 227 Lin. 8 ff. ⁸ udødeliggjort og smigret] se til 12, S. 178. ¹⁸ en lille henkastet Opsats] se VI B: 192. 193.

¹⁷ efter hvad min Barbeer siger osv.] sml. 32 Lin. 12 ff. ²⁰ tidligere gjort] se S. V. XIII, S. 418 ff.

ligt, at hiint Blad nok vilde opgive ethvert Haab om ved yderligere at kjele for mig og for min Udødelighed at vedligeholde et Slags Forhold til mig som en høitstaaende Allieret; thi jeg skal jo ogsaa være ironisk og vittig — hvor nær ligger ikke Misforstaaelsens afskyelige Copula! Og det er nok lykkedes mig, thi efter hvad min Barbeer siger, skal Ingen være saaledes udskjeldet som jeg. 5

Dette er det Hele. Det er just ikke noget overilet Skridt af mig, jeg har sandeligen godt vidst hvad jeg gjorde og hvorfor. Alt, hvad der er skeet finder jeg aldeles i sin Orden; men det skulde smerte mig, om nogen Bedre ikke hurtigt gennemskuede dette, det skulde smerte mig, om han, i Misforstaaelse, dømte mig, for hvad jeg baade sympathetisk for Andre og vel beregnet har gjort, hvad Fleertallet af de Bedre af forskellige Grunde maatte være hindret i at kunne gøre ved Livs-Stilling, ved Livs-Forhold, ved Hensyn, ved ikke at være Forfatter o: s: v.: Mig selv har dette Skridt tilfredsstillet saa meget, at jeg for ingen Priis ønskede det ugjort. Jeg overlader det til Enhver, som var istand til at gøre Noget, at betænke, hvorvidt det, naar et saadant Blad har vundet en absolut Udbredthed, naar det bliver læst endog af Skole-Ungdommen, ja endog har Frækhed nok til at blande sig i Forholdet mell. Lærer og Discipel, naar det efter den størst mulige Maalestok udbreder Løgn Bagvaskelse, forfølger Mænd, hvis Hustruer dog maaskee føle sig krænkede derved, om det da er forsvarligt at lade dette gaae hen under Navn af, at det er Ingenting. Derfor gjentager jeg mit catoniske: præterea censeo, det gjøres fornødent. De uforskammede Tiggere have som bekjendt den Frækhed efter først i de ydmygste Udtryk at have tiltryglet sig Noget, naar man siger Nei, at forfølge En Gade op og Gade ned med deres Betlen om en Almissee. Den litteraire Foragtelighed, der literairt ganske staaer au niveau med hvad saadant Tigger-Pak er i det borgerlige Liv, har søgt at etablere det samme: 30

⁷overilet Skridt] sml. 55, S. 243. 72. A: 98 214. ⁹det skulde smerte mig osv.] sml. 70. ¹⁶Mig selv osv.] sml. 55, S. 235, Lin. 26 ff. ¹⁹læst endog af Skole- Ungdommen] se til 42. ²²Mænd, hvis Hustruer osv.] sml. 7 og se Note dertil. ²⁴Ingenting] sml. 55, S. 227 Lin. 25. A: 98, S. 43. 211. ²⁵De uforskammede Tiggere osv.] sml. 51. 88. 132. A 103. ²⁸Den litteraire Foragtelighed] sml. A 12, og se Note dertil.

1846

da Ingen agter den et Svar værd, saa ved idelig og idelig at gaae bag efter et Menneske muligt at tiltrodse sig at man bliver kjed af at høre derpaa.

70
U. D.

Et Vink i al Høflighed.

Hverken de Pseudonyme ell. jeg har <fra første Øieblik af> forlangt ell. har havt noget Publikum, men altid, med polemisk Front mod et saadant phantastisk Intet, været nøiet med nogle enkelte Læsere, ell. vel endog med hiin Enkelte.

Consequent udgaaer derfor dette Vink atter til de Faae, iblandt hvis Tal de Enkelte ell. den Enkelte maa være at søge, de Faae, som kunde og vilde interessere sig for en med Flid, Dygtighed, Opoffrelse i enhver Retning indtil det Yderste consequent gennemført Anskuelse, mere end for mine Buxer, Bindet af Bøgerne, ell. for hvad Literaturens uartige Barn forøvrigt kan hitte paa for prentede Næsviisheder. Det er næsten for meget, at jeg der kun har ønsket indirecte at faae en Smule Betydning for en Enkelt — ved at udgive ell. skrive Bøger — at jeg pludselig faaer Betydning for Alle — ved mine gl. graae Buxer. Altsaa, Den, der er nogenlunde Dialektiker og vil anvende nogen Tid for at indøve Dobbelt-Reflexionen, han vil let forstaae, at det netop var min Forfatter-Livs-Anskuelses Consequents der har bragt mig til at gjøre Alt for negativ og netop derfor consequent at understøtte Skrifterne, om jeg end tillige haabede indirecte at bidrage til at gjøre et litterairt foragteligt Phænomen aabenbart i sin Usselhed. Naar det blev Mode at læse mine Bøger, da er jeg misforstaaet, og foranlediger jeg selv dette, da har jeg forskyldt en Majestæts-Forbrydelse mod min Idee og min Livs-Anskuelse, selv om Faae ere Dialektikere nok til at forstaae hvorledes. Men netop naar det blev et tvivlsomt Gode at læse ell. have læst dem, naar det bliver noget man næsten

⁷⁰hiin Enkelte] sml. S. V. VIII, S. 116. Literaturens uartige Barn] sml. 55, S. 227 Lin. 13. Betydning for Alle... Buxer] sml. 55, S. 235. 69. Dobbelt-Reflexionen] sml. 55, S. 235 Lin. 26 f., og se Note dertil. A 98, S. 42. — S. V. XIII, S. 429.

skammer sig ved, naar man frygter for næsten at blive latterlig ved at man har læst en stor Bog igjennem: da er Beleiligheden der — for min Læser; da gaaer en Enkelt i Stilhed hen og læser, han læser og finder Behag deri ell. det mishager ham. Men hvis det behager ham, han er dog som Læser ikke i bestialsk og udvortes og latterlig Forstand min Tilhænger; han er selv en Mand. Som jeg har haft Dialektik nok til at indsee dette i sin Consequents, saa har jeg ogsaa Mod til at handle derefter. Jeg er ingen Daare der troer at Verden bliver bedre, fordi den roser mig, ell. slettere fordi den dadler mig, nei det gjelder netop om at forhindre Mode-Mening. Dette er Vinket til hiin Enkelte, der vil forstaae, at der, hvor de Mange, der interessere sig for mine Buxer, troe, at jeg er besnæret, der er jeg netop absolut i min Idees Tjeneste; og at seire i Verden, betyder efter mit Begreb ikke, at jeg seirer, men at jeg holder Alt ud, gjør Alt hvad Ideen byder for at den kan seire.

Det Folk, jeg har den Ære at tilhøre, det Modersmaal, der er næst Tanken mig min Forelskelse, den Literatur, i hvis Tjeneste jeg vistnok uegennyttigt har fæstet mig, troer jeg egl. ikke kan siges at have Skam af mig. Om derimod den venlige Bye, hvori jeg lever, og sammes Indvaanere har Ære af at Pøbelagtigheden reiser sig ogsaa mod mig, afgjør jeg ikke. Vel sandt jeg har jo selv ved en Pseudonym udfordret den dertil; ganske rigtigt, og af to Grunde. Først fordi det var i min Idees Medfør, dette vil kun hiin Enkelte forstaae, og dernæst fordi jeg haabede netop derved at give Litteraturens uartige Barn Anledning til ret at udfolde sin Næsviished, ell. om dette er for mildt et Udtryk, da jo et uartigt Barn dog ikke forlanger at tjene Foragtelighedens Penge, altsaa for at give Litteraturens foragtelige pengegridske Fruentimmer Anledning til ret at blive aabenbar i sin Frækhed — dette vil efterhaanden Flere og Flere forstaae, om jeg end i dette Øieblik er udsat for de meest forskjellige Misforstaaelser, og deriblandt ogsaa adskillige Bedres, hvilket personligt smerter mig, om jeg end i Ideen er mere end

---

at seire i Verden osv.] sml. A 27. det Modersmaal osv.] sml. S. V. VI, S. 454f. Litteraturens uartige Barn] se til S. 256. i dette Øieblik er udsat for osv.] sml. 69, S. 255 Lin. 9 ff.

1846

beroliget. Man vil nok < i *Marginen* : efterhaanden > forstaae, at naar Pøbelagtigheden har naaet en almdl. Udbredthed og florerer i Velstand, da hjælper det ikke at tie, da hjælper det hell. ikke, at stride med den, man skal blot hjælpe den til at gjøre det endnu galere, bede den at man maa blive udskjeldt: saa bliver den aabenbar, og saa brister den. Og naar man har forstaaet det, vil man ogsaa nok forstaae, at det der har forhindret Andre fra at gjøre hvad jeg har gjort, endda ikke var en høiere Viisdom, ell. en særdeles beregnende Klogskab, men snarere lidt Frygtagtighed.[†]

[†] *I Marginen*: thi til at opponere mod Regjeringen, især naar man saadan er nogle flere Stykker, det lader sig høre, men hvor der blot er lidt Fare lidt Uleilighed, og Intet at vinde hverken Ære ell. Anseelse — der er Modet ikke strax ved Haanden.

71
U. D.

En lille faktisk Oplysning.

Af Meget, der i det sidste Fjerdingaar skal efter min Barbeers Udsagn være skrevet i den litteraire Foragteligheds Organ her hjemme, samt af Noget, der i disse Dage er kommet mig for Øie i et mere anstændigt Blad (Kjøbhp.) maa jeg slutte at der er her En ell. et Par, der paa en besynderlig Maade sætte Alt, hvad jeg skriver ell. udgiver, store ell. smaa Bøger i Forhold til en lille Artikel i Fædrelandet, der for et Fjerdingaar siden blev skrevet af Frater Tac. mod Hr. P. L. Møller. Den vakte i sin Tid Sensation, thi Ingenting vækker naturligviis allermeest Sensation og den angik jo < Hr. > P. L. M. Enhver der blot et Øieblik vil tænke over dette besynderlige Forhold, vil let indsee dets fuldkomne Venden op og ned paa Alt. Forsaavidt skulde det hell. ikke falden mig ind at sige Noget, men da jeg blot med et Par Ord faktisk kan bevise Umu-

thi til at opponere osv.] sml. A 214. ⁷¹ Kjøbhp.] 1846, Nr. 73 og 74 (27. og 28. Marts): en Anmeldelse af „Afsl. Efterskrift“, undertegnet: Prosper naturalis de molinasky. Artiklen er af P. L. Møller, optaget i hans: Kritiske Skizzer fra Aarene 1840—47 (Kbh. 1847). 2. Del, S. 253 ff.— Sml. 72 Slutn. 86. en lille Artikel osv.] sml. 69 Lin. 2 ff.

ligheden af dette Forhold skal jeg dog gjøre det. Manuscriptet til afsluttende Efterskrift var heelt og holdent færdigt i medio Dec. blev heelt og holdent afleveret til Bogtrykkeriet nogle Dage før Juul, hvad Bogtrykker Lunos Bog maa kunde bevise: hiin lille Anmeldelse af Hverdags-Historien var paabegyndt i medio Dec., hvilket Giød vad maa kunne bevidne. Da først, altsaa efter den Tid udkom Hr. P. L. M.s Gæa, og deri stod den Opsats som gav Anledning til hiin lille Artikel. Det var altsaa efter at jeg var færdig med hvad jeg gennem $4\frac{1}{4}$ Aar har anseet for mit Arbeide, der havde Krav paa min hele Tid og Flid. Jeg skrev den lille Artikel, som der jo stod i den, for at gjøre En og Anden en Tjeneste, det er sjeldnere at man seer Hr. P. L. M.s Navn, og det er saa sandt hvad der staaer i Artiklen: „paatrængende som han (P. L. Møller) er og Mange bekjendt, har jeg virkelig troet at gjøre En og Anden en Tjeneste ved at tage ham op.“

Artiklen i Fædrelandet anseer jeg naturligviis for en lille Ubedydelighed, som man i det Høieste skriver for at gjøre En og Anden en Tjeneste. At der her hjemme kan være Een, som betragter Sagen anderledens, som anseer den lille Artikel for langt vigtigere end alle de pseudonyme Bøger, som troer, at hele min Virksomhed dreier sig om den lille Artikel, og derved om endnu mindre om Den, hvem Artiklen dreier sig om: maa ansees for et optisk Sandsebedrag, om samme Een har en Ven, der for Venskabs Skyld hengiver sig i samme Sandsebedrag, maa ansees for et Venskabs-Stykke.

Et litterairt Signalskud.

72
U. D.

I smaae Forhold, hvor Bundfaldet vanskeligt kan komme til at sætte sig af som Bundfald, i smaae Forhold, hvor der ikke til daglig Brug hverken kan være den store Confluxus ell. den mærkelige Begivenheds stærke Lufttræk; i smaae Forhold nødsages man, i Sand-

Manuscriptet osv.] sml. 69, S. 252 Lin. 25 ff. afleveret til Bogtrykkeriet] se til A 2. hiin lille Anmeldelse] se til A 4. Giød vad] sml. VI B 148, S. 234. Gæa] se til 69, S. 252 Lin. 32. hvad der staaer osv.] se til 69, S. 253 Lin. 5 ff.

1846

hedens og det Godes Interesse, stundom at bruge Forsigtigheds Regler, som i større Forhold ere aldeles overflødige. I smaae Værelser maa sørges for, at der engang imell. luftes ud, i et lille Bassin maa man sørge for at der gjøres reent, hvilket slet ikke er fornødent, hvor Havet er Bassinet. Det er saaledes bekjendt nok, at de store Residentser i Europa, at Paris og London skjule over en forfærdelig Mængde Demoralisation, men Forholdene ere saa store, at Bundfaldet virkelig kan blive Bundfald, og Lufttrækket saa stærkt, at disse Uddunstninger dog ikke kunne faae Magt til at befænge den atmosfæriske Luft. 1000 offentlige Fruentimmer i Paris betyder ikke stort, der er i bogstavelig Forstand en stor Classe af Indvaanere, der kunde i bogstavelig og sand Betydning forblive uvidende derom. Derimod vilde f. E. 1 offentlig Fruentimmer i en Kjøbstad være en utaalelig Gjenstand, fordi det var umuligt at ignorere hende i en Kjøbstad, hvor den ene bogstaveligt kjender den anden, hvor der ikke kan være Tale om at afsætte et Bundfald, da det hele Liv er paa en Tallerken. Naar da Indvaanerne i en Kjøbstad vilde ignorere et saadant Væsens Tilværelse, da vilde deri ligge en Usandhed, der i Grunden paa en usædelig Maade gjorde et saadant prostitueret Væsen interessant, fordi den Ene kunde kontrollere den Anden og vide at det var usandt, naar han sagde han vidste ikke deraf.

Men saaledes ogsaa i smaae Litteraire-Forhold. Naar Forholdene ere saa smaae, at det nu engang er saa, at vi maa finde os i at eksistere for hinanden, saa maa det at ignorere bruges med stor Forsigtighed. I smaae litteraire Forhold er det desto værre umuligt ret karakteristisk at udtrykke at Bundfaldet er Bundfald, fordi vi ere hinanden for nær paa Livet. Dette kan man ikke bebreide den Enkelte, lige saa lidet som man kan bebreide Kjøbstadbeboeren, at han boer i en Kjøbstad, hvor Residents-Principet: at ignorere, maa ombyttes med det at skaffe bort, ell. idetmindste med det: at stemple Bundfaldet for hvad det er. I smaae litteraire Forhold kan derfor <den litteraire> Pøbelagtighed^{*)}, ligegyldigt hvad Talent den

---

^{*)} *I Marginen: den litteraire Prostitution*

Paris og London] se til 13, S. 180 Lin. 8.

har ell. ikke, ene og alene ved at have naaet en vis Udbredthed, gjøre, at det at ignorere bliver en urigtig Taktik fra Optimaternes Side, fordi det nu engang kan vides, at denne Ignoreren er en Usandhed, og <den> i ethvert Fald ikke troes, saa denne Ignoreren istedenfor at nedtrykke virker som en pirrende Ingredients i faveur af Pøbelagtighedens Udbredelse, indtil denne Ignoreren, der skulde betyde Fornemhed og Overlegenhed, tilsidst, naar Pøbelagtigheden faaer mere og mere Udbredthed, kan faae et Skin af at være Frygt. Og det gjælder atter, netop paa Grund af de smaa Forhold og Udbredtheden vil flere og flere dog ledes i Vilderede, om hvilket der er hvilket, saa meget mere som Pøbelagtigheden i Følelsen af Udbredtheden vil blive dumdristigere og dumdristigere i Frækhed. Naar saa er maa der tages andre Forholdsregler. Det er aldrig Viisdom i smaa Forhold at ville leve i den Indbildning at man lever i store Forhold, men vel derimod, at kjende Forholdene og da handle i Forhold til disse.

At nu virkelig den litteraire Prostitution i Løbet af nogle Aar har faaet en foruroligende Udbredthed, at den, hvor meget den end væsentligen betragtet er og bliver Bundfald, dog er saa langt fra phænomenalt at være Bundfaldet at den snarere er det meest Fremtrædende, at den ubetinget er læst som intet Andet, er sikkert ved noget nær den største Subscription, ved 43 af Blade som Organer: dette er visseligen ikke undgaaet min Opmærksomhed, ei hell. hvad deraf kan følge i smaa Forhold. Det har derfor ogsaa baade forundret og foruroliget mig, at de der ret egl. maa ansees for at være kaldede ikke til at stride med de Prostituerede (thi dem skal man ikke stride med) men til < i Marginen: ret eftertrykkeligt > at stemple dem: have tiet, have villet bilde os ind at vore Forhold ere store — og derved hjulpet Pøbelagtigheden til at vinde mere og mere Udbredthed.

Hvad nu mig selv angaaer, — thi jeg er jo ogsaa en Forfatter i dansk Literatur, og forsaavidt interesseret i disse Forhold — da har jeg været af den Mening, at som en Sanger bør holde Diæt i Tiden forinden, og som en Fødende bør iagttage enhver Forsig-

1846

tighedsregel, saaledes bør ogsaa en Forfatter, der har havt en uafbrudt Anstrængelse med eet sammenhængende Værk, hvad saa end Andre dømme om dette Værk, betragte det for ham saa Vigtigt, at han maa holde den strængeste Diæt i Forhold til alt Andet, og iagttage enhver Forsigtighedsregel. Dette har jeg gjort, og derfor tiet.

Men i Medio Dec. 1845 var jeg færdig med afsluttende Efter-skrift, det hele Manuscript, som jeg altid har for Skik indleveret i Bogtrykkeriet.[†] I samme Øieblik var ogsaa min Beslutning taget at gjøre en Demonstration i Retning af den litteraire Pøbelagtighed og dens Tyrannie hos os. Baade en taknemlig Glæde over at det var lykkedes mig at blive færdig med Mit i saa kort Tid, og et velmeent Hensyn til Andre var for mig det Bestemmende, og da jeg var færdig, turde jeg nu ubekymret udsætte mig for enhver Ubehagelighed. Maaskee vil dog Nogen, hvis han læser dette, see, at hvad der paa saa mangfoldig Maade er af Overilede og Taabelige udlagt som et overilet Skridt af mig, at det just var nøie beregnet og vel overlagt.

Som sagt saaledes stod Sagen for mig i de sidste Dage af Dec. 45. Da kom endog Styrelsen mig til Hjælp med et lille Vink. Hr. P. L. Møller, der ifølge en af ham selv revideret Artikel i Forfatter-Lexikonnet, baade har været lyrisk og satyrisk virksom i Corsaren,^{*)} var mig

[†] Anm. Da vi nu eengang ere vante til de frækkeste Løgne paa Prent, og det i smaae Forhold ikke hjælper ved at Ignorere, saa vil jeg, forud sikkre mig, at ingen Fræk skulde kunne svække dette Faktum, og derfor henvise til Bianco Luno, der jo fører en Bog, og maa kunne bevidne, at det er saa.

^{*)} Anm. Maaskee vil dog Een og Anden, der erindrer, hvilket Anskrig der blev gjort, at jeg havde tilladt mig den uhyre Forbrydelse at denoncere Hr. P. L. M. som Forfatter i Corsaren, nu see, med hvilken Frækhed der lyves, thi en bedre Garantie kan dog vel neppe have, end den af Forfatteren selv reviderede Artikel i et Forfatter Lexicon.

Men i Medio osv.] sml. 69, S. 252 Lin. 25 ff. 71, S. 259. indleveret i Bogtrykkeriet] se til A 2. overilet Skridt] se til 69, S. 255 Lin. 7. Artikel i Forfatter-Lexikonnet] se til 18, S. 188.

behjælpelig ved med sit Navn under i Gæa at levere en lille Artikel der kunde afgive Anledningen. En saadan lykkelig Omstændighed (thi det er saa sjældent at Hr. P. L. Møllers Navn kommer med, og skjøndt det allerede er lidt nok at slaae paa, naar en har hans Navn, saa er det dog Noget i Sammenligning med en Anonym) kunde jeg da paa ingen Maade lade gaae ubenyttet hen.

Artiklen havde ogsaa sin Virkning. Hr. P. L. Møller har upaatvivleligt selv indseet, at det var forbandet uheldigt, at han var kommen frem med Navn under. I en, især i Forhold til min Tiltale, saa høflig næsten underdanig lille bitte Annonce med Navn under trak han sig tilbage — og saa, ja hvor han saa gik hen, veed jeg ikke, men efter hvad min Barbeer har fortalt mig, saa blev der fra det Øieblik travlt paa den litteraire Foragteligheds Dandsebod i Corsaren. <Men ogsaa i andre Blade>

Frater taciturnus entledigede i Unaade Hr. P. L. M. fra al yderligere Virksomhed i Bøger og søgte at formaae ham til at optræde i sit rette Tilholdssted som første Cavaleer paa Corsarens Dandsebod — Saa endte det med en Replik til Corsaren: denne Replik var ironisk, men meget stærkt ethisk understrøgen. Og Ironi hjælper til at gøre Phænomenerne aabenbare, hvad der boer i dem. — (Hvad Corsaren skulde have svaret? Taget den enkelte Artikel og vedstaaet sin Beundring.) — Det blev nu aabenbart, at Corsaren endog foragter sig selv, at Alt dreier sig om dens egen Lidenskabelighed.

Det Comiske har Frater Taciturnus viist i at blive udskjeldt paa Bestilling.

Det Ethiske er: at ethvert Angreb i Corsaren paa denne Mand bliver end yderligere Selv-Angivelse: at den foragter sig selv.

— — Man vil dog maaskee allerede nu begynde at indsee Rig-

Annonce] setil 69, S. 253 Lin. 19. Dandsebod i Corsaren] sml. 69, S. 253. Men ogsaa i andre Blade] setil 71. ⁷⁸Frater taciturnus osv.] S. V. XIII, S. 422 ff. Corsarens Dandsebod] sml. 69, S. 253. Replik til Corsaren] S. V. XIII, S. 432 ff. Frater Taciturnus viist] S. V. XIII, S. 432 f.

1846

tigheden af, hvad jeg gjorde. Det vilde sandeligen have krænkert min National-Følelse, om en Jøde, efter at have tilladt sig Alt, skulde have kunnet givet det Skin af, at han nu nedlagde Tyranniet og gik til Tydskland — for at udbrede, hvorledes vi herhjemme vare blevne undertrykte under hans Blads Frækhed.

gik til Tydskland] se til A 214, S. 141. undertrykte osv.] sml. A 109, S. 58.

TIL:
„AFSLUTTENDE EFTERSKRIFT“
1846

En Bekjendtgjørelse til Vitterlighed

74

U. D.

For en Form og en Ordens Skyld, af Grunde, hvilke det dog hverken er Umagen værd at skrive ell. at læse, vedgaaer jeg herved, hvad der realiter*) neppe kan have Interesse for Nogen at vide, saa lidet som for mig, at Nogen veed det, at jeg er, ligefrem forstaaet, Forfatter af:

1 Artikel i Flyvep. og de to

af Af en endnu Levendes Papirer.

En Artikel i Fædrelandet underskrevet A. F. . .

(om Enten—Eller)

En Feuilletons Artikel i 2 Numere (om Zerline.)

fremdeles, at jeg er, som man siger, Forfatter af
de pseudonyme Skrifter.

en Artikel i Fædrelandet (Victor Eremita).

2 Artikler i Fædrelandet (Frater Taciturnus)

samt at jeg forøvrigt Intet har skrevet, ikke een Linie uden med mit Navn under.

*) om Nysgjerrighed end utroligt længe kan finde en Lyst i at gjette

<En <første og> sidste Forklaring.> 75

Febr.

Bekjendtgjørelse.

For en Form og Ordens Skyld osv. væsentlig som S. V. VII, S. 545
Lin. 2 — S. 546 Lin. 7 uden som Læser; den Talendes Røst kommer

⁷⁴Sml. 75. — S. V. VII, S. 545 Lin. 2-11. 1 Artikel... og de to] S. V. XIII, S. 5 ff.; S. 9 ff. og 16 ff. Af... Papirer] S. V. XIII, S. 43 ff. En Artikel... (om Enten — Eller)] S. V. XIII, S. 407 ff. En... (om Zerline.)] S. V. XIII, S. 445 ff. og 453 ff. en... (Victor Eremita)] S. V. XIII, S. 411 ff. 2... (Frater Taciturnus)] S. V. XIII, S. 422 ff. og 432 ff.

fra mig, men det er ikke min Røst, den skrivende Haand er min, men det er ikke min Haandskrift. Juridisk og literairt er Ansvar[†]et mit[†], men *osv. væsentlig som S. 546 Lin. 31—S. 547 Lin. 6* at min personlige Virkelighed i Forhold til Pseudonymerne er en Virkelighedens Byrde, de maae ønske borte*) for at leve ugenerede§. Netop naar Forholdet er saaledes er det ironisk nok, at jeg som den skjulte Grund, dialektisk-redupliceret — ja det er ironisk nok maa kaldes**) Forfatterens Forfatter, hvilket Forhold dog er forskjelligt fra det Usømmelige, at en virkelig Forfatter har en Anden bag ved sig, der egentligen er Forfatter — ikke af Bogen, det gjelder jo den Første virkelige, der netop ved Bogen virkelige bliver Forfatter, men altsaa Forfatter af Forfatteren. Den digtede Forfatter har sin bestemte Livs-Anskuelse *osv. som S. 547 Lin. 20-26* dandse med***): er sandeligen ikke min Skyld, der netop sømmeligen og i Interesse af Forholdets Reenhed fra min Side har gjort Alt for at forhindre, hvad den nysgjerrige Portion af en lille Læseverden, Gud veed i Interesse for hvem,****) har gjort Alt for at opnaae.

† Anm. Af den Grund blev mit Navn som Udgiver strax <1844> sat paa Smulernes Titelblad*, fordi *osv. som S. 546 Noten Lin. 2-4* byde.

* *I Marginen*: som det Afgjørende i den hele Stræben

*) *I Marginen*: eller gjort saa ubetydelig som mulig

§ *I Marginen*: saa mit Facsimile, mit Portrait, min Skikkelse opfattet af en Passkriver vilde virke aldeles forstyrrende, og kun have lidt ironisk Betydning, hvis Sligt blev Gjenstand for en sindrig Granskers Dybsindighed.

***) *I Marginen*: Forfatterens eller

****) *I Marginen*: Om Nogen dømmende har§§ bedraget sig selv ved at antage Det for privat Aabenmundethed, hvad der ikke blot ikke er mine Ord men endog af Pseudonymerne fremsat i en svigefuld Tilbagekaldelses indirecte Form:

§§ haft travlt med at bedrage sig selv

*****) *I Marginen*: lige fra Begyndelsen

Netop naar Forholdet *osv.*] sml. 76. 77. 80, 3.

Med Tak til den Styrelse, der paa saa mangfoldig Maade om end ofte i Sjelslidelse ved Uafhængighed, ved Helbred, ved usvækket Aandskraft, ved Overskuelsens Ligevægt trods Frembringelsens Stormskridt har begunstiget min Stræben uafbrudt, idet jeg ved Arbeidet har fundet Hvilten som jeg behøvede for Arbeidet; og forundt mig meget Mere end hvad jeg havde ventet — det Præsterede forekomme nu Andre en vidtløftig Ubetydelighed —: nedlægger jeg den Pen som i mine Forfatteres Haand var mig mit Pligt-Arbejde men ogsaa min Trangs Tilfredsstillelse, den < *I Marginen*: paaholdne Pen > Pen, der dog har været mig saa kjær, trods de gjentagne Multer jeg^{*)} har maattet udrede for at de Pseudonyme kunde være Forfattere.

Leiligheden synes at indbyde dertil, ja at fordre det: nu vel, saa vil jeg benytte Leiligheden, der denne Fortælling er ude til tillige at tage Afsked med min Læser, hvis jeg tør tale om nogen saadan. I saa Fald udbeder jeg mig hos ham en Glemselens-Erindring, som Forholdet kræver det, som Inderlighedens Paaskjønnelse derfor bydes oprigtigen her i Afskedens Øieblik, da jeg forøvrigt med gode Ønsker for deres Fremtid skilles fra Pseudonymerne, og forbindtligst takker Enhver, der har tiet, med dyb Ærefrygt Firmaet Kts — at det har talet.

Kun Eet kan det indskrænkede Menneske handlende forstaae og stræbe at forstaae til Efterlevelse, hvad det er Styrelsen som Pligt fordrer af ham, hvilken Brug den vil gjøre deraf, naar, hvorledes, eller om maaskee slet ingen, hvad der skal vederfares ham selv, maaskee Det, maaskee Det: tør ikke være Dens Spørgsmaal, der lærer at lyde, men kan heller ikke blive Dens Ansvar, der i Lydighed humoristisk fritages for generende Indbildninger om en overordentlig Vigtighed betræffende Tidens Fordringer, der i Selvbekymring ironisk fritages for Regjerings-Omsorg i Henseende til de Mange — der jo dog vel Alle, hver især, kun i Selv-

^{*)} *I Marginen*: istedenfor Honorar

Med Tak til osv.] sml. 76. — S. V. VII, S. 547 Lin. 36 ff. Multer] sml. 132. 211. Leiligheden synes osv.] sml. 76. 79. — S. V. VII, S. 547 Lin. 33 f. og S. 548 Lin. 14 ff. Kun Eet kan osv.] sml. 76. 79.

1846

bekymringen kunne søge og finde Sandheden, dersom de ellers skulde finde den der, hvor den kun er at søge. Naar ingen forstyrrende, stortladende men dog svigefuld Mellembestemmelse forfalsker et Menneskes Forhold til Guddommen: da er, efter hvad jeg har lært af de Ældre og søgt at forstaae ved mig selv, denne den eneste fornuftige Tale, der alvorligt i Inderlighed forpligter sig ved ubetinget Lydighed, og sorgløst om muligt i Overgivenhed lader Udfaldet være Guddommens Sag og sig uvedkommende, eftertragtende*) Forvisningen i Gud om, at saa afmægtigt som et tvivlsomt Udfald er til at gjøre Noget tvivlsomt, saa afmægtigt er det meest glimrende Udfald til at bevise Noget, og saa afmægtigt er det uheldigste Udfald til at modbevise Noget — betræffende Sandheden som Inderlighed.

Kiøbenhavn Februar 1846.

*) *I Marginen* : Bekræftelsen i <det> Indvortes og

76 U. D. Min Pseudonymitet <eller Polyonymitet> har ikke osv. væsentlig som S. V. VII, S. 545 Lin. 12 — S. 546 Lin. 4 hvis Forord atter er en Digter - Frembringelse. *) Den digtede Forfatter har osv. væsentlig som S. 547 Lin. 18-32 at opnaae.

*) *I Marginen* : Der er saaledes i de pseudonyme Bøger ikke et eneste Ord af mig selv^[†]; jeg er i Enten - Eller lige saa lidet Assessoren som Skriftets Udgiver Victor Eremita, netop lige saa lidet; jeg staaer paa de philosophiske Smulers Titelblad som Udgiver, men er lige saa lidet Forfatter af Forordet som af Bogen, thi jeg er kun en ubekjendt Person, der er Forfatterens Forfatter, hvilket dog er forskjelligt fra det Usømmelige, at en virkelig Forfatter har en Anden bag ved sig, der egentligen er Forfatterens Forfatter; thi Forfatter af Bogen er jo den Anden ikke, dette er den Første, der ved Bogen bliver Forfatter, men altsaa er den Anden Forfatter af Forfatteren. Dette Virkelighedens Forhold mellem de Tvende er usømmeligt, mit Mulighedens Forhold ideelt uskyldigt, naar jeg

[†] Sml. 77. Der er saaledes osv.] sml. S. V. VII, S. 546 Lin. 5 ff. en ubekjendt Person, der osv.] sml. 75, S. 268. 77. 80, 3.

Med Tak til den Styrelse, der paa saa mangfoldig Maade < ved Helbred, ved Uafhængighed, ved usvækket Aands-Kraft, ved Omverdenens Taushed > har begunstiget min Stræben uafbrudt < || med Arbeidet som Hvile og Hvilten som Arbeide || idet jeg ved Arbeidet har fundet Hvilten som jeg behøvede for Arbeidet, > og forundt mig meget Mere end hvad jeg havde ventet, selv om det Præsterede forekommer alle Andre en vidtløftig Ubetydelighed: nedlægger jeg den Pen, som i mine Forfatteres Haand er mig mit Arbeide og min Tilfredsstillelse, det Skrevne være nu i Andres Øine nok saa intet-sigende, den paaholdne Pen, med hvilken jeg hverken har tilskrevet mig Formue eller Æresbeviisninger — for ikke at sige Mere.

Leilighedsynes at indbyde dertil, ja at fordre det: nu vel, saa vil jeg benytte denne Leilighed, der Eventyret er ude, til tillige at tage Afskeed med min Læser, hvis der overhovedet kan være Tale om nogen saadan. De Ældre, de Udviklede, de Fortrinligere have vel ikke fundet det Umagen værd; Een og Anden, der muligen har ønsket at være det, har maaskee ikke formaaet det. Dette bliver ikke min Sag. Min Glæde var Arbeidet, min Løn er, at det efter mit Begreb er lykkedes; min Betragtning var, at det var min Pligt, min Opmuntring er, at den er opfyldt; min Bevidsthed var, at det var et Kald i det Indvortes, min Bevidsthed er, at Ansvarer er indfriet, ligegyldigt, enten det Præsterede maaskee af Alle betragtes som Maculatur, eller maaskee i et senere Øieblik synes Nogen betydningsfuldt. Kun Eet kan et ringe Menneske osv. *væsentlig som* 75, S. 269 Lin. 22-31 kun i Selvbekymringen kunne finde Sandheden. Dersom en Syg, der maaskee selv havde en anden Forestilling om Sygdommen og om hvilket Medicament der skulde bruges, for at udtrykke sin Respekt for Lægen, vilde sige: „nu vel,

dialektisk-redupliceret maa kaldes Forfatterens Forfatter, ikke i eminent Forstand som den fremragende, men i filosofisk Forstand som Grunden, der gaaer til Grunde.

[†] jeg ringe Msk., der ironisk nok dialektisk-redupliceret — ja det er ironisk nok — maa kaldes Forfatterens Forfatter.

1846

jeg vil efterkomme alle Deres Forskrifter, men dør jeg, betænk det, dør jeg, saa bliver det Deres Sag“ — saa vilde dette falde noget humoristisk. Men i Menneskenes, af alle forstyrrende stortladende Mellembestemmelser uforfalskede Forhold til Guddommen er dette den eneste fornuftige Tale, der alvorligt i Inderlighed forpligter sig ved ubetinget Lydighed, og spøgende i Overgivenhed lader Udfaldet være Guddommens Sag, forvissat om, at saa afmægtigt som det meest glimrende Udfald er til at bevise Noget, saa afmægtigt er det uheldigste Udfald til at modbevise Noget — betræffende Sandheden.

I Marginen: saa afmægtigt er et tvivlsomt Udfald til at gøre Noget tvivlsomt betræffende Sandheden som Inderlighed.

- 77 Min Pseudonymitet eller osv. væsentlig som S.V.VII, S.545 Lin.12
U. D. — S. 546 Lin. 5 ikke et eneste Ord af mig selv. Jeg er den skjulte Grund, jeg ringe Menneske, der, ironisk nok, dialektisk-redupplerceret — ja det er ironisk nok, maa kaldes Forfatterens Forfatter, hvilket Forhold dog er forskjelligt fra det Usømmelige, at en virkelig Forfatter har en Anden bag ved sig, der egentligen er Forfatter af Forfatteren, ikke af Bogen nemlig, thi det er jo den Første, der ved Bogen bliver Forfatter. Den digtede Forfatter har osv. væsentlig som S. 547 Lin.18-25 en digterisk-virkelig Forfatters lette Idealitet at dandse med: er sandeligen ikke min Skyld

- 78 Juridisk og literairt er da Ansaret mit, men reent dialektisk for-
U. D. staaet i Idealitetens Digter-Virkelighed maa Forholdet nøiagtigt bestemmes saaledes, at Ytringen ikke er mine Ord, men at det er mig der ved at frembringe den digterisk-virkelige Forfatter, der udtaler sig, har foranlediget Ytringens Hørlighed i Virkelighedens Verden, der naturligviis ikke kan indlade sig med digterisk-virkelige Personer, og derfor ganske consequent juridisk og literairt

⁷⁷ [Jeg er den osv.] sml. 75, S. 268. 76. 80,3.
S.V. VII, S. 546 Lin. 30 ff.

⁷⁸ [Juridisk og osv.] sml.

holder sig til mig. Mit Ønske, min Bøn er det osv. som S. V. VII, S. 547 Lin. 2-6 || virkeligt || borgerligt mig. Al digterisk Frembringelse vilde eo ipso være gjort umulig eller meningsløs og utaalelig, hvis hvert Ord skulde være || Digterens eget Ord. || den Producerendes eget Ord; og min personlige Virkelighed er i Forhold til de pseudonyme Bøger en Virkelighedens Byrde, som de egl. helst maatte ønske borte; ligesom et Facsimile af min Haandskrift ell. mit Ansigt portraiteret hvis det for en sindrig Gransker skulde oplyse Noget om Pseudonymerne vilde være en Latterlighed.

Leiligheden synes osv. væsentlig som 75, S. 269 Lin. 13-31 kun i 79
Selvbekymringen kunne finde Sandheden*). (Dersom en Syg osv. U. D.
som 76, S. 271 Lin. 26 — S. 272 Lin. 3 noget humoristisk.) Men
i et Menneskes, af forstyrrende, stortladende Mellembestemmelser
uforfalskede Forhold til Guddommen er dette[§] den eneste fornuftige
Tale, der alvorligt i Inderlighed forpligter sig ved ubetinget Ly-
dighed, og sorgløs i Overgivenhed lader Udfaldet være Guddom-
mens Sag og sig uvedkommende, eftertragtede Forvisningen i
Gud om, at saa afmægtigt som det meest glimrende Udfald er til
at bevise Noget, saa afmægtigt er det uheldigste Udfald til at
modbevise Noget, og lige saa afmægtigt et tvivlsomt Udfald til at
gøre Noget tvivlsomt — betræffende Sandheden som Inderlighed,
der væsentligen handlende er uindtagelig[†] naar den vogter sig for
at gøre sin Handling til et Udfald og netop derved sin Inderlighed
til et Indfald.

*) I *Marginen*: thi kun den Bekymrede har i Sandhed Sandheden
behov

[§] *Paaskraa i Marginen*: efter hvad jeg har lært

[†] I *Marginen*: og kun naar den gør Udfald efter Udfaldet for-
vandler sin egen Inderlighed til Indfald

Tryk-Manuskript til: En første og sidste Forklaring. [S. V. VII, 80
S. 545-549] U. D.

1846

- 1 S. 545^{1ff.}] *herudfor paaskraa i Marginen:*
 For Sætteren
 det Hele trykkes med Petit som Skriften i Noterne.
- 2 S. 545¹⁷ varierede] vari- | erede Individualitets- osv. som det Trykte,
 til S. 546 Lin. 5 Navne ere Digter- Frembringelse. Saa lidet som
 jeg osv. som Lin. 11-13 veritas“. Der er saaledes osv. som Lin. 5-10
 tilintetgjort samtlige Pseudonymer. Den Talendes Røst kommer fra
 mig, men det er ikke min Røst, den skrivende Haand er min, men
 det er ikke || min Haandskrift, saa || mit Manuscript, saa Facsimilet
 eller mit Portrait eller enhver anden min personlige Profiteren af
 Forholdet vilde være forstyrrende og kun kunne blive lidt snurrigt,
 hvis en ironisk*) fik det utrolige Indfald at lade Sligt blive Gjenstand
 for en sindrig Granskers Dybsindighed i Interesse af Pseudony-
 merne. | rierede
 | *) I Marginen: Skjebne |
- 3 S. 547⁶ Jeg . . .¹⁸ disse.] i Marginen; i Texten: | der meget godt fra
 Begyndelsen har forstaaet og forstaaer, at min personlige Virkelig-
 hed i Forhold til Pseudonymerne er en Virkelighedens Byrde og
 Drillerie, de pathetisk maae ønske borte eller gjort saa ubetydelig
 som muligt for at leve ugenerede. Netop naar Forholdet er saa-
 ledes, er det ironisk nok, at jeg, som den skjulte Grund, dialektisk-
 redupliceret — ja det er ironisk, maa kaldes Forfatterens eller
 Forfatternes Forfatter, hvilket Forhold dog er forskjelligt fra det
 Usømmelige, at en virkelig Forfatter har en Anden bag ved sig,
 der er Forfatter af Forfatteren. |
- 4 S. 547²⁶ paralogistisk- . . .²⁸ Dobbeltthed] i Marginen; i Texten: | om
 Nogen dømmende har haft travlt med at bedrage sig selv, idet han
 ved nærgaaende Paadutten mod min private Person har omskabt
 det Hele i sin Lighed og faaet <en> privat Aabenmundethed ud
 af hvad der ikke blot ikke er mine Ord, men selv bestandigt inde-
 holder sin egen Modsætning (hvilket er Taushedens absolute Ud-

* Sml. 75. 76. 77.

tryk i Forhold til Meddelelse) hvad der endog af de digterisk-virkelige Pseudonymer i yderste Fjernhed er fremsat i en svigefuld Tilbagekaldelses indirecte Form |

S. 548³⁰ Hvad ... 549² Maade.] i *Marginen*; i *Texten*: | og mit 5
Kjendskab til Pseudonymerne berettiger mig til at være forvisset om Deres Samtykke, da deres hele Betydning, den være nu en hvilken, ubetinget ikke ligger i at gjøre noget nyt Forslag, nogen uhørt Opdagelse, i at stifte et nyt Partie eller i at gaae videre, men ene og alene netop i den energiske Modsætning i solo at læse Existents-Forholdenes Urskrift, alt det Gamle og Bekjendte og fra Fædrene Overleverede endnu engang igjennem, om muligt paa en inderligere Maade. |

I *Marginen*: || Den individuelle eller humane Existents-Forholds Urskrift ||

Første Korrektur til „Afsluttende Efterskrift“ med „En første og 81
sidste Forklaring“ [S.V. VII, S. III-XV.1-549] med Rettelser indførte U. D.
med Levins Haand.

S. 246¹⁴ Lidelses-Historie.] hertil med Levins Haand i Mar- 1
ginen: || *) || og paa Foden af Siden:

|| NB. Til denne Columnne hører vedliggende Anmkn. — til Linie 2. ||

S. 249¹⁵ Tragiske] Tragiske , og har saaledes i en høieste Form 2
opnaaet, hvad Æsthetikeren i Enten— Eller æsthetisk bad Guderne om: „bestandigt at maatte beholde Latteren paa sin Side.“ (Cfr. 1ste B. den sidste Diapsalm p.30). ||

S. 312²¹ Sectio I.] herudfor med Levins Haand: 3

NB. Ordet „Sectio I“ maa sættes med en større Skrift, ikke gotisk, men som Titelen paa Molbechs Piece om Vedel.

¹vedliggende Anmkn.] se 83. ²Sml. S. V. XIII, S. 432. ³Piece om Vedel] 3: C. Molbech, Om Udgivelsen af Anders Vedels danske Saxo, og om Samfundet til den danske Literaturs Fremme (Kbh. 1846; sml. Fædrelandet 1846 Nr. 20, 23. Jan.); ligesom „Afsluttende Efterskrift“ trykt i Bianco Lunos Bogtrykkeri.

1846

- 4 S. 545¹ En første og sidste Forklaring.] *herover med Levins Haand:*

NB. NB. Den her følgende „første og sidste Forklaring.“ afslutter nærværende Bog, og skal staae sidst og bagerst i den, hvilket maa betegnes for Bogbinderen med en Norm nedenfor (31), da disse tre Sider ingen Paginering have.

NB. NB. NB. Foran nærv. Forklaring skal der blive et blankt Blad, som ved en Smudstitel.

Sætteren vil nu behage at levere anden Correctur i den Stand Arket skal være, o: med tilføjet Norm og indskudt hvidt Blad.

- 82 *Anden Korrektur til „Afsluttende Efterskrift“, Arkene 1* [S.V. VII, U.D. S. 1-18⁸ Disputen], 4-5 [S. 53²³-saa... 91⁸ dermed?], 9 [S. 146¹⁰ spørge... 164¹⁶ om], 12 [S. 200¹⁷ med... 218¹⁸ være], 19-20 [S. 328²³ Lad... 364¹ Formaal], 24-25 [S. 418²⁴ den Religieuse... 455¹⁴ Modsigelsen] og 29 [S. 508³ Andre... 525³¹ fordrer] *med Rettelser indførte med Levins Haand.*

- 83 ad p. 217.
U.D.

En Anmærkning som ikke blev trykt med, fordi den først blev udarbejdet senere, skjøndt den var henkastet; og jeg af visse Grunde ikke vilde forandre ell. tilføie det Mindste i Manuscriptet, som dette i de sidste Dage af Dec. Maaned 45 var afleveret til Luno heelt og holden.

Anm. Dette Experiment (Skyldig? — Ikke-Skyldig?) er det første Forsøg <der> i alle de pseudonyme Skrifter er gjort i den eksistentielle Dialektik i Dobbelt-Reflexionen. Det er ikke Meddelelsen, der er i Dobbelt-Reflexionens Form (thi det er alle Pseudonymerne), men den Existerende eksisterer selv i denne, saa han ikke opgiver Umiddelbarheden, men bevarer den og dog opgiver, bevarer Forelskelsens Ønske og dog opgiver det. Kategorisk seet forholder Experimentet sig saaledes til Forførerens

⁸⁸ p. 217] o: i første Udgave af „Afsluttende Efterskrift“, sml. 81, 1. afleveret til Luno] se til A 2. Dobbelt-Reflexionen] se til 55, S. 235 Lin. 26 f.

Dagbog, at det netop begynder der, hvor Forfæreren ender, med den Opgave, han selv udviser: „at digte sig ud af en Pige.“ (cfr. Enten—Eller 1 D. p. 470). Forfæreren er Egoisme; i Gjæntagelsen er Følelse og Ironie holdte ud fra hinanden, hver i sin Repræsentant: det unge Menneske og Constantin. Disse tvende Momenter ere satte sammen i den ene, Experimentets Quidam, og han er Sympathie. At forføre en Pige er Udtrykket for det Mandliges Overlegenhed; at digte sig ud af en Pige er ogsaa en Overlegenhed, men maa blive en lidende Overlegenhed, naar man tænker Forholdet mellem Mandlighed og Qvindelighed, og ikke tænker en enkelt taabelig Pige. Mandlighedens Seir skal ligge deri, at det lykkes; men Qvindelighedens Realitet skal ligge deri, at det for Manden bliver en Lidelses-Historie. Saa moralsk umuligt som det derfor er for Experimentets Quidam at forføre en Pige: saa metafysisk-æsthetisk umuligt er det for en Forfører at digte sig ud af en Pige, naar der ikke tales om en enkelt Pige men om Forholdet mellem Mandlighed og Qvindelighed hver i sin Styrke. Forfæreren Egoisme culminerer i den Replik til sig selv: „hun er min, det betroer jeg ikke Stjernerne ... end ikke Cordelia, men siger det ganske sagte ved mig selv.“ (cfr. Enten—Eller 1ste D. p. 446). Quidam culminerer lidenskabeligt i det Udbrud: „det Hele seer jo ud som en Forførelses-Historie.“ Hvad der er den Første hans Triumph, er netop den Anden ham hans ethiske Rædsel.

Til 83:

Experimentet er forøvrigt netop Det, ⁸⁴dermanglede i Enten—Eller (cfr. en Bemærkning i mit eget Exemplar); men inden det kategorisk rigtigt kunde naaes maatte der gøres uhyre Omveie. *U. D.*

Experimentet er det Eneste, hvortil der har existeret betydeligere Forarbejde, førend det blev skrevet. Allerede medens jeg skrev

[1 D. p. 470] S. V. I, S. 412. [1ste D. p. 446] S. V. I, S. 392. [det Udbrud osv.] S. V. VI, S. 291. ⁸⁴Bemærkning... Exemplar] se IVA 215. [Forarbejde] sml. IV: A 107, S. 42. B: 140. 141. VB: 97, 30. 102, 9.

1846

Enten—Eller havde jeg det in mente og der blev oftere henkastet et lyrisk Vink. Da jeg saa skulde til at udarbejde det, brugte jeg dog den Forsigtighed, slet ikke at tage det Henkastede frem, for ikke at forstyrres. Og see, ikke et Ord var undgaaet mig uagtet det dog kom igjen i en høiere Gjengivelse. Jeg gjennemgik nu alt det Optegnede, og der manglede Intet; men havde jeg først læst det havde jeg ikke kunnet skrive det. Experimentet er det Rigeste af Alt, hvad jeg har skrevet, men det er vanskeligt at forstaae, fordi det er den naturlige Egoisme imod at fastholde Sympathien saa stærkt.

85 Rettelser foretagne af S. K. i et Exemplar af „Afsluttende Efter-
U. D. skrift“;

- 1 S. V. VII, S. VI Lin. 28 Noget] med Blyant rettet til: noget
2 S. 36 Lin. 17 ham] med Blyant rettet til: han
3 S. 79 Lin. 8 eller] rettet til: enten
4 S. 79 Lin. 35 legende] rettet til: levende
5 S. 83 Lin. 18 des] rettet til: das
6 S. 85 Lin. 36 Sproget] rettet til: Springet
7 S. 114 Lin. 31 enige] rettet til: evige
8 S. 118 Lin. 11 han] rettet til: her
9 S. 152 Lin. 32 f. Samvittighed] rettet til: Samtidighed
10 S. 479 Lin. 6 f. Undskyldning,] rettet til: Undskyldning;
11 S. 479 Lin. 7 udenfor;] rettet til: udenfor,
12 S. 479 Lin. 9 ære] rettet til: Ære
13 S. 537 Lin. 23 f. som en Nysgjerrig ved en Ildebrand, bliver] med
Blyant rettet til: bliver, som en Nysgjerrig ved en Ildebrand,

86
U. D.

Skrivelse til Aftenbladet.

Hr. Redakteur!

Nu ja deri kan De have Ret*<i>* at paatale, at en saadan Artikel

⁸⁶Aftenbladet... paatale] se Nyt Aftenblad (Udgiver og Redakteur: H. Trojel), 1846 Nr. 75 og 76 (30. og 31. Marts): „Kjøbenhavnspostens“ Anmeldelse af „afsluttende uvidenskabelig Efterskrift“, og: „Afsluttende uvidenskabelig Efterskrift“. Artikel... Kjøbhsposten] sml. 71 og se Note dertil.

som den, der i Kjøbhsposten anmeldte[†] min Bog, trykkes i noget anstændigt Blad. Det er ikke for Grovhederne og Uartighedernes Skyld jeg dømmer saaledes om hiin Artikel, thi i denne Henseende afstedkommer den Skrivende ingen Mislighed, Enhver kan strax medens han læser see hvad det er, og nu i Forhold til sin Individualitet eller i Forhold til sin Dom om den anmeldte Forfatter være enig eller uenig med Anmelderen. Nei, men Løgn og Usandhed i at referere den anmeldte Bogs Indhold, den samvittighedsløseste Udriven af ganske enkelte Ord, Frækhed i at afbryde et citeret Sted midt i, for at faae lige det Modsatte ud af det o: s: v: : slig Adfærd burde aldrig taales i noget anstændigt Blad, fordi den især i Forhold til en meget stor Bog, som kun meget faae læse, har en Fordeel, da den, der læser Anmeldelsen, ingenlunde samtidigt kan see, og maaskee aldrig bliver vidende om at hele Referatet var lutter Løgn. Det kan ingenlunde fordres af en Redakteur, at han skal læse alle Bøger, men enhver Redakteurs øvede Øie maa i samme Nu han læser Manuscriptet til et saadant Inserat, som det i Kjøbhsposten, kunne see, at det hænger galt sammen, at det maa være en indædt Arrigskab der giver sig Luft i saadanne Løgnagtigheder. Vil da en Redakteur af et anstændigt Blad alligevel optage det, saa bør han i ethvert Tilfælde sørge for, at der staaer

[†] *Paalangs i Marginen:* An m. En Anmelder kan han da egentligen ikke kaldes, men det hele Optrin som mangt et tidligere i Literaturen erindrer mig om, hvad man seer i det daglige Liv. Om Torvedagen saa kommer Bonden kjørende ind med sine Varer, han har dem omhyggeligt indsvøbt i rene Klæder, han glæder sig allerede forud ved Tanken om, at naar han lukker op, det Hele da maa see reenligt og indbydende ud og fristende for Køberne: Men Køberen kommer ikke først, nei først kommer der en 3 a 4 af de væmmeligste Torvesjouere, som rive og slide i Varerne, besudle det rene Kjød med deres ækle Berøring. Med en saadan Torvesjouer kan hiin Anmelder bedst sammenlignes, de have ikke blot Væmmeligheden tilfælles, men ogsaa Stræben: at tjene nogle Drikkeskillinger — ved at bære hjem og ved at anmelde.

1846

Navn under. Thi et Navn har dog en uhyre Virkning; et Navn, ja jeg veed i en Hast intet bedre at nævne, men tag Biskop Mynsters Navn: naar det staaer under en Artikel, hvor opmærksom bliver man ikke, paa hvilken ganske anden Maade holder man nu ikke Bladet i sin Haand, hvor omhyggeligt seer man ikke til, hvorledes undgaaer man ikke enhver Forstyrrelse for at læse med hele sit Sind. Ja et Navn har dog en uhyre Virkning, jeg veed i en Hast intet bedre at nævne, fandt Gud skee Lov vel hell. neppe ved den omhyggeligste Søgen et bedre, tag Hr. P. L. Møllers Navn — blot det staaer under en Artikel, hvor hurtigt lægger man ikke Bladet fra sig, hvor hurtigt lader man ikke sin Opmærksomhed vende sig mod hvilken somhelst anden Gjenstand, hvor gjerne seer man ikke, at der er En at tale med. Ja et Navn kan dog have en uhyre Virkning.

Forsaavidt kan da Aftenbladet have Ret, men nu det Næste. See i Kiøbh. posten var Anmelderen af den Mening, at min Bog, ja næsten alle Pseudonymerne er Kladdepapir, og at jeg aldeles ikke er Forfatter. Maaskee er det saa, det er jo muligt. Men hvis han siger det i Alles Navn, da er det usandt, ikke fordi det jo kan være sandt, at Alle have den Mening, men fordi han umuligt kan vide det. I Aftenbladet siger De: „at der er kun een Mening om at denne Bog er noget af det dybsindigste o. s: v.“. Maaskee er det saa, umuligt er det ikke, men naar De siger det i Alles Navn, er det usandt, fordi De umuligt kan vide det. Det er min Overbeviisning, at vor Tids Ulykke netop er, at Enhver vil tale i Alles Navn; og det var dette, som jeg i Forhold til den mig forundte Evne søger at modarbeide ved at være et eenligt Msk. — Dernæst antyder De i Deres Artikel en Mulighed af en tilkommende Anmeldelse gjennem „en halv Snees Nummere.“ Oprigtigt talt, det gyser i mig. De maa ikke misforstaae mig, jeg kan ex animi sententia takke Dem for Deres Velvillie, og da den jo endnu ikke er bleven til, kan jeg jo ubetinget antage, at den vilde blive dygtig o: s: v.: Det er i Sandhed min Mening, at jeg ingen Anmeldelse ønsker. Det forekommer mig, at man efterhaanden forvirrer det Begreb at være Forfatter, det kommer tilsidst

forvirrer det Begreb at være Forfatter] sml. A: 30. 51. 123. IV A 88.

mindre til at dreie sig om at læse en Bog, end om at bedømme og censurere. Det at skrive en Bog forvexles snart med det at gaae op til en Examen, saa det tilsidst ikke bliver Bogen der faaer Betydning, men Examinationen, saa det ikke bliver Læserens Tilegnelse der intenderes, men Udfaldet af Examen man er nysgjerrig efter. Men Herre Gud derfor skriver jeg virkeligen ikke, og skal forsaavidt slet ikke have Noget imod, som hiin Anmelder i Kiøbh. gjør det, at blive sat udenfor. Min Glæde og Tilfredsstillelse er det at skrive Bogen, fra det Øieblik ønsker jeg Fred og Stilhed, at en Enkelt saa kan see efter, om han kan have nogen Gavn af at læse. Hvortil al Sensation! Jeg har jo aldrig udgivet mig for en Viden-skabsmand, der havde noget Overordl. at meddele, saa det var vigtigt for Enhver at faae det at vide dog nogenlunde; jeg har jo hell. ei udgivet mig for en Digter, der kan skjenke den sjeldne Ny-delse — jeg er et „stakkels enkelt Menneske“. Hvad jeg har at sige, er ingenlunde noget Nyt, og Det, der fordres af min Læser, er derfor Inderligheden med hvilken han læser, og Dette [undgaar alligevel dog enhver?] Anmeldelse. Den Dygtige, den udmærket Begavede, den mindre Begavede: de kunne alle hver især have en anden Anskuelse af Tilværelsen, de kunne have et andet Skrift, hvori de [stadigen søge deres?] Tilhold. Netop derfor vilde det være en Taabelighed af mig at fordre mange Læsere. For at Een skal være min Læser, fordres der, at han har en [vis?] Sympathi, at han har fornummet et Tryk af Tilværelsen, der gjør det muligt, at netop en [Foragtet?] kan gjøre Indtryk; saa fordres der, at Bogen bliver hans i et lykkeligt Øieblik, og at han saa beslutter sig til væsentligen at samle sit Sind paa den. Hovedsagen er den Inderlighed, med hvilken han læser, og derfor kunde han have den samme Gavn af mangan anden Bog, medens det reent Individuelle hos ham gjør Udslaget for at han vælger min Bog. Men forholder dette sig nu saaledes, hvor urimeligt da at foranledige nogensomhelst Sensation. Om alle Mennesker vilde læse Bogen engang flygtigt igjennem: saa er jeg misforstaaet; paa den anden Side, naar blot een Eneste vilde læse Bogen saaledes, at han tilegner sig den i den væsentlige Inderlighed, saa det tilsidst er tilfældigt, at det er mig, der har

1846

skrevet den, fordi han selv producerer den — saa er jeg forstaaet, og er glad. Ham vil da disse Tanker beskjæftige aldeles ligesom de beskjæftige mig; naar jeg om Natten vaagner, da omtumles jeg ved de samme Tanker, som jeg om Dagen sysler uafbrudt med, ja selv om jeg vilde tænke mig det Forfærdelige, at jeg blev levende begravet, dersom jeg dog blot kunde forme mine Tanker for mig, det vilde dog være mig en Trøst i al den Qval. Det er hvad jeg troer man maa forstaae ved en Tænker i subjektiv Forstand: et stakkels enkelt Menneske, der har nogle Tanker, som han lever i. En Anmeldelse forvandler mig strax til noget Andet. Derfor har jeg bedet Nathanson og Fædrelandet om at lade det være, og takker dem derfor, nu beder jeg Dem om det Samme.

Da Bogen blev udgivet, følte jeg vel, hvor afmægtig jeg er. Jeg har kun faae, meget faae Læsere, derimod, har jeg meget imod mig, unge Msk. finde det latterligt at skrive en stor Bog, Ældre have ikke Tid at læse — og paa samme Tid har Løgn og Usandhed og Bagvaskelse og Uvaarenhed det meest udbredte Organ i Kongeriget, og synes nu at have faaet et nyt Blad at give Gjesteroller i. Naar jeg gjennem en stor Bog henvender mig til een, henvender den haanende og vrængende Usandhed sig til 1000, den har Foragtéligheds Privilegium paa at sige Althvad den vil, den paadigter mig, hvad jeg af yderste Evne stræber at undgaae, hvad jeg med megen Opoffrelse veed at jeg undgaaer — og vilde jeg forsvare mig, da har jeg 1 Læser — naar de andre have Tusinde. Herre Gud, det faaer saa at være. Vi ere jo alle Liberale og Optimister, og antage, at det er den bedste Verden, i hvilken vi leve. Det gjør jeg ogsaa som Humorist. Men til den bedste Verden hører jo Ligevægten, ell. den ligelige Fordeling af Goderne. Dersom nu, hvad jeg har at sige, var Usandheden, og jeg tillige var overseet og maatte give Penge til, saa var jo jeg Stedbarnet og Ligevægten forstyrret. Paa den anden Side, dersom hvad jeg har at sige var Sandheden, og jeg vinder verdsl. Ære og Anseelse, saa var jo atter Ligevægten for-

---

bedet Nathanson... at lade det være] sml. A 26 og se Note dertil. hvor afmægtig jeg er osv.] sml. A: 98, S. 45. 99, S. 47. Vi ere jo alle Liberale osv.] sml. 55, S. 228, og se Note dertil.

styrret. Nu derimod er Alt i sin Orden: paa den ene Side: Udbredthed, Penge, Indflydelse — Usandheden; paa den anden Side: Ubemærkethed, Tab, Afmagt — og Sandheden. Priset være denne den bedste Verden, hvo maatte ikke ved denne Betragtning blive Optimist, hvo som ikke er Optimist blive det. Hvorfor skulde Een have Alt, hvorfor skulde Een være udelukket fra Alt, nei priset være den ligelige Fordeling af Tilværelsens Goder, hver faaer Sit, den Enkeltes Stræben begunstiges efter Ønske. Den, der tragter efter Udbredthed, Penge, Indflydelse, naaer disse Goder ved Hjælp af Usandheden; Den, der tragter efter Sandheden, maa købe den med Penge-Tab og med at ringeagtes. Denne opbyggelige Betragtning har oftere begeistret mig, thi det er jo dog saa skjønt, at der er Ligevægt, naar man blot ret forstaaer at vurdere Goderne: Udbredthed, Penge, Indflydelse — Sandhed. Kun Deerede Ulykkelige, der vakle derimellem, og vel frygte til en vis Grad for at være i en Vildfarelse, men ogsaa frygte til en vis Grad det at mangle Penge mellem Hænderne og Indflydelse mellem Menneskene.

Som Forholdene nu ere, ere de mig ret gunstige. Thi ikke da er det Beleilighed for min Læser, naar det bliver Mode at læse mine Bøger. Nei naar det bliver fornemt at lade dem ulæste, naar det bliver noget man undseer sig ved at turde tilstaae, at man har læst dem — da er Øieblikket for min Læser.

Oftere har jeg tænkt mig i en Præsts Sted: hvis da Mængden stormer til for at høre, og staaer heelt ud paa Gaden — ja Ære og Priis være Den, der er saaledes begavet, at han da ret kunde tale begeistret — mig var det en Umulighed. Men naar det da var en Søndag-Eftermiddag uhyggeligt og trist Veier, naar Vinden peeb gjennem Gaderne, og Enhver der havde en varm Stue blev hjemme; men der i den tomme Kirke sad et Par fattige Koner, der ingen varm Stue havde, og altsaa ligesaa godt kunde sidde og fryse i en Kirke som hjemme: ved min Ære, jeg skulde prædike baade dem og mig varme. Jeg har ofte tænkt mig ved en Grav. Hvor da Festligheden er udbredt over den talrige Skare — ja Ære og Priis være

Thi ikke da er det Beleilighed osv.] sml. A 176, S. 107. Oftere har jeg osv.] sml. A 176, S. 113.

1846

Den, der er saaledes begavet, at han da ret kan være de Manges Tolk — jeg formaaede det ikke. Men hvis det var den fattige Liigvogn, og Ingen fulgte, hvor kun en fattig Kone gik ved Siden af, den Dødes Enke, der end ikke havde Raad til at kjøre, og der var ingen Præst med — dersom hun bad mig om at holde en Tale ved hiin Grav — ved min Ære jeg skulde holde en lige saa mesterlig. Jeg har oftere tænkt mig i Dødens sidste Afgjørelse — hvis der da var Allarm i Leiren, Mange som spurgte til mig, o: s: v:, jeg troer ikke, jeg kunde døe, thi til at døe hører der ogsaa en Stilhed, jeg troer min Polemik vilde vaagne, og gjøre mig det umuligt. Men hvis jeg laae af sides, jeg haaber til Gud jeg skulde døe roligt.

Neppe vil dog vel Nogen ansee det her Skrevne for Anmassende, men jeg kaster mig hell. ikke hen. Jeg troer hell. ikke at Mag. Kierkegaard besværer Nogen med at tale om mit ell. de Pseudonymes Forfatterskab. Men medens man i denne H. kan dømme som man vil, saa kunde man gjerne enes i Eet, at paaskjønne at han ved <saa> afgjørende at stille sig mod den litteraire Pøbel har udsat sig for mange Ubehageligheder, hvilke han jo dog let kunde have undgaaet, hvis han ikke baade for Andres Skyld og for Forholdenes Skyld havde anseet det for usømmeligt at slet Ingen paatalte det.

Johannes Climacus

S. Kierkegaard.

87
U. D.

En ulykkelig Elsker i dansk Kirketidende.

Det er maaskee mindre bekjendt, men vist er det, at der existerer en Slags privatiserende Avis, som kaldes „dansk Kirketidende.“ I denne Avis bliver jeg Undertegnede efterstræbt af en ulykkelig

⁸⁷ dansk Kirketidende] udg. af R. Th. Fenger og C. J. Brandt, 1. Bd. (Kbh. 1846); se Nr. 29, Sp. 475 ff. (29. Marts): „Troen og Dialektiken. Imod S. Kierkegaard“, og Nr. 52, Sp. 841 ff. (20. Septbr.): „Troens Dialektik“, begge Artikler undertegnede: P. W. Christensen, Cand. theol. Sml. IV A 141 og se Note dertil.

Elsker[†], Hr. Cand. theol. Christensen, et ungt Mandfolk, „som aldrig kan aflade at elske mig“ og som ovenikjøbet vilde gjøre Alt, endog overgive Johannes Climacus til Satan, „bare for at kunne komme til <ret> at elske Magisteren.“^[†] Næst Røg og Træk og Væggetøi veed jeg intet Fatalere end det at blive Gjenstand for et Mskes fixe Idee, ell. at det falder et Msk. ind reent og bart personligt at beskæftige sig med sit formeentlige Forhold til Een. Hvad skal jeg gjøre! Vilde jeg sige: „Hr. Christensen! vær Mand, opgiv denne ulykkelige Elskov, see at glemme mig, vær ikke som et Fruentimmer men viis at De er Mand Hr. Christensen!“ saa vilde det formdl. slet ikke hjælpe, thi hans formeentlige Forhold til mig har sat sig altfor fast i hans Hoved.

Hans første Artikel mig betræffende (Kirketidende No 29, til hvilken han selv henviser) var skreven, for at vise mig, at han ikke var bange for at skrive mod mig. Og dette Mod var han saa forhippet paa at vise, at han selv tilstaaer, at han ikke har læst den Bog om hvilken han taler.

I No 52 er Hr. Chr. igjen bleven Forfatter for min Skyld, angaaende den samme Bog (afsluttende Efterskrift.) og igjen af en reen personlig Grund: fordi han ikke kan lade være at elske mig — ja selv om det skulde være fornødent at overgive mig til Satan

[†] An m. Analogier til Hr. Christensens Forhold til mig, forsaavidt da at hade dog ogsaa er en Art ulykkelig Elskov, findes rigeligen i vore Forhold. Saaledes har Biskop Mynster i Dr. Beck en ulykkelig Elsker; Prof. Heiberg i Hr. P. L. Møller en ulykkelig Elsker; Prof. Martensen i Magnus Eirikson en ulykkelig Elsker; Prof. Madvig i Torkild Baden en ulykkelig Elsker. Disse respektive ulykkelige Elskere kunne ikke opgive Forholdet, uagtet Gjenstanden vist med Fornøjelse

^[†] En Lykke er det da, at der endnu er Noget til Hinder for at Hr. Christensen: ikke kan komme til.

---

aldrig kan aflade... elske Magisteren] se anf. St. Sp. 845. Næst Røg osv.] sml. A 59. selv tilstaaer osv.] anf. St. Sp. 477 (sml. 476). Analogier osv.] sml. A 55.

saa er Hr. Chr. (hvad saa end jeger) villig dertil — bare for ret at komme til at elske mig. Ja, det er som jeg siger, det er <et> Satans Msk. den Hr. Christensen, disse ulykkelige Elskere er det fataleste Folkefærd. <Hvad skal jeg gjøre. vilde jeg sige: Hr. Christensen fat Dem; betænk for Deres egen Skyld, thi for min Skyld skal De ikke gjøre Noget, men betænk for Deres egen Skyld, hvad en saadan ulykkelig Lidenskab kan føre til, betænk at det tillige er Utroskab af Dem saaledes at rende efter mig, De, der som Grundtvigianer, er forlovet med en anden: saa vilde det vel ikke hjælpe.>

No 52 refererer sig til No 29 og angaaer samme Bog: afsluttende Efterskrift. Naar man læser Yttring af et Msk. om en Bog, saa antager man ordentligviis (det har idetmindste været Skik før om det end forsvinder) at Manden har læst Bogen. Da imidlertid Hr. Chr. i No 29 ifølge eget Udsagn har skrevet om denne Bog uden at have læst den, saa er han, da <han> Intet oplyser om hvorvidt han nu har læst den, selv Skyld i, at man maa antage, at han endnu ikke har læst den, men som han engang skrev om den, for at vise mig sit Mod saa skriver han nu for at vise mig sin Kjerlighed.

Da Bogen saaledes er bleven det ligegyldige, saa lader jeg denne ganske ude. Den lod sig dog nok forsvare; men dette kan først skee naar den har funden Den, som har Kunst nok til at kunne læse den, og saa vil angribe den, og saa vel at mærke ikke i et Par tøilesløse Spalter i et Blad bestemt til at læses som man læser Aviser.

Hovedsagen er saaledes Hr. Chr. personlige Forhold til mig, til hvilken Ende han endog gør mig bekendt med sin Moder, som var vi allerede forlovede. Og Gud veed jeg troer hell. end gjerne alt godt om hans Moder[†], og hvis jeg havde den Ære at kjende hende, saa vilde jeg sige til hende: Da De nu seer hvilke høie Forestillinger Deres Søn har om Dem, og om at De aldrig har bundet ham Noget paa Ærmet, saa siig De til ham, om han ikke kunde opgive denne ulykkelige Elskov, formaae De ham til at glemme mig.

[†] cfr. Spalte 853.

Nødværge mod ubeføiet Anerkjendelse.

88

U. D.

„Fremfor Alt bevare da Himlen Bogen og mig fra anerkjendende Voldsomhed, at en brølende Partiegænger citerer den anerkjendende, og indruller mig i Mandtals- 5 listen. Undgaaer det ham, at intet Partie kan være tjent med en experimenterende Humorist, saa kan denne desto bedre indsee sin Uduelighed til hvad han paa enhver Maade skal søge at undgaae.“ 10

cfr. „afsluttende Efterskrift“ p. 476 n:.

Ofte fristes jeg virkeligen til literairt at sande Rigtigheden af det Ord: „at ikke det er det Ulykkelige at elske uden at blive elsket, men vel at blive elsket, naar man ikke elsker.“ Det synes forgieves hvad jeg engang for alle har sagt: Ingen inclinere for mig thi jeg danser ikke; mine senere Forholdsregler synes ogsaa kun spildt 15 Uleilighed. I „Kirketidenden“ bliver jeg stadigt efterstræbt af en theol. Cand. Hr. Christensen, et ungt Mandfolk, „der ikke kan lade være at elske mig“ og som kun har den erotiske Bekymring, at han endnu ikke ret kan komme til. Gid det ikke maa lykkes ham, thi naar en Elsker først kan komme til, saa er det bag efter. Ogsaa i andre 20 Blade sees umiskjendelige Spor af ulykkelige Elskere <selv der hvor jeg udskjeldes og forhaanes er det en fruentimmeragtig Form af ulykkelig Elskov, idet Forhaanelsen vedbliver ligesom naar et pianket Fruentimmer bliver ved at rende efter den Elskede for at 25 skjelde ud.> — og nu endeligen den rasende Roland, den stridbare Magnus Eirikson, der paa en gyselig Maade kjærtegner mig i de forbindtligste og meest anerkjendende Udtryk. Da jeg iforgaars læste hans Avertissement i Adresseavisen, tænkte jeg, det var et

⁸⁸Sml. 89-91. ¹¹p. 476 n:] S. V. VII, S. 538 f. ¹²det Ord osv.] sml. III B 41, 5.

¹⁵Ingen inclinere osv.] sml. S. V. IV, S. 178. ¹⁷I „Kirketidenden“ osv.] sml. 87 og se Note dertil. ²²selv der hvor jeg udskjeldes osv.] sml. 51. 69, S. 255. A 103. ²⁷Magnus Eirikson] sml. VI B 6, S. 78. ³⁰i Adresseavisen]

„Dr. H. Martensens trykte moralske Paragrapher, eller det saakaldte „Grundrids til

1846

Kneb^{*)}, at der formodentligen ingen Bog var, men at det var for at faae denne skræk-indjagende, himmel-raabende, nontentialsk-martialske, i sig selv-forgabede Plakat trykt, og læst af saa Mange som muligt. Dog nei, jeg feilede. Der er virkeligen en Bog ud-

5 kommen; derimod feiler jeg maaskee ikke, naar jeg antager at M: E: godt kunde have indskrænket sig til Avertissement. Avertissementet maa aabenbart afgjøre Slaget; kan Prof. Martensen holde det Stød ud, saa kan Bogen saa vist heller ikke gjøre ham Skade. Alt kommer dog an paa Avertissementet! Det er kun til-

10 syneladende saa at Adresseavisen er et fredeligt Blad, ak indvortes hvilken Striden, hvilken Trængsel,^{**)} naar den ene Averterende søger at træde den anden ned ved Hjælp af de gigantiske Bogstaver! O Du store Tumleplads for Øieblikkets Interesser: Adresseavisen. Hist segner en Kræmmer under Vægten af det colossale Avertis-

15 tissements uhyre Bogstaver; og naar man nedenunder med mindre Skrift læser: i Halmstræde det 4de Sted fra Østergade paa venstre Haand i den lave Stue — i den lave Stue, saa faaer disse Ord en gribende Betydning, rørt tænker man paa den ulykkelige Kræmmer i den lave Stue, at han maa levende blive begravet, thi det er

20 tydeligen Vægten af Avertissementet der trykker Stuen sammen. Her strider en Urtekræmmer seierrig for at komme først med de frisk arriverede flamske Sild; her en Fiskebløder, en Børstenbinder — her ogsaa Magnus Eriksen — hans Avertissement! Vidunderlige Mesterstykke. Lad der saa forøvrigt være Strid og Trængsel

25 og Kamp <og Tvedrag> i Adresseavisen, om Eet maa der være Enighed i Adresseavisen: at dette Avertissement er et Mesterstykke, som overgaaer Alt hvad hidtil er seet af blandet Bekjendtgørelse. Denne Fynd i de velvalgte Ord, denne tragiske Pathos

^{*)} I *Marginen*: et Krigspuds

30 ^{**)} I *Marginen*: hvilken Kamp paa Liv og Død

Moralphilosophiens System af Dr. Hans Martensen^{*}, i dets forvirrede, idealistisk-metaphysiske og phantastisk-speculative, Religion og Christendom undergravende, fatalistiske, pantheistiske og selvforguderske Væsen, belyst og bedømt af Magnús Eiríksson, Cand. theol. "findes annonceret i Adresseavisen 1846, Nr. 274 og 275 (19. og 20. Novbr.)

i at bruge sammensatte Ord, det Uforklarlige, Magiske, som gjør Avertissementet til en Besværgelses-Formular og M: E: til en Troldkarl eller et Fandens Menneske! Som man glemmer hele Adresseavisens øvrige Indhold over dette Avertissement, saaledes glemmer man alt hvad M: E: ellers har ydet derover han staaer 5 eneste som Forfatter — af Avertissementet!

Bogen har jeg naturligviis ikke læst, men jeg har dog seet saa meget, hvad man da kunde vente af en saadan haandfast Tænker som M: E:, at han har sat sig et reent praktisk og haandgribeligt Formaal ganske i Adresseavisens Aand. Hans Stræben gaar nemlig 10 nu ud, paa hverken mere eller mindre end at faae Prof. Martensen afskediget. Og i Forbindelse med denne Adresseavis-Stræben har han med Djævels Vold og Magt faaet sat min „afsluttende Efterskrift til de filosofiske Smuler.“ Pro dii immortales! En stak- kels værgeløs, eksperimenterende Humorist der, paa en Afstand af 15 100,000 Mile eller rettere paa Ideens Afstand fra Øieblikket, for Tænkningens egen Skyld tænker nogle Problemer igjennem, og i Idealitetens Interesseløshed kun lægger Alt maieutisk an, en saadan Humorist faaer en brølende Partigænger, ved Hjælp af en beundrende Anerkjendelse, sat i Forhold til den meest forhadte 20 Art af Angreb paa en enkelt Mand. Ved at underlægge mig Hensigter, som der ikke findes Spoer af i Bogen, der da ikke med eet eneste Ord har nævnt eller omtalt <Prof:> Martensen, ved at beraabe sig paa nogle Studenter, som M: E. skal have talt med: faaer han paa en bestialsk Maade dette ud. Paa den Maade at blive 25 anerkjendt beundrende kalder jeg et literairt Overfald. Om overhovedet M: E: er istand til at forstaae min Bog, om han fremfor Alt har den Selvbeherskelse og den i Spøg formildede <dog> alvorlige Selvbekymring, som er fornøden, om han har den behørig erotiske Afstand fra al Travlhed og Udvorteshed i Livet, og da 30 Forelskelsens Lytten efter det Dialektiske, ligegyldigt enten der imidlertid er Ildløs i Kiøbenhavn, eller Bombardement eller Strid i Adresseavisen: det veed jeg ikke. Jeg veed <heller> ikke om M. E. har læst Bogen; men har han læst den, saa veed jeg, at han absolut |, løgnagtigt og formasteligt | har misforstaaet den, og jeg 35

1846

troer blot man behøver sammenholde den Figur han gjør med den her udkastede Skildring af min Læser, for at overbevise sig derom. M: E. Lidenskabelighed er nu stegen til fanatisk Arrigskab, ja han raser som en Besat for at faae Prof. Martensen afsat. Det kan paa

5 Scenen have en ret comisk Virkning, at en Skuespiller taler ud af Vinduet med En, som ikke er, skjændes med En som er Ingen, og dog bliver hæftigere og hæftigere. Og naar det er Ham, om hvem man maa sige, at han selv riig gjør Andre fattige, endog Beundringen fattig eller En fattig ved sin Beundring, fordi hans

10 comiske Rigdoms Dyb er saa udtømmeligt, at Tanken gjør Opbud og man for Latter knap kan faae Tid til at sige: han er ubetalelig — naar Rosenkilde gjør det, kan det have en uforlignelig Virkning. Men Eet er Kunst og et Overmaal af Genie paa Scenen, et Andet Klodderagtighed i Virkeligheden; og det er ret egentligen i Klodder-

15 agtighedens Forstand at M: E. Alenekamper comisk. Striden tiltager i Hæftighed, og det Eneste der mangler er — En at stride med, thi Lidenskabelighed mangler ikke. Man kan godt sige, at M: E. har Lidenskabelighed for Ti, men dette er dog ikke nok til en Strid, at Een har det. Adskilligt mindre Lidenskabelighed og saa: To

20 — da gaaer det an med at stride. Men da nu M: E. trods al sin^{*)} Lidenskabelighed ikke kan faae Strid^{**)}, saa hitter han paa at ville rive mig ind med i Striden — mod Prof: Martensen. Men dette er aabenbart Feilgreb, som fører til Intet; thi selv om det ikke var et uforskammet Attentat paa mig: der kan dog ingen Strid blive

25 alligevel. Atter her gjælder det, 100 paa den ene Side er ikke nok til en Strid. Der behøves meget mindre, blot en anden Fordeling: Een paa den ene Side og Een paa den anden Side — saa lader det sig gjøre med Striden. Forsaavidt er det en retfærdig Nemesis, at et Feilgreb mislykkes: at M: E. istedenfor at rive mig ind i den

30 fingerede Strid med Prof: Martensen, kommer i en virkelig lille

^{*)} *I Marginen: stridende*

^{**)} *I Marginen: med Prof: Martensen*

---

¹³ Rosenkilde] Christen Niemann R. (f. 1786) udførte fra 1. Marts 1840 (efter tidligere at have alterneret i Rollen med Overskou) „Huushovmester“ Bjørn Olufsens Rolle i „Elverhøi“ (se særlig 2. Act, 1. Sc.).

Strid med mig, hvilken dog ikke, som Strid ellers, føres for Enighedens Skyld, thi Enighed er netop det eneste Vilkaar, paa hvilket jeg ikke vil slutte Fred, da mit Ønske er blot at forblive uenig med M: E.: Ethvert yderligere Tilsvar <fra min Side> vil derfor formodentligen være aldeles uhensigtsmæssigt, hvorimod denne 5 Nødværge forhaabentligen vil være tilstrækkelig for M: E: til i lang Tid at vedblive at stride med mig, i samme Forstand, netop i samme Forstand som han hidtil har stridt med Prof: Martensen, <kun med den Forskjel, at jeg er en Humorist, hvis Taushed betyder Allehaande og Ingenting; jeg har aldrig udgivet mig for en Auto- 10 ritet, hvis Taushed er en Instants-Dom.>

Her kunde jeg ende denne lille Artikel, men da jeg som Humorist ex professo i al Alvor er ret en Ven af Spas: kan jeg ikke nægte, at den Idee, at faae Prof: Martensen afskediget, forekommer mig saa lykkelig, at det vel er værd at dvæle lidt ved den. Naar man 15 gaaer ud fra en pudserlig Antagelse kan man stundom vinde Leilighed til at faae Eet og Andet sagt, som man ellers ikke kan komme til at sige. Jeg antager altsaa, at M: E: har seiret; Prof: Martensen er bleven afskediget og anbragt i Toldfaget, eller paa anden Maade forsørgt. Dette er Spøgen. Men nu kommer Alvoren: hvad om 20 saa M: E: i et ledigt Øieblik eftertænkte det Spørgsmaal: hvor skal man faae En i Prof: Martensens Sted; jeg siger i et ledigt Øieblik, thi saa længe M: E: er i utrættelig Virksomhed for at faae Prof: Martensen afsat, kan der da ikke være Tale om et ledigt Øieblik — eller om Eftertanke. For det Første er det nu et simpelt 25 Faktum i Danmark, at der i Almindelighed ikke kan være Tale om mange Candidater til et Professorat. Dernæst er det absolut vist, at Prof: Martensen, da han i sin Tid blev ansat, ubetinget var den meest Qualificerede, og ikke blot dette, thi der var slet ingen Anden, der kunde være Tale om, men at han var absolut quali- 30 ficeret, netop i Besiddelse af Talentet og af Kundskaber. Det er ogsaa bekjendt nok, hvilken Sensation han i sin Tid vakte. Maaskee slog der sig lidt Overdrivelse til, nu ja, det kan saa let hænde, men det er alligevel vist, at han er en distingueret Docent, at saa lidet som han i sin Tid kan siges at have haft en Concurrent, saa lidet 35

1846

har han ham endnu. Naar Alt kommer til Alt vilde vel den beundrende og anerkjendende M: E: mene, at Mag. Kierkegaard det var Manden. Dette anseer jeg for en høist taabelig, ja en dum Mening. Mag. Kierkegaard er hverken mere eller mindre end hvad han
 5 har udgivet sig for en Selvtænker; man kan i denne Henseende indrømme ham, hvad man forøvrigt vil, maaskee ogsaa Eet og Andet, som man gjerne vil nægte ham, man kan ogsaa indrømme ham Studier og „riig Dannelse“: men vist er det, han duer ikke til at være Docent, og allermindst i den Forstand, i hvilken Prof:
 10 Martensen er en fortrinlig Docent, ja saa fortrinlig, at han atter ubetinget, hvert Øieblik maatte kunne faae en Ansættelse ved det berømteste Universitet i Tydskland.

Men forholder dette sig nu saaledes, at Ingen i sin Tid kunde foretrakkes Prof. Martensen, og Ingen i dette Øieblik erstatte ham:
 15 saa er det afskyeligt paa nogen Maade at ville svække Indtrykket af ham hos de Studerende, og Forsøget ikke mindre afskyeligt, fordi det er afmægtigt. Det er afskyeligt at løbe med Sladder paa Prent om hvad den Student har sagt og den Student, og saaledes forsøge at sætte en academisk Lærer sammen med de Stude-
 20 rende. Det er afskyeligt at give det Udseende af, at min afsluttende Efterskrift har fravendt ham nogen Tilhører, thi i hele min Bog kan ingen Student have fundet et Ord om Prof. Martensen. Prof: Martensens Værd staaer uforandret; lidt Overdrivelse, ja det var Studenternes Feil; lidt kritisk Kræsenhed, hvis den er der, ja det
 25 er atter den enkelte Students Feil. Men dersom ellers nogen Forfatter kan siges at have arbeidet for at forhindre Sensation, Larm i Øieblikket, Partie-Vræl, Slagsmaal og a: S: da er det mig, og derfor har jeg med Indignation seet dette <M: Es> Attentat paa min erotiske Fortabthed i Problemerne. Jeg er som Tænker for høibaaren til at
 30 troe, at Tænkningens Sag dreier sig om Den og Den, end sige da om afsindigt og arrigt, og intet mindre end humoristisk, at fortrede en Mand i hans hæderlige og gavnlige Stilling.

---

⁸ riig Dannelse] sml. Intelligensblade, udg. af J. L. Heiberg (sml. IV B 25). Nr. 41-42 (1. Jan. 1844), S. 112 (i: Kirkelig Polemik, af „Kts.“). — Sml. S. V. XIV, S. 354. ²⁰ give det Udseende af] se Magnús Eiríksson, anf. Skr. S. IV Noten.

Holberg har vistnok været af den Mening, at der paa hans Tid disputeredes Meget for Meget og af Mange for Mange, saa den hele Disputeren blev et tomt og forfængeligt Spil. Men dersom der paa hans Tid havde været en ved et Universitet ansat Lærer i Disputerkonsten: mon Holberg vilde have fundet det Latterligt, 5 at denne Mand i Egenskab af Lærer og med Underviisningens Alvor øvede en ham betroet Ungdom i at disputere? Det er min Mening, at vor Tids Ulykke som ogsaa dens comiske Side er at der doceres meget for meget og af Mange for Mange. Men deraf, og altsaa heller ei af at fremstille dette, følger dog vel ikke, at der skulde 10 være noget comisk i, at en ordentlig beskikket Lærer ved et Universitet, der har en studerende Ungdom at vejlede, docerer; og er der ikke noget comisk deri, saa kan der da vel heller ikke være noget comisk i, at han gjør det godt og med Talent. Forsaavidt der i mine Skrifter leilighedsviis polemiseres mod Hegel, forsaavidt der 15 stadigen tages Sigte paa den megen Doceren: er det Hele med Flid og jeg tør ogsaa sige med kunstnerisk Correcthed holdt saaledes, at Bogen lige saa godt kunde være skreven i Tydskland, som i Kiøbenhavn. Ja, den typiske Figur, hvilken jeg bestandigt har brugt, om langtfra ikke med samme Held saa dog paa en 20 lignende Maade som Holberg brugte Magisteren: Privatdocenten, findes i Virkeligheden slet ikke i Danmark. Privatdocenten er en ægte tydsk Figur; og dog er jeg overbeviist om, at hvis Holberg havde levet i vor Tid, da havde han foreviget Privatdocenten. Der er en uendelig Forskjel mellem en Docent og en Privatdocent, 25 især saaledes som jeg har individualiseret den sidste. Privatdocenten er den docerende Vindighed, en letbevæbnet Encyclopedist, han har en gesvind Art Videnskabelighed, han er hverken Lærer eller Selvtæinker. Han er paa en Maade det Samme som Holbergs Magister, kun at han ikke disputerer men docerer. Som en holbergsk 30 Magister kunde have en absolut Overtroe paa Virkningen af een eneste Syllogisme: saaledes forholder en Privatdocent sig overtroisk til Systemet. En Privatdocent vilde komme allermeest i Forlegenhed naar han blev virkelig Docent, aldeles i samme Forstand som den politiske Kandestøber kom meest i Forlegenhed da 35

1846

han virkelig blev Borgemester. Privatdocenten er Halvhed, han har det docerende Foredrags præensionsfulde Form, og væsentligen har han Intet at sige, eller han har en kort Ramse, i Forhold til hvilken han igjen er Sameier med alle de andre Privatdocenter.

- 5 Denne Halvhed har jeg meent at finde udtrykt i Ordet selv: Privat-
Docent, En der ikke væsentligen hører hjemme paa et Catheder
og dog docerer. Privatdocenten er en aldeles eventyrlig Figur,
han præsterer ikke Noget, han gjør blot Vind især ved Hjælp af
Løfter og Bebudelser. Som Forfatter hører derfor Privatdocenten
10 væsentligen hjemme i Subscriptionsplanernes og Omslags Litte-
raturen. Begynder en virkelig Docent ved Siden af sin Virksomhed
ved Universitetet at forsøge sig i nogetsaaant Eventyrligt, da bliver
han forsaavidt at opfatte som Privatdocent, men kun forsaavidt.

- Man kan have Interesse for M: E:, der dog upaatvivleligen har
15 været en Velmenende. Man kan med Ærbødighed agte, at en theo-
logisk Candidat slider for sit Udkomme, at han maa vinde Tid til
at arbeide sig i Gjæld ved at være Forfatter.*¹⁾ Man kan med Deel-
tagelse for M: E: have en Forestilling om, at de Fornemme dog nok
have bidraget til at hans Forbittrelse er voxet, at de ved en Misbrug
20 af Taushedens Polemik have villet tilintetgjøre ham ved Hjælp af
Opinion. Man kan, hvad med Føie lader sig gjøre, indrømme, at
der findes mangen sund Bemærkning i hans store Bog, om han end
ingenlunde skulde have vovet sig ud i Religieusitetens Differents:
Videnskaben, og om det end er uretfærdigt at føre hele Sagen ind
25 for et Forum, hvor Prof: Martensen umuligt kan komme til at
udvikle sin Overlegenhed. Men deraf følger ingenlunde, at man
paa nogen Maade skulde kunne billige hans sidste Adfærd, eller
at jeg ganske skulde undlade at væрге mig mod hans ved ubeføiet
Anerkjendelse consumerede Attentat. Jeg er ikke glad ved at skrive
30 dette; det er aabenbart nok, at M: E: paa enhver Maade er den

*) *I Marginen*: — der findes upaatvivleligt i enhver Generation Folk nok der vil tjene Publikums Penge, <og> ogsaa Folk nok der aspirere til store Embeder og anseelige Stillinger.

¹⁰Subscriptionsplanernes] sml. II A 546 og se Note dertil. VI B 98, 37, S. 184.

Svagere, det er aabenbart nok, at baade den fornemme og den virkelige Dygtighed har ubetinget Opinionens og Virkelighedens Seier over ham; og det er min Sjæl imod at støde til den Svagere. Hvad han ved sit Attentat kunde have skadet mig i visse Folks Omdømme, skulde jeg let have tilgivet ham; men hele min Idee- 5 Existentses Consequents fordrer med Nødvendighed dette Nødværge. <Havde M: E: blot været den Stærke, haft Udbredthedens eller Opinionens Magt: ja da skulde det have været Noget, som kunde muntre mig op, at polemisere.>

Dersom det er saa, at Beviset for at man har tjent Sandheden, 10 er hvad Fordeel man har haft af den, hvor mange Penge man har samlet, hvor mange Udmærkelser man har oppebaaret fra oven eller fra neden! o, da har jeg aldrig tjent Sandheden! Men dersom det <I Marginen: , humoristisk nok,> er saa, at Beviset for at man har tjent Sandheden, stiger i Forhold til Tabets, Miskjendelsens, 15 Besværlighedens Størrelse: o, da tør jeg dog haabe, at mit Navn, om end langt nede, | dog | vil komme med paa Listen over dens Tjenere. Det er jo dog efter alle Philosophers Mening den bedste Verden, i hvilken vi leve, hvad ogsaa jeg som Humorist ret inderligt er overbeviist om. Men til den bedste Verden hører jo Ligelighed, 20 hvorfor skulde og Een have Alt og en Anden være Stedbarnet. Dersom det derfor var saaledes, at jeg som Forfatter havde nogen Sandhed eller nogen sand Mening paa min Side, og jeg da tillige tjente mange Penge nød stor Ære og Anseelse: saa var jo Ligevægten forstyrret i denne den bedste Verden. Dersom derimod Forholdet 25 i denne den bedste Verden er dette; paa den ene Side: Penge, Ære, Anseelse — og den gale Mening; paa den anden Side: Pengetab, Vanære, Forhaanelse — og den rigtige Mening: saa er der jo Ligevægt. Hvo maatte ikke, hvis han ikke var Optimist iforveien, blive det ved denne i mine Tanker opbyggende, beroligende og aldeles 30 tilfredsstillende Betragtning. Kun de ere de Ulykkelige i denne den bedste Verden, de som hverken vide ret at vurdere Penge Ære Anseelse for hvad det er, eller Sandheden for hvad den er; de, som vel til en vis Grad frygte, det Eneste hvad Socrates frygtede

¹⁸ Det er jo dog osv.] sml. 55, S. 228 og se Note dertil.

1846

og vel at mærke absolut: at være i en Vildfarelse, men som dog derhos ikke ganske kunne undvære Penge mellem Hænderne og Anseelse mellem Menneskene. Der er en gammel Bog, som indeholder en Fortegnelse over Sandhedens Vidner. I den kan man læse
 5 ligesom man til andre Tider <læser> eller som Andre maaskee læse i Rangforordningen. Som da Den der læser i Rangforordningen med stille Opløftelse seer hvorledes Rangspersonen stiger ad de mange Trin til Ærens Tinde, saaledes læser man i hiin Bog med stille Opløftelse om, hvorledes Sandhedens Vidne Skridt for Skridt
 10 stiger ned ad i Minoriteten hvor han hører hjemme, indtil han staaer ganske ene, <forskudt>. Dette er de tvende Bevægelser: crescendo og decrescendo. I Grunden er det eet og det Samme, og der er derfor en høist mærkelig antistrophisk Overeensstemmelse. Crescendo hedder det: jeg nød den Ære at blive Stordignitar i Spanien;
 15 decrescendo: jeg takker Gud for at jeg nød den Ære at blive hudflettet.*¹ Det er en daarlig Soldat der ikke haaber at blive General, men det er ogsaa daarligt, naar man vil gaae Veien decrescendo da at klynke, da ikke at vide at tale Ideens Hofsprag med den Elegance, hvormed det tales i hine udødelige Kredse; thi det er
 20 unægteligt det stolteste Ord der er sagt i Verden: | ogsaa | jeg har haft den Ære at blive hudflettet. Sandeligen den Elsker, som ikke elsker sin Pige saaledes, at han midt i alle Lidelser for hendes Skyld har Høimod nok til at forstaae og Elegance nok til at sige: jeg har den Ære — han elsker ikke. Og Den der ikke elsker sin

25 *¹ I Marginen: Crescendo hedder det: jeg nød den Ære at blive hilset med Jubel og bekrandset af Folket; decrescendo: jeg nød den Ære, at blive udpeben. — Kun er der den Forskjel, at Hvælvingen under hvilken Rangspersonen taler ikke er saa godt konstrueret i akustisk Henseende, som den under hvilken Sandheds
 30 Vidnet taler, thi kun paa sidste Sted giver Evigheden Gjenlyd, det første Udsagn klinger uden Gjenlyd eller som man i daglig Tale siger som Kattun. Kun er der den Forskjel, at Forskjellen, som var i de 70 Aar eller i de 14 Dage, viser sig at have været et optisk Bedrag, netop naar den evige Forskjel er. —

---

¹⁸ Ideens Hofsprag] sml. A 175, S. 112.

Idee saaledes, at han for dens Skyld har den Ære at sætte Penge til, har den Ære at blive forhaanet, har den Ære at blive hudflettet, den Ære at blive henrettet: han elsker ikke sin Idee.*¹⁾ Dersom han blot er villig til alt Dette, men det undgaar ham, at det virkeligen er en Ære han har, saa er han allerede lunken. Er dette 5 ikke den tro Hofmand der ledsager en styrtet Keiser i Landflygtigheden, og da naar Keiseren er klædt i Armod dog med samme Underdanighed som eengang i Palladsets Sale vedbliver at sige: Deres Majestæt. Og saaledes ogsaa, naar Ens Idee ikke vil seire, naar den ligesom klæder sig i Ringhed, at man dog ikke glemmer 10 at det er Ideen, og altsaa heller ikke at det uforandret medens Alt er forandret, er en Æressag at tjene den.

Om M: E: er kaldet ved en Idee, afgjør jeg ikke; men det her Fremsatte er Normativet for en Saadans Existents, eller at jeg skal udtrykke mig noget elegantere: Ceremoniellet. Og som Een af 15 Pseudonymerne har sagt: at han aldrig har ønsket at være Napoleon, men vel een af de to Kammerherrer, der aabnede Fløjdørrerne, bukkede og sagde: Keiseren — saaledes vilde jeg sige: jeg har aldrig ønsket <at> være Ceremoniemester hos noget kronet Hoved, men dersom jeg kunde finde<En og finde> en Ansættelse 20 som Ceremoniemester hos En, der for Ideens Skyld havde den Ære at blive forfulgt: jeg er forvissat om, jeg skulde vise mig Posten voxen, ja jeg skulde blive en udmærket Ceremoniemester. Og som hiin eenfoldige Vise har sagt, at han kunde ikke føde, men blot hjælpe en Fødende: saaledes maa jeg sige: jeg duer ikke selv til 25 at blive det Store, men en udmærket Ceremoniemester kunde jeg blive. Ak, hidtil har jeg rigtignok søgt forgieves. Jeg udkaster oftere i mine Bøger Tegningerne af hiin Herlige, hvem jeg blot ønsker at see saaledes i Livet at jeg kunde være Ceremoniemesteren. Saa kommer der da ogsaa Een og Anden, der betragter disse Tegninger 30 som færdigt syede Klæder; han tager dem paa; ak, men naar han

*¹⁾ *I Marginen*: eller rettere, han har ingen Idee.

⁶den tro Hofmand osv.] sml. Les Adieux de Bertrand. Bertrands Afskedsqvad. Metrisk oversat af G.D.V. [3: Vett]. Kbh. 1828. ¹⁵Een af Pseudonymerne] sml. V B 148, 37. — S. V. VI, S. 424. ²⁴Vise har sagt] sml. S. V. IV, S. 181. XIII, S. 272.

1846

har faaet dem paa, seer jeg jo rigtignok let, at det ikke er Ham, at han ikke er den Efterlyste, eller den hvem <jeg> som Ceremoniemester kunde have den Ære at fremlyse.

89 men da nu M: E. trods al sin Lidenskabelighed ikke kan faae Strid,
U. D. saa osv. væsentlig som 88, S. 290 Lin. 21— S. 291 Lin. 5 denne lille Artikel forhaabentligen osv. som Lin. 6-8 med Prof. M.

90 han gjør med den her udkastede Skildring af min Læser for at
U. D. overbevise sig derom. M. Es Lidenskabelighed er nu stegen til fanatisk Arrigskab.[†] || Det kan have en ret comisk Virkning i Comedien, at en Skuespiller (*¹) og naar Riigmanden, der ligesom
5 har opkjøbt det Comiske, og <netop> derfor er, som rigtigt siges, ubetalelig, naar Rosenkilde gjør det, kan det have en ubetalelig Virkning) taler ud af Vinduet med En, som ikke er, skjendes med En som er Ingen, og bliver dog hæftigere og hæftigere. Det Comiske ligger i at En overtager Stridens dobbelte Parter. Saaledes er der,
10 i Kloderagtighedens Forstand, noget meget comisk i M. Es Alenekamp. Striden tiltager i Hæftighed, det eneste der mangler det er En at stride med — thi Lidenskabelighed mangler ikke. ||

Her kunde jeg ende osv. væsentlig som 88, S. 291 Lin. 12-25 Eftertanke. Det er destoværre ofte med Eftertanke, hvad Ordet selv
15 synes at tyde paa, den kommer først naar det er bag efter. For det Første er osv. væsentlig som S. 291 Lin. 25 — S. 292 Lin. 22 Prof. Martensen. Jeg skulde med Fornøielse høre et Cursus af Prof.

[†] Paalangs i Marginen: Det kan have en ret comisk Virkning i Comedien, at en Skuespiller osv. væsentlig som 88, S. 290 Lin.
20 5-10 comiske Rigdom er saa udtømmelig, at Beundringen ikke kan bestemme <den>, men i en Art lykkelig Fortvivlelse kun kan sige: han er ubetalelig — naar Rosenkilde osv. væsentlig som Lin. 12-20 — da gaaer det bedre med at stride.

|| (*¹) I Marginen: og naar det er Riigmanden, der gjør selv Be-
25 undringen fattig eller En fattig ved sin Beundring, ||

⁹⁰ han gjør med osv.] sml. 88, S. 290 Lin. 1 ff.

Martensen, og dog er jeg nu i en ældre Alder, og det er da forsaavidt noget Andet end hvad der i mine Tanker maa ubetinget siges om enhver theologisk Studerende: at han har særdeles Gavn af at høre ham. Prof. Martensens Værd staaer *osv. som S. 292 Lin. 23-25* Feil.

Dersom ellers nogen Forfatter *osv. væsentlig som Lin. 25-31* 5
arrigt at fortredige en Mand i hans hæderlige og gavnlige Stilling. Forsaavidt der i mine Skrifter leilighedsviis polemiseres mod Hegel, er det Hele med Flid holdt saaledes, at Bogen lige saa godt *osv. væsentlig som S. 293 Lin. 18-26* den sidste. Det er i mine Tanker Tidens Feil, at der doceres *osv. væsentlig som Lin. 8-14* Talent. 10
Privatdocenten derimod det er en vindig Figur, han har en gesvind Art Videnskabelighed, han er hverken Lærer eller Selvtænker. Denne Halvhed, denne halve Officialitet har jeg meent at finde udtrykt i Ordet selv: Privat-Docent. <Privat-Docenten er en al-
deles eventyrlig Figur. Hans Signalement er væsentligen negativt: 15
han præsterer ikke Noget, han *osv. væsentlig som S. 294 Lin. 8-11*. Begynder en Docent paa noget Saadant, da bliver han forsaavidt at opfatte som Privat-Docent, thi dette er noget ganske Andet end ved Talent og Dygtighed hæderligen at distinguerere sig blandt et Universitets akademiske Lærere.> 20

Det har været mig uhyggeligt at maatte skrive dette; men som i sin Tid een af Interessenterne i Pseudonymernes forenede Firma ikke tog i Betænkning paa egne og de andre Pseudonymers Vegne at foranledige den literaire Foragtelighed til at vende Forhaanelserne mod ham, fordi han ikke vilde have den Tort at blive roest og udø- 25
deliggjort af de Foragtelige: saaledes maa jeg nu her gjøre Alvor af at vende M. Es. Rasen mod mig, fordi jeg ikke vil taale hans beundrende Anerkjendelse. Det kan nok være at hvad jeg vilde kalde de literaire Aristokrater her hjemme, ogsaa gjøre lidt Uret ved Coterie, og jeg vil heller ikke lade mig afholde fra humoristisk at hentyde dertil, 30
vel at mærke paa Ideens Afstand^[†]; men derfor vil jeg sandeligen

^[†] / *Marginen*: og derfor helst i store, tætrykte Bøger som <næsten> intet Menneske læser, og da igjen saaledes, at af de faae Læsere kun et Par maaskee forstaae den fjerne Hentydning.

²¹ Det har været mig *osv.*] sml. 91, S. 303 Lin. 6 ff.

1846

ikke taale, at enhver Tølper uden videre tager mig til Indtægt ved Hjælp af en intetsigende Anerkjendelse. Maaskee vil der dog komme den Tid (thi at det vil blive godt til paa Søndag tør jeg ikke vente, men vel at det en tidlang endnu vil være utaknemligt), da man vil indsee,
 5 at det dog var uegennyttigt af mig, at jeg ikke har eftertragtet nogen jordisk Fordeel ved Sammenhold med noget andet Menneske eller ved at slutte mig til aristokratisk Coterie; men da sandeligen heller ikke ved at profitere af Pøbelagtighedens eller de Ubeføiedes Opstand i Literaturen. Thi saa forunderligt er det hidtil gaaet, at
 10 medens Aristokraterne saa smaat arbeide mig imod, drage de tillige Fordelen af, at jeg er den Eneste, der byder Pøbeltriumphatorerne eller nu en rasende Fanatiker Spidsen. Skulde det dog ikke være muligt, at man kunde tjene Sandheden og i Sandhed være en Aands-Aristokrat, uden derfor at slutte sig til noget aristokratisk
 15 Coterie? Jeg har altid haft den Mening, at Coteriet selv er en plebeiisk Opfindelse. Dersom jeg saaledes vilde tænke mig 10 Aristokrater, hver især, vi kan jo antage det, var en Ridder uden Plet og uden Lyde men de forenede sig til et Sammenhold betræffende noget Endeligt: saa mener jeg, at Hver af disse ved dette Sammenhold
 20 nedsatte sig selv, om end Sammenholdet var for at hæve hinanden, og om det end i Endelighedens Verden lykkedes. Der gives kun eet Sammenhold, som anstaaer sig en Aristokrat det er Sammenholdet i Ideen, men naar Tvende kun holdes sammen i Ideen, saa ere de bestandigt paa Uendelighedens Afstand fra hinanden,
 25 thi i Ideens Tjeneste er der intet endeligt Sammenhold.

Dersom det er saa, at Beviset for at man har tjent Sandheden, er hvad Fordeel man har haft <af> den, hvor mange Penge man har samlet, hvor mange Udmærkelser fra oven eller fra neden man har oppebaaret: o, da har jeg aldrig tjent Sandheden! Men hvis
 30 det er saa, at Beviset for, at man har tjent Sandheden, stiger i Forhold til Tabets, Lidelsens, Besværlighedens Størrelse: o, da tør jeg dog haabe, at mit Navn, om end langt nede, kommer med paa Listen over dens Tjenere.

Joh: Climacus.

³⁶ Dersom det er saa osv.] sml. 88, S. 295 Lin. 10-18. 91, S. 303 Lin. 26-31.

En ulykkelig Misforstaaelse.

91

U. D.

<Motto. „Fremfor Alt bevare osv. som 88

Lin. 2-10 undgaae.“

Afsluttende Eft. p. 476. n:>

Oftere fristes jeg virkeligen til <|| reent | litterairt> at sande osv. 5
 som 88 Lin. 12-16 ikke. I | nordis | Kirketidenden bliver jeg efter-
 stræbt af | en | theol. Cand. Hr. Christensen, et osv. som Lin. 18 f.
 at han ikke ret kan komme til. Ogsaa i andre Blade synes der at
 vise sig Spor til at være een og anden ulykkelig Elsker — og nu
 endelig den rasende Roland, den stridbare Magnus Eirikson. *) Da 10
 jeg læste Avertissementet i Adresseavisen angaaende hans sidste
 Bog, tænkte jeg det var et Kneb, det faldt mig uvilkaarligt ind, at
 der formdl. ingen Bog var, men at det var for at faae denne**) Plakat
 trykket og læst osv. væsentlig som S. 288 Lin. 3-9 Skade. Det
 veed da ogsaa enhver Kræmmer, næsten enhver Sælgekone, at 15
 Alt kommer an paa Avertissementet. Efterhaanden som Lyriken
 forsvinder af Livet og Bøgerne synes den at gaae over i Aver-
 tissementer. O, Du store Tumbleplads for de største Forventninger,
 o, Du rummelige Gravsted for skuffede Forhaabninger: Adresse-
 avisens. Det er kun tilsyneladende at det er et fredeligt Blad, ak 20
 indvortes hvilken Striden hvilken Trængsel, den ene Averterende
 søger at trænge sig frem mere iøinefaldende end den anden, selv
 Bogstaverne ere draget ind i Striden. her segner en Kræmmer
 næsten under de gigantiske Bogstaver som indeholde Fortegnelsen
 over hans Varelager, hvor rørende det er naar man læser: 3d Sted 25
 fra Østergade i den lave Stue — i den lave Stue, det er som vilde
 Bogstaverne knuse ham. Her er Skomageren, her ogsaa Magnus
 Eiriksson. [†]

Bogen har jeg saa vist ikke læst, men osv. væsentlig som S. 289
 Lin. 7-17 igjennem, han faaer en brølende Partiegænger paa den 30
 modbydeligste Maadesat i Forhold til den meest odieuse og forhadte

*) I Marginen: der paa en gyselig Maade kjærtegner mig i de
 forbindtligste Udtryk.

**) I Marginen: skrækindjagende, himmelskrigende

[†] I Marginen: og her strider ogsaa M. Es Avertissement.

35

1846

Maade at angribe en Mand paa. Ved at underlægge mig Hensigter, som der ikke findes fjerneste Spoer til i Bogen, ved at beraabe sig paa Studenter, som M. E. har talt med, faaer han paa en bestialsk Maade dette ud. — Det kan have en ret comisk Virkning naar i
 5 | Skuespillet || Comedien en Skuespiller f. E. taler ud af Vinduet, skjendes med En der staaer nede paa Gaden (det vil sige der er Ingen men han lader som var der Nogen) bliver hæftigere og hæftigere. Og saaledes ogsaa med M. E.s Allenekamp. Der er en uforlignelig Illusion i den. Striden tiltager i Hæftighed og det eneste
 10 der mangler deter En at stride med — thi Lidenskabelighed mangler M. E. ikke.

Her kunde jeg ende osv. væsentlig som S. 291 Lin. 12 — S. 292 Lin. 6 indrømme ham Studier og hvad der er blevet ham indrømmet: riig Dannelse; men osv. væsentlig som Lin. 8-11 ved eet ell. andet
 15 af de berømteste Universiteter i Tydskland.

Men dersom dette nu forholder sig saaledes; dersom det er vist, at Prof. M. udfylder sin Plads saaledes, at der i sin Tid Ingen var som kunde gjøre ham Rangen stridig, og i dette Øieblik Ingen er som kunde erstatte, saa han væsentligen vilde savnes hvis han f. E.
 20 døde: saa er det afskyeligt at ville svække Indtrykket af ham hos de Studerende ved paa Prent at løbe med Snak, om hvad den Student har sagt og den Student. Det er afskyeligt og løgnagtigt at give det Udseende af at min afsluttende har fravendt ham nogen Tilhører. Jeg kan ikke sige Andet end: jeg skulde med største
 25 Fornøielse høre osv. væsentlig som 90, S. 299 Lin. 2-6 Feil.

Hvis ell. nogen Forf. kan siges at have arbeidet for at forhindre Sensation, Larm i Øieblikket, Partie-Vræl o: a: saadant, da er det mig; og derfor har jeg med Indignation seet dette Attentat af M. E.; dette Forsøg paa at drage min kunstneriske erotiske Fortabelse
 30 i Problemerne ned i den aller fataleste Personlighedernes Berøring. Jeg er som Tænker for høibaaren til at troe, at Sagen dreier sig om Den og Den, end sige da om at fortrædige en Mand i hans

⁴ Det kan have osv.] sml. 90 Lin. 3 ff. og Lin. 18 ff. ⁹ Striden tiltager osv.] sml. 88, S. 290 Lin. 15-17. ¹⁰ Men dersom dette osv.] sml. 88, S. 292 Lin. 13-21. ²⁰ Hvis ell. nogen osv.] sml. 88, S. 292 Lin. 25-32. 90, S. 299 Lin. 5 ff.

hæderlige og gavnlige Stilling. Forsaavidt der i mine Skrifter leilighedsviis polemiseres mod Hegel, er det Hele med Flid holdt saaledes, at Bogen lige saa godt kunde være skreven i Tydskland som i Kiøbh. At M. E. ikke veed mere om Hegel, end at Prof. M. har studeret ham, kan jeg ikke gjøre for. 5

Det har været mig uhyggeligt at skrive dette; men som jeg i sin Tid ikke har taget i Betænkning at foranledige den litteraire Foragtelighed til at vende sine Vaaben imod mig, fordi jeg ikke vilde taale, at jeg blev gjort udødelig af dem: saaledes maa jeg ogsaa her gjøre Alvor af at vende M. Es Rasen imod mig, fordi jeg 10 ikke vil taale paa den Maade at anerkjendes. Det kan nok være, at hvad jeg vilde kalde de litteraire Aristokrater her hjemme, ogsaa gjøre lidt Uret ved Coterie, og jeg vil ogsaa forbeholde mig humoristisk at hentyde dertil, men vel at mærke paa Ideens Afstand; derimod vil jeg sandeligen ikke taale, at enhver Tølper udenvidere 15 tager mig til Indtægt ved Hjælp af en bombastisk Anerkjendelse. Maaskee vil der dog komme den Tid (thi en Tidlang bliver det jo naturligviis utaknemligt), hvor man vil indsee, at det dog var uegennyttigt af mig, at jeg ikke eftertragede nogen jordisk Fordeel ved at slutte mig til Coterier; men da sandeligen hell. ikke ved at 20 indulgere Pøbelagtighedens ell. de Ubeføiedes Opstand i Literaturen. Thi saa forunderlig er det hidtil gaaet, at medens Aristokraterne saa smaat arbeide mig imod, drage de tillige Fordeel af, at jeg <er den Eneste der> byder Pøbeltriumphatorerne ell. nu en rasende Fanatiker Spidsen.^[†] 25

Dersom det er saa, at Beviset for at man har tjent Sandheden, er hvad Fordeel man har haft af den: o, da har jeg aldrig tjent Sandheden! Men hvis det er saa, at Beviset for, at man har tjent Sandheden stiger i Forhold til Tabets og Lidelsens Størrelse: o, da tør jeg dog haabe, om end langt nede | at komme i Betragtning.^{||} 30 at regnes med blandt dens Tjenere.

[†] I *Marginen*: jeg har rigtignok været af den Mening, at Coteriet selv er en plebeiisk Opfindelse.

¹ Forsaavidt der osv.] sml. 90, S. 299 Lin. 7 ff.   ² Det har været osv.] sml. 90, S. 299²¹ — 300¹².   ²⁶ Dersom det er osv.] sml. 90, S. 300 Lin. 26-33.

1846

92

U. D.

Hvorfor jeg ikke har protesteret mod M: Eiriksons
taabelige Anerkiendelse.

Skriftemaal.

Vi ville begynde saaledes. Hvad er det Forfatter-Stolthed, ene fæstet i Sandhedens Tjeneste, forsmaaer? Jordisk og timelig Fordeel. Dersom da en taabelig Anerkjendelse (thi en beføiet og sand forsmaaes kun af Dumhed) ved Udbredtheden eller ved Dens Anseelse, fra hvem den hidrører, kan skaffe Fordeel: da vil Stoltheden protestere den, og vel at mærke saaledes, at Protesten igjen ikke skaffer jordisk Fordeel, ikke vinder Gunst i Menneskenes Øine, men snarere støder disse og gjør deres Dom om den Protesterende ugunstig. Lad os tage Forfængelighed; hvad gjør den? Seer den, at den kan have jordisk Fordeel af en taabelig Anerkjendelse, saa tier den; men seer den, at den kunde have Skade, at den Protesterende er en Ildelidt eller en <Afmægtig> der er Gjenstand for almindelig Forbittelse, eller En der er anseet for en Kloddrian: saa værger Forfængeligheden sig mod den taabelige Anerkjendelse. Lad os tage et Par Exempler. Cand: I Levin er upaatvivleligt, forskyldt eller uforskyldt, ikke godt anseet eller anskreven hos de Fleste, og man under ham godt en lille Overhaling. Dersom han da trængte sig ind paa mig med en taabelig Anerkjendelse: saa vilde jeg tie, og hvorfor? Fordi hans Anerkjendelse kun kunde skade mig, bringe mig i Miscredit, sætte mig i et ugunstigt Lys; hvorimod Protesten kunde gavne mig vinde mig de Manges Gunst, hvem det gottede at Cand: Levin blev trukken til Vands. Dersom derimod f. E. Prof: Heiberg bærede en af mine Bøger med en lille anerkjendende og rosende Omtale, og jeg da ved nøie at læse den igjennem, hvad jeg altid gjør inden jeg tager Hatten af, forvissede mig om at Hr. Prof: nok neppe havde læst Bogen igjennem: hvad saa? Lad os først spørge, hvad saa den Forfængelige vilde gjøre. Han vilde sige til sit Hjerte: lad os aldrig tale derom, Hovedsagen er den store Fordeel at blive roest af Prof: Heiberg. Hvis nemlig

⁹²Sml. 88. [Lin. 14] den Protesterende] skal være: den Anerkjendende at Hr. Prof: nok neppe havde læst Bogen] sml. IV B 120, S. 308.

Forfængelighed kunde siges at tænke, da tænker den omtrent saaledes: hele Livet er kun en Narrestreg, det med Sandhed og Evighedens Alvor er kun Spas, det Alvorlige er at blive æret og anseet, aldeles ligegyldigt enten man fortjener det eller ikke. Den Stolte vilde derimod protestere en saadan Anerkjendelse, netop fordi Prof: Heiberg er den ansete Autoritet, hvis Dom er afgjørende for Mange, den Stolte vilde protestere maaskee endog megets pydigt, saa alle Folk vilde synes ilde om Protesten, finde at den var flau og affecteret og uklog.

At nu M: Eirikson kun kan skade mig ved sin taabelige Anerkjendelse, og at jeg altsaa ved at protestere maatte have Fordeel, skal jeg nu oplyse, hvis det ellers behøves. 1) M: E: er en Kloddrian, og anseet derfor; han har opirret Mange; han er anseet for indskrænket; han har heller ikke paa een eller anden underfundig Maade nogen Magt og Indflydelse, saa han dog egentligen var frygtet, skjøndt man sagde om hans Angreb, at det var Ingenting. Men naar saa er, kan jeg kun have Skade af hans Anerkjendelse, og paa den anden Side kunde jeg have Fordeel af at protestere, vinde den i mine Øine fattige Seier over en Overvunden, som dog var ilde lidt, saa den modige Polemiker vilde have dobbelt Fordeel, først at være Seiren vis forud, og dernæst at høste Bifald ved at gjøre Folk en Tjeneste. — 2) M: E: har forbitret de Fornemme, og yderligere forbitret dem ved at blande mit Navn ind med i Sit, som holdt jeg virkelig med ham. Men de Fornemmes Dom er af stor Vigtighed, hvis man vil vinde jordisk Ære og Anseelse: ergo var det min Fordeel, at feie M: E: fra mig. Ja, jeg vilde maaskee endog erhverve lidt Gunst hos de Fornemme — ergo var det min Fordeel at protestere. 3) Jeg er ikke saa ung, at jeg jo nok veed hvorledes det gaar til i Verden. Engang faaer dog vel nok Prof: Martensen eller en Anden fra den Side Tid til et Par Ord i en Fortale eller i en Note om vore Forhold, og ogsaa om M: E: Derpaa henkastes der nogle ubestemte Yttringer om M: E: og hans Allierede, hans Consorter eller noget Lignende. Mit Navn bliver naturligviis ikke nævnt, det undgaaer man helst; imidlertid forstaaes det under: det er der Mange, som strax forstaae, og desuden

1846

kan man jo ogsaa understøtte ved Hjælp af lidt Opinion fra Theeselskaberne. Tier jeg saa: saa har jeg det, saa har jeg den Ubehagelighed, at man under Skin af at slaae paa M: E: faaer sagt, hvad man dog vilde tage meget i Betænkning at sige om mig. Tager jeg derimod til Gjenmæle: ih saa kommer jeg jo til at staae til Nar, naar der svares: Mag. Kierkegaards Navn er jo slet ikke nævnt, hvor falder han paa, at det skulde være ham. Og denne Art Polemik nyder stor Anseelse i Verden, om Aftenen vil der i Klubben blive sagt: det er dog en klog Mand Prof: Martensen, en virkelig Polemiker, og en stolt Polemiker. Thi saa underligt er det, at medens der dog ofte nok i Kirkerne prækes mod Stolthed, har jeg, som dog ikke er ganske uden psykologisk Kjendskab til Menneskene, aldrig truffet en Eneste, hvem jeg vilde give Attest paa at han i Sandhed var stolt. Men maaskee kommer dette deraf, at Præsterne ivrigt præke derimod. Maaskee; men Præsterne præke jo ogsaa mod Forfængelighed; og det skal jeg aldrig fragaae, at jeg har kjendt saare mange Mennesker, som jeg skal give Attest for at de ere forfængelige. Er dette dog ikke besynderligt! Og i Grunden er det endnu besynderligere, thi medens jeg dog ikke er ganske ukjendt med Dhrr. Præsters skriftlige og mundtlige Foredrag om Stolthed: skylder jeg Sandheden at tilstaae, at jeg ikke har fundet eet eneste saadant, som egentligen vidste hvad Stolthed er. Saa stolt er jeg; og dette er ganske consequent; thi Stolthed er i mine Tanker noget saa Herligt, at hvo som veed hvad den er, han er det. Stolthed er Ydmyghed for Gud og Ydmyghed for Gud er Stolthed. Det Menneskene kalde Stolthed er en fittet Composition af Beskedenhed og Forfængelighed.

See, derfor har jeg ikke afviist M: Eiriksons taabelige Anerkjendelse.

TIL:
„EN LITERAIR ANMELDELSE“
(1845—46)

Foreløbig Udarbejdelse til „En literair Anmeldelse“, Indledning 33
 [S. V. VIII, S. 7² Ofte ... 22¹⁹ -tagelsen.] U. D.

S. 8²⁸ Skal ... 9² afskyeligt*) med Note] Men atter her vil dog det 1
 andet Eftersyn afgjøre om det var en Forfatter der blev sig selv tro
 trods Tidens Fordring, <der,> den være nu berettiget ell. uberetti-
 get, dog altid uberettiget gøres til et enkelt Msk., om den dog ofte
 nok gøres.

S. 10²⁰ Det ... 11⁹ Næste.] Øieblikkets Fordring og en Begyn- 2
 delsens Glimren er det Lidet den forstaaer, men

S. 11²⁰ Dages! ... 27 Forandringen!] Dages! 3

S. 12³ læse ... 15 Indtrykket.] læse. 4

S. 12¹⁸ Det er glædeligt osv.] herudfor i Marginen:
 det er gavnligt for mig selv, thi som al nedrivende Kritik er en 5
 skadelig Øvelse for en Yngre, saa er en beundrende Kritik troer
 jeg en sund Beskæftigelse

S. 13¹⁵ med ... 16 Mangfoldighed] med Maskeradedragternes prun- 6
 kende Forskjellighed, men altid spillet i „egne Klæder“

S. 15³¹ Inderligheden.] Inderligheden.*) 7

*) I Marginen: || ved Huslighedens egne Klæder.||

(1845—46)

- 8 S. 17⁸ som . . .²⁶ elskeliggjort.] saaledes ogsaa iaar, da den udkom i October Maaned, i Prof. Heibergs tyvende Regjeringsaar. Thi vel synes det nu at han vil forlægge sin Residents til det Fjerne, at, en Stjerne i dansk Literatur, nu kun vil fængsles af Stjernerne. Det kan ogsaa ironisk opfattes saaledes, men sandeligen Ingen kan gjøre det i Sandhed uden at han i Sandhed beundrer Prof. H., og savner ham, fordi, om Prof. He. ikke selv vil indtage sin Plads, ingen Anden kan indtage den. — Saaledes var Hverdags-Historiens Modtagelse, og derved havde det sin skønne Forklaring.^[†] Nogle have fundet osv. *væsentlig som S. V. VIII, S. 19 Lin. 38 — S. 20 Lin. 10* Nonsens. Den afgjørende religieuse Categoric lader sig ikke forandre af Tiden, thi Tiden er for abstrakt en Bestemmelse til at gaae ind i det Religieuse. Den sidste religieuse Afgjørelse bliver den Enkeltes egen Sag, der hvor alt Fælledskab og Larmen hører op.

[†] I Marginen, med Blyant: Dette bruges siden

- 9 S. 22⁵ Indledningen . . .¹⁹-tagelsen.] Indledningen.

Til 93:

- 94 Naar man ikke passer paa at det Ethiske faaer en afgjørende
U. D. Overvægt over alt det Overilede om Tidens Fordring saa forskylder enhver Tid en uretfærdig, uskønsom Adfærd mod alle ældre Forfattere.[†]

[†] An m. Dette kan osv. *væsentlig som S. V. VIII, S. 9 Noten Lin. 1-7* ind i det

Til 93:

- 95 Som det Første jeg har skrevet indeholdt en lille Anmældelse
U. D. ell. rettere en lille Udgydelse betræffende disse Noveller: saa ønsker jeg ogsaa her i Qvalitet af Anmælder at ende med den

⁸tyvende Regjeringsaar] H.'s første Vaudeville: Kong Salomon og Jørgen Hattemager, udkom i 1825 (opf. 1. Gang 28. Novbr. 1825). fængsles af Stjernerne] sml. IV B 101 ff. ⁹⁴Naar man ikke osv.] sml. S. V. VIII, S. 8 Lin. 35-38. Tidens Fordring] sml. IV B 101. ⁹⁵Som det Første osv.] sml. S. V. VIII, S. 22 Lin. 6-19.

samme. Hvis Forfatteren værdiges at læse disse Linier: jeg haaber han skal finde mig uforandret, thi jeg har en Formodning om, at han i sin Tid læste den lille Piece. Jeg haaber han skal finde mig uforandret og kun forandret i Gjentagelsen; lidt mere Klarhed, lidt mere Lethed i Stilen, maaskee ogsaa noget mere Inderlighed i Skjønsmheden, altsaa ogsaa forandret i Gjentagelsen. || Saa mange Erindringer knytte sig for mig til denne Novellist, og det gjør det vist for enhver Yngre, at ||

Mange Erindringer knytte sig til disse Noveller for den Enkelte: Den, han den Gang læste hiin Novelle høit for; Den han tilsendte denne Novelle som en Foræring,

Foreløbig Udarbejdelse og Udkast til „En literair Anmeldelse.“ 96
I, *Begyndelsen* [S. V. VIII, S. 22²² 1ste Deel . . . 25³¹ forenes.] U. D.

S. 22²² 1ste Deel] Først en Oversigt over Indholdet.
1ste Deel

Til 96:
fængslet ved Troskaben mod osv. væsentlig som S. V. VIII, S. 25 97
Lin. 4-11 Naivitet ( ) U. D.

Kladde med endelig Udarbejdelse til „En literair Anmeldelse.“ 98
Indledning, et Stykke [S. V. VIII, S. 8²³ er det . . . 11²⁰ Dages!] U. D.

S. 8³³ Opfyldelse . . . 9² afskyeligt*). *med Note*] Opfyldelse. 1

S. 10¹⁰ Forvirrede . . . 1¹ selv.] Infusions-Dyr, en Troldkjærling, der 2
futter af, et Abracadabra der skaber Projektmager.

S. 10³⁵ Eftersætningen . . . 1¹⁹ den!] det, og desto mindre bliver 3
Det, man har forstaaet.

Mange Erindringer osv.] sml. S. V. VIII, S. 17 Lin. 10 ff.

(1845—46)

99 Kladde med endelig Udarbejdelse til „En literair Anmeldelse.“

U. D. I og II, Begyndelsen [S. V. VIII, S. 22²⁰ I.... 31² Mennesker. med Note]

1 S. 30¹⁶ er] er†

† I *Marginen*: undtagen Erindringens ærværdige, og saaledes er det jo netop i Nutiden der er endnu en lille Rest af store Mænd, men de ere alle Ældre, de fleste næsten Oldinge. — blandt de Yngre fremtræder ingen saadan.

100 Kladde med endelig Udarbejdelse til „En literair Anmeldelse.“

U. D. II, et Stykke [S. V. VIII, S. 31³ Vil... 42²⁷ Pige.]

1 S. 34¹³ Skjærf***) med Note] Skjærf

2 S. 35²² hvis... 36⁶ Farvetone. —] hvis Ironie beundres af Frue Commerceraadinde.

3 S. 37³⁴ Ethisk... 38³ comisk] Ethisk vilde det Første være at opfatte som fordømmeligt, det Sidste nærmest æsthetisk at opfatte som comisk.

I Marginen: perseveratio peccati est renovatio peccati, est iteratio

4 S. 42¹⁹ Hustrue...²⁷ Pige.] Hustrue.

101 Foreløbig Udarbejdelse og Udkast til „En literair Anmeldelse.“

U. D. II, Slutningen [S. V. VIII, S. 42²⁸ Lusard... 56²⁷ Forhold.]

1 S. 43 anden Note⁵ hun...¹⁸ utilladeligt.] hun havde af den Grund afbrudt Forholdet.

2 S. 44¹⁹ ignorerede...²⁷ derom.] ignorerede det.

S. 44²⁸ De...³⁶ Noget.]

3 De øvrige Personer ere mindre betydelige, hvorimod de gjen-give Tidsalderen.

---

⁹⁹ ¹ Sml. 135,9. — S. V. VIII, S. 103 Lin. 5-8,

I Marginen: Skulde jeg anføre Exempler paa fortræffelige Enkeltheder da vil jeg nævne Scenen i Dagligstuen, hvor man først aner Forstaaelsen mell. Md. W. og Dalund; Skipperenken; den godttroende Bondekone, der troer at Claudines Mand er død paa Søen; det saa idyllisk skjønt benyttede Motiv at lade hende sye Pynt, som Baronnen køber i store Partier

S. 45¹ Skulde . . .²⁴ sand.] *mest kun i Udkast; der fortsættes:* 4
— Dernæst vilde jeg anføre en lille Episode af Claudines Reise ud paa Landet. hvor hun er falden i Søvn i en Lade med sin Lille, og Bønderne troe — det er Madonna. Man forvandle Situationen til Opgave for et Malerie, ell. man lade den være et Malerie, og tænke sig at man læser i Katalogen: danske Bønder som med Forundring see Madonna sovende i en Lade: saa frembringer det strax en comisk Virkning. Det Comiske som Forfatteren selv har blandet ind, forslaaer ikke, thi Situationen selv er for sentimental og for sydlandsk.

S. 46³¹ og dog...47³⁸ Mariane.] men hun fik aldrig Forelskelsens 5
frimodige næsten triumpherende Syn paa Tilværelsen, hun mangler det erobrende det seierrige Moment i Elskoven, der fordrer og tør fordre af Virkeligheden, hun har derimod det lidende Moment, der kun altfor hurtigt er i Forstaaelse med, at Virkeligheden atter vil overvælde hende*), om hun dog vil bevare sin Forelskelse.

*) *I Marginen:* vil støde hende tilbage.

S. 48¹ Dette ...49¹⁰-skuelse.] *kun i Udkast* 6

S. 52²⁶ Perspektiv...³³ (p.216.)] Perspektiv, de sumariske store 7
Oversigter o: s: v: Intet er f. E. lettere for en nogenlunde Belæst end at kunne give en <*i Marginen:* Slags> Oversigt over den chinesiske, indiske, persiske, antike, romantiske Theater- Kunst — og

Scenen i Dagligstuen] To Tidsaldre (Kbh. 1845), S. 5 ff., særlig S. 11. (21 f.) Skipperenken] anf. Udg. S. 86 f. 90 ff. — Sml. 104. S. V. VIII, S. 58*). den godttroende osv.] anf. Udg. S. 111. sye Pynt, som osv.] anf. Udg. S. 130 ff. ⁴en lille Episode osv.] anf. Udg. S. 107 ff., særlig S. 109 f. — Sml. 135, 11. ⁷Sml. VIA 133.

(1845—46)

intet er latterligere end at ville bryste sig deraf; og intet er derimod vanskeligere end at kunne kritisk gennemgaae og belyse en eneste scenisk Præstation af en Kunstner ell. Kunstnerinde.

8 S. 55²⁵ Det ... 56²⁷ Forhold.] i *Marginen*:

At anføre Exempler paa Enkeltheder i denne anden Deel kan ikke falde mig ind, thi her er netop Enkelthederne alle af total Betydning. — Et eneste maaskee mindre heldigt er den Replik af Charles Lusard om Svanen og Gadekiæret (Hertz under jeg <inderlig> gjerne den Høflighed, hvormed Forfatteren af Hverdags-Historien oftere udmærker ham.) men Replikken er for plat hos Lusard.

Til 101:

102 hun mangler det Stilhedens omfredede Øieblik der tillader El-
U. D. skoven at forundre sig over Verden, der behøves kun et Øieblik, men det maa have været der, et Øieblik hvor Intet, Intet Andet har forstyrret ell. mindsket Illusionen.

Istedenfor Forelskelsens seierrige Mod, har hun Forelskelsens inderlige Veemod; men Inderligheden kan osv. væsentlig som S. V. VIII, S. 47 Lin. 9-38 de Elskende.

Fortsættelse til 101:

103 Foreløbig Udarbejdelse, mest kun i Udkast, til „En literair Anmel-
U. D. delse.“ III, Begyndelsen [S. V. VIII, S. 57¹ III .... 62⁷ Ægteskabsbrud.]

1 S. 57¹³ Nu ...¹⁴ Barn] Nu er det vel saa, at det er aldeles ligegyldigt hvad snaksomme Folk kunne falde paa at sige, og en væsentlig polemisk Forfatter vil vist finde det i sin Orden

Til 103:

104 Det har en saadan rørende Sandhed den Skildring af Skipper-
U. D. Enken, hvis Hjertensgodhed er hendes Dannelse <1ste Deel.>

⁸ At anføre Exempler osv.] sml. S. V. VIII, S. 56 Lin. 21-27. den Replik osv.] anf. Udg., S. 243. ¹⁰³ hun mangler osv.] sml. S. V. VIII, S. 47 Lin. 32-34.

¹⁰⁴ Sml. 101,3. — S. V. VIII, S. 58*).

Til 103:

Naar Individerne *osv. væsentlig som S. V. VIII, S. 59 Lin. 23-27* 105
 og universelt forenende, det første er Reenhedens og Anstændig- U. D.
 hedens og Ærbarhedens Fjernen fra hinanden. Hvad er den sphæ-
 riske Harmonie? Den er Eenheden af *osv. væsentlig som Lin. 39—*
S. 60 Lin. 6 saa er der Røre overalt men det Hele bliver til Intet.
 Da er det ikke det glade Gjestebuds muntre Sange, der forener
 Vennerne, der hver for sig ere Glædens Venner; da er det ikke Op-
 rørets dithyrambiske Sange der begeistrer Deres Skare, som hver
 især ere begeistrede. Nei det er Bysnak, og Rygte og Vrøvlen mell.
 hinanden der er Surrogatet for Ideen, da har man i Politiken ikke
 Mænd men Løsgængere, i Literaturen ikke Forfattere, men Jan-
 hagel. Og selv den Bedre bliver ikke forfulgt, det vilde dog endnu
 røbe nogen Kraft, nei kun fortrædiget. Istedendfor Glæden træder
osv. væsentlig som Lin. 21-26 Lidenskabens Forklarelse — ved
 Snaksomhed.

Med Blyant overstreget endelig Udarbejdelse til „En literair An- 106
meldelse“, et Stykke [S. V. VIII, S. 58⁴ „Revolutions - Tiden.“ . . . U. D.
²⁴ væsentligen med Note]

Fortsættelse til 106:

Kladde med endelig Udarbejdelse til „En literair Anmeldelse.“ 107
III, et Stykke [S. V. VIII, S. 58²⁴ dannet . . . 64³⁰ Fingrene.] U. D.

S. 60³¹ Raadvildhedens Seendragtighed.] Raadvildhedens Seen- /
 drægtighed. Naar en Familie saa længe har delibereret om hvilken
 Fornøjelse de skal vælge for den Søndag, om de skal tage i Dyre-
 haven, ja mænd Veiret er ikke rigtig godt, ja mænd det kunde blive
 godt, ell. i Theateret, ja mænd o: s: v:, altsaa saa længe til de alle
 samtlige ere blevne kjede deraf: saa ender det naturligviis med
 at skjendes indbyrdes — og hvad hjælper det saa, at Vognen venter
 forspændt, og Logen staaer ledig.

(1845—46)

- 2 S. 61³³ Midlertidige*). *med Note*] Midlertidige.
- 3 S. 62²² Form.] Form. Dersom derimod f. E. en Mand i et ledigt Øieblik fik det ørkesløse Indfald at indføre en National-Dragt, og uagtet egl. <Ingen> brød sig derom, slumpede det saadant til ved Subscription og Overeenskomst, at den Ene tænkte som saa ja naar Peer vil det, saa vil jeg ogsaa, men Peer tænkte ikke videre ved hvad han vilde, og det saa kom istand: saa vilde denne National-Dragt, være Formløshed; thi Ideen og Ideens Begeistring manglede.
- 4 S. 62⁸³ væsentlig...³⁶ vil.] væsentlig Aabenbarelse, medens den ved Siden holder noget skjult, derfor er den væsentlig Udholdenhed. Saa lidet som væsentlig Aabenbarelse er identisk med snaksom Aabenmundethed, saa lidet er Udholdenhed identisk med opblussende Ustadighed.
- 5 S. 64³⁰ Fingrene.] Fingrene. Individernes Handlen bliver ikke Gjærning, men Udfald og Udfaldet, derimod Inderlighed Indfald.

Fortsættelse til 107:

108 *Foreløbig Udarbejdelse til „En literair Anmeldelse.“ III, et Stykke*
 U. D. [S. V. VIII, S. 64³¹ „Nutiden“... 67³⁷ Indbildninger:]

- 1 S. 64³¹ „**Nutiden.**“...³⁸ udhvilende.] Nutiden er væsentligen den forstandige, den reflexions-pletterede, den lidenskabsløse.
- 2 S. 66⁹ offentlig... Insignie] uddeelt den sidste Olie
- 3 S. 66²² Noget... Aftes.] Noget. Og det forstaaer sig endnu i aften vil der ogsaa skee Noget, det Sædvanlige nemlig, at man læser det i Avisen, inventerer et nyt Selskab — og gaaer i Seng.

^{108 1} reflexions-pletterede] sml. 109. 110. 112, 1. 135, 13. — S. V. VIII, S. 50 Lin. 17 ff.

S. 66³⁶ En . . . 67³⁰ som] Afgjørelse er der lige saa lidet af som 4

S. 67³⁶ afmattet . . .³⁷ Indbildninger:] fordærvet ved Reflexion: 5

| Nutiden.

109

U. D.

Nutiden er væsentligen den forstandige, den reflexions-plette-
rede, den lidenskabsløse.|

Fortsættelse til 108:

kom herud, spring osv. væsentlig som S. V. VIII, S. 67 Lin. 37 — 110
S. 68 Lin. 32 et Theater. U. D.

Nutiden er væsentligen den forstandige den reflexions-pletterede, den lidenskabsløse. Den ligger derfor det Comiske i en vis Forstand meget nær, forsaavidt netop den Forstandighed, ved hvilken Individierne og Tiden vil frelse sig fra at blive comisk, netop angiver dem for en høiere Comik. Det maa, som ovenfor bemærket, ansees som en Følge af Forfatterens Forkjerlighed for Virkeligheden, at han ikke har brugt det Comiske mere, men Nutiden er jo ogsaa kun gjengivet i sin Reflex, ikke opfattet i Ideen.

Den er lidenskabsløs derfor er der intet Følelsens Valuta i det Erotiske, intet Begeistringens Valuta i det Politiske, intet Moderkjerlighedens, Pietetens, Beundringens Valuta i det Huslige og Omgangslivet. Alt er en osv. væsentlig som S. 70 Lin. 25-33 Primitivitet. En forelsket ung Mand som Ferd. Bergland er forelsket, men see hans egen Forstand kommer ham paa tvert. En Fortvivlet i Nutiden vilde det gaae ligesaa, i Afgjørelsens Øieblik vilde hans Forstand komme paa tvert, og Handlingen udeblive. Penge har derfor faaet en saa uhyre Betydning, og medens en Mand ikke vil gifte sig af Frygt for Næringsssorger, lever Claudine i første Deel af saa godt som

¹⁰⁹ Sml. 108,1 og se Note dertil. ¹¹⁰ Nutiden er osv.] sml. S. V. VIII, S. 70 Lin. 3 ff. reflexions-pletterede] se til 108,1. Den er lidenskabsløs osv.] sml. S. V. VIII, S. 70 Lin. 16 ff. En forelsket osv.] sml. S. V. VIII, S. 71 Lin. 16 ff. Penge osv.] sml. S. V. VIII, S. 71 Lin. 6. og medens en Mand osv.] sml. 112,6. — S. V. VIII, S. 71 Lin. 23 ff.

(1845-46)

Intet, og tænker ikke paa Sligt. Forgjeves fanger osv. *væsentlig som S. 71 Lin. 31-35* forlovede, ikke due til at giftes. Men Forstandighedens og Klogskabens snilde indsmigrende Paafund trøster ikke blot, men befæster den Indbildning at det er i Sandhed at leve.

Nutidener *væsentligen osv. væsentlig som S. 90 Lin. 16-20* fredeligen har gjengivet. Allerede det at den har hævet osv. *væsentlig som S. 90 Lin. 28-38*.

Hvad er det at raisonere? Det er osv. *væsentlig som S. 91 Lin. 1-4*. Raisonementet anticiperer osv. *væsentlig som Lin. 25-29* det Samme. Disse tør han bruge, men aldrig sin egen Virkelighed. Saasnart han priisgiver den, er han eo ipso ved sin Grændse og har dog forsyndet sig mod Idealitetens hellige Undseelse. Men det samme gjelder som Loven for Omgangen i Samtale mell. Mand og Mand. Taushedens Indadvendthed er Betingelsen for den dannede Tale, Inderlighedens Udadvendthed, hvilket bliver Udvertshed istedenfor Inderlighed er at snakke, at raisonere, er Udannethed.

Hvad er Formløshed osv. *væsentlig som S. 93 Lin. 32-35* sandt.^[†]

Hvad er Overfladiskhed osv. *væsentlig som S. 95 Lin. 21-24* Tomhed, og en Aabenbarelse af Alt.^[*]

Hvad er Leflerie osv. *væsentlig som S. 95 Lin. 33 — S. 96 Lin. 4* det Gode.^[§]

[†] *I Marginen*: det at behandle Alt som Princip, den abstrakte Vigtighed heri, netop fordi man intet væsentligt Princip har.

Decorum vil ophøre.

[*] *I Marginen*: saa Inderlighedens Skjulthed ikke faaer Tid til at sætte det Liv af, som kan vorde en Aabenbarelse. man plumrer Melken for tidligt <og> faaer derfor ingen Fløde.

[§] *Paa Foden af Siden*: at raisonere er den ophævede liden-skabelige Distinktion mell. Subjektivitet og Objektivitet.

Saasnart han osv.] sml. S. V. VIII, S. 91 Lin. 35-38. Men det samme osv.] sml. S. V. VIII, S. 92 Lin. 16-20. det at behandle Alt osv.] sml. S. V. VIII, S. 94 Lin. 1ff. Decorum osv.] sml. S. V. VIII, S. 94 Lin. 29ff. saa Inderlighedens osv.] sml. S. V. VIII, S. 95 Lin. 28-30. at raisonere osv.] sml. S. V. VIII, S. 96 Lin. 11ff.

Hvad er Sædelighed? det er Charakteer. og Charakteer er^[*] osv. væsentlig som S. 73 Lin. 16-25 fornemt Kjendskab til det Onde i Theorie, det Gode svækkes ved en erfaren Klogskab der veed at det er Dumhed, ell. at det dog aldrig paaskjønnes o: s: v: Adskillelsen mell. det private og det offentlige Liv hæves i en Ugenerethed, der hverken er det ene ell. det andet. Ingen Energie udpræger Noget, men alt forvirres i en leflende Omgang af det Forskjelligste med det Forskjelligste. Ingen henrives af osv. væsentlig som S. 73 Lin. 28-33 det Onde. |

Nutiden er væsentlig Forstandighed. og er det i høi Grad, men der er noget umenneskeligt i denne Forstandighed. Anonymitet har osv. væsentlig som S. 96 Lin. 20 — S. 97 Lin. 3 som var hun anonym. I Tydskland har man endog Haandbøger for Elskende, saa osv. væsentlig som Lin. 13-19 frem. Men er det at tale menneskeligt. Og da nu ingen Begivenhed ingen Begeistring fjerner Mskene fra hinanden ved at forene dem i en Idee, saa bliver det lidt Couterie indbyrdes, lidt Snaksomhed om hinanden. Vi veed Alle hvilken osv. væsentlig som Lin. 22-31 det, Andre vil faae travlt med at gjette Udfaldet og om muligt forstyrre Foretagendet i Retning af deres Hypotheser, indtil han blev træt og Forstandigheden feirede sine Triumpher. Man fortæller om^[†] osv. væsentlig som S. 98 Lin. 6-21 Haand — for saa at blive vrede paa ham, ikke fordi han greb feil, men fordi man tabte Veddemaalet, for saa at glædes ved ham, ikke fordi han vilde det Rette — men fordi man vandt Parèen.

Arnold er saaledes osv. væsentlig som S. 97 Noten Lin. 1-4 og <saa> selvtilfreds.

---

[*] I Marginen: Nutiden er derfor hell. ikke usædelig. |

[†] Paaskraa i Marginen: Skal benyttes tidligere til ham der drog ud i Spidsen for en lille Skare og blev ladt i Stikken — de vilde endogsaa parere paa ham, idet den flygtigt opblussende Begeistring ganske objektivt consequent slog over i den fuldkomne Indolents.

Adskillelsen mell. det private osv.] sml. 118. Ingen Energie osv.] sml. 117,3. I Tydskland osv.] sml. III B 41,27. Couterie] skal være: Couterie Skal benyttes osv.] sml. 112,4. ham der drog ud osv.] sml. S.V.VIII, S. 69 Lin. 12 ff.

(1845—46)

111 Oplussende Begeistring og kløgtig Indolents ere Alternatio-
U. D. nerne — de maae gennemføres overalt.

112 *Kladde med endelig Udarbejdelse til „En literair Anmeldelse.“*
U. D. *III, et Stykke* [S. V. VIII, S. 64³¹ „Nutiden.“ ... 71³⁶ Ægteskabet.]

1 S. 64^{36 f.} reflecterende ...³⁸ udhvilende.] reflexions-pletterede,
den lidenskabsløse, den ved Klogskab udmærkede.

2 S. 67⁸ Videnskaber ...²⁹ -maaltiderne.] Videnskaber.

3 S. 67³⁰ Handling ...⁴¹ det.] *Stykket sat i Blyants-Parentes.*

4 S. 69^{31 f.} Indbildskhed.] Indbildskhed.[†]

|[†] I *Marginen*: Eller dersom Anføreren <ene> virkelig trængte for langt frem og kom i Fare, da vilde de fra Tilhængere til Tilskuere Forvandlede i Kraft af den oplussende Begeistrings objektivt consequente Omslag i fuldkommen Indolents undergaae en ny Forandring. Man fortæller osv. væsentlig som S. 98 Lin. 6-12 i Spring ilende forud for at faae Bommene lukkede op underveis — saaledes vilde de, om end med nogen mindre Millionair-Spleen-Heroisme, være den nysgjerrige Indolents, der havde Maximum af Lidenskab til at indgaae et Veddemaal |

5 S. 71⁷ Selv ...¹⁵ Lad] Lad

6 S. 71¹⁸ End ...³¹ Forstandighed.] Penge kan han ikke undvære — og medens en Mand i Nutiden ikke vil gifte sig med sin Forlovede saa lever Claudine af saa godt som Intet, og tænker ikke paa Sligt.

Til 112:

113 *Kladde med endelig Udarbejdelse til „En literair Anmeldelse.“ III,*
U. D. *et Stykke* [S. V. VIII, S. 72¹ Efter ... 73⁵ Uvisse.]

¹¹¹ Sml. S. V. VIII, S. 64 Lin. 37 f. ¹¹² 1 reflexions-pletterede] se til 108, 1.

⁴ Sml. 110, S. 319. ⁶ Sml. 110, S. 317 f.

S. 73¹ Selv...⁵ Uvisse.] Men erindres maa det bestandigt, at
Nutiden paa en Maade skeer Uret ved Sammenligningen, forsaavidt
den kun kan opfattes i Vordens Vanskelighed, og ikke har Afsluttet-
heden.

Fortsættelse til 112:

Kladde med endelig Udarbejdelse til „En literair Anmeldelse.“ III, 114
et Stykke [S. V. VIII, S. 76¹⁸ Reflexions-...79² komme.] U. D.

S. 76¹⁸ Reflexions-...²¹ Princip.]

I <en> lidenskabelig Tid er Begeistring det enende Princip 1
i en lidenskabsløs og meget reflekterende er*) Misundelse det.

*) I *Marginen*: det negativt-enende Princip

S. 77³³ Det...78¹⁴ Udmærkelse.] Dersom dette ikke osv. som 116,1. 2

S. 78²³ men...³⁵ ikke] men karakterløst constituerer sig selv 3
som Princip. Den forstaaer da ikke

| I en lidenskabelig Tid er Begeistring det enende Princip, i 115
en lidenskabsløs meget reflekterende Tid er Misundelse det U. D.
negativt-enende Princip. Dette maa osv. væsentlig som S. V. VIII,
S. 76 Lin. 21-25 ham, det Lige for Lige der negativt svarer til det
Positive: Begeistringen i Individet og Begeistringen i Omgivelsen.
Reflexionens osv. væsentlig som Lin. 25 — S. 77 Lin. 1 f. Afgjørelse.
Men jo længere osv. væsentlig som Lin. 8-31 det Udmærkede.]

Med Blyant overkradset endelig Udarbejdelse til „En literair An- 116
meldelse.“ III, et Stykke [S. V. VIII, S. 77²⁴ end Spøgen...78³⁷ men U. D.
den]

S. 77³³ Det...78¹⁴ Udmærkelse.] i *Marginen*; i *Texten*: Dersom 1
dette ikke er saaledes, saa veed jeg ikke hvad det skal sige, at
Aristophanes i Ridderne lader Pølsehandleren ved Ostracismen

(1845—46)

vise i Landflygtighed. Det Ironiske ligger aabenbart i, at dette var en Udmærkelse som kun vederfores de Fremragende, ja de farligt Fremragende: saa er det ironisk rigtigt at lade en Pølsehandler vederfares denne Udmærkelse.

Fortsættelse til 114:

117 *U. D.* Kladde med endelig Udarbejdelse til „En literair Anmeldelse.“ III, et Stykke [S. V. VIII, S. 73⁶ En . . .³³ Onde.]

- 1 S. 73¹³ der . . .¹⁵ er.] hvor Alt bestaaer, medens den Enkelte underfundigt er mere eller mindre vidende om at det ingen <væsentlig> Betydning har.
- 2 S. 73²² Reflexion.] Reflexion, om hvis enkelte Yttring man bestandigt maa sige: aah ikke Andet end det, saa meget kan da nok taales.
- 3 S. 73²⁸ Dumhed.] Dumhed. Ingen Energie udpræger Noget, men Alt forvirres i en leflende*) Omgang af det Forskjelligste med det Forskjelligste.

*) *I Marginen:* „uskyldig“

Fortsættelse til 114:

118 *U. D.* Adskillelsen mellem det Private og Offentlige svækkes i en gnavende Reflexionens Grændsestrid, der lidt efter lidt umærkeligt fortærer den kvalitative Adskillelse. Adskillelsen mellem Stænderne pirres derved; der forkyndes ikke høirøstet Frihed og Lighed, men der pirres ved det tidlige og sildige. Adskillelsen mellem Forældre og Børn hæves ikke voldsomt, men en gnavende Berøring mellem lidt og lidt nærgaaende Fordring og lidt og lidt eftergivende Svaghed enerverer Disjunktionen; men der er Intet at sige derom. Adskillelsen mellem Kjønnene hæves ikke i et dumdrigt tøilesløst

¹¹⁷ Sml. 110, S. 319. „uskyldig“] sml. S. V. VIII, S. 75 Lin. 5. ¹¹⁸ Adskillelsen mellem det Private osv.] sml. 110, S. 319. — S. V. VIII, S. 73 Lin. 34 ff. Adskillelsen mellem Stænderne osv.] sml. S. V. VIII, S. 74. Adskillelsen mellem Kjønnene osv.] sml. S. V. VIII, S. 75 Lin. 2 ff.

Forsøg, men tangeres af en leflende Reflexion, der føler sig for, og saa gaaer lidt og lidt videre, ganske lidt, bestandigt dækkende Retraiten — saa der Intet er at sige derom. Adskillelsen mellem Foresat og Underordnet hæves ikke i en Afkasten af Aaget, men en fortærende Nøieregnen dirker ved Sluttet. Forholdet mellem Mand og Mand foruroeliges ikke som i en lidenskabelig Tid, da Enhver maa tage Partie, men af en snigende Reflexion der mangler Tidsfordriv og derfor nysgjerrigt antaster nu den Ene nu den Anden.

I Marginen til 118:

Kladde med endelig Udarbejdelse til „En literair Anmeldelse.“ III, 119
et Stykke [S. V. VIII, S. 73³⁴ Livs- ... 75³⁹ Snigveie.] U. D.

S. 74³¹ Hengivelse ... 75² -Underviisningen.] Hengivelse. 1

S. 75²⁰ Jeg...havde] jeg havde engang 2

S. 75³³ Bestaaen ...³⁹ Snigveie.] Bestaaen, det Farlige er at de 3
 underfundigen svækkes ved en snigende Reflexion. Forholdene bestaae, men en gnavende Reflexion svækker dem underfundigt i Reflexion. Selv en fortrinlig Hest, om den forøvrigt pleies nok saa godt, og der Intet er at see paa den, den fordærves dog ved at skulle være Droskehest: disse Par Skridt og saa Stillestaaen, og saa et Par Skridt igjen i en idelig Lunt lader den tabe Fyrigheden, — nei saa hellere 20 Miil ud af Landeveien. Og netop saaledes svækker Reflexionen ved den idelige Brøkregnen.

Fortsættelse til 118:

Kladde med endelig Udarbejdelse til „En literair Anmeldelse.“ III, 120
et Stykke [S. V. VIII, S. 75⁴⁰ Det... 76¹⁷ Livet.] U. D.

S. 75⁴⁰ Det...⁴¹ Man] Man 1

Hertil med Blyant, igæn overkradset med Blyant:

Dette henhører til det om: Misundelse

---

¹²⁰ 1 det om: Misundelse] se S. V. VIII, S. 76 ff.

(1845—46)

- 2 S. 76¹³ ikke...¹⁷ Livet.] ikke væsentligen netop en Helt, som jo ogsaa Oldermænden for Ironikerne endte med at blive henrettet.

Fortsættelse til 120:

- 121 *Foreløbig Udarbejdelse til „En literair Anmeldelse.“ III, et Stykke*
U. D. [S. V. VIII, S. 79³ Den ... 84¹⁶ det.]

S. 79³ Den ...⁶ nivellerer.]

- 1 En lidenskabelig begeistret Tid <fremskynder,> hæver og styrter, ophøier og nedtrykker; en reflekteret lidenskabsløs Tid forhindrer, nivellerer.
- 2 S. 79¹⁵ Aandedrag ...¹⁶ den.] Aandedræt.[†]
[†] *Paa Foden af Siden*: den Stilhed som det døde Hav har, at Alt synker afmægtigt ned i det, selv Fuglen.
- 3 S. 80²⁴ Armoden ...³⁰ om.] Armoden.
- 4 S. 81² Reflexions-Forholdet.] Reflexions-Forholdet.
Nivellementet er den forfalskede osv. som 135, 15.
- 5 S. 82¹⁹ Liv ...³³ ind.] Liv, der og dette er atter det begeistrende, vil staa Enhver aabent. Men Nivelleringen maa vedblive, den maa til ligesom Forargelsen, ligesom Synden, men vee Den, som bringer den ind, om dog ethvert Msk. vil have nogen Skyld.
- 6 S. 84⁴ Men ...¹⁶ det.] For^[†] blot at tage et Exempel, der ligger her saa nær,: jeg er overbeviist om, at i Forhold til hvad jeg her har yttret vil hver anden Student sige til sig selv: det han der siger veed jeg ogsaa og kan sige lige saa godt som han. Maaskee er det saa, jeg giver med Fornøielse Afkald paa enhver Fremragenhed kun eet ønsker jeg, at Det, som kan tilhøre Alle og maaskee tilhører alle, virkeligen maa tilhøre mig, at det som Alle kan vide og maaskee Alle veed, at jeg maa virkeligen vide det. Men saa gymnastisk er Reflexionen, at selv i Forhold til det sidste „klippe, klippe“ selv i Forhold til det at udtale Opfattelse af Nivelleringen vil den comparative Reflexion gjøre sig gjeldende. Een siger det, og faaer nogle

Tilhørere, En skriver det og faaer nogle Læsere, og disse troe sig nu udenfor <—> i Skuffelsens korte Øieblik. Det hjælper ikke, enten man piber ell. synger enten man er travl ell. indolent, man skal ud paa Dybet, og man skal i den Livsfare at undergaae — lære at hjælpe sig selv, hvad enten man nu anklages for Anmasselse at man ikke vil lade sig hjælpe af Andre, ell. man anklages for Egoisme, at man ikke vil (hvad der da er en Umulighed for Den, der har forstaaet dette) hjælpe Andre.

[†] *I Marginen*: Vil Nogen sige, at osv. væsentlig som S. 84 Lin. 10-16 det.

Til 121:

Derfor vil det være saa religieust udviklende at være samtidig med Nivelleringen, og tillige saa æsthetisk og intellectuelt uddannende, idet osv. væsentlig som S. V. VIII, S. 82 Lin. 22-27 fortærede. Men skal her altsaa holdes igjen og frelses kan det kun skee ved Religieusiteten, ved Religieusitetens Væsentlighed i det enkelte Individ.

Nivelleringen er ved Abstraktionen det Comiskes Seier over alle relative pathetiske Instantser, og derved det Religieuses Mulighed i høieste Forstand.

Fortsættelse til 121:

[†] Nivelleringen kan forøvrigt afstedkommes paa forskjellig Maade. Den kan skee derved, at det Fremragende styrer mod det

[†] *I Marginen*: Nivelleringen har den moderne Tid nærmet sig tilgjennem osv. væsentlig som S. V. VIII, S. 84 Lin. 18-20 Concretion.

der kan nivelleres ved een Stand, f. E. Geistligheden Borgerstanden, Bondestanden, men dette er dog kun Analogier til den egl. reent abstrakte Nivellering. For at den skal komme istand, maa der først bringes et Phantom frem, en uhyre Abstraktion, som dog er et Intet — dette Phantom er Publikum.

---

¹²² Nivelleringen kan osv.] sml. S. V. VIII, S. 84 Lin. 20-25. der kan nivelleres ved osv.] sml. S. V. VIII, S. 84 Lin. 25-32.

(1845-46)

Fremragende, saa begge svækkes. Der kan nivelleres derved, at et Fremragende holdes neutraliseret ved et andet Fremragende i en anden Sphære, ved at det er til. Der kan nivelleres derved, at Foreningen af det i sig Svagere bliver stærkere end det enkelte Fremragende. < *Med Blyant*: # > Men jo mindre Idee der er i Tiden, jo mere den oscillerer mell. opblussende Begeistring (der creerer øieblikkelige Helte og Genier) og Indolents, desto osv. som *S. V. VIII*, *S. 87 Lin. 25-27* større. Indolentsens apathiske og i det Høieste kun nysgjerrige men indbildt-vigtige Ligegyldighed afsætter tilsidst noget uorganisk af sig som man kunde kalde Publikum, noget abstrakt Noget, der er dannet paa den latterlige Maade, at hver enkelt Participant er Trediemand. Dette Publikum forvandler nu behageligst hele Virkeligheden til et Theater, har Intet selv at gjøre, men indbilder sig, at Alt hvad Nogen gjør, skeer for at det kan faae Noget at snakke om. Efterhaanden bliver dette Publikum talrigere og talrigere; de Bedre staae uden Sammenhold, ell. vælge beskedenere Opgaver, de, der dog havde nogen Lyst og Begeistring finder det snart ikke Umagen værd at arbeide, men langt lettere, at gaae ind i det store Svogerskab. Nu begynder Nivelleringen, men netop fordi Tiden ikke har nogen Idee føder den ingen kraftigere Enkelt af sig, men snarere hvad man kunde sammenligne med de Fluier der efter Lægernes Beretning gaae forud for Cholerass Udbrud. Nu er Alt lagt til Rette for at*) Pøbelagtigheden kan faae sine gyldne Dage. Blandt Publikum selv er der maaskee endnu mange, som ere bedre, og adskillige virkeligen bedre tilhøre momentviis Publikum, men Indolentsen forhindrer dem i at rive sig ud af Mangeligheden. Vilde jeg tænke mig dette Publikum som en Person, saa vilde jeg osv. væsentlig som *S. 88 Lin. 14-22* nu noget Udmærket saa pusses Hunden paa, og saa begynder Vittighedens Moerskab. Var det en i Sandhed Vittig, en Ophøiet, ell. var det

Med Blyant i Marginen: # Her indføres alt Det om Publikum

*) *I Marginen*: Ubetydelighed og

Men jo mindre Idee osv.] sml. *S. V. VIII*, *S. 87 Lin. 21ff.* der er dannet osv.] sml. *S. V. VIII*, *S. 88 Lin. 1-6.* Blandt Publikum selv osv.] sml. *S. V. VIII*, *S. 88 Lin. 11ff.* alt Det om Publikum] se 125, sml. 126.

endog blot en i Fortvivelse dog noget Høimodig, saa var det galt, saa kom Publikum af lave. Men nu er Alt i sin Orden. Den bidske osv. væsentlig som S. 88 Lin. 24-33 Katten. Og Publikum var angerløst, thi sophistisk siges det, ja det var jo ikke i Retning af hans Udmærkethed, han blev jo lige udmærket, fordi Hunden rev hans Kjoleskjødder af — men hans Udmærkelse interesserer os ikke — vel derimod Moerskaben og Pøbelagtigheden med Kjoleskjødderne. Thi Publikum er meget godt til at være Pøbel, men Pøbelagtigheden er dets vanslægtede Broder, som det dog har sin Moerskab af paa eengang at foragte fornemt og kaadt indlade sig med.

<Hvor uforvarsomt det end er> Hvor megen Skade end derved kan afstedkommes, hvor vist det er, i Midlertidighedens Forstand, at Medicinen (der i Ligelighedens Interesse nivellerer) er langt farligere end Sygdommen (at det Udmærkede ophøier sig over Mængden) saa er det ogsaa vist, at Den, der i Retning af Religiositet ønsker at udvikles, vil vide at drage Fordeel af en saadan Dannelse. Men paa den anden Side hvor mange Mskliv gaa der ikke derved til spilde; jeg vil ikke tale om osv. væsentlig som S. 89 Lin. 18-21 dette tankeløst grinende. Man er maaskee tilbøiligere til at fæste sin Opmærksomhed paa de Udmærkede, og mene at dem vederfares en stor Ulykke, at det er dem, der tager Skade derved. Dette er en Misforstaaelse. Tværtimod Pøbelagtighedens Raahed vil netop danne de Udmærkede religiøst, og dette er dog vel den høieste Vinding. Men de der ere de nysgjerige Tilskuere, de, der i ny Tankeløshed næsten have lidt Medlidenskab med den Mishandlede, — ja de ere bedragne forfærdeligt. Thi ikke den er bedragen, hvem Endeligheden venner fra, men den der indtil det Sidste et tankeløst Øieblikkets Barn vedbliver at die ved Tilfældighedens Bryst.[†]

Til 123:

† Og Den, der underlegen ved Mulighed maaskee efter bedste 124
Evne har søgt at danne sig selv i religiøs Forsøgelse, han kan U. D.

[Hvor megen Skade osv.] sml. S. V. VIII, S. 70 Lin. 7-12. Man er maaskee osv.] sml. S. V. VIII, S. 89 Lin. 10 ff. Men de der ere osv.] sml. S. V. VIII, S. 89 Lin. 22 ff. ¹²⁴ Sml. S. V. VIII, S. 89 Lin. 13-15.

(1845—46)

jo dog altid ønske, at Virkeligheden vil hjælpe lidt paa hans Dan-
nelse ved at vænne ham af med Kjelenskab, medens han søger at
vinde Mildhed, ell. at lære Mildhed af Raahed og Foragtelighed.

I Marginen til 123:

125 *Foreløbig Udarbejdelse til „En literair Anmeldelse.“ III, et Stykke*
U. D. [S. V. VIII, S. 85⁴ Publikum ... 87¹⁵ under.]

1 S. 85⁴ Publikum ... forekomme]

Begrebet „Publikum“ <er egl. Nivellerings Løsen> kan egl.
ikke forekomme

2 S. 85^{13 f.} Publikum ...³² Minoriteten.] Allerede dette at Folket,
ell. hvis man vil tænke paa Udskeielserne: Pøbelen dog idetmindste
maatte møde personligt var i Grunden et Baand og et Ansvar. Ved
Hjælp af Pressen derimod kan en eneste pøbelagtig Skrivende
afstedkomme en uberegnelig Skade. Publikum er det Hele det
Corps i hvis Navn han taler, men dette Corps kan aldrig blive møn-
stret, viser sig aldrig i nogen Øieblikkets Situation paa eengang,
saa man kan see hvem det er, saa det selv kan vedstaae, om det nu
er dets Mening ell. ikke. Naar derfor i Oldtiden Folket var forsamlet,
ell. der paa Gaden paa Torvet samlede sig en Skare, saa var der
maaskee nogen Pøbel imell. men der var maaskee ogsaa nogle
Bedre, som i Øieblikkets Samtidighed kunne danne en Modstand.
Det for den Bedre Tvingende der med det Uvilkaarliges Magt
nøder ham til at modsætte sig Raahed o: s: v., ved hans personlige
Tilstædeværelse i Øieblikket, da det skete. Med Hensyn til Pressens
Publikum er Forholdet et ganske andet. Den Enkelte der læser er
jo ikke Publikum; han læser en Yttring af Raahed f. E. med Uvillie,
men hvor skal han faae Publikum samlet, altsaa han kan ikke gjøre
Noget og saa fremdeles. Desuden var i Oldtiden Skjultheden for-
hindret. Den Pøbelagtigested der jo personligt, glippede det for ham,
seirede det Bedre — saa var han narret, han kunde ikke saaledes
slippe. Man kunde ogsaa see, hvo det var der var lysten efter at

deeltage i Pøbelagtigheden. Men Pressens Anonymitet og Publikums phantastiske Existents, begunstiger Skjultheden, og Skjultheden begunstiger igjen Raaheden. Men dette Fristende og dette besmykkende Skalkeskjul gjør at Raaheden i den moderne Tid egl. er langt mere fordærvelig end den var i Oldtiden.

Men netop dette at Publikum saaledes er en reen Abstraktion, vilde være den skarpe Opdragelse, der hjælper Individet, ved at fratage ham al midlertidig Understøttelse, og til religiøst at vinde sig selv. I Øieblikkets og Situationens Samtidighed er for den Enkelte de Andre det understøttende; har den enkelte ingen Mening, har han ikke Mod til at have en Mening, saa hjælper de Andres Mængde ham. Han antager samme Mening som Majoriteten ell. hvis han er mere stridbar, som Minoriteten.

S. 87¹ selv...⁵ Eettal.] selv en fuld Matros der foreviser en 3
Perspektiv-Kasse har. Thi dette forekom mig saa lykkelig fremstillet af Prof. Herz, men hvis jeg, saa langt som jeg er fra at kunne præstere et saadant Stykke som Perspektivkassen, dog turde have nogen Mening, da vilde jeg sige at det var en Feil af Prof. H. at forsvare Stykket næsten undskyldende det ved at det var en Bagatel, istedenfor dristigt og consequent at argumentere fra at det blev pebet ud. Jo mere almdl. det bliver at hver andet Msk. er Publikum, desto mere maa ogsaa Forfattere være øvede i at calculere omvendt.

S. 87⁹ indbildske ...¹³ Folk; *med Note*] indbildske,

4

1) Spændingen.

126

U. D.

2) dennes Vedbliven er Misundelse som <negativt> enende Princip istedenfor at Begeistring er positivt enende.

⁸ Herz] Henrik Hertz (tit. Professor 1845 21. April) imødegik i Intelligensblade Nr. 8 (1. Juli 1842) Kritiken over „Perspektivkassen, en Dyrehavs-Scene“ (Lyriske og dramatiske Digte, 2. Deel. Kbh. 1844. S. 233 ff.); se særlig Hertz's Artikel S. 191 f. — Sml. A 66. ^{12d} 1) Spændingen] sml. 118-120. — S. V. VIII, S. 73³⁴—76¹⁷. 2) dennes Vedbliven osv.] sml. 114. — S. V. VIII, S. 76¹⁸—79².

den etablerede Misundelses Udtryk er Nivelleringen
3) Nivellere.

a) Det i Texten

b) men for at Nivelleringen ret skal gaae for sig, maa der et Phantom til, en reen Abstraktion. Det er Publikum. Publikum findes ikke i Oldtiden, ikke i lidenskabelige Tider (saa er det Folket, Partier, o: s: v: o: fyldige individuelle Foreninger af Handlende) Publikum er dannet ved Pressen, naar den alene skal virke i en lidenskabsløs Tid.

Saa Alt det om Publikum i Marginen.

c) Forskjellige Maader at nivellere paa. (naar et energisk Folk nivellerer er det ingen tom Abstraktion[†]). Den farligste Form af Nivelleringen vilde være om man tænkte sig Pressen afmægtig og ifærd med at degenerere, og et lidenskabsløst Publikum nivellerende ved Hjælp af Foragtelighed.

[†] ell. naar <en> Stand nivellerer f. E.

Geistlighed, Borgerstand, Bondestand

Jeg skal nu ved nogle dialektiske Betragtninger see at naae de concretere Prædikater, i hvilke den novellistiske Gjengivelse af Nutiden viser sig i sin Reflex i det Huslige, og Omgangs-Livet.

Fortsættelse til 123:

127 U. D. Endelig Udarbejdelse til „En literair Anmeldelse.“ III, et Stykke [S. V. VIII, S. 90¹⁶ Nutiden...102¹⁶ Tønden.)

1 S. 91¹ snakke] *rettet fra*: raisonere

2 S. 91⁶ Handlingen...²⁴ aabenbar.] Handlingen.

---

den etablerede osv.] sml. S. V. VIII, S. 79 Lin. 3. Det i Texten] 3: 121. — S. V. VIII, S. 79⁸-84¹⁶. b) men for at osv.] sml. S. V. VIII, S. 84²⁹-85⁸. Alt det om Publikum i Marginen] 3: 125. — S. V. VIII, S. 85⁴-87¹⁵. c) Forskjellige Maader osv.] sml. 123. — S. V. VIII, S. 84 Lin. 17-28. S. 87¹⁶-89⁸¹. Jeg skal nu osv.] sml. S. V. VIII, S. 89⁸²-90⁸. 127¹ Sml. 110, S. 318.

S. 92³¹ Taushedens Indadvendthed osv.] *herudfor i Marginen:* 3

I <en> lidenskabelig Tid vil man kun have een Ting at tale om, altid om det Samme, men dette er ogsaa noget Væsentligt.

Naar Individerne ikke have Idealitet i sig selv, og Samtiden ikke en saa verdenshistorisk Begivenhed, at man taler ved at tale om den: saa indtræder Snakken.

S. 93² Navne.] Navne. Ja stundom skrives der endog saaledes. 4
Jeg har idetmindste engang læst en Theater-Critik, der omtalte en Skuespillers Præstation og til den Ende sammenlignede ham med en noget Ældre „som ikke havde været saa god“, og saa igjen denne med en Ældre, der havde været saa ypperlig, at Anmelderen aldrig havde seet noget saa Fuldendt. Man læser det, og det seer jo ud som blev der sagt Noget, og dog bliver der ikke sagt det Mindste, men disse faktiske Navne skuffede.

S. 97⁴ Spilledaase...¹² overflødige.] Spilledaase, og der er noget 5
vanvittigt i Ordene — i hendes Mund.

Fortsættelse til 127:

Min Tanke vender atter tilbage til Novellen. Alt hvad jeg her 128
har fremsat er fremsat i Interesse af den, ja det er hvad jeg har U. D.
lært af den. Det følger af sig selv, at jeg har tænkt over Tilværelsen før jeg har læst denne Bog, men dog har den lært mig det her Fremsatte.

I Marginen til 128:

det Fremsatte har jeg lært af Forfatteren, saaledes nemlig for- 129
staaet, at hvis der i min Fremstilling er noget Daarligt og Umodent U. D.
og Usandt, er det min egen Opfindelse — det Gode og Sande har jeg lært af Forfatteren.

kun i eet Tilfælde ønsker jeg ikke at ansees for en Lærende, hvis Nogen vil angribe Novellen ell. mig, thi da jeg vil bede man vil

¹²⁸ Sml. S. V. VIII, S. 102 Lin. 17 ff.   ¹²⁹ Sml. S. V. VIII, S. 102 Lin. 18-25.

(1845—46)

komme til mig, saa taknemligt som jeg bøier mig under det udmærkede Firmas Auctoritet, for at lære Noget, saa lidet flygter jeg ind der under. Bryderierne vil jeg nok beholde,

Til 128:

¹³⁰
U. D. Nutiden er maaskee bedre end den synes, den staaer sig selv i Veien og i Lyset, thi som en Dame ved at tage altfor megen Stads paa ikke opnaaer at være pyntet, saaledes har Tiden maiet sig saaledes ud med Reflexion, at det netop bliver det der forstyrrer Indtrykket, Nutiden har spiist for meget, taget for meget ind.

Til 128:

¹³¹
U. D. Lad os især glæde os ved, at Firmaet har bestaaet i 20 Aar, og ikke forhaste os med at overvurdere et Par Aars Arbeiden, men glæde os ved Udholdenheden, at de 70 Aar er den høieste Ære.

Maaskee turde det være mig tilladt her at anføre et Exempel, hvad er det der gjør Biskop Mynster til det ædle Paradigma, som Enhver kan lære af, hvad er det der bevarer ham uforandret gennem alle disse Ilinger, der kaldes Tidens Fordringer? Og hvor overilet, ikke at ville forstaae, at hvert Aar han lever gjør ham betydningsfuldere, istedenfor at lade hvert Aar tælle fra. Med Ungdommens første Gløden at være veltalende, aah ja det er skjønt, men at være selv et 70 Aarrigt opbyggeligt Vidnedsbyrd det er det Store.

¹³²
U. D.

Forord.

Denne Artikel er egl. skrevet for at skulle staae i nordisk Literatur-Tidende. — blev ikke forholdsmæssig i Forhold til Bladet — forøvrigt er her intet Tidskrift. Kun Stüverfængeriet synes at trives i Danmark, og trives saa overordl. at Foragteligheden snart begynder at trodse paa Penge-Herredømmet. Nu jeg finder jeg

¹⁸⁰Sml. S. V. VIII, S. 103 Lin. 9-14. ¹⁸¹bestaaet i 20 Aar] sml. S. V. VIII, S. 12 og 15. Biskop Mynster] født 8. Novbr. 1775. ¹⁸²Denne Artikel osv.] sml. 134. — S. V. VIII, S. 5.

skylder Forfatteren af Hverdags-Hist. saa meget, at jeg gjerne udreder en lille Penge-Mulct for at kunne blive Forfatter af en Anmeldelse. Et andet Spørgsmaal er det, om det er sømmeligt for et Folk, om det ikke er en himmelraabende Uretfærdighed mod alle ubemidlede Forfattere, og selv imod de bemidlede, forsaavidt dog en Arbejder er sin Løn værd, at vende Forholdet saaledes om, at kun Foragtelighed honoreres. Altsaa først en lille Penge-Mulct for at udgive en lille Bog, og saa det Næste, thi naar en Forfatter ikke lønnes med Penge, saa lønnes han vel paa anden Maade. Unægteligt lønnes han paa en anden Maade skjøndt den dog ligner temmelig Mulcten. Saasnart det lille Skrifter udkommen, saa bliver der Allarm paa den litteraire Foragteligheds Dandsebod; og medens den lille Anmeldelse kun paaagtet af nogle Enkelte lister sig som en Forladt giennem et ganske kort Øieblik hen til Glemsel, saa hoverer Raahed og Uvidenhed og Tøilesløshed understøttet af den talrigste Subscription, og bliver ved bliver ved bliver ved at profitere af det Faktum, som saa godt som Ingen brød sig om — førend Foragteligheden fik det besudlet.

Jeg siger dette ikke for min egen Skyld, min Livs-Anskuelse er væsentligen polemisk, men fordi Forholdenes Omvendthed bringer mig her i den besynderligste Forlegenhed. At anmælde en Bog, ansees dog ellers for en Høflighed, selv om et kritisk Tidsskrift er istand til at honorere Arbeidet anstændigt, og nu er det kommen saavidt, at jeg næsten maa befrygte, at det bliver et Attentat paa Forfatteren af Bogen, fordi Pøbelagtigheden formdl. i sin Ivrighed vil tage den anmeldte Bog med, der jo rigtignok maatte prise sig lykkelig at være sluppen fra det uden at være udskjeldt, indtil nu en Anmelder ved sin Klodderagtighed hjælper den dertil — rigtignok saa uforskyldt som muligt, hjælper den til, naar Alt Andet er glemt, maaskee endnu at blive udskjeldt, af en Udskjelder, der forfølger En ligesom en Tigger Gade op og ned.

Og naar saa endeligen det store Publikum, der jo rigtignok hvor

---

en lille Penge-Mulct] sml. 75, S. 269.   saa bliver der Allarm osv.] sml. 72 Slutn.   den talrigste Subscription] se til A 98, S. 43.   der forfølger En... op og ned.] se til 51.

(1845—46)

To og To ere forsamlede siger: vi foragte de litterairt Prostitueredes officielle Organ, men som Publikum udtrykker det paa en besynderlig Maade ved at subscribere efter den størst mulige Maa-lestok og læse — naar saa endeligen det store Publikum er blevet lykkeligt og vel kjed af den Mand og den Bogs idelige Omtale, saa er den Mand og den Bog bleven det en kjedelig Gjenstand — en ny Løn, thi det bliver en Skyld der væltes paa den uskyldige Mand og Bog, hvis Skyld var — at maatte udholde at en Udskjelder blev ved at udskjelde, indtil Publikum blev kjed ikke af Udskjelderens, men af den Mand og den Bog, forvexlende det med, at den Mand og den Bog havde den fjerneste Skyld i den idelige Omtale.

Selv om man elsker en Familie nok saa høit, er det dog intet Under, om Een og Anden bliver kjed af at komme i den, naar ingen af de Elskelige i Familien siger et Ord, men et næsviist Barn fører det store Ord. Og saaledes omtrent er Forholdet i dansk Literatur: kun sjeldent høres der det betydningsfulde Ord af en legitim Forfatter; intet litterairt Organ værger om Sømmelighed og Orden, nei, alt det Gode tier — men hørøstet og feirende Foragtelighedens stolteste Triumpher føre de Prostituerede Ordet med en saadan Udbredthed, at man neppe kan høre Ørenlyd derfor. Om da end en Forfatter hænger fast ved de Danskes elskelige Familie, elsker Modersmaalet høiere end Alt: sømmer det sig for et Folk, at Sligt bestaaer saaledes.

133
U. D.

Den navnløse — og dog saa navnkundige
Forfatter af Hverdagshistorien

helliges
dette lille Skrift

Til 133:

134
U. D.

Forord.

Denne Anmeldelse er oprindeligen bestemt for nordisk Literatur-Tidende. Den blev meget for stor. Intet andet Tidsskrift

Selv om man osv.] sml. 55, S. 227 Lin. 13-15. elsker Modersmaalet] sml. 70, S. 257 og se Note dertil. ¹⁸³ Sml. S. V. VIII, S. 4. ¹³⁴ Sml. 132. 135, 2.

existerer, saa lad dette ogsaa være en Reflex af Nutiden i Omgivelsen ved den psykologiske Consequents: at en Anmældelse af mig bliver uforholdsmæssig stor, og at Anmædelser nu omstunder maa udgives som en Bog for sig selv.

Tryk-Manuskript til: En literair Anmeldelse. [S. V. VIII, S. 3- 135
105] U. D.

S. 3⁸⁻¹¹] Hr. Reitzel.

1

S. 5⁹ selv.] *her har Texten oprindelig været afsluttet og under-* 2
skrevet: i Februar 1846. S. K. *Dette er overkradset med Blæk-*
sløjfer og Texten fortsat som i det Trykte.

S. 5¹² denne.] denne. | Af Bogens Priis vil man let forvisse sig 3
om, at hvad jeg end er som Critiker hvor god eller hvor daarlig,
Eet er jeg ikke, jeg er ikke Tyv i en Næringsvei, der profiterer paa
de Navnkundige*) ved at faae Anmældelsens Snik-Snak betalt med
gode Drikkepenge — fordi det er den Navnkundige Anmældelsen
snakker om.

*) og gjør deres Berømthed i Penge |

|| Bogen skal koste 20 Sk.||

S. 5¹⁵ læse.] læse. Bogens billige Priis er heller ikke beregnet 4
paa at lokke disse til at købe, den har tvertimod sin Grund i, hvad
Sømmelighed idetmindste byder mig,*) at undgaae endog blot
Skinnet af — at profitere paa de Navnkundige, thi det var jo muligt,
at den fandt en større Afsætning <ikke for sin egen Skyld, men >
fordi den anmælder et berømt Firmas Arbeide.

*) især under Critikens nuværende Tilstand,

² Sml. 134.

(1845-46)

- 5 S. 7¹] Indledning
 | To Tidsaldre
 Novelle
 af
 Forfatteren til „En Hverdags-Historie“
 udgiven af Johan Ludvig Heiberg. Reitzel. 1845. |
- 6 S. 8³⁵ Næsen.] Næsen. || Man hører osv. som S. 9 Lin. 3-7 han!). ||
- 7 S. 12⁴ Ingen] Ingen*)
 *) I Marginen: (thi at mit Navn som Recensent skulde standse
 en overilet Forventning tør jeg, skjøndt afskediget, ikke regne paa)
- 8 S. 13²⁶ Fortællinger] Fortællinger || (med Undtagelse da af en
 Brevvexling, Kong Hjort og saaledes nogle enkelte smaa, der
 ikke i Totali ||
- 9 S. 30¹⁶ er,] er,[†]
 † | Anm. Og saaledes er jo Nutiden: der er endnu en lille Rest
 af store Mænd, men de ere alle Ældre, de fleste endog Oldinger.
 Blandt de Yngre er ingen fremragende, og det er som var Loven
 for Tilværelsen forandret, og den extensive Almindelighed af en
 vis Relativitet traadt isteden for Intensitetens Overordentlighed i
 Enkelte. |
- 10 S. 44²⁷ derom.] derom. En omhyggelig Kritik vilde let indsee,
 at dette var dens Opgave. Og medens Forfatteren maaskee har
 skadet Bogen ved for hurtigt at gjøre overfladiske Mennesker cri-
 tiske og istand til at have Noget at løbe med, saa har han gjort lidt
 Uret mod en mulig Critiker.
- 11 S. 45²⁴ sand.] sand.— Endnu et Enkelt vil jeg nævne, der idet-
 mindste paa mig har gjort et forstyrrende Indtryk. Det er en lille
 Episode i Claudines Reise paa Landet: Træt af at bære den Lille

⁹ Sml. 99,1. — S. V. VIII, S. 103 Lin. 3-8. ¹¹ Sml. 101,4 og se Note dertil.

uden at kunne faae Nogen vækket er hun falden i Søvn paa et Knippe Straa i en Lade, med den Lille: og Bønderne staae forundrede, og troe — det er Madonna. Forunderligt! Dersom man vilde forvandle Situationen til Opgave for et Malerie, eller man vilde lade den være et Malerie og nu tænke sig, at man læste i Katalogen: sjellandske Bønder, som med Forundring troe at see Madonna sovende i en Lade — saa fremkommer strax den comiske Virkning. Situationen selv kan være malerisk: den sovende Claudine med den Spæde, Modsætningen mellem hendes Skjønhed og Natteleiets Ringhed, Modsætningen mellem den Sovendes Tryghed og den Uro som uvilkaarligt griber Betragteren, da han strax aner et særligt Sammenhæng, Hunden ved Claudines Føder som Troskabens Symbol. Saa staaer Solen op; uvidende om hvad der er skeet i Natten, lyser den med en landlig Sommer-Morgens Fred over Marken og Hytten, og vækker de Sovende. Saa staaer Bondemanden op, gaaer ind i Laden og seer med Forundring — saa komme de Andre til og see med Forundring ikke uden en vis Ærbødighed den sovende Claudine. Her er det af Forfatteren ypperligt henkastede Billede færdigt — et Ord om Madonna, saa er Tonearten for høj, for sentimental, og for sydlandsk.

S. 60¹⁸ Idee-Passagen er spærret osv.] *herudfor i Marginen:* | Om ¹²
end nok saa Mange ere velmenende ikke uden Dygtighed og Evne,
de have dog ikke hver i sig Styrke nok til at arbeide sig ud af
Reflexionen, og istedenfor Sammenhold uden fra støder Reflexions-
Modstanden tilbage. Og medens Kræfterne saaledes holde hinanden
Schak, ytrer Udygtighed og Ubetydelighed sig som Raahed.

S. 64^{36 f.} reflecterende] reflexions-pletterede

13

S. 67¹⁴ De ...²⁹ -maaltiderne.] *i Marginen; i Texten:* | De store ¹⁴
og gode Handligners Tid er forbi; selv de tre nordiske Rigers For-
ening ligner en Theater-Decoration, ligner den forøvrigt Noget,

¹³Sml. S. V. VIII, S. 65 f.   ¹⁸Se til 108, 1.   ¹⁴de tre nordiske Rigers
Forening] sml. VI B 235.

(1845-46)

saa kan man maaskee, < i *Marginen*: idet man forsigtigen udtrykker sig saa ubestemt som muligt, > sige den ligner Det, som Pastor Grundtvig har forudsagt. ||

- 15 S. 81² Reflexions-Forholdet.] Reflexions-Forholdet.

Nivelleringen er den forfalskede Anticipation af det evige Liv, hvilket man har afskaffet som et hiinsides, og nu vil realisere her in abstracto. Naar Alle, hver for sig, væsentligen ere i det guddommelige Totale: ja saa er Ligeligheden Fuldendelsen. Men vender Dialektiken sig bort fra Inderligheden og vil gjengive Ligeligheden ved det Negative: at de, der enkeltviis hver for sig ikke ere væsentlige, i Udvoerteshedens Forening ere Ligeligheden, saa er dette Nivellementet. |

- 16 S. 96⁹ Flygtige)] Flygtige) |, han vil dog selv forstaae senere, at jo flere En føier til jo mere trækker han fra og taber; thi Forælskelse er en Eenhed og naar den forholder sig til Een er ganske rigtigt han eller hun den eneste, jo Flere Eenheden skal distribueres paa, desto mindre bliver der. ||

- 17 S. 103⁶ Slægt*) med Note] Slægt

Det, som Pastor Grundtvig har forudsagt] sml. 195, S. 375. ¹⁵ Sml. 121,4.

TIL:
„OPBYGGELIGE TALER
I FORSKJELLIG AAND“
(1846)

Tre Leiligheds- [rettet fra: Skrifte-] Taler

af

S. Kierkegaard.

1846

136

U. D.

Forord.

137

U. D.

Skjøndt denne lille Bog (Leiligheds-Taler blev den kaldt, uden dog at have Leiligheden, der gjør Taleren og osv. som S. V. VIII, S. 117 Lin. 3 f. i Virkelighedens Forhold er [rettet fra: er i Virkelighedens Forhold] som osv. som Lin. 4-8 min Læser. Findes han, da er Forstaaelsen der i Adskillelsens Fjernhed, naar han beholder den for sig selv i Tilegnelsens Inderlighed. Naar en Qvinde væver et Klæde til helligt Brug, da virker hun (vel) hver osv. som Lin. 13-15 Blink, da anbringer hun hver en Kostbarhed, da sælger osv. som Lin. 16 f. den beleilige Dagens og Nattens Tid til osv. som Lin. 17-21 ikke væve ind med i Klædet, hun kunde og ikke sye den paa det som en Prydelse mere. Denne Betydning ligger i Betragteren. Og i Sammenligning med den er dog alt det Andet, Kunsten og Feilen, Kostbarheden, Fattigdommen Intet slet Intet. Derfor var hendes Ødselhed hende kjær, fordi den ikke som ell. drager Opmærksomheden paa sig, men leder den fra sig. Det var tilladeligt osv. som Lin. 25-27 Sit — men det var utilladeligt, det var en Brøde mod Gud og Syersken, om Nogen lagde Mærke dertil.

Til 137:

Og i Sammenligning med den er dog alt det Andet <Kunsten 138 og Feilen Kostbarheden og Fattigdommen> Intet, slet Intet. Nei U. D.

¹⁸⁶ Sml. VI B: 100.125, 1. 138. ¹⁸⁷ Sml. 148.150. Naar en Qvinde osv.] sml. VI A 25, og se Note dertil. ell.] 3: ellers

1846

Ingen ødslede saaledes, thi ell. blev jo Ødselheden aabenbar, her maa den end ikke sees.

Til 137:

139 Verdsligt gjør det en stor Forskjel om En er klædt i Guld og
U. D. Ædelstene — gudeligt gjør det slet ingen Forskjel, slet ingen. Og
naar Kongen bærer det, da see Alle beundrende derpaa, naar
Kirkens Tjener gjør det — da tør Ingen see det, thi saa seer han feil.

140 Fader i Himlene! Hvad er dog *osv. væsentlig som S. V. VIII,*
U. D. *S. 119 Lin. 2-11* Eet, i Angeren Frimodighed til at ville Eet. O, Du
osv. væsentlig som Lin. 11-16 Eet. Men hvad der ligger derimellem
mell. dette Første og dette Sidste^[†], hver Gang Sindet føler Trang
til at søge Dig i Angeren, at der ingen Afbrydelse maa være, at
Angerens Sorg efter Dig maatte indhente det Forsømte og være
Fortsættelsen i at ville Eet.

[†] *I Marginen:* <Forsinkelsen> Standsningen, Afbrydelsen, Vildfarelsen

Til 140:

141 Ak men hvad der lægger sig derimell., mell. dette Første og dette
U. D. Sidste, Forsinkelsen, Standsningen, Afbrydelsen Vildfarelsen, Fortabelsen^[†], det give Du Angeren Styrke til at beseire, og i Angeren
atter kun at ville Eet, at angre af sin ganske Sjel, og i Angeren
Frimodighed til atter at ville Eet. Vel er det jo en Afbrydelse en
Standsning, naar den Angrende i Sydens Bekjendelse søger Dig,
men det er jo en Afbrydelse som vil være en Forbindelse ved i
sin Sorg efter Dig at indhente det Forsømte, ved i sin Tillid til Dig
at vinde Fortsættelsen. Det er ved forskjellige Timer paa Dagen
at et Msk. søger Dig, men hver Gang han angrende søger Dig, da
er det altid ved den 11te Time.

¹⁴⁰ Sml. VI B 154. — S. V. VIII, S. 119 f. og 241 f. ¹⁴¹ Sml. 145. ved den 11te Time] sml. S. V. VIII, S. 125 f. og 240.

(†) *I Marginen*: hvad der daglig forskyldes og hvad der voxer op fra Dag til Dag.

Til 140:

Ak men det er jo ikke saaledes; der ligger jo noget derimell.,
der lægger sig jo dagligt og Dag for Dag Noget derimell., mell.
dette Første og Sidste: Forsinkelsen, Standsningen, Afbrydelsen,
Adspredtheden, Vildfarelsen, Fortabelsen! Saa give Du i Angeren
Frimodigheden til atter at ville Eet. Vel er det jo en Afbrydelse
en Standsning, naar den Angrende i Syndens Bekjendelse søger
Dig o Gud, men det er jo en Afbrydelse, som søger tilbage til sin
Begyndelse og beder at maatte være en Forbindelse mell. det
Adskilte, at den i sin Sorg maatte indhente det Forsømte, at den
i sin Fortrøstning til Dig maatte fortsætte det Begyndte.

142
U. D.

I Marginen til 142:

at det dog saaledes, maatte lykkes den Angrende med at ville
Eet. At hvad den Ønskende letsindig forglemte: o, hvad den
Besluttende sveeg i Farens Stund, at den Angrende maatte vinde
dette.

143
U. D.

I Marginen til 142:

at hvad der ikke lykkedes Den i Ønsket Letsindige, ikke Den
i Forsættet Besluttende, at dette maatte lykkes Den i Angeren
Bedrøvede kun at ville Eet.

144
U. D.

Til 141:

Og der er jo en Leilighed dertil, der er jo en Trang i et Msk.,
som er et Kald fra Gud. thi Guds Kald udgaaer paa mange Steder
og ved mange Tider til et Msk., men Kaldet til at søge ham i Syn-
dens-Bekjendelse er altid ved den 11te Time. Hvad enten han
er ung ell. gl., hvad enten han har forbrudt meget ell. lidet det er
ved 11te Time det forstaaer Angeren.

145
U. D.

1846

I Marginen til 145:

- 146 Thi først kommer jo det letbevæbnede Ønske og vil indtage
 U. D. Verden — men flygter forfærdet tilbage. Saa kommer Beslutningens mandskræftige og vil vove Slaget — men maa vige tilbage. Nu er det ved den ellefte Time: saa kommer Angeren

- 147 Prædikerens 3,9. (hvad Fordeel har Den, der
 U. D. anstrænger sig af al sin Stræben?).

Alt har sin Tid, siger Salomon —

Der er endogsaa Det, som har sin Forberedelses-Tid men er det nu gjeldende om Syndens-Bekjendelse er denne Betragtning ikke altfor langsom i Forhold til Angerens Hurtighed, i Forhold til hvad der endnu i dette Øieblik skal skee.

- 148 For Sætteren
 U. D. Dette sættes med den mindst mulige Petit.

Forord.

Skjøndt denne lille Bog (Leiligheds-Taler || blev den kaldet, || kan den kaldes uden dog at have Leiligheden der gjør Taleren og osv. som S. V. VIII, S. 117 Lin. 3-8 min Læser <i Marginen: hiin Enkelte, der i Villighed læser langsomt, og læser høit — for sin egen Skyld.>. Finder den osv. som Lin. 10 f. Inderlighed. — Naar en Qvinde <i Marginen: atter> væver et Klæde til helligt Brug, da virker hun <i Marginen: atter> hver osv. som Lin. 13-16 hver en Fordring til osv. som Lin. 16 f. den beleilige <i Marginen: uafbrudte,> Dagens og Nattens Tid til osv. som Lin. 17-21 ikke væve ind osv. som Lin. 21-23 Adskillelsens Fjernhed har uendelig glemt Syersken og hendes Kunst. Det var osv. som Lin. 25-29 med ikke for

¹⁴⁶ Sml. S. V. VIII, S. 120 Lin. 1-4. ¹⁴⁷ Prædikerens 3,9 osv.] sml. S. V. VIII, S. 120 Lin. 28 f. Alt har osv.] sml. S. V. VIII, S. 120 Lin. 6. Der er endogsaa Det osv.] sml. S. V. VIII, S. 127 Lin. 15 ff. ¹⁴⁸ Sml. 137, 150.

at osv. som *Lin. 29 f.* ikke skal <, forstyrrende,> tildrage sig Opmærksomheden.

S. K.

d. 5te Mai 1846.

Endelig Udarbejdelse til „Opbyggelige Taler i forskjellig Aand“, 149
Første Afsnit, Indledningen, et Stykke [S. V. VIII, S. 121⁴⁰ Foraarets U. D.
... 124¹⁵ (Psalme 58,9.)]

For Sætteren

150

den mindst mulige Petit.

U. D.

Forord.

Skjøndt denne lille Bog (Leiligheds-Tale kan den kaldes, uden dog at have Leiligheden, der gjør Taleren og osv. som *S. V. VIII, S. 117 Lin. 3-13* Qvinde atter væver et Klæde til helligt Brug, da virker hun atter hver osv. som *Lin. 13-17* den || beleilige || uafbrudte osv. som *Lin. 17-21* ikke væve ind osv. som *Lin. 21-24* Fjernhed < i *Marginen*: over sig selv og over sit eget Selv > har uendelig glemt Syersken og hendes Kunst. [*Understregning med Blyant*; i *Marginen*: og hvad hendes er] Det var osv. som *Lin. 25-31* Opmærksomheden.

d. 5te Mai 46.

S. K.

„Hiin Enkelte“.

151

U. D.

helliges

dette lille Skrift

dog ikke, at Havet er reent. Og saaledes osv. væsentlig som *192, 15 152*
Lin. 5—S. 367 Lin. 4 Aften. U. D.

5te Mai 1846] sml. 150. 192, 6. ¹⁵⁰ Sml. 137. 148. 5te Mai 46] sml. 148. 192, 6. ¹⁵¹ Sml. A 176. — S. V. VIII, S. 116.

1846

Fortsættelse til 152 :

- 153 *Foreløbig Udarbejdelse til „Opbyggelige Taler i forskjellig Aand“,*
 U. D. *Første Afdeling II A 2* [S. V. VIII, S. 151¹⁴ 2) Dernæst . . . 164² det Onde.]

1 S. 151¹⁴ 2) Dernæst] Dernæst

2 S. 152²⁹ Maade . . .⁴² Yttringer.] Maade.

Skulde vel ogsaa en Trællesjel kunne ville Eet? Hvor der er Frygt, Frygt for Andet end for det Gode, der er altid Tvesindethed. Det er med det at frygte ligesom med det at ydmyge sig; Enhver der ikke ydmyger sig for Gud, han bliver Mskenes Træl trods al sin Stolthed, thi Ydmyghed for Gud er den sande Stolthed.

3 S. 153⁹ ved Maadehold . . .²⁵ Lægemedlet.] — ved Maadeholdet!

4 S. 154¹² Der . . . 155⁴⁰ Straf.] Man har sagt at man kan standse den onde Aand ved Korsets hellige Tegn, men er ikke dette dersom i Forhold til Tvesindetheden det Samme. Er nu en saadan ikke Tvesindet, og hjælper Frygten ham til at ville det Gode i Sandhed; ingenlunde den gjør Alt Værre, som naar Sygdommen slaaer ind. Er ikke derfor netop Hyklerie den farligste af alle Sygdomme. Og mon det hjælper ham i Guds Øine? Lærer Skriften blot, at <de> Vellystige og Røvere og Mordere, og Frække ikke kunne arve Guds Rige, siger den ikke ogsaa: ei heller de Frygtagtige. Er ikke en Trællesjel ligesaa vel udelukket fra Saligheden dersom denne er Friheden.

5 S. 157³ alvorligere . . .⁶ det.] alvorligere. Man har skrevet lærde og store Bøger for at retfærdiggjøre Guds Verdens Styrelse, — ak naar en Regjering først skal til at retfærdiggjøres paa Prent, saa kan det nok blive Vidtløftighed, men Forholdet er dog ikke ganske saaledes mell. Gud og Msk., thi Gud har jo Skaberens Ret til at forordre Tro og Lydighed af det Skabte, samt at enhver Skabning skal i sit Hjerte kun turde tænke om ham Alt, hvad som ange-

⁵ Sml. A 61. 62.

nemt, derimod er Gud jo ikke en Valg-Konge, der kunde blive afsat ved næste Stænderforsamling — hvis han ikke tilstrækkeligen retfærdiggjorde sig. Sagen er ganske simpel. Straffen er opfundet af den kjærlige Gud for Overtrædelsernes Skyld. Men som det nu gaaer i en stor Husholdning hvor der er mange Børn, der faaer stundom den Uskyldige lidt med: saaledes i den store Husholdning, hvor der er saa mange Millioner . . . . . nei ikke saaledes; thi Grunden hvorfor det gaaer saaledes til i den Husholdning, hvor der er mange Børn, er fordi Faderen ell. Læreren dog kun er et Msk.; men Gud kan godt overskue Alt, for ham løber det ikke surr, han som tæller Haarene paa et Mskes Hoved og agter paa, at ingen Spurv falder til Jorden i Utide. Derfor gaaer det ikke saaledes til under Guds Bestyrelse, at den Uskyldige faaer noget med af Straffen: bliver anseet for skyldig, men vel maa den Uskyldige bære noget med af Lidelsen. Saasnart derimod den uskyldigt Lidende henvender sig til Gud og spørger om det er en Straf, saa faaer han strax det Svar: nei mit kjære Barn, det er ingen Straf, det veed Du nok. Isteden derfor at retfærdiggjøre Gud, en Stræben der dog ogsaa er Tvesindethed fordi den ad to Veie vil paa eengang naa det Samme, behøves blot at ville Eet i Sandhed, saa er Alt i Orden. Han sige til sig selv: det Afskyeligste af Alt var dog om Du tillod Dig i nogen nok saa skjult en Tanke at fornærme Gud, at tænke om ham, at han gjorde Uret. Hvad enten derfor Nogen vil skrive en stor Bog for at retfærdiggjøre ell. for at anklage Gud, hvad vedkommer dette mig; jeg troer. Hvor det er mig som kunde jeg synes at forstaae hans Styrelse, der vil jeg dog foretrække at tro, thi at tro er saligere, og saa længe et Msk. lever i denne Verden bliver det at forstaae let en Indbildning og let en kameratlig Paatrængenhed; og hvor jeg ikke kan forstaae, ja <da> er det saligt at tro.

Fortsættelse til 153:

Foreløbig Udarbejdelse til „Opbyggelige Taler i forskjellig Aand“, 154
Første Afdeling II A 3 og 4 [S. V. VIII, S. 164³ 3) Fremdeles . . . U. D.
 78²³ Aar.]

1846

1 S. 164³ 3) Fremdeles] III) Fremdeles

2 S. 167^{9f.} forfængeligt.] forfængelig.

Dog skal Talen herom være kort,
da det sjeldnere forekommer.

3 S. 167¹¹ 4) Endeligen] IV Endeligen

S. 173¹⁴ Den]

4 | Saa havde osv. væsentlig som S. 173 Lin. 39 — S. 174 Lin. 7 forsøge Overbeviisningen i ham, thi Betragtningens Øieblik har let noget Skuffende da det er som en forfalsket Evighed, |

|| I den umidd. Følelse er vel Livet ||
Den

5 S. 178¹⁶ lever ...²³ Aar.] lever i Timeligheden.

Fortsættelse til 154:

155 *Foreløbig Udarbejdelse til „Opbyggelige Taler i forskjellig Aand“,*
U. D. *Første Afdeling II B Indledning og I [S. V. VIII, S. 178²⁴ B. Skal ...*
196²² Alt“.]

1 S. 178²⁴ B. ...²⁷ M. T.,] M: T:

S. 179²⁵ 1) ...²⁷ Alt —]

2 Altsaa, for at ville et Gode i Sandhed maa et Msk. ville gjøre Alt for det.

|| Dog bliver denne T || Alt —

3 S. 187⁷ men ...²¹ nødvendigt.] men det var en Indbildning —

4 S. 187³⁵ erindret ...⁴² Evigheden!] erindret!

5 S. 189¹³ Disse ...²⁸ Skjøn] Det første er det Skjøn

S. 190¹ viser ...¹⁸ Ham.] viser Udfaldet hvad han duede til. 6

S. 190⁴² udrette ... 191⁷ Sagen!] udrette. 7

S. 191³² Ingenting? ... 192¹² beskadiget.] Ingenting. 8

S. 192⁴⁰ Evigheden! ... 193¹² Indre.] Evigheden.“ 9

S. 193¹⁸ hvorledes ... 194⁹ bestemme] og det veed han til den 10
yderste Spidse — for ikke at gjøre det, ja ingen Tvesindet kan have
saa megen Klogskab, som han bruger i det Godes Tjeneste blot
for at forhindre alle Skuffelser og alle Sandsebedrag, at han ikke
kommer til paa ulovlig Maade at faae Fordeel af det Gode — Penge,
Udmærkelse, Beundring — og at Ingen narres ved en Indbildning
et Skin af det Gode. Nærmere lader dette sig ikke saaledes be-
stemme

S. 195³¹ Men] *) Men 11

*) I Marginen: Men saa udretter han ikke Noget, han faaer
Mskenes Dom sig imod, thi osv. væsentlig som 192,21 Lin. 2-7 det
Usunde Lægen kun paa det Sunde.

S. 196¹⁹ Øieblikke: ...²² Alt“.] Øieblikke men der er intet Evigt 12
i den.

Til 155:

Man troer man lige saa osv. væsentlig som S. V. VIII, S. 191 156
Lin. 32 — S. 192 Lin. 10 Mislyden. U. D.

Fortsættelse til 155:

Foreløbig Udarbejdelse og Udkast til „Opbyggelige Taler i for- 157
skjellig Aand“, Første Afdeling II B 2 [S. V. VIII, S. 196²³ 2) Skal U. D.
... 215³² reent.]

1846

- 1 S. 196²³ 2) Skal...²⁵ Dette] Dette
- 2 S. 196³⁵ Gode...197³ ham.] Gode. Tvesindetheden i Forhold til Lidelser er kjendelig paa den idelige Skimten efter en uventet Hjælp, den overtroiske Spænding, der søger Lindring overalt, den Frygtagtighed der hellere vil lade sig fordærve ved Timelighedens elendige Trøstegrunde end evigt helbrede. Er det ikke sørgeligt at et Msk. er saaledes nøisom, er det ikke underligt, at vi ofte tale saaledes til de Lidende, at vi byde dem Sølv, naar vi dog have Guld i Overflod; thi Timelighedens Trøst er Sølv, ja mindre end Sølv — men Evigheden er bedre end det fineste Guld. Og dog er det ofte ligesom om de Lidende krympede sig ved at modtage den høieste Trøst, og de Talende undsaar sig ved at byde den høieste Trøst. Og Evighedens Trøst er ikke blot den høieste Trøst, men Timelighedens Trøst er en mislig Sag — „den lader“, som en Tænkende^[†] har udtrykt det, „Saaret, skjøndt det ikke er helbredet, groe sammen, og dog veed Lægen, at Frelsen stundom er at holde Saaret aabent.“ Nei Den der i Sandhed vil lide Alt han forsmaaer netop Timelighedens Lindring, saa trøstes han evigt.^[§]

I Marginen: Saa trøster man de Lidende, man siger det vil nok blive bedre; man formaner til Taalmodighed, og det er jo ogsaa skjønt, men hvorfor osv. væsentlig som S. V. VIII, S. 210 Lin. 12-19 at det nok bliver bedre — see, dette er Guld, og hvorfor saa give Sølv!

[†] *I Marginen:* Johannes Climacus afsluttende Efterskrift

[§] *I Marginen:* „han maa ikke ville tage mod Befrielse“ (Hebr. 11,35.)

Til hele Stykket, med Blyant: Dette bruges senere

- 3 S. 197¹⁷ Ønsket,...²⁸ Sygdommen.] Ønsket.
- Men Ønsket og dermed Lidelsen er bøielig (dialektisk) i Forhold til Ønskets Væsentlighed; og i Forhold til Ønskets Skjulthed; og i Forhold til Tidens Længde, som virker om-

²Sml. S. V. VIII, S. 210. Timelighedens Trøst er en mislig Sag osv.] sml. VI A 16. — S. V. VIII, S. 197 Lin. 22-25.

vendt paa den msklige Deeltagelse, der tager af i Tidens Længde, medens Lidelsen bliver tungere og tungere.

S. 199²⁴ mødes, ...²⁸ grædt?^a —] mødes. 4

S. 200³⁴ Du.] Du. Paa Jorden eiede Abraham kun et Gravsted, 5
og dog var han Guds Udvalgte, et Gravsted er dog det Mindste
et Mske kan eie.

S. 201²⁷ Sæt det var saa osv.] *herudfor i Marginen, med Blyant:* 6
Journalen 228

S. 207⁶ Ved ... 214³³ Nødvendighed.] *kun i Udkast* 7

Fortsættelse til 157:

Foreløbig Udarbejdelse og Udkast til „Opbyggelige Taler i for- 158
skjellig Aand“, Første Afdeling III Begyndelsen [S. V. VIII, S. 215³³ U. D.
... 233³⁵ Eet?]

S. 215³³ III. ...³⁴ M. T.] M: T: 1

S. 216³⁵ Du ... 218⁴² Anledning.] Du. 2

S. 220²⁶ at ...³⁹ til.] at det er den fordærveligste af alle Ud- 3
flugter, at ville skjule sig i Mængden^[†], kun ville være en lille
Deel med i Mængden, istedenfor at være enkelt. Om dette nemlig
end gjør Livet lettere ved at gjøre det tankeløsere — i Larmen:
herom er ikke Spørgsmaalet, men om Ansaret for den Enkelte,
og at hvert et eneste Msk. der skal og være en Enkelt, der ikke
med nogle Andre skal larme for en saakaldet Overbeviisning, men
som med sig selv skal være enig for Gud om sin Overbeviisning,
som jo hisset Evigheden skal udsondre ham, den Travle, som mente
at de vare Flere, ham den Ussleste som mente sig overseet, ud-

^aJournalen 228] o: VIA 106. ¹⁵⁸ skal og] man kunde tilføje: bør

1846

sondre ham til særskilt Ansvar, saa særskilt, at det er som laae en Evighed mellem ham og det næste Msk. Dette er Evighedens Regnskab, thi der føres et dobbelt Regnskab, Timelighedens, hvor Bedrifterne tælles op og hvad der kom ud af den Enkeltes Liv ved hans Indgriben i dets Spil af Kræfter, — men Evighedens Regnskab er det Regnskab der gjøres for at see om Regnskabet stemmer. Thi hiint første Regnskab forsaavidt det beskriver Bedrifterne, kan jo see herligt ud; men desuagtet kan der jo dog endnu være Misligheder, ja de meest afgjørende Misligheder tilbage. See derfor er det saa godt at gaae til Sorrigs Huus, at sætte sig ind i den Lidendes tunge Tjeneste, for ret at see hvad det Høieste er; thi naar man sidder i en saa stor Bedrift, maaskee er Konge over et heelt Folk, saa seer det næsten ud som der ikke blev Tid til hiint Evighedens Regnskab. Og medens der i stor Mængde ere Statens-Tjenere, som føre Regnskabet over Statsforvaltningen, og som atter ordne sig ind under Rigets Herre og Konge: saa er der ingen egen Afdeling af Stats-Tjenere som føre Evighedens Regnskab.

^{1†)} I *Marginen*: Som Adam skjulte sig mell. Træerne — men Gud undgik han dog ikke, og Gud i Himlene taler ikke til Mskene som til en Forsamling, han taler til Hver især

- 4 S. 221² Thi ... 226³⁷ Øieblikkelige.] *mest kun i Udkast*
- 5 S. 227¹⁴ anstrænget . . .³³ bæres.] anstrænget, og Mange vilde maaskee spotte Dig.
- 6 S. 228¹ saa ...¹⁴ Ørken.] saa bliver han gjerne udleet og bespottet.
- 7 S. 229¹² Hænderne . . .²⁷ Hæderlighed.] Hænderne.
- 8 S. 229⁴⁰ lykkedes . . . 230⁸ Kald.] lykkedes, fordi Du kan gjøre det. (Adler: det eneste Beviis er at man kan gjøre det).

---

til Sorrigs Huus] sml. Præd. 7,4.

⁸ Adler] Studier og Exempler (se til A 150, S. 98), S. IX.

S. 231⁶ Og ... 233²³ den.] *I Marginen:*

Er det et Bifald fra oven Du ikke kan undvære, ell. et Bifald 9
fra neden.

med Undseelse for en Yngling — saa Du altsaa ikke turde nænne
at lade en Yngling blive vidende om hvorledes Du lever, men vel
turde leve saaledes; saa Du krymper Dig <blot> ved Tanken om
at en Yngling skulde faae noget Saadant at vide, men Du ikke
krymper Dig ved selv at gjøre det.

S. 233³³ hvis ...³⁵ Eet?] hvis Sprog Du ikke kjender, med alle 10
Mske paa den ganske Jord, trods den forskjellige Skik og Brug
og Sæder og Sprog.

den Lidende

Foreløbig Udarbejdelse til „Opbyggelige Taler i forskjellig Aand“, 159
Første Afdeling II A 2, Begyndelsen [S.V. VIII, S. 151¹⁴ 2) Dernæst U. D.
... 156¹⁷ Eet,]

S. 151¹⁴ 2) Dernæst] Dernæst 1

S. 152²⁹ Maade ...⁴² Yttringer.] Maade. 2

S. 153¹¹ paa Skrømt ...²⁵ Lægemidlet.] paa Skrømt holder god 3
Mine med hvad det hader.

S. 154¹⁴ Det ... 155⁴⁰ tvesindet] Er det ikke tydeligt at en Saadan 4
er tvesindet,

S. 156¹⁷ Eet,] Eet. 5

Foreløbig Udarbejdelse til „Opbyggelige Taler i forskjellig Aand“, 160
Første Afdeling II B 2, et Stykke [S.V. VIII, S. 207²⁰ er ... 212²¹ U. D.
Ligelighed.]

¹⁰ den Lidende] sml. S. V. VIII, S. 234 ff.

1846

- 1 S. 211²⁶ Men ... 212^{2f.} Ligelighed.] Men overalt hvor det Gode seirer i Sandhed der er Seiren væsentligen lige stor. Atter her er det Eviges salige Ligelighed.
- 161 *Foreløbig Udarbejdelse til „Opbyggelige Taler i forskellig Aand“, U. D. Første Afdeling III, et Stykke* [S.V. VIII, S. 231⁶ Og ... 232²⁰ Maalet.]
- 1 S. 231³⁹ Begyndelsen; ... 232¹³ Maalet.] Begyndelsen.
- 162 *Endelig Udarbejdelse til „Opbyggelige Taler i forskellig Aand“, U. D. Første Afdeling II A 2, Begyndelsen* [S.V. VIII, S. 151¹⁴ 2) Dernæst ... 157^{23f.} Klynken]
- 1 S. 151¹⁴ 2) Dernæst] Dernæst
- 2 S. 155⁹ det Gode ...³⁶ Yndest] Frygten er en Goldamme for Barnet, en blodløs Tugtemester for den Unge, en misundelig Sygdom for den Ældre, en Rædsel for den Gamle. Den der vil det Gode kun af Frygt <for Straf>, ham ynder det Gode ikke
- 163 *Endelig Udarbejdelse til „Opbyggelige Taler i forskellig Aand“, U. D. Første Afdeling II A 2, Slutningen* [S. V. VIII, S. 157¹⁷ Dog ... 164² det Onde.]
- 1 S. 157²⁹ frygte ...³⁹ Ja,] frygte. Thi
- 2 158³⁷ Hvad ... 159⁵ Men] Men
- 3 S. 163³⁶ Uskyldig ... 164² det Onde.] Uskyldig. — Vee Den, der flytter Grændseskjellet, som Tvesindetheden gør det, naar den vil det Gode — af Frygt for Verdens Straf!

Endelig Udarbejdelse til „Opbyggelige Taler i forskjellig Aand“, 164
Første Afdeling II B 2, et Stykke [S. V. VIII, S. 197²⁰ er ikke . . . U. D.
 203³² Smerte.]

S. 201^{29 ff.} Det seer jo næsten osv.] *herudfor i Marginen:*
 | ell. naar den i den knap tilmaalte Spisetid er kommen til Skade |
 og har faaet Hovedet uden for Mule-Posen, saa den staaer og hungrer
 med Føden lige foran sig, og Ingen tænker paa at hjælpe den, men
 den seer saa bedrøvet ud |

Endelig Udarbejdelse til „Opbyggelige Taler i forskjellig Aand“, 165
Første Afdeling II B 2, et Stykke [S. V. VIII, S. 211²⁸ Det Gode . . . U. D.
 214¹² Fangenskab.]

S. 214⁶ Alt . . .¹² Fangenskab.] Alt. I
Med Blyant: Recapitulation

Endelig Udarbejdelse til „Opbyggelige Taler i forskjellig Aand“, 166
Første Afdeling II B 2, et Stykke [S. V. VIII, S. 214¹³ M. T. ! . . .³³ Nød- U. D.
 vendighed.]

Endelig Udarbejdelse til „Opbyggelige Taler i forskjellig Aand“, 167
Første Afdeling III, Begyndelsen [S. V. VIII, S. 215³⁴ M. T. . . . 226³⁷ U. D.
 Øieblikkelige.]

Endelig Udarbejdelse til „Opbyggelige Taler i forskjellig Aand“, 168
Første Afdeling III, et Stykke [S. V. VIII, S. 226²² -hedens sande . . . U. D.
 234³⁶ Hemmelighed!]

---

¹⁶⁴ ¹ Sml. VIA 134. ¹⁶⁵ ¹ Recapitulation] sml. S. V. VIII, S. 214¹⁸-215⁸⁹.

1846

Fortsettelse til 168:

169 *Foreløbig Udarbejdelse til „Opbyggelige Taler i forskjellig Aand“,*
U. D. Første Afdeling III, Slutningen [S. V. VIII, S. 234³⁷ Og ... 241²⁶ Eet.]

1 S. 236²⁹ det er ei ... 237⁹ saaledes?] thi dette undskylder ikke hans Mangel paa Troskab.

2 S. 237²⁷ ene ... 239⁵ klogeste.] ene som Enkelt, og ikke spørges om hvad der hændte hele Mskheden, ell. Nabo og Gjenbo, men spørges som Enkelt.

3 S. 241³ Eet ...²⁶ Eet.] Eet.
Med Blyant: Bønnen som det begyndte med

170 *Endelig Udarbejdelse til „Opbyggelige Taler i forskjellig Aand“,*
U. D. Første Afdeling III, et Stykke [S. V. VIII, S. 237²² -velighed dog ... 238^{16f.} Spørgsmaal.]

171 om jeg lod være at tale
U. D. Thi evigt er det, at Omstændighederne ere vanskelige, netop dobbelt forpligtende til at gjøre det.

172 *Endelig Udarbejdelse til „Opbyggelige Taler i forskjellig Aand“,*
U. D. Første Afdeling III, et Stykke [S. V. VIII, S. 238¹⁷ Thi ... 239⁵ klogeste.]

1 S. 239² tie ...⁵ klogeste.] tie.

173 Hele Talens Anordning, der skal saaledes bemærkes ved Bogstaver og Tal.
U. D.

I Skal et Menneske i Sandhed ville Eet maa han ville det Gode.

³Bønnen osv.] sml. S. V. VIII, S. 241²⁷-242¹⁹. ¹⁷¹Sml. S. V. VIII, S. 238 Lin. 20 ff. ¹⁷⁸Sml. 174.

- II Skal han naar han vil det Gode i Sandhed ville Eet, maa han ville det Gode i Sandhed.

<A Tvesindethedens Bestemmelse.>

- 1) Den er tvesindet som vil det Gode for Lønnens Skyld
- 2) _____ af Frygt for Straf.
- 3) _____ for at det skal seire.
- 4) Den mangfoldige Tvesindethed, der vil det Gode til en vis Grad

B Eenhedens Bestemmelse

- 1) Han maa ville gjøre Alt.
- 2) Han maa ville lide Alt.

Lyrik over Hjertets Reenhed, som sammenlignes med Havet.

- III Skriftetalens Form anvendes.

- I Skal det være muligt at et Msk. kan ville Eet, da maa han ville det Gode. 174
U. D.

- II Skal et Menneske virkeligen i Sandhed ville Eet, da maa han ville det Gode i Sandhed

A Skal et Msk. ville det Gode i Sandhed, da maa han forstaae sig selv i at ville forsage al Tvesindethed.

- 1)
- 2)
- 3)
- 4.)

B. Skal et Msk. ville det Gode i Sandhed, da maa han ville gjøre Alt for det Gode, eller ville lide Alt for det Gode.

1. Skal et Msk. ville det Gode i Sandhed da maa han ville gjøre Alt for det Gode.

Lyrik over Hjertets Reenhed osv.] sml. 192, 12. 13. 15. — S. V. VIII, S. 215.
¹⁷⁴ Sml. 173. 1] sml. S. V. VIII, S. 134. II... A... 1)] sml. S. V. VIII, S. 144. 2)] sml. S. V. VIII, S. 151. 3)] Sml. S. V. VIII, S. 164. 4.)] sml. S. V. VIII, S. 167. B.] sml. S. V. VIII, S. 178. 1.] sml. S. V. VIII, S. 179.

2. Skal et Msk. ville det Gode i Sandhed, da maa han ville lide Alt.

III. Det var ved Anledningen af et Skriftemaal.

175   Hvad vi lære af Lilierne paa Marken
U. D.   og af || Fuglene under Himmelen. ||
                      Himmelens Fugle.

3 Taler

af

S. Kierkegaard.

176   Fader i Himlene! Fra osv. som S. V. VIII, S. 248 Lin. 2-4 gavnligt
U. D.   at følge. Saa osv. som Lin. 5 f. Fugle!

177   Foreløbig Udarbejdelse til „Opbyggelige Taler i forskjellig Aand“,
U. D.   Anden Afdeling I [S. V. VIII, S. 249-269]

1   S. 249³ Enden . . . 250⁵ Plage.] Enden

Det aftrykkes med saadanne Typer
som i Alterbogen.

2   S. 259¹⁴ om . . . ¹⁸ den.] om et Msk. lige saa ufornuftigt bekym-
redes som Lilien.

3   S. 265¹ Skovduen . . . ¹¹ Mennesket.] Skovduen er Msket;

4   S. 269²³ Taler . . . ²⁵ Fugle.] Taler. Betræffende Nærings sorg er
det især vanskeligt for et andet Msk. at tale retteligen. Vist er
det Hæderspladsen som Taler bør altid indrømmes Armodens Søn

2.] sml. S. V. VIII, S. 196.   III.] sml. S. V. VIII, S. 215.   ¹⁷⁵ Sml. A 160. —
S. V. VIII, S. 245.   ¹⁷⁷ 1 Alterbogen] se til A 145, S. 89.

dersom han taler retteligen om Armod. Men Den, der saaledes forsøgte i Livet, hans Sind er stundom maaskee forbittret og ikke frit, saa han ved at tale ikke giver Frimodighed men meddeler Bekymring. Naar saa er kan det jo ogsaa tillades den Uforsøgte at tale, dersom han i Inderlighed lærte at tale retteligen. Giv Gud da, at det rette Ord maatte finde et godt Sted; finder det dette hos en Fattig, ja da er han jo uægteligt Fuldkomnere end Taleren.

*Foreløbig Udarbejdelse til „Opbyggelige Taler i forskjellig Aand“, 178
Anden Afdeling II og III [S.V. VIII, S. 270-296] U. D.*

S. 284¹ ham . . . .⁸ Røgteren.] ham.

1

S. 285⁷ som . . .¹⁶ Hænder!] som han ydmyg for Gud stolt bar ²
Lænker som en Anden Ordensbaand!^{††}; som han selv i Døden fandt det for stor en Ære at blive korsfæstet og forlangte at blive henrettet med Sværdet!^{*}; saaledes fandt han det ogsaa en Ære at arbejde med egne Hænder.

^{††} I *Marginen*: stolt bar Ærens — Lænker

^{*} I *Marginen*: nød den Ære at blive korsfæstet.

S. 291³⁶ har . . . 292^{16f.} Gudsbespottelse.] endog har kjøbt noget ³
Daarligt, noget som Intet er.

S. 296¹⁶ Guds . . .²⁵ Trang! —] Guds Rige vexler ikke med Aar- ⁴
skifterne! Lad saa det Øvrige behøves længe eller kort, komme rigeligen ell. knapt; lad alle disse Ting gaae og komme, savnes ell. besiddes: Guds Rige

I Marginen: Guds Rige er dog det Første, der skal søges og varer i al Evighed til det Sidste.

det varer ogsaa gennem alle Evigheder til det Sidste.

„Dersom Det som skal afskaffes var i Herlighed, da skal Det som bliver meget mere være i Herlighed“ (2 Cor: 3,11).

---

³Sml. 192,28. ⁴Sml. 192,29.

1846

179 Skjøndt denne lille Bog er uden Lærerens Myndighed || og :
 U. D. overflødig*), som Lilien og Fuglen — o, at den var saaledes! —
 haaber den dog ved at finde^s et godt Sted at finde || sin || <Til-
 eignelsens rige Betydning> Betydning <for hiin Enkelte.>

*) ubetydelig

^s det Eneste den søger:

Med Blyant paaskraa: Forord

180

Lidelseernes Evangelium.

U. D.

181 *Foreløbig Udarbejdelse til „Opbyggelige Taler i forskjellig Aand“,*
 U. D. *Tredie Afdeling I-III* [S.V. VIII, S.305-347]

1 S. 309³⁷ fordi . . . 310¹⁹ selv.] fordi han i en Ubetydelighed ikke vilde fornægte sig selv. Eller gjør det vel nogen væsentlig Forskjel om En bliver hjemme og ikke vil gaee i Krig, fordi han eier mange mange Tusinder han vil passe paa, ell. han eier een Penning som han er bange for at miste: Skylden bliver jo dog den samme: ikke at gaee i Krigen. —

2 S. 312¹⁰ Selvfornægtelse!] Selvfornægtelse. At have Alt i sin Magt og saa at opgive al Magt, og opgive den saaledes at man ikke selv kan gjøre det Mindste, ja end ikke kan gjøre Noget for sine Tilhængere, og holde det saa strængt, at man endog tvinger Skabningen Naturen som vil forraade Noget: er dette ikke Selvfornægtelse hvad er da Selvfornægtelse. See her er Stedet for den som fornægtede sig selv, og som Krigeren kan længes efter at samles med de Tappe, hvor der kun er Tale om Saar og Kamp og Farer og Seier: saaledes kan Efterfølgeren længes bort fra den forvirrede Dom i Verden til det Sted, hvor der kun er Tale om udholdt Lidelse, om Miskjendelse om Forfærdelse om Spot om Livsfare kort om hvad Den oplever som bærer sit Kors og følger Chrstum efter.

¹⁷⁹ Sml. S. V. VIII, S. 247. ¹⁸⁰ Sml. A 160. — S. V. VIII, S. 299.

S. 312^{11 f.} følge Christum efter] følge Jesum efter *saaledes ogsaa* 3
overalt i hele Resten af Talens Text

S. 317¹ II.] No 2. 4
 Bøn

Du som *osv. som 192,34.*

S. 329²⁶ Sagtmodigheden . . . 331¹⁵ Himmelen!] Sagtmodig- 5
 heden.

S. 342¹⁸ raade.] raade — „min Sjæl, hvad vil Du meer, lad 6
 <Gud> kun raade.“

S. 346²³ en af Kirkens *osv.] herudfor i Marginen:*
 Hermæ Pastor. 7
 Visiones, Visio III, Cap. XI, XII.

Til 181,5:

Naar *saaledes* den sagtmodige Qvinde bærer *osv. væsentlig som* 182
S. V. VIII, S. 329 Lin. 32-40 salig — ved sin Sagtmodighed. U. D.

Til 181,5:

Endelig Udarbejdelse til „Opbyggelige Taler i forskjellig Aand“, 183
Tredie Afdeling II, et Stykke [S. V. VIII, S. 329⁴¹ „Lærer . . . 331¹⁵ U. D.
Himmelen!]

Foreløbig Udarbejdelse til „Opbyggelige Taler i forskjellig Aand“, 184
Tredie Afdeling IV, Begyndelsen [S. V. VIII, S. 348 . . . 353^{30 f.} For- U. D.
fængelighed.]

---

⁸ Sml. 192,31. ⁶ min Sjæl . . . raade] Thomas Kingo, Psalmer og aandelige Sange (se til I A 121), S. 399. ⁷ Cap. XI, XII] i: Patrum apostolicorum opera ed. C. J. Hefele, (2. Udg. Tüb. 1842), S. 259 f. (Citatet findes i XIII. — Ktl. Nr. 153: 3. Udg. 1847.).

1846

185   *Fortsættelse til 184:*

U. D.   *Foreløbig Udarbejdelse og Udkast til „Opbyggelige Taler i forskjellig Aand“, Tredie Afdeling IV, et Stykke [S. V. VIII, S. 353³² Dersom ... 357³⁵ Kjærlighed.]*

186   *Foreløbig Udarbejdelse til „Opbyggelige Taler i forskjellig Aand“,*
U. D.   *Tredie Afdeling IV, Slutningen [S. V. VIII, S. 353³² Dersom ... 369]*

1   S. 363²⁹ Thi ...⁴⁰ — Maaskee] Maaskee

Til 186:

187   Thi at være osv. væsentlig som S. V. VIII, S. 363 Lin. 29-39 mell.
U. D.   Chrsti Lidelse og Mskets.

188   *Foreløbig Udarbejdelse til „Opbyggelige Taler i forskjellig Aand“,*
U. D.   *Tredie Afdeling V-VII [S. V. VIII, S. 370-416]*

1   S. 381¹⁸ umuligt ...²⁸ Myndige.] umuligt at tvivle om dette.

2   S. 403⁸ Ak ...³⁶ Træl.] Og en herskesyg Tyrان, hvis der ell. er en saadan, ham kan man da sagtens faae styrtet, men denne onde Aand, man selv maner frem, denne onde Aand, der ikke boer i noget enkelt Msk. ell. er noget enkelt Msk., men skjult sniger sig om og søger bestandigt sit Bytte, denne det frygtagtige Hensyns onde Aand den er saare vanskelig at faae udryddet igjen.

3   S. 414¹ ak ...⁸ den.] ak, og derpaa kjendes de.

4   S. 415⁵ Thi ...¹⁰ Døden.] Vi holde os overbeviste om, at saasnart som og overalt hvor det at bekjende Chrstum ikke er aldeles det Samme som at forkynde Christum, saa er den egl. Fordring til stridende at bekjende Chrstum ikke gjort, at det derimod er sek-

terisk Overdrivelse at ville bekjende Chrstum naar dette betyder aldeles det Samme som at dømme Andre. Men dette kan intet Msk. sige, om nogensteds saadanne Forhold kunde indtræde hvor det at bekjende Chrstum er at forkynde ham.

Men hvor dette ikke er Tilfældet, der bliver dog alligevel denne glædelige Tanke om Frimodighedens Magt som en høieste Trøst. Saaledes kan man jo ogsaa eie et Vaaben, som man fortrøster sig til at bruge ved yderste Fare, saa man altsaa medens man ikke bruger det, fordi det ikke behøves, dog veed, at der ingen saa yderlig Fare skal kunne komme, at man maatte fortvivle fordi man har dette Vaaben.

S. 416²¹ Seier . . . ²⁷ Frimodigheden.] Seier.

5

Forord.

189

U. D.

Disse christelige Taler ere ikke bestemte til at udfylde et ledigt Øieblik for mange Ørkesløse, dersom derimod een eneste Lidende ved Læsning skulde finde et tungt Øieblik lettere: da skal Forfatteren ikke fortryde Bestemmelsen med dem.

| Forord.

190

U. D.

Disse christelige Taler[†] bestemtes ikke [*rettet fra*: ere ikke bestemte] til at udfylde et ledigt Øieblik for nogle Nysgjerrige; dersom derimod blot een eneste Lidende^{*)} ved Læsningen skulde finde et tungt Øieblik lettere[§]: da skal Forfatteren ikke fortryde Bestemmelsen med dem.

S. K.

[†] (der i mere osv. som S. V. VIII, S. 303 Lin. 2 f. Prædikener)

^{*)}, som under sin Lidelse tillige er løben vild i mange Tanker,

[§] skulde finde et ledende Spor gennem de mange Tanker|

1846

Til 191:

- 191 | Det er „christelige Taler“, thi Talens Kunst er, efter mit Begreb,
 U. D. den osv. som 192,32 Lin. 3-5 Sag. Ethvert osv. som Lin. 5-9 util-
 svarende Form forandret og noget ganske Andet. |

- 192 Tryk-Manuskript til: Opbyggelige Taler i forskjellig Aand. Første
 U. D. Afdeling. En Leiligheds-Tale [S.V.VIII, S.109-242]. Anden Afdeling.
 Hvad vi lære af Lilierne paa Marken og af Himmels Fugle. Tre
 Taler [S.V.VIII, S.243-296]. Tredie Afdeling. Lidelsesnes Evange-
 lium. Christelige Taler [S V. VIII, S.297-416]

- 1 S.109] Opbyggelige Taler
 i
 forskiellig Stiil og Aand.

Af

S. Kierkegaard.

Rettet fra:

Gudelige Taler

af

S. Kierkegaard.

- 2 S.115⁴⁻⁷] Kiøbenhavn 1846.
 Hos Reitzel. Trykt hos Bianco Luno.

- 3 S.117] Hertil paaskraa foroven:
 For Sætteren
 den mindst mulige Petit.

- 4 S.117¹³ forarbejder] atter forarbejder [rettet fra: væver]

- 5 S117²¹ virke] rettet fra: væve

- 6 S.117³² S. K.] || d. 5te Mai 1846.||

S. K.

S. 127^{26 f.} unddrage sig] unddrage sig til sin egen Fordærvelse“ 7
(Hebr: X,39) ||

S. 131² raaber.] raaber. | Skoven vil ikke indlade sig med ham, 8
derfor giver den ham Ordet tilbage uden Forandring, uden Deeltagelse, dens Gjenlyd er som et Nei, selv om den lyder flere Gange, det er dog kun et gjentagent Nei; vilde Skoven tale med ham, da svarede den vel; havde Skoven Deeltagelse med ham i Forstaaelse, da vilde den jo beholde Ordet, gemme det uforandret. |

S. 133³³ tale . . .³⁴ Sætning:] | tale over disse Ord: *) tale | tale 9
over denne Sætning:

| *) *I Marginen*: naar Syndens Bevidsthed indskærper Trangen til det ene Fornødne, naar Stedets Alvor styrker Villien i hellig Beslutning, naar den Alvidendes Tilstædeværelse gør Selvbedraget umuligt, betænke denne Formaning: |

S. 134^{9 f.} Anledningen.] Anledningen. | medens hele Talen, da 10
den ikke er ved noget virkeligt Skriftemaal men kun er ved Anledningen af Skriftemaalet, ikke er en Skriftetale, men en forberedende Betragtning. |

S. 134^{11 f.}] *Tilføje*

11

S. 139² Ureenheden.] Ureenheden. Naar Havet ligger stille, 12
dybt gjennemsigtigt, da prise vi dets Reenhed og fryde os ved dette ophøjede Billede. Saaledes med et Menneskes Sjel; naar det Lave og Endelige og Mangfoldige i den er i Bevægelse, da er den som mudret Vand, den er fordunklet, ugjennemsigtig, den har ikke noget Dyb; men naar den er stille dyb ved kun at ville Eet, da er den reen som Havets Gjennemsigtighed. Og derfor sammenligne vi Sjelen med Vandet, og Billedet passer: Stilheden er Reenheden, naar alt det Urene synker, Reenheden er Gjennemsigtigheden, Gjennemsigtigheden er Dybden. |

⁷ Sml. A 42. ⁸ Sml. A 46. ¹² Sml. 173, S. 357. — S. V. VIII, S. 215.

1846

- 13 S. 142³² Ene.] Ene. | — Naar Havet raser i Storm, og Himlen skjuler sig, naar Hav og Himmel blandes og blive til Eet i Strid: da sige vi ikke, at Havet er reent, hvor forfærdeligt end dette Skuespil er. Først naar de skilles ad i Fred, naar Himlen hvælver sig høi over Havet, der dybt viser dens Billede, da sige vi at hine er reent. Ikke i den rasende Storms Sammenblanding til Eet, men i Adskillelsen er Reenheden. Derfor sammenligne vi Sjelen med Havet; naar den formastelig bryder Adskillelsen mellem Godt og Ondt i Forvirringens Eenhed, da er den ureen og oprørt; men naar det Gode, lig Himlens Befæstning, hvælver sig høit over Sjelen, der dybt gjengiver dette Ene, sige vi den er reen: Adskillelsen mellem Godt og Ondt er Eenfold, den forvirrede Eenhed er Dobbelthed — spørg et Barn derom, dersom Viisdommen ikke mere skulde kunne forstaae, hvad et Barn eenfoldigt forstaaer! Det er et Billede vi bruge; passer det maaskee ikke fordi Adskillelsen mellem Godt og Ondt ikke er saaledes sandselig som den mellem Himmel og Hav^{*)}; eller passer det ikke, fordi Himlen jo ikke er det Gode og Havet det Onde: naar Adskillelsen dog er der, og det er i et Menneskes Magt at sammenblende den i Forvirringens Eenhed, eller ydmygt befæste Adskillelsen i Hjertets Reenhed — saa passer Billedet jo dog!

^{*)} *I Marginen*: men aandelig, derfor usynlig, skjult i Sjelens Usynlighed |

- 14 S. 144¹⁻⁴] *Tilføje*

- 15 S. 151¹³ Gode.] Gode.

| At ville det Gode for Lønnens Skyld er altsaa Tvesindethed. Men Hjertets Reenhed er at ville Eet. Naar der lægger sig en Taage over Havet, hvad gavner det saa, at Himlen er høi og klar, vi sige dog ikke, at Havet er reent. Og saaledes er der en Taage som lægger sig over det at ville det Gode, denne Taage er at ville det for Lønnens Skyld. Det er saa langt fra at Lønnen hjælper et Menneske til at ville det Gode i Sandhed, at Lønnens Eftertragten netop som Taagen

¹³⁻¹⁵ Sml. 173, S. 357. — S. V. VIII, S. 215.

er Adskillelsen: det Gode bliver i sin himmelske Glands langt fra ham, og hans urene Sjel bliver i Lønnens Taager. Men ikke altid er Taagen strax fra Morgenstunden af, stundom kommer den først længere op ad Dagen, stundom først hen ad Aften. |

S. 151¹⁴ 2)] *rettet fra: II. [rettet fra: 2)]* 16

S. 164³ 3)] *rettet fra: III) [rettet fra: 3)] hertilpaalangs i Marginen:* 17
| NB. III maa omarbeides igjen de tvende Former: Utaalmodig-
heden, og det at ville være Redskabet maa holdes be-
stemtere ude fra hinanden. |

S. 167¹¹ 4] *rettet fra: IV* 18

S. 178²⁴⁻²⁶] *Tilføjelse* 19

S. 179^{25 f.}] *Tilføjelse* 20

S. 195³¹ Noget,] Noget, || han faaer Menneskenes Dom imod sig. 21
Muligt, thi det vil vel gaae ham, som hiin eenfoldige Vise saa
sindrigt har betegnet sit Liv, det vil vel gaae ham som naar en
Læge blev anklaget af en Kok eller en Sukkerbager, og en For-
samling af Børn skulde dømme dem imellem; thi Kokken eller
Sukkerbageren forstaaer sig barnagtigt paa det Lækkre og det
Smigrende, forstaaer kløgtigt at tillave det Usunde velsmagende,
Lægen forstaaer sig kun paa det bittertsmagende Sunde. „Han
udretter ikke Noget,||

S. 196^{23 f.}] *Tilføjelse* 22

S. 215³³] *Tilføjelse* 23

S. 245⁵⁻⁹] S. Kierkegaard. 24

³¹ som hiin eenfoldige Vise osv.] sml. 32, S. 205 og se Note dertil. 64.

1846

- 25 S. 247] *hertil*: For Sætteren
Dette sættes med den mindst mulige Petit.
- 26 S. 249³ **Enden** . . . 250⁵ Plage.] Enden.

Det aftrykkes med saadanne
Typer som i Alterbogen.
- 27 S. 254³⁹ Menneske.] Menneske. | Dersom den Bekymrede hos
Lilierne lærer at tale om sig selv, saaledes som det menneskelige
Sprog taler om Lilierne, saa er han ogsaa væsentligen helbredet. |
- 28 S. 285⁸ Æressag] Æressag |; som han selv i Døden fandt det for
stor en Ære at blive korsfæstet og forlangte at henrettes med Sværd |
- 29 S. 296¹⁰ være!] være!
| Mensaa osv. som S. 296 *Lin. 11-16* med Aarskifterne [*i Marginen*:
Aarets Skiften]! Lad osv. som *Lin. 16-18* Øieblik som Gjenstand
for Omtale, naar de undværes eller besiddes^[†]: Guds Rige osv. som
Lin. 20-23 og var det saa end tungt at trænge til Føde og Klæder,
desto vissere er det jo kun at man dør uden at savne Noget.
- og er det end tungt at leve i Næringssorg, saa er det jo kun en
desto lettere Skilsmisse at døe fra Næringssorg.
- ^[†] *I Marginen*: og lad dem derpaa være evigt glemte, som de jo
ikke kunne erindres i Evigheden
- lad alle disse Ting have deres Øieblik, naar de undværes eller
besiddes, deres Øieblik som Gjenstand for Omtalen, indtil de i Dø-
den evigt ere glemte: |
- 30 S. 299⁴⁻⁸] S. Kierkegaard.
| *Med Blyant*: III |

²⁰ Sml. 177.1.²⁸ Sml. 178.2.²⁰ Sml. 178.4.

S. 301^{2f}. at følge Christum efter.] at følge Jesum efter. *saaledes* 31
ogsaa overalt i Talens Text

S. 303⁷ dem.] dem. 32

| Det er „christelige Taler“, thi Talens Livs-Yttring [rettet fra: Kunst] er, efter hvad jeg forstaaer, den væsentlige og væsentligt tilsvarende Form for det Christelige, der er Troens og Overbeviisningens Sag[†]. Ethvert Forsøg paa at tvinge det Christelige ind i videnskabelig, end sige systematisk Form er Voldsgjerning og Misforstaaelse; om det Christelige og, som det hedder, bliver uforandret det Samme, det bliver dog ved den utilsvarende, fremmede Form forandret, fremmedgjort, og noget ganske Andet. |

| [†]: det Christelige vistnok en Kjendsgjerning, men netop en saadan Kjendsgjerning, at den kun kan troes, hvorom der som en Følge deraf kun kan tales eller prædikes, — det er vidnes, ikke at det er sandt (thi dette er verdslig Viisdoms Forhold til sine forskjellige Gjenstande) men vidnes om, at man troer, at det er sandt. |

S. 315²⁹ (Cor. 15, 19)] ( ) 33

S. 317¹ II.] II. 34

| Bøn |

| Du som fra Gud i Himlene steeg ned til Mennesket paa Jorden for at borttage Syndens tunge Byrde: vor Frelser og vor Forsoner, Du give ogsaa, at vi taknemlige og ydmyge, glade maae bære den lette Byrde, hvilken Du selv har paalagt Dine Efterfølgere. Amen. |

S. 373¹⁰ (Sirach 2, 1.)] <(Viisd:)> 35

Text-Ordene trykkes ikkun i de to første Taler først, siden ikke 193
mere, dels fordi de to første ere Chrsti Ord, dels fordi der intet U. D.
Textord er i een af dem.

Nysgjerrighed skriver jeg jo med e 194
Anstrængelse med æ. Molbeck skriver: e. U. D.

³¹ Sml. 181, 3. ³² Sml. 191. A 224. ³⁴ Sml. 181, 4. ¹⁹⁴ Molbeck] Ktl. Nr. 1032: C. Molbeck, Dansk Ordbog (Kbh. 1833).

DIVERSE

(1845—47)

Fragment af et Brev.

. . . . . Thi det er dog vist, hvor underligt det end synes: paa en
 Præstegaard kan der ypperligt udvikles fixe Ideer. Maa man end
 sige om Livet i den store Stad, at det egentligen qvæler det Høieste
 i Mennesket, saa har det ogsaa den gode Side, at det indeholder 5
 et stadigt Correctiv, som forhindrer Extravaganser. Man bliver saa
 vant til at høre alt Det om, at det er en bevæget Tid, at Tiden idag
 fordrer Eet imorgen det Modsatte, at et splinternyt System er i
 Vente — det bliver man saa vant til at høre, at det ikke gjør mere
 Indtryk paa En end det gjør Indtryk paa en Matros at bande. Man 10
 bliver saa vant til Bladenes Hvirvel som Aften-Andagt — man
 skulde rigtignok tro, at det ikke kunde være godt at læse noget
 saa Rystende og Opflammende om Aftenen, at det let kunde gjøre
 En søvnløs — men man bliver saa vant dertil, at man netop sover 15
 ind derover. Saaledes i Hovedstaden. Anderledes derimod, naar
 en theologisk Candidat fyldt med Hovedstadens Flygtighed bliver
 liig en frisk Afpropning sendt ud paa en Præstegaard: saa kan det
 let i al Stilhed blive alvorligt Phantasterie, og han, netop fordi han
 er uden Correctiv og uden Maalestok, blive en <høist> alvorlig
 Phantast. Forunderligt! Blot man ellers nævner det Ord: en 20
 Landsby-Præst, tænker man uvilkaarligt paa et nøisomt men til-
 freds og beroliget Liv derude i det stille Landskab, hvor Møllen
 gaaer klip klap klip klap, hvor Storken staaer paa Taget den lange
 Sommerdag, hvor Præsten sidder om Aftenen i Løvhytten hos sin
 Hustrue saa „faderglad“, glad ved Livet, glad ved sin beskedne 25
 men dog betydningsfulde Gjerning. Og naar Den der tjener ved

¹⁹⁵ Sml. 196-198. ¹ en bevæget Tid] sml. V A: 58. 77.

(1845—46)

det store Theater i Hovedstaden, hvor det gaaer løs paa at ødsle med Kræfter, engang ønsker en lille Rekreation, tænker han uvilkaarligt paa at besøge en Landsby-Præst. Derude, tænker han, hvor Lilien ikke spinder og dog er pyntelig, derude er Hvile, der er ingen
 5 nysgjerrig tankeløs Mængde, der er ingen Bravo-Skrigen og Støien, der hører man ingen Kanonade <—> fra Forlystelsesstæder; der er Alt stille men dog smilende, der er Alt saa smaat og dog saa velgjørende, der er Maaltidet saa tarveligt og dog saa velsmagende, der er Gjerningen til at overkomme og dog saa velsignet, der passer
 10 Hver Sit og dog er der Samdrægtighed, der er Præstekonen en huslig Viis for Sognet og Præsten en Sjelesørger for Menigheden. Ak, men stundom er det anderledes. Der er nu f. E. Pastor Damkiær, han sidder i en Landsby-Præstegaard — og troer at der er et uhyre Røre i den danske Stats-Kirke; ja, „i 70 Aar“, siger Pastoren, „har
 15 der ikke været et saadant Røre i den danske Statskirke.“ Man mærker strax, at det er ingen „Mand fra Landet“ der taler, snarere maa man sige, at det er en Mand fra Hovedstaden, der gjør det Modsatte af at rusticere paa Landet — uden dog just at gjøre noget Viist. Ligesom Skyggen stundom karrikerer Gjenstandens Lighed, saa
 20 ledes karrikeres ogsaa Hovedstadens <exalterede> Liv ved at opføres af en eenlig Præst ude paa Landet — von einem bösem Geist in Kreis herumgeführt, und rings umher liegt schöne grüne Weide.

Pastoren, der sidder paa Præstegaarden eller paa Forundringsstolen i Præstegaarden, mener, at det er Psalmebogssagen, som
 25 frembringer denne uhyre Bevægelse. Hvilken uhyre Bevægelse? Ih, naturligviis den der er i Statskirken, „hvis Lige ikke har været i 70 Aar.“ Men skulde det ogsaa være ganske vist, at der er en

¹³ Pastor Damkiær] ∴ Jacob Rasmus Damkiær, f. 1810, dim. fra Borgerdydskolen i Kbh. 1827, theol. Cand. 1832; Sognepræst til Kjettrup og Gjettrup i Hjørring Amt 1835; Lic. theol. Juni 1840. (Død 1871). ¹⁴ siger Pastoren] For Literatur og Kritik. Et Fjerdingsaarsskrift udg. af Fyens Stifts literære Selskab. 3. Bd. (red. af L. Helweg, Cand. theol. Odense 1845. — Sml. S. V. VII, S. 64), S. 367 (i Anmeldelse af: Kirke-Psalmer, udg. til Prøve af Kbhs geistlige Convents Psalme-Comitee. Kbh. 1845); Bindet annonceret i Adresseavisen 1845, Nr. 280 (28. Novbr.) som havende „nylig forladt Pressen“. ¹⁵ Mand fra Landet] sml. S. V. XIII, S. 423 ff. ¹⁶ von . . . Weide] Goethe's Werke (den I C 72 anf. Udg.). 12. Bd., S. 91. — Sml. S. V. XI, S. 169. ¹⁷ Psalmebogssagen] sml. V A 77. VI A 152. — S. V. VII, S. 415. XIV, S. 170.

saadan uhyre Bevægelse i den danske Statskirke? I ethvert Tilfælde synes det dog rigtigst, at sikkre sig dette Faktiske, inden man gaaer hen sammenlignelsesviis og bestemmer dens Grad, inden man gaaer hen og forklarer dens Grund, at det Hele ikke skal blive ligesom hvis En oplyste, hvoraf en uhyre Ildebrand, hvis Lige ikke 5 havde været siden den store Ildebrand, var kommen — en Ildebrand som slet ikke havde fundet Sted. Ved en saadan Fremgangsmaade bliver enhver blot nogenlunde Fornuftig ganske underlig tilmode. Jeg erindrer fra en tidligere Tid, at jeg ofte hørte Tale om, at der var Noget, som Pastor Grundtvig med sit *< i Marginen: mage-* 10 *løse >* „Falkeblík“ skal have forudsagt angaaende Danmarks og Nordens mageløse Fremtid; jeg erindrer ogsaa, at det ikke vilde lykkes mig at forstaae, hvad det var han forudsagde. I de senere Aar er Sagen bleven en anden; nu siges der, at det endogsaa er gaaet i Opfyldelse Det han har forudsagt — saa veed jeg da for Satan at man 15 kan faae at vide hvad det er. Og dog er, trods redelig Anstrængelse, jeg idetmindste kommet lige vidt og forbleven lige klog, trods mine Spørgsmaal. Naar jeg nemlig spørger: hvad er det Pastor Grundtvig har forudsagt, saa svares der: ih, det er jo det som nu er gaaet i Opfyldelse. Og naar jeg saa spørger: men hvad er da Det som er 20 gaaet i Opfyldelse, svares der: ih, det er jo Det, han har forudsagt. Grundtvig beholder ubetinget, derom er slet og aldeles ingen Tvivl, Æren baade af at have forudsagt, altsaa Æren som Prophet, og Æren af, at det er gaaet i Opfyldelse, hvilket sjældnere hænder og let kunde synes en betænkelig Situation for en Prophet at blive 25 samtidig med Opfyldelsen — men hvad det er, dette Hvad der er forudsagt og der er opfyldt, ja det kan man ikke faae at vide.

Skulde der nu virkelig være en saa uhyre Bevægelse i den danske Statskirke? Een mod Een, altsaa mit Ord mod Pastor Damkiær[†],

[†] Anm. at han maaskee taler i Aarhundredets og Publikums Navn 30
gjør ingen Forskjel, Hovedsagen er jo, at det er ham som taler, og han er kun een; det Andet er en tom og overflødig *< og intetsigende >* Ceremonie, hvilken jeg end ikke gider efterkomme.

¹¹ Falkeblík] sml. V B 53, 35. ¹¹ skal have forudsagt osv.] sml. 135, 14.

²⁸ Æren baade af osv.] sml. VI B: 29, S. 112. 30, S. 113. 33, S. 115.

(1845-46)

saa vilde jeg sige: der er for Øieblikket slet ingen Bevægelse i den danske Statskirke som er værd at tale om; men vel ere der nogle Avisskrivere, der, i samme Forstand som Prokuratorer have Interesse af at der er Sager, have Interesse af at udsprede det — for
 5 at der om muligen kunde blive lidt Røre; og saa er der nogle Godtroende, der, ligesom Sæbesyderen i „Egmont“, befordre Rygtet videre, sigende: „der er Noget, der er bestemt Noget“ — hvad man da ubetinget kan sige til enhver Tid og under hvilkesomhelst Forhold. I det Hele maa man, forsaavidt man vil slutte rigtigt be-
 10 træffende Bevægelsen i en Tid bruge en betydelig Forsigtighed med Hensyn til Dag-Pressen. Pressen forskylder ofte en *petitio principii* i sin Taktik; den lader som refererede den en faktisk Tilstand, og intenderer at frembringe denne. Der er Noget, som Journalisten vil have frem, maaskee er der slet Ingen, der
 15 tænker derpaa eller bryder sig derom; hvad gjør saa Journalisten? Han skriver i de høie Toner og i de Manges Navn (thi enhver Journalist er ligesom Maren Amme der kunde med flere Stemmer) en Artikel om, at det er en af Alle dybt følt Trang o: s: v: (cfr. hvilketsomhelst Blad hvorsomhelst.) Journalen har maaskee en
 20 stor Udbredthed, og nu har vi Spillet gaaende. Artiklen bliver <nemlig> læst, bliver omtalt; et andet Blad gaaer maaskee hen og skriver derimod; der bliver Polemik, det vækker Sensation — „funtus jeg seer Aars“ o: funtus nu er Røret der, quod erat demonstrandum. Det forstaaer sig det var rigtignok quod erat demonstrandum den Gang da han skrev den første Artikel; nu derimod
 25 maa enhver Dialektiker kalde hans Adfærd en *petitio principii*: han beviser, at Det og Det er faktisk — derved, at han gjør det faktisk. Dersom En paa den Tid af Aftenen, da Vægterne ere paa Gaden, vilde løbe om og gjøre Brandalarm raabende paa at Vægterne peeb,
 30 derved foranledigende Vægterne til at pibe: og man saa en Time efter vilde disputere med ham om der den Aften ikke havde været

⁶ Sæbesyderen osv.] se Goethe's Werke (den I C 72 anf. Udg.). 8. Bd., S. 199 f.; sml. S. 177. — „Egmont“ opførtes (i Overs. af P. Th. Schorn) 1834 2. Juni. 5. Septbr. 5. Novbr. og 20. Decbr. „En Sæbesyder“ udførtes de tre Gange af C. N. Rosenkilde.

¹⁷ Maren Amme] sml. S. V. V, S. 17. ²³ funtus... Aars] Holberg, Peder Paars (sml. VI B 11, S. 86). 4. Bog, 1. Sang; i A. E. Boyes Udg. (Kbh. 1823), S. 196.

Brandallarm — ja, saa havde man tabt. Man maa for en Forsigtigheds Skyld anbringe en lille Tidsbestemmelse i Spørgsmaalet, om der var Brandallarm den Gang da han begyndte. Og dog er allerede Brandallarm et mere bestemt Noget end hine luftige Begreber: Røre, Bevægelse, hvorom vor Tid strider i Luften eller i Bladene. 5 Mortaliteten i en By er et Bestemt, som bestemt kan oplyses; Saniteten lader sig ogsaa bestemme ved Hjælp af faktiske Oplysninger om Sygdommes Mængde; men hvis En vilde aabne en Discussion om Ildebefindende: vilde dette da ikke være at disputere om Keiserens Skjæg. Og dog er Ildebefindende, om det end 10 er lige saa luftigt et Begreb som Bevægelse og Røre, ikke saaledes dialektisk; thi Ildebefindendet kan dog ikke frembringes derved, at der skrives derom. Men i Forhold til Bevægelse og Røre har en generatio æqvivoca den Gyldighed, som man tidligere til- 15 lagde den i Naturen, — det frembringes eo ipso derved at det meget omtales. Det at det har staaet i et Blad er allerede nok. Man seer hvor let det staaer i ethvert Menneskes Magt at gjøre sig lige saa lystig som han vil i Henseende til Bevægelse og Røre, naar han blot gider være Journalist: han rykker det ind i Bladet, og saa argumenterer han fra at det har staaet i Bladet, han siger med 20 Emphasis: det har været offentligt sagt paa Prent, det er læst af hele Folket. — Borgerligt veed jeg ikke rettere end at det er under Straf forbuden at gjøre usandfærdigt Anskrig: i Literaturen ere vi nu eengang priisgivne alle vi Stakler, som ikke hver Aften udgive en Avis; vi leve som under en Skjeppe i Sammenligning med en 25 Journalist, hvis Pibe, ikke som Vægterens høres i nogle Gader, men over hele Landet, ikke en enkelt Aften men hver Aften. Det at tale er jo det fælles Menneskelige, og saa er der igjen en lille Forskjel om den Ene har en noget stærkere Stemme end den Anden: men en Journalist har en overmenneskelig Stemme, hvormed han over- 30 døver alle Andre, og det gjør han hver Aften. Verden har før seet Hersker-Tyrannie, Penge-Tyrannie, Aands-Tyrannie: men det vrælende Tyrannie er det sidste, det er Journalistikens. Det vræ-

⁸¹ Verden har før osv.] sml. A 122 og se Note dertil.

(1845—46)

lende[†] Tyrannie, man kunde ogsaa kalde det det tryglende Tyrannie. Som en Tigger ved at løbe efter en Mand Gade op og ned, tilsidst tiltvinger sig en Skilling, saaledes tiltrygler Journalistiken sig en lille Concession ved idelig at blive ved om det Samme. Det
 5 maa derfor, hvis Lighed skal tilveiebringes, enten komme dertil, at Enhver udgiver en Avis — eller, at hvad der staaer i en Avis synker ned til at være Nul og Nichts. Den dummeste Avisskriver, naar han blot har lidt Frækhed, har eo ipso <absolut> Overmagten over den Viseste, naar denne ikke vil udgive en Avis. Naar alt er
 10 tabt paa Slagdagen, saa siger Journalisten ganske rigtigt til sit Hjerte: „gjør Intet, nu Sagen er forbi begynder jeg, og bliver ved hver evige Aften, saa skal det jeg vil dog nok sætte sig fast i Publikum; kunde Jakob ved Hjælp af de spraglede Kjeppes faae Fæet til at føde som han vilde, skulde jeg da ikke formaae det

15 [†] *I Marginen*: An m. Enhver, der befatter sig med vanskeligere Gjenstande, kan da slet ikke indlade sig med en Journalist, og maa takke Gud for, om Journalisten er saa naadig ikke at overfalde ham. Blot han siger et Ord, i den Tanke at det henvender sig til de Faasom kunne befatte sig med Sligt, saa vræler Journalisten over
 20 hele Landet[§], alle Borgerfolk, Slagtersvende og Skoledrenge og Kjøbstad-Genier*) o: s: v: blive øieblikkeligt interesserede i Sagen. Det Spørgsmaal om Madvigs latinske Grammatik er saaledes ved en Journalists Virtuositet**) bleven drøftet af Vertshuusholdere og Barbeerlæringer, og hvad det ellers er for Instantser, som Journalisten lever af at skrive for, og i hvis Spidse han stolt trodser paa
 25 at være <—> Mængden, den maadeligste af alle Kategorier, hvilket selv Oldtiden <saa> ypperligt forstod, at man vel nu vilde blive lemlæstet, hvis man blot vovede at aftrykke hvad Plato og paa enkelte Steder især Aristoteles siger derom.

30 [§] (og en Journalist kan da ikke tale sagte og ikke henvende sig til Faasom, det ligger i hans Begreb: at vræle — for Alle).

*) Madmødre

**) communistisk

---

³³ om Madvigs... Grammatik] sml. A 54 og se Note dertil.

Samme over Publikum ved idelig blot at holde Mit op for dem. Ingen Satan, ikke det største Genie der har levet, kan hamle op med mig, med mindre han bliver Journalist — og i saa Fald saa giver jeg Sagen en ny Vending, og forhaaner ham, fordi han vil nedlade sig til at være Journalier.“ 5

Hvad nu Psalmebogs-Sagen angaaer da er den hele Bevægelse reent fingeret. Der er hensat, for ikke at sige nedsat, en Comitee, den har siddet hen, nu sidder den ikke mere hen.[†] Der er indløben den ene Adresse efter den anden — ja det erindrer om Oldtidens Underværker, hvor der brugtes Mennesker i tusindviis for at slæbe 10 Steenmasserne sammen til Pyramiderne: saaledes spende disse Adresserende sig for, at de maae slæbe Comiteen frem. Men uagtet alt Dette, uagtet de mange Forspand kommer Comiteen ingen Veie, det Hele bliver til et lille bitte Hefte. Det forstaaer sig, de mange Adresser ere rigtignok, skjøndt faktisk virkelige, en Fiktion. Det 15 er et Partie der vil have en ny Psalmebog. Nu kunde Partiet have enet sig om at indgive een Adresse: og dette havde ikke betydet stort eller rettere slet intet, det vilde have været som at bevise Virkeligheden af Hypothesis, hvilken intet Beviis behøver. Naar et Partie vil have en ny Psalmebog, og Adresser skal bevise Noget 20 med Hensyn til Sympathie for Sagen: saa maa Adresserne dog vel komme fra Andre end fra Partiet. Dette er ikke skeet, tvertimod

[†] Anm. Det er overhovedet en mærkelig Overtroe vor Tid har paa det at faae en Comitee nedsat; naar det bare er skeet, saa er Alt igjen stille. Maaskee mener man, det er med Comiteers 25 Nedsættelse ligesom med Mælks Opsættelse: naar blot Mælken bliver sat op, saa behøver man ikke at gjøre videre, saa bliver den nok suur af sig selv. De herligste Kræfter sættes i Bevægelse for at faae en Comitee nedsat; saasnart det er gjort, er der Ingen, som bryder sig mere om den Sag. Forunderligt at Regjeringen ikke vil 30 benytte sig af denne Fordeel, hele Constitutions-Trangen vil vistnok være beroliget, naar der bare blev nedsat en Comitee.

[†] hensat... en Comitee] se ogsaa A. G. Rudelbach, Om Psalme-Litteraturen og Psalmebogs-Sagen (Kbh. 1856), S. 457 ff.

(1845—46)

- har nogle af de Adresserende, hvad der altid er at prise, været ærlige nok til at vedgaae, at de have søgt at vinde Andres Underskrifter, men ingen faaet. Dette potenserede Non-Factum (at der ingen Underskrift vandtes, uagtet man bestræbte sig derfor) beviser
- 5 særdeles meget mod den almindelige Sympathie, især i vor Tid, hvor man ellers er let nok at lokke, naar man barestens kan komme til at skrive Noget under. Altsaa Adresserne ere fra Partiet, og dog er der ikke een Adresse; nei man har deelt sig i 5 a 6 Hold eller Portioner: saa er der jo 5 a 6 Adresser indløbne — saaledes
- 10 kan der idetmindste siges i et løst Referat, som en løs Sandhed. 5 a 6 Adresser — og hver Adresse er som Gideons Tropper bevæbnet med Blus og Trompet — andre Vaaben bruges ikke. 5 a 6 Adresser, det betyder Noget, det betyder meget mere end om hele Partiet havde indgivet een Adresse — hvilket dog ifølge det Fore-
- 15 gaaende slet intet vilde have betydet. De mange Adresser betyde Noget; paa en Landsby-Præstegaard kan det godt tage sig ud som et uhyre Røre i den danske Statskirke; og den lille Gnalling af et første Hefte synes et uhyre Kæmpeværk, hvis Mage den danske Statskirke aldrig har seet. Det beroer saa meget paa, hvorfra man
- 20 seer Noget, fra en Kjelderhals f. E. seer et lavt lille Huus ud som et Taarn. Nei, een Mand behøves der blot, han skriver den ny Psalmebog i 3 Maaneder uden Comitee og Adresse. Cartesius siger saa sandt etsteds, at der aldrig er udgaaet noget Stort fra en Forening. Og hvorfor blev det vel ikke til Noget med Psalmebogen?
- 25 Det var Comiteen. Naar der i vor Tid blot bliver nedsat en Comitee, saa kan man være sikker paa, at der ikke skeer mere den Sag betræffende. Der ligger noget saa overordentligt Beroligende i den fyldestgørende Bevidsthed, at der er nedsat en Comitee, noget i den Grad til Hvile Indbydende, at det var Synd og Skam om man
- 30 ikke undte Arbeideren Fred.

196

Fragment af et Brev

U. D.

..... Thi det er dog vist, hvor osv. som 195 Lin. 2 — S. 374
 Lin. 18 rusticere paa Landet. Ligesom Skyggen stundom karrikerer

²² Cartesius siger] Dissertatio de methodo (sml. IVA 1 og se Note dertil) II, Beg.

den Gjenstand, den ligner: saaledes karrikeres ogsaa Hovedstadens Liv ved at opføres af en eenlig Præst ude paa Landet.

Pastoren, der *osv. væsentlig som S. 374 Lin. 23 — S. 375 Lin. 29* Pastor Damkiærssaa vilde *osv. væsentlig som S. 376 Lin. 1 — S. 377 Lin. 1* Brandalarm, saa havde man jo tabt; thi det er unægteligt. Man maa derfor anbringe en lille Tidsbestemmelse: om der var Brandalarm den Gang han begyndte^[†]. Ja var det endda Faktum hvorom der skulde strides: om der virkelig havde været Ildløs, ja det lader sig bevise. Men Allarm, Røre, Bevægelse, kan man saa ypperligt selv frembringe ved at paastaae at det er der.[†] Borgerligt veed *osv. som Lin. 22-25* en Avis. Derfor maa det enten komme dertil, at *osv. som S. 378 Lin. 6 f.* Avisskriver har en absolut Overmagt over den Viseste, hvis han ikke vil skrive i en Avis.

Hvad nu Psalmebogs- Sagen *osv. som S. 379 Lin. 6-21 m:* H: t: Andres Sympathie for Sagen, saa maa Adresserne dog vel komme fra Andre. Dette er ikke skeet, tvertimod har man, hvad der altid er at prise, været ærlig nok ved nogle af Adresserne, at tilstaae at man har søgt at vinde Andres Underskrifter, men ingen faaet — dette Faktum bevisersærdeles meget imod den almdl. Sympathie især i vor Tid, hvor *osv. som S. 380 Lin. 6-10* Referat, der er beregnet paa at vække Sensation. 5 a 6 Adresser: det betyder Noget; det *osv. væsentlig som Lin. 13-27* i den Bevidsthed, at der er nedsat en Comitee, at Alt er beroliget.

I Marginen til 196:

[†] Og hvad der i vor Tid strides om især i Bladene er ikke noget 197
Faktisk, men gjerne dette sophistisk-Faktiske om der ikke er Røre U. D.
og Bevægelse. — Naar man istedenfor at tale om Dødstilfælde (det er noget Faktisk) vilde tale om Sygdomme (dog det lader sig endda fastholde) men om Ildebefindende. Dette er da ret et luftigt Begreb, og dog ikke saa luftigt som Bevægelse, thi Ildebefindendet kan dog ikke frembringes derved, at der skrives derom.[§]

[†] Se 197.   †] se 198.   ¹⁹⁷ Sml. 195, S. 377 Lin. 3-16.

(1845—46)

§ i Forhold til Bevægelse, Røre er der en generatio æqvivoca (som nu forkastes i Naturen) det er ikke Røret der føder Dyr — men Røret der føder sig selv.

I Marginen til 196:

198 † Anm. Og hvad er dog en Vægterpibe for et svagt Instrument,
U. D. der kun kan høres i nogle Gader, i Sammenligning med en Journal, der gaaer ud over hele Landet. Forsaavidt kan man altsaa simpelt væk, argumentere fra at Noget har staaet i et Blad, blot det at det har staaet i Bladet er nok til at der allerede er en Art Bevægelse. Man seer nu hvor let det staaer i et Msks Magt at gjøre sig lige saa lystig som han vil, naar han blot gider være Journalist: han rykker blot ind i Bladet, og saa argumenterer han fra at det har staaet i Bladet.

det tryglende Tyrannie

199 . . . . . Men Dette har jeg hørt var Livets Betydning, at den En-
U. D. kelte vænnede sig af fra Forskjellighedens Begunstigelse, hvis denne frister, hærdede sig mod dens Krænkelse, hvis denne frister, for lige høimodigt at finde Ligeligheden i det Almene, i hvad der
5 er fælles for ethvert Menneske som Menneske. O! skjønt saaledes at tabe sig selv, høimodigen at forstaae hvad der gavner Alle, begeistret at agte alt Andet for Tab, hvad der forfængeligt vil dvæle ved Forskjelligheden eller forsagt blive i Forskjelligheden! Videre har jeg hørt om Livets Betydning, at den Enkelte i denne høimodige
10 Bekymring skal bekymre sig om sig selv, som var han den Eneste, som angik Alt ham, naar dette Alt er den almene Regel, den almene Fordring, den almene Opgave, den almene Belønning. O! skjønt saaledes at vinde det Almene for sig! Ligeligheden helliger denne Livets Betydning; i Forstaaelsen <af den> er der Fred, i Tilegnelsen
15 Salighed, i Striden for den Kjerlighed, i Seiren Samdrægtighed, i

¹⁹⁸ Og hvad er dog osv.] sml. 195, S. 377 Lin. 26 f. Man seer nu osv.] sml. 195, S. 377 Lin. 16-20. det tryglende Tyrannie] sml. 195, S. 378 Lin. 1 f. A 122. ¹⁹⁹ Sml. 200-204. — S. V. VIII, S. 84.

Bekymringen om den Selvbekymring, i Selvbekymringen den re-
 neste Menneskekjerlighed, fordi den fordrer af sig selv, hvad den
 elsker hos Alle! — Saa har jeg hørt. Et Navns Underskrift behøves
 egentligen ikke. Uendelig ligegyldigt er det, hvo der har sagt det.
 Forskjelligheden er jo ikke, den er ikke, at den Ene staaer høit 5
 ved at sige det, den Anden sidder lavt for at høre, at den Ene er
 den Begunstigede ved at kunne udtale det, den Anden den sted-
 moderligen Behandlede, hvem denne Gave blev nægtet; thi Lige-
 ligheden er, den er at Alle formaae at gjøre det, — ak! hvis den
 ikke er, at Ingen naaede det!

10

S. Kierkegaard.

... Men Dette troede jeg var Livets Betydning, at den Enkelte 200
 vænnede sig af fra Forskjellighedernes Begunstigelse, hvis denne U. D.
 frister, hærdede sig mod deres Ydmygelse, hvis denne tynger paa
 ham, for at finde*) det Almene, hvad der er fælleds for alle Men-
 nesker, <og> for alene at bekymre sig om dette. O! skjønt saaledes
 at tabe sig selv.** Men da troede jeg igjen, at det var Livets Be-
 tydning, i denne Bekymring at bekymre sig om sig selv, som var
 den Enkelte den Eneste§. O! skjønt saaledes at findesig selv i det
 Almene. Er det Almene Regelen, saa være den Enkelte Paradigmet
 [rettet fra: Fordringen], er det Almene Fordringen saa være den
 Enkelte Opfyldelsen, er det Almene Alt, saa være han Alt, siger
 det Almene Alt, saa tro den Enkelte, at det Alt er sagt om ham
 — ham ene.

Dersom derfor ikke Stedet og Omgivelsen herfordrede et Navns
 Underskrift, da vilde det slet ikke behøves, thi dette er atter uende-
 ligt ligegyldigt, hvoder harsagt det, <som var Den den Begunstigede,
 der havde sagt det, Den den Forurettede, der ikke var istand til at
 sige det: da de dog Alle formaae at gjøre det.>

S. Kierkegaard.

*) I Marginen: Ligeligheden i

**) I Marginen: og at forstaae, hvad der gavner Alle.

§ som angik Alt ham ikke han Alle.

(1846)

I Marginen til 200:

- 201 at vinde det Almene for sig, || ikke ved Gunst, thi det Almene
 U. D. begunstiger || og at forstaae ikke at det gavner Alle, men at det
 gavner Een selv, og at denne Vinding er lovlig fordi det Samme
 gavner Alle, og at denne Fordeel er ligelig, fordi det Samme er
 for Alle,

Til 200:

- 202 I Ligeligheden er der Fred i Forstaaelsen Salighed, i Striden
 U. D. Kjerlighed, i Seiren Samdrægtighed; thi alt er uden Gunst og uden
 Gave, og Vinding lovlig og Fordelen ligelig, og Selvkjerligheden
 den reneste Mskkjerlighed

- 203 . . . . Men Dette har jeg hørt var osv. som 199, med følgende Af-
 U. D. vigelser (bortset fra Varianter i Ortografi og Interpunktion):

Lin. 3 denne svækker [rettet fra: frister] dens Ydmygelse denne
 svækker [rettet fra: tynger] Lin. 5 for Alle Mennesker, || og for alene
 at bekymre sig om dette ^{††} Lin. 6 || og, høimodigen Lin. 7 || og ||
 begeistret Lin. 8 ved Begunstigelsen og <forsagt [rettet fra: sne-
 verhjertet]> tænke paa Ydmygelsen! Lin. 9 om rettet fra: at det
 var Lin. 10 skal bekymre rettet fra: bekymrer Lin. 11 f. er det
 Almene. [rettet fra: !] O! Lin. 13 sig! [rettet fra Punktum, der igæn
 er rettet fra Komma] || I Ligeligheden er der Fred i Forstaaelsen ||
 Lin. 13 f. denne Livets Betydning rettet fra: dette Lin. 14 af den
 Lin. 15 — S. 383 Lin. 4 Samdrægtighed, ukjendt med Gunst og
 uden at gjøre Uret er [Ordene efter Kommaet rettet fra: Lige-
 ligheden er uden Gunst og uden Gave, og] Vindingen lovlig, og
 Fordelen ligelig, og Selv Kjerligheden den reneste Menneske-
 kjerlighed. — Dette har jeg hørt. Fordrede ikke Stedet og Omgiv-
 velsen et Navns Underskrift, behøvedes det ikke, thi uendelig
 Lin. 4-10 sagt det, thi ikke er Forskjellen, at den Begunstigede
 siger det, og den Forurettede ikke har Evne til at sige det, men
 Ligeligheden er at Alle formaae at gjøre det.

^{††} i hvad der er fælleds for ethvert Msk. som Msk.

Til 203:

at den Ene staaer høit ved at osv. som 199, S. 383 Lin. 6-8 var nægtet — thi Ligeligheden er at Alle formaae det; ak! hvis den ikke er, at Ingen fuldkommede det ganske. 204
U. D.

cfr. Journalen JJ p. 216. 217. 205
U. D.

Lovtale over Efteraaaret.
(efter det Franske)[†]

[†] NB. Jeg tænker den Maade at mystificere paa skal være probat.

Efteraaaret er: Lysternes Tid, Farvernes Tid, Skyernes Tid, Lyd-Tonernes Tid (Lyden forplanter sig langt hurtigere og ligesom livligere end i den trykkende Sommervarme) Erindringernes Tid.

Til 205:

Leve Efteraaaret! Der er af Champagnen kun eet Glas som er værd at drikke, og af Stegen kun eet Stykke som er værd at spise, og der er kun een Gang da en Pige er værd at elske, og egl. kun een Pige der er det værd denne ene Gang: og kun Efteraaaret er „Aarstiden“. 206
U. D.

Lovtale over Efteraaaret. 207
U. D.
af 5 Personer
som endes med et Tutti.

Skal bruges som Replik af en
humoristisk Individualitet.

No 2.

Efteraaaret er Skyernes Tid

Ifølge den nordiske Mythologie dannedes som bekjendt, Skyerne af Kæmpen s Hjerne. Og sandeligen der gives intet

---

²⁰⁵ Sml. 206-210. Journalen osv.] 5: VIA 89-91.

(1846)

bedre Sindbillede paa Skyerne end Tanker og intet bedre paa Tanker end Skyer — Skyer er altsaa Hjernesvind og hvad er Tanker Andet. See, derfor bliver man træt af alt Andet men ikke af Skyerne — om Efteraaret, der igjen er Tænkningens Tid. Jeg har forlængst træt opgivet Mskheden skjøndt jeg dog ell. netop fordi jeg har studeret den grundigt. Jeg begyndte som Yngling med at elske ældre Mænd — og blev kjed deraf; derpaa elskede jeg som selv <lidt> Ældre Ynglinge og blev kjed deraf; saa kom de unge Piger — og saa Matronerne, det Bedste unægteligt, men det er idel Forfængelighed selv hvor de som en Matrone har overstaaet Fatalia. Træt vendte jeg mig fra Mskheden og humoristisk til hine Skabninger, der vel ikke som Msk. gjøre Prætension paa at være Skabningens Underværk, men dog, maaskee just derfor, ere meget underholdende, fordi de ikke prætere saa meget: jeg mener Køerne. Og unægteligt stiftede jeg ogsaa saa vel paa Fællede som andetsteds mange interessante Bekjendtskaber — jeg glemmer aldrig den Blakkede — og de glade Timer o: s: v: — men dog blev jeg kjed deraf.

Men af Skyerne <—> om Efteraaret aldrig. Man kjender neppe Skyerne igjen saa forandrede ere de, og Den som aldrig saae dem om Efteraaret saae dem aldrig. Om Vinteren er det for koldt at see paa Skyerne — om Sommeren ere de dvaske, søvnige — men om Efteraaret: drømmende. (udføres). — Om Sommeren staae de stille og kjede sig — om Efteraaret ile de som de flygtige Drømmersker. Om Sommeren er det som gad de ikke hænge deroppe — om Efteraaret er det tydeligt at de bære sig selv i en vellystig Svæven. Om Sommeren gider den ene knap gaae af Veien for den anden: om Efteraaret lege de med hinanden i livsalig Tidsfordriv, ile hinanden forbi, mødes skilles, længes igjen efter hinanden, blande Farverne (som Venner blande Blod) med hinanden, blive til Eet, skjøndt dog de Tvendes Eiendommelighed skinner igjennem.

Stat derfor stille Du som kalder Dig en Tænk, betragt Skyerne — om Efteraaret. Har Du før tænkt over Andet, saa tænk om igjen. Betænk hvad Du kunde ønske at være — et Msk.? Det kunde dog vel neppe falde noget Msk. ind. En Engel? Det er kjedeligt. et Træ?

det er for langvarigt og for beroliget. en Ko? Det er for solid en Existents. Nei en Sky — om Efteraaret. Det gad jeg være. Den øvrige Deel af Aaret vilde jeg opholde mig skjult etsteds, ell. i Intet, hvilket ogsaa kan udtrykkes saaledes: jeg vil ikke være til — men hvert Efteraar vilde jeg leve den Maaned.[†] En Sky er i sig selv et ganske anseeligt Stykke (og jeg vilde da ikke være saadan en lille bitte Makrel-Sky), jeg vilde være en stor, velskabt Sky. Men trods Størrelse er Skyen tillige Letheden selv, elastisk og har tillige, forsaavidt den ikke har musicalsk Sands (hvad den dog har) Farve-Sands: den veed at bade sig i Farver.

Leve derfor Efteraaret. Med dette Bæger hilser jeg erindrende Eder I dybsindige og dog saa flygtige Tænkere, I, mine bedste Tanker, hvem man ganske kan tilegne sig uden Plagiat. Naar Efteraaret kommer, kaster jeg mig i en Vogn, trækker Forlæderets Overdyne helt op over Hovedet, hylder mig i en Kappe — saa kun mine Øine blive tilbage, med hvilke jeg griber efter Eder. Naar da Kudsken kører saa hurtigt som Heste formaae det (ak ak hvad er dog dette mod Skyer) da er det mig, som var jeg ogsaa blevet en Sky.

[†] *Paalangs i Marginen*: eller jeg vilde leve skjult som en Tanke, indtil Efteraaret kom, da jeg blev en Sky.

No 3.

Efteraaret er **Tonernes Tid**.

208

U. D.

Hvis man vilde tænke sig en Trompeter, som er falden i Søvn med Trompeten for Munden: kunde man saa sige at høre Noget? — Hvor det maa være kjedeligt at være Eccho om Sommeren. Den lumre Luft i Skoven gjør at Eccho selv ikke er der. Men om Efteraaret. Blot der hører Eccho den Elskedes Røst — Alt er forelsket i Eccho, venter blot paa at give Gjenlyd. Thi Efteraaret er Oprømthed. Fra utallige Steder svares der, naar der raabes.

(1846)

209 No 4.

U. D.

Efteraaaret er **Farvernes Tid**.

Hvad er Farve? det er, hvad betyder Farve? Farve er den synlige Bevægelse og Uro, ligesom Tonen er den hørlige. Alt, hvis Eiendommeligheder Ro Ubevægethed, maa derfor ikke have Farve. En Mathematiker vilde ikke male en Triangel; Sommeren er Ro, serenitas, derfor farveløs, den stadige blaae Himmel er netop ikke Farve. Thi hvad er Farve? Farve er Modsætning, men Modsætning er Uro, Bevægethed, selv om to Modsætninger staae nok saa stille ligeoverfor hinanden, det at det er Modsætninger, er Uro. Saaledes Sommeren <den er Ro>. Men saa kommer Efteraaaret og med Efteraaaret Lidenskaberne, og med Lidenskaberne Uroen, og med Uroen Farven, og med Lidenskabens Uro Farvens Vexlen og Skiften. At skifte Farve er jo netop Udtrykket for Uro Lidenskabens Uro. Og Efteraaaret skifter Farve. I Modsætning til Sommeren maa man sige at det Eiendoml. ved Efteraaaret er: at skifte Farve. Forsaavidt man vil sige, at Efteraaaret dog er en længere Tid, og da det altsaa varer Noget med denne Skiften, saa vil jeg sige: Modsætningerne ere om Efteraaaret i ethvert Øieblik saa stærkt i Bevægelse, at det er som en idelig Skiften. Man kan nemlig ikke see alle Modsætninger paa een Gang og saaledes fremkommer Vexelen derved, at man seer de samme Modsætninger sammen med en ny Modsætning og saaledes fremdeles.

Det „mørkladne Efteraar“ er derfor ikke blot veemodigt; men der er noget Heroisk — thi det er Naturens Undergang dens Kamp for Livet. Den bøier sig under Tilintetgørelsen dette er det veemodige, men da er det igjen som om der et Øieblik erindredes og gjenlød Sommerens Lyst, men langt intensivere, fordi Tiden er knap.

See, ved Foden visner Straaet; men hvis Du vil see nøie til, skal Du see, at hvert Straae har sin egen Farve. Imidlertid holder Bøgen sig opreist. Den vil ikke bøie sig, den vil ikke give efter, den ryster veemodigt med Hovedet, men da igjen stolt ryster den det Visne af sig, den vil hellere have nogle faae Blade som ikke ere visne, end alle disse visne. Hvad mærkeligt er der vel om Sommeren

ved et grønt Blad, hvo seer egl., at det er Grønt, hvad Poesie er der i det Grønne om Sommeren i alt det Grønne—det er jo næsten som Grønt man spiser. Men om Efteraaret! Naar et Bøgetræ staaer afbladet, og kun har eet eneste grønt, men frisk grønt Blad paa sin nøgne Stamme: da seer Du den Farve: grønt, Du ser den <ved> Modsætning.

No 5.

210

Efteraaret er **Erindringernes Tid**.

U. D.

NB. denne Tale skal holdes i den reneste og ædleste Aand, for at danne Modsætning til det Fortvivlede i de Andres.

Det er bekjendt, at Den, der forstaaer sig paa Kogekunsten tilgavns, veed at tilberede selv det u-smagelige paa en delicat Maade. Saaledes med Erindringen hvad den har tilberedet, hvad den serverer, er delicious

NB. Tonarten maa forædles lidt, ell. bliver det ikke pathetisk nok.

Først efter Udgivelsen af den sidste store Bog „afsluttende Efterskrift“, har jeg turdet give mig Tid til at see mig om, og bekymre mig om min udv. Existents. 211
U. D.

Mine Finantzer tillade mig ikke mere at være Forfatter.
Almdl. Bemærkning om <litteraire> Forhold i Danmark.

Jeg henvender mig til Staten; thi saa stolt og roligt jeg med Guds Hjælp skal forblive at forholde mig ironisk mod saadanne chimæriske Størrelser som Publikum, mod Dagbladenes tryglende Tyrannie o: s: v: — lige saa sømmelig skal jeg med Guds Hjælp forblive hvad jeg altid har været, underdanig. <— Jeg kunde maaskee

²¹¹ ikke mere . . . Forfatter] se til A 4. Dagbladenes tryglende Tyrannie] sml. A 122 og se Note dertil.

(1846)

ved at accommodere mig blive yndet af Publikum, men det vil jeg ikke: saa vil jeg slet ikke være Forfatter.>

anbefalende Momenter.

- 1) min Stræben som Forfatter maa være i Overensstemmelse med Statens Interesser.
- 2) jeg har viist, at jeg kan benytte otium
- 3) jeg er ung og lever klosterligt strengt for at arbeide.
- 4) jeg er ugift og har Intet Andet der beskæftiger mig.

Det er ikke som naar Staten ellers understøtter en Mand qua Forfatter, der tillige er mange andre Ting, ell. har Familie.

Og saa meget mere haaber jeg at komme i Betragtning som andre Forfattere dog tjene lidt Honorar ved deres Bøger (om dette end altid kan være lille nok), medens jeg formelig giver Penge ud, saa min Correcteur bogstaveligt har tjent mere end jeg.

212 Ikke som den forrige Redakteur, hvem det lykkedes at sætte
U. D. sig i Forhold til Samtalen i Øieblikket — og derfor at være kjærkommen.

hell. vil jeg stræbe at sætte mig i Forhold til Tausheden

Man har for mange Blade at rode i, ligesom de Studerende for mange Bøger, derfor læser man ikke godt.

Indholdet skal være hvad man kunde kalde aandeligt forstaaet det daglige Brød.

Anskueliggjøre Samdrægtigheden, det Almene, det Fælles for Alle (det religieuse Anstrøg).

Snart vil jeg vælge en lidt vanskeligere Tanke — og da er det som naar den Ringe indbydes til Gjestebud hos den Fornemme — snart en

ganske eenfoldig Tanke: som naar den Fornemme gaaer til Gjestebud hos den Ringe.^[†]

At Læseren om muligt vil læse høit.

^[†] *Paalangs*: Politik i særlig Forstand skal absolut udelukkes.

Til 212:

No 1.

Den offentlige Mening.

213
U. D.

No 2.

Hvad man lærer af Lilierne paa Marken og Himmelens Fugle.

No 3.

At være den gode Tilhører.

No 4.

Latterens Misbrug.

No 5.

Udmærkelsens vanskelige Forhold i et lille Land.

No 6.

Aandsbeskæftigelses Gyldighed i sig selv.

No 7.

Hvorfor Socr. sammenlignede sig med en Bremse.

No 8.

Eensomhed og Taushed som væsentligt Medhenhørende i den personlige Leven.

No 9.

Om Børneopdragelse.

No 10.

Det Fordærvelige og Vildledende i den nu saa almdl. Brug af det Statistiske ogsaa paa Aandens Gebeeter.

---

læse høit] sml. S. V. VIII, S. 117.   ²¹² No 2] sml. A 160 og se Note dertil.
No 3] sml. VI A 147.   No 7] sml. A 69.   No 8] sml. VI A 28. V A 51.   No 9]
sml. II A 12.   No 10] sml. A 15 og se Note dertil.

(1846)

214
U. D.

Alle de 4 sidste Bøger skal udgives i eet Bind under Titel:
Mindre Skrifter af S. Kierkegaard.

Til 214:

215
U. D.

Forord.

At jeg arbejder mig selv imod, veed jeg vel, saa Ingen behøver at sige mig det; thi hvad han ikke veed, det veed maaskee dog jeg: hvorfor jeg gjør det. Istedenfor disse store tættrykte Bøger[†] burde jeg hellere udgive smaae Leveringer til 4 sk[§] maaskee endog med Tegninger: saa vilde jeg nyde Anseelse i min Samtid, og ansees af den med Penge. Dog er jeg trøstig, thi dette at modarbeide sig selv^{*)}, betyder netop^{**)} at tjene en Idee, hvilket er i mine eenfoldige Tanker noget Andet end at tjene Penge og Anseelse.

Ærb.

S. K.

[†] Frugter af en vistnok sjelden Flid, dyre nok for mig at betale,

[§] med mange rene Blade

^{*)} paa samme Tid man arbejder saare anstrænget,

^{**)} ifølge Ideens Dialektik

Til 214:

216
U. D.

Forord.

At jeg arbejder mig selv imod, veed jeg vel, Ingen behøver derfor at sige mig det; thi hvad han ikke veed, det veed maaskee dog jeg: hvorfor jeg gjør det. Istedenfor disse store tættrykte Bøger, Frugter af en upaatvivleligt sjelden Flid, dyre nok for mig at betale, burde jeg hellere udgive smaae Leveringer til 1 Mark, pragtfuldt udstyrede med mange rene Blade og med Tegninger: saa vilde jeg nyde Anseelse i min Samtid, og min Stræben blive anseet med Penge. Dog er jeg trøstig, thi dette: at modarbeide sig paa samme Tid som man arbejder saare anstrænget, betyder netop, ifølge Ideens Dia-

²¹⁴ de 4 sidste Bøger] se 218.

lektik, at tjene en Idee, hvilket i mine eenfoldige Tanker er noget Andet end at tjene Penge og Anseelse. Denne Reduplikation: <i at arbeide> at modarbeide sig selv betegner det rene Idee-Forhold, sikkrer, at Ens Stræben hverken er en Vind- eller en Vand-Mølle, som drives af Øieblikkets Vind eller Vand.

Ærb.

S. K.

Til 214:

Mindre Skrifter

217

U. D.

af

S. Kierkegaard.

Til 217:

Indhold.

218

U. D.

I). Tale ved Anledningen af et Skriftemaal.

II) Literair Anmeldelse. Adler.

III) Hvad man lærer af Lilierne paa Marken og af Himmels
Fugle. 3 Taler.

IV) Lidelsernes Evangelium.

Forord.

219

U. D.

Hver af disse Afdelinger vil i den Grad kunde læses særskilt, at jeg for betegnende at udtrykke dette, har indrettet det saaledes, at hver kan kjøbes for sig. Den derimod der, uden at glemme Opbyggelsen og at denne dog er det Første og det Sidste, ved Siden deraf beskæftiger sig med at betænke Forskjelligheder indenfor Religieusitetens hele Omfang, ham vil i denne Henseende især Sammenstillingen og Sammenligning mell. <de> 3 Afdelinger beskæftige. Han skal hell. ikke søge forgjeves, om end, hvad der i Talerne er gjort for at belyse dette, tillige er skjult, da Sligt kun

²¹⁸] ɔ: S. V. VIII, S. 115 ff. II] ɔ: „Bogen om Adler“. III] ɔ: S. V. VIII, S. 245 ff. IV] ɔ: S. V. VIII, S. 299 ff. ²¹⁹Sml. 220. disse Afdelinger] ɔ: Første, Anden og Tredie Afdeling af „Opbyggelige Taler i forskjellig Aand“ (se S. V. VIII, S. 111).

(1846—47)

egner sig for Den ell. De, der i Selvvirksomhed <eftergjørende>
selv frembringe det.

S. K.

220
U. D.

Uagtet dette Værks forskellige Afdelinger netop ved Forskel-
ligheden baade i Væsen og Bygning[†] have et Forhold til hinanden,
som vil kunne beskæftige Den, der tilfældigen har Tid og Evne
og Lyst til at tænke over Sligt: saa kan dog hver enkelt Afdeling
i den Grad væsentligen læses særskilt til Opbyggelse, at jeg for
betegnende at udtrykke dette, har indrettet det saaledes, at hver
Deel kan kjøbes for sig. Hvad der skal tjene til Opbyggelse maa
aldrig indeholde Splid, som var der een Art Opbyggelse for Een-
foldige en anden for Kloge. Derimod har jeg tænkt mig Eenheds
Forholdet saaledes, at hvad den Eenfoldige kan forstaae, at det
skjult bør indeholde hvad der kan beskæftige den Kloge og mere
Dannede. Det bør altsaa være tilstæde, men skjult, saa kun den
eftertænkende Selvvirksomhed selv kan frembringe det igjen, thi
det at være mere Dannet mere Udviklet er dog et Tilfældigt, Op-
byggelsen det for Alle væsentlige Fælles.

[†] for den eftertænkende Sammenligning

221
U. D.

Gravtale: Dødens Afgjørelse (Brudevielse: Kjerlighedens
Forjættelse paa det Liv som er og det som kommer).

222
U. D.

Liigtale

Borgerflid gjorde ham riig;
Goddædighed uforglemmelig.

223
U. D.

En Liigtale over en forlovet ung Pige.
... Ja den Døde har det godt; og her kan man sige det med sandt
Eftertryk, og derved betegne Smerten desto dybere; thi hvad kan

³¹⁰ Sml. 219 og se Note dertil.

en Afdød ønske mere end at blive bevaret i en Levendes Erin-
dring, og saaledes er det her: han, der staaer Graven nærmest,
vil aldrig glemme hende... See den Døde har Fred i Graven og
har sit eneste Ønske opfyldt: at blive erindret; den Efterlevende
har Uro i Livet og har maattet opgive sit eneste Ønske: at leve med
hende...

En Liigtale? — Mønstret, der indvæves, skal være Poul Møller. 224
U. D.

Den Dødes **Erindring** er i Velsignelse. 225
U. D.

Den er Velsignelse over ham af de Efterlevende

Og denne Taknemlighed vorder atter til Velsignelse for dem.

Han gik ikke **bort**, han var borte. 226
U. D.

Text til en Ligprædiken.

Ved en Selvmorders Grav. 227
U. D.

Dødens Tanke. 228
U. D.

3 Taler.

1) Døden betragtet som Bedraget.

2) Døden som den sikke Fuldendelse.

3) Døden som den sidste Ære.

<4) Dødens Trøst. (det Trøstelige i at Døden er til)

5) Dødens Haab.

6) Dødens Seier.>

I Marginen foroven med Blyant: cfr. Journalen JJ p. 296

²²⁵ Sml. VA 56. VI B 147. ²²⁶ 1] sml. 229. 3] sml. 231-232. 4] sml. 234.
Journalen osv.] 2: A 57.

(1846—47)

229 Dødens Bedrag, dersom vi haabede alene for dette Liv.
U. D.

230 Dødens Fuldendelse.
U. D.

at nu tør man sige hun har seiret, nu er der ingen Fare mere.

En ulykkelig Elskerinde, der blev tro.

231 En Tale om Døden.
U. D.

Introduction:

Den sidste Ære — selv det ringe Menneske, hvor der ellers ikke er Tale om Ære, vises dog den sidste Ære. — (Her benyttes det Motiv af 1 Thess. 4,11: at sætte sin Ære i at leve stille.)

232 Den sidste Ære
U. D.

Liigtale.

Som Forgrund bruges en Differents-Figur f. E. en Mand som Skuespiller Ryge — derfor netop den sidste Ære som Den, der hæver alle Differentser.

Til 232:

233 Det forekommer mig at der paa et andet Stykke Papir i den
Jan. 20. firkantede store Æske maa findes lidt mere herom, dog staaer det mig ikke tydeligt.

d. 20. Januar 47.

234 Dødens Trøst.
U. D.

---

²²⁹ Sml. A 244. VI A 48. ²³⁰ Sml. VI B 148. ²³¹ Sml. 232. A 220. ²³² Skuespiller Ryge] Johan Christian R. (f. 1780) var død 1842 29. Juni.

C

PHILOSOPHICA

(1846)

I Martz. 1846.

<cfr. Journalen J. J. p. 274, 276, 278, 280.>

Spinozas Ethik.

Spinoza kan have megen Ret i den hele indadvendte Methode — at finis, τέλος er selve appetitus; at beatitudo ikke er virtutis præmium men ipsa virtus — Spørgsmaalet er kun, om hele hans Ethik ikke forskylder en Dobbeltthed, at han paa eengang (for at afskaffe Teleologien) betragter Alt i Ro, og saa igjen (i Kraft af Definitionens suum esse conservare) faaer Endeligheden i Vorden. Dette vil sige: Begrebet Bevægelse mangler her.

Det er ganske sandt, at Sandheden maa forstaaes ved sig selv, og at derfor alle fingerede Understøttelses-Midler for ved deres Hjælp bedre og lettere at forstaae den ere Sandsebedrag, som Miraklet f. E., thi for den Troende er Miraklet netop Sandheden, men ikke Sandheden for Den, der ikke har grebet Troen. (dette har jeg selv ofte nok paaviist i afsluttende Efterskrift.). Det er ligesaa, at Dyden maa eftertragtes for sin egen Skyld. Men dersom Individet nu oprindeligen ikke er stillet saaledes, hvad jo Spinoza benægter, saa spørges om det da ikke selv kan gjøre Noget til. Og Spinoza taler jo selv om en Vei til denne perfectio; han definerer selv lætitia ved transitio in perfectionem, og urgerer netop transitio, altsaa Overgangen, Bevægelsen. Men her er netop

¹Journalen osv.] 3: A: 28. 29. 31. 34. 35. Spinoza's Ethik] se særlig: Pars IV, def. VII (Paulus' Udg. 2. Bd., S. 204). Prop. XVIII, schol. (Paulus S. 215 f.). Prop. XX med demonstr. (Paulus S. 217 f.). Prop. XXVI, demonstr. (Paulus S. 220 f.). Prop. XXVIII med demonstr. (Paulus S. 221). Pars I, appendix (Paulus S. 68 ff.; sml. A 31). Pars II, Slutn. (Paulus S. 129). suum esse conservare] sml. A 35. Sandheden maa forstaaes osv.] sml. IV A 190. han definerer osv.] sml. A 34, S. 18.

1846

Dobbeltheden. Det Første giver seet sub specie æterni Immanent-
sen. Men vil Spinoza tale om virkelige Individuer, som han jo gør,
saa maa han eo ipso indrømme at Maximum dog bliver at vide
dette*), og i en Approximeren at stræbe til det, men vel at mærke
i Existents, der netop giver Teleologien ved at adskille Immanent-
sens Acquiescenstia in se ipso, og ved sin Vorden frembringer
det Modsatte en nismus, en Trang, og derved en Interesse.

*) *I Marginen*: in abstracto

I Marginen til 1:

- ² I cogitata Metaphysica pars 1. p. 60 siger Spinoza selv (under
U. D. den Artikel quare aliqui bonum metaphysicum statuerunt) at de
have gjort Forskjel mellem rem ipsam et conatum qui in unaquaque
re est ad suum esse conservandum, og at det er en Misforstaaelse.
Men her er det igjen, saa er jo hele Ethiken tilbagekaldt, al hans
Veiledning for den Vise o: s. v.:

cfr. ogsaa cogitata metaph: pars 1. p. 57 conciliationem libertatis
nostri arbitrii et prædestinationis Dei humanum captum superare.

hvor han altsaa selv pathetisk statuerer
noget Uforstaaeligt.

Til 1:

- ³ Spinoza vil udvikle eller avancere Guds Tilværelse af Guds
U. D. Ideen, og mener derved at omgaae den pathetiske Mellemsætning
(om at Gud ikke kan bedrage) som Cartesius behøvede for at give
Tænkningen Realitet.

opera omnia p. 5 og 6.

Man kan ingen Vished have om Noget uden først at have en
Idee om Gud; men en Idee om Gud kan man ikke have saa længe
man ikke veed, om vor Naturs Ophav har dannet os til at bedrages.
Spinoza svarer: det Første indrømmes, det Sidste benægtes. Jeg

² have gjort Forskjel osv.] i Paulus' Udg. (se til IV B 1, S. 103) 1. Bd., S. 105.
p. 57] Paulus 1. Bd., S. 100. ³ den pathetiske Mellemsætning] sml. IV B 2, 9
og se Note dertil. opera omnia p. 5 og 6] 2: Principia philosophiæ Cartesi-
anæ. Pars I, proleg.; om Udg. se til IV A 190. (I Paulus' Udg. 1. Bd., S. 7 ff.).

kan have en Idee om en Triangel uden at vide om den menneskelige Naturs Ophav har dannet os til at bedrages. Ganske i samme Forstand kan jeg have Guds Ideen, og nu af den faae Existentsen ud.

Til 3:

p. 11 Axioma X.

4

Anderledes med den menneskelige Tænkning, der maa have en Grund til at den blev til og til at den vedbliver; thi efter dens Tilblivelse indeholder dens Væsen ikke mere en nødvendig Existents end førend den tilblev, og derfor behøver den samme skabende Magt udenfra for at vedblive som for at begynde.

U. D.

Excerpter af Carus „Psyche“, se til A 186, S. 125:

5

U. D.

[S. 99 f. sml. 116 ff.] I hele den ubevidste Verden er Omverdens Tryk og det Enkeltes Modtryk identiske. Det første Spor af Spontaneitet ligger i at dette Tryk og Modtryk medieres gennem et Tredie: Almeenfølelse, Følelse, Selvfølelse.

1

[S. 102-111] Bevidstløshed. — Saa maa der dannes en impressionabel Substans (Nervesystem); dernæst maa der være en Omverden, — Verdensbevidsthed; — saa en Opsamling en Opbevaring af Indtryk (Innerung — ell. i høiere Sphære Erinnerung); og denne Opbevaring maa have naaet et vist Maal: Selvbevidsthed. — Guds Bevidsthed.

2

[S. 140 f.] Dyrene: Naturdrift; Kunstdrift; Vandredrift.

3

[S. 160] Barnet Forstand; Phantasie med Puberteten; Fornuft.

4

⁴Axioma X] Princ. philos. Cartes. Pars I, propos. IV (Paulus' Udg. 1. Bd., S. 18 f.).

1846

[S. 165] Og som i den menneskelige Organisme den udvikler sig ved en eensformig Gjentakelse, gjentaget Sætten af Urzellen, saaledes Hukommelsen, der jo er en Gjentakelse. [S. 167] Og som der paa samme Tid i Organismen er en Stræben til Totalitet: saaledes Phantasien der er Totalitet. — Phantasien completerer Msket.

vil' da' det kommer
 at det, nok skal
 det af den her
 som en gang en
 færdig bogen skal,
 fornuftig, i den
 skal bringes i
 det, at de vil mere
 om en færdig
 det skal.

om det, at det kommer
 som en gang en
 færdig bogen skal,
 fornuftig, i den
 skal bringes i
 det, at de vil mere
 om en færdig
 det skal.

den færdig bogen skal,
 fornuftig, i den
 skal bringes i
 det, at de vil mere
 om en færdig
 det skal.

den færdig bogen skal,
 fornuftig, i den
 skal bringes i
 det, at de vil mere
 om en færdig
 det skal.

den færdig bogen skal,
 fornuftig, i den
 skal bringes i
 det, at de vil mere
 om en færdig
 det skal.

den færdig bogen skal,
 fornuftig, i den
 skal bringes i
 det, at de vil mere
 om en færdig
 det skal.

den færdig bogen skal,
 fornuftig, i den
 skal bringes i
 det, at de vil mere
 om en færdig
 det skal.

 He vordende met de hand.
 dat eenen, ten alle den, en
 ten gij en wylde den en de gij
 gij, ten vordende met de hand
 vordende met de hand, ten en gij, ten
 op en vordende met de hand —
 , de vordende met de hand
 ten en vordende met de hand
 ten en vordende met de hand
 82 ten gij.

Facsimile af Teksten Side 6, A 5

 Me gij, ten vordende met de hand
 Me de vordende met de hand, ten en gij, ten
 ten gij, ten vordende met de hand
 ten gij, ten vordende met de hand
 ten gij, ten vordende met de hand
 ten gij, ten vordende met de hand

ten gij, ten vordende met de hand
 ten gij, ten vordende met de hand
 ten gij, ten vordende met de hand
 ten gij, ten vordende met de hand
 ten gij, ten vordende met de hand

Facsimile af Teksten Side 135-36, A 201

June 1st
 Dear Sir,
 I have the honor to acknowledge the receipt of your letter of the 24th inst. in relation to the matter of the Wilmington and Annapolis Railroad, and in reply to inform you that the same has been forwarded to the proper authorities for their consideration. I am, Sir, very respectfully,
 Yours, &c.
 J. L. M.
 Secretary of the Board of Public Works.

in respect to the matter of the
 Wilmington and Annapolis Railroad, and in reply to inform you that the same has been forwarded to the proper authorities for their consideration. I am, Sir, very respectfully,

in respect to the matter of the
 Wilmington and Annapolis Railroad, and in reply to inform you that the same has been forwarded to the proper authorities for their consideration. I am, Sir, very respectfully,

in respect to the matter of the
 Wilmington and Annapolis Railroad, and in reply to inform you that the same has been forwarded to the proper authorities for their consideration. I am, Sir, very respectfully,

in respect to the matter of the
 Wilmington and Annapolis Railroad, and in reply to inform you that the same has been forwarded to the proper authorities for their consideration. I am, Sir, very respectfully,

in respect to the matter of the
 Wilmington and Annapolis Railroad, and in reply to inform you that the same has been forwarded to the proper authorities for their consideration. I am, Sir, very respectfully,

KILDE-ANGIVELSE,
MANUSKRIFT-BESKRIVELSE
OG TEXTKRITISKE
OPLYSNINGER

Med E. P. I	betegnes:	Af Søren Kierkegaards Efterladte Papirer ved H. P. Barfod (Kbh. 1869), I—II (1833—43).
— E. P. III	—	Af Søren Kierkegaards Efterladte Papirer ved H. P. Barfod (Kbh. 1872), III (1844—46).
— B-Fortegn.	—	Fortegnelse over de efter Søren Aabye Kierkegaards Død forefundne Papirer. 1865 optaget af H. P. Barfod. Manuskript.
— L-Fortegn.	—	Fortegnelse over Manuscripterne af S. Kierkegaard. optaget efter hans Død af Henr. Lund. d. 17 Januar 1856. Manuskript. (Se Fortale I, S. VIII).
— U-Fortegn.	—	Universitets-Bibliotekets Fortegnelse over Søren Kierkegaards Manuskripter.
— * ved Stykkernes Numre	—	de Stykker, som ikke før har været trykt.
— Mgl.	—	at Original-Manuskript mangler.
— Tal med $\times$ imellem	—	Tvær- og Længdemaal i Millimeter.
— $\div$	—	at et Manuskript er beklippet.
— 1 S., 2 SS. osv.	—	at en Side, to Sider osv. er helt eller delvis beskrevet.
— <i>Kursiv</i>	—	Udgiver-Bemærkninger i citeret Text.

$\perp$ betyder: vinkelret(te) paa

4. — Kvart

8. — Oktav

< — fremkommet ved S. K.s Rettelse af udslettet af S. K. med Blyant

| | — — — — Blæk

|| || —

Forøvrigt er brugt følgende Forkortelser:

adsk.	adskillige	Marg.-Tilf.	Marginal-Tilføjelse(r)
Anm.	Anmærkning	m. m.	med mere
Barf.	H. P. Barfod	mrk.	mærket
Beg.	Begyndelse(n)	osv.	og saa videre
beg.	begyndende	pag.	pagineret
Bl. Bl.	Blad Blade	Pap.	Papiret
blaal.	blaalig	Pb.	Papbind
c.	circa	rektang.	rektangulær
efterh.	efterhaanden	Rett.	Rettelse(r)
enk. St.	enkelt(e) Sted(er)	S. SS.	Side Sider
f. ff.	og følgende Side(r)	S. K.	Søren Kierkegaard
	Nummer (Numre) osv.	Skr.	Skriften
fig.	følgende	sl.	sluttende
Fol.	Folio	Slutn.	Slutning(en)
Forgyldn.	Forgyldning	sml.	sammenlign
forøvr.	forøvrigt	spr.	sprængt
gennemg.	gennemgaaende	Tidsbestem.	Tidsbestemmelse
gull.	gullig	Tit.	Titel
iflg.	ifølge	Tryk-Mskr.	Tryk-Manuskript
indv.	indvendig	ubeskr.	ubeskrevet
Kt. Ktt.	Kant Kanter	udv.	udvendig
langstr.	langstrakt	uregelm.	uregelmæssig
Lin.	Linie	Vb.	Vælskbind
Læsn.	Læsningen	Vm.	Vandmærke

Umiddelbart efter de Tal, der giver Optegnelsernes Numre i Udgaven, følger for en Del af disse Numres Vedkommende (ligesom i de foregaaende Bind) Henvisninger til Manuskript-Stykkernes Plads i B-Fortegn.; i de Tilfælde hvor Identificeringen ikke er umiddelbart givet, men helt eller delvis beroer paa Slutninger, er dette i Henvisningerne tilkendegivet ved Hjælp af skarpe Klammer, med Tilføjelse af Spørgsmaalstegn hvor Identificeringen helt eller delvis er tvivlsom. Ved et: = L-Fortegn. føjet til Henvisningen til B-Fortegn. angives, at det paagældende Nummer hører til den Afdeling af Papirerne, hvorover ogsaa Henrik Lund har optaget Fortegnelse, hvis Nummerering indtil Nr. 382 er den, der følges i B-Fortegn.

Efter en stor Del af Numrene følger umiddelbart kun en Streg; herved angives, at det paagældende Nummer hører til den Afdeling af Udgavens Materiale, der falder udenfor Lunds og Barfods Fortegnelser. Dette gælder i nærværende Bind for Numrene B: 74-82, 93-131, 133-172 og 174-194, omfattende Manuskripter til „En første og sidste Forklaring“, Korrektur til

„Afsluttende Efterskrift“, samt Manuskripter til „En literair Anmeldelse“ og „Opbyggelige Taler i forskjellig Aand“. Sandsynligvis har disse ukatalogiserede Numre hørt til det Manuskript-Materiale, der ifølge L-Fortegn. fandtes i „en stor Sæk“ og summarisk betegnes som „en Mængde gamle, brugte Manuskripter f. Ex. til Enten—Eller, Stadier paa Livets Vei, Logiske Problemer etc. etc. (som oftest i stor Uorden og adspredte)“. Manuskripterne til A: 129-146, 237-250 og B: 53, 87, 132, 205-210 hører til en Afdeling Papirer, der af S. K. har været samlet under Betegnelsen: „Hvad der laae i Bibelfoderaleet, ældre end 1848“; A 233-236 hører til nogle løse Optegnelser, der af S. K. har været betegnet: „Smaating fra Aarene nogle og 40“.

I selve Manuskriptbeskrivelsen er skarpe Klammer benyttet til at betegne de Dele af denne, der paa Grund af Materialets nuværende defekte Tilstand kun har Beskrivelsen i B-Fortegn. at holde sig til; men forøvrigt maa det bemærkes, at — saavidt gørligt ved Hjælp af B-Fortegn. — Materialets oprindelige Tilstand er lagt til Grund for Beskrivelsen, medens der er set bort fra de Defekter, hvormed det nu efter Barfods senere Behandling præsenterer sig.

I de tekstkritiske Oplysninger henviser Brøktal til Linie i Stykket (altid talt fra oven); almindeligt Tal med Brøktal ved angiver Stykkets Nummer og Linien; hvor vedkommende Stykke strækker sig over to eller flere Sider indskydes (med et S. foran) Sidetallet foran Linietalet, som da gælder vedkommende Side. Til venstre for skarp Klamme anføres med spærret Tryk hvad den trykte Text har, og til højre følger hvad Kilden har, eller med Tegnet < foran hvad Manuskriptet oprindelig har haft, som saa af S. K. selv er bleven rettet til det i den trykte Text optagne. Tilføjes af manglende Forkortelses-Punktum, Prik over i, Tøddel over ö eller ä eller ü, samt Gengivelsen ved Chr (chr) af det af S. K. ret hyppigt benyttede χ i Forkortelser for Christus, Christendom, Christne, christelig er der ikke taget Hensyn til i de tekstkritiske Oplysninger; Overstregninger meddeles kun, hvis de sikkert kan tydes og menes at være af Interesse for Texten; men ellers vil enhver Afvigelse fra Kilden findes anført.

Med nærværende Bind er følgende Numre af B-Fortegn. helt udtømte: 291. 293. 294. 295. 296. 298. 299. 300. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 367. 368. 394. 403. 405. 406. 466, og følgende delvis: 322. 353. 382. 451.

291	findes i U-Fortegn.	50
293	— - —	50
294	— - —	60
295 (B 72)	— - —	50
295 (B 73) Mgl.		
296	— - —	50
298	— - —	50
299	— - —	24
300	— - —	50
302	— - —	60
303-305	— - —	50
306	— - —	60
307-311	— - —	50
322,1	— - —	60
353 a	— - —	69
353 b	— - —	60
353 c	— - —	50
353 e	— - —	23
353 l	— - —	60
353 n	— - —	60
353 x	— - —	60
367 Mgl.		
368	udgør	68
382	findes i	69
394 Mgl.		
403	— - —	60
405	— - —	60
406	— - —	24
451	— - —	39 C
466	— - —	21
B-Fortegn.	udgør	72
L-Fortegn.	—	71

Numrene udenfor Lunds og Barfods Fortegnelser:

B 74-79	findes i U-Fortegn.	21
B 80	— - —	16
B 81-82	— - —	18 b
B 93-105	— - —	23
B 106	— - —	18 b
B 107-108	— - —	23

B 109	findes i U-Fortegn. 18 b		
B 110-114	—	.	23
B 115-116	—	.	18 b
B 117-131	—	.	23
B 133-134	—	.	23
B 135	—	.	18 b
B 136-172	—	.	24
B 174	—	.	24
B 175-179	—	.	28
B 180-194	—	.	24

Til A 230 og 231, der af Barfod betegnes som „to Smaasedler“, mangler Original-Manuskript, og det er ikke lykkedes at konstatere deres Henhøren til noget Nummer i B-Fortegn.

A

1: 368 (= L-Fortegn. — Bind, indv. af S. K. mrk. JJ, 8. (128 × 210), Vb. med Blindtryk og Forgyltn. paa Ryggen, i øverste og nederste Rygfelt i Forgyltn. en Lyre; grønt spr. Snit. Pap.: Koncept; grovt; Vm. C & I HONIG), S. 254. — Skr.: tildels stor; gennemg. rolig, i enk. Ord hurtigere.

Anm.: Stykkerne i 368 anbragt med ydre Margen. Bladet S. 254 f. med Blyants-Paginerings kun paa første Side, det følgende Blad af Barf. beklippet foroven og derfor uden Paginerings, S. 258 pag. med Blæk, S. 259 uden Paginerings; fra S. 260 Blyants-Paginerings kun af hvert Blads første Side (med lige Tal).

¹ Droskekudsk] || f || Droskekudsk

2-3: 368 (se 1), S. 254 f. — Skr.: stor; gennemg. rolig, i enk. Ord hurtigere.

² Side,] Side, || til ikke at ligge og f || ²¹¹ have] have || denne [/?] || den] < det ³ har været] har

4: 368 (se 1), S. 255. — Skr.: som 2 f.

*5: 368 (se 1), S. 256. — Skr.: som 1; i Marginen med Blyant „NB“ (formentlig ikke af S. K.).

6-7: 368 (se 1), S. 256 f. — Skr. 6: tildels stor; beg. rolig, efterh. hurtig tildels flygtig. 7: rolig, tildels sirlig.

Anm.: 7 anbragt paa S. 256, med Linier beg. ⊥ Sdens nederste Kt.

⁶ gøre det] gøre ⁶ kunde] kunde jeg ⁷ Deutsche] Deutsche || Deutsche || Deutsche

8: 368 (se 1), S. 257. — Skr.: som 1.

Anm.: nederste ¹/₄ af Siden ubeskr.

9: 368 (se 1), S. 258. — Skr.: som 2 f.; med latinske Bogstaver.

Anm.: anbragt midt paa Siden, som forøvr. er ubeskr.

10: 368 (se 1), S. 259. — Skr.: gennemg. stor; beg. rolig, snart hurtigere.

² individuel] individual [/?]

11: 368 (se 1), S. 259 f. — Skr.: stor; gennemg. hurtig, i enk. Ord roligere.

⁷ Prof.] Prof.

12: 368 (se 1), S. 260-262. — Skr.: som 1.

⁸ Mod.] < Mod, ¹⁷ saa] saa || er || ¹⁹ fremkogle] < fremgogle

13: 368 (se 1), S. 262. — Skr.: tildels stor; gennemg. hurtig, i enk. Ord roligere.

- ⁴ Bagateller,] Bagateller,
[< .] || I æl ||
- 14-16: 368 (se 1), S. 263. — Skr.
14: rolig. 15: tildels stor;
beg. rolig, snart hurtigere.
16: som 1.
- 17-18: 368 (se 1), S. 264. — Skr.
17: rolig, tildels sirlig. 18:
beg. rolig, snart hurtigere.
- 19: 368 (se 1), S. 264-266. — Skr.:
efterh. stor; beg. sirlig, efterh.
hurtig tildels flygtig.
⁷ rund] || saa selv [ʔ] ||
rund ¹¹ Uvist] < uvist
- 20: 368 (se 1), S. 266 f. — Skr.:
tildels stor; beg. rolig, efterh.
hurtig tildels flygtig.
S.12⁸ fra] fra || Sl || S.12¹²
Ein-] Een-
- 21: 368 (se 1), S. 268. — Skr.: til-
dels stor; beg. rolig, efterh.
flygtig.
- 22: 368 (se 1), S. 268 f. — Skr.:
som 1.
- 23: 368 (se 1), S. 269 f. — Skr.:
tildels stor; gennemg. rolig,
enk. St. hurtig tildels flygtig.
¹⁰ Sandheden,] < Sand-
heden;
- 24-25: 368 (se 1), S. 271. — Skr.:
som 1.
24¹ kritisk] kritisk || For-
stan || 25² kunde] kunde
|| reussere [ʔ] ||
- 26: 368 (se 1), S. 272 f. — Skr.:
tildels stor; beg. rolig, snart
hurtig tildels flygtig.
¹¹ han] < jeg al] < alle
- 27: 368 (se 1), S. 273. — Skr.:
som 2 f.
- 28-29: 368 (se 1), S. 273 f. — Skr.
28: som 11. 29: gennemg.
rolig, i enk. Ord hurtigere.
Anm.: 29 anbragt paa S. 274.
- 30: 368 (se 1), S. 275. — Skr.:
efterh. stor; beg. sirlig, snart
hurtigere.
- 31: 368 (se 1), S. 275 f. — Skr.:
stor; beg. rolig, snart hurtigere,
i enk. Ord flygtig.
- 32: 368 (se 1), S. 277. — Skr.:
efterh. stor; beg. rolig, snart
hurtigere, i enk. Ord flygtig.
¹ latuit] latuit, ⁴ bliver]
|| lige t || bliver
- 33: 368 (se 1), S. 277 f. — Skr.:
stor; gennemg. hurtig, tildels
flygtig, enk. St. rolig.
- 34: 368 (se 1), S. 278 f. — Skr.:
tildels stor; beg. rolig, snart
hurtigere.
⁹ i] || om at || i S.18⁶ Det]
|| Man [ʔ] || Det
- 35: 368 (se 1), S. 280. — Skr.:
efterh. stor; beg. rolig, snart
hurtigere tildels flygtig.
¹¹ at anden Gang] < at,
- 36: 368 (se 1), S. 280 f. — Skr.:
tildels stor; beg. rolig, snart
hurtigere.

- 37: 368 (se 1), S. 281. — Skr.: som 2 f.
 A n m.: nederste $\frac{1}{4}$ af Siden ubeskr.
 * Provinds-] Provindss-
- 38: 368 (se 1), S. 282. — Skr.: som 13.
- *39: 368 (se 1), S. 282 f. — Skr.: stor; rolig.
- 40: 368 (se 1), S. 283 f. — Skr.: som 13.
- 41-42: 368 (se 1), S. 284. — Skr. 41: stor; rolig. 42: tildels stor; rolig.
- 43: 368 (se 1), S. 284 f. — Skr.: efterh. stor; beg. rolig, snart hurtigere.
- *44: 368 (se 1), S. 285. — Skr.: som 2 f.
- 45: 368 (se 1), S. 285 f. — Skr.: som 11.
- 46: 368 (se 1), S. 286. — Skr.: efterh. stor; beg. rolig, snart hurtigere.
⁴den er] den
- *47: 368 (se 1), S. 287. — Skr.: som 1.
- 48: 368 (se 1), S. 287 f. — Skr.: stor; hurtig, tildels flygtig.
 A n m.: nederste $\frac{1}{4}$ af Siden ubeskr.
¹(i) i (
- *49: 368 (se 1), S. 289. — Skr.: tildels stor; rolig, tildels sirlig.
- 50: 368 (se 1), S. 289 f. — Skr.: tildels stor; beg. sirlig, snart hurtigere, sl. flygtig.
- 51: 368 (se 1), S. 290 f. — Skr.: som 13.
 S. 23⁹ Det] || En || Det
- 52: 368 (se 1), S. 291 f. — Skr.: som 13.
- 53: 368 (se 1), S. 292. — Skr.: som 11.
 A n m.: nederste $\frac{1}{4}$ af Siden ubeskr.
- 54: 368 (se 1), S. 293. — Skr.: tildels stor; beg. rolig, efterh. hurtig tildels flygtig.
- 55: 368 (se 1), S. 294. — Skr.: tildels stor; beg. rolig, snart hurtig tildels flygtig.
¹enhver] enhver || Liter ||
¹⁰læse —] < læse n
- 56: 368 (se 1), S. 295. — Skr.: tildels stor; beg. sirlig, forøvr. gennemg. rolig, i enk. Ord hurtigere.
- 57: 368 (se 1), S. 296. — Skr.: som 2 f.
- 58: 368 (se 1), S. 296 f. — Skr.: som 1.
- *59-60: 368 (se 1), S. 297. — Skr. 59: som 2 f. 60: tildels stor; rolig.
 60¹ „Wer] Wer
- 61: 368 (se 1), S. 298. — Skr.: enk. St. stor; beg. rolig, snart hurtigere hist og her flygtig.
 S. 26⁵ Gud] || det || Gud hvad] || jeg || hvad S. 26⁹ forstaae] forstaae ||, || S. 26¹⁰ tro.“] tro.

- 62: 368 (se 1), S. 298-300. — Skr.: tildels stor; beg. rolig, efterh. hurtig tildels flygtig.
³galt ud] galt ⁹Skyld.] < Skyld,
- 63: 368 (se 1), S. 300. — Skr.: beg. stor; gennemg. rolig, i enk. Ord hurtig.
- 64: 368 (se 1), S. 301. — Skr.: snart stor; beg. rolig, snart hurtigere, i enk. Ord flygtig.
- 65: 368 (se 1), S. 301 f. — Skr.: stor; hurtig, tildels flygtig.
- 66: 368 (se 1), S. 302. — Skr.: stor; beg. rolig, efterh. hurtig.
- *67: 368 (se 1), S. 302 f. — Skr.: som 11.
- 68: 368 (se 1), S. 303. — Skr.: som 13.
- 69: 368 (se 1), S. 304. — Skr.: tildels stor; gennemg. hurtig tildels flygtig, i enk. Ord roligere.
 An m.: Slutn. med Linier ud i Marginen.
⁶ethvert] < et ¹⁰-skab,] -skab, ¹¹at] < og
- 70: 368 (se 1), S. 305. — Skr.: stor; beg. rolig, snart hurtig tildels flygtig.
 S. 29⁶ ganske Andet] ganske
- 71-73: 368 (se 1), S. 306. — Skr. 71: tildels stor; rolig. 72: stor; beg. rolig, snarthurtigere, i enk. Ord flygtig. 73: stor; beg. rolig, snart hurtig tildels flygtig.
 73¹ bestemt] bestemt
- 74: 368 (se 1), S. 307. — Skr.: i enk. Ord stor; gennemg. rolig, enk. St. hurtig tildels flygtig.
 An m.: anbragt midt paa Siden, som forøvr. er ubeskr.
- 75: 368 (se 1), S. 308. — Skr.: stor; gennemg. hurtig tildels flygtig, i enk. Ord roligere.
³-geschmackt] < -geschmakt
- 76: 368 (se 1), S. 308 f. — Skr.: som 1.
- 77: 368 (se 1), S. 309-314. — Skr.: stor; gennemg. hurtig tildels flygtig, enk. St. roligere.
¹Det] || Sensation er || Det ²Aands-] || F || Aands- S. 31¹³ og] og || s || S. 31¹⁴ „ja] ja Velær-] Vel- ved Overgang til ny Linie S. 31¹⁷ Væmme-] < væmme-
- 78: 368 (se 1), S. 314 f. — Skr.: tildels stor; gennemg. hurtig, i enk. Ord flygtig, enk. St. rolig.
⁶„Dine] Dine ⁸„jeg] || Dine || „jeg
- 79: 368 (se 1), S. 315 f. — Skr.: tildels stor; beg. rolig, snart hurtigere tildels flygtig.
- 80: 368 (se 1), S. 316 f. — Skr.: efterh. stor; beg. rolig, efterh. flygtig.
- 81: 368 (se 1), S. 317. — Skr.: som 1.
- 82: 368 (se 1), S. 317 f. — Skr.: tildels stor; gennemg. rolig, enk. St. hurtig.

- ²bygger] byggger ³-bygning:] -bygning: [<.] || M ||
- 83: 368 (se 1), S. 318. — Skr.: stor; hurtig, tildels flygtig.
An m.: nederste $\frac{1}{4}$ af Siden ubeskr.
- 84-85: 368 (se 1), S. 319. — Skr.: 84: som 11. 85: gennemg. rolig, i enk. Ord hurtigere.
- 86: 368 (se 1), S. 320. — Skr.: efterh. stor; beg. rolig, efterh. hurtig.
²Køer] Køer
- 87: 368 (se 1), S. 321 f. — Skr.: tildels stor; beg. rolig, efterh. hurtig tildels flygtig.
An m.: nederste $\frac{1}{4}$ af S. 322 ubeskr.
²gigaaer] < gj ¹⁰Lomme-] Lome- ¹¹over] || d || over
S. 35 ²den] den || Bestia ||
- *88: 368 (se 1), S. 323. — Skr.: snart stor; beg. rolig, snart hurtig tildels flygtig.
- 89: 368 (se 1), S. 323. — Skr.: i enk. Ord stor; gennemg. hurtig, tildels flygtig, i enk. Ord rolig.
- 90: 368 (se 1), S. 323-325. — Skr.: tildels stor; beg. sirlig, gennemg. rolig, enk. St. hurtig tildels flygtig.
³Aar] Aar ||, || ⁵bleven] blev ⁹der er] der ved Overgang til ny Linie
- 91: 368 (se 1), S. 325 f. — Skr.: tildels stor; gennemg. rolig, enk. St. hurtigere.
- 92: 368 (se 1), S. 327. — Skr.: tildels stor; hurtig, tildels flygtig.
⁷Gange] Gange.
- 93: 368 (se 1), S. 328. — Skr.: som 1.
An m.: anbragt omtrent midt paa Siden, som forævr. er ubeskr.
¹-Phænomen] -Phænom
- 94: 368 (se 1), S. 329. — Skr.: i enk. Ord stor; rolig, tildels sirlig.
⁵Tre] < 3,
- 95: 368 (se 1), S. 329 f. — Skr.: tildels stor; gennemg. rolig, enk. St. hurtigere.
²„her] her ³fulde] || A || fulde ⁵forborgen] || T || forborgen ⁸saa] saa || fo ||
- 96: 368 (se 1), S. 330. — Skr.: som 13.
An m.: med Linier ud i Marginen. — Nederst paa Bladets anden Side slutter fra modsat Led III A 241.
S. 38 ²frem-] < Frem- S. 38 ⁹løb] || erobrede Frans || løb
- 97: 382 (= L-Forategn. — Bind, udv. af S. K. mrk. NB, som er skaa-ret ud i en helt overblækket Etikette, der under Blækket har Spor af at en oprindelig Paaskrift, som nu er ganske usynlig, først er bleven overkradset med Blyant; paa indv. trykt Etikette mrk. „N. C. Møller Bogbinder Ulfeldsplads No 97“, 4. (176 × 218), Vb. med Ryggen delt i 5 Felter ved Guldlinier og Guldfileter;

rødbrunt spr. Snit. Pap.: Biskube-Vm. C & I HONIG), første Blad. — Mgl. — B-Fortegn. (E. P. III, S. 390).

An m.: Stykkerne i 382 anbragt med bred ydre Margen. Pagineringen, der begynder paa det første bevarede Blad, er med Blyant; indtil Bladet S. 79 f. og fra Bladet S. 135 f. kun Paginering af hvert Blads første Side (med ulige Tal).

98: 382 (se 97), S. 1-9. — Skr.: tildels stor; rolig, beg. sirlig.

⁷-blik] -blik || saa cor || ⁹at første Gang] at || jeg || ¹⁴min anden Gang] < mit ³⁰-tet,] < -tet. S. 42¹⁵ for-] fore- S. 43⁴ at] at || mange || S. 43⁶ sidste] || t || sidste S. 43⁸ Phænomenerne] Phænomerne S. 43¹⁶ dernæst] dernæst || en || S. 43²⁶ de] < det S. 44¹ Phænomen] Phænom S. 44¹⁴ Hvis] || Jeg || Hvis S. 44¹⁶ for] faaer S. 45⁹ stillet] stillet ||, at || S. 45¹⁶ Alle] < alle S. 45²⁷ Angrebene] Angrebene S. 46⁹ af,] < af.

99: 382 (se 97), S. 9-11. — Skr.: rolig, tildels sirlig.

¹²har han] har S. 47² ønskede] ønskede || er || S. 47³ havde valgt] valgt ved Overgang til ny Side S. 47¹⁵ vel] vil S. 47¹⁶ for] < fordi S. 47²⁴ gid] || maa jeg || gid

100: 382 (se 97), S. 11. — Skr.: rolig, beg. sirlig.

101-102: 382 (se 97), S. 12. — Skr. 101: rolig, tildels sirlig. 102: rolig.

101⁵ som] || d || som 102² Uvenner] Venner

103: 382 (se 97), S. 12 f. — Skr.: rolig.

³med] || at || med at anden Gang] || 1 || at ⁶saa] saa || ved ||

104: 382 (se 97), S. 13-18. — Skr.:

tildels stor; gennemg. rolig, tildels hurtig, i enk. Ord flygtig.

⁷Ideen] Ideen ⁸Det] Det Det ved Overgang til ny Side ¹³ens] en S. 50⁵ Menne-skene] Msk. S. 50²¹ een] || En || een S. 50³⁴ vist] || at || vist Den] < den S. 50³⁴ Den] < den S. 51²¹ Det første Gang] < det

105: 382 (se 97), S. 18 f. — Skr.:

gennemg. stor; beg. sirlig, snart hurtigere, efterh. tildels flygtig.

¹⁶mulig] Læsn. tvivlsom endog [/]

106: 382 (se 97), S. 20-23. — Skr.:

gennemg. stor; beg. sirlig, efterh. hurtig tildels flygtig.

¹²Arbeide] Arbeide, || der-af || ²²i] i || indir | ²²-sere] <-serer S. 54²⁴ jeg] jeg || sk ||

107: 382 (se 97), S. 23-25. — Skr.:

gennemg. stor; beg. sirlig, efterh. hurtig tildels flygtig.

S. 55⁸ kan] kan kan ved Overgang til ny Side S. 55¹¹ hos] hos paa S. 55¹⁰ allerede] allerede

108: 382 (se 97), S. 26 f. — Skr.: som 2 f.

⁶Sag] < Dag

- 109: 382 (se 97), S. 28-30. — S. 28
(Beg. af Stykket til Lin. 18 „lære
Nøget“) Skr.: efterh. stor; beg.
sirlig, efterh. hurtig, i enk. Ord
flygtig.
S. 29 f. (Resten): Mgl. — E. P.
III, S. 410 f.
¹⁸ En... En] Een... Een
- 110: 382 (se 97), S. 31-33. — Skr.:
stor; hurtig, tildels flygtig.
²⁸ gjøre“] gjøre han.] han.“
S. 59⁴ „Intet] Intet S. 59¹⁸
sluddre] sluddrede
- *111: 382 (se 97), S. 33. — Skr.:
efterh. stor; beg. rolig, efterh.
hurtig.
⁸ solgt sig] solgt
- *112: 382 (se 97), S. 33 f. — Skr.:
stor; hurtig.
⁴ at en] at ved *Overgang*
til ny Side
- 113: 382 (se 97), S. 34 f. — Skr.:
gennemg. stor; gennemg. hur-
tig, enk. St. rolig.
²⁰ hans] hans || Sjel, og ||
- 114: 382 (se 97), S. 36. — Skr.:
som 1.
S. 61⁶ mig.] mig. || Men atter
dette Skin er ||
- 115: 382 (se 97), S. 36 f. — Skr.:
som 2 f.
- 116: 382 (se 97), S. 37 f. — Skr.:
tildels stor; rolig, beg. sirlig.
- 117: 382 (se 97), S. 38 f. — Skr.:
som 2 f.
⁶ i første Gang] i || d ||
- 118: 382 (se 97), S. 39. — Skr.:
som 2 f.
- 119: 382 (se 97), S. 39 f. — Skr.:
som 2 f.
- 120: 382 (se 97), S. 40. — Skr.:
som 2 f.
- 121: 382 (se 97), S. 41. — Skr.:
efterh. stor; beg. rolig, efterh.
hurtigere.
- 122: 382 (se 97), S. 41-43. — Skr.:
gennemg. stor; beg. rolig,
efterh. hurtig tildels flygtig.
¹⁰ hiin] || Jour || hiin S. 64⁶
-studerede] -studere S. 64¹⁰
veed] || ved || veed
- 123: 382 (se 97), S. 43 f. — Skr.:
beg. sirlig, snart hurtigere, i
enk. Ord flygtig.
² frem] fremt
- 124: 382 (se 97), S. 44 f. — Skr.:
tildels stor; beg. sirlig, snart
hurtigere, enk. St. flygtig.
S. 65⁷ et] < en S. 65²⁰ H.] H:
- 125: 382 (se 97), S. 46 f. — Skr.:
gennemg. stor; beg. rolig,
snart hurtig tildels flygtig.
An m.: Stykket slutter midt paa S. 47,
hvis nederste Halvdel er ubeskr.
- 126-127: 382 (se 97), S. 48-53. —
Skr. 126: gennemg. stor; gen-
nemg. hurtig tildels flygtig, enk.
St. rolig. 127: gennemg. rolig,
i enk. Ord hurtig.
An m.: 127 er anbragt paa S. 52.
126⁸ til] til || det || 126¹⁸
Pige] Pige, S. 67² i] || et || i

S. 67³ upaatvivleligt] upaatviviligt 127² existentielle] existentielles S. 69² Ingen som har] < ingen

128: 382 (se 97), S. 54-56. — Skr.: stor; gennemg. hurtig, tildels flygtig, i enk. Ord roligere.

Anm.: Stykket slutter lidt under Midten paa S. 56, som forøvr. er ubeskr.

¹²-skrift,] -skrift, || vilde ||

129: 353 (= L.-Fortegn.) a. Omslag. — Mgl. — Afskrift af Barf. (sml. E. P. III, S. 434).

130-146: 353 a (sml. 129). — [I] 4 løse Blade, 8., oprindelig 1 Ark 4. (232 × 290) + [II] 1 Læg paa 2 Ark (hvoraf de to sidste Blade endnu er sammenhængende foroven), dannet ved Sammenlægning af 1/2 Ark Fol. + [III] 1 Læg paa 2 Ark, dannet ved Sammenlægning af 1/2 Ark Fol. som II + [IV] 1 Læg paa 2 Ark 4. (171 × 208), dannet ved Sammenlægning af 1 Ark Fol. som II + [V] 1 Ark 4. (171 + 208), dannet ved Sammenlægning af 1/2 Ark Fol. som II + [VI] 1 Blad dannet af 1/8 Ark Fol. som II; 19 Bll. Pap. I: blaal. Post-Velin; med Stempel i Blindtryk i Hjørnet foroven tilvenstre paa det oprindelige Ark: „Hôtel le Saxe Berlin H. Bocquer“. II-VI: Post-Velin; blankt. Skr. 130: som 1. 131: sirilig. 132: rolig, tildels sirilig. 133-139: som 132. 140:

gennemg. rolig, i enk. Ord hurtigere. 141: som 132. 142: gennemg. rolig, tildels sirilig, enk. St. hurtigere. 143: som 142. 144: enk. St. stor; gennemg. rolig, tildels sirilig, enk. St. hurtigere. 145: efterh. stor; beg. sirilig, efterh. hurtigere. 146: stor; gennemg. rolig, hist og her hurtigere, i enk. Ord flygtig. — 23 SS.

Anm.: 130: i I, paa den ene Side af første Blad, hvis anden Side er ubeskr. 131: i I, øverst paa den ene Side af andet Blad, hvis anden Side er ubeskr. 132: i I, beg. under 131, sl. midt paa første Side af tredje Blad, hvis anden Side er ubeskr. 133: i I, under 132. 134: i I, beg. under 133, sl. midt paa første Side af fjerde Blad, hvis anden Side er ubeskr. 135: i I, under 134. 136 begynder i I, under 135, sl. i II, midt paa S. 1. 137: i II, beg. under 136, fortsættende og sl. midt paa S. 4; S. 2-3 ubeskr. 138: i II, beg. under 137, sl. paa S. 5, hvis nederste Del er ubeskr. ligesom S. 6-7. 139-140: i II, paa S. 8. 141: i III, øverst paa S. 1. 142: i III, beg. under 141, sl. midt paa S. 4. 143: i III, beg. under 142, sl. nederst paa S. 8, med Overspringen af S. 7, som er ubeskr. 144 begynder i IV, øverst paa S. 1, sl. i V, nederst paa S. 1; i IV er nederste 2/3 af S. 2 oversprunget (med Bemærkning „nihil deest“), ligeledes er SS. 4, 6 og 8 ubeskr. ligesom S. 2 i V. 145: i V, paa S. 3; S. 4 er ubeskr. Stykkerne i IV og V er anbragt med ydre Margen. 146: i VI, paa den ene Side af Bladet, hvis anden Side er ubeskr.

130⁸ om anden Gang] < og 130⁶ det] < den S. 74¹³ alt] < Alt 132⁸ Himmell-] Himme- 132⁴ Tal] Tal || som || 132⁷ i] <, 132¹⁴ ham hører Du] < Du hører ham 132¹⁶ i] i || Trængselen var || Du] Du || har dog ikke glemt ham || 132²⁸ det] || o, || det 132³⁰ det] det || bedste Sted. || 132³⁰

den] < det 132⁸⁸ Sindet] < Tanken 133³ ikke vil] ikke Tugt,] < Tugt; 133⁴ Velsignelse] < Velsignelsen 133⁵ Fordærvelse] < Fordærvelsen 134⁷ forstyrrede] < svarede ikke til 134¹⁰ gjør] < giver 134¹⁶ eller] || og || eller 135¹ Ordene] Ordenes 136¹¹ -ders] < -dernes 136¹⁸ gjorde] || var/? || gjorde 136³¹ hjem,] < hjem; 137³ paakalder] < kalder 137¹⁵ Alles] Alles || Trøst || Dig finde] Dig *ved Overgang til ny Linie* 138⁸ det] det || Rigt || S. 79⁹ Livsfares] Livsfare S. 79¹⁰ nævne:] < nævne; S. 79¹⁶ tilfreds-] tilfred- S. 79¹⁹ behøver] behøver || Tidens || 139⁸ en] en || T || 139⁹ Gud første Gang] < han 141¹⁸ For-] < for- S. 81¹ er] || fo || er S. 81¹⁸ Dig] < retteligen S. 81¹⁷ der] || som i || der S. 81¹⁹ adskille] adskille || tvende || S. 81²² ja] || hvis || ja S. 81³¹ bevar] || lær D || bevar ydmyge] || skj || ydmyge 143⁶ Msk. *anden Gang*] || G || Msk. 143¹⁰ det] det || Sy/? || 143¹⁶ Indvendende] Indvende 143²² ikke] ikke ikke *ved Overgang til ny Side* S. 83⁶ den accentuerer] < i den accentueres 144³ Barn:] < Barn, 144⁸ uden] ||, det lader sig være savnet || uden S. 85⁶ uden] || det || uden S. 85²¹ -lig] -lig ||. || S. 85²⁵ sørgmodig] < be-

drøvet S. 85²⁸ den *anden Gang*] < det S. 86¹⁰ den] det Skare... Følge] < Følge... Skare S. 86¹⁸ men] || da han døde var || men S. 86²⁰ der] der || er || S. 86²² give,] < give; S. 86²⁴ Andre] < andre S. 86³¹ Han] || Menn Saa da || Han men] men men *ved Overgang til ny Side* S. 87¹⁶ nødigere] nødigere || sagde om || S. 87²³ om:] < om, S. 87²⁸ end:] *Kolon med Blyant* S. 89⁴ Troende] Troende ||, ||

147: 382 (se 97), S. 57-64. — Skr.: gennemg. stor; gennemg. rolig, hist og her hurtigere, i enk. Ord flygtig.

Anm.: Stykket slutter midt paa S. 64, som forøv. er ubeskr.

¹⁵ Hos] hos *ved Overgang til ny Side* ²¹ Saadant] < saadant S. 94¹⁸ mig] mig || at || S. 94¹⁴ til-] || s || til- S. 95⁴ Den] < Det S. 95⁸ mig:] mig; || vi ||

148: 382 (se 97), S. 65. — Skr.: efterh. stor; beg. sirlig, snart hurtigere, i enk. Ord flygtig.

149: 382 (se 97), S. 66. — Skr.: tildels stor; beg. sirlig, snart hurtigere.

⁶ Den] < Det

150: 382 (se 97), S. 66-68. — Skr.: tildels stor; rolig.

⁸ selv] || uden || selv ¹⁰ afbryde,] < afbryde; ¹⁶ Nationers] Nationernes S. 98⁹ mærkelig forskjellig] mærkelig

- 151: 382 (se 97), S. 69. — Skr.: hurtig.
- 152: 382 (se 97), S. 69 f. — Skr.: tildels stor; snart rolig tildels sirlig, snart hurtig tildels flygtig.
S. 99⁶ Skor-] Skors- S. 99⁹ vilde] vilde || for || Skor-
første Gang] Skors- S. 99³⁰ privat] || en || privat S. 99²⁶ „dersom] dersom S. 99²⁷ intet] intet || evigt ||
- 153: 382 (se 97), S. 71 f. — Skr.: gennemg. stor; gennemg. hurtig, enk. St. rolig.
¹⁸ thi] || han || thi
- 154: 382 (se 97), S. 73 f. — Skr.: tildels stor; beg. rolig, efterh. hurtig tildels flygtig.
S. 101¹⁸ træder op] træder
ved Overgang til ny Side
- 155: 382 (se 97), S. 74 f. — Skr.: stor; beg. rolig, snart hurtig, i enk. Ord flygtig.
An m.: Stykket slutter midt paa S. 75, som forøvr. er ubeskr.
S. 102¹ garderet] || ikke ||
garderet
- 156: 382 (se 97), S. 76. — Skr.: gennemg. stor; beg. rolig, efterh. hurtigere, i enk. Ord flygtig.
- 157: 382 (se 97), S. 77. — Skr.: gennemg. stor; gennemg. rolig, i enk. Ord hurtigere.
¹ det] der ⁴ ved... ⁵ hyp-
pigere] < viser mig sjeld-
nere
- *158: 382 (se 97), S. 77-79. — Skr.: som 1.
⁵ Sprog“] Sprog ⁶ Punk-
tum og Komma] < Komma
og Punktum ⁹ han] han || en ||
¹⁸ situeret] situeret ||, at ||
-nismen.] -nismen. || Hegel
var jo || S. 104³¹. Forfatter
arbejde] Forfatter S. 104²⁸
læses,] læses, || end ||
- *159: 382 (se 97), S. 80. — Skr.: beg. sirlig, snart hurtigere.
S. 105³ Steder] Steder ||, ||
- 160: 382 (se 97), S. 80 f. — Skr.: som 1.
An m.: Stykket slutter midt paa S. 81, som forøvr. er ubeskr.
² Evangelium,] < Evan-
gelium. ⁵ de] < det ¹² Eder
første Gang] || e || Eder
- 161-162: 382 (se 97), S. 82. — Skr.: 161: tildels stor; rolig. 162: rolig.
An m.: Stykkerne er anbragt paa øverste Halvdel af Siden, som forøvr. er ubeskr.
161³ til] t. til 162¹ Chri-
stenheden] < Christen-
dommen 162³ Strid-] Strib-
- 163: 382 (se 97), S. 83. — Skr.: tildels stor; beg. rolig, efterh. hurtig tildels flygtig.
³ de] < det
- 164: 382 (se 97), S. 84. — Skr.: efterh. stor; beg. sirlig, snart hurtigere.
³¹ Forfatter- Existents] < Existents ⁷ hvad] || og ||
hvad

- 165: 382 (se 97), S. 84 f. — Skr.:
som 2 f.
    ⁸med] ||, ell. || med
- 166: 382 (se 97), S. 85. — Skr.:
tildels stor; rolig, tildels sirlig.
    S. 108¹ -law] < -lav S.
    108⁸ Den] < Denne
- 167-168: 382 (se 97), S. 86. — Skr.
167: sirlig. 168: efterh. stor;
beg. sirlig, snart hurtigere.
    167⁸ Menneskene] Msk.
    168⁶ de] det
- 169: 382 (se 97), S. 87-89. — Skr.:
gennemg. stor; snartrolig, snart
hurtigere, i enk. Ord flygtig.
    A n m.: Stykket slutter midt paa S. 89,
    som forøvr. er ubeskr.
    S. 109²² derovert] < der-
    om er
- 170-171: 382 (se 97), S. 90. — Skr.
170: tildels stor; beg. sirlig,
snart hurtigere. 171: stor;
rolig.
    170⁵ de døe] døe
- 172-173: 382 (se 97), S. 91. — Skr.
172: stor; beg. rolig, snart hur-
tigere. 173: som 11.
- 174: 382 (se 97), S. 92. — Skr.:
som 11.
    ³Samtiden er] Samtiden
    ⁸Den] Den || vil || ⁸om]
    < og ⁹Tak for] Tak
- 175: 382 (se 97), S. 93. — Skr.:
som 11.
    ⁸hidse] < hisse ⁴man]
    || det ir || man irette-] ir-
    rette-
- 176: 382 (se 97), S. 94-99. — Skr.:
efterh. stor; beg. rolig tildels
sirlig, efterh. hurtig.
    ¹⁰var] || har || var S. 114²⁶
    een] < en
- 177: 382 (se 97), S. 99. — Skr.:
efterh. stor; beg. sirlig, snart
hurtigere, i enk. Ord flygtig.
    ³gjøre] || ka || gjøre ¹⁰sige]
    < siges
- 178: 382 (se 97), S. 100. — Skr.:
efterh. stor; beg. sirlig, snart
hurtigere.
    ⁴for at] for
- 179: 382 (se 97), S. 100 f. — Skr.:
som 1.
- 180: 382 (se 97), S. 101. — Skr.:
stor; beg. rolig, snart hurtig
tildels flygtig.
    ⁹Feil-] < feil-
- 181: 382 (se 97), S. 101-105. —
Skr.: stor; beg. rolig, snart
hurtig, efterh. flygtig.
    ¹⁴Magt] Magt || eren || S. 117⁸
    selv] selv ||, || S. 117¹⁰ er]
    der S. 117¹⁰ derfor] derfor
    || Sk || S. 117²¹ kunde han]
    kunde
- 182-183: 382 (se 97), S. 105-114. —
Skr. 182: efterh. stor; beg. ro-
lig tildels sirlig, efterh. hurtig
tildels flygtig. 183: som 1.
    A n m.: 183 findes nederst paa S. 112.
    S. 118⁹ derom,] derom., S.
    118¹¹ siden] || n || siden S.
    119⁸ Phy-] Psy- og saaledes
    overalt i det flg. S. 119⁸ Tal]

- tal beregner] beregne S. 119¹³ mikroskopisk] < mikroskop S. 120⁸ Menneſke] Msk. S. 120⁷ langt] længt S. 120⁸ alle] alle || Blomſt || S. 120²⁰ begeiſtret] || at || begeiſtret S. 121⁵ Physiologen] || den || Physiologen S. 121⁸ Sidſte:] < Sidſte, S. 121¹² lyſſky] < lyſky obſcurantiſtiſk] obſcurantiſk S. 121¹³ Mandſ] Mand 183³ -livets] -livet Phy-] Psy-
- 184: 382 (ſe 97), S. 114 f. — Skr.: ſom 2 f.
S. 122⁸ han] || at || han S. 122⁶ den] || en || den
- 185: 382 (ſe 97), S. 115 f. — Skr.: ſnart ſtor; beg. rolig, ſnart hurtigere, i enk. Ord flygtig.
⁸ igaar] || idag || igaar ¹³ -erer] -er
- 186: 382 (ſe 97), S. 116-125. — Skr.: gennemg. ſtor; ſnart rolig, ſnart hurtig tildels flygtig.
S. 123¹⁰ ſaa] ſaa || ſøger || ³¹ det] < den S. 124³ ſig] ſig || til || S. 124¹³ Phy-] Psy-
og ſaaledes overalt i det flg. S. 124²⁰ Volumina] Volumina ||, || S. 124²⁷ Det første Gang] < det S. 125²⁴ Statistisk] Statistisk S. 126² det første Gang] < den S. 126¹⁶ -riget første Gang] -riet S. 126³¹ Sophistik] < Sophistik S. 126³⁸ franarrar] < narrer S. 126³⁸ dandset] || dannet || dandset S. 127¹² gj i gjen-] < ge
- 187: 382 (ſe 97), S. 125. — Skr.: tildels ſtor; gennemg. rolig, enk. St. hurtig.
- 188: 382 (ſe 97), S. 126. — Skr.: gennemg. hurtig, i enk. Ord roligere.
- 189: 382 (ſe 97), S. 126 f. — Skr.: efterh. ſtor; beg. rolig, ſnart hurtigere.
⁶ gjør det] gjør
- 190: 382 (ſe 97), S. 127. — Skr.: ſom 2 f.
¹ Elſkende] < Elſkede
- 191: 382 (ſe 97), S. 127-129. — Skr.: ſom 2 f.
¹ Noget] || de || Noget
- 192: 382 (ſe 97), S. 129-131. — Skr.: ſom 11.
S. 130⁹ jeg] jeg || be || ængſtede] < ængſtedes
- 193: 382 (ſe 97), S. 131 f. — Skr.: ſnart ſtor; beg. rolig, ſnart hurtigere, i enk. Ord flygtig.
² Phy-] Psy-
- 194: 382 (ſe 97), S. 132. — Skr.: gennemg. ſtor; gennemg. rolig, i enk. Ord hurtig; i Marginen: rolig.
- 195: 382 (ſe 97), S. 133. — Skr.: ſtor; hurtig.
- 196: 382 (ſe 97), S. 133 f. — Skr.: efterh. ſtor; beg. rolig, efterh. hurtigere, i enk. Ord flygtig.

⁶i dets] idet dets *ved Overgang til ny Linie*

197: 382 (se 97), S. 134 f. — Skr.: stor; beg. rolig, efterh. hurtig, i enk. Ord flygtig.

²Eenfoldige] Eenfoldige || og || ⁸-rede] -re *ved Overgang til ny Linie* ⁴Tale] Tale || til alle ||

198: 382 (se 97), S. 135. — Skr.: gennemg. stor; beg. rolig, efterh. hurtig tildels flygtig.

⁶Udtryk] Udtryk || — ||

199: 382 (se 97), S. 136 f. — Skr.: gennemg. stor; beg. rolig, efterh. hurtigere tildels flygtig.

²Comedie.] < Comedie,

200: 382 (se 97), S. 138-143. — Skr.: snart stor; gennemg. hurtig tildels flygtig, enk. St. roligere.

An m.: S. 139 f. er oversprunget i Pagineringen. Nederste 1/3 af S. 143 ubeskr.

¹⁶indlade sig] indlade ¹⁴skulde] < skulle ¹⁵næste] < næsten ²²ydmyste] ydmyste S. 135⁶ det] de S. 135¹⁹ sees ( ) < sees;

201: 382 (se 97), S. 144. — Skr.: tildels stor; beg. rolig, efterh. hurtigere tildels flygtig.

¹Mennesket] Msk. S. 136¹ Objekt.] < Objekt; S. 136³ Dog] dog

202: 382 (se 97), S. 144 f. — Skr.: tildels stor; beg. rolig, efterh. hurtig tildels flygtig.

⁴Ting;] < Ting, ¹⁸kommer] komer ¹⁶ved] || ad || ved

203: 382 (se 97), S. 145. — Skr.: beg. rolig, efterh. hurtigere.

204: 382 (se 97), S. 146. — Skr.: tildels stor; rolig, tildels sirlig. S. 137¹ wä h i wä hrend] < wä r

205: 382 (se 97), S. 146 f. — Skr.: gennemg. stor; beg. rolig, snart hurtigere, enk. St. flygtig.

¹Man kan] Man ³Hjertets] Hjertes ⁴saa] saa || sj || ¹⁰godt om] godt

206: 382 (se 97), S. 148. — Skr.: stor; beg. rolig, snart hurtigere tildels flygtig.

207: 382 (se 97), S. 148 f. — Skr.: tildels stor; beg. sirlig, snart hurtigere, enk. St. flygtig.

An m.: nederste 1/3 af S. 149 ubeskr.

¹¹den] < der ¹⁷ret] || F || ret ¹⁸end] end || strid ||

208-209: 382 (se 97), S. 150. — Skr.: 208: efterh. stor; beg. sirlig, snart hurtigere. 209: stor; beg. rolig, snart hurtigere.

208² omvendt] omvendte 208⁸ Ungdommelig] < Ungdommens Haa 208⁵ langt] langt || fuldk ||

210: 382 (se 97), S. 151. — Skr.: efterh. stor; beg. sirlig, snart hurtig tildels flygtig.

⁴sig] || l || sig ⁵meget] meget || paa ||

- 211: 382 (se 97), S. 151 f. — Skr.: tildels stor; beg. sirlig, snart hurtigere, i enk. Ord flygtig.
- 212: 382 (se 97), S. 152. — Skr.: som 13.
- 213: 382 (se 97), S. 153. — Skr.: efterh. stor; beg. rolig, snart hurtig, i enk. Ord flygtig.
An m.: nederste $\frac{1}{3}$ af Siden ubeskr.
- 214: 382 (se 97), S. 154 f. — Skr.: tildels stor; beg. sirlig, efterh. hurtig tildels flygtig.
S. 141³ et] < en S. 141⁹ Politie-] Polite-
- 215: 382 (se 97), S. 156. — Skr.: stor; hurtig, tildels flygtig.
- 216-217: 382 (se 97), S. 157. — Skr. 216: stor; hurtig, tildels flygtig. 217: tildels stor; beg. sirlig, snart hurtig tildels flygtig.
An m.: nederste $\frac{1}{3}$ af Siden ubeskr.
217⁵ da det] da 217⁶ -rede] -de
- 218: 382 (se 97), S. 158. — Skr.: som 11.
- 219: 382 (se 97), S. 158 f. — Skr.: tildels stor; gennemg. rolig, enk. St. hurtigere.
⁴Han] Han || lev || arbeidede] arbeide ⁵eet] < et ¹⁰de] < det
- 220: 382 (se 97), S. 159. — Skr.: tildels stor; rolig, tildels sirlig.
An m.: nederste $\frac{1}{3}$ af Siden ubeskr.
²2,11.] 2, || 12 || . 11
- 221: 382 (se 97), S. 160-167. — Skr.: stor; beg. rolig, snart hurtig gennemg. flygtig.
- ³Ønske] Ønske at ⁶ogsaa] ogsaa || som en || S. 144⁷ og] og || extraordinair || og S. 144¹¹ Saaledes] || Det er || Saaledes S. 144¹⁸ som] som || var de [?] || S. 144¹⁹ Antece-] Antecen- S. 144²⁰ -blik] -blikket S. 145³ De] < Det S. 145⁶ ligge] ligges [?] S. 145¹¹ Andet] < andet S. 146⁹ i] || i Gud || i
- 222: 382 (se 97), S. 167-171. — Skr.: stor; beg. rolig, snart hurtig gennemg. flygtig.
An m.: Stykket slutter midt paa S. 171, som forævr. er ubeskr.
³et] < en Par] || h [?] || Par || lader || ¹⁷efter-] || a || efter- S. 147¹⁵ da] da || intet || S. 147²¹ tryggere] < trykkere S. 147²⁴ Kone] < Koner
- 223-224: 382 (se 97), S. 172. — Skr. 223: stor; rolig. 224: efterh. stor; beg. sirlig, snart hurtigere, i enk. Ord flygtig.
223¹ til at] til Idee,] < Idee.
- 225-227: 382 (se 97), S. 173. — Skr. 225: stor; hurtig, tildels flygtig. 226: rolig. 227: stor; gennemg. rolig, i enk. Ord hurtig.
An m.: nederste $\frac{1}{3}$ af Siden ubeskr.
226¹ svært] < svagt
- 228: 382 (se 97), S. 174. — Skr.: som 2 f.
- 229: 382 (se 97), S. 174 f. — Skr.: stor; hurtig, tildels flygtig.
⁸hiin] hiin || Idee || ⁹mig,] < mig;

230-231: ? — Mgl. — E. P. I, S. 329.
Med Bemærkning „To Smaa-
sedler, maaske yngre end
1842“.

An m.: Tidsbestem. tvivlsom.

232: 394. — Mgl. — E. P. I, S. 316.

An m.: iflg. B-Fortegn. $\frac{1}{4}$.

¹] *fremhævet* ¹⁸det] *frem-
hævet*

233: 322 (= L-Fortegn.), 1a. —
Blad, 4.(171 × 208); med Spor
af Hæftning. Pap.: gull. Kon-
cept. Skr.: stor; gennemg.
flygtig, i enk. Ord roligere. —
2 SS.

²Figur] Figur || sidder ||
⁴et] < en ⁹herude] *Læsn.*
tvivlsom ¹⁰aftale] < tale
¹¹jeger] jeg herude] *Læsn.*
tvivlsom ¹⁵fra] || at || fra
¹⁸-hængere] < Hængere
²⁴de] de || 3 ||

234: 322 (sml. 233), 1e. — Lap,
langstr. rektang., af Blad 4.
(171 × ...). Pap.: som 233.
Skr.: hurtig, i enk. Ord flyg-
tig. — 1 S.

An m.: anbragt med Linier ⊥ Pap.s
korte Led, paa Bladets første Side.

235: 322 (sml. 233), 1f — Lap,
rektang., af Blad 4.; to Ktt.
uregelm. afrevet. Pap.: som
233. Skr.: gennemg. rolig, i
enk. Ord hurtig. — 1 S.

²der da] da

236: 322 (sml. 233), 1g. — Mgl. —
Afskrift af Barf.

An m.: anbragt paa den anden Side
af 235.

237-238: 353 (sml. 129) n. — $\frac{1}{2}$ Ark
Fol., med smal Rest af Arkets
andet Blad. Pap.: som 233.
Skr. 237: stor; gennemg. ro-
lig, i enk. Ord hurtigere. 238:
stor; gennemg. hurtig, tildels
flygtig, i enk. Ord roligere.

An m.: anbragt paa første Side af
Bladet, paa hvis anden Side findes
(overkradset med Blyant) Udkast til
et Stykke af „Bogen om Adler“.

S.156³ psykologisk rig-
tig] < rigtig psykologisk
238⁴ stor] staaer

239: 353 (sml. 129) x 1. — Lap,
rektang., af Blad 4.(171 × ...);
nederste Hjørne tilhøjre ure-
gelm. afrevet. Pap.: som 233.
Skr.: gennemg. stor; hurtig,
tildels flygtig. — 1 S.

An m.: anbragt paa Bladets an-
den Side.

⁵reiste] || blev || reiste

240: 353 (sml. 129) x 2. — Lap,
langstr. rektang., af Blad 4.
(207 × ...); en Kt. uregelm.
afrevet. Pap.: Koncept; grovt.
Skr.: stor; gennemg. hurtig,
tildels flygtig, i enk. Ord ro-
ligere. — 1 S.

An m.: anbragt med Linier ⊥ Pap.s
korte Led, paa Bladets anden Side.

⁶beskeden ( ] < beskeden,

241: 353 (sml. 129) x 3. — Lap, rekt-
ang.; en Kt. uregelm. afrevet.
Pap.: Posthorns-Vm. E & S;
ribbet. Skr.: stor; hurtig, til-
dels flygtig. — 1 S.

242: 353 (sml. 129) x 4. — Lap,
rektang., af Blad 4.(169 × ...);
en Kt. uregelm. afrevet. Pap.:

som 233. Skr.: gennemg. hurtig, tildels flygtig, i enk. Ord roligere. — 1 S.

Anm.: anbragt paa Bladets anden Side.

²-hyldede] < -hyllede

243: 353 (sml. 129) x 5. — Blad, 8. (124 x 200). Pap.: Post-Velin. Skr.: som 1. — 1 S.

Anm.: anbragt paa anden Side af Bladet.

244: 353 (sml. 129) x 6. — Lap, rektang., af Blad 4. (202 x ...); en Kt. uregelm. afrevet. Pap.: Konzept. Skr.: beg. rolig, snart hurtig, i enk. Ord flygtig. — 1 S.

Anm.: anbragt paa Bladets anden Side, med Linier beg. $\perp$ den bevarede hele Kt. af Bladet.

245: 353 (sml. 129) x 7. — Blad, 4. (169 x 208). Pap.: som 233. Skr.: stor; hurtig, tildels flygtig. — 1 S.

Anm.: anbragt paa første Side af Bladet.

246: 353 (sml. 129) x 9. — Lap, rektang., af Blad 4. (172 x ...); en Kt. uregelm. afrevet. Pap.: som 233. Skr.: rolig. — 1 S.

Anm.: anbragt paa Bladets anden Side.

247: 353 (sml. 129) x 10. — Lap, langstr. rektang., af Blad 4.

(170 x ...), med en lille Rest af Arkets andet Blad; af øverste Hjørne tilhøjre et Stykke bortklippet. Pap.: som 233. Skr.: som 1. — 2 SS.

Anm.: anbragt med Linier $\perp$ Pap.s korte Led.

⁶vel] < vil S. 159² til første Gang] || af || til

248: 353 (sml. 129) x 11. — Lap, rektang., af Blad 4. (171 x ...); med uregelm. afrevet Rest af Arkets andet Blad, og desuden med en Kt. uregelm. afrevet. Pap.: som 233. Skr.: efterh. stor; beg. rolig, efterh. hurtig, i enk. Ord flygtig. — 1 S.

Anm.: anbragt paa Bladets første Side.

*249-251: 466. — Bind, 8.; Pb., sort Papir med Mønster i Blindtryk; Ryggen afdelt i fem Felter ved Guldlinier, i andet Felt foroven Tit. i Forgyldn.: „Afsluttende Efterskrift af J. Climacus“; Indsiden af Bindene betrukket med grønt Papir, Forsatsblad foran og bagi af samme grønne Papir; Guld-snit. Skr. 250: rolig. 251: tildels stor; beg. rolig, efterh. hurtig tildels flygtig.

Anm.: 249,¹ findes paa S. 80, ² paa S. 195, ³ paa S. 327, ⁴ paa S. 328, ⁵ paa S. 351. 250-251 anbragt paa den Side af Forsatsbladet bagi.

250⁵ opinion] opioni

B

*1: 296 (= L-Fortegn.). — 1 Ark + 1 Blad, 4. (196 × 241); 3 Bll., med Spor af Hæftning; med Blyant pag. A-F. Pap.: Koncept; grovt. Skr. første Side: beg. sirlig, efterh. hurtigere; forøvr.: efterh. stor; gennemg. hurtig, tildels flygtig, hist og her rolig. — 6 SS.

An m.: med bred ydre Margen. Nederste $\frac{1}{4}$ af sidste Side (pag. F) ubeskr.

¹² efter... ¹³ Værdighed] < med „en fornuftig Mand over Bordet“ ²⁵ veed] ved S.166² med] < dermed S.166¹⁵ hvilket] || kan falde || hvilket S.166¹⁶ Licenciaten,] < Licenciaten) S.166¹⁸ Sligt... ¹⁷ paa] Sligt, *) || eller || paa i *Marginen*: *) og kun Den, der tankeløst bladrer i et Skrift kan falde paa S.166¹⁸ sig vel] sig S.166²⁶ efter] < ved S.166²⁸ ogsaa] ogsaa || tydeligere || S.166³⁰ Bordet,] Bordet, || hvilket skal være Skikinogle || S.167⁷ udøde-] < udø-

*2: 296 (sml. 1). — Lap, rektang., af Blad 4. (205 × ...). Pap.: Koncept; grovt. Skr.: efterh. stor; beg. rolig, snart hurtigere, i enk. Ord flygtig. — 1 S.

³ Bordet] Bordet || indbild ||

*3: 296 (sml. 1). — $\frac{1}{3}$ Ark Fol. sammenlagt i 4. (172 × 212); med en lille Rest af Arkets andet

Blad. Pap.: som A233. Skr.: gennemg. stor; gennemg. flygtig, i enk. Ord roligere. — 3 SS.

An m.: optager (med smal indre og ydre Margen) hele første Side, sl. øverst paa anden Side, med Text-Tilføjelsen beg. i umiddelbar Fortsættelse af Texten paa anden Side, fortsat over paa tredje Side, optagende (med indre og ydre Margen) Midten af Siden, som forøvr. er ubeskr. ligesom hele sidste Side. Tilf. *) er anbragt foroven i den indre Margen, Tilf. † paalangs forneden i den indre Margen med Linier beg. ⊥ Sdens nederste Kt., Tilf. [†] øverst paa anden Side.

S.168⁷ -plar;] < -plar.

*4-5: 296 (sml. 1). Blad, 4. (170 × 206); en Kt. uregelm. afrevet. Pap.: som A 233. Skr. 4 stor; flygtig. 5: stor; hurtig. — 2 SS.

An m.: 4 anbragt øverst paa Bladets anden Side, 5: øverst paa første Side; Bladet forøvr. ubeskr.

*6: 296 (sml. 1). — Lap, rektang., af Blad; tre Ktt. uregelm. afrevet. Pap.: Post-Velin; Vm. [I WHA] TMAN [18] 38. Skr.: hurtig. — 1 S.

*7: 296 (sml. 1). — Lap, rektang. (c. 200 × 268). Pap.: Koncept; tyndt. Skr.: stor; flygtig; de første fem Ord med Blyant; højere oppe paa Siden med Blæk: Seer — 1 S.

An m.: anbragt midt paa Siden, med indre og ydre Margen.

³ hvo] < hvor

*8: 296 (sml. 1). — Blad som 4 f.; med en lille Rest af Arkets

andet Blad. Skr.: tildels stor; gennemg. flygtig, i enk. Ord roligere. — 1 S.

Anm.: anbragt paa Bladets første Side, med Tilf. † øverst paa Siden.

⁶Ingen] < ingen ⁸Corsar!] < Corsar; ¹⁵er] er ||, sl [?] || S.170² Keitet-] Keit- S.170⁵ at] at || Corsaren fortjener || S.170¹¹ et Corsar-Angreb] < Angreb

9: 293 (= L-Fortegn.). — Sammenhæftning paa 4 Ark som 4 f.; 8 Bll.; de 6 sidste Blade afklippede paa smalle Rester nær. Skr.: rolig. — 4 SS.

Anm.: med bred ydre Margen; sort Hæftesnor. Teksten slutter øverst paa S. 4, som forevr. er ubeskr. ligesom de smalle Rester af de bortklippede Blade.

S.171⁸ Nogens] < nogens S.171¹⁴ for] for || hele || S.171¹⁸ vist] || sandt || vist S.171²⁰ hvor] || at || hvor S.171²⁶ alt] < Alt en-] < een- S.172¹⁰ ved] < over S.172¹¹ en] en || s || S.172¹⁸ For-] < for- Brav] < brav S.172¹⁶ er der] < at der er S.172²⁶ Det] < det S.172³⁰ om] om ||, ||

10*-11: 293 (sml. 9). — Tre Ark som 4 f.; 6 Bll.; de to sidste Ark med Blyant mrk. henholdsvis 2 og 3. Skr.: gennemg. stor; flygtig. — 11 SS.

Anm.: med bred ydre Margen. 10 optager første Ark. 11 begynder øverst paa Ark 2, sl. med Underskriften et Stykke under Midten paa anden Side af Ark 3; Resten begynder under Underskriften (med Linier beg. ude i Marginen), sl. med tre Linier nederst paa

tredie Side, som forevr. er ubeskr. ligesom hele sidste Side.

S.174¹⁵ vedlige-] vedlighe- S.174¹⁷ være] være || dum nok til at || S.175³ anden] anden || Pige || S.175⁴ det] < der S.175¹⁹ Dette;] < Dette? S.175²⁴ Pige] Penge S.175²⁶ Stolt-] || F || Stolt- S.175²⁶ Kjole] Kjole, S.176⁴ og første Gang] < at S.176¹⁵ den] den || angriber || S.176¹⁹ til] til || O || S.176²² Veien.] Veien.^a til] til || en Nar || veed] || hv || veed S.176²⁸ Ingen] < ingen S.177⁴ kunne] kunne || det [?] || S.177¹³ Betragtning] Betragtning det,] < det.

12: 303 (= L-Fortegn.). — To Blade som 4 f.; med Blyant pag. 1-4. Skr.: tildels stor; rolig. — 4 SS.

Anm.: med bred ydre Margen. Teksten slutter øverst paa S. 4, som forevr. optages af Beg. af 20 (overstreget med Blyantsstreger paaskraa).

S.178⁷ thi] thi at || foragtes || S.178⁸ foragtes] foragtes || er [?] Conces- || S.178¹⁸ der] der || uden || aabnet] aabnet || til || S.178¹⁹ Bladet] det Bladet S.178²² ved Novellen] Novellen ved Overgang til ny Linie S.179¹ alt det Forbigangne] < Alt S.179²⁰ derom,] < derom;

13: 303 (sml. 12). — 1 Ark + 1 Blad som 4 f.; 3 Bll.; med Blyant pag. 5-10 (som Fortsættelse til 12). Skr.: tildels stor; rolig. — 6 SS.

Anm.: med bred ydre Margen. Stykket har først været sluttet nederst paa

S. 9 (med S. 183 Lin. 10 „gjør.“, med Linier ud i Marginen), derefter er der fortsat med Tilføjelse optagende Foden af Siden, sl. med fire Linier øverst paa S. 10, som forøvr. er ubeskr.

²i... S. 180¹ have] < at decretere i Literaturen S. 181⁸ Frakken—] < Frakken, S. 181⁴ troe] | < ikke>| troe S. 181⁹ tiltvinge] < „tiltvinge“ S. 181¹⁵ -feide),] < -feide); mod] < mode S. 181¹⁷ en Jøde] < Jøden S. 183²¹ til at] til S. 183²² ogsaa] ogsaa || Den || S. 183²² tør] || d || tør

14: 303 (sml. 12). — Blad som 4 f.; med Blyant pag. 11-12 (som Fortsættelse til 13; først pag. 9-10 som Fortsættelse til 21, derefter 10-11 som Fortsættelse til 13 inden Slutnings-Tilføjelsen). Skr.: stor; gennemg. hurtig, tildels flygtig, i enk. Ord roligere. — 2 SS.

An m.: med bred ydre Margen; slut-
ner nederst paa S. 12.

²Dette er] Dette S. 185²⁰
Vittighedens] < Dens

15: 303 (sml. 12). — Blad som 4 f.; med lidt Rester af Arkets andet Blad; med Blyant pag. 13 (som Fortsættelse til 14). Skr.: tildels stor; rolig. — 1 S.

An m.: anbragt (med ydre og indre Margen) paa Bladets anden Side, som forøvr. er ubeskr. ligesom hele første Side.

²borgere i Medborgere]
< men ⁴ved] ved || den ||
⁷det anden Gang] < dette
Decret S. 186² hvis] || eller ||
hvis

*16-19: 304 (= L-Fortegn.). — 3 Ark (med Blyant mrk. 1-3) + 1 Blad (med lidt Rester af Arkets andet Blad), som 4 f.; 7 Bl. Skr. 16: gennemg. stor; beg. rolig, efterh. hurtigtildels flygtig. 17: gennemg. stor; gennemg. flygtig, i enk. Ord roligere. 18: stor; gennemg. flygtig, i enk. Ord roligere. 19: gennemg. stor; beg. rolig, efterh. hurtig tildels flygtig. — 12 SS.

An m.: i Arkene med bred ydre Margen. 16 begynder øverst paa første Side af Ark 1, sl. øverst paa fjerde Side. 17 begynder (med ny Udgang) umiddelbart efter Slutn. af 16, sl. (med Linier beg. ude i Marginen) nederst paa Siden; udfor Beg. er i Marginen med Brunkridt anbragt et Kors; Tilf. † anbragt paa Foden af Siden. 18 begynder et Stykke nede paa første Side af Ark 2, sl. i Ark 3, øverst paa tredje Side, som forøvr. er ubeskr. ligesom hele sidste Side af Arket; Slutn. af næstsidste Udgang (nederst paa første Side af Ark 3) har Linier ud i Marginen. 19 optager (med indre og ydre Margen) første Side af det løse Blad, hvis anden Side er ubeskr.; Stykket er med Blyants-Dobbeltkors sammenvist med Texten i 18 (S. 189 Lin. 12 ff. „Vant til“ osv.).

17³ end] en S. 187¹
Skridt.] < Skridt; S. 187⁷
Mænd] || T || Mænd 18² Nei]
|| S || Nei 18⁵ harmfuld]
< vred 18¹⁷ næstendeels]
næsten deels S. 188³ La-
ban] || Anden || Laban S. 188⁵
hvilken] || men || hvilken S.
188²⁰ -halsen] -halsen, [<.]
|| Hvem er det vittige Hoved?
erdet Golds] || S. 189⁸ skulde]
|| ell || skulde S. 189¹⁰ mit]
< mig uden] uden || Assi-
stencen fra Sjouere || S. 189¹¹
fra] fra || Contoret || S. 189²⁰

om] om || han var daarlig nok ||
 S.189³¹ ugunstig] < ugun-
 stigt til at] til S.190⁸ glæ-
 de] glædede 19³ -sophs]
 -sophs || Been || 19⁴ dog]
 dog || nok || 19⁸ smile]
 || men || smile 19⁹ uleilige]
 uleiliger [?] S.191⁸ ved] ved
 || at ||

*20: 303 (sml. 12). — S. 4 af 12 +
 2 Blade som 4f. Skr.: tildels
 stor; gennemg. rolig, i enk. Ord
 hurtigere; Stykket paa S. 4 i
 12 er overstreget med lange
 Blyantsstreger paaskraa, Re-
 sten med en enkelt Streg paa-
 skraa paa hver Side. — 4 SS.

An m.: med bred ydre Margen. Beg.
 af Stykket fortsætter (med ny Udgang)
 umiddelbart 12, Stykket slutter øverst
 paa første Side af andet Blad, som
 forøvr. er ubeskr.

¹¹ derved] < dermed
¹⁶ -nerne] < -nere ¹⁸ pri-
 vate] < Private- S.192¹⁹
 riigt:] < riigt; S.192²¹ at]
 < af Bog] Bog ||, || S.192²²
 -tydig] < -tydigt S.192²⁹
 Sted] < Steed S.192³¹ thi]
 thi || de || S.192³² nok.] < nok,

*21: 303 (sml. 12). — Ark som 4f.;
 2 Bl., med Blyant pag. 5-8
 (som Fortsættelse til 12). Skr.:
 efterh. stor; beg. rolig, efterh.
 hurtig tildels flygtig. — 4 SS.

An m.: med bred ydre Margen; op-
 tager hele Arket.

⁴ Agtelse.] < Agtelse.

22: 303 (sml. 12). — Blad som
 4f. Skr.: tildels stor; beg. ro-
 lig, snart hurtig tildels flygtig.
 — 2 SS.

An m.: med bred ydre Margen, paa
 anden Halvdel af anden Side med Li-
 nier beg. ude i Marginen; optager hele
 Bladet.

S.194¹⁰ Form] Reform S.
 194¹⁶ De anden Gang] || det ||
 De S.194¹⁸ vildledt] vildet
 S.195² tænk] tænkt S.195⁴
 Det] De S.195¹⁶ det anden
 Gang] De

*23: 303 (sml. 12). — Lap af Blad 4.
 (170 X ...); en Kt. uregelm.
 afrevet. Pap.: som A 233.
 Skr.: gennemg. hurtig, i enk.
 Ord roligere. — 1 S.

An m.: anbragt paa Bladets første
 Side.

¹ Græk i Grækerne]
 < Græs ² Een] < En ⁴ Ar-
 beidets] || Co || Arbeidets
⁵ tænk] tænkt

*24: 291 (= L-For tegn.). — Ark som
 4f.; 2 Bl. Skr.: tildels stor;
 gennemg. rolig, i enk. Ord hur-
 tligere. — 3 SS.

An m.: med bred ydre Margen. Tex-
 ten slutter nederst paa tredje Side;
 sidste Side ubeskr.

S.196⁶ jeg] jeg || virkeligen ||
 S.196¹¹ er...vidste] < || er
 det || synes man intet Middel
 at vide S.196¹⁶ af...Pro-
 fessionister] < af Foragte-
 lige -nister] -nister. S.196¹⁹
 -hed.] < -hed, S.196²⁶ Cor-
 saren.] Corsaren. [<:] || han ||
 S.197² -rerer] -rer S.197¹¹
 Verden første Gang] Verden
 ||, hvor der tales || S.197¹²
 Og] < Kun S.197¹⁶ den...
 Ærens-Vei] < Æresveien
 Ærens-Vei] < Vei

- *25: 291 (sml. 24). — Ark som 4f., med Blyant mrk. 1; 2 Bl. Skr.: tildels stor; rolig. — 3 SS.

An m.: med bred ydre Margen. Texten slutter nederst paa tredje Side; sidste Side ubeskr.

S. 198³ Selv] < Thi selv
S. 198³ var...⁴ Maade] < var
S. 198⁵ hvad] || (<|| hvad veed]
veed ||) || saa,] saa S. 198⁵
han...⁶ ydermere] < — at
det tvertimod S. 198¹² dette]
< det S. 198¹⁴ den] || Den, ||
den S. 198²⁰ og] og || Skjende ||

- *26: 291 (sml. 24). — Blad, Fol.; forneden med en lille Rest af Arkets andet Blad. Pap.: Post-Velin. Skr.: tildels stor; beg. rolig, snart flygtig. — 1 S.

An m.: anbragt (med indre og ydre Margen) øverst paa første Side af Bladet, som forøvr. er ubeskr.

³ om] < at ⁷ Fallit] < fal-
lit

- *27: 291 (sml. 24). — Blad som 4f. Skr.: efterh. stor; beg. rolig, efterh. hurtig, i enk. Ord flygtig. — 1 S.

An m.: anbragt (med ydre og indre Margen) paa anden Side af Bladet, som forøvr. er ubeskr.

- *28: 291 (sml. 24). — Ark som 4f. Skr.: efterh. stor; beg. sirlig, efterh. flygtig. — 3 SS.

An m.: med bred ydre Margen. Texten slutter et Stykke under Midten paa tredje Side, som forøvr. er ubeskr. ligesom hele sidste Side.

S. 200¹ det] || at || det S.
200⁵ galt] < haardt

- 29-31: 367 (= L-Fortegn.). — Mgl. — E. P. III, S. 225-227.

Søren Kierkegaards Papirer. VII:

An m.: iflg. B-Fortegn. anbragt paa et løst Blad (²/₄) indlagt i et Exemplar af „Gæa“, udg. af P. L. Møller. 1845.

29⁷ egentlig] egenlig S.
201² o. s. v.] osv. 31⁵ der]
fremhævet

- 32: 309 (= L-Fortegn.). — To Blade, 4. (199 × 244); med lidt Rester af Arkenes andet Blad. Pap.: som 1. Skr.: rolig, tildels sirlig. — 4 SS.

An m.: med bred ydre Margen. Texten slutter lidt over Midten paa sidste Side, som forøvr. er ubeskr.

⁸ kun er beskæftiget]
< er ifærd ⁹ som] som || us ||
¹⁶-tion.] < -tion, ²⁶-steds]
< -stedes ²³ vilde] < ville
S. 203³ furi-] < forb S. 203⁵
jo] jo || vel || S. 203⁶ furi-]
< fori- < forb S. 203¹⁶ Vin-
ding] || Fortjeneste og || Vin-
ding igjen] igjen || faaer ||
S. 203²⁰ omtumles] vanker
|| ustadigen || omtumles S.
203²⁶ dræbende] dræbe S.
203²⁷ det er] det sine]
|| Medarb || sin S. 204²⁸ ef-
ter] || at t [?] || efter

- *33-35: 310 (= L-Fortegn.). — Blad som 32. Skr. 33: gennemg. flygtig, i enk. Ord roligere. 34-35: som 32. — 1 S.

An m.: med bred ydre Margen; optager nederste ²/₄ af anden Side af Bladet, som forøvr. er ubeskr. 33 anbragt i Textkolonnen, 34 i Marginen udfor Beg. af 33, 35 under 34, sl. med Linier paa Foden af Siden under Slutn. af 33.

33⁷ med] || mig || med 33¹⁹
Corsaren.] Corsaren. [<,
|| altsaa in casu ||. 35⁴ ville
være] ville

- *36: 309 (sml. 32). — Blad, 4. (218
× 270). Pap.: Post-Velin;
blaal.; tyndt. Skr.: tildels stor;
flygtig. — 2 SS.

An m.: optager (med indre og ydre
Margen) første Side af Bladet, de to
sidste Linier øverst paa anden Side,
som forøvr. er ubeskr.

²Æresstrid,] < Æresstrid:
¹⁰ Orden] Orden || ikke s ||
S. 207¹ Anden] < anden S.
207² de] de || daar ||

- 37: 310 (sml. 33 ff.). — Fem Blade
som 32. Skr. første to Si-
der: efterh. stor; beg. rolig
tildels sirlig, efterh. hurtigere;
forøvr.: stor; flygtig, sl. ro-
ligere. — 10 SS.

An m.: med bred ydre Margen. Tex-
ten slutter med en Linie øverst paa
sidste Side, som forøvr. er ubeskr.

⁶ Skrifter] || Bøger || Skrif-
ter ¹⁴ som] || som Byen bru-
ger, || som S. 208⁸ Fisk]
Fisk ||, || S. 208⁷ naar] naar
|| der || S. 208⁹ gaaer forbi]
gaaer ved Overgang til ny
Linie S. 208³⁰ Skolebørn]
Skolebørn ||, læst || S. 208²⁹
en] en || god || S. 208³⁰ uvi-]
uvide- S. 209¹¹ af] af || pri-
vate || S. 209²⁸ med] < at
S. 209³⁰ den] den || Indvied ||
S. 210⁶ -ren] -reren Den.]
< Den, S. 210¹⁸ det er] der
er [< et] S. 210¹⁸ mageløs]
en mageløs S. 210²¹ til] til
|| Nar || S. 210²² Magt] || Øv-
righed || Magt S. 210²⁶ bund-
ne] bundne || ved Loven || S.
210²⁷ i] || at || i S. 211⁴ ham,]
ham, || og søg saa || Bifald]
Bifald og || søg || S. 211¹⁰

om —] om — || Ingen Jour-
nalist || — S. 211¹¹ om ikke]
ikke S. 211¹⁹ Med-Msker]
< Msker S. 211²⁰ for første
Gang] for || Huslivets || S.
211²⁸ at] at || gjøre en væsent-
lig Modstand || S. 212¹ sig]
sig || s || S. 212² af] af || Lit ||
S. 212⁷ Noget,] Noget. || Jeg
maa ||, S. 212¹⁸ Forsvaret]
< Angrebet S. 212²⁴ Udtryk]
|| at || Udtryk S. 212²⁵ bleven]
bleven || hudflettet || S. 212²⁸
faae] faae || Tid || S. 212³¹
Ydre —] Ydre — || nu vel ||
S. 213¹¹ mangel] || og alt
dette finder jeg || mangel S.
213¹⁸ Been.] < Been, S.
213¹⁸ Og] || N || Og S. 213²⁴
hvormed] || der ender me [?] ||
hvormed S. 213³⁰ med] || til-
lige || med

- 38: 310 (sml. 33 ff.). — Sex Blade
som 4 f. (oprindelig en Sam-
menhæftning paa 3 Ark). Skr.:
gennemg. stor; beg. rolig, snart
gennemg. flygtig hist og her
rolig. — 12 SS.

An m.: med bred ydre Margen. Tex-
ten slutter nederst paa sidste Side, med
tre Linier beg. i Marginen.

⁴¹ af S. Kierkegaard.] ret-
tet fra en Streg ⁸ der er]
der ⁹ der veed] veed ¹⁰ sig
det] det S. 215⁴ Tiltale.]
Tiltale. || Den, der maaskee
bærer || ikke] ikke || ta || S.
215⁷ der vel] vel S. 215¹⁰
Den] || han tør [?] || Den S.
215¹⁸ Blad] Blad || med || S.
215²² megen] megen || Fri-
spas || S. 215³¹ paa] || Haan ||

paa S. 216⁸ Hvd] || Men ||
Hvd S. 216⁶ der] || s || der
S. 216⁷ skal staa] skal S.
216⁸ Mandens] < min
seer] || maask || seer S. 216¹⁵
med Latter] Latter S. 216²⁸
ved] ved || at læse || S. 217⁵
alle] alle || andre || S. 217¹⁶
og] || nei || og S. 217²² -hed.]
< -hed, S. 217²⁸ vil jeg]
vil S. 217³⁰ Corsarens]
Corsarens [< Corsaren],

39: 310 (sml. 33 ff.). — Lap af Blad
4. (170 × . . .); en Kt. uregelm.
afrevet. Pap.: som A 233.
Skr.: tildels stor; flygtig. —
1 S.

¹der] < det

40-48: 310 (sml. 33 ff.). — Ark, Fol.;
2 Bil. Pap.: Bikube-Vm. C & I
HONIG; gull.; ribbet; svært.
Skr. 40-42: stor; flygtig. 43:
gennemg. rolig, i enk. Ord
hurtigere. 44: tildels stor;
gennemg. rolig, enk. St. hurtig.
45: stor; gennemg. hurtig, i
enk. Ord roligere. 46: tildels
stor; beg. rolig, sl. hurtig. 47:
stor; hurtig, tildels flygtig. 48:
stor; hurtig. — 2 SS.

Anm.: 40-46 anbragt paa første Side
af Arket; 41-42 foroven, 41 tilvenstre,
42 tilhøjre for 40; 46 forneden tilven-
stre for sidste Linie af 45. 47-48: paa
øverste Halvdel af Arkets sidste Side,
som forøvr. er ubeskr. ligesom hele
anden og tredje Side.

40¹-timat] -timation
41² Udgiver] || Redakteur ||
Udgiver 44⁸ Lidelse,] < Li-
delse.

49: 309 (sml. 32). — To Blade som
4 f. Skr.: gennemg. stor; hur-
tig, tildels flygtig. — 4 SS.

Anm.: anbragt uden Margen, sl.
øverst paa sidste Side, som forøvr. er
ubeskr.

⁴en] en || lille || ¹var] var
|| skeel || ⁸de anden Gang]
< det ¹¹Aftenen] Aftenenen
Pukkel-] || B] Pukkel- -ryg-
get] -rygged ²¹Du] || der-
som || Du S. 222¹⁵ sandt⁴]
sandt Lille.] Lille,⁶ Med-]
|| Ja || Med- S. 222³⁰ strax]
strax || paa en || S. 223¹ blot]
blot || elske || S. 223² be-]
|| el || be- Dig.] Dig. || Da
sagde den 1 ||

50: 309 (sml. 32). — Lap, langstr.
rektang., af Blad 4. (170 × . . .).
Pap.: som A 233. Skr.: til-
dels stor; hurtig. — 1 S.

Anm.: anbragt paa Bladets første
Side, med Linier ⊥ Pap.s korte Led.

⁸Hofnarren p. 514.] < ko-
mischen Literatur

51-52: 309 (sml. 32). — Blad som
4 f. Skr. 51: stor; beg. rolig,
snart hurtig tildels flygtig. 52:
stor; hurtig, tildels flygtig. —
1 S.

Anm.: anbragt paa første Side af
Bladet.

51² op] < og

53: 353 (sml. A 129) c. — Blad som
4 f. — Skr.: gennemg. stor;
gennemg. hurtig, enk. St. rolig.
— 1 S.

Anm.: optager første Side af Bladet.

54: 308 (= L-Forsegn.). — Blad som
4 f. — Skr.: stor; gennemg.

hurtig tildels flygtig, enk. St. roligere. — 2 SS.

Anm.: med bred ydre Margen; optager hele Bladet.

²⁹ Sligt] < sligt

55: 300 (= L-Fortegn.). — 1 Sammenhæftning paa 5 Ark (hvoraf nu Bladene i de 4 første Ark er løse) + 3 Blade, 4. (169 × 204); 13 Bll., med Blyant pag. 1-25. Pap.: som A 233. Skr.: enk. St. stor; gennemg. rolig tildels sirlig, enk. St. hurtigere. — 25 SS.

Anm.: med bred ydre Margen; i Sammenhæftningen sort Hæftesnor. Teksten slutter nederst paa S. 25, sidste Side ubeskr.

⁹ at] at || kunne || ³⁰ -hed] -hed ||, || ³⁰ intet] || Intet || intet S. 227⁵ er] || forholder sig saaledes || er S. 227¹⁸ kan] kan || bringe || S. 228¹ af:] < af; S. 228³ U i Uvir-] < Udb S. 228²¹ rigtige,] rigtige, [<.] || Vi ere jo || S. 229⁹ taber] || m || taber S. 229¹³ Side] Side || Ringeagt, || S. 229²⁷ og] og || Men || og Menneskene.] < Mennesker. S. 229²⁸ der er] der S. 229²⁸ -skab] -skab ||, || S. 230³ deres] deres || An || S. 230¹⁰ Bladet.] < Bladet, S. 230²⁷ gjør] gjør || ub || Skade] Skade || — || S. 231⁷ ubetinget] ubetinget ||, || S. 231¹⁸ er,] er, [<:] || at || S. 231¹⁴ skrive] || være || skrive S. 231¹⁵ Eneste] < eneste S. 231²¹ der er] der S. 231²⁵ Corsaren] Corsaren. S. 231³⁹ -modigt.] -modigt,

232⁷ -sen.] < -sen, S. 232¹¹ jeg] < det S. 232³⁰ degenerere] degenerer er det] er S. 232²⁴ taabeligt,] < taabeligt: S. 233³ ganske] || h || ganske S. 233¹³ mig] mig ||; og [?] || S. 233¹⁴ Intet] < intet S. 233²⁵ var] var || han || S. 233²⁹ Hilsen] Hilsen || blev holdt || S. 234⁶ Sønd i Søndag] < Søndd S. 234¹¹ at tredie Gang] < og S. 234¹⁶ -heden!] -heden!. S. 234¹⁸ „at] at S. 235²⁷ i] i || Retning af || S. 235²⁸ Maie-] < Maje- S. 236³ -hed] -hed ||, || S. 236⁹ Intet] < intet Skade,] < Skade. S. 236¹² det] det ||) || S. 236¹⁴ sig] mig S. 236¹⁹ har første Gang] || og || har S. 236²⁰ Bane;] Bane; || og || S. 236²⁴ Noget] Noget ||, || S. 236²⁷ fragaae det] fragaaet S. 237¹ ikke.] ikke ||, derfor er det ogsaa flaut hvad jeg siger || S. 237⁴ Smule] < smule Legen.] Legen. || Man l || S. 237²⁵ comisk] Comisk S. 237²⁸ i Forhold til hvad] < hvad S. 238⁶ maaskee] maaskee || Barn || S. 238¹¹ sat sig] sig S. 238¹⁹ i] i || læn || S. 238³⁰ det] det || i eet væk || S. 238³⁴ saare] < saa S. 238³⁶ han] han || det || S. 238³⁷ en] en || ældre || S. 238³⁹ „tael] tael S. 239³ et] et || Cors || S. 239⁸ burde] || det || burde S. 239¹⁸ den] || det er || den S. 239²⁸ Blad] Blad ||, || S. 240¹

Livet,] Livet, [<.] || Hel || S. 240¹⁷ -ling,] < -ling. S. 240¹⁸ første.] første. || Det er umuligt at forestille sig || S. 240²⁰ hans Nationalitet] < han S. 241²¹ uan-] uand- iøine-] iøinne- S. 242¹ Men] < Og S. 242¹ der...²og] < og S. 242¹⁸ komme] || blive || komme S. 242¹⁴ Saaledes] || Slet saa || Saaledes S. 242¹⁷ mig] mig || dette Digt, || S. 242²⁷ som det] som S. 243² at] at || hengive || S. 243¹¹ end] || f || end S. 243¹⁵ sig] || in || sig S. 243¹⁹ Rapport] Rapport ||, || S. 243²⁶ en] || et || en

56: [300 (sml. 55)]? — Blad som 4 f. Skr.: beg. sirlig, snart hurtigere. — 2 SS.

Anm.: med bred ydre Margen; optager hele Bladet.

²det er] det *ved Overgang til ny Linie* ⁴da] da || jeg || S. 244¹² har] jeg har S. 244¹⁸ forstod] || vidst || forstod

*57-59: 311 (= L-For tegn.) i. — Blad som 55. Skr. 57: tildels stor; gennemg. hurtig, i enk. Ord roligere. 58-59: hurtig. — 2 SS.

Anm.: med smal indre og ydre Margen. 59 slutter øverst paa anden Side, som forøvr. er ubeskr.

58²i] ||, || i 58⁴som] || jeg er [< jeg har] beroliget || som S. 246⁴ saa] || men || saa

*60-61: 311 (sml. 57 ff.) h. — Blad som 55. Skr. 60: tildels stor; beg. rolig, snart hurtigere, i enk. Ord flygtig. 61: som 60. — 1 S.

Anm.: anbragt med Linier beg. ⊥ Bladets nederste Kt. 61: Beg. med bred Margen tilvenstre, Slutn. anbragt i dens Margen med Linier beg. ⊥ Bladets indv. Kt., Tilf. langs Bladets udv. Kt.

61⁰ for] for || Couj [P] || 61⁹ synes] || ha || synes 61¹⁰ bliver] bliver || en Ca || S. 247³ for] for || et ||

*62-68: 311 (sml. 57 ff.) a-g. — [I] e: 1 Hæfte (paa indv. trykt Etikette mrk. „Wahlske Boglade, Store Kjøbmagergade Nr. 4.“), graat Omslag med 1 Blad (med smal Rest af Arkets forøvr. fjærkede andet Blad) + 1 løst Blad + 1 Ark, 4. (199 × 244) + [II] c: 1 Blad som I (÷; med Blyant mrk. 1.) + [III] d: 1 Blad som I (med Blyant mrk. 2.; oprindeligt sammenhørende med det løse Blad i I) + [IV] a: Lap, rektang., af Blad 4. (199 × ...; en Kt. uregelm. afrevet) + [V] b: Lap, rektang., af Blad 4. (199 × ...; med Blyant mrk. 3.; en Kt. beklippet) + [VI] f: 1 Blad som I (med Blyant mrk. 4.) + [VII] g: 1 Blad som I (med Blyant mrk. 5.); 10 Bll. Pap.: som 1. Skr. 62: rolig, tildels sirlig. 63: gennemg. stor; beg. rolig, snart hurtig tildels flygtig. 64: gennemg. stor; hurtig, tildels flygtig; i Tilf.: rolig. 65: tildels stor; beg. rolig, efterh. hurtig. 66: tildels stor; beg. rolig, snart hurtig, sl. roligere. 67: tildels stor; beg. rolig, snart gennemg. hurtig tildels flygtig, enk. St. igæn roligere. 68: tildels stor;

beg. sirlig, snart hurtigere. — 11 SS.

An.m.: 62 med bred ydre Margen anbragt bagfra i I, paa første Blad (efter den resterende smalle Rand af det fjærnedede Blad), sl. øverst paa anden Side, som forøvr. er ubeskr. ligesom hele Resten af Hæftet. 63 optager (med bred ydre Margen) II. 64 optager (med bred ydre Margen) første Side af III, hvis anden Side er ubeskr. 65: paa den ene Side af IV, med Linier sl. $\perp$ den bevarede øverste Kt. af Bladet; Lappens anden Side ubeskr. 66: paa den ene Side af V, med Linier sl. $\perp$ den bevarede øverste Kt. af Bladet; Lappens anden Side ubeskr. 67-68 optager VI og VII; 67, der begynder øverst paa første Side af VI og slutter øverst paa anden Side af VII, har paa første Side af VI bred, paa anden Side smallere ydre Margen (nederst paa Siden Linier beg. ude i Marginen), paa første Side af VII smal indre og ydre Margen (Tilf. S. 250 anbragt paa Foden af Siden tilhøjre, Tilf. S. 251 i den ydre Margen med Linier beg. $\perp$ Sdens nederste Kt.), paa anden Side smal ydre, bred indre Margen. 68: under Slutn. af 67, med smal indre, bredere ydre Margen; nederste $\frac{1}{4}$ af Siden ubeskr.

62⁸ Comiske] < Comiskes 63³ -ting.] < -ting, S. 248⁶ rive] || kla || rive 64¹⁸ gal,] < gal. 64¹⁶ Børn:] < Børn, 67¹⁸ har] har || hørt noges || S. 250¹⁹ ved] || for || ved S. 250²¹ for] || fordi || for

69: 307 (= L-Fortegn.). — Fire Blade (oprindelig 2 Ark, hvoraf det andet med Blyant mrk. 2) som 55. Skr.: gennemg. stor; gennemg. hurtig tildels flygtig, hist og her roligere. — 8 SS.

An.m.: med bred ydre Margen. Teksten slutter lidt over Midten paa sidste Side, som forøvr. er ubeskr.

⁸Ja] < Herre Gud S. 252⁴ at] at || tur || S. 252³⁰ Jeg] || D || Jeg S. 252⁸² andet]

andet || et lille || S. 253⁶ „paa-] paa- S. 253¹⁸ med] || i en || med S. 253¹⁴ til] at til S. 253²⁸ jeg] jeg || fra Hr. P. L. M. || S. 253²⁶ er] < det S. 254¹ bør] || sk || bør S. 254¹¹ Exempler] Exempler || netop || S. 254¹³ en] < et S. 254¹⁴ i] i || de Dage || S. 255⁸ hvorfor.] < hvorfor, S. 255¹² hvad] hvad || endda || S. 255²¹ for-] || naar d || for- S. 255²³ lade] || sige || lade S. 255²⁵ De] < Det S. 255⁸⁰ samme:] < samme, S. 256¹ da] || at || da

70: 298 (= L-Fortegn.). — 2 Blade (hvoraf det andet med Blyant mrk. 2) som 55 + 1 Blad (med Blyant mrk. 3) som 4 f. Skr. i Tilf.: rolig; forøvr.: stor; gennemg. flygtig, tildels roligere. — 4 SS.

An.m.: med bred ydre Margen. Teksten begynder øverst paa anden Side af Bl. 1, hvis første Side er ubeskr., fortsættes paa anden Side (mrk. 2) af Bl. 2, hvis første Side er ubeskr., Resten optager begge Sider af Bl. 3.

²første Øieblik] < Øieblik 70⁴ været] være 70⁶ iblandt] || bl || iblandt ¹⁶er ...¹⁶Tid] < vil anvende nogen Tid er nogenlunde Dialektiker ¹⁶og vil] vil ³¹Naar] < Ikke naar ²⁸forskyldt] || foran] || forskyldt ²⁴Faae] < faae ³⁶bliver] bliver || fornemt || S. 257¹²¹ besnæret] Læsn. tvivlsom besværet [?] S. 257¹⁵ ud,] < ud. S. 257¹⁶ er] er || min || S. 257¹⁷ i] || jeg || i S. 257⁸⁰ forstaae,] < forstaae.

71: 305 (= L-Fortegn.). — Blad som 55. Skr.: stor; gennemg. flygtig, i enk. Ord roligere. — 2 SS.

An m.: optager (uden Margen) hele Bladet.

⁵her] her || hjemme || ⁸siden] < Siden ¹⁸skulde] || vil || skulde sige] || y || sige S. 259⁴ beviser:] beviser: [<.] || Men || S. 259⁵ var] var || forlængs]? || S. 259⁷ Opsats] < opsats S. 259¹⁸ „paa-] paa- S. 259³¹ den] < denne

72: 295 (= L-Fortegn.). — 1 Blad (med Blyant mrk. 1) + 1 Ark (med Blyant mrk. 2) + 1 Blad (med Blyant mrk. 3), 4. (171 × 202); 4 Bll. Pap.: som A 233. Skr.: stor; beg. rolig, snart flygtig. — 8 SS.

An m.: med bred ydre Margen. Teksten begynder paa anden Side af Bl. 1, fortsættes paa første Side, sl. nederst paa anden Side af Bladet mrk. 3, med tom Plads efter sidste Ord.

³hvor] hvor || det vanskeligt || Bundfaldet...komme] Bundfaldet [< der] vanskeligt kan komme || til at sætte sig || S. 260⁴ ikke er] ikke || saaledes er || S. 260¹⁴ i] ||, || i S. 260²⁸ finde os] findes]? S. 260³² -hed] -heden S. 261³⁰ fra] fra || i det al-]? || S. 261³² noget] || en stor || noget S. 261³⁴ i] < for S. 261²⁰ (thi] (, thi S. 261³² Forhold] Forhold S. 261³² i] i || den || S. 261³⁴ bør] || ligel]? || bør S. 262⁸ -blik]-blik [< -blikket], || ik || S. 262³⁷ Een] < een S. 262³¹

end] en S. 263⁸ -tvivleligt] -tvivligt

73: [295 (sml. 72)]? — Mgl. — E. P. III, S. 297*).

An m.: Stykket er af Barf. anbragt som Note til Teksten i 72, S. 263 Lin. 6 „hen⁶. 295 opgives i L-Fortegn. til 7/4, i B-Fortegn. til 9/4.

*74: — Blad, 4. (170 × 205). Pap.: som A 233. Skr.: tildels stor; gennemg. hurtig tildels flygtig, i enk. Ord roligere. — 1 S.

An m.: anbragt (med smal indre og ydre Margen) paa første Side af Bladet, Tilf. i den ydre Margen udfor Teksten.

³Form] < Forms]? ⁵saa] || at jeg || saa er] er || F ||

*75: — Ark, 4. (168 × 204); 2 Bll. Pap.: som A 233. Skr.: gennemg. rolig tildels sirlig, enk. St. hurtigere. — 4 SS.

An m.: med bred ydre Margen. Teksten begynder et Stykke nede paa første Side, sl. nederst paa fjerde Side; Tilf. § (S. 268) er anbragt paa anden Side forneden, men ved Blakridtsmærker i Marginen tillige knyttet til den foregaaende Text (Lin. 4 ff.) „den Talendes Røst“ osv.

⁴den] || F || den S. 268¹¹ Første] < første S. 268²⁹ Det] < det S. 269¹⁰ Pen,] Pen, || med hvilken jeg || S. 269¹² kunde] < kunne S. 269¹⁸ forøvrigt] forøvrigt || forbindtligst takker || S. 270¹ kunne] kunne || finde || S. 270¹⁰ Noget] < noget S. 270¹² det] det || tvivls ||

*76: — Ark som 74; 2 Bll. Skr.: rolig, tildels sirlig; i Slutnings-Tilf.: hurtig. — 4 SS.

Anm.: med bred ydre Margen. Texten begynder øverst paa første Side, sl. midt paa tredie Side, som forøvr. er ubeskr.; en Tilf. til Texten paa første Side anbragt et Stykke under Midten tilhøre paa fjerde Side, som forøvr. er ubeskr.; Tilf. *) paa første Side slutter (paa Foden af Siden) med et Par Linier beg. tilhøre i Textkolonnen.

¹¹at] at || d || ¹³Anden]
< anden S. 271⁷ -hed:]
< -hed, S. 271¹⁰ den] den
|| Pen, || S. 271¹³ synes at]
synes at || fordre det, || S.
272⁸ alle] alle || forfalskende ||

*77: — Blad som 74. Skr.: rolig, tildels sirlig. — 2 SS.

Anm.: med bred ydre Margen. Texten begynder øverst paa første Side, sl. øverst paa anden, som forøvr. er ubeskr.

⁴-ceret] -ceret ||, ||

*78: — Blad som 74. Skr.: beg. sirlig, efterh. hurtig tildels flygtig. — 1 S.

Anm.: med bred ydre Margen. Anbragt paa første Side, beg. et Stykke nede paa Siden.

³maa] maa || dette || S. 273⁶
en] en || B ||

*79: — Blad som 75. Skr.: rolig, tildels sirlig; Parenteserne Lin. 2 f. med Blyant; i Marginen: tildels stor; hurtigere, tildels flygtig. — 1 S.

Anm.: med bred ydre Margen. Anbragt paa første Side, sl. med Linier ud i Marginen.

³humoristisk.] < humoristisk, Men] kan ogsaa læses: men ¹³Noget] < noget

*80: — Fire Blade som 75; med Blaakridt pag. 1-7. Skr. 1: meget stor; rolig; forøvr.: rolig, tildels sirlig. — 8 SS.

Anm.: med bred ydre Margen. Af 2 optager den med lange Blyantsstreger paaskraa overstregede Text hele den anden (upaginerede) Side af Bl. 1, „vari.“ slutter første Side (pag. 1), „flerede“ begynder første Side af Bl. 2 (pag. 2). — Texten slutter nederst paa sidste Side (pag. 7).

²3 Digter-] < digter- ³5er]
|| først || er ³7 -ceret] <
-ceret, ⁴6 -ning (] < -ning,

*81: — [I] 2 Tryk-Læg, hver paa 2 Ark, 8; 8 Bll. med Paginering I-X + [II] 30 Tryk-Læg, hver paa 4 Ark, 8; 240 Bll. med Paginering 1-480.

Anm.: I I er andet Blad af Læg 2 blankt, og upagineret ligesom tredie og fjerde Blad (med „En første og sidste Forklaring“). I findes I II S. 217; 2: S. 219; 3: S. 275; 4: I I, øverst paa første Side af tredie Blad i Læg 2.

*82: — 10 Tryk-Læg, hver paa 4 Ark, 8; 80 Bll. — Samtlige Ark har med Levins Haand Paategning om, at endnu en „Revision“ (?: 3. Korrektur) udbedes.

83-84: 466 (se A 251 ff.), Forsatsbladet foran. — Skr. 83: rolig, tildels sirlig. 84: rolig. — 2 SS.

Anm.: 83 optager første Side, sl. øverst paa anden. 84: nederst paa anden Side.

⁸³4 Grunde] Grund ⁸³10
-lektik] -letik

*85: 466 (se A 251 ff.), 1: paa S. IV, 2: paa S. 32, 3-4: paa S. 71, 5: paa S. 74, 6: paa S. 76, 7: paa S. 101, 8: paa S. 104, 9: paa S. 134, 10-12: paa S. 422, 13: paa S. 475.

86: 306 (= L-Fortegn.). — Beg. (til S. 281 Lin. 14 „sjældne“): To Blade som 55, hvert med smal Rest af Arkets andet Blad; med Spor af Hæftning. Skr. de to første Sider: tildels stor; snart rolig tildels sirlig, snart hurtigere, i enk. Ord flygtig; forøvr.: stor; gennemg. flygtig, enk. St. roligere. — 4 SS.

Fortsættelsen (til S. 282 Lin. 12 „Samme.“): Mgl. — E. P. III, S. 386 f.

Resten: Tre Blade ganske som Beg. Skr.: stor; gennemg. flygtig, sl. roligere. — 5 SS.

Anm.: med bred ydre Margen; Anm. (S. 279) anbragt med Linier beg. ⊥ Sidens nederste Kt. Texten slutter nederst paa første Side af sidste Blad, hvis anden Side er ubeskr. — Iflg. B-Fortegn. og L-Fortegn. har 306 udgjort $\frac{6}{10}$.

S. 279¹ som] ||, || som S. 279⁸ referere] refere S. 279¹⁶ alle Bøger] < enhver Bog S. 279²⁵ han] || og || han S. 279³⁸ ogsaa] ogsaa || at || S. 280⁸ bliver] || er || bliver S. 280¹⁶ at] at || rive $\frac{1}{2}$ || S. 280¹⁷ Pseu-] pseu- S. 280¹⁸ -fatter.] < -fatter, S. 280²⁵ tale] tales S. 280²⁹ det] < De S. 280³⁰ Deres] Deres || Anmeldelse || S. 281⁴ bliver] bliver || Udf || S. 281¹¹ mig for] for S. 281¹³ at meddele] meddele S. 282²³ und-] || at || und- S. 283¹¹ at] || Ringeagt || at S. 283¹⁴ Pen-ge] || Ær || Penge

87: 353 (= L-Fortegn.) I. — Ark, 4. (171 × 201); 2 Bll. Pap.:

som A 233. Skr.: gennemg. stor; beg. rolig, snart hurtigt tildels flygtig. — 3 SS.

Anm.: med ydre Margen. Tilf. [†] anbragt paalangs i Marginen forneden, med Linier beg. ⊥ Sidens nederste Kt.; af Tilf. S. 286 er de 9 første Ord anbragt i Texten, Resten (med Sammenvisnings-Mærker) paalangs i Marginen, med Linier beg. ⊥ Sidens øverste Kt. Texten slutter nederst paa første Side af Bl. 2, hvis anden Side er ubeskr.

*bliver] || bliver jeg [|| idel] || oftere || S. 285⁸ „bare] bare at] ret at S. 285⁶ Msk. ind] Msk. ved Overgang til ny Linie S. 285⁸ Vilde jeg] Vilde „Hr.] Hr. S. 285²⁰ fordi] fordi || han elsker mig || S. 285²³ til første Gang] ||, ja || til S. 285³⁰ -son] -son ||; || S. 286³ Ja] || Det er et || Ja S. 286⁵ De] < de S. 286⁶ saadan] < Saadan S. 286⁸ er] || er baade gift og || er S. 286¹⁵ den] ||, || den han] han selv || Sk || S. 286²³ ikke i] i S. 286²⁹ jeg] jeg || kjendte hen || Ære] Ærende

88-92: 294, 1-3 (= L-Fortegn.). — [I] 1 Ark + 1 Blad + 1 Ark + 1 Blad (med smal Rest af Arkets andet Blad) + [II] 1 Blad + [III] 1 Ark + 1 Blad + [IV] 2 Ark + [V] 1 Ark; 16 Bll. som 4 f. I med Blyant pag. 1-11; III med Blyant pag. 5-10 (som Fortsættelse til S. 4 af I); IV med Blyant folieret 1-4 (Folieringen 3 rettet fra 2). Skr. 88: et enk. St. stor; rolig, tildels sirlig. 89: gennemg. stor; gennemg. hurtig tildels flyg-

tig, i enk. Ord roligere. 90: gennemg. sirlig, enk. St. hurtigere. 91 første Side: rolig, tildels sirlig; forøvr.: tildels stor; gennemg. hurtig tildels flygtig, enk. St. rolig. 92: gennemg. sirlig, enk. St. hurtigere. — 31 SS.

An m.: 294 er anbragt i et Læg dannet af et i 8. sammenlagt Blad 4. (200 X 241; Pap.: som 1), af S. K. med Blyant mrk.: „Magnus Eirikson“. 88 optager I, sl. et Stykke under Midten paa sidste (upaginerede) Side, som forøvr. er ubeskr.; det første Ark af I (pag. 1-4) har bred ydre Margen, det følgende løse Blad (pag. 5-6, beg. med S. 290 Lin. 1 „han gjør“, sl. med S. 292 Lin. 32 „Stillings.“) har smal ydre Margen, og Teksten paa nederste $\frac{1}{3}$ s af hver Side har Linier ud i Margen; Resten af I har igæn bred ydre Margen. 89 optager (med smal Margen til begge Sider) første Side af II, hvis anden Side er ubeskr. 90 optager (med bred ydre Margen) III; Tilf. † har Linier beg. $\perp$ Sidens nederste Kt.; af Tilf. i Teksten S. 299 er de 4 første Ord anbragt i Teksten, Resten (med Sammenvisnings-Mærke) i Marginen. 91 optager (med bred ydre Margen) IV; Mottoet er anbragt foroven tilhøjre, med Linier beg. i Textkolonnen, sl. i Marginen. 92 optager (med bred ydre Margen) V.

88⁵-rullerer] < -rollerer
88¹⁸ elske] || blive || elske S.
288⁴¹ en Bog udkommen]
< udkommen en Bog S. 288⁹
Alt] || O, || Alt S. 288¹² den
anden] < al Concurrence
S. 288¹⁰ i Halmstræde...
¹⁷ Haand] < det 4de Sted...
Haand i Integaden S. 288³⁶
er] < i S. 289⁵ derover]
derover [< over] || dette Av ||
S. 289¹² Adresseavis-Stræ-
ben] < Stræben S. 289¹⁹
-gænger] -gænger || sat i ||
S. 289³⁷ -hovedet] -hovedet S.

289⁸⁰ da] da || Fore || S. 289⁸¹
For-] || den || For- S. 290⁴
raser... Besat] < er saa
besat i sin Rasen S. 290⁸
sige] < siges S. 290¹⁴ Virke-]
|| L || Virke- S. 290¹⁸ Ti] < 10
S. 290³⁴ mig] mig ||, || S.
290²⁵ det,] < det: S. 290³⁷
Een *begge Gange*] < een
S. 291⁶ for] || til || for S. 291⁸
-sen,] < -sen. S. 291²⁰
Spøgen.] < Spøgen; S. 291²⁴
Tale] || Tid || Tale S. 292⁶
man] man || vil || S. 292⁷
ham,] < ham: S. 292²²
Prof:] || Men dersom || Prof:
S. 293³ disputeredes] < dis-
puteres S. 293⁵ Disputer-]
< Disputeer- -ligt] < -lig
S. 293⁸ der] der || dis || S.
293¹⁶ er] er || dette med || S.
294⁸ i] || hvilken han igjen
har || i S. 294¹³ saadant]
< Saadant S. 294¹⁴ have]
have || Deeltagelse || S. 294¹⁵
-de. Man] < -de; man S.
294¹⁶ at...¹⁷ Man] < og arbe-
beider sig i Gjeld ved at være
Forfatter; man S. 294¹⁸ have
en Forestilling] < være
vidende S. 294¹⁹ voxet] < ta-
gen til S. 294²¹ -ion. Man]
< -ion; man at] || om || at
S. 294²⁵ Forum] < forum
S. 294²⁶ ingenlunde] < paa
ingen Maade S. 294²⁸ hans]
hans || Attentat. || S. 294²⁹
con-] || motive || con- Jeg]
|| Det er min || Jeg S. 295⁴ s
i skadet] < S S. 295⁵ min]
min || E || S. 296⁸ læser]
|| læser den || læser S. 296¹⁰

stiger] < steeg staaer] <
 stod S. 296¹⁸ antistrophisk]
 antistrophisk || Corres || S. 296²⁵
 det:] < det, S. 296²⁸ Rangs-]
 || den Første f || Rangs- S.
 296³⁴ den || Forskj || den S.
 297⁸ i] i || Konge || S. 297⁹
 Majestæt] < Maieæt S.
 297¹⁷ een... Kammerher-
 rer] < den Kammerherre S.
 297¹⁸ Keiseren] Keiseren
 ||:] S. 297²¹ som] || hos
 En, || som S. 297²⁴ sagt,]
 < sagt: 90⁴ (og] — og 90⁷
 er] < sees 90¹⁶ Første]
 < første 90¹⁸ have] || være ||
 have 90³⁰ comiske] comisk
 S. 299⁴ ham] || Prof. M. || ham
 S. 299⁹ Tanker] < Tankers
 S. 299³⁴ -hed] < -heds S.
 299³⁰ vil] vil || ogsaa || S.
 299³¹ Ideen i Ideens] < Ideen
 men derfor] < derimod S.
 300¹⁹ ved] ||, || ved S. 300²⁷
 hvor] || hvilke || hvor 91¹⁰
 den første Gang] den || strid ||
 91³⁰ er et] er S. 302³¹ ved]
 ved at S. 302²³ Student.]
 < Student, S. 302²⁸ har]
 har || fravendt ha || S. 303⁸
 mig,] mig, || istedenfor at ||
 S. 303¹⁴ at første Gang] at
 || turde [?] || S. 303³⁴ Pø-
 beltriumphatorerne . . .
²⁵ Fanatiker] < Oprørerne
 92⁹ den] ||, || den 92¹¹ og] ||, ||
 og 92³⁶ bærede] bærede
 || mig || 92³⁷ og første Gang]
 ||, || og 92³⁰ i i først] < s
 S. 305⁴ ikke.] < ikke; S.
 305⁵ derimod] || ne || der-
 imod || netop || S. 305³³ de]

< det S. 306⁴ vilde] <
 vil

*93-97: — [I] 1 Hæfte paa 9 Ark
 (sidste Blad udrevet paa en
 smal Strimmel nær), 4. (196 ×
 241); graat Omslag + [II] 1
 Lap, rektang., af Blad 4. (215
 × . . .); en Kt. uregelm. afrevet
 + [III] 1 Blad som 4 f. + [IV]
 1 Blad som 4 f.; 21 Bll. Pap. I:
 som 1. II: Post-Velin; tyndt.
 Skr. 93 første Side: rolig, til-
 dels sirlig; forøvr.: gennemg.
 stor; gennemg. flygtig, enk. St.
 rolig; en Del Rett.; kun faa Tilf.
 94: stor; hurtig, tildels flygtig.
 95: tildels stor; beg. rolig, snart
 flygtig. 96: efterh. stor; beg.
 sirlig, efterh. flygtig; et Par
 Rett. og Tilf. 97: tildels stor;
 beg. rolig, efterh. flygtig. —
 20 + 1 + 1 + 3 + 1 SS.

Anm.: 93: i I; paa de første 8 Sider
 brækkede Blade (den indre Halvdel
 Textkolonne, den ydre Margen), forøvr.
 bred ydre Margen; Bl. 1 er ubeskr.,
 Texten begynder et Stykke nede paa
 første Side af Bl. 2, sl. nederst paa
 anden Side af Bl. 11. 94: i II, paa
 Bladets anden Side, første Side
 ubeskr. 95: i III, paa første Side af
 Bladet, hvis anden Side er ubeskr.
 96: i I, beg. øverst paa anden Side af
 Bl. 12, hvis første Side er ubeskr., sl.
 paa Bl. 13 øverst paa anden Side, som
 forøvr. er ubeskr. ligesom Bl. 14-17 og
 den bevarede Rest af Bl. 18. 97: i IV,
 øverst paa første Side af Bladet, som
 forøvr. er ubeskr.

93,1² tro] tro ||, || 93,5⁸
 sund] sund || Øvelse || 93,8¹³
 gaae ind i] gaae [Læsn. tvivl-
 som] ind ved Overgang til ny
 Linie 94³ saa] saa || afsted-
 kommes en uretf || S. 311⁶
 forandret] < uforandret

97² Naivitet] || Usk [2] ||
Naivitet

- *98: — To Blade (oprindelig 1 Ark; med Spor af Hæftning) som 4 f.; oprindelig Fortsættelse til Tryk-Mskr. (se 135), S. 2. Skr. i Hovedtexten: rolig, tildels sirlig; i to Tilf.: hurtigere; kun faa Rett., fem Tilf. — 3 SS.

Anm.: med bred ydre Margin; Texten begynder uden Udgang øverst paa første Side af Bl. 1, sl. øverst paa første Side af Bl. 2, som forøvr. er ubeskr.

2¹ -Dyr.] < -Dyr.

- *99: — Sammenhæftning paa 3 Ark som 4 f.; 6 Bll. Skr. de første fire Sider: sirlig; de flg. fem Sider (til Slutn. af I, S. V., S. 28): efterh. stor; beg. sirlig, efterh. flygtig; forøvr.: tildels stor; snart rolig, snart hurtig tildels flygtig; forholdsvis faa Rett., en Del Tilf. — 12 SS.

Anm.: brækkede Ark, den indre Halvdel Textkolonne, den ydre Margin; sort Hæftesnor. Texten til I (S. V., S. 22⁹⁰. 28) slutter paa Bl. 5, lidt under Midten paa første Side, som forøvr. er ubeskr.; Texten til Beg. af II (S. V., S. 29) begynder paa Bl. 5, øverst paa anden Side; sl. paa Bl. 6, nederst paa anden Side, med Noten (S. V., S. 30 f.) anbragt paalangs i Marginen, med Linier beg. ⊥ Sidens øverste Kt., under 99,1.

1⁸ men] || de || men

- *100: — Sammenhæftning paa 4 Ark som 4 f.; 8 Bll.; første Side med Blyant pag. 33 (som oprindelig Fortsættelse til Tryk-Mskr., se 135). Skr. de første to Sider: sirlig, sl. hurtigere (i en Tilf.: stor; flygtig;

forøvr.: gennemg. stor; gennemg. flygtig, enk. St. (ved ny Udgang) rolig tildels sirlig; forholdsvis faa Rett., en Del Tilf. — 15 SS.

Anm.: med bred ydre Margin; sort Hæftesnor. Texten begynder øverst paa første Side (pag. 33), sl. nederst paa første Side af Bl. 8, hvis anden Side er ubeskr.

- *101-105: — [I] 1 Sammenhæftning paa 6 Ark som 74 + [II] 1 Blad som 4 f (et Hjørne uregelm. afrevet) + [III] 1 Lap, rektang., af Blad 4. (169 × ...; Pap.: som A 233); en Kt. uregelm. afrevet; paa Bladets anden Side mrk. med et Blyants-Dobbeltkors + [IV] 1 Lap, rektang., af Blad (Pap.: som A 233); to Ktt. uregelm. afrevet; 15 Bll. Skr. 101: gennemg. stor; gennemg. flygtig, enk. St. (især ved ny Udgang) rolig tildels sirlig; forholdsvis faa Rett., enk. Tilf. 102: stor; gennemg. flygtig, enk. St. roligere. 103: gennemg. stor; gennemg. flygtig, enk. St. roligere; et Blyants-Dobbeltkors til Sammenvisning med 104; kun faa Rett., et Par Tilf. 104: tildels stor; hurtig. 105: gennemg. stor; gennemg. hurtig tildels flygtig, i enk. Ord roligere. — 27 SS.

Anm.: I med bred ydre Margin; sort Hæftesnor. 101: I; Bl. 1 er ubeskr., Texten begynder øverst paa første Side af Bl. 2, sl. paa anden Side af Bl. 10, (med 101,8 nederst i Marginen). 102 optager II, beg. øverst paa Bladets anden Side, sl. nederst paa første Side. 103: I I, beg. paa Bl. 10, nederst paa anden Side (umiddelbart efter Slutn.

af 101), sl. paa Bl. 12, nederst paa anden Side. 104: i III, øverst paa Bladets første Side, Lappen forøvr. ubeskr. 105 optager begge Sider af IV.

101,7³ end] en S. 314³
critisk] || critiser || critisk
102⁷ de Elskende] de
[< den] Elskede 105⁵ men]
men || ikke || 105¹⁰ man]
man || ikke || 105¹¹ i] || ik || i

*106: — Tryk-Mskr. (se 135 VI),
Blad pag. 75. Skr.: tildels
stor; gennemg. rolig, i enk.
Ord hurtigere; Udslettelse ved
Blyantsstreger paaskraa.

An m.: optager Bladets anden Side,
som er upagineret.

*107-108: — Sammenhæftning, op-
rindelig paa 6 Ark, hvoraf
de to første Blade er fjær-
nede paa smalle Rester nær
(paa første Side med Blyant
paaskrevet: „To Tidsaldre p.
73“, som Fortsættelse til Tryk-
Mskr., se 135 VI), som 55;
10 Bll. Skr. 107 første
Side: tildels stor; rolig;
forøvr.: gennemg. stor; gen-
nemg. hurtig tildels flygtig,
enk. St. rolig; kun faa Rett.,
enk. Tilf. 108: efterh. stor;
beg. rolig, efterh. hurtig tildels
flygtig; næsten ingen Rett., to
Tilf. — 18 SS.

An m.: med bred ydre Margen; sort
Hæftesnor. Bl. 1 er paa Paaskriften
nær ubeskr. 107 begynder (uden Ud-
gang) øverst paa første Side af Bl. 2
(oprindelig Bl. 4), sl. paa Bl. 8 (op-
rindelig Bl. 10), øverst paa anden Side.
108 begynder umiddelbart efter Slutn.
af 107, sl. paa Bl. 10 (oprindelig Bl. 12),
nederst paa anden Side.

107,4⁴ med] med || Ustadig ||

*109: — Tryk-Mskr. (se 135 VII),
Blad pag. 86. Skr.: tildels
stor; rolig; Udslettelse ved
Overkradsning.

An m.: anbragt øverst paa Bladets
anden Side, som er upagineret og
forøvr. ubeskr.

*110: — Sammenhæftning paa 3
+ 2 Ark (hvoraf de tre før-
ste Blade er fjærne-
de paa smalle Rester nær, som 55;
10 Bll. (÷). Skr.: gennemg.
stor; gennemg. flygtig, enk.
St. roligere; udfor Lin. 2 i Mar-
ginen et Blyants-Dobbeltkors,
udfor S. 318 Lin. 4 i Marginen
en vandret Blyants-Dobbelt-
streg, udfor Lin. 10 i Marginen
et Blyants-Dobbeltkors; Ud-
slettelsen S. 319 ved lange
Streger. — 11 SS.

An m.: med bred ydre Margen; sort
Hæftesnor. Af de smalle Rester af de
fjærne-
de tre første Blade har Bl. 1
og 2 Bogstavrester paa anden Side,
Bl. 3 paa begge Sider; den bevarede
Text begynder øverst paa Bl. 4 (Bl. 1
af de bevarede), sl. paa Bl. 9 (6), midt
paa første Side, som forøvr. er ubeskr.
ligesom hele Resten af Sammenhæft-
ningen. Af Udslettelsen S. 319 findes
første Linie i Texten, Resten i Mar-
ginen.

¹² int i intet] < ing S.
318¹⁷ U i Udannet] < u S.
319³ Gode] Godes S. 319¹⁹
Foretagendet] < Udfaldet

*111: — (Hæfte paa 12 Ark, 4.
(199 × 244); 24 Bll.; med
graat Omslag; Pap.: som 1),
Indsiden af Omslaget foran.
Skr.: stor; hurtig.

An m.: anbragt et Stykke nede paa
Siden; Hæftets Bl. 1 er ubeskr.; bræk-
kede Ark, den indre Halvdel Text-
kolonne, den ydre Margen.

- *112: — (Hæfte, se 111), Bl. 2-6; første Side af Bl. 2 er med Blyant pag. 87 (se Tryk-Mskr. 135). Skr.: hist og her stor; rolig, tildels sirlig; kun faa Rett., enk. Tilf.

Anm.: Texten begynder paa Bl. 2, øverst paa første Side (pag. 87), sl. paa Bl. 6, et godt Stykke under Midten paa anden Side, i Marginen udfor Slutn. ved et Blaakridts-Dobbeltkors sammenvist med 113. Umiddelbart efter Slutn. af 112 begynder (med ny Udgang) 114.

- *113: — Blad som 55. Skr.: tildels stor; snart rolig, snart hurtig tildels flygtig; med Blaakridts-Dobbeltkors sammenvist med Slutn. af 112; enk. Rett., en enk. Tilf. — 2 SS.

Anm.: med bred indre Margen; Texten begynder øverst paa anden Side af Bladet, sl. et godt Stykke under Midten paa første Side, som forøvr. er ubeskr.

- *114: — (Hæfte, se 111), Bl. 6-7. Skr.: rolig, tildels sirlig (i en Tilf.: stor; rolig); et Par Rett. og Tilf.

Anm.: Texten begynder (med ny Udgang) umiddelbart under Slutn. af 112, sl. paa Bl. 7, nederst paa anden Side. Øverst paa første Side af Bl. 8 begynder 117.

- *115: — Tryk-Mskr. (se 135 VIII), S. 99-101. Skr.: rolig, tildels sirlig; Udslettelse med Streger paaskraa.

Anm.: Texten begynder (som Fortsættelse af Tryk-Manuskriptets Text) midt paa S. 99, sl. midt paa S. 101.

⁴til det] til til ved Overgang til ny Linie

- 116: — Tryk-Mskr. (se 135 VIII), Blad pag. 107. Skr.: rolig, tildels sirlig.

Anm.: optager Text- og Marginal-kolonne af Bladets anden Side, som er upagineret.

- *117-121: — (Hæfte, se 111), Bl. 8-13. Skr. 117-120: rolig; kun faa Rett. og Tilf. 121: tildels stor; beg. rolig, snart hurtigere tildels flygtig; forholdsvis faa Rett., en Del Tilf.

Anm.: 117 begynder paa Bl. 8, øverst paa første Side, sl. øverst paa anden Side. 118: paa Bl. 8, midt paa anden Side imellem Slutn. af 117 og Beg. af 120. 119: beg. udfor Beg. af 118 (med en Tilf. foroven tilhøjre, udfor Slutn. af 117), fortsat udfor 120 og Beg. af 121, sl. paa Bl. 9, øverst paa anden Side. 120 begynder (med ny Udgang) umiddelbart efter Slutn. af 118, sl. paa Bl. 9, lidt over Midten paa første Side. 121 begynder (med ny Udgang) med en lille Afstand efter Slutn. af 120, sl. paa Bl. 13, øverst paa anden Side. Umiddelbart efter 121 begynder (med ny Udgang) 123.

121,1^a Tid] Tid || nivellerer || 121,2^a den] dens 121,6⁷ virkeligen] || m || virkeligen Alle] Alle || veed || 121,6⁹ sidste] sidste || Klippe, Kli ||

- *122: — Blad som 55. Skr.: efterh. stor; beg. rolig, snart hurtig tildels flygtig. — 1 S.

Anm.: anbragt (med bred ydre Margen) paa første Side af Bladet, hvis anden Side er ubeskr.

- *123-125: — (Hæfte, se 111), Bl. 13-16. Skr. 123: gennemg. stor; gennemg. flygtig, beg. roligere. 124: beg. sirlig, snart hurtigere. 125: tildels stor; gennemg. flygtig, enk. St. rolig.

Anm.: 123 begynder (med ny Udgang) umiddelbart efter Slutn. af 121, paa anden Side af Bl. 13, sl. paa Bl. 15, et Stykke over Midten paa anden Side 124: paa Bl. 15, nederst paa anden Side,

under Beg. af 127. 125 begynder paa Bl. 14 øverst paa første Side, udfor 123, fortsat udfor 127, sl. paa Bl. 16, øverst paa første Side.

123³ kan] || sk || kan 123⁸ et] en S. 326⁸ til.] til. | <et Blyants - Dobbeltkors> | S. 326⁴ end] || af || end S. 326⁶ osc-] ocsc- S. 326⁹ afsætter] <føder S. 326²⁷ Vilde] <Vil S. 326²⁹ Vittighedens Moerskab] < Moerskaben S. 327³ kom] < var S. 327³¹ Ulykke] < Uret 125,2¹⁹ og] o: S. 329¹ -heden.] < -heden, S. 329⁸ igjen] igjen || det || S. 329⁷ være] være || s || S. 329⁸ til] til || at || 125,3⁷ istedenfor] istedenfor, istedenfor og] og || s || 125,3⁹ mere] mere øvede

*126: — 1/3 Ark Fol. som 40 ff. Skr.: gennemg. stor; gennemg. hurtig tildels flygtig, enk. St. roligere. — 1 S.

Anm.: anbragt paa første Side af Bladet.

S. 330¹¹ Saa] || Naar et energisk Folk || Saa

*127-131: — (Hæfte, se 111), Bl. 15-24. Skr. 127: tildels stor; snart hurtig tildels flygtig, snart rolig tildels sirlig; en Del Rett. og Tilf. 128: flygtig. 129: hurtig, tildels flygtig. 130: som 129. 131: stor; flygtig.

Anm.: 127 begynder (med ny Udgang) umiddelbart efter Slutn. af 123, paa anden Side af Bl. 15, sl. paa Bl. 24, et Stykke under Midten paa første Side. 128: under Slutn. af 127. 129: udfor 128. 130: under Slutn. af 128 og 129 paa Foden af Siden. 131 anbragt (med

smal Margin til begge Sider) paa anden Side af Bl. 24.

S. 232¹ mig.] < mig; 130² og] <, 131⁸ der] det 131⁸ Aar] Ord

132: 353 (= L-Forategn.) e. — Ark som 55; 2 Bl.; med Blyant pag. 1-3. Skr.: stor; flygtig. — 3 SS.

Anm.: paa S. 1 med smal Margin til begge Sider, paa S. 2 med smal ydre Margin, paa S. 3 uden Margin. Arkets første Side er upag. og ubeskr.; Texten begynder øverst paa anden Side (pag. 1), sl. nederst paa fjerde Side (pag. 3).

S. 333¹³ den litteraire Foragteligheds] < Foragtelighedens S. 333¹³ kun] || sniger || kun S. 333¹⁴ et] || Livet || et S. 333¹⁶ bliver ved anden Gang] bliver ved Overgang til ny Linie S. 333²⁸ anstændigt] Læsn. tvivlsom S. 333³⁶ Bog] Bog ||, || maatte] || ved || maatte S. 333³⁸ ved] ||, || ved S. 334¹ de] || Sligt, || de

*133: — Blad som 4 f.; paa første Side med Blyant paaskrevet: „To Tidsaldr p. 1.“ Skr.: hurtig. — 1 S.

Anm.: anbragt (med bred ydre Margin) midt paa anden Side af Bladet, som forøvr. (paa Paaskriften nær) er ubeskr.

*134: Blad som 55. Skr.: stor; hurtig, tildels flygtig. — 1 S.

Anm.: anbragt (med smal Margin til begge Sider) paa anden Side af Bladet, som forøvr. er ubeskr.

*andet] < Andet S. 335³ den] < det

*135: — [I S. V. VIII, S. 3-6] 2 Blade som 111; med Blyant

pag. I-IV; med Spor af Hæftning (sammenhørende med Bladene i X) + [II S. 7-16⁹] 1 Læg paa 3 Ark (hvoraf andet og tredje Arks Blade er løse) som 4 f.; med Blyant pag. 1-12; med Spor af Hæftning + [III S. 16⁹-31²] 10 Blade (oprindelig en Sammenhæftning paa 5 Ark) som 4 f.; med Blyant pag. 13-32 + [IV S. 31³-44¹⁵ fremstille] 10 Blade (oprindelig en Sammenhæftning paa 5 Ark) som 55; med Blyant pag. 33-52 + [V S. 44¹⁶ en Tidsalders... 55³⁷ Milner,] 10 Blade (oprindelig en Sammenhæftning paa 5 Ark) som 55; med Blyant pag. 53-72 + [VI S. 55³⁷ Godsinspecteur... 58³] 2 Blade fjærkede af Sammenhæftningen 107 ff.; med Blyant pag. 73-75 + [VII S. 58⁴-64⁸⁰] 6 Blade som 55; med Blyant pag. 76-86; med Spor af Hæftning + [VIII S. 64⁸¹-77³⁹ Mere, S. 78⁸⁷ vil have... 95¹⁶ latent] 24 Blade (oprindelig et Hæfte paa 12 Ark, som 111); paa første Side med Blæk pag. 87, forøvr. med Blyants-Paginerings til 107 og 109-133 + [IX S. 77³⁹ end... 78⁸⁷ den] 1 Blad som 111; med Blyant paa første Side pag. 108 (rettet fra 108 a; anden Side har med Blyant udslettet Paginerings 108 b); med Spor af Hæftning (sammenhørende med Bladene i X) + [X S. 95¹⁶ polemisk... 105] 7 Blade som 111; med Blyant pag. 134-

146; med Spor af Hæftning. Ialt 78 Bl. Skr.: hist og her stor; gennemg. rolig, for en stor Del sirlig, hist og her hurtigere; adsk. Rett. (en Del Udslettelser med Blyant), en Del Tilf. — 148 SS.

Anm.: I paa S. III (med Forordet) med smal Margen til begge Sider; S. IV er ubeskr. II-VII: med bred ydre Margen; VI Bl. 2 (paa første Side pag. 75) har anden Side (hvorpaa findes 106) upag.; VII Bl. 6 (paa første Side pag. 86) har anden Side (hvorpaa findes 109) upag. VIII-X: brækkede Ark, den indre Halvdel Textkolonne, den ydre Margen; VIII Bl. 7 f. har 115 anbragt paa S. 99-101; Bl. 11 (paa første Side pag. 107) har anden Side (hvorpaa findes 116) upag. (oprindelig tænkt som pag. 108); Bl. 24 (paa første Side pag. 133) har anden Side upag. og ubeskr.; IX har paa nederste Halvdel af første Side (pag. 108) Linier ud i Marginen, anden Side (med udslettet Paginerings 108 b) er ubeskr.; X Bl. 7 (paa første Side pag. 146) har anden Side upag. og ubeskr., Texten slutter et Stykke under Midten paa S. 146, som forev. er ubeskr.

3³ Eet] || jeg er || Eet 3⁴ betalt...⁵ Drikkepenge] < solgt, 3⁵ Anmældelsen...⁶ om] < der anmeldes 4⁵-ning]-ning], || 7³ som] som || Forfatter || 7³ jeg] jeg || ikke regne paa || S. 337⁴ man] man || lod den være || S. 337⁶ sjæl-] || danske Bønder || sjæl- troe] || opdage en || troe S. 337¹⁶ gaaer] || og || gaaer 15 *det Overstregede*] *har først været sat i Blyants-Parentes* 16⁴ Flere] < flere

*136-147: — (Hæfte som 62 ff., paa 10 Ark), Bl. 1-6 bagfra. Skr. 136: sirlig. 137: beg. sirlig, efterh. hurtig tildels flygtig.

138: beg. sirlig, snart hurtigere.
 139: beg. rolig, snart gennemg.
 hurtig tildels flygtig, i enk. Ord
 igæn rolig. 140: efterh. stor;
 beg. sirlig, efterh. flygtig. 141:
 gennemg. stor; hurtig, tildels
 flygtig. 142: stor; hurtig, til-
 dels flygtig. 143: stor; beg.
 rolig, snart hurtig tildels flyg-
 tig. 144: som 142. 145: stor;
 flygtig. 146: efterh. stor; hur-
 tig, tildels flygtig. 147: gen-
 nemg. stor; gennemg. hurtig
 tildels flygtig, i Lin. 3 sirlig.
 — 7 SS.

An m.: med bred ydre Margen. Bl.
 1-2 ubeskr. 136: paa Bl. 3, øverst paa
 første Side, som forøvr. er ubeskr.
 137: paa første Side af Bl. 4. 138-139:
 paa Bl. 3, nederst tilhøjre i Textkolon-
 nen paa anden Side, som forøvr. er
 ubeskr. 140-141: paa Bl. 5, beg. et
 Stykke nede paa første Side, sl. (med
 to Linier) øverst paa anden Side. 142-
 144: paa Bl. 4 nederste Halvdel af an-
 den Side, som forøvr. er ubeskr. 145-
 146: paa Bl. 5 anden Side; 145 et
 Stykke under Slutn. af 141, nederste
 $\frac{1}{2}$ af Siden er ubeskr. 147: paa Bl. 6,
 øverst paa første Side, som forøvr. er
 ubeskr.; paa anden Side slutter en Del
 af 154, indført i Hæftet forfra.

137³ Leiligheds-Taler]
 < Leilighedstaler 137³ der]
 || som || der 137¹⁶ var] var
 || s || 139¹ er] || gaaer || er
 140³ i Angeren . . .³ Eet.]
indrammet med Blyant 142⁷
 er] || j || er 142⁸ mell.]
 ||, naar || mell. 148⁹ at]
 < naar maatte] < ønsker
 at Forsømte] Forsømte
 || naaden || 142¹⁰ Fortrøst-
 ning] < Tillid 143³ let-]
 || ufor || let-

*148-149: — Sammenhæftning, op-
 rindelig paa 5 Ark, hvoraf an-
 det Arks Blade er løse, og de
 to forreste Blade af Ark 3-4
 er udtaget til Tryk-Mskr. (se
 192 III), 4. (174 × 208); 8 Bll.;
 Bl. 2 med Blyant pag. 1-2.
 Pap.: som A 233. Skr. 148
 tre første Linier: stor; ro-
 lig; forøvr.: sirlig. 149 før-
 ste to Sider: sirlig; forøvr.:
 efterh. stor; efterh. flygtig, sl.
 igæn rolig. — 5 SS.

An m.: med bred ydre Margen; sort
 Hæftesnor. Bl. 1 ubeskr. 148 optager
 første Side (pag. 1) af Bl. 2, hvis an-
 den Side (pag. 2) er ubeskr. 149 be-
 gynder (uden Udgang) paa Bl. 3 (op-
 rindelig Bl. 5), øverst paa første Side,
 sl. nederst paa anden Side af Bl. 4
 (oprindelig Bl. 6); Resten af Sammen-
 hæftningen ubeskr.

148⁵ Leiligheds-] < Lei-
 lighedst 148¹¹ atter] atter||,||

*150-151: — Ark, 4. (172 × 208);
 2 Bll. Pap.: som A 233.
 Skr.: sirlig. — 2 SS.

An m.: med bred ydre Margen. An-
 bragt hver paa sin Side af første Blad
 af Arket, hvis andet Blad er ubeskr.

*152-158: — [I] (Hæfte, se 136 ff.),
 Bl. 1-15 forfra + [II] 1 Hæfte
 (med trykt Etikette som 62 ff.)
 paa 11 Ark, 4. (199 × 240);
 Pap.: som I); 22 Bll.; graat
 Omslag + [III] 1 Blad som 150 f.
 + [IV] 1 Hæfte som II, paa 12
 Ark; 24 Bll. Skr. 152: efterh.
 stor; beg. sirlig, efterh. hurtig.
 153: gennemg. stor; gennemg.
 hurtig tildels flygtig, enk. St.
 rolig tildels sirlig; forholdsvis

faa Rett., en Del Tilf., en enk. Bemærkning med Blyant. 154 første Side: gennemg. rolig tildels sirlig, enk. St. hurtig; forøvr.: gennemg. stor; gennemg. hurtig tildels flygtig, enk. St. rolig; forholdsvis faa Rett., enk. Tilf. (en enk. med Blyant); udfør nogle Linier i Texten lodret Blyantsstreg i Marginen. 155 Beg.: gennemg. rolig tildels sirlig, enk. St. hurtig; forøvr.: gennemg. stor; gennemg. hurtig tildels flygtig, hist og her rolig tildels sirlig; forholdsvis faa Rett., en Del Tilf.; et enkelt Sted Sammenvisnings-Mærker med Blyant. 156: beg. rolig, snart hurtigere. 157: gennemg. stor; gennemg. hurtig tildels flygtig, hist og her rolig tildels sirlig; forholdsvis faa Rett. (en enk. med Blyant), en Del Tilf. (en enk. med Blyant); et Par Bemærkninger og en enk. Udslættelse med Blyant. 158: gennemg. stor; gennemg. hurtig tildels flygtig, enk. St. rolig tildels sirlig; forholdsvis faa Rett., en Del Tilf. — 112 SS.

Anm.: I-II og IV med bred ydre Margen. 152: i I, paa Bl. 1, øverst paa første Side. 153: i I, beg. med lidt Afstand fra Slutn. af 152, sl. paa Bl. 9, nederst paa anden Side. 154 Beg. (til S. V. VIII, S. 171²⁸ Hvad): i I, beg. paa Bl. 10, øverst paa første Side, sl. paa Bl. 15, nederst paa første Side; paa anden Side findes 147 indført bagfra; 154 Resten: i II, beg. paa Bl. 1, øverst paa første Side, sl. paa Bl. 7, et godt Stykke under Midten paa første Side. 155: i II, beg. med lidt Afstand fra Slutn. af 154, sl. paa Bl. 20, midt

paa første Side. 156: i III, anbragt (med Margen til begge Sider) midt paa første Side af Bladet, som forøvr. er ubeskr. 157 begynder i II med lidt Afstand fra Slutn. af 155, sl. i IV (indført bagfra) paa Bl. 19, øverst paa anden Side, som forøvr. er ubeskr. ligesom Resten af Hæftet.

153,2² Skulde] < Skulle 153,5^{1f} lærde og store] < store og lærde 153,5³ til] || d || til S. 347²⁰ blot] || d || blot 155,2¹ at] || i || at 155,2⁸ Alt—] < Alt, 155,11² han] || thi det vil vel gaa ham som || han 157,2¹ i] || er || i 157,2¹⁸ Sag—] < Sag, 157,3² Men osv.] indklammet med Blyant S. 352⁶ stemmer] || Stemm || stemmer S. 352⁹ tilbage.] < tilbage, S. 352¹⁵ ordne] || un || ordne S. 352¹⁶ under] under || Fyrsten, ||

*159: — Sammenhæftning, oprindelig paa 5 Ark (hvoraf fjerde Arks andet Blad er fjærnet, og sidste Blads ²/₃ afrevet paa-langs), som 148 f.; 9 Bl. (÷). Skr. de første to Sider: sirlig; forøvr.: tildels stor; efterh. hurtig tildels flygtig; kun faa Rett., et Par Tilf.; en enkelt Bemærkning med Blyant. — 5 SS.

Anm.: med bred ydre Margen; sort Hæftesnor. Texten begynder øverst paa første Side, sl. paa Bl. 3, et godt Stykke under Midten paa første Side, som forøvr. er ubeskr. ligesom Resten af Sammenhæftningen.

*160: — 2 Blade udtagne af Sammenhæftning i Tryk-Mskr. (se 192 IX) + 1 Ark som 87; 4 Bl. Skr.: tildels stor; beg

sirlig, efterh. hurtig tildels flygtig; et Par Rett. og Tilf. — 7 SS.

An m.: med bred ydre Margen. Texten slutter midt paa tredje Side af Arket, som forøvr. er ubeskr.

*161: — Blad som 87. Skr.: gennemg. stor; gennemg. hurtig tildels flygtig, i enk. Ord roligere; et Par Rett. — 2 SS.

An m.: med smal Margen til begge Sider. Texten begynder øverst paa anden Side af Bladet, sl. midt paa første Side, som forøvr. er ubeskr.

*162: — To Ark som 150 f.; 4 Bll. Skr. Beg.: sirlig (to Tilf.: hurtigere); Slutn.: tildels stor; rolig, i enk. Ord hurtig; adsk. Rett. og Tilf.; Udslettelser med Blæksløjfer. — 8 SS.

An m.: med bred ydre Margen. Texten begynder øverst paa første Side af Ark 1, sl. nederst paa sidste Side af Ark 2.

2⁸ Rædsel] || Sk || Rædsel

*163: — Tre Ark som 150 f.; 6 Bll. Skr. første fem Sider: sirlig; forøvr.: tildels stor; gennemg. hurtig tildels flygtig, enk. St. rolig; en Del Rett. (enk. med Blyant), et Par Tilf. — 9 SS.

An m.: med bred ydre Margen. Texten begynder øverst paa første Side af Ark 1, sl. nederst paa første Side af Ark 3, som forøvr. er ubeskr.

3³ naar] naar || den frygter Verdens Straf. ||

*164: — Sammenhæftning, oprindelig paa 6 Ark (hvoraf de fem første Blade paa smalle Rester nær er udtagne til Tryk-Mskr., se 192 VIII), som

150 f.; 7 Bll. Skr. første fire Sider: gennemg. rolig, enk. St. hurtigere; forøvr.: tildels stor; gennemg. hurtig tildels flygtig, hist og her rolig; kun faa Rett., et Par Tilf. — 12 SS.

An m.: med bred ydre Margen; sort Hæftesnor. Texten begynder (uden Udgang) øverst paa første Side af Bl. 1 (oprindelig Bl. 6), sl. paa Bl. 6 (oprindelig Bl. 11), øverst paa anden Side, som forøvr. er ubeskr. ligesom hele sidste Blad af Sammenhæftningen.

*165-166: — Tre Blade, med Spor af Hæftning, som 87. Skr. 165: efterh. stor; beg. sirlig, efterh. hurtigere; et Par Rett., en enk. Tilf. 166: efterh. stor; beg. rolig, efterh. hurtig tildels flygtig. — 6 SS.

An m.: med bred ydre Margen. 165 begynder (uden Udgang) øverst paa første Side af Bl. 1, sl. nederst paa anden Side af Bl. 2. 166 begynder øverst paa første Side af Bl. 3, sl. øverst paa anden Side, som forøvr. er ubeskr.

*167: — Sammenhæftning paa 5 Ark (oprindelig Fortsættelse til Tryk-Mskr. 192 XI), som 87; 10 Bll. Skr. første otte Sider: sirlig; forøvr.: gennemg. stor; beg. sirlig, efterh. gennemg. hurtig tildels flygtig, enk. St. roligere; en Del Rett. og Tilf. — 19 SS.

An m.: med bred ydre Margen; sort Hæftesnor. Texten begynder øverst paa første Side af Bl. 1, sl. et Stykke under Midten paa første Side af Bl. 10, hvis anden Side er ubeskr.

*168-169: — Sammenhæftning paa 6 Ark, som 87; paa første Side med Blyant pag. 182 (som oprindelig Fortsættelse til Tryk-

Mskr., se 192 XII). Skr. 168 første ni Sider: gennemg. sirlig, enk. St. hurtigere; forøvr.: tildels stor; beg. rolig, efterh. hurtigere; en Del Rett. (enkelte med Blyant), enk. Tilf. 169: gennemg. stor; gennemg. flygtig, enk. St. roligere; enk. Rett. og Tilf. — 24 SS.

Anm.: med bred ydre Margen; sort Hæftesnor. Teksten begynder (uden Udgang) øverst paa første Side (pag. 182) af Bl. 1, sl. paa anden Side af Bl. 12, Hovedteksten midt paa Siden, en Marg.-Tilf. og en Tilf. med Blyant anbragt paa nederste Halvdel af Siden.

169,2¹ Enkelt,] < Enkelt.

- *170: — Blad, udtaget af Sammenhæftning i Tryk-Mskr. (se 192 XIII). Skr.: tildels stor; beg. sirlig, snart hurtigere, et enk. St. flygtig; et Par Rett., en enk. Tilf. — 2 SS.

Anm.: med bred ydre Margen. Teksten begynder (uden Udgang) øverst paa første Side, sl. øverst paa anden, som forøvr. er ubeskr.

- *171-172: — Blad som 87. Skr. 171: stor; hurtig. 172: stor; hurtig, tildels flygtig; Sammenvisnings-Mærker med Blyant. — 2 SS.

Anm.: med smal Margen til begge Sider. 171: øverst paa første Side. 172 begynder med lidt Afstand fra 171, sl. øverst paa anden Side, som forøvr. er ubeskr.

- *173: 406. — Blad, 4. (173 × 209). Pap.: som A 233. Skr.: tildels stor; gennemg. hurtig tildels flygtig, i enk. Ord rolig. — 1 S.

Anm.: anbragt paa første Side af Bladet.

¹An-] || O | An- ³I] I med Blyant | A. | S. 357¹ II] II med Blyant | B. | S. 357³ A] med Blyant < I S. 357⁴ I] || I. || 1) S. 357⁹ B] med Blyant < II S. 357¹⁴ III] III med Blyant | C. |

- *174: — Blad som 87; med lille Rest af Arkets andet Blad. Skr.: tildels stor; beg. rolig, efterh. hurtig, i enk. Ord flygtig. — 1 S.

Anm.: Bladet brækket med bred ydre Margen. Anbragt uden Hensyn til Margen, paa anden Side af Bladet, hvis første Side er ubeskr.

¹Skal] Skal ; et M || ⁵villie] < vilde ¹¹han] han || først ||

- *175-177: — Hæfte (med trykt Etikette som 62 ff.; udv. af S. K. med Blyant paaskrevet: „3 Taler No 1.“) paa 12 Ark, 4. (199 × 237); 24 Bl.; graat Omslag. Pap.: som 1. Skr. 175-176: sirlig. 177 første to Sider: beg. sirlig, efterh. hurtigere; forøvr.: tildels stor; snart rolig tildels sirlig, snart hurtig tildels flygtig; forholdsvis faa Rett., en Del Tilf. — 39 SS.

Anm.: brækkede Ark, den Indre Halvdel Textkolonne, den ydre Margen. Hæftet er beskrevet bagfra. 175: midt paa første Side af Bl. 1, som forøvr. er ubeskr. 176: midt paa anden Side af Bl. 2, som forøvr. er ubeskr. 177 begynder paa Bl. 3, et Stykke nede paa første Side, sl. midt paa første Side af Bl. 21, som forøvr. er ubeskr. Igesom hele Resten af Hæftet.

177,4³ -ligen.] < -ligen, [eller;] 177,4³ Hæders-] || A || Hæders- S. 359³ maa-

skee]maaskee ||ikkefrit|| S. 359⁴ Bekymring.] < Bekymret.

- *178: — [I] 1 Hæfte (med trykt Etikette som 62 ff.; udv. af S. K. med Blyant paaskrevet: „3 Taler No 2.“) paa 12 Ark; graat Omslag + [II] 1 Sammenhæftning paa 8 Ark, 4. (199 × 242); 40 Bll. Pap.: som 1. Skr. første Side: gennemg. sir­lig, enk. St. hurtigere; forøvr.: tildels stor; snart rolig tildels sir­lig, snart hurtig tildels flygtig; forholdsvis faa Rett., adsk. Tilf. — 50 SS.

Anm.: brækkede Ark, den indre Halvdel Textkolonne, den ydre Margen; II har hvid Hæftesnor. Texten begynder i I, et Stykke nede paa første Side af Bl. 1; anden Side af Bl. 19 og hele Bl. 20 er ubeskr. og Siderne annullerede ved Blyantsstregger overkors; Texten slutter i II, midt paa første Side af Bl. 3, som forøvr. er ubeskr. ligesom hele Resten af II.

- *179: — Lap, rektang., af Blad 4. (170 × . . .); en Kt. uregelm. afrevet. Pap.: som 1. Skr.: tildels stor; gennemg. rolig, i enk. Ord hurtig. — 2 SS.

Anm.: anbragt (med smal Margen til begge Sider) paa Bladets anden Side; Paaskriften Lin. 7 er anbragt paa Bladets første Side, som forøvr. er ubeskr.

- *180-185: — [I] 1 Hæfte (med trykt Etikette som 62 ff.) paa 12 Ark, 4. (199 × 242 sml. 178; Pap.: som 1); graat Omslag + [II] 1 Lap, rektang., af Blad; en Kt. med et Udklip, en Kt. uregelm. afrevet (Pap.: som 1) + [III] 1 Ark som 4 f. + [IV] 1 Hæfte (med trykt Eti-

kette som 62 ff.; udv. af S. K. med Blyant paaskrevet: „Lidelsernes Evangelium No 2.“) paa 12 Ark, 4. (197 × 243; Pap.: som 1); graat Omslag; 51 Bll. Skr. 180: sir­lig. 181 første to Sider: tildels stor; rolig, tildels sir­lig; forøvr.: gennemg. stor; snart hurtig tildels flygtig, snart rolig tildels sir­lig; forholdsvis faa Rett., en Del Tilf.; en enk. Udslettelse og et enk. St. Understregning med Blyant. 182: gennemg. stor; beg. rolig, snart hurtigere, i enk. Ord flygtig; med Blaa­kridts - Dobbeltkors sammen­vist med Texten i 181. 183: enk. St. stor; gennemg. rolig tildels sir­lig, enk. St. hurtigere; med Blaa­kridts - Dobbeltkors sammenvist med Texten i 181. 184: gennemg. stor; gennemg. flygtig, enk. St. roligere; en Del Rett. og Tilf. 185: gennemg. stor; gennemg. hurtig tildels flygtig, enk. St. rolig tildels sir­lig. — 94 SS.

Anm.: I og IV med brækkede Ark, den indre Halvdel Textkolonne, den ydre Margen; III med bred ydre Margen. 180: i I, paa første Side af Bl. 1, som forøvr. er ubeskr. 181 begynder i I, et Stykke nede paa første Side af Bl. 2, sl. i IV (indført bagfra i Hæftet) paa Bl. 15, midt paa anden Side, som forøvr. er ubeskr. 182: i II, anbragt (med Margen til begge Sider) øverst paa den ene Side af Lappen, som forøvr. er ubeskr. 183: i III, beg. øverst paa første Side, sl. øverst paa første Side af Bl. 2, som forøvr. er ubeskr. 184-185: i IV (indført bagfra i Hæftet), beg. paa Bl. 16, et Stykke nede paa første Side, sl. paa Bl. 22, et godt Stykke under Midten paa første Side, som forøvr. er ubeskr. ligesom Resten af Hæftet.

181,2° kan] || den || kan
bort] || blot || bort

- *186-188: — [I] 1 Hæfte (med trykt Etikette som 62 ff.; udv. af S. K. med Blyant paaskrevet: „christelige Taler No 3“) paa 24 Ark, 4. (197 × 243; Pap.: som I); graat Omslag + [II] 1 Lap, rektang., af Blad 4. (170 × ...; Pap.: som A 233); en Kt. uregelm. afrevet + [III] 1 Hæfte som I (udv. af S. K. med Blyant paaskrevet: „christelige Taler No 4.“) + [IV] 1 Hæfte som I (udv. af S. K. med Blyant paaskrevet „Christelige Taler No 5.“); af sidste Blad Marginaldelen fjernet med uregelm. Afrivning; 73 Bll. (÷). Skr. 186: gennemg. stor; snart rolig tildels sirlig, snart hurtig tildels flygtig; forholdsvis faa Rett., en Del Tilf.; et Par St. Udslettelse og Understregning med Blyant. 187: tildels stor; hurtig, tildels flygtig; ved Blaa-kridts-Kors sammenvist med Texten i 186. 188: tildels stor; snart rolig tildels sirlig, snart hurtig tildels flygtig; forholdsvis faa Rett. og Tilf.; et enk. St. Udslettelse med Blyant; udfor første Stykke af 188,4 lodret Blyantsstreg i Marginen. — 142 SS.

Anm.: I, III og IV med brækkede Ark, den indre Halvdel Textkolonne, den ydre Margen. 186: i I, beg. øverst paa første Side af Bl. 1, sl. paa Bl. 19, nederst paa første Side. 187: i II, paa Bladets første Side, Lappens anden Side ubeskr. 188 begynder i I, paa Bl. 19, et Stykke nede paa anden Side, fortsat i III, sl. i IV, lidt under Midten paa første

Side af Bl. 23, som forøvr. er ubeskr. ligesom den bevarede Del. af sidste Blad.

188,4⁴¹. sekt *i sekterisk*]
< sect S. 363¹⁰ yderlig]
< yderligere

- *189: — Blad, 4. (170 × 207). Pap.: som A 233. Skr.: stor; hurtig, tildels flygtig. — 1 S.

Anm.: anbragt (med Margen til begge Sider) paa første Side af Bladet, som forøvr. er ubeskr.

- *190-191: — Blad af Tryk-Mskr. (se 192 XXI). Skr.: rolig, tildels sirlig; 191 med Blyants-Dobbeltkors sammenvist med 190.

Anm.: anbragt (med Margen til begge Sider) paa anden Side af Bladet.

- *192: — [I S. V. VIII, S. 109-114] 2 Blade, 4. (171 × 202; Pap.: som A 233) + [II S. 115-118] 2 Blade (med Spor af Hæftning) som 152 ff. + [III S. 119-121⁴⁰ med] 2 Blade udrevne af Sammenhæftning 148 f.; med Blyant pag. 3-6 + [IV S. 121⁴⁰ med... 151¹³] 3 Ark + 2 Blade + 3 Ark + 2 Blade + 4 Ark, som 150 f.; med Paginering 7-54 (27 med Blæk, forøvr. med Blyant) + [V S. 151¹⁴-162¹⁸ vil] 2 Blade + 1 Læg paa 2 Ark + 2 Blade (oprindelig Sammenhæftning paa 4 Ark) som IV; med Blyant pag. 55-70 + [VI S. 162¹⁸ den ... 176¹⁷ frem:] 12 Blade (oprindelig Sammenhæftning paa 6 Ark) som IV; med Blyant pag. 71-94 + [VII S. 176¹⁷ da ... 191⁶ selv] 12 Blade (oprinde-

lig Sammenhæftning paa 6 Ark) som IV; med Blyant pag. 95-118 + [VIII S. 191⁶ forstaaer ... 197²⁰ Ønsket] 5 Blade udtagne af Sammenhæftning 164; med Blyant pag. 119-128 + [IX S. 197²⁰ er ... 207²⁰ Forskel] 1 Sammenhæftning, oprindelig paa 5 Ark, hvoraf de to sidste Blade er udtagne paa smalle Rester nær (sml. 160), som 87; med Blyant pag. 129-144 + [X S. 207²⁰ er ... 214³³] 1 Sammenhæftning paa 4 Ark (af Bl. 5 den øverste Halvdel af Marginaldelen fjærnet med uregelm. Afrivning) som IX; med Blyant pag. 145-159 + [XI S. 214³⁴-215³³] 1 Blad som IX; med Blyant pag. 160-161 + [XII S. 215³³-226³³ Evig-] 10 Blade (oprindelig Sammenhæftning paa 5 Ark) som IX; med Blyant pag. 162-181 + [XIII S. 226³³ -hedens ... 237³³ Fordær-] 10 Blade (oprindelig Sammenhæftning paa 6 Ark, hvoraf de to sidste Blade er fjærnet paa smalle Rester nær, sml. 170) som IX; første Side med Blæk pag. 182, forøvr. med Blyants-Paginering til 201 + [XIV S. 237³³ -velighed ... 242] 4 Blade med Spor af Hæftning, som IX; med Blyant pag. 202-208 + [XV S. 243 f.] 1 Blad (oprindelig sammen med andet Blad af I udgørende 1 Ark) + [XVI S. 245-251⁴ Bekym-] 1 Ark som IX + 1 Lap, rektang. (Pap.: som A 233) +

[XVII S. 251⁴ -rede ... 258¹⁴] 3 Ark som IX; med Blyant pag. 5-16 + [XVIII S. 258¹⁵-268²¹ Me-] 4 Ark som A 233; med Blyant pag. 17-32 + [XIX S. 268²³ -ning ... 296] 2 Blade + 5 Ark + 2 Blade + 6 Ark, som 189; med Blyant pag. 33-81 + [XX S. 297 f.] 1 Blad som I + [XXI S. 299 f.] 1 Blad som XIX + [XXII S. 301-304] 2 Blade som I + [XXIII S. 305-315¹³] 8 Blade (oprindelig Sammenhæftning paa 4 Ark) som XIX; med Blyant pag. 1-16 + [XXIV S. 315¹³-326³⁹] 4 Blade + 1 Ark + 4 Blade (oprindelig Sammenhæftning paa 5 Ark) som XIX; med Blyant pag. 17-36 + [XXV S. 327¹-339¹⁷ Splid] 10 Blade (oprindelig Sammenhæftning paa 5 Ark) som XIX; med Blyant pag. 37-56 + [XXVI S. 339¹⁷ i deres Indre ... 352⁸⁸ Kjærlighed] 5 Blade + 1 Ark + 5 Blade (oprindelig Sammenhæftning paa 6 Ark) som XIX; med Blyant pag. 57-79 + [XXVII S. 352⁸⁸; og ... 366⁶ betegnes] 12 Blade (oprindelig Sammenhæftning paa 6 Ark) som XIX (samtlige Blades nederste Hjørne tilhøjre bortklippet); med Blyant pag. 80-103 + [XXVIII S. 366⁶ ved ... 377⁵] 10 Blade (oprindelig Sammenhæftning paa 5 Ark) som XIX; med Blyant pag. 104-122 + [XXIX S. 377⁵-389¹⁶ Lærere] 12 Blade (oprindelig Sammenhæftning

paa 6 Ark) som I; med Blyant pag. 123-145 + [XXX S. 389¹⁶ kan... 402⁴² overfladisk] 12 Blade (oprindelig Sammenhæftning paa 6 Ark) som I; med Blyant pag. 146-168 + [XXXI S. 402⁴² Dannelse... 416] 12 Blade (oprindelig Sammenhæftning paa 6 Ark) som I (af Bladet pag. 177 f. nederste Hjørne tilhøjre uregelm. afrevet); med Blyant pag. 169-192; 108 + 44 + 102 Bll. Skr.: hist og her stor; gennemg. sirlig, hist og her hurtigere; talrige Rett. (tildels med Blyant), en Del Tilf. — 212 + 83 + 196 SS.

Anm.: med bred ydre Margen; paa Lappen til XVI med smal Margen til begge Sider; i IX, X, XXIV, XXVI og XXIX sort Hæftesnor. I har anden Side af Bl. 2 ubeskr.; i II: anden Side af Bl. 2 ubeskr.; i IV: nederste Halvdel af sidste Side (efter 192,16) ubeskr.; i VI: 192,17 med Linier beg. $\perp$ Sides nederste Kt.; i X: sidste Blad, nederste Halvdel af første Side (pag. 159) ubeskr. ligesom hele anden Side, der er upag.; i XI findes paa nederste Halvdel af anden Side Beg. til Afsnit-ter III (S. V. VIII, S. 215 Lin. 34 — S. 216 Lin. 10 bestemt.) overkradset med Blæksløjfer; i XIV slutter Texten et Stykke under Midten paa første Side (pag. 208) af sidste Blad, som forev. er ubeskr.; i XV: anden Side ubeskr.; i XVI er paa Lappens ene Side Forordet anbragt (med 192,25), Lappens anden Side ubeskr.; i XIX slutter Texten midt paa første Side (pag. 81) af sidste Ark, som forev. er ubeskr. og upag.; i XX: anden Side ubeskr.; i XXI findes paa anden Side 190-191; i XXII: hvert af de to Blades anden Side ubeskr.; i XXVI: anden Side af sidste Blad (paa første Side pag. 79) ubeskr. og upag.; i XXVIII: anden Side af sidste Blad (paa første Side pag. 122) ubeskr. og upag.; i XXIX: anden Side af sidste Blad (paa første Side pag. 145) ubeskr. og upag.; i XXX: anden Side af sidste

Blad (paa første Side pag. 168) ubeskr. og upag.; i XXXI slutter Texten nederst paa sidste Side (pag. 192).

7¹ unddrage] || „ || unddrage Fordærvelse] < Ska-
de 8¹ raaber.] < raaber;
10¹ -ningen.] *Punktum med*
Blyant rettet fra Komma 10³
noget] noget || S || men] ||,
men 10³ ikke] || er || ikke
12 *det med Blyant Udslet-*
tede] indklammet med Blyant
13³ Eet] < eet 13¹⁵ pas-
ser] || men || passer 15³
-hed.] < -hed, 15⁶ saa-
ledes] saa- *ved Overgang*
til ny Linie 15⁷ hjælper]
< hjælper 15⁸ Lønnens
Eftertragten] < Lønnen < i
Verden> 21⁸ kun] || p || kun
32³ er] || „ || er 32⁸ og]
|| Form || og 32⁷ og] || end ||
og 32¹⁰ men] men || en ||
32¹¹ hvorom] | og | hvorom
32¹³ det] det || Christelige ||

*193: — Lap, rektang., af Blad 4.
(171 × ...); en Kt. uregelm.
afrevet. Pap.: som A 233.
Skr.: stor; gennemg. hurtig, i
enk. Ord rolig. — 1 S.

Anm.: anbragt paa Bladets første Side.

*194: — Ark som 192 I. Skr.:
som 193. — 1 S.

Anm.: anbragt øverst paa første Side af Arket, som forev. er ubeskr.

195: 302 (= L-Fortegn.) — 1 Ark
+ 3 Blade (170 × 201); 5 Bll.;
med Blyant pag. 1-10. Pap.:
som A 233. Skr.: rolig, til-
dels sirlig. — 10 SS.

Anm.: med bred ydre Margen.

*Eet] Eet || og || ³⁶men] || og || men dog] dog || saa || S. 374¹⁸ — og || og || — og S. 375² sikkre sig] < oplyse S. 375¹¹ -sagt] -sagt ||, || S. 375¹⁷ trods] || og || trods S. 375¹⁹ er gaaet] < gaaer S. 375³⁰ da] || det || da S. 376⁸⁰ derved] || og || derved S. 376⁸¹ havde] || var || havde S. 377⁹ om] om || at dervar || S. 377¹¹ ikke] || dog || ikke S. 377¹⁶ det første Gang] < den S. 377¹⁶ nok.] < nok, S. 377²² rettere] rettere ||, || S. 377³⁴ -gang] -gan S. 377³⁹ Anden] < anden S. 377⁸¹ Andre] < andre S. 378² ved] ved || bestandigt || S. 378¹⁸ Jakob] || Laban || Jakob S. 378¹⁴ Fæet] < Faarene S. 378²¹ Kjøb-] || Land [?] || Kjøb- S. 378²⁷ forstod,] < forstod: S. 378⁸¹ vræle] vræle || saa || S. 379¹⁸ be- vise] beviser || Hy || S. 379³⁹ at faae] faae ved Overgang til ny Linie S. 380² ved- gaae] || tilføie || vedgaae S. 380⁴ beviser] < viser

*196-198: 302 (sml. 195. — 1 Ark, 4. (199 × 241) + 2 Blade (... × 241; en Kt. beklippet); 4 Bll.; med Blyant pag. 1-8. Pap.: som 1. (Skr. 196 første to Sider: rolig, tildels sirlig; forøvr.: tildels stor; snart rolig enk. St. sirlig, snart hurtig tildels flygtig. 197: tildels

stor; beg. rolig, snart hurtig tildels flygtig. 198: tildels stor; gennemg. hurtig tildels flygtig, i enk. Ord roligere. — 8 SS.

Anm.: med bred ydre Margen. 196 Slutn. er anbragt i øverste Halvdelen af Marginen paa sidste Side (pag. 8), som forøvr. er ubeskr. 197-198: paa S. 5, Tilf. til 197: øverst i Marginen tilhøjre, sidste Linie af 198: midt paa Foden af Siden.

S. 381¹⁸ ingen] || In || ingen

199: 403. — Blad som 55. Skr.: beg. sirlig, efterh. hurtigere. — 1 S.

Anm.: anbragt (med smal Margen til begge Sider) paa første Side af Bladet.

S. 383⁴ -lig] < -ligt S. 383⁹ Alle] < alle

*200-202: 403 (sml. 199). — Blad som 55. Skr. 200: tildels stor; beg. sirlig, efterh. hurtigere, i enk. Ord hurtig. 201: rolig. 202: gennemg. rolig, i enk. Ord hurtig. — 1 S.

Anm.: anbragt (med smal Margen til begge Sider) paa Bladets anden Side. 201: i Marginen tilhøjre, under Tilf. (*) og (**). 202: nederst paa Siden under Tilf. §.

200⁵ for] for || at || 200¹¹ er] || er det A || er 200¹⁶ det,] < det.

*203-204: 403 (sml. 199). — Blad som 55; med en lille Rest af Arkets andet Blad. Skr. 203: beg. sirlig, efterh. hurtigere. 204: gennemg. rolig, i enk. Ord hurtig. — 1 S.

Anm.: anbragt (med smal Margen til begge Sider) paa Bladets første Side, 203 Tilf. [†]: øverst paa Siden, 204:

tilvenstre paa Siden, udfor og under Underskriften til 203.

204³ Ingen] Ingen || ble ||

205: 353 (sml. A 129) b. — Lap, rektang., af Blad 4. (170 × ...). Pap.: som A 233. Skr.: stor; rolig. — 1 S.

Anm.: anbragt paa Bladets første Side. Iflg. Barf. har Manuskripterne til 353 b. paa Omslaget været betegnet: „Udkast“.

206: 353 b (se 205). — Lap, rektang., af Blad 4. (170 × ...). Pap.: som A 233. Skr.: stor; gennemg. rolig, i enk. Ord hurtig. — 1 S.

Anm.: anbragt paa Bladets anden Side.

¹Der er] Der ²af] af || Vi [?] ||

207-210: 353 b (se 205). — [I] 2 Ark, Fol. (nu 4 løse Blade; andet Arks Bl. 2 beklippet forneden) + [II] 1 Lap, rektang., af Blad Fol. (en Kt. uregelm. afrevet); 5 Bil. Pap.: som 1. Skr. 207: stor; gennemg. hurtig tildels flygtig, i enk. Ord roligere. 208: som 207. 209: stor; gennemg. rolig, hist og her hurtigere. 210: tildels stor; rolig. — 6 SS.

Anm.: anbragt med smal Margen til begge Sider. 207: i I, beg. øverst paa anden Side af Ark I (hvis første Side er ubeskr.), sl. et Stykke over Midten paa fjerde Side; Tilf. †: i den ydre Margen, med Lin. beg. ⊥ Sidens nederste Kt. 208: i I, paa nederste Halvdel af fjerde Side af Ark I. 209: i I, beg. øverst paa anden Side af Ark 2 (hvis første Side er ubeskr.), sl. nederst paa første Side af den bevarede Del af Arkets andet Blad, hvis anden Side er ubeskr. 210: i II, paa Bladets anden Side, første Side ubeskr.

S. 386⁸ de] de || g || S. 386¹⁷ glade] < gladelig S. 386²¹ Tvendes] < tvendes S. 386²⁴ være] være? S. 387¹ solid en] en solid S. 387⁸ Sky.] < Sky, 208⁷ om] || Ec || om 209¹⁹ om] < i 209²¹ een Gang] < eengang 209²⁷ der] Læsn. tvivlsom S. 389⁵ da] da || paask ||

211-213: ad 382 (se A 97). — To Blade som 178. Skr. 211 Beg. og Slutn.: rolig, tildels sirlig; forøvr.: tildels stor; gennemg. hurtig tildels flygtig, i enk. Ord roligere. 212: tildels stor; gennemg. hurtig, enk. St. roligere. 213: gennemg. stor; gennemg. rolig, i enk. Ord hurtig. — 3 SS.

Anm.: Bl. I har med tre Oblater været fasthæftet til Indsiden af Forsatsbladet foran i Bindet; Bl. 2 har Spor af at have været fastklæbet med to Oblater, og har iflg. B-Fortegn. været fastklæbet paa „andet Blads For-side“ (dette Blad mgl. nu). 211 anbragt (med smal Margen til begge Sider) paa første Side af Bl. I, som forøvr. er ubeskr. 212-213 optager Bl. 2; 212: paa første Side, Tilf. [†] med Linier beg. ⊥ Sidens øverste Kt., anbragt tilvenstre midt paa Siden; 213: paa anden Side, Nr. 8-10 med Linier beg. ⊥ Sidens nederste Kt., Nr. 8 til højre midt-paa, Nr. 9 til højre foroven, Nr. 10 tilvenstre.

211⁹ skal jeg] skal 213¹⁴ sammen-] || k || sammen-

214.*215: 299 (= L-Fortegn.) — Blad som 189. Skr. 214: stor; hurtig; Lin. 2 understreget med Blyants - Dobbeltstreg. 215: tildels stor; gennemg. rolig, i enk. Ord sirlig, enk. St. hurtig. — 1 S.

Anm.: anbragt (med Margen til begge Sider) paa første Side af Bladet, hvis anden Side er ubeskr.; Tilf. † anbragt paalangs i Marginen tilvenstre, med Linier beg. $\perp$ Sidens øverste Kt. — 299 er ved Paaskrift af S. K. betegnet: „Et Forord til || de || Samlingen af opbyggelige Taler 1847.“

216: [299 (se 214 f.)]. — Blad som 87. Skr.: gennemg. stor; rolig. — 1 S.

Anm.: anbragt (med smal Margen til begge Sider) paa første Side af Bladet, som forøvr. er ubeskr.

⁶pragt-] || med||pragt- ⁷rene] rene || Teg || Blade] Blade || eller || S. 393³ selv] selv || at arbeide || S. 393⁵ eller] < og

217-218: 299 (se 214 f.). — Blad som 87; med en lille Rest af Arkets andet Blad. Skr.: stor; rolig. — 2 SS.

Anm.: anbragt paa hver sin Side af Bladet, som paa første Side forneden tilvenstre, fra modsat Led af 217, har den i Anm. til 214 f. anførte Paaskrift.

219: [299 (se 214 f.)]. — Blad som 87. Skr.: stor; beg. rolig, snart hurtigere. — 1 S.

Anm.: anbragt (med smal Margen til begge Sider) paa første Side af Bladet, som forøvr. er ubeskr.

⁶at] at || tænk || S. 394¹ Selv-] Sel-

*220: [299 (se 214 f.)]. — Blad som 87; en Kt. uregelm. afrevet. Skr.: gennemg. rolig tildels sirlig, i enk. Ord hurtigt. — 1 S.

Anm.: anbragt (med Margen til begge Sider) paa anden Side af Bladet, som forøvr. er ubeskr.

¹Uagtet] || Skjøndt || Uagtet Værks] < Skriffs ¹¹Kloge] < Klogere ¹²saa] || thi || saa ¹³kan] kan || fremdrage || ¹⁵Alle] < alle

221: [405 b 1]. — Mgl. — E. P. III, S. 351.

Anm.: 405 b er i E. P. betegnet som „et Omslag med endel løse Smaablade“; iflg. B-Fortegn. $\frac{4}{3} + \frac{10}{3}$.

222: [405 b (se 221) 2]. — Lap, rektang., af Blad 4. (155 × ...); en Kt. uregelm. afrevet. Pap.: gull. Koncept; svært. Skr.: stor; rolig. — 1 S.

Anm.: Bladet brækket med bred ydre Margen. Anbragt paa Bladets første Side.

³God-] Go-

223: [405 b (se 221) 3]. — Mgl. — E. P. III, S. 351.
S. 395¹ Afdød] Afdøde

224: [405 b (se 221) 4]? — Mgl. — E. P. I, S. 317.

Anm.: Tidsbestem. tvivlsom.

225: [405 b (se 221) 5]. — Blad som 55. Skr.: stor; gennemg. rolig, i enk. Ord hurtigt. — 1 S.

Anm.: anbragt paa første Side af Bladet.

226: [405 b (se 221) 6]. — Lap, rektang., af Blad 4. (171 × ...); en Kt. uregelm. afrevet. Pap.: som A 233. Skr.: rolig, tildels sirlig. — 1 S.

Anm.: Bladet brækket med bred ydre Margen. Anbragt paa Bladets første Side.

227: [405 b (se 221) 7]. — Lap, rektang., af Blad 4. (169 × ...);

en Kt. uregelm. afrevet. Pap.: som 222. Skr.: sirlig. — 1 S.

Anm.: anbragt paa Bladets første Side.

228: 405 b (se 221) [8. 9]. — Ark, 4. (171 × 203); 2 Bll. Pap.: som A 233. Skr.: stor; gennemg. rolig, i enk. Ord hurtig. — 1 S.

Anm.: anbragt (med bred ydre Margen) paa første Side af Arket, som forøvr. er ubeskr.

229: [405 b (se 221) 10]. — Lap, rektang., af Blad 4. (170 × ...); en Kt. uregelm. afrevet. Pap.: som A 233. Skr.: stor; rolig. — 1 S.

Anm.: anbragt paa Bladets første Side.

230: [405 b (se 221) 11]. — Lap, rektang., af Blad 4. (170 × ...); en Kt. uregelm. afrevet. Pap.: som A 233. Skr.: tildels stor; gennemg. rolig, i enk. Ord hurtig. — 1 S.

Anm.: anbragt paa Bladets første Side.

²at] at || naar ||

231: [405 b (se 221) 12]. — Mgl. — E. P. III, S. 350. Med Betegnelsen „Seddel“.

232: [405 b (se 221) 13]. — Lap, rektang., af Blad 4. (169 × ...); en Kt. uregelm. afklippet. Pap.: som A 233. Skr.: tildels stor; gennemg. rolig, i enk. Ord hurtig. — 1 S.

Anm.: Bladet har været brækket med bred ydre Margen, men Stykket anbragt uden Hensyn til Margen, paa Bladets første Side. Paa den afklippede Del af Bladet har formentlig 233 været anbragt.

⁴Ære] Ære || ||

233: [ad 405 b 13 (se 232)]. — Mgl. — E. P. III, S. 250.

234: [405 b (se 221) 14]. — Lap, rektang., af Blad 8. (136 × ...); en Kt. uregelm. afrevet. Pap.: Post-Velin. Skr.: stor; sirlig. — 1 S.

Anm.: anbragt paa Bladets første Side.

C

*1-4: 451 (Bind, 4. (216 × 270); Vb.; Blindtryks-Linier paa Ryggen, uden Forgylde; 31 Bll.; grønt spr. Snit. Pap.: Vm. kronet Løve med Tordenkile (se III A 85); ribbet; svært), Bl. 10f. — Skr. 1: tildels stor; beg. sirlig, efterh. hurtigere; Lin. 1 med Blaaakridts-Under-

stregning. 2: tildels stor; beg. rolig, efterh. hurtig, i enk. Ord flygtig. 3: beg. sirlig, efterh. hurtigere. 4: rolig, tildels sirlig. — 2 SS.

Anm.: brækkede Ark, den indre Halvdel Textkolonne, den ydre Margen. 1-2: paa første Side af Bl. 11 (med Blyant pag. 17), hvis anden Side er ubeskr. ligesom Bl. 12-23 og første Side

af Bl. 24, paa hvis anden Side findes, fra modsat Led, IV C 86. 3-4: paa Bl. 10, optagende (i Textkolonnen) nederste Halvdel af anden Side, som forævr. er ubeskr. ligesom hele første Side (med Blyant pag. 15). Paa anden Side af Bl. 9 findes IV C 61.

1² 278.] < 278. 1¹² selv,]
selv,, S. 402⁸ dog] || — ||
dog S. 402⁸ -scenstia]
< -scenstia 2⁸ Dei] Dei ||; ||

5: ad 382 (se A 97). — Lap, rektang., af Blad 4. (170 × . . .).
Pap.: som A 233. Skr.: beg.

sirlig, efterh. hurtigere. —
1 S.

Anm.: har iflg. B - Fortegn. været fastklæbet paa „første Blads Bagside“ (dette Blad mgl. nu, formentlig identisk med det Blad paa hvis første Side A 97 har været anbragt). Bladet brækket med bred ydre Margen. Texten anbragt paa Bladets første Side, anden Side ubeskr.

1⁸ Tryk] || Mo || Tryk 2⁴
Sphære] Spære 3 Dyrene]
Dyrene. S. 404² af] af
|| Pub ||

TILLÆG

Oversigt

over

Manuskripterne til S. K.s Forfatterskab udgivet i Tidsrummet
1845 Decbr.—1847 Jan.

S.V.XIII, S.	Forfatterskabet	Udkast	Udarbejdelse		Tryk- Mskr.	Anmærkninger
			foreløbig	endelig		
422—431	En omreisende Æsthetikers Virksomhed, og hvorledes han dog kom til at betale Gæstebudet	B 2 8	B 1			
432—435	Det dialektiske Resultat af en literair Politi-Forretning	B: 16—23. 25—28	B: 12— 15, 24			
S. V. VII, S.						
<u>III—XV</u> <u>1—543</u>	Afsluttende uvidenskabelig Efterskrift	VI B 13—18			VI B 98 1. Korrekt.: B 81	Sml. IV B: 1—2. 7—10
III	[Titelblad]	VI B 89. 90				— VI B 98, 1. VI A 146
IV V—IX	[Motto] Forord	VI B 91		VI B 92 —93		Rett. B 85
XI—XV	Indhold		VI B 95 —96	VI B 97		
I—8	Indledning				2. Korrekt.: B 82	
11—12 ¹⁷	Første Del [Indledning]		VI B 20 —21			

S.V. VII, S.	Forfatterskabet	Udkast	Udarbejdelse		Tryk- Mskr.	Anmærkninger
			foreløbig	endelig		
	(Afsl. uvidensk. Efterskr.)				2. Korrekt.: B 82	
12 ¹² —13 ¹²	Cap. 1 [Indledning]		VIB 21			
13 ¹² —23 ⁴	— § 1		VIB 21			
(13 ¹² —18 ⁸)	(... Disputen)					
23 ⁵ —34 ²⁸	— § 2		VIB: 21. 24			
(25 ³ —8 ²)	(dette...)		VIB 31	VIB 28		
	[Grundtvig]	VIB: 23. 32—34	VIB 22	VIB 29. 30		SmI. VIB 98, 12
34 ²⁹ —37 ⁰	— § 3	VIB 25	VIB 26			Rett. B 85
37 ¹ —43	Cap. 2		VIB 27			
	Anden Del					
	Første Afsnit					
47—54 ²³	Cap. 1		VIB 35			
(53 ²³ —54 ²³)	(-saa...)					
54 ²¹ —85	Cap. 2, 1—3	VIB 37. 38	—			Rett. B 85
86—103	— , 4		VIB: 36. 39			
(86—91 ⁹)	(... dermed?)					
	Andet Afsnit					
104—157 ⁵	Cap. 1	VIB 19	VIB 40			Rett. B 85
(146 ¹⁰ —157 ⁶)	(spørge...)					
154—155 ⁸⁶	(... tilbage)					SmI. VA 111. VIA 85
157 ⁷ —211	Cap. 2	—	—			
(157 ⁷ —164 ¹⁶)	(... om)					
(171 ¹⁹ —179 ¹⁰)	(Naar... Sandheden.)	VIB 44. 45	VIB 42			
(179 ¹⁷ —181 ²⁶)	(Sæt... Øine.)	VIB: 43 47. 48	VIB 46			
(188 ²⁸ —20)	(Lad... Tiden.)	VIB 45				
(197 ³⁵ —36)	(Og... sigtighed)	VIB 49				
(200 ¹⁷ —211)	(med...)					
	Tillæg					VIA 40. 41
212—218 ¹⁸	... være		VIB 40			
218 ¹⁸ —219 ³³	paa... Frugtbarhed.		—			
219 ³³ —221 ³	Inderlighed...		VIB: 40. 50			
221 ⁵ —223 ⁴	... det		VIB 40			
223 ⁴ —224 ⁶	blotte...		—	VIB 53		
224 ⁷ —246 ¹⁴	... Historie.	VIB: 41. 51. 52		—		VIA 84
	[Anmærkning]			B 83		B 84
246 ¹⁴ —257 ²⁷	Lidelse...	VIB 41		VIB 53		

S. V. VII, S.	Forfatterskabet	Udkast	Udarbejdelse		Tryk- Mskr.	Anmærkninger
			foreløbig	endelig		
	(Afsl. uvidensk. Efterskr.)					
257 ²⁹ —312 ¹⁷	Cap. 3		VI B 54			
312 ¹⁸ —333 ²⁹	Cap. 4 Sectio I		—		2. Korrekt.: B 82	
(328 ²⁸ —333 ²⁹)	(Lad...)					
333 ³⁰ —335 ³⁰	Cap. 4 Sectio II	VI B 57	VI B 58		—	
	[Indledning]		VI B 55.			Sml. VI A 150—152
	[Det gudelige Foredrag]		56			
335 ³¹ —364 ¹	A. (Det Pathetiske) § 1		VI B 58		—	— VI A 155
	...Formaal					
364 ¹ —366 ⁸	mod... Grunde. ⁶		—			
366 ⁸ —374 ¹⁰	Mediationen...			VI B 59		
	§ 2					
374 ¹¹ —397 ¹²	...τελος			—		— VI A: 98.103
397 ¹³ —410 ⁴¹	Men... Tiden;		VI B 60			
410 ⁴¹ —415 ²⁴	lad... saaledes:	VI B 60	VI B 61			
415 ²⁴ —418 ²⁴	„Hvorfor... maa	—				
418 ²⁴ —419 ²⁸	...Borsbygning.	—				
419 ²⁸ —421 ²⁹	Vil... Religiøse		VI B 60	VI B 62	—	
421 ²⁷ —424 ⁵	Den... Tableau.			—	—	
424 ⁴ —433	Vi...	VI B 64—68	VI B 63		—	
434—446			VI B 69		—	
447—452	[Det Comiske]	VI B 69. 70	—		—	— V A 85. 86. VI A 124
453—455 ¹³	...Modsigelsen		—		—	
455 ¹³ —458 ¹⁹	som...		—			
458 ²⁰ —484 ³³	§ 3	VI B 72		VI B 71		Rett. VI B 85
484 ³⁴ —490 ⁵	Mellemsætning mellem A og B			VI B 73		
490 ⁴ —507 ⁷	B. (Det Dialektiske)			—		Sml. VI B 98, ¹⁰
507 ⁸ —511 ¹¹	Tillæg til B			—		
(508 ⁸ —511 ¹¹)	(Andre...)				—	
511 ¹² —537 ⁵	Cap. 5 (Slutning)		VI B 74 —82			
(511 ¹² —525 ³¹)	(...fordrer)				—	
	Tillæg (Forstaaelsen med Læseren)					
537 ⁶ —541 ⁹	...Fortroilighed.	VI B 87. 88	VI B: 83. 85	VI B 86		Rett. B 85
541 ¹⁰ —543	M. k. Læser!...	VI B 84	VI B 93. 94	VI B 98, ⁴		Sml. VI A 140
545—549	En første og sidste Forkla- ring	VI B 99. B 74	B 75—79		B 80 1. Korrekt.: B 81	

S. V. VIII, S.	Forfatterskabet	Udkast	Udarbejdelse		Tryk- Mskr.	Anmærkninger
			foreløbig	endelig		
3—105	En literair Anmeldelse				B 135	
3	[Titelblad]					
4	[Dedikation]			B 133		
5	Forord		B: 132. 134			Sml. B 135, s. 4
7—22 ¹⁹	Indledning	B 94. 95	B 93			
(8 ²⁰ —11 ²⁰)	(er det...Dages!)			B 98		
22 ²⁰ —28	I			B 99		
(22 ²⁰ —25 ²¹)	(...forenes.)		B 96. 97			
	II					
29—42 ²⁷	...Pige.			B 99. 100		
42 ²⁰ —56	Lusard...		B 101. 102			
	III					
57—58 ³	[Indledning]		B 103			
58 ⁴ —64 ³⁰	Revolutions-Tiden			B 106. 107		
(58 ⁴ —62 ⁷)	(...Ægteskabsbrud.)	B 104. 105	—			
	Nutiden					
64 ³¹ —71	[Paapegende Bemærknin- ger]	B: 109. 111	B: 108. 110	B 112		
	[Dialektiske Bestemmelser]					
72—73 ⁵	...Uvisse.			B 113		
73 ⁶ —83	En...Onde.		B 110, S. 319	B 117		
73 ²⁴ —75 ²⁰	Livs...Snigveie.	B 126	B 118	B 119		
75 ²⁰ —76 ¹⁷	Det...Livet.	—		B 120		
76 ¹⁸ —79 ²	Reflexions...	—		B 114		
(76 ¹⁸ —79 ²¹)	(...Udmærkede.)		B 115			
(77 ²⁴ —78 ²⁷)	(end...den)			B 116		
79 ³ —89 ³¹	...Menneske.	—	B 121— 125			
	[Konkretere Prædikater]					
89 ²² —90 ¹⁶	...Tilbagegang.	—		B 127		
90 ¹⁶ —98 ²¹	Nutiden...Haand.		B 110	—		
98 ²² —102 ¹⁶	Og...Tønden.			—		
102 ¹⁷ —105	[Slutning]	B 128—131				

GTU LIBRARY

3 2400 00572 4855

← Barcode (over)

[illegible]

GTU Library
2400 Ridge Road
Berkeley, CA 94709
For renewals call (510) 649-2500
All items are subject to recall.

